Bundel - PS-vergadering van 30 maart 2026

Agenda bijlagen

Besluitenlijst PS 30-03-2026 -vastgesteld en getekend
Notulen PS 30-03-2026 -vastgesteld en getekend-
Agenda PS 30-03-2026 -gewijzigd-
Overzicht spreektijden PS 30-03-2026
Plattegrond Statenzaal

1 Opening en mededelingen.

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

M48-2026 AANGENOMEN motie D66 BBB CDA VVD GL 50PLUS CU PvdA Volt SP motie Versnelling stikstofreductie via gerichte vergunningverlening
M44-2026 VERWORPEN motie Volt D66 Plan voor beperken van Faunaschade
M45-2026 VERWORPEN motie PvdD Toets Programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel NH
M46-2025 INGETROKKEN motie CU-PvdD Stimuleren natuurtoiletten
M47-2026 VERWORPEN motie CU-Volt-PvdD-GL Ruimte voor eigen communicatie in contract haltevoorzieningen

3.a Afscheid Statenlid mw. Koning.

3.b Beëdiging en installatie Statenlid.
Statenlid mw. Koning (CDA) heeft ontslag genomen. Hierdoor is er een vacature in de Staten ontstaan. Benoemd wordt: mw. Engels (CDA).

4 Actualiteiten.
(er is geen actualiteit ingediend)

5 Vaststelling notulen en besluitenlijst.

Besluitenlijst PS 02-03-2026 -concept-
Notulen PS 02-03-2026 -concept-

6 Vaststelling voortgangslijst van moties.

memo lijst moties PS 30-03-2026
memo lijst moties PS 30-03-2026 -getekend-
lijst moties voor PS 30-03-2026

7 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk:

7.a Startnotitie Financiële Kaders.
Voordracht 17-2026

Brief aan PS over Startnotitie Financiële Kaders
Startnotitie Financiële Kaders (met bijlage)
Addendum Actualisatieplanning Startnotitie Financiële kaders (paragraaf 4) -na cie Bestuur 16-3
Voordracht 17-2026 Startnotitie Financiële Kaders -gewijzigd besluit m.b.t. addendum-
Voordracht 17-2026 Startnotitie Financiële Kaders -getekend PS-besluit-
Advies van de Rekeningencommissie aan de commissie Bestuur en Provinciale Staten
Advies Startnotitie Financiële Kaders - Cie Bestuur 16 maart 2026

7.b Initiatiefvoorstel Nederlandse gebarentaal in zicht (Volt-GroenLinks-PvdA).
Besluit 20-2025

Initiatiefvoorstel Nederlandse gebarentaal in zicht - Volt GroenLinks PvdA
Brief aan PS Advies Initiatiefvoorstel Nederlandse Gebarentaal in zicht
concept besluit 20-2025 Initiatiefvoorstel Nederlandse Gebarentaal (NGT) in zicht
Besluit 20-2025 Initiatiefvoorstel Nederlandse Gebarentaal (NGT) in zicht -getekend PS-besluit-
Advies Initiatiefvoorstel Nederlandse gebarentaal - Cie Bestuur 16 maart 2026

7.c Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond.
Voordracht 15-2026

Brief aan PS over Omgevingsdienst IJmond
Voordracht 15-2026 Zienswijse PS op wijziging GR Omgevingsdienst IJmond - Kadernota 2027
Voordracht 15-2026 Zienswijse PS op wijziging GR Omgevingsdienst IJmond - Kadernota 2027 -getekend PS-besluit-
Wijzigingsvoorstel GR ODIJmond
Wijzigingsvoorstel GR ODIJmond - was-wordt-tabel
Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond
Bijlage Kadernota - Herijking van de financiering ODIJmond
Advies Wijziging GR Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond - Cie Leefomgeving 16 maart 2026

7.d Benoemen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO).
Voordracht 21-2026

Voordracht 21-2025 Benoemen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO)
Voordracht 21-2025 Benoemen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO) -getekend PS-besluit-

8 Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam.
Voordracht 19-2026

Brief aan PS over Jaarverslag 2025 van de MRA
Jaarverslag MRA 2025
Concept antwoordbrief aan de MRA
Antwoordbrief aan de MRA -geamendeerd verzonden-
Voordracht 19-2026 GEAMENDEERD Jaarverslag 2025 MRA
Voordracht 19-2026 GEAMENDEERD Jaarverslag 2025 MRA- getekend PS-besluit 2026-
Advies Wensen-bedenkingen Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam (MRA) - Cie Bestuur 16 maart 2026
A6-2026 AANGENOMEN amendement CU-PvdD-GL Aanvulling wensen en bedenkingen Jaarverslag MRA

9 Beleidskader Gezonde Leefomgeving.
Voordracht 16-2026

Brief aan PS over Beleidskader Gezonde Leefomgeving
Voordracht 16-2026 Vaststellen Beleidskader Gezonde Leefomgeving
Voordracht 16-2026 Vaststellen Beleidskader Gezonde Leefomgeving -getekend PS-besluit-
Beleidskader Gezonde Leefomgeving
Participatieverslag beleidskader Gezonde Leefomgeving
Inzichten uit participatietraject
Advies Beleidskader Gezonde Leefomgeving - Cie Leefomgeving 16 maart 2026
M49-2026 AANGENOMEN motie VVD-BBB Gelijk speelveld industrie en gezondere leefomgeving
M50-2026 VERWORPEN motie D66-CDA-PvdD-50PLUS-SP IJmond als pilotgebied Gezonde Leefomgeving
M51-2026 INGETROKKEN motie PvdD-Volt-SP Toewerken naar WHO-advieswaarden in programma Gezonde Leefomgeving
M52-2026 INGETROKKEN motie 50PLUS-D66-PvdD Programma Gezonde Leefomgeving op A-agenda

10 Vragenuur.

Mondelinge vragen BBB Woningbouw en stikstof - casus Santpoort-Zuid
Mondelinge vragen VVD Vervanging en uitbreiding verouderde spui- en gemaalcomplex IJmuiden

11 2-minutendebat Ontheffingsverzoek plan Ilpenstein gemeente Waterland.

Aanvraag 2-min.debat JA21 Ontheffingsverzoek plan Ilpenstein gemeente Waterland
M53-2026 VERWORPEN motie JA21-CDA Ilpenstein - Wat kan wel
M54-2026 INGETROKKEN motie VVD Kijken naar kansen woningbouw Ilpenstein

12 Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

13 Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.

14.a Afscheid Statenlid dhr. Klein.

14.b Beëdiging en installatie Statenlid.
Statenlid dhr. Klein (ChristenUnie) heeft ontslag genomen. Hierdoor is er een vacature in de Staten ontstaan. Benoemd wordt: mw. Buit (ChristenUnie).

14.c Beëdiging en installatie duo-commissielid.
Voorgedragen wordt: dhr. Klein (ChristenUnie)

15 Sluiting.

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS

Datum vergadering	: 30 maart 2026
Voorzitter	: dhr. A.Th.H. van Dijk
Vicevoorzitter	: dhr. B.G.P. de Wit
Griffier	: dhr. R.J.C. van der Laan

1. Opening en mededelingen.

Afwezig zijn dhr. Dekker (FvD), mw. Haas (PvdD) en Statenlid De Weerdt (fractie De Weerdt).
Later arriveren dhr. Boer (VVD), Statenlid Freeman (GroenLinks) en dhr. Wallaart (PvdA).

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.

- Afscheid en installaties bij fractie ChristenUnie vindt plaats aan het einde van de agenda bij punt 14.
- Met betrekking tot het benoemen een lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg bij Hamerstuk punt 7d, stemt PS bij acclamatie. Besluitvorming volgt bij Hamerstukken.
- Er is geen actualiteit aangevraagd.
- PS heeft bij acclamatie ingestemd met het behandelen van het aangevraagde 2-minutendebat door dhr. Hartog (JA21) over het "Ontheffingsverzoek plan Ilpenstein gemeente Waterland". Het 2-minutendebat wordt behandeld bij punt 11;
- Er zijn mondelinge vragen ingediend voor het Vragenuur door:
  - mw. Den Boer (BBB) over "Woningbou en stikstof - casus Santpoort-Zuid";
  - dhr. Boer (VVD) over "Vervanging en uitbreiding verouderde spui- en gemaalcomplex Ijmuiden".
- Er zijn 5 moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend:
  - M44-2026 door fracties Volt en D66 inzake "Plan voor beperken van Faunaschade";
  - M45-2026 door fractie PvdD inzake "Toets Programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel Noord-Holland";
  - M46-2025 door fracties ChristenUnie en PvdD inzake "Stimuleren natuurtoiletten";
  - M47-2026 door fracties ChristenUnie, Volt, PvdD en GroenLinks inzake "Ruimte voor eigen communicatie in contract haltevoorzieningen";
  - M48-2026 door fracties D66, BBB, CDA, VVD, GroenLinks, 50PLUS, ChristenUnie, PvdA, Volt en SP inzake "Versnelling stikstofreductie via gerichte vergunningverlening".

  De stemming over deze moties is uitgewerkt bij punt 13.

De agenda wordt vastgesteld.

3a. Afscheid Statenlid.

Provinciale Staten heeft in de vergadering afscheid genomen van mw. Koning (CDA).

3b. Beëdiging en installatie Statenlid.

Mw. Koning heeft haar Statenlidmaatschap opgezegd. Mw. Engels (CDA) is toegelaten tot Provinciale Staten en is beëdigd.

4. Actualiteiten.

Er zijn geen actualiteiten ingediend.

5. Vaststelling notulen en besluitenlijst.

De notulen en de besluitenlijst van de Statenvergadering van 2 maart 2026 zijn ongewijzigd vastgesteld.

6. Voortgangslijst van moties.

De lijst moties wordt vastgesteld.

7. Hamerstukken.

7a. Voordracht 17-2026 "Startnotitie Financiële Kaders" is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten vast te stellen:

- de Startnotitie Financiële Kaders met de daarin opgenomen procesvoorstellen voor actualisatie van de financiële kaders en de planning & control cyclus, uitgezonderd 'paragraaf 4 Actualisatieplanning financiële kaders';
- het addendum op de actualisatieplanning in paragraaf 4 van de Startnotitie Financiële kaders.

  - Fractie FvD wordt geacht in te stemmen met voordracht 17-2026 (punt 7a); ziet in deze startnotitie een duidelijke eerste stap in de richting van procesverbetering en vindt dat positief; had tegelijkertijd inhoudelijk meer keuzes willen zien en mist de omvang van toewijzing van reserves en een sterke koppeling aan de kerntaken.

7b. Initiatiefvoorstel nr. 20-2026 "Nederlandse gebarentaal in zicht" (Volt-GroenLinks-PvdA) is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:

1. Provincie Noord-Holland wil de eerste provincie zijn die in de communicatie naar en met onze inwoners expliciet mensen met een auditieve beperking betrekt.
2. Provincie Noord-Holland geeft invulling aan het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap door in de Communicatie Strategie in te bedden dat de communicatie ook toegankelijk moet zijn voor mensen met een auditieve beperking en daarvoor waar mogelijk Nederlandse Gebaren Taal (NGT) in te zetten.

3. Provinciale staten maakt het mogelijk dat ingesproken kan worden (i.e. het aanmelden zelf toegankelijk is voor mensen met een auditieve beperking) bij commissievergaderingen met behulp van een tolk NGT en geven de griffie opdracht een voorstel uit te werken.
4. Provinciale Staten maakt de communicatie over vergaderingen van PS (i.e. het bericht over genomen besluiten) toegankelijk voor mensen met een auditieve beperking en geven de griffie opdracht een voorstel voor een pilot uit te werken inclusief financiële consequenties.

7c. Voordracht 15-2026 "Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond" is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:

1. geen gebruik te maken van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond;
2. geen gebruik te maken van de mogelijkheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien van de Kadernota 2027 van de Omgevingsdienst IJmond.

7d. Voordracht 21-2026 "Benoemen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO)" is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:

1. voor de resterende Statenperiode 2023-2027 als lid mw. Schneemann (Volt) te benoemen van de Algemene Vergadering van het Interprovinciaal Overleg;
2. de commissaris van de Koning te verzoeken ten aanzien van het onder 1 genoemde Statenlid een machtiging te verstrekken tot vertegenwoordiging namens de provincie Noord-Holland in de Algemene Ledenvergadering van het Interprovinciaal Overleg.

8. Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam.

Totaal aanwezig bij stemming: 52 leden.
Dhr. Dekker (FvD), mw. Haas (PvdD) en Statenlid De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

Voordracht 19-2026 "Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam" is geamendeerd vastgesteld.

Voor 48 en tegen 4 stemmen. Tegen stemmen de fracties PVV en FvD.

Provinciale Staten besluiten geamendeerd (A6-2026):

1. kennis te nemen van het Jaarverslag 2025 van de MRA;
2. in te stemmen met de door het College van GS voorgestelde reactie op het Jaarverslag 2025 van de MRA, met dien verstande dat de volgende tekst wordt toegevoegd aan de antwoordbrief, na de zin "Dergelijke terugmeldingen dragen bij aan de geloofwaardigheid en de transparantie van het Jaarverslag.":

   'We willen de MRA organisatie oproepen om in de verslaglegging over de resultaten zo concreet mogelijk te zijn. Ook spreken we de verwachting uit dat we er in gezamenlijkheid naar streven dat activiteiten die niet (geheel) uitgevoerd zijn, waar nodig en mogelijk, voortvarend worden opgepakt.".

Er is 1 amendementen ingediend en aangenomen:

- **A6-2026 door fracties ChristenUnie, PvdD en GroenLinks inzake "Voortvarend oppakken van niet-uitgevoerde activiteiten" is aangenomen.**
  Voor 51 stemmen en tegen 1 stem. Tegen stemt de fractie FvD. Het aangenomen amendement is verwerkt in het besluit van PS.

9. Beleidskader Gezonde Leefomgeving.
Totaal aanwezig bij stemming: 52 leden.
Dhr. Dekker (FvD), mw. Haas (PvdD) en Statenlid De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

Voordracht 16-2026 "Beleidskader Gezonde Leefomgeving" is vastgesteld.
Voor 48 en tegen 4 stemmen. Tegen stemmen de fracties PVV en FvD.

Provinciale Staten besluiten:
het beleidskader Gezonde Leefomgeving vast te stellen.

- Stemverklaring fractie 50PLUS: stemt voor voordracht 16; heeft in de tweede termijn aangegeven dat de toezegging van de gedeputeerde voldoende is om de motie in te trekken en stemt dus voor dit beleidskader.

Er zijn 4 moties ingediend, waarvan er 2 zijn ingetrokken, 1 is verworpen en 1 is aangenomen:

- **M49-2026 door fracties VVD en BBB inzake "Gelijk speelveld industrie en gezondere leefomgeving" is aangenomen.**
  Voor 43 en tegen 9 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD, SP, 50PLUS, Volt en ChristenUnie.
  Dictum:
  1. Om conform het coalitieakkoord de landelijke wet- en regelgeving uit te voeren en in principe geen kop te zetten op landelijk en Europees beleid en vooral met het Rijk in gesprek te blijven om de gezondheidsaspecten nog duidelijker te verankeren in wet- en regelgeving.
  2. Zich actief in te zetten - via het Rijk en interregionale samenwerking - voor zo veel mogelijk harmonisatie en afstemming van normen en uitvoeringspraktijk, in het belang van een gelijk speelveld voor ondernemingen en duidelijkheid en rechtsbescherming voor inwoners;
  3. Indien er geen landelijke of EU norm is vastgesteld, om bij zogenaamde RIE1-installaties, de Best Beschikbare Techniek als uitgangspunt te nemen voor vergunningsverlening;
  4. En bij het ontbreken van landelijke of EU normen voor (specifieke) zeer zorgwekkende stoffen, geur of luchtkwaliteit, in te zetten op het ontwikkelen van nationale of Europese normen. En hier de interregionale samenwerking voor te benutten.

  - Stemverklaring fractie Volt: stemt tegen motie M49; kan zich vinden in punten twee, drie en vier van het dictum, maar vindt het een beetje gek om het coalitieakkoord te moeten herbevestigen.

- **M50-2026** door fracties D66, CDA, PvdD, 50PLUS en SP inzake "IJmond als pilotgebied Gezonde Leefomgeving" is verworpen. Voor 15 en tegen 37 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD, CDA, SP, 50PLUS, Volt en ChristenUnie.

- Stemverklaring fractie JA21: stemt tegen motie M50; vreest dat het onnodig belemmerend werkt en wil wel graag de gedeputeerde aan zijn toezegging houden dat hij in gesprek gaat met de IJmond-gemeenten over de mogelijkheden; wil daar ook graag een update over ontvangen.

10. Vragenuur.

- De mondelinge vragen ingediend door mw. Den Boer (BBB) over "Woningbouw en stikstof - casus Santpoort-Zuid" zijn door gedeputeerde Beemsterboer beantwoord.
- De mondelinge vragen ingediend door dhr. Boer (VVD) over "Vervanging en uitbreiding van het verouderde spui- en gemaalcomplex IJmuiden" zijn door gedeputeerde Gielen beantwoord.

11. Twee-minutendebat.
Totaal aanwezig bij stemming: 52 leden.
Dhr. Dekker (FvD), mw. Haas (PvdD) en Statenlid De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

Het door dhr. Hartog (JA21) aangevraagde 2-minutendebat over het "Ontheffingsverzoek plan Ilpenstein gemeente Waterland" is behandeld.

Er zijn 2 moties ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken en 1 is verworpen:

- **M53-2026** door fracties JA21 en CDA inzake "Ilpenstein - Wat kan wel" is verworpen. Voor 11 en tegen 41 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV, CDA, FvD en 50PLUS.

12. Advies GS moties Vreemd aan de Orde van de Dag.

GS heeft advies gegeven op de 5 moties Vreemd aan de Orde van de Dag die bij punt 2 zijn ingediend.

13. Gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten.
Totaal aanwezig bij stemming: 52 leden.
Dhr. Dekker (FvD), mw. Haas (PvdD) en Statenlid De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

De stemmingen met betrekking tot de punten 8, 9 en 11 zijn uitgewerkt bij de betreffende agendapunten.

Stemming moties Vreemd aan de Orde van de Dag:
Er zijn 5 moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken, 3 zijn verworpen en 1 is aangenomen:

- **M48-2026 door fracties D66, BBB, CDA, VVD, GroenLinks, 50PLUS, ChristenUnie, PvdA, Volt en SP inzake "Versnelling stikstofreductie via gerichte vergunningverlening" is aangenomen.**
  Voor 45 en tegen 7 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD, PVV en FvD.

Dictum:

- te onderzoeken op welke wijze binnen de geldende juridische kaders een systematiek kan worden ingericht waarbij vergunningverlening mogelijk wordt gemaakt voor projecten die aantoonbaar leiden tot een substantiële, structurele en geborgde netto reductie van stikstofdepositie;
- daarbij expliciet uit te gaan van de situatie dat er geen vrij beschikbare stikstofruimte is, en dus alleen ruimte ontstaat door het project zelf;
- te verkennen welke criteria en drempelwaarden gehanteerd kunnen worden om te bepalen wanneer sprake is van "substantiële reductie";
- specifiek aandacht te besteden aan toepassingen binnen de landbouw (bijvoorbeeld bedrijfsverduurzaming) en industrie;
- te borgen dat de reductie juridisch houdbaar, afdwingbaar en blijvend is;
- Provinciale Staten hierover zo snel mogelijk te informeren, inclusief een voorstel vooruitwerking en juridische borging.

- **M44-2026** door fracties Volt en D66 inzake "Plan voor beperken van Faunaschade" is verworpen. Voor 13 en tegen 39 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD, SP, 50PLUS, Volt en ChristenUnie.

  - Stemverklaring fractie PvdD: stemt voor motie M44; geeft aan dat de landbouwtransitie de enige maatregel is die duurzaam is en op de lange termijn de ecologie terug in balans brengt; stemt voor met de intentie om dat mogelijk te kunnen maken en benadrukt dat dodelijke middelen nooit een oplossing zijn voor de omgang met dieren.
  - Stemverklaring fractie 50PLUS: stemt voor motie M44; geeft aan dat een kostenpost die oploopt tot zeventig miljoen om een concreet plan vraagt; geen vrijblijvende verkenning, maar heldere keuzes.
  - Stemverklaring fractie Christenunie: stemt voor motie M44; vindt het belangrijk om allerlei middelen aan te grijpen; niet alleen beheer, maar ook juist de mogelijkheden; geeft aan dat de technische briefing heeft laten zien dat er best een aantal mogelijkheden zijn om te verkennen.
  - Stemverklaring fractie PvdA: stemt tegen motie M44; volgt de gedeputeerde in zijn stelling dat de nadruk nu moet liggen op het intensieve beheer en met de toezegging dat er in de zomer mogelijk, bij tegenvallende cijfers, maatregelen volgen.

- **M45-2026** door fractie PvdD inzake "Toets Programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel Noord-Holland" is verworpen. Voor 6 en tegen 46 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, SP en Volt.
- **M47-2026** door fracties ChristenUnie, Volt, PvdD en GroenLinks inzake "Ruimte voor eigen communicatie in contract haltevoorzieningen" is verworpen. Voor 23 en tegen 29 stemmen. Voor stemmen de fracties GroenLinks, PvdA, PvdD, CDA, SP, Volt en ChristenUnie.
  - Stemverklaring fractie 50PLUS: stemt tegen motie M47; vindt de motie iets te ver gaan; heeft in de commissie al aangegeven hoe de fractie hiertegen aankijkt en heeft de gedeputeerde gehoord; ziet de waarde van goede publiekscommunicatie over allerlei doelen die de fractie belangrijk vindt, zeker als het om duurzaamheid gaat.

14a. Afscheid Statenlid.

Provinciale Staten heeft in de vergadering afscheid genomen van dhr. Klein (ChristenUnie).

14b. Beëdiging en installatie Statenlid.

Dhr. Klein (ChristenUnie) heeft zijn Statenlidmaatschap opgezegd. Mw. Buit (ChristenUnie) is toegelaten tot Provinciale Staten en is beëdigd.

14c. Beëdiging en installatie duo-commissielid.

Dhr. Klein (ChristenUnie) wordt voorgedragen en benoemd tot duo-commissielid van Provinciale Staten Noord-Holland en is beëdigd.

15. Sluiting.

De voorzitter sluit de Statenvergadering van 30 maart 2026.

Vastgesteld op 1 juni 2026 te Haarlem.

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Provinciale Staten

Notulen

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	30 maart 2026
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Plaatsvervangend voorzitter	:	dhr. B.G.P. de Wit
Griffier	:	dhr. R. van der Laan
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. M. van Aesch (PvdD), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), Statenlid D. Balucu (GL), dhr. M. Becker (BBB), mw. L.C.M. Berkvens (D66), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. J. Boer (VVD), mw. G.W. de Boer (PvdA), mw. A. den Boer (BBB), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. J. Dessing (FvD), mevrouw R.M. Engels (CDA), Statenlid W.J. Freeman (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. G. Hartog (JA21), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. K.M.A. Jansen (D66), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), Statenlid P.P. Korzelius (GL), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. D. de Moel (PVV), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. R. Nijkamp (50PLUS), mw. L.G.Y. Ouderkerken (VVD), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (VVD), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), mw. H.M. Vonck (PvdD), dhr. C.H. Vonk (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), dhr. T. Wallaart (PvdA), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig: dhr. R.J. Dekker (FvD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), Statenlid M. de Weerdt (Fractie De Weerdt).

Agenda		Paginanummer:
1.	Opening en mededelingen.	(2)
2.	Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(2)
3.a	Afscheid Statenlid mevrouw Koning.	(9)
3.b	Beëdiging en installatie Statenlid.	(10)
4	Actualiteiten.	(11)
5	Vaststelling notulen en besluitenlijst.	(11)
6	Vaststelling voortgangslijst van moties.	(11)
7	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	(11)
7.a	Startnotitie Financiële Kaders (voordracht 17-2026).	(11)
7.b	Initiatiefvoorstel Nederlandse gebarentaal in zicht (Volt-GroenLinks-PvdA) (besluit 20-2026).	(11)
7.c	Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond (voordracht 15-2026).	(11)
7.d	Aanwijzen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO) (voordracht 21-2026).	(11)
8	Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam (voordracht 19-2026).	(12)
9	Beleidskader Gezonde Leefomgeving (voordracht 16-2026).	(18)
10	Vragenuur.	(51)
11	2-minutendebat.	(55)
12	Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	(64)
13	Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.	(66)
14.a	Afscheid Statenlid de heer Klein.	(69)
14.b	Beëdiging en installatie Statenlid.	(71)
14.c	Beëdiging en installatie duo-commissielid.	(72)
14	Sluiting.	(73)

Opening om 13.03 uur.

1 Opening en mededelingen.

De **VOORZITTER**: Goedemiddag dames en heren, geachte aanwezigen, ik open onze Provinciale Statenvergadering op 30 maart 2026. Ik heet u allen van harte welkom. Natuurlijk aan de Statenleden, de leden van Gedeputeerde Staten, ook aan onze ambtelijke ondersteuning, de publieke tribune en de pers die hier aanwezig zijn. Ook een warm welkom aan de gasten van de Staten die hier vandaag zijn en die een rondleiding hebben gehad in dit gebouw en ook kennis hebben kunnen maken met een paar van uw Statenleden.

U heeft op uw bankjes een herdenkingsmunt. Die ontvangt u naar aanleiding van vijf jaar UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinie. Er zit ook een briefje bij. Dat kunt u lezen. Dus een heel erg mooie geste om die op uw bureau te vinden.

Een bericht van verhindering. Statenlid De Weerdt van Fractie De Weerdt en mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren zijn helaas verhinderd. Ja, dat is de heer Terwal.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, de heer Boer is net geland uit Nairobi. Dus hij is iets later. Hij heeft even een uurtje slaap nodig.

De **VOORZITTER**: De heer Dessing. Ja, ik weet, de heer Dekker komt later.

De heer **DESSING** (FvD): Nee, hij is helemaal verhinderd vandaag.

De **VOORZITTER**: De heer Dekker, ook verhinderd. De heer Wallaart van de Partij van de Arbeid zal ook wat later komen, heb ik begrepen. En dus de heer Boer ook als hij uitgeslapen is, zeg maar. Dus wij zullen hem op tijd wakker zien te krijgen. Misschien luistert hij wel heel stiekem mee. Ik denk het niet. Ik zie dat de heer Freeman ook nog niet aanwezig is. Komt later, denk ik. Goed.

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we over tot agendapunt 2, zoals dat zo mooi heet: de regeling van de werkzaamheden. Dan gaan we kijken wie de primus is. Mocht het tot een hoofdelijke stemming komen, dan starten wij de stemming bij nummer acht. Nummer acht is de heer Mantel van JA21. Nee, als u drie keer gewonnen heeft, kunt u een prijs op komen halen. Dit is pas de eerste keer dit jaar, geloof ik. Ja.

Verder, dames en heren, dat is toch leuk om te vertellen. Ik was afgelopen weekend even bij de heer Valk op bezoek in Amsterdam, die voor het goede doel voor de Vondelkerk een demonstratie heeft gegeven en, ik hoop, heel veel geld heeft opgehaald voor de herbouw van de kerk. Het was absoluut de moeite waard. Ja, het was heel erg mooi en fijn om daar bij te mogen zijn. Dank u wel.

We gaan naar de vaststelling van de agenda. Op verzoek van de heer Klein zal zijn afscheid aan het eind van de vergadering plaatsvinden en zal ook het nieuwe Statenlid voor de ChristenUnie worden geïnstalleerd. En vervolgens zullen we ook de heer Klein als duo-commissielid gaan installeren. Dus dat is een soort draaideurconstructie, maar dan van de Staten naar de commissie.

Op de agenda is ook voordracht 21-2026, het benoemen van het lid Algemene Vergadering van het Interprovinciaal Overleg, het IPO. Dat is als hamerstuk 7.d geagendeerd. Het Presidium heeft daarmee ingestemd. Ik hoop dat u daar ook mee akkoord kunt gaan, want dan kunnen we dat ook als hamerstuk afhandelen. Ik zie daar geen reactie op. Dank u wel.

Er zijn geen actualiteiten ontvangen.

Wel twee sets mondelinge vragen ingediend door de BBB. Mevrouw Den Boer over de woningbouw stikstofcasus Santpoort Zuid en de heer Boer van de VVD over de vervanging en de uitbreiding van het verouderde spui- en gemaalcomplex in IJmuiden. Die komen bij het vragenuur aan de orde.

Er is een tweeminutendebat aangevraagd door de heer Hartog van JA21 over het ontheffingsverzoek plan Ilpenstein, gemeente Waterland. Daar is positief over geadviseerd vanuit de griffie en het Presidium heeft dat overgenomen. Het is aan uw Staten. Kunt u daarmee instemmen bij acclamatie? Ja, dank u wel.

Dan de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. Er zijn er een aantal ingediend. Ik stel de verschillende partijen nu in de gelegenheid om die motie nader toe te lichten. Als eerste wil ik dat doen met mevrouw Schneemann. Zij heeft namens Volt en D66 een motie Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend: 'Plan voor beperken van faunaschade'. Ik geef het woord aan mevrouw Schneemann.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank u wel, voorzitter. De verwachting is dat de kostenpost faunaschade dit jaar kan oplopen tot zeventig miljoen euro. Dat is ongeveer tien procent van onze hele begroting. Dat betekent dat er tien procent van onze begroting gaat naar een kostenpost die niet direct bijdraagt aan het behalen van de provinciale doelen. Dat is geld dat ook had kunnen gaan naar ov, wonen, circulaire economie, klimaat, natuur, verduurzaming van de landbouw, sport of een van de andere mooie plannen van onze coalitie. Volt snapt dat ondernemingen tot op zekere hoogte gecompenseerd kunnen worden voor de schade die buiten hun macht ligt. Maar het is ook aan de politiek om een goede afweging te maken tussen de verschillende opgaven, want geld kan maar één keer worden uitgegeven. Tijdens de technische briefing van 9 maart bleek gelukkig dat er veel mogelijkheden zijn om de kostenpost te verlagen. We vinden dat het tijd is voor actie. Tijd voor een plan. Daarom dienen wij vandaag een motie Vreemd in, samen met D66, met het dictum: "Vragen GS om een plan te maken op basis van mogelijkheden, zoals gepresenteerd op 9 maart 2026. Hierbij mee te nemen hoe bijvoorbeeld het verhogen van de leges, het aanpassen van het minimaal normaal bedrijfsrisico, een vaste schade tegemoetkoming en de uitzondering ganzentegemoetkoming kunnen bijdragen aan lagere kosten. Hiermee te beogen om de kostenpost faunaschade voor de provincie zo snel mogelijk te beperken. En dit plan met PS te delen vóór het zomerreces 2026." Dank u wel.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 44-30 maart 2026
Plan voor beperken van faunaschade

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Er tijdens de technische briefing van 9 maart een palet aan opties is gepresenteerd, om de kosten van faunaschade voor de provincie te beperken;*
- *Deze opties met name door GS moeten worden uitgevoerd;*
- *Er verschillende faunabeheerplannen zijn vastgesteld, maar dat het nog een aantal jaar zal duren voordat dit terug te zien zal zijn in verlaging van de kosten.*

Overwegende dat:

- *De kostenpost 'faunaschade' in Noord-Holland in 2026 kan oplopen tot 70 miljoen euro;*
- *De financiële positie van de provincie de afgelopen jaren onder druk staat, en er op verschillende posten bezuinigd is;*
- *Hierdoor geen of minder middelen voor andere provinciale (beleids-)doelstellingen beschikbaar zijn.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een plan te maken, op basis van de mogelijkheden zoals gepresenteerd op 9 maart 2026;*
- *Hierbij mee te nemen hoe bijvoorbeeld het verhogen van leges, het aanpassen van het minimaal normaal bedrijfsrisico, een vaste schade tegemoetkoming, en de uitzondering ganzentegemoetkoming kunnen bijdragen aan lagere kosten;*
- *Hiermee te beogen om de kostenpost faunaschade voor de provincie zo snel mogelijk te beperken;*
- *Dit plan met PS te delen voor het zomerreces 2026.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Julia Schneemann (Volt) en Sijmen Mülder (D66).

De **VOORZITTER**: Dank u wel En u treft de motie aan in ons iBabs-systeem en maakt dus onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Dan geef ik het woord aan, ik denk de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren. Mevrouw Van Aesch. U gaat ook een motie Vreemd indienen: 'Toets programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel Noord-Holland'.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, leden van de Staten, de aanleiding dat we vandaag met een motie Vreemd aan de Orde van de Dag over de PAS komen, is de technische briefing die we eerder deze maand kregen. Volgens de definitie van het Informatiepunt Leefomgeving is de programmatische aanpak bedoeld om activiteiten mogelijk te maken in gebieden waar natuurdoelen onder druk staan, door te sturen op balans tussen maatregelen en activiteiten. Het doel is dat de omgevingswaarde of natuurdoelstelling daadwerkelijk wordt gehaald. Maar laten we eerlijk zijn, we dreigen dezelfde fout te maken als in 2019, toen de Raad van State een streep zette door de landelijke PAS. We gaan namelijk opnieuw op de pof stikstofruimte vrijgeven voor vergunningen in de hoop dat een pakket maatregelen het natuurherstel achteraf wel zal borgen. Tijdens de technische briefing op 9 maart bleek dat GS eigenlijk geen idee hebben waar dit op uitkomt. Er werd gesproken over "hopen waar we uitkomen" en "het van slot halen van de provincie". Nauwelijks een woord over waar het daadwerkelijk over gaat: onze natuur en onze biodiversiteit en onze voedselvoorziening redden.

Voorzitter, hoop is geen juridische basis. De rechter toetst niet op bedoelingen, maar op het harde verslechteringsverbod. De Ecologische Autoriteit is hier glashelder over: de stikstofdepositie moet per direct omlaag en er moet in een hoog tempo worden toegewerkt naar een gunstige staat van de instandhouding van de natuur. In de advisering op de natuurbeheerplannen van de Natura 2000-gebieden wordt het steeds gesteld. Dus laten we vragen of het provinciale beleid hier naar hun inzicht en deskundigheid voldoende gehoor aan geeft. Dat kan alleen als we het additionaliteitsprincipe strikt naleven: vrijgekomen ruimte door stoppers of het intrekken van latente ruimte ten goede laten komen aan de natuur zolang dat nodig is.

En dat is nodig, want de verslechtering van de natuur is de afgelopen jaren nog niet gekanteld. Onderzoek van de WUR toont aan dat de natuur zelfs nog stikstofgevoeliger is dan we dachten. De emmer zit niet vol; hij stroomt over. De PAS Noord-Holland voelt als het zoveelste geitenpaadje. Het is schipperen tussen natuur en de gangbare landbouw met schijnoplossingen zoals emissiearme vloeren. Dat was toen en het lijkt nog niet veranderd. Laten we nu eens met elkaar de zekerheid opzoeken die beloofd is aan onze inwoners en agrariërs, en geitenpaadjes of elke schijn daarop vermijden door vooraf op de natuurdoelstellingen te toetsen. Daarom dient de Partij voor de Dieren de volgende motie in met het dictum: "Roepen Gedeputeerde Staten op om de PAS Noord-Holland vooraf aan agendering voor PS niet alleen juridisch te laten toetsen, zowel door eigen als externe juristen, maar ook door de Ecologische Autoriteit op ecologische houdbaarheid. De omgevingsversie van de PAS Noord-Holland, samen met deze toets te plaatsen op de agenda van de commissie Landelijk Gebied, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 45-30 maart 2026
Toets Programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *GS een Programmatische Aanpak Stikstofreductie en Natuurherstel (PAS NH) opstelt;*
- *De planning hiervan is om in het tweede kwartaal '26 een 50%-versie gereed hebben, in het derde kwartaal een ontwerpversie en in het vierde kwartaal vaststelling door GS.*

Overwegende dat:

- *Het doel van de PAS NH is om vergunningverlening weer op gang brengen voor onder andere landbouw en woningbouw, niet om natuur te herstellen;*
- *De PAS NH pas juridisch houdbaar zal zijn als natuurherstel geborgd is;*
- *De Ecologische Autoriteit adviseerde op Natuurdoelanalyses van de Natura 2000-gebieden in Noord-Holland om per direct de stikstofdepositie terug te brengen om verdere verslechtering van de natuur tegen te gaan;*
- *Naast het Europese verslechteringsverbod ook het additionaliteitsvereiste moet worden nageleefd, welke inhoudt dat vrijgekomen stikstofruimte naar behoud van natuur moet gaan zolang dat nodig is;*
- *Om stikstofruimte te creëren voor vergunningverlening toetsing door deskundige juristen vergt;*

- *Niet duidelijk is gemaakt hoe natuurherstel geborgd is in deze Noord-Hollandse aanpak, terwijl dat wel de primaire doelstelling zou moeten zijn;*
- *Betrokkenen na vaststelling niet achteraf opnieuw voor teleurstellingen door ineffectieve maatregelen willen komen te staan;*
- *Uit de Technische briefing van 9 maart '26 bleek dat GS de PAS NH vooraf aan inwerkingtreding nog juridisch wil laten toetsen, zowel door eigen als externe juristen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De PAS NH vooraf aan agendering voor PS niet alleen door juristen te laten toetsen - zowel door eigen als externe juristen -, maar ook door de Ecologische Autoriteit op ecologische houdbaarheid;*
- *De ontwerpversie van de PAS NH samen met deze toetsen te plaatsen op de agenda van de commissie Landelijk Gebied.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren).

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): De Partij voor de Dieren vindt het verstandig dat het ontwerp van de PAS Noord-Holland vooraf extern wordt getoetst op ecologische houdbaarheid, naast de juridische toets. We mogen niet toestaan dat we met open ogen tegen een nieuwe juridische muur en verdere neergang van onze natuur aanlopen. Voorkom dat de natuur en de agrariër opnieuw de dupe worden van politiek wensdenken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel dan. Ook uw motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan gaan we naar de heer Klein van de ChristenUnie. Hij zal twee moties Vreemd indienen. Eén over natuurtoiletten en de andere over de communicatie in het contract wat we hebben over de haltevoorzieningen.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. We hebben een goede discussie gevoerd in de commissie Landelijk Gebied over de natuurtoiletten. Er bleek een heel groot draagvlak te zijn in de commissie om te kijken hoe we als provincie kunnen bijdragen aan het realiseren van toiletten in en rond natuur, of eigenlijk rond natuurgebieden, zodat die toegankelijk worden voor mensen die afhankelijk zijn van een toilet in de buurt. Een natuurtoilet is niet een toilet per se in een natuurgebied, maar een toiletvoorziening die niet afhankelijk is van water, stroom of riolering. In de commissie kwam dus ook even de discussie aan de orde dat het niet in een natuurgebied zelf kan. Dat snappen wij natuurlijk ook, want dat is beschermde natuur. Maar het kan natuurlijk wel aan de rand of bij de ingang van een natuurgebied. We zien echter dat veel gemeenten en tbo's niet in staat zijn om zo'n toilet te realiseren, omdat de kosten voor installatie en beheer toch wel een barrière zijn en het geld ook nodig is voor alle andere doelen rondom natuurbeheer en het zorgen voor de recreatiegebieden. De provincie Utrecht heeft daarom een subsidieregeling voor natuurtoiletten, waarmee zestig procent van de kosten voor plaatsing en de eerste vijf jaar van het beheer worden gedekt. Wij willen graag een motie indienen waarmee we voorstellen dat de provincie aan de slag gaat - de provincie Noord-Holland dan - met het ontwikkelen van een vergelijkbare subsidieregeling. Het geld daarvoor moet natuurlijk niet ten koste gaan van natuur. Dus we stellen voor om te kijken naar een bijdrage, een incidentele bijdrage uit een meevaller. Bijvoorbeeld een eventueel positief jaarresultaat over 2025. Nou, de precieze financiering kunnen we bespreken bij de kaderbrief ergens in een volgende vergadering. Ik hoor graag hoe GS en PS daar tegenover staan.

We dienen dan samen met de Partij voor de Dieren de motie in met het volgende dictum: "Wij verzoeken GS de realisatie van natuurtoiletten bij Noord-Hollandse recreatie- en natuurgebieden te stimuleren. Daartoe een voorstel te doen voor een tijdelijke en begrensde subsidieregeling, bijvoorbeeld voor maximaal tien toiletten, waarin de provincie bijdraagt aan de kosten voor de aanleg en de eerste vijf jaar van het onderhoud van natuurtoiletten. Ter dekking daarvan te kijken naar een eventueel positief resultaat van de Jaarrekening 2025 en dat mee te nemen bij de Kaderbrief 2027. Indien nodig hiervoor in contact te treden met de provincie Utrecht, het MDL-fonds en de tbo's. En deze regeling onder de aandacht te brengen van tbo's en gemeenten." Tot zover.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 46-30 maart 2026
Stimuleren natuurtoiletten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Het belangrijk is dat recreatie- en natuurgebieden voor iedereen toegankelijk zijn;*
- *Het op dit moment niet vanzelfsprekend is omdat bezoekers op veel plekken niet makkelijk naar een toilet kunnen;*
- *Dit met name de Noord-Hollandse inwoners hindert die maag-lever-darm patiënt zijn; het ontbreken van toegankelijke toiletten is voor hen een hindernis om van de natuur te genieten.*

Overwegende dat:

- *Er een oplossing is, namelijk de plaatsing van een zogenaamd 'natuurtoilet', een toiletvoorziening die niet afhankelijk is van water, stroom of riolering;*
- *De plaatsing van zulke toiletten nabij natuur- of recreatiegebieden waar geen andere toiletvoorzieningen zijn de toegankelijkheid van de natuur kan vergroten;*
- *Veel gemeenten en TBO geen mogelijkheden zien om natuurtoiletten te plaatsen vanwege de kosten voor installatie en beheer;*
- *De provincie Utrecht een subsidieregeling voor natuurtoiletten kent waarmee 60% van de kosten voor de plaatsing en de eerste 5 jaar beheer worden gedekt.*

Voorts overwegende dat:

- *Er geen budget beschikbaar is in de natuur en recreatieportefeuille;*
- *Een tijdelijke subsidieregeling gefinancierd kan worden uit incidenteel meevallers;*
- *De bespreking van de Kaderbrief het moment is om hierover te beslissen, maar het al wel belangrijk is om nu richting mee te geven.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De realisatie van natuurtoiletten bij Noord-Hollandse recreatie- en natuurgebieden te stimuleren;*
- *Daartoe een voorstel te doen voor een tijdelijke en begrensde subsidieregeling (bijv. voor maximaal 10 toiletten) waarin de provincie bijdraagt aan de kosten voor de aanleg en de eerste vijf jaar van het onderhoud van natuurtoiletten;*
- *Ter dekking daarvan te kijken naar een eventueel positief resultaat van de Jaarrekening 2025, en dat mee te nemen bij de Kaderbrief 2027;*
- *Indien nodig hiervoor in contact te treden met de provincie Utrecht, het MDL-fonds en tbo's;*
- *Deze regeling onder de aandacht te brengen van tbo's en gemeenten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie) en Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: En dan de tweede.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Die gaat over een ander onderwerp. U heeft het al aangekondigd. Ook daar hebben wij in de commissie over gesproken, in de commissie Bestuur. Ons idee was: laten we in de laatste week van november een positieve reclamecampagne voeren in onze eigen provinciale bushokjes om onderwerpen als duurzaamheid, hergebruik en reparatie en het stimuleren van het lokale MKB onder de aandacht te brengen. Nou, in de discussie bleek dat daar wel wat haken en ogen aan zaten, maar er kwam ook naar voren dat de provincie Noord-Holland binnenkort opnieuw het contract voor de bushokjes moet aanbesteden. Het zou mogelijk zijn dat we in die aanbesteding opnemen dat we twee weken per jaar zelf de bushokjes zouden willen gebruiken, de reclameruimte in de bushokjes, om een provinciale campagne te voeren. Dat zou natuurlijk een heel mooie mogelijkheid zijn, want de provincie heeft heel wat onderwerpen waarbij het best relevant is om burgers te proberen te informeren en te overtuigen. Denk bijvoorbeeld aan het bevorderen van die circulaire economie, maar ook het stimuleren van het STOMP-principe in mobiliteit, het ondersteunen van maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid in dorpen of ook de transitie naar een gezond en duurzaam voedselsysteem.

We dienen daarom samen met Volt en de Partij voor de Dieren een motie in met het volgende dictum: "Wij verzoeken GS bij de aanbesteding van het nieuwe contract voor het onderhoud en

beheer van provinciale haltevoorzieningen de mogelijkheid te reserveren om de abri's twee weken, twee verschillende weken, in het jaar te gebruiken voor eigen communicatie vanuit de provincie Noord-Holland en in deze weken de abri's te gebruiken om verschillende provinciale doelen, zoals genoemd onder de eerste overwegingen hierboven, onder de aandacht te brengen."

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 47-30 maart 2026
Ruimte voor eigen communicatie in contract haltevoorzieningen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *De provincie Noord-Holland een contract afsluit voor het onderhoud en de exploitatie van haltevoorzieningen langs provinciale infrastructuur;*
- *De mogelijkheid om reclame te maken in de abri's onderdeel is van dit contract;*
- *Tijdens de discussie in de commissie Bestuur van 16 maart is gebleken dat dit contract binnenkort afloopt.*

Overwegende dat:

- *De provincie een heel aantal beleidsdoelen heeft die raken aan het gedrag van inwoners, zoals het bevorderen van een circulaire economie, het stimuleren van het STOMP-principe in mobiliteit, het ondersteunen van maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid, en de transitie naar een gezond en duurzaam voedselsysteem;*
- *De provincie hierover af en toe communiceert via de eigen website of social media;*
- *De abri's langs provinciale wegen een aanvullend communicatiemedium zouden kunnen zijn voor provinciale doelen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij de aanbesteding van het nieuwe contract voor het onderhoud en beheer van provinciale haltevoorzieningen de mogelijkheid te reserveren om de abri's 2 verschillende weken in het jaar te gebruiken voor eigen communicatie vanuit de provincie Noord-Holland;*
- *In deze weken de abri's te gebruiken om verschillende provinciale doelen, zoals genoemd onder de eerste overweging hierboven, onder de aandacht te brengen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Julia Schneemann (Volt), Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren) en Tessa van Wijnen (GroenLinks).

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Wij als indieners hopen natuurlijk dat het hiermee gaat lukken om ergens aan het eind van het jaar een mooie campagne te voeren die hergebruik en reparatie onder de aandacht gaat brengen. Wij horen graag jullie reactie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Uw beide moties maken onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Mülder van D66, die mede namens BBB, CDA, VVD, GroenLinks, 50PLUS00, ChristenUnie, PvdA, Volt en de SP een motie Vreemd aan de Orde van de Dag zal indienen over stikstofreductie via gerichte vergunningverlening.

De heer **MÜLDER** (D66): Dat klopt. Ja, stel, je wordt gebeld door een boer en die stelt mij de volgende vraag: ik wil verduurzamen, want jij zegt dat het moet, maar het kan helemaal niet. Dan sta ik met mijn mond vol tanden, en dat heb ik niet vaak. Want een boer die op dit moment graag zou willen verduurzamen, wat we eigenlijk allemaal zouden willen, omdat we weten: we zitten met een te hoge uitstoot van stikstof. Die stikstof moet naar beneden. Daar kunnen de boeren bij helpen. Dan kan de industrie bij helpen. Dat moeten we oplossen door minder emissie te hebben op het gebied van stikstof. Nu is het helaas zo dat een boer die bijvoorbeeld zegt "ik heb driehonderd schapen, ik wil naar honderd schapen, bijvoorbeeld, maar ik heb een aanpassing van mijn stal nodig, dan is dat niet mogelijk omdat wij op dit moment geen enkele vergunning hebben op het gebied van stikstof die we kunnen uitgeven. Dat is schrijnend, want juist wij willen dat er minder emissie plaatsvindt. Wij willen dat ook bijvoorbeeld bij de industrie. Ook in de haven heb ik mensen gesproken die zeggen: ja, wij willen wel verduurzamen, maar geef mij maar de ruimte voor die verbouwing. Helaas is het stikstofslot zo definitief dat wij op dat moment niks kunnen doen. Totdat wij een technische sessie hadden deze maand waarin we het hadden over "wat is er mogelijk?". En toen bleek er in Zuid-Holland wel degelijk een geval te zijn dat ze gaan

proberen om die emissie of die projecten wel te kunnen vergunnen. Want als jij bij een rechter hopelijk staat en kan zeggen "ja, ik heb dat uiteindelijk gegeven, de vergunning voor dat project, omdat ik kan zeggen dat er surplus minder stikstofuitstoot is", dan hoop ik dat we daar iets mee zouden kunnen. Daarom ben ik ook heel blij dat er een enorme steun is, dat bijvoorbeeld ook een tweede indiener als de BBB, dat we hier samen in kunnen optrekken om te kijken of we hier echt beweging kunnen gaan krijgen in onze provincie.

Daarom hebben we dus met al deze partijen die net werden genoemd - ik kan ze ook nog een keer allemaal gaan opnoemen; laten we dat vooral even niet doen - de volgende motie opgesteld met het volgende dictum: "Verzoeken het college te onderzoeken op welke wijze binnen de geldende juridische kaders een systematiek kan worden ingericht, waarbij vergunningverlening mogelijk wordt gemaakt voor die projecten die aantoonbaar leiden tot substantiële structurele en geborgde netto reductie, stikstofreductie. Daarbij expliciet uit te gaan van de situatie dat er geen vrije beschikbare stikstofruimte is en dus alleen ruimte ontstaat door dit project zelf. Te verkennen welke criteria en drempelwaarden gehanteerd kunnen worden om te bepalen wanneer er sprake zou zijn van die substantiële reductie. En specifiek aandacht te besteden aan de toepassing binnen de landbouw - dus bijvoorbeeld door verduurzaming - en de industrie. Te borgen dat dit juridisch houdbaar is en afdwingbaar is en kan blijven. En de Provinciale Staten hier zo snel als mogelijk over te informeren, inclusief een voorstel voor de uitwerking van juridische borging, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 48-30 maart 2026
Versnelling stikstofreductie via gerichte vergunningverlening

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Vergunningverlening in Noord-Holland als gevolg van stikstofproblematiek grotendeels is stilgevallen;*
- *Er feitelijk geen vrij beschikbare stikstofruimte is om nieuwe activiteiten mogelijk te maken;*
- *Dit leidt tot stagnatie van onder meer woningbouw, verduurzaming van de industrie en de transitie van de landbouw;*
- *Tegelijkertijd juist deze transities essentieel zijn om tot structurele stikstofreductie te komen.*

Overwegende dat:

- *Het huidige systeem onvoldoende ruimte biedt om projecten die leiden tot substantiële en structurele stikstofreductie doorgang te laten vinden;*
- *Het onwenselijk is dat initiatieven die aantoonbaar bijdragen aan een forse daling van stikstofemissies vastlopen in dezelfde systematiek als projecten zonder reductie-effect;*
- *Intern salderen in de huidige juridische context sterk is beperkt en niet langer als generiek instrument kan dienen;*
- *Het noodzakelijk is om te zoeken naar een juridisch houdbare systematiek waarbij projecten met een significant en geborgd netto reductie-effect wél mogelijk worden gemaakt.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Te onderzoeken op welke wijze binnen de geldende juridische kaders een systematiek kan worden ingericht waarbij vergunningverlening mogelijk wordt gemaakt voor projecten die aantoonbaar leiden tot een substantiële, structurele en geborgde netto reductie van stikstofdepositie;*
- *Daarbij expliciet uit te gaan van de situatie dat er geen vrij beschikbare stikstofruimte is, en dus alleen ruimte ontstaat door het project zelf;*
- *Te verkennen welke criteria en drempelwaarden gehanteerd kunnen worden om te bepalen wanneer sprake is van "substantiële reductie";*
- *Specifiek aandacht te besteden aan toepassingen binnen de landbouw (bijvoorbeeld bedrijfsverduurzaming) en industrie;*
- *Te borgen dat de reductie juridisch houdbaar, afdwingbaar en blijvend is;*
- *Provinciale Staten hierover zo snel mogelijk te informeren, inclusief een voorstel voor uitwerking en juridische borging.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Sijmen Mülder (D66), Gert Vendrig (BBB), Dennis Heijnen (CDA), Laura Ouderkerken (VVD), Ruchama Bwefar (GroenLinks), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Tino Wallaart (PvdA), Julia Schneemann (Volt) en Remine Alberts-Oosterbaan (SP).

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Mülder. Uw motie, mede ingediend door een aantal andere partijen, maakt ook onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dank. Dat waren de moties Vreemd. Verlangt iemand daar nog het woord over? Zo niet, dan gaan we naar agendapunt 3.a.

De agenda is aldus vastgesteld.

3.a Afscheid Statenlid mevrouw Koning.

De **VOORZITTER**: Dat is het afscheid van ons Statenlid mevrouw Koning. Mag ik u verzoeken om naar het midden van de zaal te komen? Ja, geachte leden van Provinciale Staten, beste mevrouw Koning-Hoeve, beste Willemien, ik zie u al veelvuldig voorbijkomen op de social media in Brussel. Ik weet niet of het u al is opgevallen, maar het lijkt dat je daar alweer behoorlijk je weg aan het vinden bent. Maar we gaan vandaag afscheid nemen van jou als Statenlid van Noord-Holland.

Bijna elf jaar lang heb jij met toewijding, deskundigheid en betrokkenheid hier toch als volksvertegenwoordiger Noord-Holland gediend. Je werd op in 2015, 26 maart 2015, Statenlid voor het Christendemocratisch Appèl. Sindsdien was jij in deze statenzaal een vaste waarde. Altijd aanwezig, inhoudelijk. Of nu ging over landbouw, over water, over natuur, over bodem, over ruimtelijke ordening: je was voorbereid. Vaak sprak je ook vanuit de praktijk. Onderwerpen die jou nauw aan het hart liggen.

Als boerin uit Langedijk bracht je ook het landelijk gebied deze statenzaal binnen. Je was dan ook lid van de commissie Landelijk Gebied en Ruimte. Daar gaf je echt een stem aan de mensen die werken en leven met het landschap. Dat deed je niet altijd met grote woorden, maar wel met argumenten en voorbeelden. Buiten de vergaderingen was je een benaderbaar collega, vriendelijk, respectvol naar anderen. Soms ook, als de meningsverschillen groot waren, probeerde je daar toch een weg in te vinden.

Je was kritisch over hoe we omgaan met stikstof: op modellen en kritische depositiewaarden. Je ging ook het gesprek daarover steeds opnieuw aan. Maar kenmerkend was ook jouw inzet voor het behoud van het agrarisch natuurbeheer binnen het natuurnetwerk.

Jouw maatschappelijke betrokkenheid reikt ver voorbij Noord-Holland. Met jouw inzet voor vrouwen in de landbouw, in de politiek, bestuurlijke ervaring in Brussel, trainingen die je gaf aan boeren in Afrika en Azië en zelfs het toespreken van de Verenigde Naties als VN-vrouwenvertegenwoordiger in New York, ja, volgt eigenlijk een logische stap. Dat is dat je deze Statenzaal gaat verruilen voor het Europees Parlement.

Beste Willemien, namens Provinciale Staten, het college van Gedeputeerde Staten en mezelf dank ik je voor alles wat je voor ons hebt gedaan. Met jouw vertrek nemen we afscheid van een doorgewinterde Statenlid, maar Europa krijgt er volgens mij een volksvertegenwoordiger bij met kennis van zaken. In Brussel zul je ongetwijfeld - dat geef je natuurlijk mee - het geluid uit Noord-Holland laten horen, net zoals hier in deze Statenzaal. Gedegen, maar vooral met hart voor de zaak. Namens Provinciale Staten, het college van Gedeputeerde Staten en natuurlijk ook mijzelf, dank ik je ook voor alles wat je voor deze provincie zelf hebt gedaan.

Maar voordat ik je laat gaan toch nog het volgende. Je bent meer dan twee zittingsperioden Statenlid geweest. Vanwege deze verdiensten mag ik jou de provinciale penning uitreiken. En natuurlijk ook voor jou een mooie bos bloemen. Maar aller, allereerst ontzettend veel dank voor alles wat je voor ons hebt gedaan. En ik denk heel erg verdiend de provinciale penning die ik je nu gaat uitreiken.

Dames en heren, ik zal er ook een bos bloemen bij geven. Daarna ga ik over tot het installeren van het nieuwe Statenlid voor het CDA. Dus dan zal ik schorsen. Maar nu aan mij natuurlijk als

eerste de eer om jou die penning te overhandigen, met heel veel plezier, en een prachtig mooie bos bloemen en natuurlijk het bekende afscheidscadeau. Dank je wel.

[Applaus]

Mevrouw Koning-Hoeve zal ook nog wat tegen u willen zeggen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Geachte voorzitter, gedeputeerden, Statenleden en andere belangstellenden, het was voor mij een eer om mij in Noord-Holland elf jaar lang te kunnen inzetten en mijn politieke passie te kunnen realiseren in de Provinciale Staten, maar ook in de commissie Landelijk Gebied, met dossiers over landbouw, natuur, gebiedsprocessen, stikstof, water en alles daar rondom heen. Daarnaast in de commissie Ruimte over de omgevingsverordening, havens en mobiliteit. Zoals Angela Merkel zei: "politiek bedrijven is niet met de winden mee waaien, maar je overtuiging uitvoeren".

Afscheid nemen doe ik nu in dankbaarheid. Ik heb hier een ontzettend mooie en boeiende tijd gehad en laat hier veel woorden, ingediende moties en amendementen achter. Sommigen aangenomen en sommigen helaas niet. Maar we mogen weten dat een politieke inbreng vrijwel altijd iets in beweging zet. Als een steen die kringen vormt in het water. Soms een golf en soms een kleine rimpeling.

Ik bedank de commissaris van de Koning Arthur van Dijk, de gedeputeerden, de Statenleden, de griffie, de ambtenaren en alle andere betrokkenen voor de fijne samenwerking in de afgelopen jaren. Ik bedank mijn CDA-fractie, met onze fractievoorzitter Dennis Heijnen in het bijzonder. En ik bedank mijn gezin en speciaal mijn man Kees voor de ruimte die hij mij gaf om dit werk te kunnen doen.

Tot slot, wat is en blijft mijn drive als politicus? In liefde voor God en de mensen een antwoord geven op de vragen van de tijd en bijdragen aan toekomstperspectief. Ik wens jullie allen veel succes in onze mooie provincie Noord-Holland.

[Applaus]

3.b Beëdiging en installatie Statenlid.

De **VOORZITTER**: Ik zal zo de vergadering even schorsen, maar we gaan eerst even over tot het beëdigen en het installeren van het nieuwe Statenlid voor het CDA. Dat is natuurlijk omdat mevrouw Koning conform de Kieswet ontslag heeft ingediend. Het Centraal Stembureau heeft hiervoor mevrouw Engels van het CDA benoemd tot Statenlid. Wij hebben een commissie van Onderzoek Geloofsbrieven benoemd. Dat is mevrouw Oulad Hadj, de heer Stulemeijer en de heer Van Tiggelen van de PVV. De heer Stulemeijer als voorzitter wil ik nu graag de gelegenheid geven om de bevindingen van de commissie Geloofsbrieven met ons te delen.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die het benoemd verklaard lid mevrouw Engels aan uw vergadering heeft toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat blijkens het ingevolge artikel zeven, tweede lid Kieswet aan PS toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezingen van leden van Provinciale Staten van Noord-Holland van 30 maart 2026 tot lid van Provinciale Staten benoemd is verklaard mevrouw Engels, fractie Christendemocratisch Appèl. Wij stellen u dan ook voor mevrouw Engels als lid van Provinciale Staten van Noord-Holland toe te laten.

Verder heeft de commissie kennisgenomen van de nevenfuncties van de kandidaat. De combinatie van het statenlidmaatschap met een nevenfuncties is altijd een punt van aandacht. Het is de verantwoordelijkheid van het Statenlid zelf om de integriteit te bewaken.

De **VOORZITTER**: Meneer Stulemeijer, dank. Ik ga ervan uit dat u daarmee kunt instemmen. Ik ontbind de commissie nog niet, zodat aan het eind van de vergadering de commissie nogmaals haar rol zal kunnen uitoefenen bij het installeren van het nieuwe Statenlid voor de ChristenUnie.

Dan verzoek ik u, mevrouw Engels, om naar voren te komen in het midden van de zaal. Dan gaan wij over tot de beëdiging. Ik verzoek u allen te gaan staan. Het is toch altijd bijzonder in het midden van die zaal.

Mevrouw Engels, Provinciale Staten hebben zojuist besloten u toe te laten als lid van Provinciale Staten. Ik stel u thans in de gelegenheid om de verklaring en belofte in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u dat te doen, straks, als ik uw naam uitspreek, met de woorden "dat verklaar en beloof ik". Maar ik zal eerst de formule van de verklaring en belofte voorlezen.

Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Engels.

Mevrouw **ENGELS** (CDA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Van harte gefeliciteerd met uw installatie. Ik ga u een bos bloemen overhandigen en als eerste feliciteren. Daarna schors ik even kort de vergadering, zodat zowel mevrouw Engels, als mevrouw Koning gefeliciteerd kunnen worden. De een met het vertrek, de ander met de komst.

Ik schors even kort de vergadering.

Schorsing 13.33 tot 13.46 uur.

4 Actualiteiten.

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. We zijn bij agendapunt 4, de actualiteiten. Er is geen actualiteit ingediend.

5 Vaststelling notulen en besluitenlijst.

De **VOORZITTER**: Agendapunt 5, vaststelling van de notulen en de besluitenlijst van de vergadering van 2 maart 2026. Door de griffie zijn er geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand het woord over de notulen of over de besluitenlijst? Zo niet, dan zijn ze ongewijzigd vastgesteld.

De notulen en de besluitenlijsten van de vergaderingen van 2 maart 2026 zijn ongewijzigd vastgesteld.

6 Vaststelling voortgangslijst van moties.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 6. Dat is de voortgangslijst van de moties. Door de griffie zijn hierover ook geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand het woord? Zo niet, dan stel ik voor de lijst vast te stellen.

De memo lijst moties Provinciale Staten en de lijst moties Provinciale Staten van 30 maart 2026 zijn ongewijzigd vastgesteld.

7 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.
7.a Startnotitie Financiële Kaders (voordracht 17-2026).
7.b Initiatiefvoorstel Nederlandse gebarentaal in zicht (Volt-GroenLinks-PvdA) (besluit 20-2026).
7.c Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond (voordracht 15-2026).
7.d Aanwijzen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO) (voordracht 21-2026).

De **VOORZITTER**: Dan komen we bij de hamerstukken, agendapunt 7. Vier stuks. Dat is 7.a, Startnotitie Financiële Kaders, voordracht 17-2026; 7.b, Initiatiefvoorstel Nederlandse gebarentaal in zicht, besluit nummer 20; 7.c, Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond, voordracht 15-2026; en het laatste hamerstuk is agendapunt 7.d. Dat is de aanwijzing van het lid van de Algemene Vergadering van het IPO, Interprovinciaal Overleg, voordracht 21-2026. Het Presidium heeft geadviseerd in te stemmen met deze voordrachten. Wenst iemand aantekening of stemverklaring? Ja, de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Over agendapunt 7.a, de Startnotitie Financiële Kaders. Daarbij willen wij vermeld hebben dat wij in deze startnotitie wel een duidelijke stap in de richting van procesverbetering zien. Dat is positief. Maar tegelijkertijd hadden wij inhoudelijk meer keuzes willen zien. Denk daarbij aan omvang van toewijzing van reserves en een sterke koppeling aan de kerntaken. Dat missen wij. Wij stemmen wel vóór deze startnotitie, maar wat ons betreft is dit slechts een eerste stap in de richting van meer prudent financieel beleid. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Anderen nog een stemverklaring? Zo niet, dan kunnen we deze als hamerstuk vaststellen.

De onder 7.a tot en met 7.d genoemde hamerstukken zijn bij besluit vastgesteld.

8 Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam (voordracht 19-2026).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we over tot het agendapunt 8. Ik zie dat ik aan de vicevoorzitter mijn plek overgeef. [...] Ik kijk even naar gedeputeerde Olthof, maar volgens mij is dit het stuk wat de heer Olthof zal behandelen. Het jaarverslag van de MRA. Aan de orde is nu voordracht 19-2026, Wensen en Bedenkingen over het Jaarverslag 2025 van de Metropoolregio Amsterdam. [...] Nee, maar zo makkelijk gaat dat in het college. Dat noemen ze ook wel 'afschuiven'. Aan de orde is nu voordracht 19-2026, Wensen en bedenkingen over het Jaarverslag 2025 van de Metropoolregio Amsterdam. U wordt gevraagd om wensen en opvattingen over het jaarverslag op te geven.

Het is ook besproken in de commissie Bestuur van 16 maart. De volgende kernpunten zijn aan bod gekomen. Meerdere fracties benadrukten dat de MRA een belangrijke rol kan spelen als platform voor samenwerking, kennisdeling en gezamenlijke lobby richting Den Haag en Brussel. Er werden ook vragen gesteld over de concrete resultaten van de Metropoolregio Amsterdam, onder andere op het gebied van circulair inkopen en de verdere ontwikkeling van vaardigheden en arbeidsmarktinitiatieven. Er is gevraagd om duidelijkere en meetbare resultaatbeschrijvingen. Verschillende fracties vroegen ook aandacht voor de rol en de afbakening van de Metropoolregio Amsterdam ten opzichte van de provincie en andere regio's binnen Noord-Holland. Ook werd gevraagd hoe andere Noord-Hollandse regio's beter betrokken zouden kunnen worden.

Een aantal sprekers hebben zich gemeld. Dat is de heer Klein van de ChristenUnie, de heer Valk van de BBB, de heer Stulemeijer van de VVD, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren, mevrouw Bezaan van de PVV, de heer Mülder van D66, mevrouw Van der Helm van 50PLUS en mevrouw Uiterwijk van JA21. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

Eerste termijn Provinciale Staten

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij willen de MRA danken voor het nuttige jaarverslag en ook heel mooi hoe dat gerubriceerd is volgens de thema's van de agenda. We kunnen ons ook grotendeels vinden in de reactie die we als provincie voorstellen om te sturen op het jaarverslag. Het is ons echter ook opgevallen dat er een enkel resultaat wat vaag beschreven is. Bijvoorbeeld in 2025 is "voortvarend toegewerkt naar het gezamenlijke doel". Er zijn ook een aantal activiteiten nog niet uitgevoerd, vaak met goede redenen. Wij willen graag een amendement indienen op de brief die wij gaan sturen, waarin we oproepen om echt concreet te zijn in het jaarverslag de volgende keer en ook, waar dat mogelijk is, om de niet uitgevoerde activiteiten en waar het ook nog opportuun is alsnog voortvarend op te pakken. Dus we hebben een

amendement. Ik zal even de technische tekst weglaten. Maar waar het dan om gaat, is dat we één paragraaf toevoegen aan de brief en dat is de volgende paragraaf: "Wij willen de MRA-organisatie oproepen om in de verslaglegging over de resultaten zo concreet mogelijk te zijn. Ook spreken we de verwachting uit dat we er in gezamenlijkheid voor gaan zorgen dat de activiteiten die nog niet geheel uitgevoerd zijn, waar nodig en mogelijk, voortvarend worden opgepakt." Dit amendement is mede namens de Partij voor de Dieren en GroenLinks. Dank u wel.

Amendement 6-30 maart 2026
Voortvarend oppakken van niet-uitgevoerde activiteiten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Besluit:
Om aan besluitpunt 2 van de voordracht de volgende tekst toe te voegen:

> *Met dien verstande dat de volgende tekst wordt toegevoegd aan de antwoordbrief, na de zin "Dergelijke terugmeldingen dragen bij aan de geloofwaardigheid en de transparantie van het Jaarverslag.":*
>
> > *We willen de MRA-organisatie oproepen om in de verslaglegging over de resultaten zo concreet mogelijk te zijn. Ook spreken we de verwachting uit dat we er in gezamenlijkheid naar streven dat activiteiten die niet (geheel) uitgevoerd zijn, waar nodig en mogelijk, voortvarend worden opgepakt."*

Toelichting
Het MRA-jaarverslag is een nuttig overzicht van de activiteiten die zijn uitgevoerd op de verschillende thema's van de MRA Agenda 2025-2028. Een enkel resultaat is vaag beschreven, bijvoorbeeld "In 2025 is voortvarend toegewerkt naar het gezamenlijke doel". Ook zijn een aantal activiteiten vanwege verschillende redenen niet uitgevoerd. Dit amendement roept op om zo concreet mogelijk te zijn in het beschrijven van de resultaten en de niet-uitgevoerde activiteiten – waar dat nodig en mogelijk is – alsnog voortvarend op te pakken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren) en Peter Korzelius (GroenLinks).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Uw amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen en kunt u terugvinden in iBabs. De heer Valk van BBB.

De heer **VALK** (BBB): Dank u, voorzitter. De BBB zal vóór de voordracht stemmen. BBB staat achter de samenwerkingsverbanden zoals de MRA. Wij kijken ook al met een positieve grondhouding naar deze stukken. Wel moet ons van het hart dat we wat kritisch zijn op de Amsterdam Economic Board. BBB heeft juist begrepen dat die boot juist wat breder moet kijken dan alleen het MRA-gebied. Als wij de stukken lezen, dan zien we toch inderdaad dat de Kop van Noord-Holland een beetje achterblijft. We begrijpen dat dit niet het agendapunt is om dat nu te bespreken, maar we willen dat wel gemeld hebben. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Stulemeijer van de VVD.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Dank u zeer, voorzitter. Voorzitter, GS vragen ons om commentaar en eventueel wijzigingen voor de reactiebrief van GS aan het MRA-bestuur. Kort en goed, de fractie van de VVD kan zich vinden in de brief van GS aan het MRA-bestuur. Zonder de hele commissievergadering weer over te willen doen, een enkele opmerking.

Ons enthousiasme voor de tweemaal 200 miljoen in 2025 zal wel enigszins getemperd worden door de uitname door de regering van 2 miljard in 2024, hetgeen onverlet laat dat wij blij zijn met de 400 miljoen. De fractie van de VVD wil benadrukken dat meer financiering van het Rijk nodig is voor de Noord-Zuidlijn. Indien wij de Staten of in gemeenteland, de raadsleden, iets willen van het MRA-bestuur, aanvulling of wijziging van de MRA-agenda, dan moeten wij dat vragen aan onze vertegenwoordiger – GS of het gemeentebestuur – die dat dan moet sonderen bij het MRA-bestuur. Dit moment, de reactie van GS op het jaarverslag 2025, zou dus bij uitstek zo'n moment kunnen zijn. Derhalve kunnen wij ons geheel vinden in de oproep van de heer Valk

van de BBB om aandacht voor kritische grondstoffen en kwetsbare toeleveringsketens. Ook vragen wij graag aandacht voor de relatie MRA en de regio Noord-Holland Noord. Immers, die kunnen niet zonder elkaar. Om nog maar niet te spreken over de enorme waarde van een bedrijf als Enza Zaden, met een omzet in 2024 van 480 miljoen, waar wij onlangs op bezoek waren, en het nucleaire conglomeraat, als ik dat zo mag noemen, rond Petten. Het zou goed zijn als GS haar overigens goede reactie op deze wijze zouden kunnen inrichten. Onze reactie op het door de ChristenUnie en Partij voor de Dieren voorgestelde amendement laten wij graag afhangen van de reactie van het college. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u. Dank u wel. Allereerst dank aan de MRA natuurlijk, ook vanuit onze kant, voor de agenda en het jaarverslag en zeker ook voor de overzichtelijkheid. Dat is al gezegd. Maar net als de stukken hier in de provincie, zijn ook de stukken van de MRA de laatste jaren een stuk leesbaarder geworden. Dus daar wil ik toch ook wel eventjes mijn dank en waardering voor uitspreken.

Ja, zoals gezegd, in de commissie zijn wij op zich heel erg tevreden met de reactie van GS in de brief aan de MRA. De gemeenten blijven soms ambtelijke capaciteit inzetten om de eigen behoefteramingen uit te voeren. Die komen niet altijd overeen met de door onze provincie en de MRA onderschreven gezamenlijke ramingen. Wij vinden het heel goed dat de provincie daar wel aandacht voor vraagt in de brief.

We zijn ook heel erg blij met de aandacht voor het thema groenblauw en de ondersteuning richting de MRA over de voortvarendheid waarmee dat is opgepakt. Dus dank daarvoor ook aan het college.

Ja, en toch hebben wij samen met de ChristenUnie - de heer Klein heeft het zojuist al aangegeven - ervoor gekozen om een amendement op te stellen die de heer Klein zojuist in zijn laatste vergadering als Statenlid heeft ingediend. Ik zag nog wel dat het nog niet helemaal de actuele versie was, volgens mij. Of misschien wel ingediend, maar niet zoals uitgesproken. Dus daar kunnen we misschien in de tweede termijn nog eventjes een tikkie op geven, zodat de gedeputeerde in ieder geval positief kan adviseren. Maar dat kunnen we misschien even in de schorsing nog aftikken.

Goed, het amendement. Ja, waarom hebben wij dat gedaan? Nou ja, in het jaarverslag valt namelijk te lezen dat bepaalde acties uiteindelijk niet zijn uitgevoerd. Dat is fijn dat daar openheid over is. En vaak ook waarom niet. Dat is ook fijn. Dus eigenlijk zouden we dik en dik tevreden moeten zijn, want dergelijke terugmeldingen dragen echt bij aan de geloofwaardigheid en de transparantie van dit jaarverslag. Maar wat ons betreft hadden we wel wat explicieter de verwachting mogen uitspreken dat we ernaar moeten streven om - en dan zeg ik ook "in gezamenlijkheid met de partners" - ervoor te zorgen dat acties die al dan niet onverwacht aangepast zijn of niet uitgevoerd waar nodig, alsnog worden opgepakt in de nabije toekomst. Zoals gezegd komen we daarom met de ChristenUnie samen met het betreffende amendement, waarmee we hopen bijvoorbeeld iets meer aandacht te leggen op bijvoorbeeld de inzet op het ontwikkelen van een regionale aanpak waarmee circulariteit wordt geborgd. Ook het versterken van de organisatiegraad op bedrijventerreinen is tijdelijk on hold gezet. Dat zou gezien onze provinciale ambities wel eens wat contraproductief kunnen werken. Dus die hebben wij meegenomen in ons idee daarover. Verder hopen wij natuurlijk dat er aandacht blijft voor de ontwikkeling van een leidraad toekomstbestendige gebiedsontwikkeling. Maar ik begrijp dat daar nog over overlegd gaat worden binnen de MRA.

Als laatste, los van het amendement, misten we nog wel een stukje steun richting de MRA om nog meer aandacht te vragen, nóg meer aandacht te vragen voor het openbaar vervoer in en om de metropoolregio. Maar we gaan ervanuit dat deze gedeputeerde, gezien de opmerkingen in de commissievergadering, maar ook zijn eigen fractie - mevrouw Oulad Hadj in de commissie - hier voldoende aandacht voor heeft en de MRA hierin zal ondersteunen richting het Rijk. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Bezaan, PVV.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, dank voor het woord. De PVV is nooit een groot voorstander geweest van de Metropoolregio Amsterdam. We lezen in de conceptreactiebrief van GS helaas weinig dat ons standpunt doet veranderen. Het college schrijft zelf dat de MRA niet meer is dan een informeel regionaal samenwerkingsverband, waarbij formele besluitvorming bij de gemeenten en de provincie blijft. Maar als je dan het Jaarverslag 2025 erbij pakt en kijkt naar wat er onder het kopje "resultaten" staat, dan valt op hoe weinig concreets daar eigenlijk in te vinden is. Het jaarverslag somt per ambitie acties en resultaten op. Maar wat zijn dat voor resultaten? Een strategie is vastgesteld, een agenda is opgeleverd, een themabijeenkomst werd druk bezocht, een rapport is doorgerekend, een kader is besproken, een deal is ondertekend. Voorzitter, dat zijn geen resultaten; dat zijn activiteiten. Het zijn processtappen die je in iedere ambtelijke organisatie terugvindt. De MRA lijkt haar eigen voortgang te meten aan de hand van hoeveel nota's er zijn geschreven en hoeveel bijeenkomsten er zijn georganiseerd.

Laat ik een paar voorbeelden noemen. Bij ambitie 1, klimaatneutraal en circulair, is het resultaat dat ruimtelijke claims expliciet geagendeerd zijn. Bij ambitie 2, innovatiekracht, is het resultaat dat een kopgroep is omgevormd naar een programmateam. Overigens deed deze zinsnede onze fractie denken aan de presentatie van Kim Spinder op de afgelopen Statendag. Wij zijn benieuwd wanneer dit programma wordt omgetoverd tot taskforce. Zo gaat het door. Ambitie na ambitie. Nergens harde cijfers over wat de MRA de inwoners van Noord-Holland daadwerkelijk heeft opgeleverd.

Het college noemt in de conceptreactiebrief de doorontwikkeling van ROM InWest en de Amsterdam Economic Board als positief, en ervaart de exploitatiebijdrage als nuttig en gewenst. Dat verbaast ons, voorzitter. De Randstedelijke Rekenkamer concludeerde vorig jaar in het rapport Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen dat de presentatie indicatoren van de ROM's voornamelijk gericht zijn op output en weinig zeggen over daadwerkelijke resultaten in de samenleving. Wij zijn dan ook benieuwd waarop GS deze positieve beoordeling baseren. Nergens lezen wij wat de deelname aan ROM InWest en de Amsterdam Economic Board, de provincie Noord-Holland concreet kost en wat het concreet oplevert.

Het college eindigt de brief met de opmerking dat de MRA meer als regionale buitenboordmotor zou moeten werken. GS maakten dezelfde constatering vorig jaar ook al bij de besprekingen van de voortgangsnota over 2024. Nu lezen we dat GS er vertrouwen in hebben dat de nieuwe MRA-directeur hier invulling aan zal geven. Voorzitter, dat is geen antwoord; dat is een doorschuifoperatie. Wij vragen de gedeputeerde dan ook concreet: welke stappen gaat dit college zelf zetten om de MRA tot die buitenboordmotor om te vormen?

De PVV vindt dat de provincie kritisch moet kijken naar de deelname aan de MRA, en met name naar de effectiviteit ervan. Zolang een jaarverslag vol staat met procesresultaten in plaats van maatschappelijke impact en zolang de conceptreactiebrief leest als een complimenteuze brief aan een samenwerkingsverband dat vooral zichzelf in stand houdt, missen wij een kritische noot vanuit de provincie. Voorzitter, ik dank u voor uw tijd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Mülder van D66. Mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. 50PLUS erkent de waarde van het MRA-samenwerkingsplatform voor kennisdeling, gezamenlijke lobby richting Den Haag en Brussel en voor opgaven die gemeentegrens overstijgend zijn. Dat is dus wat de MRA aan nuttig werk doet. Maar dit jaarverslag - dat hebben we ook in de commissie laten weten - roept vragen op. We zien resultaten die activiteiten beschrijven, maar zelden meetbaar zijn wat er nu daadwerkelijk bereikt is: hoeveel woningen zijn versneld, hoeveel mensen zijn bijgeschoold, hoeveel uitstoot heeft er plaatsgevonden of is er vermeden? 50PLUS mist ook een helder beeld van wat de MRA specifiek betekent voor inwoners net buiten die Amsterdamse regio. Ja, dus die samenhang had ik ook graag willen zien. Die vraag hebben we ook gesteld aan de gedeputeerde: hoe in de reactiebrief concreet benoemd gaat worden hoe we de resultaten gaan meten. Ik herhaal mezelf. Dus dat ga ik niet doen.

Het amendement van de ChristenUnie en Partij voor de Dieren, het voortvarend oppakken van de niet-uitgevoerde activiteiten, nou, dit raakt natuurlijk sterk aan wat ik net betoogd heb. Het zal u niet verbazen dat wij deze zullen steunen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Uiterwijk, JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hadden in de commissie eigenlijk geen bijdrage hierop, omdat eigenlijk weer netjes in de reactie van het college benadrukt wordt dat het een informeel regionaal samenwerkingsverband is en vooral geen democratische legitimiteit kent. Dat willen we ook graag zo houden. Het is een lobby-orgaan.

Wel willen we even reageren op de motie die is ingediend vandaag. De motie vraagt eigenlijk om zaken zo concreet mogelijk te maken in het jaarverslag. Daar zijn we uiteraard ook voor, maar wij moeten ook zeggen dat we de MRA eigenlijk amper kunnen betrappen op zaken die heel concreet zijn. Dat zal nog wel een uitdaging worden, denk ik. Dat zaken die niet gehaald zijn, als het wel mogelijk is, dat aar achteraangegaan wordt, ja, dat lijkt me eigenlijk ook wel puur logisch dat dat gebeurt. De MRA stelt doelstellingen, wil die halen. Vervolgens lukt dat niet. Dan lijkt het mij niet meer dan logisch dat ze die alsnog gaan behalen. Dus ik hoor graag van de gedeputeerde wat deze motie nu concreet toevoegt en welke extra acties van de MRA verwacht worden als we dit gaan aannemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Even voor de duidelijkheid: het is een amendement. Maar dat maakt niet uit. Ik corrigeer het even voor u. Dat waren degenen die zich hadden aangemeld om te spreken. Ik kijk naar gedeputeerde Olthof en zijn reactie namens het college in de eerste termijn.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. In de eerste plaats: dank ook voor de complimenten en ook dat zichtbaar is dat de MRA zich ook door ontwikkelt. Dus dat breng ik graag over.

Misschien is het wel goed om toch even te benadrukken. We hebben zelf altijd gezegd dat de MRA een samenwerkingsverband is, een gemeenschappelijke regeling, met geen eigen legitimiteit. Ik bedoel, u geeft de kaders mee waarmee we aan de slag gaan. Als we dan even gaan kijken wat de rol van die MRA is, dat is juist heel erg om die samenwerking te benadrukken. Concrete resultaten. Daarom, laat ik daar duidelijk over zijn, zal ik ook het amendement wat is ingediend, in die zin ook aan de Staten laten - met een positieve grondhouding. Omdat we best op een aantal punten kunnen kijken: kunnen we het concreter maken? Aan de andere kant is die concreetheid ook best weleens lastig. Om u een voorbeeld te noemen, als we kijken naar bijvoorbeeld de WoKT, de middelen vanuit het Rijk die zijn toegekend aan al die gemeenten voor woningbouwprojecten, dat is niet door de MRA geclaimd als: dat heeft de MRA binnengehaald. Maar de MRA heeft daar wel een belangrijke bijdrage geleverd in juist die samenwerking om als één regio op te treden naar het Rijk toe. In de lobby heeft het wel een grote bijdrage geleverd om die middelen binnen te halen. Dus ik wil wel kijken, ook naar aanleiding van het amendement, hoe we dat toch wat concreter kunnen maken. Dus dat zijn voorbeelden om te laten zien dat vooral die samenwerking zorgt dat we naar andere partners, maar ook onderling, uiteindelijk gezamenlijk doelen kunnen realiseren. Of ze altijd een-op-een toe te schrijven zijn aan de MRA is weleens lastig. Maar nogmaals, ik begrijp de oproep. En dan aan 50PLUS, maar ook aan de indieners van het amendement, kijken: waar kunnen we concreter worden? Hij is niet altijd zo een-op-een te vertalen, maar waar het mogelijk is, zullen we dat zeker ook gaan doen.

De relatie van de MRA in Noord-Holland Noord, ook een punt dat 50PLUS heeft aangegeven. Ook de VVD komt ermee. Dat was best wel even- De MRA en Noord-Holland Noord waren wel twee aparte werelden. Ik denk wel dat we de afgelopen jaren erin geslaagd zijn om die afstemming steeds beter te krijgen op al die verschillende portefeuilles die we met elkaar hebben. Zo is bijvoorbeeld in de lobby van de MRA ook Noord-Holland Noord aangeschoven. Dus dat in een lobbybijeenkomst in Den Haag ook een woordvoerder vanuit Noord-Holland Noord voor de projecten uit Noord-Holland Noord daar een bijdrage levert. Dat de MRA in zijn brieven ook verwijst naar het belang van Noord-Holland Noord. Dus je ziet dat de samenwerking tussen beide regio's, waarbij het wel twee verschillende regio's blijven- Ik denk dat de rol van de provincie juist de verbindende factor is. Dat we wel zien dat uiteindelijk die samenwerking steeds beter gaat op steeds meer onderdelen. Dus dat groeit, omdat ze ook wel zien dat uiteindelijk het belang is dat mensen die in de MRA werken van buiten de MRA komen. Dus je moet wel zorgen dat die samenhang aanwezig is en ook benoemd wordt. Dus ik denk dat dat steeds beter gaat. Daar

zullen we ook als provincie Noord-Holland ook aan blijven werken. Daar blijven we aan werken om dat steeds beter op de agenda te krijgen.

Dan even het ov, Partij voor de Dieren, de heer Hollebeek. De MRA ondersteunen. Dan moet u denk ik even twee dingen uit elkaar halen. Het openbaar vervoer in de regio Amsterdam wordt door de VRA aangegeven. Binnen de MRA hebben we ook Zuid-Kennemerland en Gooi en Vechtstreek en dat zijn onze ov-concessies. Maar, ja, waar het kan, zullen we uiteraard samen met de VRA optrekken, ook in de lobby richting Den Haag, als het gaat over het in stand houden van het ov. Dus ook het laatste jaar, waar best wel geschoven is en middelen zijn weggehaald, hebben we ook in gezamenlijkheid opgetreden om dat in stand te houden. Maar dat is sec VRA, en niet zozeer de MRA.

Dan de PVV. Weinig concreets. Ik heb zelf al aangegeven dat in dit amendement wordt opgeroepen om concreter te worden, die resultaten concreter te noemen. Maar dat het aan de andere kant ook best weleens lastig is, omdat ze niet een-op-een aan de MRA toe te schrijven zijn, waarbij de rol van de MRA als samenwerking zeker heel nadrukkelijk aanwezig is. Maar nogmaals, het amendement roept op om daar concreet in te worden, en dat neem ik ook graag mee.

U heeft het over de kosten voor de ROM. Dit gaat over het jaarverslag van de MRA. Ik denk ook dat de Rom een ander traject is. Althans, dat is een ander traject. Er zal ook aparte verslaglegging over zijn. Dus het lijkt me niet om hier nu op de ROM in te gaan.

Wat doen we om de buitenboordmotor- Ik zei het al; de MRA is een samenwerkingsverband. Ik denk dat het een samenwerkingsverband is dat steeds beter gaat functioneren. Maar er zijn ook grote stappen te zetten. Dat moeten we wel met elkaar gaan doen. Dat is niet alleen een rol van de provincie. Dat is een rol van alle gemeenten en de twee provincies gezamenlijk. Dus we kunnen niet zeggen: de provincie gaat het even regelen. Wij leveren een grote bijdrage in de verschillende portefeuilles in het bestuur dat uiteindelijk die rol als buitenboordmotor - geef het een naam - steeds krachtiger wordt. Ik heb net al een paar voorbeelden genoemd waar dat zeker ook speelt.

50PLUS. Nou, MRA, buiten de MRA heb ik volgens mij benoemd en de resultaten meten ook.

Wat betekent dit amendement? Dat was nog van JA21. Volgens mij op verzoek van JA21 is heel vaak benoemd dat ook de MRA een samenwerkingsverband is en zelf geen eigen democratische legitimiteit heeft. Dus volgens mij is aan uw wensen heel nadrukkelijk voldaan en hebben we het ook benoemd. En wat dit amendement betekent? En nogmaals, wij laten het graag aan de Staten over. Twee concrete dingen, denk ik. 1, om in die verslaglegging meer oog te hebben voor de concrete resultaten, om dat te benoemen. Dat zal misschien ook wat in de loop van een jaar kunnen zijn, omdat, nou ja, op dit moment nog niet al die concrete resultaten misschien ook te benoemen zijn, maar daar moeten we oog voor hebben. Het andere punt is, en daarom kan ik met dit dictum wel leven, omdat het streven is: het is een samenwerkingsverband. Ook in een samenwerkingsverband streef je ernaar om samen uiteindelijk resultaten te boeken, of in ieder geval samen op te trekken. Alleen, aan de andere kant, we zeggen het al, daar zit wel een kleine tegenstrijdigheid in. Het is uiteindelijk wel de bevoegdheid van eigen gemeenten om daar uiteindelijk keuzes in te maken. Dus met andere woorden: ja, ik denk dat het de opgave van de MRA is om ernaar te streven om die activiteiten in zijn geheel uit te laten voeren. Aan de andere kant kunnen we dat niet garanderen. Nogmaals, de bevoegdheid ligt niet bij de MRA, maar die ligt bij de gemeenten. Maar nogmaals, het amendement kan ik in die zin positief aan de Staten laten.

Voorzitter, volgens mij waren dat alle vragen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Keurig gedaan. Ik had het niet beter gekund. Vandaar. Ja, dat moet je ook kunnen toegeven natuurlijk.

De heer Klein. Tweede termijn. [...] Had dit iets te maken met deze vergadering? Oké, nou, ik wil graag weer even concentratie. Gaan we verder met de heer Klein. De heer Klein van de ChristenUnie in tweede termijn.

Tweede termijn Provinciale Staten
De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik wil even mijn excuses maken dat ik een beetje rommelig was en dat ik net een verkeerde zin heb voorgelezen. Dus voor de goede orde wil ik nu het goede dictum voorlezen, zoals dat nu ook in iBabs al goed staat. Maar dan is het in ieder geval netjes. "We willen de MRA-organisatie oproepen om in de verslaglegging over de resultaten zo concreet mogelijk te zijn. Ook spreken we de verwachting uit dat we er in gezamenlijkheid naar streven dat activiteiten die niet geheel uitgevoerd zijn waar nodig en mogelijk voortvarend worden opgepakt." Ik dank de gedeputeerde voor zijn positieve reactie op deze tekst.

De **VOORZITTER**: Voor de duidelijkheid dit is dus geen nieuw amendement, maar het amendement zoals het al ingediend was met het juiste dictum. Dus het amendement blijft intact.

Is er verder nog behoefte aan een tweede termijn? Ja. De heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Dat kan ik heel kort doen. Inderdaad, meneer Klein, dank u wel voor de verduidelijking. Ik was nog even vergeten te zeggen dat ons amendement, want dat had de heer Klein ook gezegd, mede was ingediend door de fractie van GroenLinks. Dus dan zijn we in ieder geval al half Pro. Dus dat gaat de goede kant op.

Even nog als reactie op het antwoord van de gedeputeerde. Ja, uiteraard is het zo dat dit soort dingen niet altijd een-op-een te vertalen zijn. Ik denk dat ik dat ook heb ondervangen, of dat wij dat ook hebben ondervangen, door toe te voegen "waar mogelijk". Nou, dan kan ik u verder danken voor uw advies en dan laat ik het daarbij. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Andere partijen nog die in eerste instantie in de eerste termijn aan het woord waren? Nee, ik zie daar geen reacties. Ik heb ook geen vraag meer gehoord aan het college. Dus daarmee kunnen we de beraadslagingen over dit punt gaan afronden. Ik kijk nog even rond of er nog behoefte is om een motie of een amendement aan te passen. Dat zie ik ook niet. Dan sluit ik hierbij agendapunt 8 en gaan we naar agendapunt 9.

De discussie wordt gesloten.

9 Beleidskader Gezonde Leefomgeving (voordracht 16-2026).

De **VOORZITTER**: Dat is het Beleidskader Gezonde Leefomgeving, voordracht 16-2026. Het is een beleidskader wat ambities, doelen, omvat. Het provinciaal belang en prioritering die gehanteerd wordt voor een gezonde leefomgeving. Het doel van dit beleid is om blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder in de leefomgeving te verminderen, onder andere door ambitieus bronbeleid en door ook een gezonde leefomgeving volwaardig mee te nemen bij ruimtelijke besluitvorming. Dit kader vormt de beleidsgrondslag en krijgt ook een uitwerking in het programma Gezonde Leefomgeving.

Er is over gesproken tijdens de Commissie Leefomgeving van 16 maart jongstleden en daar stonden vooral centraal de balans tussen gezondheid, economie en woningbouw, de duidelijkheid van normen en de rolverdeling tussen de provincie, gemeenten en Rijk. Verschillende fracties vonden het kader nog abstract of te smal, terwijl andere fracties het als nuttig richtinggevende basis zien. Er liggen veel verwachtingen, komt ook wel voort uit de commissiebehandeling, bij het nog op te stellen uitvoeringsprogramma.

Een groot aantal sprekers hebben zich gemeld voor dit punt. Mevrouw Uiterwijk van JA21, de heer Van Tiggelen van de PVV, mevrouw Engels van het CDA, de heer Wagelaar van de Partij van de Arbeid, de heer Dessing van Forum voor Democratie, de heer Roosendaal van de VVD, de heer Teeuwen van de BBB, mevrouw Jansen van D66, mevrouw Schneemann van Volt, mevrouw Vonck van de Partij voor de Dieren, de heer Klein van de ChristenUnie, mevrouw Van der Helm van 50PLUS en de heer Laport van GroenLinks. Ik geef als eerste mevrouw Uiterwijk van JA21 het woord.

De heer Van Tiggelen.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik had me ook aangemeld bij mijn beste weten.

De **VOORZITTER**: Ik heb u ook genoemd. Maar voor alle duidelijkheid, ook de heer Van Tiggelen van de PVV heeft zich aangemeld. Voor de tweede keer. U kunt de notulen erop nalezen. Maar ik geef nu het woord - en misschien een beetje rust in de zaal - aan mevrouw Uiterwijk.

Eerste termijn Provinciale Staten
Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Eerder hebben wij in de Provinciale Staten de Startnotitie Gezonde Leefomgeving uitgebreid besproken. Destijds hebben we ook met elkaar vastgesteld dat het een ambitieus stuk was, maar nog moeilijk concreet te maken. In dit beleidskader zien we echt wel wat effectieve stappen om dat Programma Gezonde Leefomgeving concreet te gaan invullen. Daar staan we positief tegenover. Er is echt wel een slag gemaakt.

Allereerst het ambitieuze bronbeleid. We denken dat daar natuurlijk absoluut winst te behalen is bij de bronnen waar de provincie bevoegd gezag over is. Bedrijven moeten zich houden aan de vergunningen. Goed handhaven erop kan daar een slag in maken. Dus we denken dat dat inderdaad kan meewerken.

Verder zien we binnen onze provincie dat er ruimte gemaakt moet worden voor wonen, industrie, mobiliteit en de energietransitie. De ruimte is zeer schaars. Dan weet je eigenlijk al van tevoren dat het problemen gaat geven. Dus daarom vinden wij het een goede stap dat gezondheid meegewogen gaat worden bij ruimtelijke besluitvorming. Je gaat namelijk in een situatie komen dat woningbouw bijvoorbeeld heel dicht op bedrijven gaat plaatsvinden. Dan heb je bedrijven die daar al jarenlang zitten, die ook binnen hun milieucontouren acteren, maar als je daar woningen naast zet, dan kan je je voorstellen dat daar gehinderden ontstaan. Dan kan zo'n bedrijf ook wel last gaan krijgen binnen zijn eigen bedrijfsvoering, omdat omwonenden klagen. Natuurlijk is er dan vaak sympathie voor het gezin dat ernaast woont, die met een baby gewoon gezond wil opgroeien, die last heeft van het geluid. Maar tegelijkertijd is het een bedrijf wat daar natuurlijk al bijvoorbeeld dertig, veertig, vijftig jaar zit. Dus we hebben als provincie denk ik, ja, toch een beetje de functie om als wisselwerking daartussen te functioneren. Dat we én die woningbouw mogelijk maken op plekken waar het kan, maar dat we ook bedrijven beschermen die gewoon binnen hun eigen contouren handelen. Dat die niet onnodig extreem meer gehinderd gaan worden door bijvoorbeeld woningbouw op zeer korte afstand.

Nou ja, voorzitter, wij zien inderdaad dat gezondheid meewegen een goede stap kan zijn, maar tegelijkertijd zien we ook dat vaak bijvoorbeeld gemeenten erover gaan. Dat het gemeentelijk beleid is. Dan kan de provincie zich weer niet mengen. Dus daar zien wij dan wel een grote uitdaging.

Verder vinden wij de focus op de cumulatie belangrijk. We zien inderdaad soms dat één bron niet het probleem geeft, maar meerdere bronnen bij elkaar wel voor gezondheidsproblemen zorgen. Dat de maximale normopvulling niet vanzelfsprekend is, lijkt ook een goed uitgangspunt. Want anders zou je bijvoorbeeld Tata Steel verduurzamen en vervolgens andere bedrijven de ruimte geven om dat weer helemaal op te gaan vullen, waardoor je eigenlijk nooit gezondheidsverbetering in die omgeving kan krijgen. Dus wij begrijpen dat het niet vanzelfsprekend is. Tegelijkertijd vragen wij ons wel af hoe dat rijmt met de vele uitdagingen die er binnen onze provincie liggen. Er moet gewoon heel veel gebouwd en gerealiseerd gaan worden. Dus hoe concreet is dit? En hoe erg kunnen we dit ook afdwingen, dat wij die die normopvulling niet vanzelfsprekend helemaal dicht gooien?

Tot slot, er wordt straks een motie ingediend om de IJmondgemeenten als pilotgebied te gaan hanteren, zag ik. Daar hebben wij alvast twee vragen over. Misschien dat de indieners die kunnen meenemen. Allereerst vragen wij ons af wat dat van de IJmondgemeenten zelf vraagt qua financiën, maar ook qua ambtelijke inzet. We zien dat dit dan een pilot wordt. Dus houdt dat dan in dat het Programma Gezonde Leefomgeving op andere plekken in de provincie pas later van start gaat en dat het een vertragende werking heeft? Of kan dit naast elkaar bestaan? Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Van Tiggelen van de PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Een gezonde en veilige fysieke leefomgeving, dat willen we natuurlijk allemaal. Toch zijn we het niet over alles eens. Onze leefomgeving is sterk verbeterd. De gemiddelde levensverwachting is dan ook flink toegenomen. Ook zijn we gemiddeld een stuk langer geworden - daar staan we wereldwijd om bekend - onder andere door uitstekende zuivelproducten en vlees - met dank aan onze boeren. Ook speelt schonere lucht een rol, onder andere als gevolg van veel schonere verbrandingsmotoren. Ook heeft het klimaat zich gunstig weten te ontwikkelen sinds de kleine ijstijd, die eindigde rond 1850. Kou en mislukte oogsten komen veel minder vaak voor. De landbouwopbrengsten zijn ook nog eens toegenomen door een afnemende CO_2-tekort. Een tekort dat is ontstaan door natuurlijke processen. Een tekort dat men in de glastuinbouw kunstmatig aanvoelt. Zo slim zijn ze wel. Vreemd genoeg zijn er nogal wat partijen die terug willen naar de situatie van vóór 1850. Als conservatief linkse partij zijn wij voorstander van een menswaardig bestaan voor iedereen, net als voorheen Willem Drees bijvoorbeeld. Liefhebbers van kou en honger zijn we dan ook niet. Ondanks het feit dat het afgelopen honderden miljoenen jaren vrijwel altijd warmer was dan nu, willen veel partijen nog lagere temperaturen. Men heeft daar heel veel geld voor over, ook al is er van meetbaar resultaat geen sprake. Het vermeende probleem reageert niet op al die uitgaven. Totaal niet. Gelukkig lukt deze irrationele wens niet.

Dit is helaas niet het enige onderwerp waarop sprake is van irrationeel gedrag in onze beleving. Ik geef u enkele voorbeelden. Men wijst naar Tata als grootste NO_2-uitstoter. Metingen laten zien dat Tata wat dat betreft onzichtbaar is, in tegenstelling tot steden met een zeehaven. Satellieten houden gewoon het NO_2-gehalte van de atmosfeer bij. Als je naar het plaatje kijkt: je staat daar gewoon onzichtbaar. Daar horen we niemand over. Ondanks dat, is men bij Tata bezig met een flinke DeNOx-installatie te bouwen om NO_2 en NOx uit de lucht af te vangen.

Daarentegen meent men veel kleinere vissersboten te moeten bestrijden. Die grote zeeschepen, die vervuilen; waar ook nog chemisch afval in wordt gestopt in de brandstof. Die zijn daar wereldkampioen in. Die schepen moeten weg. Heel veel kotters, die zijn al inmiddels gesloopt.

Mensen die zorgen voor onze voedselvoorziening is men liever kwijt dan rijk. Ook de landbouw valt men lastig met een imaginair stikstofprobleem. Men importeert liever voedsel van mindere kwaliteit, geproduceerd met middelen en dieronvriendelijke methodes die hier verboden zijn. Wij vinden dat vreemd gedrag.

Het aantal mensen waarmee we onze leefomgeving moeten delen neemt gestaag toe. In 1950 - ik was toen nog niet geboren - wist de overheid te melden: Nederland is vol; ga emigreren. Velen deden dat ook. Een boodschap die kennelijk nog steeds niet in brede kring is doorgedrongen. Men verkeert in de waan dat er een tekort aan woningen zou zijn. In werkelijkheid is er sprake van een te veel aan liefhebbers.

Fysieke veiligheid op straat is sinds mijn jeugd flink veranderd. Een touwtje uit de brievenbus en een hele wijk met dezelfde voordeursleutel is nu ondenkbaar. Je laat het wel uit je hoofd. Als gevolg van suïcidale empathie is de veiligheid afgenomen middels het importeren van lieden met een ander beschavingsniveau. Men gaat daar in onze beleving heel vreemd mee om.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Voorzitter, ik heb zitten twijfelen of ik naar voren kom, maar ik vind het nu spreken over het "importeren van lieden met een ander beschavingsniveau", nota bene bij een beleidskader wat hier niet over gaat, buiten de orde van de vergadering vallen. Dat wou ik toch even opgemerkt hebben.

De **VOORZITTER**: We gaan door. De heer Van Tiggelen.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Ja, wij vinden dat op basis van objectief waarneembaar gedrag. Ja, daar verschillen we dus van mening over. Maar dat had ik al eerder aangekondigd: we zijn het niet over alles eens. Komt er in een park een verkrachter uit de bosjes, dan haalt men de bosjes weg. Wordt er een jonge vrouw van het leven beroofd op een plek met weinig verlichting, dan past men de verlichting aan. Het werkelijke probleem aanpakken is kennelijk geen optie. Ja.

Om misverstanden te voorkomen: Tata kan en moet wel degelijk schoner en ook stiller. Dat gaat niet van vandaag op morgen.

Waterkwaliteit is belangrijk, alleen moeten we daar geen vreemde normen bij hanteren die sterk afwijken van hetgeen in de rest van de EU gebruikelijk is.

Dat geldt ook voor het malle stikstofbeleid. Grenzen openhouden en woningbouw frustreren met irrationele stikstofregels is niet vragen, maar smeken om problemen.

Wij waren, zijn en blijven tegenstander van vervuiling. Naast een aantal andere redenen zijn we daarom tegenstander van windturbines en zonnepanelen. Die dingen zijn allesbehalve duurzaam. Ze gaan immers niet lang mee en zijn ook niet geschikt voor hergebruik. Waarom doen we dat? Het moge duidelijk zijn: we zijn nog steeds voorstander van beleid op basis van de realiteit.

Tot slot een citaat van een voormalig PvdA-man: "Is dat beleid of is erover nagedacht?" Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan mevrouw Engels van het CDA. Dat is uw maidenspeech. Goed gebruik is dat u niet wordt geïnterrumpeerd. Dus u kunt voor deze keer ongestoord uw gang gaan.

Mevrouw **ENGELS** (CDA): Nou, daar ga ik dan ook zeker goed gebruik van maken, voorzitter.

Wat een eer dat ik hier vandaag voor het eerst mag spreken. De afgelopen jaren zat ik natuurlijk al lang in de commissies, maar hier staan is toch extra bijzonder. En helemaal mooi dat ik mag spreken bij dit agendapunt. Natuurlijk, een gezonde leefomgeving, dat is superbelangrijk voor iedereen in Noord-Holland. Dus daar ga ik mee beginnen. En daarna, met uw goedkeuren, voorzitter, zal ik ook nog even iets vertellen over mijn eigen motivatie.

Voor het CDA is een gezonde leefomgeving geen luxe, maar een basisvoorwaarde. Iedereen moet kunnen wonen en werken in een omgeving die gezond is. Dat is in een dichtstbevolkte provincie met ook heel veel bedrijvigheid, geen vanzelfsprekendheid. Die bedrijvigheid is bovendien heel erg belangrijk voor ons. Het zorgt voor werkgelegenheid en draagt bij aan economische zelfstandigheid. Voor het CDA is het daarom zoeken naar de balans. Dat vraagt om duidelijke regels en een overheid die daarop handhaaft. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat wij een gezonde leefomgeving waarborgen.

Tegelijkertijd vinden we het belangrijk dat de bedrijven die zich aan de regels houden, ook stabiliteit geven, zodat ze kunnen investeren in verduurzaming en innovatie, zodat er schonere productieprocessen komen die bijdragen aan die gezonde leefomgeving.

We lezen in dit beleidskader dat Gedeputeerde Staten ook op zoek is naar die balans tussen de gezonde leefomgeving en alle andere dingen die we willen doen in onze provincie. Wat ons betreft geeft dit stuk dan ook voldoende richting om aan de slag te gaan. Wij zullen dit dan ook steunen, maar we geven natuurlijk wel drie aanvullingen mee.

Allereerst zijn voor het CDA slimme ruimtelijke keuzes essentieel om te komen tot die gezonde leefomgeving. Daarom vinden wij het ook teleurstellend dat dit beleidskader amper wordt ingegaan op de ruimtelijke inrichting. Want door slim in te richten, zorgen voor gezonde plekken om te wonen en voldoende ruimte voor bedrijven. Door industrie te clusteren op geschikte locaties blijft overlast en impact immers beperkt. Dat vraagt dus ook om terughoudendheid met woningbouw in de nabijheid van industrie. We verzoeken GS dan ook dit inzicht te verweven in de Omgevingsvisie en daar een richtinggevende uitspraak te doen op het gebied van de gezonde leefomgeving.

Ten tweede, een aanvulling op de maximale norm opvulling. Natuurlijk zou de maximale normopvulling geen doel op zich moeten zijn, maar de wettelijke kaders geven wel duidelijkheid aan bedrijven wat wel en niet mogelijk is. Hoe voorkomen we dat dit uitgangspunt geen verkapte provinciale kop is op landelijke wetgeving? Hier zouden ook ruimtelijke keuzes heel erg bij helpen. Op sommige plekken is die maximale norm opvulling wellicht niet wenselijk, maar op

andere plekken moeten we zekerheid kunnen bieden aan bedrijven dat zij binnen die landelijke wetgeving kunnen opereren. Zonder ruimtelijke uitwerking en details over wat we dan wel als vanzelfsprekend zien, is dit uitgangspunt dan wat ons betreft ook te vaag.

Tot slot vinden wij het ook heel belangrijk dat we alert blijven op nieuwe inzichten. Dat is onze zorgplicht. De kennis over gezondheidseffecten ontwikkelt zich continu. Dat vraagt dan ook een overheid die niet alleen handhaaft op bestaande normen, maar die ook oog heeft voor de signalen uit de samenleving en de wetenschap over mogelijke gezondheidsschade. We vragen GS dan ook bij de uitvoering van dit beleidskader oog te houden voor deze nieuwe inzichten en daarnaar te handelen.

Kortom, voorzitter, voor het CDA gaat een gezonde leefomgeving en een sterke economie hand in hand, zolang we duidelijke regels stellen, slim ruimtelijk sturen en bedrijven stimuleren om te investeren in schone oplossingen.

Ja, nu, voorzitter, was ik op zoek naar een bruggetje om te komen bij mijn motivatie. Maar, ja, verder dan "ik wil ook graag in een gezonde leefomgeving wonen", kwam ik niet. Dus, ja, dat bruggetje laat ik maar even achterwege.

Voorzitter, het begon allemaal misschien een beetje onverwacht voor mij uit de combinatie van verbazing en verveling, want, ja, zo ben ik lid geworden van het CDA. Maar laat ik even bij het begin beginnen. Ik kom niet uit een politiek nest. Ja, ja, ja. Het zal u allen duidelijk worden. Ik kom niet uit een politiek nest. Aan onze keukentafel werd zeker gediscussieerd, maar dat ging vooral over wie de keukenvloer moest vegen of wie de vaatwasser moest uitruimen. Geloof me, ook dat zijn - zeker in een kinderleven - heel grote vraagstukken. En zeker met drie andere kinderen leer je heel goed debatteren. Maar over politiek spraken we dus nauwelijks. De christendemocratische waarden maakte wel vanzelfsprekend deel uit van mijn opvoeding. Mijn ouders waren altijd actief voor de samenleving, in hun werk en ook helemaal daarnaast in de kerk, voor ouderen en anderen in hun omgeving. Ook van ons werd verwacht dat we ons steentje bijdroegen door thuis mee te helpen, maar ook zeker voor onze omgeving wat te doen.

Toen zes jaar geleden - ja, ja - de coronapandemie uitbrak en ik moest thuiswerken - want, ja, als beleidsambtenaar bleek ik geen vitaal beroep te hebben - verveelde ik me. Op het werk was het rustiger. Ja, we weten het allemaal nog. Sociale activiteiten vielen weg en mijn vriend woonde in het buitenland. Ik had dus tijd. Tijd om me te verbazen. Ik verbaasde me over de stevige kritiek die er al lange tijd was op de politiek. Tijdens de coronacrisis kwam die tot een hoogtepunt, met een duidelijke tweedeling in de samenleving. Een verschil tussen wantrouwen en vertrouwen in de politiek, experts en de overheid. Het wantrouwen zorgt ervoor stevige kritiek op het coronabeleid en in gesprekken over dat beleid vroeg ik dan ook vaak aan mensen en omgeving: als je zelf een idee hebt hoe het beter zou kunnen, waarom ga je dan zelf niet de politiek in? En na verloop van tijd stelde ik mijzelf die vraag: als ik mij toch verveelde, waarom zou ík niet de politiek in gaan? Politieke partijen hebben betrokken leden nodig, mensen die meedenken, die voeden, die verantwoordelijkheid nemen. Wellicht kon ik zo ook mijn steentje bijdragen aan de samenleving. Misschien niet helemaal wat mijn ouders hadden bedacht bij iets extra's doen, maar, ja, zo geef ik daar dan invulling aan.

Zo kwam het dat ik lid werd van het CDA. Een brede volkspartij, geworteld in christendemocratische waarden. Dat is juist nu hard nodig. In een tijd waarin we veel van elkaar verwachten, maar soms vooral aan onszelf denken. Als Statenlid wil ik mij dan ook inzetten voor het sterker maken van deze samenleving door meer verbinding te brengen. Door in te zetten op het bouwen van gemeenschappen en het samenleven te faciliteren. Kortom, voorzitter, om je in te zetten voor de samenleving door politiek actief te worden, heb je geen meeslepend levensverhaal nodig. Je hoeft ook niet van jongs af aan politiek actief te zijn. Soms is een beetje verbazing en heel veel verveling al genoeg om de eerste stap te zetten en te kijken wat je kan bijdragen.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dus eigenlijk zegt u dat het helemaal niet erg is als ik soms een beetje verveel. Nee, dank u wel. Het was een mooie maidenspeech. U heeft ons allemaal weer even op scherp gezet, denk ik.

Dan gaan we verder in debat. De heer Wagelaar van de Partij van de Arbeid.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, voorzitter, dat is natuurlijk een uitdaging om na de mooie woorden van mevrouw Engels de volgende spreker te zijn. Maar er is eigenlijk maar één manier waarop je daar overheen kan gaan, en dat is door te citeren uit het coalitieakkoord Verbindend Vooruit!. Dus daar wou ik dan vandaag maar mee beginnen.

Dan wou ik beginnen vandaag ook bij het voorwoord uit het coalitieakkoord. Daar schreven we namelijk als coalitie: "De groeiende bevolking, de grote opgaven en de beperkte ruimte vragen om scherpe keuzes. Keuzes die vaak impact hebben op de directe leefomgeving van inwoners." Daarbij schreven we ook: "Het zal niet altijd gemakkelijk zijn en we kunnen nooit iedereen tevredenstellen, maar we doen ons best om belangen goed af te wegen en hebben aandacht voor de effecten van ons beleid."

Voorzitter, die woorden haal ik vandaag aan, omdat ze volgens mij precies samenvatten wat we met dit Beleidskader Gezonde Leefomgeving proberen te doen. We zien dat Noord-Holland door de schaarse ruimte onder druk staat, en dat het daarom nodig is om scherpe keuzes te maken. Helaas zien we dat bij die keuzes nog te vaak het gezondheidsbelang ondersneeuwt bij de economische belangen. Daarom vinden we het ook heel goed dat hier vandaag duidelijkheid wordt gegeven met dit beleidskader over dat we gezondheid voortaan volwaardig meewegen bij de besluitvorming waar we als provincie over gaan, als het gaat om de leefomgeving.

Voorzitter, dat is een onderwerp wat ons als PvdA aan het hart gaat. Ook omdat het natuurlijk raakt weer aan de klassenstrijd. Want we zien dat het vooral de mensen zijn met een lagere sociaaleconomische status, die vaak dicht bij wegen of dicht bij ziekmakende industrie wonen. Zo bleek laatst ook uit een rapport van Pharos, het expertisecentrum voor gezondheidsverschillen. We hopen daarom juist ook dat dit beleidskader gaat bijdragen aan het verbeteren van de gezondheid van die mensen, omdat ze juist ook vaak al te maken hebben met andere ziekmakers. We denken dus dat je als provincie, door meer te sturen op de leefomgeving, ook die groep mensen kan helpen. Los dat het voor al onze inwoners van belang is dat die leefomgeving goed beschermd wordt.

We denken dat dat niet alleen belangrijk is voor onze inwoners, maar juist ook voor bijvoorbeeld bedrijven of boeren of andere ontwikkelaars die behoefte hebben aan een provincie die duidelijk is over wat kan er nou wel en niet? Omdat we zien, als we die duidelijkheid niet vooraf geven, dan kan het inderdaad - mevrouw Uiterwijk zei daar al terechte dingen over - voorkomen dat je pas op een langere termijn erachter komt dat er bepaalde functies dicht bij elkaar zitten, die je misschien niet zo dicht bij elkaar moet willen. Dus we vinden het heel goed dat we met dit beleidskader daar ook duidelijkheid over geven.

Dus, kortom, als PvdA zijn wij pro voor gezondheid. We zijn dus heel blij dat we met dit beleidskader meer duidelijkheid geven. Uiteindelijk gaat natuurlijk veel afhangen van wat er uiteindelijk in het uitvoeringsprogramma terecht komt. We roepen daarbij het college op om daar vooral veel scherpe en ambitieuze keuzes in te maken, zodat we echt aan de slag kunnen voor de gezondheid van onze Noord-Hollanders. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dessing, Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Beleidskader Gezonde Leefomgeving. Wij kunnen hem helaas niet als pro kwalificeren. Wij zullen namelijk tegen het beleidskader gaan stemmen. In de commissie hebben wij al uitgebreid uiteengezet wat daarbij onze bezwaren waren, en ik zal ze in het kader van de tijd alleen kort even samenvatten.

Dit beleidskader introduceert, wat ons betreft, een overbodige extra beleidslaag bovenop reeds bestaande nationale en Europese milieunormen, wat leidt tot extra bureaucratie en bestuurlijke stapeling. Het kader creëert onzekerheid voor woningbouw, infrastructuur en economische

ontwikkeling door gezondheid volwaardig mee te laten wegen - dat is op zich goed - maar zonder een heldere prioritering. De provincie positioneert zich daarmee te sterk, wat ons betreft, als regisseur, ten koste van gemeentelijke autonomie. Het participatietraject was vooral institutioneel en weinig representatief voor de gewone burgers. Al met al zullen wij daarom tegen dit kader stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Roosendaal, VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. De VVD steunt de ambitie voor een gezonde leefomgeving voor Beverwijk en IJmuiden, maar ook voor Bloemendaal en Santpoort-Zuid. Een goede gezondheid is voor iedereen van belang. Het is goed dat de provincie richting geeft en verantwoordelijkheid neemt voor de gezondheid van onze inwoners en duidelijkheid probeert te geven aan bedrijven die ervoor kiezen om te investeren in een duurzame toekomst in onze provincie.

De ambitie van het college is mooi, maar ambitie alleen is niet genoeg. Dit beleidskader vraagt om balans tussen gezondheid, uitvoerbaarheid én economische realiteit. De signalen door onder andere de IJmond-gemeenten laten zien dat gemeenten en bedrijven niet om minder ambitie vragen, maar om duidelijk, voorspelbaar en werkbaar beleid. Dat het beleidskader niet altijd duidelijk is, heb ik met één concreet voorbeeld over geluid in de Statencommissie uitgelegd. Het kan niet zo zijn dat als de druk in de lucht toeneemt door vliegtuigen, ondernemers op de grond de rekening krijgen, omdat zij wel onder provinciaal toezicht staan. Dat is niet eerlijk en niet houdbaar.

Voorzitter, met name bij zeer zorgwekkende stoffen is Noord-Holland ambitieus. Dat begrijpen wij. Tegelijkertijd opereren bedrijven in een internationale context. Daarom vindt de VVD het essentieel dat bij de verdere uitwerking expliciet wordt gekeken naar hoe ons normenkader zich verhoudt tot omliggende regio's en wat de gevolgen zijn voor uitvoerbaarheid en vestigingsklimaat. Want goedbedoeld beleid mag niet leiden tot onbedoelde effecten, zoals het verplaatsen van bedrijvigheid zonder milieuwinst. Dan is de uitstoot niet weg, maar verplaatst. Daar schiet niemand iets mee op. Ondernemers die willen investeren in een duurzame toekomst moeten kunnen vertrouwen op de overheid en niet de speelbal worden van verschillende bestuurslagen. In Duitsland weten bedrijven waar het aan toe is door federale, uniforme regels. In Nederland hangt de vergunning vaker af van de lokale invulling en de omgevingsdienst voor dat specifieke gebied. Dat is geen gelijk speelveld. Ook niet voor inwoners die duidelijkheid willen of ze in een voldoende gezonde leefomgeving leven.

Voorzitter, voor de VVD zit de sleutel in samenhang. Als ambitie en uitvoerbaarheid hand in hand gaan, werken we aan een gezonde leefomgeving én een sterke economie. Want gezond beleid is niet het strengste beleid, maar het beleid dat daadwerkelijk werkt voor mens, milieu en economie. Daarom dienen wij een motie in die het college vraagt om een duidelijke verankering in de wet van normen, die zoveel mogelijk interregionaal geharmoniseerd zijn. Laten we leren van en vooral samenwerking met onze buren in Zuid-Holland, Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen, zodat burgers beter beschermd zijn en bedrijven zekerheid hebben over wat er van ze wordt verwacht binnen een gelijk speelveld. Daar wordt onze provincie gezonder en welvarender van. Daarom luidt het dictum van onze motie als volgt, mede namens de BBB: "Verzoeken wij het college om conform het coalitieakkoord de landelijke wet- en regelgeving uit te voeren en in principe geen kop te zetten op landelijk en Europees beleid en vooral met het Rijk in gesprek te blijven om de gezondheidsaspecten nog duidelijker te verankeren in wet- en regelgeving. Verder zich actief in te zetten via het Rijk en interregionale samenwerking voor zoveel mogelijk harmonisatie en afstemming van normen en uitvoeringspraktijk, in het belang van een gelijk speelveld voor ondernemingen en duidelijkheid en rechtsbescherming voor inwoners. Ten derde, indien er geen landelijke of EU-norm is vastgesteld om bij zogenaamde RIE1-installaties de best beschikbare techniek als uitgangspunt te nemen voor vergunningverlening. En ten laatste, bij het ontbreken van landelijke of EU-normen voor specifieke, zeer zorgwekkende stoffen, geur of luchtkwaliteit in te zetten op het ontwikkelen van nationale of Europese normen en hier de interregionale samenwerking voor te benutten, en gaat over tot de orde van de dag." Dank u wel.

Motie 49-30 maart 2026
Gelijk speelveld industrie en gezondere leefomgeving

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *In het beleidskader Gezonde Leefomgeving streng wordt ingezet op het terugdringen van emissies van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), geluid en geuroverlast en verbetering van de luchtkwaliteit;*
- *Uitvoering en handhaving op normen in de praktijk strenger / ambitieuzer kan uitpakken dan in omliggende regio's;*
- *Industriële bedrijven in onze provincie direct concurreren met bedrijven in andere regio's waaronder Rijnmond, Zeeland, Limburg, Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen;*
- *Verschillen in uitvoering en handhaving op normen kunnen leiden tot een ongelijk speelveld en verplaatsing van economische activiteiten wat slecht is voor het vestigingsklimaat.*

Overwegende dat:

- *Zowel een gezonde leefomgeving als een sterk en concurrerend vestigingsklimaat van belang zijn voor welvaart in ruime zin ('Brede welvaart');*
- *Milieubeleid effectief moet zijn, maar ook uitvoerbaar en voorspelbaar voor bedrijven, medeoverheden en inwoners;*
- *Het beleidskader Gezonde Leefomgeving uitgaat van de Nederlandse wet- en regelgeving, maar dat niet altijd eenduidig helder is wanneer 'gezond ook gezond genoeg is';*
- *De inzet van ambitieus bronbeleid, zonder interregionale afstemming, kan leiden tot weglek van industrie zonder milieuwinst (het zogeheten waterbedeffect);*
- *Afstemming met andere regio's (waaronder buurlanden) en gelijkwaardige normen bijdragen aan zowel versterkte volksgezondheid, als het bereiken van milieu- en economische doelen (inclusief investeringszekerheid);*
- *De Omgevingswet vraagt om gebiedsgericht maatwerk te verrichten, zogenaamd 'couleur locale'.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om conform het coalitieakkoord de landelijke wet- en regelgeving uit te voeren en in principe geen kop te zetten op landelijk en Europees beleid en vooral met het Rijk in gesprek te blijven om de gezondheidsaspecten nog duidelijker te verankeren in wet- en regelgeving.*
- *Zich actief in te zetten – via het Rijk en interregionale samenwerking – voor zo veel mogelijk harmonisatie en afstemming van normen en uitvoeringspraktijk, in het belang van een gelijk speelveld voor ondernemingen en duidelijkheid en rechtsbescherming voor inwoners;*
- *Indien er geen landelijke of EU-norm is vastgesteld, om bij zogenaamde RIE1-installaties, de Best Beschikbare Techniek als uitgangspunt te nemen voor vergunningsverlening;*
- *En bij het ontbreken van landelijke of EU-normen voor (specifieke) zeer zorgwekkende stoffen, geur of luchtkwaliteit, in te zetten op het ontwikkelen van nationale of Europese normen. En hier de interregionale samenwerking voor te benutten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Nick Roosendaal (VVD) en Pieter Teeuwen (BBB).

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, voorzitter, de meerwaarde van bullet twee tot en met vier, die zien wij op zich wel, maar we waren benieuwd, aangezien al in het coalitieakkoord en in het beleidskader staat dat er in principe geen sprake is van koppen op landelijk beleid, waarom de VVD het noodzakelijk acht om dat ook weer in deze motie op te nemen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel. Sorry, meneer de voorzitter. Ten eerste omdat je het niet vaak genoeg kunt zeggen. Maar ten tweede, omdat het vooral ook vanuit de gedeputeerde duidelijk is gemaakt dat er vaak landelijk beleid ontbreekt. Daarom zou ik u willen verzoeken om de tekst in zijn geheel te bekijken. Mijn oproep is vooral om, daar waar er onduidelijkheid is, waar wij in Nederland enorm leunen op lokale invulling en daarmee ook rechtsonzekerheid is voor zowel bedrijven als inwoners, veel meer te gaan naar het Duitse systeem, waarin duidelijk wordt gemaakt wanneer gezond gezond genoeg is op basis van wetenschappelijke normen. Ik wil harmonisatie en ik wil duidelijkheid voor alle partijen, zodat ze weten waar ze aan toe zijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U heeft één motie ingediend en die maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Nog een interruptie. Mevrouw Uiterwijk, JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, wij hebben de motie nog niet en het ging een beetje snel. Maar wat bedoelt u nou met de passage van "de best beschikbare technieken leidend te laten zijn"?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Nou, ik kom eigenlijk op hetzelfde punt terug. Wat ik het liefste zie, is dat je heel duidelijk bent over wat je verwacht van bedrijven en dat het verankerd is in de wet. Nou, op Europees niveau hebben we afgesproken dat we ook streven naar het gebruik van de best beschikbare technieken op het moment dat er nog niet heel specifiek duidelijk is wat er mag worden verwacht. Nou, ik denk dat we, zeker bij de zwaardere installaties van grote ondernemingen, bij nieuwe vestigingen - waar u het net ook over had - wil je niet terug naar "doe de kooksgasfabriek 2 maar weer open voor een nieuw bedrijf", maar dat je ernaar streeft om de op dat moment best beschikbare technieken ter beschikking te stellen als een bedrijf een nieuwe fabriek gaat bouwen. Dat mag duidelijk zijn, dat we modern zijn en vooroplopen in Noord-Holland als het gaat om een duurzame en gezonde industrie.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Even aanvullend. Ja, soms kunnen die best beschikbare technieken ook best belemmerend zijn. Want als jij een fabriek hebt die dusdanig verouderd is dat de BBT er niet op toegepast kan worden, dan hoeft dat ook niet. Dus ziet u beleid ernaar op toe om dat alleen bij nieuwe gevallen toe te passen, of ook bij de huidige, lopende gevallen? Want dan zou je eigenlijk weer de oude systematiek in stand houden, wat soms juist ongunstiger is.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Nee, ik denk dat ik het net ook benoemde, dat het vooral gaat, daar waar je een verandering tegemoet gaat en er wordt geïnvesteerd in de toekomst, je er ook op toeziet dat je die best beschikbare technieken gaat gebruiken. Je kunt niet verwachten van bedrijven dat, elke keer als er een nieuw inzicht komt, ze een fabriek opnieuw gaan bouwen.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer Teeuwen van de BBB.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Ja, voorzitter, BBB is mede-indiener van de motie die zojuist voorgelezen is door de VVD. We bespreken hier het Beleidskader Gezonde Leefomgeving. Een nobel doel, maar we mogen niet blind zijn voor de realiteit wat de gevolgen kunnen zijn van dit beleid. Kijk bijvoorbeeld eens hoe snel het kan gaan bij onze buren in Zuid-Holland. Nog maar kortgeleden werd daar in motie 1533 gepleit voor uitbreiding van de haven met een derde Maasvlakte, om ruimte te bieden aan de groei en de toekomst. Moet u nu zien: slechts enkele maanden later luidt de gewaardeerde burgemeester van Rotterdam, Carola Schouten, de noodklok. In het Financieele Dagblad waarschuwt zij voor onze chemiesector die in zwaar weer zit. Fabrieken sluiten en investeringen stagneren omdat de vestigingsvoorwaarden elders in Europa, in de wereld, simpelweg beter zijn.

Voorzitter, wij in Noord-Holland willen dit te allen tijde voorkomen, dat onze commissaris van de Koning over een paar maanden diezelfde noodklok moet luiden voor ons Noord-Hollands vestigingsklimaat. Ik herinner GS dan ook met klem aan de afspraken - het kwam al even ter sprake - in ons coalitieakkoord. Wij zetten in principe geen kop op landelijk beleid. Dat is de basis van onze samenwerking.

De voorzitter van de ORAM - dat is de organisatie van bedrijven uit het Amsterdamse havengebied - gaf tijdens de spreektijd in de commissie Leefomgeving aan dat de term "normopvulling" afschrikkend werkt. Investeerders haten onzekerheid. Als wij hier vager of strenger zijn dan elders, kiezen zij voor investeringslocaties buiten Noord-Holland. Dit is typisch het beruchte waterbedeffect: de activiteiten verplaatsen zich, de milieuwinst is nul. Immers, de industrie verplaatst zich zonder te verduurzamen en wij in Noord-Holland verliezen de banen. Wie wil dat? En laten we eerlijk zijn: een gezonde leefomgeving gaat ook over welzijn. Werkloosheid is bewezen schadelijk te zijn voor de levensverwachting. Een sterke industrie is de basis voor een gezonde maatschappij en welzijn. We moeten voorkomen dat we een tipping point bereiken

waarbij we het domino-effect niet meer kunnen stoppen. Daarom verzoeken wij GS via onze motie om vast te houden aan de landelijke normen en actieve harmonisatie met andere regio's.

Voorzitter, ik sluit af met de vraag aan de gedeputeerde: kunt u de angst bij onze ondernemers in Noord-Holland wegnemen? Kunt u toezeggen dat onze normopvulling, nu en in de toekomst niet wordt ingezet om het onze bedrijven moeilijker te maken dan in andere regio's? Geheel in lijn met onze afspraken uit het coalitieakkoord. Ik dank u, voorzitter.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, toch nog even een vraag. U heeft het over die angst voor die maximale normopvulling. Dat was ook nadrukkelijk al onderdeel van de startnotitie die hier in de Staten is vastgesteld. Waar komt die angst bij de BBB voor dit punt uit het beleidskader ineens vandaan, tussen die startnotitie en wat hier voorligt?

De heer **TEEUWEN** (BBB): Nou, volgens mij gaf ik het antwoord al. Als u goed geluisterd heeft bij de commissie Leefomgeving, was daar een heel lange en nadrukkelijke inbreng van de mensen uit de haven die daar expliciet hun zorgen over uitgesproken hebben. Die zeiden van, ja, kijk, de Amsterdamse haven bestaat uit bedrijven die internationaal opereren. Investeringsbeslissingen worden niet in Noord-Holland genomen, maar ergens anders in de wereld. Die worden allemaal netjes naast elkaar gezet. Als daar één stukje onzekerheid bij Noord-Holland is, dan hoef ik u niet uit te leggen welke kant die investeringsbeslissing op valt. Dat is onze zorg. Als we dat kunnen voorkomen, als we daar duidelijkheid in kunnen brengen, met name naar die directies van die bedrijven, dan zijn we goed bezig. Want iedereen wil een gezonde leefomgeving.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor BBB behoorlijk wat kritische noten over deze nota uitspreken. Ik snap dat, omdat ik ook heb gehad over die kop bovenop landelijk en Europees beleid. Ik heb ook geluisterd naar de motie die BBB mede indient, samen met de VVD. Hoe beoordeelt BBB straks- Als die motie al dan niet wordt aangenomen, welke conclusies trekken jullie daaruit? Want ik kan me voorstellen dat als daar niet op in gegaan wordt, dat dat voor jullie een lastige pil wordt om dit beleidskader te steunen.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Nou, wij hebben er natuurlijk vertrouwen in dat als wij een motie indienen, dat die het ook gaat halen. Daar proberen we natuurlijk alles aan te doen. Dat vooropgesteld. Ik wil mijn bijdrage ook vooral samenvatten als zorg. Dus dat ik de zorg uitspreek en een expliciete vraag heb aan GS om die zorg zoveel mogelijk te proberen weg te nemen. We snappen natuurlijk ook wel dat nieuw beleid nooit helemaal zonder slag of stoot gaat. Maar als we dit maar goed in ogenschouw houden, dan denk ik dat we heel ver kunnen komen.

De heer **DESSING** (FvD): Kan ik daar dan uit concluderen dat steun voor deze motie eigenlijk voor u noodzakelijk is om deze notitie te steunen?

De heer **TEEUWEN** (BBB): Daar wacht ik nog eerst even de reactie af van wat GS gaat toezeggen op mijn vraag. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Jansen van D66.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Voorzitter, dank u wel. De ruimte in Noord-Holland is schaars en wat D66 betreft vraagt de inrichting van de ruimte om een zorgvuldige en scherpe afweging van onze verschillende wensen en behoeften. Dit Beleidskader Gezonde Leefomgeving zou ons richting moeten geven voor die afweging wanneer het gaat om milieu, ruimte voor economische belangen en gezondheid voor onze inwoners. Hoewel beide factoren behandeld worden, is het nog onvoldoende duidelijk voor de industrie waar zij aan toe zijn. Het is ook onvoldoende duidelijk voor onze inwoners wat dit beleidsplan concreet oplevert voor de gezondheid. Daarom dient D66 de motie van 50PLUS graag mede in waar we de concrete programma uitvoering ook in deze Provinciale Staten als A-stuk willen behandelen.

Tevens zouden we het beleidskader alvast wat willen aanscherpen met een voorstel tot een pilot, die onderzoekt hoe het kader in de praktijk uitwerkt. De IJmond heeft zich gemeld met de wens tot een pilotgebied te horen. Zij zijn bereid hier tijd in te investeren. In de IJmond leeft de zorg dat het strikt toepassen van het beleidskader zoals het nu voorligt, leidt tot een vertraging of

blokkade van de stedelijke ontwikkeling van deze regio. Dit aanbod van deze pilot van de IJmond is daarom een uitgelezen kans om de proef op de som te nemen en de lessen te trekken voor de toekomstige gemeenten. Laten we verkennen waar lokaal maatwerk nodig is. Dan komt Noord-Holland weer in beweging. Daarom dienen wij graag de volgende motie, mede ingediend door CDA, Partij voor de Dieren, SP en 50PLUS in, waarvan het dictum luidt: "Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om 1, de IJmond-gemeenten voor te dragen als pilotgebied, zodat gezamenlijk de onmogelijkheden - tussen haakjes - binnen regelgeving, milieugrenzen en ruimtelijke initiatieven kunnen worden verkend. 2, uit deze pilot lessen te trekken voor de uitwerking van het programma voor de gezonde leefomgeving. En 3, Provinciale Staten te informeren over de voortgang en effecten van deze aanpak." Dank u wel.

Motie 50-30 maart 2026
IJmond als pilotgebied Gezonde Leefomgeving

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Inwoners van de IJmond dagelijks hinder ervaren van industriegebieden met hoge milieucategorieën, de A22, A9, het Noordzeekanaal en Schiphol in de nabijheid;*
- *De provincie en IJmondgemeenten inzetten op het realiseren van een gezondere leefomgeving.*

Overwegende dat:

- *De IJmondgemeenten de wens uitspreken met een pilot te onderzoeken hoe het kader in de praktijk uitwerkt;*
- *In het beleidskader prioriteit wordt gegeven aan de 5 industriegebieden van industrieel belang en in de IJmond daarvan 2 liggen;*
- *De IJmond een gezonde leefomgeving onderschrijft maar tegelijkertijd perspectief wil bieden aan ondernemers.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De IJmondgemeenten voor te dragen als pilotgebied, zodat gezamenlijk de (on)mogelijkheden binnen regelgeving, milieugrenzen en ruimtelijke initiatieven kunnen worden verkend;*
- *Uit deze pilot lessen te trekken voor de uitwerking van het programma van de gezonde leefomgeving;*
- *Provinciale Staten te informeren over de voortgang en effecten van deze aanpak.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Krista Jansen (D66), Ruth Engels (CDA), Henrice Vonck (Partij voor de Dieren), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS) en Heidi Bouhlel-Lascaris (SP).

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Begrijp ik dan goed dat het de bedoeling is dat er eerst met deze pilot ervaring wordt opgedaan, voordat het daadwerkelijk komt tot de uitwerking van een uitvoeringsprogramma dat voor de rest van de provincie gaat gelden?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, dat klopt, want in het huidige beleidskader is in ieder geval de gemeente IJmond bang dat er geen enkele verandering doorgevoerd kan worden zoals het er nu voorligt. Er moet een aanscherping komen voordat we met die programma-uitrol gaan beginnen. Door deze pilot uit te voeren, denken we dat we gewoon scherpe kaders kunnen neerzetten waarvan andere gemeenten alleen maar profijt zullen hebben.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): En hoeveel tijd denkt D66 dan aan dat er nodig is voor zo'n pilot? Voordat je echt een keer hebt gezien hoe die ontwikkelingen beïnvloed zijn door het kader. Daar gaat toch best wel wat tijd overheen? Is dat niet zonde om zo veel vertraging op te lopen?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ik denk niet dat je vertraging oploopt, want als je straks in het najaar een programma hebt, dan wordt dat toch niet toegepast op de gebieden die nu voorliggen. Althans, is dat moeilijk toepasbaar op de gebieden die nu voorliggen? Dus moeilijk uitvoerbaar. Met zo'n pilot geeft de gemeente zelf aan - dit is een wens van de gemeente zelf: door zo'n pilot willen we heel graag laten zien wat kan wel, wat kan niet, wat is lokaal maatwerk? En uit die

lessen kunnen we dan kijken: wat is dan nodig voor de andere gemeenten? Tegelijkertijd sluiten we natuurlijk ook het traject naar de programma-ontwikkeling ook niet uit.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dan toch nog misschien als laatste, want ik snap nog niet helemaal de noodzaak ervan. Ik hoorde D66 tijdens de commissie vooral zeggen dat ze dit stuk te veel een nietje vonden tussen de dingen die we al doen. Nu bespeur ik toch in één keer een soort angst bij D66 dat het misschien te ver gaat en bepaalde ontwikkelingen op stop zet, en het daarom nodig is om nog een ronde te doen met een pilot. Ik vraag me gewoon af waar die noodzaak vandaan komt voor D66.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Fijn dat u het me vraagt, want dan heeft u mij verkeerd begrepen. Het is niet zo dat dit beleidsstuk te ver gaat. Het is inderdaad een nietje door bestaande maatregelen. Met dat nietje, met het huidige pakket wat we hebben, zien we dat Noord-Holland helemaal op slot zit. Er is geen beweging voor stedelijke ontwikkelingen. Industrie schreeuwt om ruimte. We moeten met elkaar aan de slag. Daarop zegt de IJmond met elkaar: laat ons dan die pilot zijn, zodat we juist wel dat stapje verder kunnen maken.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, JA21 heeft het beeld dat dit beleidskader juist wel handvatten geeft om provinciebreed met gezondheid bezig te gaan zijn. Wij vrezen dat een pilot nu in de IJmond juist vertraagt dat er elders iets gaat gebeuren. Dus kan die pilot niet gelijktijdig lopen met gewoon de voortzetting van het huidige programma?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Jazeker, dat zei ik ook. Dat kan gelijktijdig wat ons betreft. Absoluut.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder. U was klaar?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank u, voorzitter. Een gezonde leefomgeving is ook voor Volt van groot belang. De huidige kaders die er liggen, mogen wat ons betreft gewoon wat meer richting de WHO-norm.

We vonden het participatieproces wel goed gaan. Dus daar complimenten voor.

Dat GS hebben toegezegd te blijven kijken naar scherper beleid, dat vinden we mooi, maar we zijn er ook nog niet helemaal gerust op. We zullen GS dan ook kritisch blijven bevragen of we niet scherper aan de wind kunnen varen met de gezonde leefomgeving. Uiteindelijk zijn voor Volt de WHO-doelen namelijk het doel en moeten we daarnaartoe gaan werken. We willen hier ambitieus, maar pragmatisch mee omgaan en zullen daarom ook de motie van de PvdD medeondertekenen. We zien uit naar de uitwerking van deze kaders en de volgende stappen in het uitwerkingsprogramma. Daar hebben we vertrouwen in. Maar, ja, zoals ik zei: we zullen kritisch blijven. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Vonck, Partij voor de Dieren. Ja, u mag.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dank u, voorzitter. Allereerst dank voor dit beleidskader, dat heldere uitgangspunten biedt op weg naar een provincie waarin minder schade wordt aangericht aan de gezondheid van mens, dier en ecosystemen door vervuiling en hinder.

Onze fractie wil graag de aandacht richten op één belangrijk aspect daarvan: het recht op schone lucht. "Dat heeft iedereen", zo stelt de minister van I&W in zijn brief aan de Tweede Kamer in juni 2024. "Luchtkwaliteit", zo vervolgt hij, "heeft van alle milieufactoren de grootste negatieve invloed op gezondheid." Daarom, vindt onze fractie, moeten we keuzes maken die de gezondheid van onze inwoners op zo kort mogelijke termijn, zo goed mogelijk beschermen. In dit beleidskader reikt de ambitie voor schone lucht tot het behalen van de aangescherpte normen in de EU-richtlijn Luchtkwaliteit in 2030. Dat leidt op zich al tot aanzienlijke vermindering van de uitstoot van fijnstof. Alleen, ook bij deze nieuwe grenswaarden zal nog gezondheidsschade

optreden. Daarom bevat de herziene EU-richtlijn ook de verplichting om tussen 2030 en 2050 naar de WHO-advieswaarde toe te werken. Met die nieuwe concentraties bereiken we de laagste kans op sterfte. Onze fractie zou het liefst nu al naar die WHO-advieswaarde toe willen werken, maar we begrijpen dat dat voor GS vooralsnog een brug te ver lijkt. Tegelijkertijd horen we wel bij de gedeputeerde de ambitie om richting 2040 toe te willen werken naar de WHO-advieswaarden. Wat houdt ons dan tegen om nu alvast op weg te willen gaan daar waar dat mogelijk is? Net als in een potje schaak waarin je ook een paar zetten vooruitkijkt om te zien waar de strategische kansen liggen. Die kansen liggen er, want GS stellen dat er heel veel plekken zijn waar de advieswaarde voor luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie niet haalbaar zijn. Maar dat impliceert dat er ook plekken zijn in onze provincie waar dat wel haalbaar is. Daarom dient onze fractie, samen met Volt en SP, een motie in met als dictum: "Verzoeken GS op die plekken waar blijkt dat we al voor 2030 de EU-norm halen en waar GS bevoegd gezag zijn in het programma Gezonde Leefomgeving toe te werken naar de WHO-advieswaarden van 2021, eerder dan tussen 2030 en 2050." Zojuist een woord toegevoegd: "Waar nodig hierover het gesprek aan te gaan met andere betrokken overheden om samen naar die advieswaarde toe te werken, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie 51-30 maart 2026
Toewerken naar WHO-advieswaarden in programma Gezonde Leefomgeving

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Het College van Gedeputeerde Staten (GS) in het Beleidskader Gezonde Leefomgeving doelen stelt die voortvloeien uit de (in 2024 herziene) EU-luchtkwaliteitsrichtlijn1 die uiterlijk op 11 december 2026 door de lidstaten moet zijn omgezet in nationaal recht vanwege strengere eisen die vanaf 2030 gelden;*
- *GS deze doelen uitwerken in het programma Gezonde Leefomgeving waarbij op korte termijn het beleid zich richt op het behalen van de EU-luchtkwaliteitsnormen rond 2030;*
- *Het beleidskader geen werkingstermijn of einddatum heeft gekregen en dus richtinggevend is voor de komende jaren.*

Overwegende dat:

- *GS erkennen dat het voldoen aan wettelijke milieunormen onvoldoende garantie biedt voor een gezonde leefomgeving;*
- *De herziene EU-richtlijn Luchtkwaliteit de verplichting bevat tussen 2030 en 2050 naar de WHO-advieswaarden (van 2021) toe te werken;*
- *Ook in het Schone Lucht Akkoord (SLA) 2 is opgenomen dat als er nieuwe WHO-advieswaarden worden vastgesteld, de deelnemers onderzoeken hoe de nieuwe advieswaarden bij het SLA kunnen worden betrokken;*
- *De gedeputeerde - in de vergadering van de commissie Leefomgeving van 16 maart 2026 bevestigt dat "De ambitie om richting 2040 toe te werken naar de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit blijft staan."*
- *GS in het Beleidskader Gezonde Leefomgeving benoemen dat "de advieswaarden voor luchtkwaliteit en geluid van de Wereldgezondheidsorganisatie op heel veel plekken in onze provincie niet haalbaar zijn", wat impliceert dat het op een aantal plekken wel haalbaar is.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Op die plekken waar blijkt dat we al voor 2030 de EU-norm halen - en waar GS bevoegd gezag zijn - in het programma Gezonde Leefomgeving toe te werken naar de WHO-advieswaarden van 2021, eerder dan tussen 2030 en 2050;*
- *Waar nodig, hierover het gesprek aan te gaan met andere betrokken overheden, om samen naar de advieswaarden toe te werken.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Henrice Vonck (Partij voor de Dieren), Julia Schneemann (Volt) en Heidi Bouhlel-Lascaris (SP).

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Want stel dat wij in 2028, daar waar de provincie bevoegd gezag is, de EU-normen al bereiken, wacht het college dan tot 2030 om een volgende stap te zetten richting de WHO-advieswaarden? Dat zou tegen ons derde uitgangspunt zijn om ons wettelijk VTH-

instrumentarium optimaal in te zetten, daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen halen. Niet stilstaan dus en afwachten. Laten we elke mogelijkheid benutten die ons ten dienste staat om zo snel mogelijk een situatie te bereiken van minimale blootstelling en optimale gezondheidswinst.

Dan tot slot en volgend uit dit betoog. De moties van 50PLUS, de IJmond als pilotgebied Gezonde Leefomgeving, en die van D66, programma Gezonde Leefomgeving als A-stuk, dienen wij mede in. Met bij die laatste het verzoek en de hoop dat dat programma Gezonde Leefomgeving net zo smart geformuleerd gaat worden als de Uitvoeringsstrategie Waterstof. Dank u.

De **VOORZITTER**: Er is een interruptie van de heer Teeuwen van de BBB. Hij stond keurig te wachten.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Natuurlijk. Ja, natuurlijk wacht ik keurig even op mijn beurt en laat degene netjes uitspreken. U weet waarvoor ik hier sta, want dit is dus een voorbeeld van het waterbedeffect wat we hier zouden kunnen gaan krijgen. Waar ik me ook over verbaas is dat de WHO-normen twee keer zo hoog zijn als de EU-normen. U dient die motie samen met Volt in, en dat is toch echt een EU-partij. Dus dat begrijp ik niet, maar dat moet ik niet aan u vragen, denk ik. Of weet u daar het antwoord op?

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Nee, dat weet ik niet.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Nee, dat dacht ik al.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dat moet u aan hen vragen.

De **VOORZITTER**: Graag via de voorzitter, alstublieft. Dus ik geef u straks het woord.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dan zou ik u graag willen vragen wat u denkt, op de schaal van nul tot honderd procent, hoeveel invloed Noord-Holland met ons beleid nu op die WHO-norm heeft? Want die WHO-norm, dat is het meten van de luchtkwaliteit. Daar kunnen wij natuurlijk wel invloed op uitoefenen. Maar hoeveel is dat? Wetende - want u komt vaak in de natuur - dat het in Noord-Holland heel, heel veel waait.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dat het heel veel waait. Ja, nou ja, dat is natuurlijk een vraag waar wij ook over hebben nagedacht. Eerlijk gezegd, het antwoord van hoeveel procent invloed wij daarop hebben, dat kan ik u niet geven. Dat snapt u ook wel. Misschien dat de gedeputeerde daar zijn licht over kan laten schijnen. Maar wij zijn wel tot een andere afweging gekomen, omdat we liever niet willen afwachten, maar de kans willen grijpen daar waar die zich voordoet. En misschien zelfs ook wel dat het ook wat anders moet nu dan wij tot nu toe gewoon zijn. Daar heb ik ook nog een mooie uitspraak van onze transitiegoeroe Jan Rotmans bij gevonden, die ons vertelt dat de grote transities - en in dit geval van schone lucht- Van vuile lucht naar schone lucht. Was het maar zo. Dat die vragen om leiders die kunnen navigeren in onzekerheid en leiders die complexiteit durven te verdragen. Ik vergelijk het dus zelf met dat potje schaak. Maar dat komt op hetzelfde neer. Laten we strategisch vooruitgaan. Dat lijkt mij ook een heel mooie naam voor een nieuw coalitieakkoord overigens.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Ja, maar ik begrijp er helemaal niets van. Het is natuurlijk leuk, dat potje schaak, maar het doel is dat je wint met schaken. Daar zijn we het wel over eens. We willen schone lucht.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Precies. En daar-

De heer **TEEUWEN** (BBB): Nee, ik ben nu even aan het woord. Sorry, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik zit hier niet voor niks. Dus misschien is het goed, ik- Maar mevrouw Vonck, u moet even uw microfoon uitzetten als u dat zou willen doen, want dan is ook de heer Teeuwen beter hoorbaar. Ik geef de heer Teeuwen weer het woord terug.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Ik was bij dat potje schaak, dat wij dat willen winnen. Daar vinden we elkaar. Maar de weg ernaartoe, dat is natuurlijk de issue. U wil dat hier in Noord-Holland een beetje op zijn eentje gaan doen. Maar weet u - u volgt dit dossier natuurlijk heel goed - dat er op 2 april een debat is in de Tweede Kamer, commissie Leefomgeving. Commissiedebat. Daar heeft IPO, onze organisatie, het een en ander ingediend. Zal ik u dat eens voorlezen? "Het verkrijgen van inzicht en haalbaarheid-"

De **VOORZITTER**: Het is een interruptie. U moet een vraag stellen.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Ja, maar goed, dan vraag ik: bent u daarvan op de hoogte? Want dat is precies wat wij bedoelen. Niet in Noord-Holland het beleid alleen uit gaan voeren, maar juist in EU-verband. Daar pleiten ze voor.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dank u, voorzitter. En sorry voor daarnet. Ik-

De **VOORZITTER**: Geeft niet. U hoeft zich niet te verontschuldigen. Ik corrigeer u gewoon als het moet.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ik hoop het nog een keer te leren. Maar dan ben ik te enthousiast. Uw vraag, het alleen te doen, dat is zeker niet de bedoeling, want daarom hebben we ook die bullet toegevoegd "Waar nodig, hierover het gesprek aan te gaan met andere betrokken overheden om samen naar de advieswaarden toe te werken."

De heer **TEEUWEN** (BBB): Mevrouw Vonck, u vraagt "zoveel mogelijk voor 2030 het Schone Luchtakkoord uit te gaan voeren". Dat is juist wat andere provincies en overheden niet doen. Die hebben het over ná 2030. Daar zit al een heel groot verschil. U wil te snel. U gaat het waterbedeffect bereiken.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Daarover verschillen we dus van mening. Ik kan daar niks anders over zeggen. Ik vind dat dat ons niet van de verplichting ontslaat om te doen wat we hier kunnen doen op dit moment.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U was klaar?

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ik was klaar.

De **VOORZITTER**: Dank u. Dan geef ik het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Wij danken het college voor het Beleidskader Gezonde Leefomgeving. Het is een heel belangrijk onderwerp. We hebben in de laatste jaren gezien dat het effect van de leefomgeving op de gezondheid steeds duidelijker wordt. Hoewel we, vergeleken met decennia geleden, zeker veel stappen vooruit hebben gezet, wordt ook onze kennis over negatieve effecten steeds groter. Daarom is het nodig om verdere stappen vooruit te zetten. Dit beleidskader wijst in de goede richting. Er zijn een aantal uitgangspunten die wij van harte onderschrijven, zoals het optimaal inzetten van het VTH-instrumentarium, het ons richten op de gebieden waar de inwoners het meeste blootgesteld worden aan schadelijke stoffen en hinder, en ook het niet vanzelfsprekend gaan voor de maximale opvulling van de norm.

Wat wij nog wel jammer vinden, is dat dit beleidskader uitgaat van een heel beperkte, nauwe, enge interpretatie van wat 'leefomgeving' is. Wij zouden het liefst willen dat dit programma-overstijgend geïnterpreteerd wordt. Ook in de aanleg van infrastructuur - wel of geen tunnel ergens bijvoorbeeld - of de inrichting van de openbare ruimte - hoeveel ruimte voor recreatiemogelijkheden - dat kan allemaal invloed hebben op de gezondheid van inwoners. We willen daarom vragen om een toezegging. Het beleidskader spreekt van een beleidscyclus waarin de processen, werkmethoden en uitvoeringskaders worden aangepast en er wordt ook gekeken naar de Brede Basismonitor. Nou, dat vinden wij de goede richting. Maar we willen daarbij vragen: wilt u bij die monitoring en evaluatie dan ook bekijken of er dingen spelen op andere beleidsterreinen die invloed hebben op die leefomgeving en die dan ook bijsturing behoeven? Zodat we wel de vinger aan de pols houden.

Wij zijn wat teleurgesteld dat de WHO-normen zo gemakkelijk worden afgedaan als onhaalbaar. We moeten natuurlijk realistisch zijn. Dat het op sommige plekken voorlopig niet mogelijk is, dat snappen we heel goed. Maar op plekken waar het niet is uitgesloten, denken we wel dat we daarnaar moeten streven. Daarom zullen we de motie van de Partij voor de Dieren ook van harte ondersteunen.

Dan nog ten slotte over gewasbeschermingsmiddelen. Juist op dit onderwerp wordt steeds meer duidelijk dat we nog heel veel niet weten. Dat de risico's op schadelijke gevolgen van bijvoorbeeld cumulatie van meerdere middelen tegelijk, groot zijn. We hebben recent besproken in de commissie dat het college in 2026 ons gaat laten weten of een verbod op gewasbeschermingsmiddelen in natuurgebieden en bij waterwingebieden proportioneel is. Daar zien we dan naar uit. Maar we willen GS ook oproepen om in aanloop daarnaartoe en in lijn met het streven naar een gezonde leefomgeving, samen te zoeken met de sector naar mogelijkheden om minder, of het liefst helemaal geen gewasbeschermingsmiddelen meer te gebruiken. Zeker niet in de sectoren die geen voedsel produceren. Onze oproep is: denk daarbij out of the box. Ga in gesprek met ondernemers. Wat hebben jullie nodig om biologisch te kunnen telen? En wat kan de provincie daarin betekenen? Helpt het dan als we een garantiefonds hebben, zodat een keer een mislukte oogst deels gecompenseerd kan worden? Helpt het als we subsidies hebben voor die omschakeling? Als we gaan doen aan kennisdeling? Wij horen graag of GS bereid zijn daarop in te zetten in het belang van een gezonde leefomgeving. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. 50PLUS startte de discussie bij dit beleidskader in de commissie Leefomgeving met steun hierover uit te spreken. Ik meende de ambitie van GS te proeven. Dat we als provincie hier nu expliciet beleid voor gaan vaststellen, wat al jaren werd gedaan, zou het een stap in de goede richting zijn via de startnotitie van vorig jaar een en ander te formaliseren, te benoemen en later uit te breiden met wat we willen. Waarom doen we dat? Omdat een gezonde leefomgeving iedere inwoner van onze provincie raakt. Het is gezegd door de collega's. Minder luchtverontreiniging, geluidshinder en blootstelling aan schadelijke stoffen te verminderen. Wie wil dat niet? Maar toen kwamen de antwoorden van de gedeputeerde op de inbreng van alle fracties. Die waren voor mij zeer onbevredigend. We hebben een principiële zorg over de bestuurlijke constructie. Het beleidskader is onze beleidsgrondslag. De concrete uitwerking, prioriteiten, maatregelen, financiële inzet, volgt in het programma Gezonde Leefomgeving. Dat programma wordt vastgesteld door GS en komt bij PS op de B-agenda - zonder formeel besluitvormingsmoment. Dat betekent dat wij als PS vandaag de kaders meegeven, maar vervolgens buiten spel staan bij de invulling. Dat is voor 50PLUS onacceptabel. Voor veel collega's is het mogelijk. Gezien de weinige tijd die ik in de commissievergadering had, heb ik een en ander op scherp gezet naar de gedeputeerde. Dat ga ik een beetje gladtrekken via een motie. De motie die we indienen om deze kadernota en de uitwerking, programma Gezonde Leefomgeving, op de A-agenda te blijven plaatsen, zodat wij onze kaderstellende rol daadwerkelijk kunnen waarmaken. Het dictum moet ik natuurlijk even voorlezen. "Verzoeken Gedeputeerde Staten het programma Gezonde Leefomgeving ter vaststelling aan te bieden op de A-agenda van Provinciale Staten, zodat PS haar kaderstellende rol ten volle kan uitoefenen."

Motie 52-30 maart 2026
Programma Gezonde Leefomgeving op A-agenda

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Het Beleidskader Gezonde Leefomgeving (Voordracht 16-2026) de beleidsgrondslag vormt voor de provinciale inzet op gezondheid en leefomgeving;*
- *Het op basis van dit kader op te stellen Programma Gezonde Leefomgeving wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten;*
- *Het programma aan PS wordt aangeboden op de B-agenda, zonder formeel PS-besluit;*
- *Daarmee de concrete prioriteiten, maatregelen en financiële inzet buiten de directe democratische controle van PS vallen.*

Overwegende dat:

- *Provinciale Staten de kaderstellende rol hebben op grond waarvan zij de hoofdlijnen van het provinciaal beleid bepalen;*
- *Het Beleidskader Gezonde Leefomgeving (Voordracht 16-2026) de beleidsgrondslag vormt voor het Programma Gezonde Leefomgeving;*
- *Het Programma Gezonde Leefomgeving wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten en aan PS wordt aangeboden op de B-agenda, zonder formeel besluitvormingsmoment voor PS;*
- *Daarmee de concrete uitwerking van prioriteiten, maatregelen en financiële inzet buiten de directe invloedssfeer van Provinciale Staten valt;*
- *De vierde alinea van de inleiding van het beleidskader stelt dat dit kader tevens dient als actualisatie van de Omgevingsvisie, terwijl de Omgevingsvisie een zorgvuldig democratisch proces heeft doorlopen en de vraag rijst of bevoegdheden daarmee impliciet worden overgeheveld naar GS;*
- *In de commissievergadering is gebleken dat het beleidskader zich primair richt op VTH-taken en bevoegd-gezag-situaties, waardoor een integrale aanpak - zoals die bij andere beleidsdossiers (bijv. klimaat) wel wordt gehanteerd – ontbreekt.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Het Programma Gezonde Leefomgeving ter vaststelling aan te bieden op de A-agenda van Provinciale Staten, zodat PS haar kaderstellende rol ten volle kan uitoefenen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Sijmen Mülder (D66) en Henrice Vonck (Partij voor de Dieren).

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ook de motie van D66 met vele mede-indieners, dienen we mede in. Over de pilot Gezonde Leefomgeving IJmond.

Andere moties, zoals die van de VVD en Partij voor de Dieren, zullen we nog eens goed bestuderen. Het klinkt heel leuk om conform het coalitieakkoord de landelijke wet- en regelgeving te volgen, meneer Teeuwen. En ook die van Partij voor de Dieren over de EU-richtlijnen: er zitten te veel kleine haken en ogen aan. Daar komen we op terug. Dank u wel.

Nog een kleine nabrander. Zonder enig bevredigend antwoord of als onze motie het niet haalt, zullen we tegenstemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Uw motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Misschien kunt u zich onthouden van ludieke geluiden.

Dan gaan we door naar de laatste spreker in de eerste termijn namens PS. Dat is Statenlid Laport van GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. In de commissie hebben we al uitgebreid stilgestaan bij het Beleidskader Gezonde Leefomgeving. De algemene opinie was dat het nog een vrij abstract stuk was, hoog over, waarin vooral veel zaken nog niet benoemd werden. Daar is natuurlijk ook wel een reden voor. Vorig jaar is er een Startnotitie Gezonde Leefomgeving opgesteld en vandaag bespreken we het beleidskader. Hieruit volgt uiteindelijk het programma Gezonde Leefomgeving. In dat stuk zullen veel meer concrete acties zijn opgenomen.

Wij vinden dat er over dit beleidskader al wat positieve aspecten te noemen zijn. Zo vinden wij het positief dat er een uitgebreid participatietraject heeft plaatsgevonden. Bewoners, deskundigen en belanghebbenden zijn gehoord. Dat is belangrijk, want een gezonde leefomgeving gaat ons allemaal aan. Daarom is het ook goed dat iedereen daarover mee kan denken. Het heeft bovendien behoorlijk wat nieuwe informatie opgeleverd. Ook het feit dat de provincie aan citizen science doet, vinden wij een goede zaak. Het betrekken van inwoners, het laten meten door inwoners, levert extra bruikbare informatie op. We begrijpen ook dat er is gekozen voor een adaptief karakter. Dat betekent dat bepaalde kaders na verloop van tijd aangepast kunnen worden aan eventuele nieuwe opvattingen. Het houdt echter eveneens een

risico in, want er is immers ook juist behoefte aan duidelijke, heldere kaders die alleen aangepast mogen worden bij voortschrijdend inzicht. Wij vragen GS daar alert op te zijn.

Helaas zijn de WHO-normen - dat is al vaker genoemd vandaag - voorlopig nog uit zicht. Om die wel te halen, zijn we afhankelijk van diverse factoren, zoals bijvoorbeeld andere provincies, het buitenland, Schiphol, waar wij niet direct invloed op hebben. Het is mooi om ernaar te streven, maar vooralsnog helaas niet realistisch.

Kwalijker vinden wij het dat we op sommige plekken de EU-normen die voor 2030 zijn gesteld, niet lijken te halen. Wij roepen GS op om daar toch wel extra inzet op te plegen en met partners, die daar duidelijk hun invloed op kunnen uitoefenen, in gesprek te gaan.

Dan gewasbeschermingsmiddelen. De heer Klein refereerde er net ook al aan. In dit beleidskader is er relatief weinig aandacht voor, terwijl ik, ook uit eigen ervaring, weet dat juist het gebruik daarvan ook een nauwe relatie heeft met gezondheid. De EU en het Rijk bepalen welke middelen worden toegelaten. Daar zal vast en zeker serieus naar gekeken worden. Gemeenten bepalen dan uiteindelijk de ruimtelijke inpassing. Maar wat is dan de rol van de provincie? Er is een eerste aanzet gegeven in dit stuk, maar uit het participatietraject komt duidelijk naar voren dat inwoners graag een meer actieve en verbindende rol zien van de provincie. We moeten ernaar streven het gebruik van deze middelen te beperken. Ook landbouwers, ook LTO Nederland, pleitte voor minder intensief gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Wat ons betreft zou het ook prima zijn om dit onderwerp, gewasbeschermingsmiddelen en gezondheid, nog een keer apart te behandelen. Daarvoor Pro-moot ik graag nog eens de discussienota die wij samen met de Partij voor de Dieren hebben opgesteld. Dat zou een uitstekende basis zijn om dat gesprek aan te gaan. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even naar de klok. Ik weet dat de gedeputeerde heel even overleg wil voeren. Ik stel voor dat we schorsen tot 15.30 uur. Dan kunt u gelijk even gebruik maken om uw neus te poederen. Ik schors de vergadering tot 15.30 uur.

Schorsing van 15.19 uur tot 15.32 uur.

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken te gaan zitten? Als je hem nodig hebt, dan is hij er. Ik geef namens het college voor beantwoording in eerste termijn het woord aan gedeputeerde Olthof.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Het Beleidskader Gezonde leefomgeving. Dank voor alle inbreng. We kunnen wel zeggen dat dit voor mij wel een belangrijk moment is. Zes jaar geleden stapte ik hier binnen. Toen kreeg ik het mooie Tata Steel-dossier en heel veel opgaves over gezonde leefomgeving aan de ene kant en aan de andere kant de zorg over de werkgelegenheid en economie. Ik denk dat dit een stuk is waar we juist geprobeerd hebben beide volwaardig mee te wegen en een balans te zoeken tussen die beide opgaven.

Als het gaat over JA21. Ik ga gewoon maar alle partijen langs en dan komen alle punten, volgens mij, wel voorbij. Laat ik zeggen: een heel mooie bijdrage, want u heeft goed beschreven waar dit over gaat. Het gaat over het bronbeleid. Wat doen we bij bedrijven? Maar wat net zo belangrijk is: dat het gaat over ruimtelijke ordening. Hoe gaan we uiteindelijk om in de toekomst met de inrichting van onze provincie, waar we zien dat al die verschillende opgaven schuren? Dat uiteindelijk aan de ene kant bedrijvigheid en aan de andere kant het wonen, recreëren, op een plek waar heel weinig ruimte is, dat schuurt. En dat betekent dat je vanuit je verantwoordelijkheid als provincie, waar je een verantwoordelijkheid hebt- We zijn op een aantal plekken bevoegd gezag. Naar Forum voor Democratie: dat is niet dat we een nieuwe regierol pakken, maar we hebben een bepaalde verantwoordelijkheid.

Alleen, ik denk wel, voor de duidelijkheid en helderheid voor iedereen, dat we die verantwoordelijkheid ook een plek moeten geven in een beleidskader, zodat inwoners en bedrijven weten wat ze van die provincie mogen verwachten. Dat zit hem in het bronbeleid. Dat we op die plekken, waar wij bevoegd gezag zijn, duidelijk vergunnen, scherp vergunnen wat we met elkaar hebben afgesproken, maar ook handhaven waar dat nodig is. Dat mogen de inwoners

en dat mogen bedrijven van ons verwachten. Niet een overheid die de ene keer dit doet en de andere keer dat, maar die een duidelijke, strenge, rechtvaardige lijn neerzet met zijn bronbeleid. Dat doen we - laat ik daar duidelijk over zijn - op de Nederlandse wet- en regelgeving. Dus niet een kop erbovenop, maar dat doen we op basis van de huidige regels.

Maar dat geldt ook voor: hoe gaan we met onze ruimtelijke ordening om? Hoe zorgen we dat we in de toekomst voorkomen dat wonen en werken blijft schuren, en we hier ook regelmatig de discussie hebben: wat gaat u doen aan een bedrijf die uiteindelijk toch een bepaalde uitstoot heeft, effect heeft op zijn omgeving? Hoe gaan we dat voorkomen? Dat dat stopt. Dat betekent dat we bronbeleid hebben voor bestaande situaties, maar dat we daar ook in de ruimtelijke ordening en in de omgevingsvisie in de toekomst rekening mee moeten gaan houden om die grenzen niet meer op te zoeken. Dat bedoelen we ook. Ik merkte wel dat wij in de commissie het vooral hadden over normopvulling binnen milieucontouren. Maar ook in die ruimtelijke visie is de normopvulling heel belangrijk. Dat je in de toekomst voorkomt dat dat gaat schuren en dat je daar voor de toekomst duidelijkheid in gaat bieden.

Hoe gaan we om met gemeenten? Ik ga verder met de vragen. Althans, de opmerkingen die zijn gemaakt door JA21. We krijgen een situatie: waar gaat de provincie wel over, maar gaan we niet over? Daarom hebben we ook gezegd dat we, daar waar we verantwoordelijk voor zijn, ook duidelijkheid gaan geven. Dus dat is de bevoegd gezag-rol in de omgevingsvisie als het gaat over de vergunningverlening en de handhaving bij bedrijven. Maar waar we er niet over gaan, kan het best zijn dat we er wel wat van vinden. Dat is niet zozeer dat wij daar kunnen ingrijpen, maar dat we wel duidelijk aan de gemeente ter overweging mee willen geven: u wil iets gaan realiseren op een plek waar een cumulatie, een opeenstapeling, van verschillende effecten zijn, die uiteindelijk effect kunnen hebben op de gezondheid. Dat is niet zozeer omdat we dat tegen willen houden, maar wel om die discussie expliciet te maken. Zodat we aan de voorkant, als er een keuze wordt gemaakt - want binnen die milieucontouren is dat best mogelijk - we niet achteraf zeggen: o, dat hadden we moeten weten. Dat je aan de voorkant scherp hebt: waarom doen we iets wel; en waarom doen we iets niet?

Dan naar- Ja, ik ga hem toch even noemen: meneer Van Tiggelen van de PVV. Ik was een klein beetje op zoek naar de relatie met de gezonde leefomgeving. Want uw bijdrage over stikstof en over alles en nog wat, was interessant. Althans, voor de een meer dan voor de ander. Maar ik zocht een klein beetje: wat vindt u nu van en wat zijn uw vragen over de gezonde leefomgeving? En die ontbrak voor mij een klein beetje in uw bijdrage. Ik wil hem toch even noemen, omdat ik graag alle partijen mee wil nemen en ik u graag ook - of u bent voor of u bent tegen - serieus wil nemen en uw vragen graag wil beantwoorden. Maar, nogmaals, die ontbrak een beetje.

Dan het CDA. Mooie maidenspeech. Complimenten daarvoor. Vooral ook omdat u positief was over het Beleidskader Gezonde Leefomgeving. Waarschijnlijk had ik een ander oordeel gehad als het een andere conclusie was geweest. Nee, hoor, dat is niet waar. Nee, maar u gaf wel de drie belangrijke punten aan. Het gaat over balans zoeken, waarbij je een gezonde leefomgeving ook volwaardig meeneemt. Het gaat over duidelijke regels: wat mag men van de overheid verwachten? En het gaat ook over ruimte voor investeren. Dat is misschien wat lastig. Dat zag je ook wel terug in de bijdrages. Dat was mooi in de commissie. Een bijdrage van ondernemers en een van bewoners. Voor beide was het een beetje zoeken van, ja, wacht even, wat betekent dat voor bewoners? Wat betekent dat voor bedrijven? Ik denk dat dat juist belangrijk is: die balans zoeken. Want, ja, soms zullen we inderdaad wat strenger zijn voor bedrijven en soms zullen we wat strenger zijn voor woningbouwmogelijkheden. Maar dat is denk ik wel de essentie als het gaat over, nou ja, schipperen met de beperkte ruimte die we hebben. Hoe zorg je dat we onze ambities waarmaken en uiteindelijk ruimte blijven bieden aan bedrijven om te investeren? Die duidelijkheid te bieden naar de toekomst toe dat ze kunnen ondernemen. Dat het uiteindelijk geen oneerlijke concurrentie gaat worden ten opzichte van andere delen van Nederland of het buitenland. Maar hoe zorg je ook dat bewoners op een plek gaan wonen die uiteindelijk gezond is? Schoon is. Dat is denk ik een belangrijke opgave voor ons.

Even kijken. De punten die u noemde. U noemde drie punten: geen ruimtelijke inrichting, de omgevingsvisie. Ja, dit is geen stuk geweest- Het moet terugkomen in de omgevingsvisie. Dit is geen stuk geweest waar we uiteindelijk de omgevingsvisie maken. Er staat wel heel nadrukkelijk dat punt twee van dit beleidskader heel nadrukkelijk meegeeft om bij de omgevingsvisie de

gezondheid volwaardig mee te wegen. Dus dat zal daar ook een plek in moeten krijgen, zoals u vraagt.

De maximale opvulling. Geen verkapte kop. Laat ik daar nog een keer duidelijk over zijn. De maximale opvulling, zo stond hij ook bij de uitgangspunten, is geen verkapte kop. Ook daar geldt gewoon de Nederlandse en Europese wet- en regelgeving. Wat we daarmee bedoeld hebben, is dat we nu zien dat wonen en werken op veel plekken schuurt. En dat je wilt bevorderen dat dat schuren minder gaat worden, zodat zowel het bedrijf de ruimte heeft, houdt, om te kunnen blijven investeren in de toekomst en aan de andere kant mensen op een plek kunnen wonen die gezond is. Dat betekent dat, op het moment dat er concrete voorbeelden zijn, op het moment dat we een milieucontour hebben, en het blijkt dat uiteindelijk de bedrijven die op dat bedrijventerrein zitten minder emissie hebben, een gemeente dan kan vragen: laten we die milieucontour maar gaan opschuiven tot de grens waar die bedrijven zitten. Daarvan hebben we gezegd: dat is niet vanzelfsprekend. Dat zou natuurlijk mooi zijn om meer woningen te kunnen bouwen, maar je blijft constant dat schuurpunt opzoeken, terwijl een bedrijf juist behoefte heeft aan investeringsruimte binnen die milieucontouren. Dus daarvan zeggen we dus ook: die normopvulling geldt voor twee kanten. Die geldt aan de ene kant voor de ruimtelijke ontwikkeling voor wonen. Waar wil je wonen? En die geldt aan de andere kant: hoe ga je uiteindelijk met bedrijventerreinen om waar uiteindelijk bedrijven schoner produceren, minder gebruik van die milieuruimte nodig hebben. Daar passen we de milieuruimte niet aan, maar we zien dat er ruimte gaat ontstaan voor nieuwe bedrijven om te investeren. Voor een nieuw bedrijf om daar te komen, maar ook bestaande bedrijven investeren in die hele transitie. Met andere woorden, die normopvulling is niet absoluut: 'we gaan bedrijven dwarszitten". Totaal niet. Het is juist bedoeld om voor de toekomst de schuurplekken tussen wonen en werken tegen te gaan.

Dan, denk ik, een terecht punt. Is door meer partijen genoemd: alert op nieuwe inzichten. De wereld stopt niet. De ChristenUnie noemde het al. Wat we vandaag weten- Toen ik zes jaar geleden begon, was de wereld al heel anders. Als ik zie hoe snel dat gaat, moeten we ook gebruik maken van die kennis als het gaat over de effecten op de gezondheid, maar ook de kennis als het gaat over nieuwe technieken. Het gaat over meten. Dus we moeten alert blijven om mee te gaan in die tijd.

Partij van de Arbeid gaf een iets andere invulling daaraan, ook als het gaat over de sociaaleconomische aspecten daarvan. Ik denk dat dit beleidskader voor iedereen in Nederland gaat gelden. Dat zal voor de een wat meer gelden dan voor de ander, maar uiteindelijk is het de bedoeling dat iedereen die in Nederland woont uiteindelijk in een gezonde leefomgeving kan wonen. Dat willen we volwaardig meewegen.

Dan toch Forum voor Democratie, dat wil ik toch even benoemen. We hebben vaak met elkaar wel discussie. Dan doe ik mijn best om toch te laten zien van, hé, we bedoelen het niet zo zoals u het zegt. Het lukt me niet zo vaak om u te overtuigen. Ik ga het toch nog een keer proberen. Want wat ik al zei: er komt geen extra beleidslaag. Dit is namelijk al datgene waar we voor aan de lat staan. We moeten een omgevingsvisie maken. We zijn bevoegd gezag voor industriegebieden van provinciaal belang en voor een groot aantal bedrijven. We willen alleen duidelijk maken met dit beleidskader: wat kan de omgeving, wat kunnen die bedrijven, van de provincie verwachten? Dat is uiteindelijk dit beleidskader. Is dat compleet nieuw beleid? Wat D66 ook in de commissie aangaf. Nee. Maar het is wel de bundeling van een heleboel aspecten waar we mee bezig zijn, om uiteindelijk een duidelijk kader mee te geven waar we nu en in de toekomst mee aan de slag kunnen gaan en waar Noord-Holland van op aan kan waar de provincie voor staat. Dat hebben we willen doen. Is dat een nieuwe regierol pakken? Nee. Dat is een verantwoordelijkheid die we voor een groot deel hebben. Op andere plekken vinden we er soms wat van, maar daar gaan we niet altijd over. Dus met andere woorden: die argumenten, die herken ik niet. We gaan geen kop op landelijk beleid zetten.

Voorzitter, ik ga door. Bij de VVD. Even kijken. Ambitie alleen is niet genoeg. We zullen dat ook gewoon vorm moeten gaan geven. Wat u zegt, harmonisatie is een belangrijk punt van u. Uiteindelijk werken we binnen die landelijke wet- en regelgeving. Maar uiteindelijk is Nederland een onderdeel van de Europese samenleving. We zullen dat met elkaar moeten gaan afstemmen. We zullen elke dag regelmatig, als het gaat over cumulatie, als het gaat over stapeling, maar ook als het gaat over de normering van zeer zorgwekkende stoffen, pleiten voor duidelijkheid in

Nederlandse en Europese regelgeving. Dat is het kader waarbinnen we gaan werken. Je wil uiteindelijk dat iedereen vanuit diezelfde normen kan vertrekken. Dat er binnen die regelgeving ruimte zit - dat is wetgeving. Voor de invulling geven we die duidelijkheid, ook dat we scherp gaan vergunnen. Maar dat is maatwerk op bedrijfsniveau. Bij de een zal dat wel kunnen, bij de ander niet. Maar dat is uiteindelijk wel de vergunningverlening waar we voor staan. Maar ik ben het helemaal met u eens dat wij uiteindelijk een ambitieus bronbeleid moeten hebben. Maar dat geldt niet alleen voor ons - dat geldt voor alle overheden. Daar praat ik in IPO-verband over met mijn collega's, dat doen we ook met de regering, om te zorgen dat voor iedereen die normen gelden. Dus helemaal met u eens. Ook in Europees verband zullen we dat aan de orde stellen.

Dan de BBB. U stelde een heel concrete vraag. U had een langere bijdrage, maar één concrete vraag. Die wil ik dan hier toch wel- Of die normopvulling afschrikwekkend is? Dat zijn uw woorden. Zo wil ik hem zeker niet interpreteren. Ik denk dat die normopvulling kansen biedt. Als het gaat over die normopvulling niet inzetten om het bedrijven moeilijk te maken- Ik zei het al: normopvulling is vooral een ruimtelijk instrument wat je kan inzetten om het schuren tegen te gaan. Wat wij gaan doen, is dat we per individueel bedrijf scherp vergunnen. Dat doen we voor bestaande bedrijven. Dat doen we ook voor nieuwe bedrijven. Maar wij zullen ons aan die wet- en regelgeving houden. Dus wij gaan geen normopvulling doen om bedrijven weg te jagen. Sterker nog, ik denk dat die normopvulling, om dat schuren tegen te gaan, uiteindelijk een kans biedt voor bedrijven om juist te kunnen investeren. Dus die normopvulling, waar u dat ziet als een bedreiging voor bedrijven, zie ik hem juist als een kans voor bedrijven voor een stukje zekerheid van, hé, ik heb hier een plek waar ik kan investeren in een schone, nieuwe fabriek. Ik heb hier ruimte om toch een nieuwe fabriek neer te zetten. Maar dat betekent ook dat we met die bedrijven wel gaan kijken om de vergunningen op individueel niveau aan te scherpen waar de wet- en regelgeving dat toestaat. Maar dat is iets waar we met elkaar mee bezig zijn bij ICL, bij Tata Steel. Daar praten we regelmatig met elkaar over. Dus ik hoop dat dat voldoende antwoord geeft op uw vraag. Normopvulling is niet bedoeld om het bedrijven moeilijk te maken of weg te jagen. Normopvulling is ruimtelijk in te zetten om het schuren tegen te gaan en juist kansen voor bedrijven te bieden.

Dan D66. Ja, onvoldoende duidelijk voor omwonenden en voor ondernemers. Ik denk juist dat dit kader uiteindelijk wel een heel mooi fundament is, een basis is, waar mensen, waar omwonenden en bedrijven, van uit kunnen gaan. Wat ik al zei: we gaan scherp vergunnen. We passen het bronbeleid toe waar we verantwoordelijk voor zijn. Dat doen we op die plekken waar uiteindelijk het effect op gezond leven het grootst is. Dat is wel een heel belangrijk kader. Een deel van de uitvoering - en het zal niet letterlijk in het programma staan - ligt bij de omgevingsdienst als het gaat over het toepassen van de best beschikbare technieken bij RIE-instellingen. Dat mogen bedrijven en ondernemers van ons verwachten. Een overheid die scherp vergund, waar we verantwoordelijk voor zijn, maar ook een overheid die handhaaft waar het moet. Als het gaat over ruimte, rekening houden juist met die schone, gezonde leefomgeving. Daar zijn we volop mee bezig. Dus ik denk juist dat het wel een mooi fundament is om voor de toekomst juist verder te kunnen gaan.

Dan voor de IJmond. Laat ik die heel expliciet noemen, want u komt met een motie daarvoor. En ik begrijp dat. Ik begrijp het vraagstuk van de IJmond. Sterker nog, ik durf wel te zeggen dat de IJmond en alles wat daar gebeurt een katalysator is geweest om dit beleid te gaan maken. We praten er ook over, als het gaat over een Bestuurlijk Overleg Industrie en Leefomgeving, met de drie IJmond-gemeenten. Dus daar zijn we volop mee bezig. Ik hoop ook- Nee, ik ga ervan uit dat dat uiteindelijk, als we dit beleidskader met elkaar vaststellen, een bijdrage gaat leveren in de grote opgaven binnen de IJmond. Ik zal u ook toezeggen dat ik uiteindelijk ook zo snel mogelijk weer in overleg ga met de collega's van IJmond, wat het effect is van het beleidskader op specifieke situaties binnen de IJmond. Maar om nu een pilot te starten? Dat suggereert dat we eerst een pilot doen. Dat doe je normaal gesproken om daarna het beleid vast te stellen. Ik zou heel graag in de IJmond aan de slag willen gaan, maar ook op die plekken waar we wel bevoegd gezag zijn en het effect op de gezondheid groot is, zou ik ook niet willen wachten op de uitkomst van de pilot, maar morgen aan de slag willen gaan. Dus met andere woorden: ja, ik zeg u toe om zo snel mogelijk met de IJmond-gemeenten in gesprek te gaan over het effect en de mogelijkheden van dit beleidskader. Maar om daar nu een pilot van te maken, wat suggereert dat dit een aparte status is, dat wil ik u ontraden. Maar nogmaals, ik erken absoluut het vraagstuk

van de IJmond-gemeenten. Wat overigens verder gaat, laat ik daar ook duidelijk over zijn, en veel groter is dan uiteindelijk waar dit beleidskader over gaat.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Meneer Olthof stelt, de gedeputeerde stelt, dat een pilot voorafgaand aan vaststelling van een beleidsstuk zou zijn. Ik zie dat toch anders. Dit beleidskader kunnen we vaststellen, maar om te kijken hoe dat voor de programma-uitvoering in zijn werk gaat, zou deze pilot heel erg helpend kunnen zijn. Hoe ziet u dat?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nou, ik denk dat het beperkt is. Kijk, ook het programma zal uiteindelijk binnen het huidige beleid van verschillende onderdelen zijn, het Beleidskader Ruimte, binnen de financiële kaders die we hebben. Maar een deel van de uitvoering ligt ook bij die omgevingsdienst als het gaat over het scherper vergunnen en het handhaven. Overigens, daar praat ik ook met de IJmond-gemeenten over, want dat zijn we op een aantal plekken ook aan het doen. Het geeft ook ruimte als het gaat over waar kunnen we wel bouwen en wonen? Dat is spannend. Dat is scherp. Maar dat is op een heleboel plekken in Noord-Holland zo. Dus ik zou zeggen van, in het programma, daar gaat het programma niet in die zin zo specifiek over. Dus ik geloof niet dat die pilot daar effect op kan hebben. Overigens, laat ik daar duidelijk over zijn, dat wil ik u wel toezeggen: datgene wat we de afgelopen tijd, maar ook in de toekomst, ervaren bij andere plekken - en de IJmond en andere plekken - zullen we uiteraard, als dat van toepassing is, een plek geven in het programma.

Mevrouw **JANSEN** (D66): We krijgen als Provinciale Staten een brief van de IJmond, waarin zij die wens expliciteren dat zij een pilot-gemeente willen zijn, omdat zij zelf aangeven: wij lopen vast. Daarbinnen stellen ze drie projecten voor als mogelijke voorbeelden waar ze gezamenlijk in willen optrekken om daar dus binnen dat beleidskader en richting die programmatische uitvoering mee aan de slag te gaan. U zegt nu, ik begrijp het niet helemaal, dat dat programma eigenlijk daar niet op van toepassing is?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat zeg ik niet. Ik zeg dat er binnen het programma een aantal elementen zijn die niet- Althans, er zitten onderdelen in als het gaat over het scherper vergunnen - laat ik daar duidelijk over zijn. Dat is een mandaat dat bij de omgevingsdienst ligt. Daar zijn ze elke dag mee bezig. Ja? En we zijn met de IJmond in gesprek. Neem even het Bazaar-terrein. Daar hebben we ook over geïnformeerd. Daar zijn we over in gesprek geweest, ook met de IJmond-gemeenten. We zijn op een heleboel plekken in gesprek met de IJmond-gemeenten. En die drie specifieke punten, laat ik daar duidelijk over zijn, ja, die wil ik graag met de IJmond-gemeenten bespreken. Maar daar heb ik geen pilot voor nodig. Als dat uiteindelijk goede inzichten oplevert voor het programma- Maar dat wil ik niet beperken tot de IJmond, want die doen we ook op andere plekken op: ICL of op andere plekken. Dan wil ik die ook gebruiken als dat uiteindelijk het programma kan verrijken. Dus met andere woorden, de oproep om met de IJmond-gemeenten in gesprek te gaan en drie concrete projecten, al zijn het vier concrete projecten, een aantal opgaven waar de IJmond voor staat, om dat ter hand te pakken: met alle liefde. Ik geef alleen aan: een pilot suggereert alsof dat een status aparte heeft. Terwijl ik graag op die plek aan de slag wil gaan waar het effect groot is op de gezondheid en waar we ook bevoegd gezag voor zijn. Ook binnen de IJmond zijn een aantal zaken waar ik graag met de IJmond-gemeenten optrek, ook richting Den Haag, maar waar we geen bevoegd gezag voor zijn. Dus met andere woorden, de indruk dat de pilot volledig over het programma gaat, die wil ik wegnemen, want dat is niet helemaal waar. Lessen die we leren, neem ik graag over.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ik hoor u wel zeggen dat u in gesprek bent natuurlijk met de IJmond en dat u hier ook zeker aandacht aan wil geven. Wat kunnen we concreet teruggeven als provincie aan de IJmond-gemeenten in dit traject? Is het dan misschien mogelijk dat u wel zegt: ik geef prioriteit aan dit gebied?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nee, want het beleidskader geeft aan dat we op die plekken aan de slag gaan waar wij bevoegd gezag zijn en waar uiteindelijk ook het grootste effect op de gezonde leefomgeving is. Ja, dan realiseer ik me, en dat erken ik, dan is de IJmond een hele complexe omgeving waar een heleboel zaken bij elkaar komen. Dat is een ruimtelijke opgave: waar kun je wat bouwen en wat kun je daar niet? Wonen en werken komt daar- Het schuurt aan alle kanten daar. Ja? Dus dat de IJmond een grote opgave heeft: ja. Maar "prioriteit" suggereert dat we daar aan de slag gaan en dat andere plekken moeten wachten. Dat vind ik te kort door de bocht, want

ik vind een ICL ook belangrijk en ik denk dat andere partijen ICL ook belangrijk vinden. Zo zijn er meer bedrijven waar we morgen aan de slag moeten gaan. Dus morgen ga ik in gesprek met de IJmond-gemeenten. Dat deed ik al. Dus dat zet ik graag voort. Ik maak het wat scherper als we het beleidskader aannemen. Maar om er een pilot van te maken en prioriteit aan de IJmond te geven, vind ik te kort door de bocht.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Tot slot, voorzitter, de laatste. Ik zit toch een beetje te zoeken nog. U geeft zelf aan, het beleidskader is eigenlijk een bundeling van reeds ingezette kaders die we al hebben en die komen hier heel mooi bij elkaar. Tegelijkertijd loopt de IJmond vast en hebben we dus tot nu toe eigenlijk als provincie onvoldoende voor hen kunnen betekenen. Mijn zorg zit erin, en ik denk dat dat ook hun zorg is, dat als we nu toch niet kijken middels een pilot of middels misschien toch een prioritaire behandeling van dit gebied, er voorlopig, ja, in de termijn van dit college wellicht voor hen eigenlijk geen beweging meer in zit. Kunt u die zorg wellicht wegnemen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Excuses, voorzitter. Nee, die kan ik niet wegnemen, omdat dat suggereert dat de provincie het enige bevoegde gezag is die over al die zaken gaat. Ja, er zijn een aantal zaken die heel complex zijn. Die ruimtelijke vraagstukken: waar kun je woningen bouwen en waar kun je die woningen niet bouwen? Dat is een lastige, omdat je aan de ene kant ruimte wil houden voor bedrijven om te investeren. Aan de andere kant wil je wonen. Dat kan soms betekenen dat je soms zegt: op deze plek zijn we niet bereid- Het voorbeeld dat ik net noemde om die ruimte aan te passen ten behoeve van woningbouw. Dus dat is niet altijd: we kunnen het iedereen naar de zin maken. Dat we het gesprek aangaan? Absoluut. Maar er zijn ook zaken als het gaat over, nou ja, de impact van de A22, de weg die er dwars doorheen loopt: daar ga ik niet over. Als het gaat over de scheepvaart, daar zijn we geen bevoegd gezag. Dus met andere woorden: de opgave van de IJmond is groot. Die erken ik direct. Ik neem het absoluut serieus. We zijn er met de IJmond in gesprek over de leefomgeving. Waar ik het beleidskader kan inzetten, zal ik het ook zeker doen. Maar ik ga u niet toezeggen dat wij het probleem kunnen oplossen. Ik ben het er ook niet helemaal mee eens dat wij- Want als ik kijk naar de IJmond, daar gaat al heel veel tijd en energie naar toe. We stoppen daar, ten opzichte van andere gebieden, veel tijd in. Dat komt ook door de aanwezigheid van Tata, maar we hebben ook over andere plekken gesproken. Dus met andere woorden: we zijn al volop met de IJmond-gemeenten in gesprek om juist die knelpunten op te pakken. Dus de motie, wat mij betref, ontraad ik. Daarmee erken ik het probleem, pak ik het op; maar geen pilot.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Jansen. Ja, u heeft nog een aanvullende vraag?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, nog één reactie. Wij vragen u ook niet om als provincie, Gedeputeerde Staten, dat hele probleem van de IJmond op te pakken. In het voorstel dat de IJmond zelf doet, noemen ze ook een drietal projecten die veel kleiner zijn. Daarmee knip je hem op. Juist is het ook niet de provincie als bevoegd gezag, maar doe het in samenspraak en lever ook lokaal maatwerk. Maak het kleiner, behapbaarder en werkbaarder. Dat is vooral ons verzoek. Ik hoor het u heel groot maken. Het is ook een heel grote opgave. Maar als we het voortdurend in zo'n grote integraliteit bekijken, waarbij landelijk- Met de luchtvaart en dergelijke, en de A-wegen die interveniëren. Dan komen we ook geen stap verder. Maar bent u het in ieder geval met me eens dat we wel kunnen kijken naar lokaal maatwerk? Hoe we dat in samenspraak met gemeenten kunnen doen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Sterker nog, dit is precies wat we hebben gedaan, want het is een grote, integrale opgave waar een heleboel partijen, bevoegd gezag, bij betrokken zijn. We hebben het uiteindelijk ook weer teruggebracht waar we bevoegd gezag voor zijn. Dus, ja, ik ben absoluut bereid om het kleiner te maken op een aantal plekken. Ja, ik ben bereid om morgen met ze in gesprek te blijven. Niet te gaan, maar te blijven. Maar ik ontraad het alleen om er een pilot van te maken, want dat suggereert dat wij prioritair de IJmond voorop gaan stellen ten opzichte van andere gebieden. Of dat een pilot suggereert dat- Ja, ik weet eigenlijk niet wat het suggereert, want nogmaals, ik ga door. Ik ga door met wat ik aan het doen ben. Nogmaals, ik ga morgen in gesprek met de IJmond.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Daarmee kom ik nog op een ander belangrijk punt. Nou, ik ben blij dat Volt- Nou, dat kritisch volgen, dat is maar beperkt, want we worden nu al niet meer gevolgd blijkbaar. Ik hoop niet dat dat een voorbode is voor de- Kijk. Ik wou u net een compliment geven dat u mij kritisch blijft volgen, maar dat wil u uiteraard wel met een drankje en een hapje doen. Dat begrijp ik ook wel. Maar nogmaals, ik ga ervan uit dat de hele Staten ons kritisch blijft volgen, want dat verdient dit beleid ook. We moeten het uiteindelijk met elkaar vorm gaan geven.

Dan die WHO-norm. Laat ik duidelijk zijn dat we met elkaar elke dag streven naar een gezonde leefomgeving. De indruk, wat u even vertelde, is dat op het moment dat we de Europese norm hebben gehaald, dat we daarmee achterover gaan zitten, dat staat natuurlijk niet in dit beleidskader. Dit beleidskader gaat uit van bronbeleid en dat wij in het bronbeleid scherper vergunnen waar dat kan. Dus dat blijven we ook na 2030 doen. Dat blijven we ook doen nadat de Europese normen zijn gehaald. De Europese norm is niet klaar. Nee, dat is continu beleid. Dat we met het aanscherpen van die norm van die vergunningen stappen blijven zetten naar een gezonde leefomgeving: ja. Waarom die WHO-norm- Waarom ik die motie ontraad? Dat is niet omdat we niet willen dat die omgeving steeds gezonder wordt. Ja, de lucht moet steeds gezonder worden. Alleen de WHO-norm is van zoveel andere factoren afhankelijk, van zo veel andere bevoegd gezagen, dat als ik dit nu hier ga opnemen, dat suggereert dat wij op een aantal plekken die WHO-normen gaan halen. Dan weet ik wat er gebeurt. Dan wordt de volgende vraag: wat heeft u eraan gedaan op die plekken om die WHO-normen te halen? Want u noemde dat op een aantal plekken die WHO-norm misschien wel gehaald gaat worden. Maar dat zijn misschien plekken waar de provincie helemaal geen bevoegd gezag is, of waar uiteindelijk dat effect op die gezonde leefomgeving heel beperkt is. Dat zijn waarschijnlijk die plekken waar heel weinig industrie, waar heel veel verschillende onderdelen bij elkaar komen.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dank u, voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor deze reactie. Maar hoor ik u nu zeggen dat, mochten wij op bepaalde plekken die EU-normen voor 2030 al halen, dat u dan al doorgaat met het toewerken naar de WHO-advieswaarden?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nogmaals, de WHO-advieswaarden, dat suggereert alsof dat- Nee, wij werken elke dag- Want dat is het namelijk de essentie van het bronbeleid: dat de omgeving mag verwachten dat wij binnen de Nederlandse en Europese regelgeving elke dag blijven werken aan die gezondheid en dat wij de vergunningen blijven aanscherpen. Dat stoppen we niet in 2030. Er staat nergens in het stuk dat we stoppen als we die Europese normen hebben gehaald. Alleen, u geeft aan dat we dan uiteindelijk die advieswaarden moeten gaan doen, terwijl ik aangeef dat die advieswaarden zo scherp zijn dat het van een heleboel andere factoren afhankelijk is waar wij geen bevoegd gezag voor zijn. Door dat nu op te nemen, suggereert dat iets waar we naartoe werken wat we niet kunnen waarmaken. Dus we zeggen: die Europese normen, die zijn realistisch. Wij zeggen heel duidelijk in het bronbeleid, in ons ruimtelijk onderdeel, dat wij elke dag blijven werken aan die gezonde leefomgeving. Dat doen we ook na 2030. Dat doen we ook als die Europese normen zijn gehaald.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dan is er toch een soort van misverstand. Wij zeggen niet "het behalen van de WHO-normen", maar "het toewerken naar de WHO-advieswaarden al voordat dat decreet ingaat in 2030". Ik vind uw antwoord daarin niet echt verhelderend, eerlijk gezegd. Dus misschien kunt u dat nog een keer zeggen. Aan de ene kant zegt u "wij werken door", maar u wilt niet toezeggen dat u al voor 2030 daarnaar toewerkt. En dat is eigenlijk wat wij vragen in onze motie: om daarnaar toe te werken in samenwerking.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Wat ik u zeg, u suggereert dat als de Europese normen zijn gehaald, dat we dan stoppen met dit beleid. Dat heeft u net zelf gezegd: op het moment dat we de normen hebben gehaald, dat we dan achterover gaan zitten. Dat is niet de essentie van dit beleid. De essentie van het Beleidskader Gezonde Leefomgeving is dat wij de komende jaren op basis van dit kader blijven werken aan die gezonde leefomgeving. Als de normen zijn gehaald, dan doen we dat ook daarna. Daar blijven we aan werken. Waarom ik zeg dat we uiteindelijk de WHO-advieswaarden niet over kunnen nemen, is omdat die veel strenger zijn, dat daar veel meer andere factoren een rol spelen, veel verder gaan dan ons bevoegd gezagrol. Dat nu op te nemen als die ambitie, ja, dat de indruk wekt alsof wij er een heel grote rol in kunnen hebben. Dat vind ik ingewikkeld om dat nu op te nemen in dit stuk en uw motie over te nemen. Terwijl, volgens

mij, de ambitie om te blijven werken aan die gezonde leefomgeving, die onderschrijven we. Waar het uiteindelijk uit gaat komen? Om dat WHO-advies te halen, zullen we ook Europese en landelijke regelgeving moeten hebben die een stuk strenger gaat worden. Dus met andere woorden, binnen de huidige Europese en Nederlandse kaders kan ik ze uiteindelijk niet - in ieder geval ons deeltje - niet afdwingen.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dank u, voorzitter. Er waren twee dingen, maar het ene is me ontschoten. Ze zijn me allebei ontschoten. Ja, wij hebben niet gezegd dat u achterover gaat zitten. Dat is een vraag die ik heb opgeworpen: het is toch niet zo dat u achterover gaat zitten? Het is heel fijn om te horen dat u dat niet gaat doen. Tegelijkertijd geeft u niet echt antwoord op mijn vraag. Bent u bereid om- Maar u impliceert dat ergens wel dat u toch bereid bent om voor 2030 al naar die advieswaarden toe te werken. Dat gaat niet over dit beleidskader. Maar er staat heel expliciet in het dictum om dat in het programma op te nemen, om daar alvast wat stappen vooruit te nemen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Maar nogmaals, het programma is uiteindelijk op basis van de huidige Nederlandse wet- en regelgeving, waar wij uiteindelijk bevoegd gezag voor zijn, waar uiteindelijk de omgeving het meeste effect heeft op de gezondheid. Daar blijven we als provincie- Dat mogen mensen van ons verwachten, dat wij bezig blijven om die vergunningen aan te scherpen waar dat kan. Dat is een continu proces. Op basis van nieuwe inzichten, nieuwe technieken, nieuwe regelgeving, zullen we dat blijven doen? Ja? En als dat inderdaad leidt tot de nieuwe WHO-advieswaarden: geweldig. Als dat nog verder gaat dan de WHO-advieswaarden is het nog beter. Maar nogmaals, u legt iets als een doel neer of een ambitie neer, waarvan ik zeg van, dat lijkt me niet verstandig, omdat we dat niet kunnen waarmaken. Het suggereert dat we dat wel kunnen doen, terwijl we er maar een heel beperkt effect op hebben. Dat is mijn punt. Maar nogmaals, volgens mij zijn we met elkaar eens dat wij aan de slag moeten blijven gaan om die vergunningen aan te scherpen, de ruimtelijke ordening zo te organiseren dat mensen zo min mogelijk last van elkaar hebben. Dat is volgens mij wat dit beleid uiteindelijk beoogt.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Vonck, heeft u nog een aanvullende vraag? Want anders heb ik het idee dat we in een cirkelredenering komen.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Misschien een conclusie als dat mag, voorzitter?

De **VOORZITTER**: Nee, dat mag niet. Dank u wel. Maar als u nog een vraag heeft, dat mag wel in een interruptie.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Nee. Dank u.

De **VOORZITTER**: De heer Klein, ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik luister al een tijdje naar de heer Olthof en ik merk dat hij heel zorgvuldig zijn woorden kiest en dat hij "toewerken naar die advieswaarden" niet in zijn mond wil nemen. Ik snap natuurlijk dat wij ons nooit juridisch kunnen binden en dat we niet op moeten schrijven "dit gaan we doen" om dan straks te realiseren dat wij ons hebben vastgelegd op een doel dat we niet halen. Maar aan de andere kant, die WHO-normen, die komen niet uit de lucht vallen. Die zijn gebaseerd op analyses van wat gezond is. Wij willen een gezonde leefomgeving. Dus dan zouden we toch op de een of andere manier een formulering kunnen vinden die recht doet aan de beperktheid van onze middelen en de complexiteit van de situatie, en die tegelijkertijd ook stelt: wij willen daar wel naartoe dat we komen bij die gezonde leefomgeving? Wat de WHO heeft gezegd: dit is wat we zouden willen bereiken voor de gezondheid van onze inwoners.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Maar als ik u toezeg- Want u hecht veel waarde aan de WHO-advieswaarden. Het zijn geen normen, het zijn WHO-advieswaarden - die overigens de afgelopen jaren al een paar keer aangescherpt zijn. Dus met andere woorden, dat verandert nogal. Als ik toezeg dat deze provincie in zijn Beleidskader Gezonde Leefomgeving elke dag zal blijven werken om het bronbeleid aan te scherpen, de vergunningen aan te scherpen, zodat de uitstoot minder wordt, dat we uiteindelijk in de keuzes in onze ruimtelijke visie zorgen dat het effect van

bedrijven die er zijn beperkt zijn op de woonomgeving, dan is dat iets waar u mij aan kunt houden. Waar we voor gaan. Of dat uiteindelijk leidt tot de WHO-advieswaarden of verder gaat of dat ze het niet halen, dat is ook afhankelijk van een heleboel andere factoren, waaronder - waar de VVD voor pleit -Nederlandse en Europese regelgeving. Want dan zal er meer moeten gebeuren op basis van die regelgeving dan de instrumenten die we nu tot onze beschikking hebben. Daarom vind ik het moeilijk om een ambitie op te nemen waarvan ik vind, ja, dat is van zoveel afhankelijk.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, maar wat we nu doen is eigenlijk het omgekeerde. We zeggen: aan die ambitie houden we ons niet. Het is ook nog onderstreept in het beleidskader. Althans, het is niet de advieswaarde waar wij ons op richten. Ik zoek naar een manier waarop we toch aan onze inwoners recht kunnen doen. Ik merk, u probeert een bepaalde manier: "we gaan iedere dag door dat we ook verder kunnen komen dan die WHO-advieswaarden". Maar hoe kunnen we nou inderdaad zorgen dat onze inwoners zeggen: ja, die provincie streeft echt naar een gezonde leefomgeving? Want aan de andere kant heb ik ook gezien dat u de vraag "wat is gezond genoeg?" ook parkeert bij het Rijk en de EU. En daarmee heb ik het idee- Geven we nou wel echt duidelijk richting aan onze inwoners?

De **VOORZITTER**: Daar was de vraag. De heer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, wat ik lastig vind- Ik bedoel, wat mag je van een provincie verwachten? Van een provincie mag je verwachten dat wij elke dag de gezondheid van onze omgeving, gezondheid van onze inwoners, volwaardig meewegen. En dat we binnen de bevoegdheid die we hebben, binnen de mogelijkheden die we hebben, er elke dag aan werken. Dat hebben we met dit beleidskader duidelijk willen maken. Zowel ruimtelijk, als qua bronbeleid. Dat is volgens mij toch wat je van een overheid mag verwachten? Overheid, zorg dat de vergunningen op orde zijn. Zorg dat de vergunningen scherp zijn binnen de regelgeving en handhaaf daar ook op. Dat is wat we op een aantal plekken al doen, maar wat we nu willen vastpakken in een beleidskader waar we in de toekomst mensen op kunnen aanspreken. Dat is volgens mij veel belangrijker dan te zeggen: we hebben ergens een ambitie om WHO-advieswaarden- Ja, ergens een ambitie te zijn. Ik streef ernaar om binnen mijn mogelijkheden de omgeving zo gezond mogelijk te krijgen. Dat doe ik met instrumenten die we hebben. En waar dat toe leidt uiteindelijk> Nou, dat zullen we in 2040 zien.

De **VOORZITTER**: Een aanvullende vraag nog?

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Nee, een opmerking, maar die zal ik niet maken. Die doe ik in de tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Ja. Meneer Olthof, gaat u verder.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel. Dan kom ik wel bij een aantal punten van de ChristenUnie. Nou, volgens mij heeft u een aantal terechte punten genoemd. Het effect op de gezondheid wordt steeds groter. Dat betekent ook dat onze ambities steeds meer worden bijgesteld. Maar dat betekent ook, hoop ik, dat in Europees en Nederlands verband in gezamenlijkheid die harmonisatie, dat wij ook zorgen dat de regelgeving daarop beter is afgestemd. Dat wij meer instrumenten tot onze beschikking krijgen. Dat we meer normen krijgen die voor iedereen gelden. Dus laat ik daar duidelijk over zijn: dat ben ik helemaal met u eens. En dat we ook die ontwikkelingen moeten volgen, want dat staat niet stil. Dat blijft zich ontwikkelen. We zullen ons daartoe moeten verhouden.

Dan een punt wat u noemt, en ook in de commissie hadden we het erover. Dat was overigens ook niet bij de uitgangspunten. Dit is het Beleidskader Gezonde Leefomgeving, wat gaat over de fysieke leefomgeving. U haalt daar eigenlijk bij dat, ja, als het gaat over de inrichting van een gemeente, van een wijk, het ook over gezondheid gaat. Overigens, als het gaat over het Actieplan Geluid: voor onze infrastructuur is het wel uiteindelijk een onderdeel. Het is bronbeleid als het gaat over dit beleidskader. Dus we hebben wel heel nadrukkelijk een keuze gemaakt: dit is niet bedoeld als een soort paraplu over alle portefeuilles die over gezondheid gaan, want dat gaat veel verder dan inderdaad dit beleidskader. Als u dan aan mij vraagt om bij een eerste evaluatie al die verschillende portefeuilles, al die verschillende effecten, mee te nemen, dat is nooit de

bedoeling geweest van dit stuk. Dan gaat het over een heel ander stuk. Dan zou er een heel ander beleidskader moeten liggen. Dat is hier niet mee bedoeld. Dus, nee, ik ga u ook niet toezeggen dat wij dat wel gaan doen bij een evaluatie, want dat suggereert dat we er wel over gaan en dat het een onderdeel van dit stuk is. Wat ik u wel ga toezeggen, is dat wij, samen ook met de collega's, in gesprek blijven met de ondernemers om de uitstoot, ook van gewasbeschermingsmiddelen, voor zover het een effect heeft op die gezondheid, met de sector en ook als provincie met een aantal programma's blijven streven om die zoveel mogelijk terug te dringen en uiteindelijk te voorkomen dat ze überhaupt gebruikt worden. Dus dat is een proces waar we samen met de sector ook volop mee bezig zijn.

Dan 50PLUS over het beleidskader en het programma. Dat is door een aantal partijen ook genoemd. We hebben juist geprobeerd hier een heel zorgvuldig proces te lopen, ook bij een aantal bevoegdheden. Normaal gesproken is het ook zo dat u de kaderstellende rol heeft. Dat hebben we geprobeerd eerst vast te leggen in de uitgangspunten. Vervolgens hebben we dit beleidskader wat door u wordt vastgesteld. En dat is uw kaderstellende rol op basis waarvan wij vervolgens de uitwerking gaan doen. Maar het moet wel passen binnen de financiële mogelijkheden die we hebben. De financiële kaders die u heeft meegegeven. Dat moeten we doen binnen dit beleidskader. Dus met andere woorden, dat gaan we uitwerken in een programma. Dus in die zin is het feit dat het programma bevoegdheid van GS is, is niet bijzonder, want dat is wat we bij heel veel andere programma's ook doen. Ik begrijp heel goed dat u in deze situatie zegt van, hé, we willen daar toch wat meer grip op hebben. Om uiteindelijk nu niet overhoop te halen door te zeggen van, nou, u gaat ook het programma vaststellen, wil ik u een andere toezegging doen. Ik ontraad de motie, maar ik doe u wel een toezegging, laat ik daar duidelijk over zijn, dat ik het conceptprogramma - niet het programma wat vastgesteld wordt door GS, maar het conceptprogramma - op de B-agenda met u bespreek. Dat u vervolgens ook uw bedenkingen, uw opmerkingen mee kan nemen. Die kunnen we wel of niet verwerken in het definitieve programma. Dan wordt daarna door GS het programma vastgesteld. Daarmee denk ik dat ik uw zorg en uw vraag serieus neem, maar dat we wel de verschillende rollen van GS en PS daarmee respecteren en overeind houden.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Het conceptprogramma komt op de B-agenda. Als we met zijn allen niet alert zijn en het niet ophalen om het te bespreken, dan blijft ze daar. Daar zit voor mij de pijn in dit stuk als eerste. Kijk, dat het op een gegeven moment een collegestuk is- Er zijn genoeg aan de beleidsstukken die op die A-stukken blijven. Ik heb geen wantrouwen, maar omdat er zoveel haken en ogen waren, wilde ik hem nog op de A-agenda hebben, ook dit conceptstuk, en niet op de B-agenda. Daar gaat het me even om.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voor alle duidelijkheid: volgens mij staat nu op de B-agenda het programma, het vastgestelde programma, om te bespreken. Maar nogmaals, het is dan vastgesteld door GS. En overigens, de B-agenda wordt gewoon besproken. Op de C-agenda moet u alert zijn. Dan wil ik het op de B-agenda krijgen. Wat ik u nu toe zeg, is dat we het conceptprogramma met u willen bespreken, zodat u uw bedenkingen, uw opmerkingen mee kunt nemen, zodat we dat wel of niet in het programma kunnen aanpassen, en daarna door GS het heeft die programma vast te stellen. Dus met andere woorden, een tussenstap om juist de ruimte te geven aan de Staten om uw opmerkingen mee te geven. U hoeft niet op te letten. Het staat gewoon op de B-agenda. Het conceptprogramma wordt met u besproken. Alleen de besluitvorming, wat overigens gewoon normaal uitvoering is en bij GS ligt, dat blijft bij GS. Maar daarmee denk ik wel dat ik in ieder geval aan uw zorgen tegemoetkom. Dus ik begrijp heel goed het punt dat u dit programma wil bespreken en het gevoel wil hebben van, hé, ik wil daar ook nog wel wat van vinden - zonder dat het voor de bühne is.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dan ging ik inderdaad veel te gehaast, want de B-agenda bespreken we. Dat klopt. Maar het ging me inderdaad om de besluitvorming. Ik hoor de toezegging. Ik moet even overleggen. Maar vooralsnog had ik het het liefst op de A-agenda gewild. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Ik ben bijna aan het einde. Alleen GroenLinks nog. Het is een adaptief programma. Dat klopt. Ja, en dat dat er uiteindelijk veranderingen zijn- U gaf aan: er moet ook duidelijkheid zijn. Daar is ook behoefte aan. Ja, duidelijkheid zit hem ook in dat je uiteindelijk ook bereid bent nieuwe inzichten mee te nemen in je beleid. Dat je daar duidelijk over moet communiceren, dat mag duidelijk zijn. Maar adaptief beleid, of in ieder geval "duidelijkheid", wil niet zeggen dat je vasthoudt aan iets wat je hebt en nooit verandert. Volgens mij is juist dat adaptieve karakter een stukje rechtszekerheid voor ondernemers en voor inwoners, om dat wel juist mee te nemen in dit beleid.

Wat is de rol over de gewasbescherming? U heeft zelf, samen met de Partij voor de Dieren, een initiatief daarvoor genomen. Dat moeten we ook vooral, denk ik, bespreken. Wat wij hier hebben geprobeerd ook dicht te blijven bij de handleiding die door ook Urgenda en Natuur & Milieu is opgesteld. Die hebben we besproken met de sector, met LTO en met andere partijen, maar ook met Natuur & Milieu. Daarvan hebben we gezegd: dit is op dit moment vanuit de Omgevingswet een bevoegdheid van de gemeenten. Geef die gemeenten ook de kans om daar ook invulling aan te geven. Dat neemt niet weg dat je als provincie wel kijkt: wat doet een gemeente daarmee? Overigens, wat ze ermee doen, is aan gemeenten. Ze moeten er wel wat mee. Waar de gemeenten wel hebben gezegd: zouden jullie met elkaar kunnen kijken, als het gaat over de harmonisatie, zou je als gemeente niet gezamenlijk een leidraad moeten hebben, zodat de sector ook weet van, hé, dit mag ik van de gemeente verwachten? Nou, daar gaan we kijken hoe we daar invulling aan kunnen geven met elkaar. Maar hier kiezen we er nog heel nadrukkelijk voor om de bevoegdheid bij de gemeenten te laten. Op het moment dat daar iets over speelt, dan komen we bij u terug om eventueel die bevoegdheid te veranderen.

Voorzitter, volgens mij was dat hem. O, nou, nog niet helemaal.

De **VOORZITTER**: De heer Roosendaal van de VVD trekt een sprintje.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ja, dank u wel. Kunt u ook nog reflecteren op de motie die de BBB en wij hebben ingediend? Dank u wel.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Excuses, voorzitter. Ik ging veel te snel. Ik heb nog een aantal moties inderdaad. Volgens mij heb ik de meeste al benoemd, hoor.

Volgens mij heb ik van de motie, die door een aantal partijen is ingediend, over de pilot, aangegeven: die ontraad ik als pilot. Maar nogmaals, ik zeg u toe dat u zo snel mogelijk met de IJmond-gemeenten in gesprek gaan, het klein willen maken. Daar waar we uiteindelijk dit beleidskader kunnen toepassen, zullen we het zeker ook niet nalaten. Maar de motie ontraad ik. Trouwens, dat was motie - voor de meeschrijvers - M50.

Motie M51 gaat over de WHO-advieswaarden. Daar hebben we het net uitgebreid over gehad. Motie M51 ontraden we.

Dan hebben we nog motie M52. Dat was "op de A-agenda". Daar heb ik net de toezegging gedaan om het conceptprogramma op de B-agenda te bespreken.

Dan hebben we nog de laatste motie, die ik niet in mijn stukken heb zitten, maar die ik wel- Ik heb hem hier wel. Excuus, voorzitter. Motie M49. Die laat ik aan de Staten, omdat dit, nou, een versterking, herbevestiging, is ook van datgene wat we aan het doen zijn. Sterker nog, een oproep doet met name ook om juist ook in Nederlands en in Europees verband de harmonisatie te zoeken als het gaat over normen om uiteindelijk ook een gelijk speelveld voor de industrie te creëren. Die begrijp ik. Dus die zullen we aan de Staten laten. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Dan zijn we toe aan de tweede termijn. Mevrouw Uiterwijk.

Tweede termijn Provinciale Staten

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil de gedeputeerde bedanken voor de uitgebreide beantwoording.

Met de toezegging om het conceptprogramma op de B-agenda te zetten, kunnen wij prima leven. Dan kunnen wij nog wensen en bedenkingen meegeven voor de definitieve vaststelling.

Met betrekking tot de pilot in de IJmond twijfelt onze fractie een beetje. Enerzijds vinden wij het wel belangrijk dat dit echt toegepast wordt, maar wij willen niet dat dit programma nu vertraging oploopt of in andere gebieden minder plaatsvindt dan in de IJmond. Dus daarom neigen we ernaar om inderdaad de toezegging van de gedeputeerde dan te omarmen, waarin hij zegt van, we gaan morgen in gesprek met die IJmond-gemeenten - en dan nu niet mee te gaan in de motie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Van Tiggelen, PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor het scheppen van duidelijkheid. Wat is het streven van de provincie en wat zijn de bevoegdheden? Wie is het bevoegd gezag? Dat is altijd handig om te weten.

In de eerste termijn hebben wij geprobeerd duidelijk te maken dat er sprake is geweest van gunstige ontwikkelingen voor onze leefomgeving. Dat wil niet zeggen dat er niks meer te verbeteren valt. Dat is duidelijk. Er moet nog aardig wat gebeuren. Alleen, wie gaat daar over? De WHO? Wij denken van niet. En Europese wetgeving, ja, daar hebben we het meerdere malen over gehad. Die term is gevallen. Maar hoe kan het nou dat een land als Duitsland ten aanzien van de kritische depositiewaarden geheel andere normen hanteert dan wij? Ze hebben te maken met dezelfde Europese wetgeving. En toch doen we dat. Hoe kan het dat er bij de grens van ons land met Duitsland een riviertje loopt. Het riviertje is schoon, volgens de Duitse normen. Zodra het de grens oversteekt, is het water vervuild. En zodra het weer terugkeert naar Duitsland, dat riviertje, dan is het opeens weer schoon. Er worden verschillende normen gehanteerd. Kennelijk zijn er nog verschillende instanties die allerlei verschillende normen hanteren. Dus kennelijk is het niet helemaal helder wat nou eigenlijk de norm is waarmee je werkt.

En in de inbreng in eerste termijn heeft BBB er terecht op gewezen dat bestaanszekerheid, wanneer die steeds onder druk staat, ook ongezond kan zijn. Ja, Schiphol, ja, je kan wel vinden dat ze moeten krimpen, maar direct en indirect hebben we het wel over 250.000 werknemers.

Waarom zouden we bijvoorbeeld in dit land proberen om de agrarische sector over de grens te duwen naar landen waar men gehele andere normen hanteert, gehele andere gewasbeschermingsmiddelen gebruikt, en die dan vervolgens hier gaan importeren. Is dat wel verstandig? Als u, net als wij, gezondheid belangrijk vinden, dan stellen wij voor om daar nog eens even goed over na te denken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Engels? Nee. De heer Wagelaar, Partij van de Arbeid.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, voorzitter, ook vanuit ons dank voor de uitgebreide beantwoording.

Nog even kort over een paar moties. Allereerst de motie van de VVD en de BBB. Wat ons betreft had de eerste bullet er misschien niet in gehoeven, omdat dat voor ons duidelijk genoeg is in het beleidskader en het coalitieakkoord staat, maar we snappen goed de rest van de intentie van de motie. Dus daarom kunnen wij die wel steunen.

Met de motie van D66 hebben we wat meer moeite. We vinden het op zich hartstikke goed dat dit een adaptief beleidskader is, en dat we dus gaan kijken hoe het in de praktijk uitpakt, maar we vinden om prioriteit te geven aan één zo'n regio in die pilot, dat vinden wij niet zo verstandig. Dus die kunnen we daarom helaas niet steunen.

Verder vinden we het een royale toezegging van de gedeputeerde om het conceptprogramma op de B-agenda te zetten. Dus ook die motie is wat ons betreft niet per se nodig.

Tot slot de WHO-waarden. Dat is wel een motie waarvoor we sympathie voelen, omdat we denken dat het heel mooi is als we op termijn inderdaad toe gaan werken naar die waarden. Maar we

snappen ook dat het moeilijk is om die termen op te nemen in zo'n stuk. Dus daarom zullen we die helaas ook niet steunen. Maar we snappen de intentie erachter wel en vinden het mooi dat hij er ligt.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dessing? De heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. En de gedeputeerde ook bedankt voor de beantwoording.

Een paar punten die ik nog graag wil benadrukken. De reden dat wij zo drukken op harmonisatie van regelgeving - ik denk dat de heer Van Tiggelen dat ook terecht aangaf - is dat het voor zowel de inwoners, als de ondernemers ontzettend belangrijk is dat we weten waar we staan. We werken in Nederland, en zeker in deze regio, ook veel met open normen en met toezicht gebaseerd op modellen. Op beide heb ik al heel lang heel veel kritiek, zoals u weet. En dan waardeer ik het zeer dat u zich wilt inzetten om op landelijk gebied, maar ook Europees, te kijken hoe we kunnen komen tot een harmonisatie en een duidelijkere vastlegging in de wet- en regelgeving van die normen, zodat ze overal op dezelfde manier worden toegepast. En dat we duidelijk hebben gedefinieerd wanneer gezond, gezond genoeg is. Wat ik wel nog graag van u zou willen horen: wanneer u ons daarover meer informatie kunt geven. Want we hebben met elkaar vastgesteld - ik hoorde het vanmorgen een collega zeggen: het gaat uiteindelijk niet om de inspanningsverplichting, maar om het resultaat dat ermee gehaald wordt. In dit geval gaat het me ook wel degelijk om de inspanningsverplichting. Ik hoor heel graag wat u doet om te komen tot dit beeld. Want daarvan afgeleid kunnen we ook komen tot een beter VTH-stelsel. Als de normen duidelijker zijn, dan kunnen de onderlinge omgevingsdiensten beter samenwerken. Dan kunnen we betere expertise opbouwen. En voorkomen dat elke omgevingsdienst het wiel opnieuw gaat uitvinden. In het kader van een sterke omgevingsdienst en het fuseren van omgevingsdiensten is het ook belangrijk dat ze op één manier tegen die normen aankijken. Dus ik zou graag van u willen horen wanneer u de Staten kunt informeren over de voortgang om te komen tot een duidelijker normenstelsel binnen Nederland, het liefst afgestemd met dat in Duitsland. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Teeuwen. Nee. Mevrouw Jansen van D66.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik zal het kort houden, maar ik zou nog heel graag even terug willen komen op de pilot. Ik merk dat mijn zorgen die ik heb omtrent beweging in gang willen zetten daar in Noord-Holland met de huidige voorgenomen programmering nog niet helemaal weg is genomen. Ik denk zelf dat een pilot helemaal niet in de weg hoeft te staan, dat zo'n programmering ook komt. Die zaken kunnen ook parallel aan elkaar lopen. Tegelijkertijd denk ik ook - anders dan de PvdA, meende ik dat het was, suggereerde - een pilot is niet zo dat je een regio voortrekt op een ander. Een pilot kan juist heel goede positieve consequenties hebben en lessons learned trekken voor volgende gemeenten, waar ze juist heel veel aan hebben. Dus ik vind het eigenlijk wel een gemiste kans om te zeggen: we gaan nu niet met één gebied aan de slag, want we moeten ze allemaal. Ik denk dat we echt ergens moeten beginnen. We staan best wel stil op een aantal gebieden. Laten we aan de slag gaan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw- O, de heer Wagelaar. Interruptie.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Maar toch noemt dit beleidskader gebieden door de hele provincie waar die gezondheid onder druk staat, noemt ook voor de hele provincie dat het programma een adaptief karakter kent. Dus dat we er sowieso van gaan leren. Waarom is het dan toch nodig om zo'n motie aan te nemen, die zo specifiek aan één gebied prioriteit toekent op dat gebied?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Omdat ik tot nu toe nog niet heb gehoord dat met het aankomende programma, waarvan we gelukkig wel het concept gaan zien, dan concreet aan de slag gaan met al die gebieden. Ik denk dat niet. Ik denk dat het nodig is dat we stap voor stap aan het werk gaan, want er gebeurt te weinig. Ik heb de afgelopen drie jaar dat niet gezien. Dus dat zal in november of in het najaar niet veranderen. Daarom denk ik dat het heel goed is dat zo'n IJmond zich aanbiedt nota bene als pilot gemeente, dat we dat met open armen zouden moeten willen omarmen. En dat we zeggen "daar gaan we mee aan de slag", zodat de rest heel snel kan volgen.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Maar toch even. Wat zegt u dan bijvoorbeeld tegen die omwonenden van het Westelijk Havengebied? Of in de regio Zaanstad? Of van andere gebieden waar de leefomgeving onder druk staat, maar waar toevallig niet zo'n brief is gekomen? Waarom zouden die gebieden later aandacht verdienen dan de IJmond?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Mag ik hem teruggeven? Wat zegt u nu tegen al die gebieden? Wat gaan we straks doen dan concreet?

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, dan vrees ik toch dat ik terug moet verwijzen naar een vrij lijvig beleidskader, waar dat allemaal vrij netjes in staat uitgewerkt. Ik snap niet zo goed waarin dat dan nog ontbreekt. Ja.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Maar met alle respect, voorzitter, voor de PvdA. Daar staat toch werkelijk- Sorry. Daar staan toch geen concrete maatregelen in wat we voor die gebieden gaan doen? En dat is precies wat er ontbreekt. Het beleidskader an sich, prima, geeft kaders wat er de afgelopen jaren bijeen is geraapt. Prima. Zoals mijn voorganger Wesley zei: we doen er een nietje door. Dat hebben we niet zelf bedacht, maar de heer Pechtholt. Dat is hartstikke goed. Maar we moeten nu aan de slag, concreet, met gebieden. Als zo'n IJmond dat wil? Ik zou het omarmen.

De **VOORZITTER**: Ik hoefde net geen "piep" te zeggen. Mevrouw Schneemann.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, voorzitter, nog even wat betreft de WHO-normen op de plekken waar dat misschien al kan. De gedeputeerde ging wat ons betreft voorbij aan de tweede bullet, want daarin vragen we namelijk om dit te bespreken met andere partners. Wat ons betreft is uitspreken dat we willen toewerken naar de WHO-normen, toch wel het minimale wat we kunnen doen.

Dan nog even als reactie op de BBB. We zijn dan wel een Europese partij, maar ook wij kunnen kritisch zijn op de EU. We vinden vooral dat we Europees moeten samenwerken. Ik heb het even voor u nagezocht. Er zijn best wat regio's in Europa die gewoon al voldoen aan de luchtkwaliteitsnormen. Denk bijvoorbeeld aan de Noorse regio's, de Schotse, de Portugese. En toevallig zijn het allemaal kustregio's met veel wind, net zoals wij. Dus wij denken dat wij daar gewoon prima naar toe kunnen werken en dat het wel meevalt met het waterbedeffect.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Vonck, Partij voor de Dieren.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dank u, voorzitter. Ik kom alleen maar even terug om nog mijn conclusie te delen. Dat wij in de antwoorden van de gedeputeerde, waarvoor onze dank, precies de strekking van onze motie menen te horen. En dat de gedeputeerde die motie dan wel niet in woord, maar wel in daad omarmt. Daar zijn we blij mee.

De **VOORZITTER**: De heer Klein, ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik hoor dat de Partij voor de Dieren er blij mee is. Ik was nog net wat minder blij. Maar goed, het is uw motie.

Ik wil in ieder geval GS danken voor de beantwoording. Ik snap natuurlijk dat u niet wilt toezeggen om alle andere beleidsterreinen volledig mee te nemen bij de evaluatie. Maar ik vroeg erom om te kijken of er op die beleidsterreinen dingen spelen die wellicht bijsturing behoeven. Ik hoop toch dat u daar uw ogen voor open wilt houden. Zo niet, dan gaan wij u helpen als fractie om de ogen open te houden.

Ik wil u danken voor de toezegging om met de sector in gesprek te gaan over de reductie van gewasbeschermingsmiddelen, en onze fractie wil u daar ook scherp houden.

Ja, dan over die WHO-normen. Ik vind het toch wel jammer dat we daar eigenlijk geen enkele uitspraak over doen. Ik waardeer best die 'iedere dag beter'-inzet van u, maar ik heb toch het idee: daarmee spreken we vooral een soort inspanningsverplichting af. Wij gaan ons best doen, en we zetten geen stip op de horizon. Dat zou ik toch wel heel erg fijn vinden.

Dan tenslotte over de BBB-VVD-motie. Ja, wij zijn er groot voorstander van om met het Rijk en Europa in gesprek te blijven over de verankering van gezondheid in wet- en regelgeving. Dat moeten we ook doen. Maar ik lees deze motie toch vooral als: laten we vooral geen kop op landelijk beleid gaan zetten. Dat is wat ons betreft geen doel. We zullen de motie daarom ook niet steunen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Bent u het met mij eens dat als er geen landelijk beleid is, we er alles bij te winnen hebben om dat juist wel duidelijk te maken hoe die normen moet worden geïnterpreteerd en niet op basis van de open normen die we nu hebben? Die worden ingevuld door elke omgevingsdienst individueel. Is het punt niet juist dat we geen kop op landelijk beleid moeten doen, maar juist een duidelijke invulling moeten geven, in lijn met omliggende regio's. Dat we allemaal dezelfde meetbare normen gebruiken. Dat is waar deze motie over gaat.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank dat u dat nu in interruptie nogmaals toelicht, maar ik ben toch bang dat met deze motie vooral het punt 'laten we niks extra's doen dan wat hoeft' blijft hangen. Terwijl ik in de motie zou zeggen: laten we samen optrekken om te zorgen dat we die gezondheid maximaal waarborgen in landelijke en Europese wetgeving. Die zou ik van harte ondersteunen. Maar dat lees ik niet direct.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Nou ja, misschien kunt u de zin in zijn geheel bekijken en niet in stukjes hakken. Dan klopt het, denk ik.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik ga het nog een keer doen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Klein.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik ben klaar. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, dank aan de gedeputeerden om in te gaan op onze motie. Het is duidelijk dat er altijd een mouw aan te passen is bij een bestuurlijke constructie. Hoe nu verder richting het programma Gezonde Leefomgeving? Voor de toezegging om het programma na vaststelling door GS in concept op de B-agenda te plaatsen, ja, daar moet ik heel schoorvoetend zeggen: daar kunnen we mee leven. Een toezegging is gelijk aan een aangenomen motie, zullen we dan maar zeggen. Dus zullen we onze motie om het programma Gezonde Leefomgeving ter vaststelling aan te bieden op de A-agenda van Provinciale Staten intrekken.

Motie 52 'Programma Gezonde Leefomgeving op A-agenda' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dan de andere moties. Als D66 nog bij hun motie blijft die we mede hebben ingediend met andere partijen over de IJmond, het pilotgebied, dan steunen we die nog van harte.

Ik heb daarnet een heel mooie uiteenzetting gehoord van mijn collega van de ChristenUnie. Meneer Klein, wat gaan we u missen. O, we gaan u niet missen, hè. Alleen in PS. Dan moet ik dus aan de VVD meegeven dat ik die motie níet ga steunen.

Op de andere moties zijn we ons nog aan het beraden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: U heeft motie M52, voor de duidelijkheid, ingetrokken. Als laatste Statenlid Laport van GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Nog drie kleine dingen. Ik had nog gevraagd naar de EU-normen die op sommige plekken niet gehaald wordt en waarbij ik ook gezegd heb: ja, als provincie kunnen we dat ook niet alleen, ja, bewerkstelligen. Maar het zou wel

mooi zijn als ze daar ook nog inzet gepleegd wordt naar partners om dat wel voor elkaar te krijgen.

Het tweede is dat we heel blij zijn dat het programma nog op de B-agenda komt. Dus dat we daar dan nog over kunnen spreken.

Het derde. Wat was het derde ook alweer? O ja, dat was, ja, toch de promotie door de gedeputeerde van onze discussienota, dat die inderdaad, ja, toch nog een keer besproken moet worden in de commissie. Daarvoor ook hartelijke dank. Dat zien we graag terug bij de Agendacommissie. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord in tweede termijn namens het college aan gedeputeerde Olthof.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel. Dan ga ik bij GroenLinks beginnen over de EU-normen. Kijk, dat is het grote verschil met die advieswaarden, dat de EU-normen gewoon ook gewoon landelijke en Europese regelgeving zijn. Dus met andere woorden, instrumenten en normstellingen worden daarop gebaseerd en er wordt ook in gezamenlijkheid naar toegewerkt. Dus, ja, er wordt volop inzet gepleegd, ook waar het nu nog niet gehaald lijkt worden, dat heb met aanvullende regelgeving dat wel gehaald- Althans, dat het streven is om dat wel te halen. Dus dat is een andere dan dat je het over advieswaarden hebt.

Dan, even kijken. Ja, de ChristenUnie. De ogen open. Nou, samen met Volt scherp blijven en ogen openhouden. Zeker. Kijk, maar nogmaals, wat u aangeeft waar het fout gaat, dat suggereert ook alsof we dat allemaal in beeld hebben en of we er allemaal over gaan. Dus dat wil ik zeker niet hierin toezeggen. Als u ons daar wel op gaat wijzen, dan hou ik me daar zeker voor aanbevolen. Dan kunnen we ook kijken op welke plekken dan dit beleidskader een rol zou kunnen spelen.

Dan, even kijken. Ja, dan wil ik eigenlijk nog één- Ja, de tweede bullet van de WHO- Kijk, ik moet een motie beoordelen op het totale dictum. Niet op één of twee bullets, maar op gewoon het totale dictum. Dat was ook de reactie die we hadden.

O ja, de VVD. Wanneer informatie over het programma? Daar heeft u inderdaad om gevraagd. Wanneer komt er een terugkoppeling over onze inzet, als het gaat over die harmonisatie? Ik zoek daar even naar, omdat we natuurlijk meerdere plekken hebben waar we met u communiceren over de U&H-brief die we met elkaar bespreken. We zijn bezig met de omgevingsdiensten. Mag ik u toezeggen dat we in het programma ook gaan opnemen hoe we uiteindelijk de terugkoppeling gaan verzorgen? Dat zal hierop zijn, maar dat kan op meer plekken zijn. Dan kunnen we het er ook met elkaar over hebben.

Ja, en dan D66. Ik moet eerlijk zeggen, ik ben eigenlijk stelliger geworden in het afraden van de motie. Ik zal u zeggen waarom. Want u suggereert- En dan raakt het me wel. Ik zei, ik ben nu zes jaar gedeputeerde. Vanaf dag één zijn we niet één keer, maar vaak meerdere malen per jaar, in gesprek met de IJmond om te zorgen dat daar de leefomgeving verbetert. Dat doen we met Tata Steel, dat doen we op een heleboel plekken. Als u nu suggereert dat er tot nu toe niets gebeurt, dan raakt u me persoonlijk ook, omdat ik juist met die IJmond-gemeenten - Beverwijk, Velsen en Heemskerk - elke dag bezig ben om in een bestuurlijk overleg, wat ik met de drie bestuurders heb, waar I&W bij zit, waar de GGD bij zit, waar de omgevingsdienst bij zit, praten hoe we een aantal dingen kunnen verbeteren. Dus de indruk dat u wekt van "dan kunnen we met die pilot eindelijk aan de slag gaan", dat vind ik geen terechte. Wat ik u wel toezeg, is dat we dit beleidskader zullen gebruiken om een aantal dingen misschien nog scherper te krijgen. Maar voor mij begint het niet met dit beleidskader. Daarom heb ik de motie ontraden. Want we gaan door en we zullen uiteindelijk gewoon dit beleidskader, ook in de IJmond, volledig gaan inzetten.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik vind het vervelend te horen als het zo is opgevat dat ik vind dat er niets gebeurt, want ik weet dat u in overleg bent, dat de gedeputeerde in overleg is. Dat is ook hartstikke goed. Het is alleen wel zo, deze zorg en deze oproep komt van de IJmondgemeenten zelf. Ik hoef de discussie niet over te doen, maar ik wilde alleen maar

aangeven: zij geven de behoefte aan om nu echt aan de slag te gaan, ondanks uw verwoede pogingen tot nu toe.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dan zal ik dit gesprek ook met de betreffende wethouders in de IJmond bespreken. Want als de inzet nu niet voldoende is geweest, dan ben ik er heel erg nieuwsgierig naar om dat ook van ze te horen. Alleen, die brief suggereert om er een pilot van te maken. Ik zeg u nogmaals toe: geen pilot, want dat maakt het een status aparte en het suggereert een korte periode. Ik wil vanaf morgen contact opnemen met die IJmond-gemeenten, die drie specifieke projecten eruit halen, kijken waar het beleidskader kunnen toepassen. Maar we maken er geen pilot van. Nogmaals, het was niet mijn interpretatie. Het zijn letterlijk uw woorden: we hebben tot nu toe niets gedaan en we kunnen nu eindelijk aan de slag gaan. Dan denk ik dat u echt de plank misslaat.

De **VOORZITTER**: Dat was het einde van de tweede termijn vanuit Gedeputeerde Staten. Dan gaan we nu de beraadslagingen afronden. Ik kijk of er nog behoefte is om ingediende moties al dan niet aan te passen. Motie M52 is ingetrokken. Ik zie dat niet. Dan sluit ik nu de beraadslagingen over agendapunt 9. De stemming over dit punt zal later op de agenda plaatsvinden.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Het is nu bijna 16.45 uur. Ik wilde verzoeken aan de tweede vicevoorzitter, de heer De Wit, om het voorzitterschap van mij over te nemen, zodat ik uw belangen kan gaan behartigen in Den Haag. Ik wens u nog een heel plezierige vergadering.

Ik heb vanochtend gelukkig al even de eer gehad om de heer Klein ook toe te spreken in het Presidium. Dat was weliswaar in de beslotenheid. Althans, het Presidium is open bij ons, maar het was in kleine kring. Maar ik ga er zeker vanuit dat de heer De Wit dat als uw vicevoorzitter straks ook zal doen.

Dus ik wens u nog een goede vergadering toe en ik ga richting Den Haag. Dank u wel.

Ik ga de heer De Wit nu vragen hier naar voren te komen.

Voorzitter: de heer De Wit

10 Vragenuur.

De **VOORZITTER**: Goed. We vervolgen de vergadering, dames en heren, met punt 10 van deze agenda. Dat is het vragenuur. Voor alle duidelijkheid wil ik erop wijzen dat conform het gestelde in artikel 46 van ons Reglement van Orde tijdens het vragenuur geen interrupties zijn toegestaan en geen moties kunnen worden ingediend. De spreektijd bij het vragenuur is voor de eerste termijn van PS drie minuten en voor het college van GS ook drie minuten. Tweede termijn PS één minuut en GS ook één minuut. Eventuele aanvullende vragenstellers die in tweede termijn een vraag willen stellen, krijgen ook één minuut.

Vandaag hebben wij twee sets vragen die wij zullen behandelen.

Mondelinge vragen inzake Woningbouw en stikstof - casus Santpoort-Zuid, ingediend door BBB

De **VOORZITTER**: De eerste is van mevrouw den Boer van de BBB over woningbouw en stikstof, casus Santpoort-Zuid. Het woord is aan u. Ik nodig u uit om naar voren te komen voor het stellen van de vragen.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, in Santpoort-Zuid ligt de bouwstijl van veertig sociale huurwoningen op het moment dat de werkzaamheden al waren gestart en de fundering werd gelegd. Dat is een situatie die vragen oproept. Zeker voor de gezinnen die op deze woningen zaten te wachten. Wat deze casus bijzonder maakt, is dat er juist is gekozen voor elektrisch heien. Dus met minimale uitstoot. Toch is het project stilgelegd vanwege onzekerheid rondom stikstof en vergunningen. Blijkbaar is er in de voorbereiding iets

niet goed gegaan. Dat vraagt niet om het aanwijzen van schuld, maar wel om te kijken hoe dit heeft kunnen gebeuren en wat we hier met elkaar van kunnen leren.

Voorzitter, we hebben als provincie ambitie om woningbouw te versnellen en innovaties te stimuleren. Dan is het belangrijk dat partijen, gemeenten, omgevingsdiensten en initiatiefnemers, elkaar tijdig weten te vinden en goed kunnen samenwerken. Deze casus laat zien dat daar mogelijk nog ruimte voor verbetering zit.

Daarom heb ik namens de BBB de volgende vragen. Is de gedeputeerde bereid om op korte termijn met de omgevingsdienst en de gemeente Velsen in gesprek te gaan om te bezien hoe dit project weer voortgang kan gaan krijgen? Welke lessen kunnen we hier als provincie uit trekken om te voorkomen dat projecten in een laat stadium stilvallen? En ziet de gedeputeerde mogelijkheden om de samenwerking en communicatie tussen de betrokken partijen verder te verbeteren? Op welke manier kan de provincie samen met Provinciale Staten een ondersteunende rol spelen richting gemeenten en uitvoeringsdiensten om dit soort situaties in de toekomst te voorkomen?

Voorzitter, tot slot. Laten we deze situatie vooral benutten om samen te leren en te verbeteren, zodat woningbouwprojecten, zeker wanneer ze bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelen, niet onnodig vertraging oplopen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw vraagstelling. Dan geef ik het woord graag aan gedeputeerde Beemsterboer voor de beantwoording daarvan.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Kijk, wij hebben als provincie natuurlijk ook de intentie en de ambitie om de woningbouw te versnellen en zijn ook van mening dat een goede samenwerking tussen partijen daarbij van belang is. Dus we betreuren het ook dat de situatie hier is zoals die is. We betreuren dat het project nog niet kan worden uitgevoerd, maar constateren ook dat de situatie in deze zaak niet door een gebrek aan samenwerking is ontstaan. De zaak is onder de aandacht van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord gebracht met een handhavingsverzoek. Toezichthouders hebben contact gehad met de initiatiefnemer en hebben geconcludeerd dat niet vaststaat dat effecten op de natuur zijn uit te sluiten. De initiatiefnemer is daarop geïnformeerd over de informatie die nodig is om wel te kunnen beoordelen of effect op de natuur is uit te sluiten. In het vervolg daarop is de initiatiefnemer voorgehouden dat de werkzaamheden gestopt moeten worden en dat anders een handhavingsbesluit zal volgen in de vorm van een last onder dwangsom. Er is helaas geen ruimte voor een andere juridische afweging op dat punt. De initiatiefnemer dient de al aangeleverde stukken compleet te maken en te laten toetsen door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, zodat dat in gezamenlijkheid gekeken kan worden wat de verdere mogelijkheden nog wel zijn. Wij gaan ervan uit dat bestuurlijke betrokkenheid niet nodig is, maar mocht blijken dat dat wel het geval is, dan zou dat overwogen worden.

De tweede vraag die u stelt, gaat over de lessen die we kunnen trekken. Door de omgevingsdienst is een omgevingsvergunning verleend. Deze ziet echter niet op het onderdeel natuur, waar onder andere het onderdeel stikstof onder valt. Voor dit deel had de initiatiefnemer voldoende onderzoek moeten doen en waar nodig een aanvraag bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord moeten indienen. Deze situatie is naar onze mening niet ontstaan door een gebrek aan samenwerking.

Dan op de derde vraag. Die gaat over op welke manier de provincie samen met Provinciale Staten een ondersteunende rol kan spelen richting gemeente en uitvoeringsdiensten om dit soort situaties te voorkomen. Op zichzelf lijkt helder welke informatie nodig is voor de uitvoering van projecten met mogelijke stikstofeffecten. Het probleem zit meer in het feit dat partijen op zoek zijn naar stikstofruimte om projecten doorgang te laten vinden, en dat die ruimte er momenteel niet is. Dat zit dus niet zozeer in de samenwerking of de ondersteunende rol die de provincie kan spelen in deze zaken. Helaas voorziet de regelgeving, op een ADC-toets na dan, niet in een uitzondering voor projecten of ontwikkelingen die we heel belangrijk vinden. Het is niet zo dat onderzoek of vergunningverlening vanwege stikstof niet nodig is voor projecten die we belangrijk vinden. Op de site van BIJ12 en Omgevingsdienst Noord-Holland Noord is te vinden welke informatie nodig is voor een project met mogelijke stikstofeffecten, zodat het kan worden

uitgevoerd. Daarbij is het, gelet op de dynamiek en de steeds wijzigende inzichten in het stikstofdossier, verstandig dat bouwbedrijven of iedereen die wil starten met een project, steeds weer toetsen op de laatste stand van zaken en de meest relevante jurisprudentie.

De **VOORZITTER**: Daar voel ik een punt aankomen, gedeputeerde Beemsterboer. U bent door uw tijd heen.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: O, echt waar?

De **VOORZITTER**: Dus u heeft hopelijk alle vragen kunnen beantwoorden.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Maar ja, als u het voldoende vindt, dan kan ik hiermee door.

De **VOORZITTER**: Bij deze. Dan vraag ik aan de vragensteller of zij nog aanvullende vragen wenst te stellen over de gegeven antwoorden. Dat is het geval. Daar heeft u dan één minuut voor.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, een uitgebreid antwoord. Maar wat ik me nou afvraag, betekent dat dus dat, als er een vergunning verleend is, dat dan een initiatiefnemer continu moet gaan kijken naar de huidige eisen van de stikstofnormen? Dus ik doe mijn heipaal erin en dan moet ik weer checken. En dan ga ik een muurtje bouwen en dan moet ik weer checken. En dan ga ik de wc-blokken installeren en dan moet ik weer checken. Ja, ik vind dat wel een moeilijke om dat te bevatten. Ook maken we denk ik het woningen bouwen niet veel makkelijker.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw vraag. Ik kijk nog even rond, voordat de heer Beemsterboer het woord pakt om daarop te antwoorden, of er nog andere vragen zijn vanuit andere leden. Dat is niet het geval. Daarmee het woord aan gedeputeerde Beemsterboer in één minuut.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dank, voorzitter, voor de tijdsaanduiding. Even kijken. Ja, de situatie is helaas dat de stikstofregelgeving best wel nauw kijkt. Eens per jaar in oktober wordt AERIUS herzien. We hebben met regelmaat nieuwe jurisprudentie rond het stikstofdossier. Dus de situatie zoals nu, dat er een aantal jaren geleden een bouwvergunning is verleend, had eigenlijk voor de start van de bouw gecontroleerd moeten worden of ook de natuursituatie van dat moment nog steeds op dit moment afdoende is. Dus bij het starten van de bouw moeten ontwikkelaars zich helaas- Ik vind het ook omslachtig en de woningbouw gaat me ook aan het hart. Maar we moeten ons ook aan de wetgeving rondom stikstof houden. Moeten de ontwikkelaars toetsen of er voor stikstof, een natuurvergunning nodig zou zijn op dat moment. Dat is wat hier niet gebeurd is. Dat is wat nu gecontroleerd gaat worden en waar aanvullende informatie voor gevraagd is. En waarom uiteindelijk is gekozen om te adviseren de bouw stil te leggen.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw beantwoording.

Mondelinge vragen inzake Vervangen en uitbreiding verouderd spui- en gemaalcomplex IJmuiden, ingediend door VVD

De **VOORZITTER**: Daarmee gaan we door naar de volgende set aan mondelinge vragen. Die zijn afkomstig van de heer Boer van de fractie van de VVD over de vervanging en uitbreiding van het verouderde spui- en gemaalcomplex in IJmuiden. Het woord is aan de heer Boer.

De heer **BOER** (VVD): Dank u wel, voorzitter, voor het woord. Uit berichtgeving blijkt dat het Rijk geen budget heeft gereserveerd voor de vervanging en uitbreiding van het verouderde spui- en gemaalcomplex in IJmuiden. Dat is zorgwekkend, omdat uitval van het gemaal kan leiden tot overstromingen die circa vier miljoen Nederlanders raken. Bij een langdurige storing dreigt niet alleen grote maatschappelijke ontwrichting, maar ook schade die kan oplopen tot miljarden euro's. Cruciale gebieden, zoals Amsterdam, Schiphol en Utrecht, lopen risico onder water te komen staan. Daarmee raakt dit vraagstuk niet alleen de waterveiligheid, maar direct ook de economische kern van Nederland, en in het bijzonder van de provincie Noord-Holland en Utrecht.

Mijn twee vragen zijn namens de VVD Noord-Holland: delen Gedeputeerde Staten de opvatting van de VVD dat renovatie en uitbreiding van het gemaal in IJmuiden topprioriteit moeten hebben; en ziet zij dit als een noodzakelijke investering in zowel de veiligheid als de economie van Nederland? De tweede vraag is: zo ja, welke concrete stappen ondernemen Gedeputeerde Staten, eventueel in samenspraak met andere bestuurlijke partners, om te waarborgen dat het Rijk op afzienbare termijn de benodigde middelen beschikbaar stelt? Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Dan geef ik graag het woord aan gedeputeerde Gielen voor de beantwoording.

Gedeputeerde **GIELEN**: Ja, voorzitter, waarvoor dank. En ook dank voor deze rondvraag, want volgens mij hebben we het hier over een ontzettend belangrijk punt. Ik ben het dan in reactie op vraag één ook volledig eens met de fractie van de VVD dat het gemaal in IJmuiden absoluut onze topprioriteit moet hebben. Dit is een gemaal wat een gebied bedient waar vier miljoen van onze inwoners gebruik van maken om te wonen, om te werken, om te recreëren. Dat raakt Noord-Holland, maar dat raakt ook onze buurprovincies Utrecht en Zuid-Holland en verschillende waterschappen die ook in dat gebied liggen. Als het fout gaat daar, dan gaat het ook goed fout. Dan verliezen we onze vitale functies rondom energie, rondom infrastructuur, rondom de havens. Dat kan echt leiden tot grote maatschappelijke ontwrichting. Niet alleen met tot wel in de miljarden schade tot gevolg, maar ook wellicht met slachtoffers. Daar kunnen we volgens mij geen risico's in nemen. Daarom heeft de renovatie van het gemaal ook de volledige aandacht van het college. We werken daar veel in samen. We doen dat al jaren rondom ook het Toekomstperspectief Amsterdam-Rijnkanaal - Noordzeekanaal gebied, maar voornamelijk ook de afgelopen jaren in het Deltaprogramma Centraal Holland, waarin we met partners eigenlijk aan een heel maatregelenpakket werken voor dit gebied wat er moet gebeuren als je het hebt over wateroverlast. En waarbij de renovatie en uitbreiding van het gemaal, nou, nummer één van de prioriteiten ook wel is, zou ik willen zeggen. Ook de afgelopen tijd hebben we daar weer aandacht voor gevraagd. We hebben daar recent ook verschillende acties op uitgevoerd. In januari heb ik me daarover uitgesproken in de media onder andere. Afgelopen week, op 18 maart, richting het commissiedebat over de staat van de infrastructuur heb ik daar aandacht voor gevraagd in de media, ook samen met mijn collega uit Utrecht. Ik spreek er binnenkort over met Rijkswaterstaat. Er staat ook een bezoek aan het gemaal gepland vanuit de Kamercommissie. U kunt erop rekenen dat het college in veel verschillende bestuurlijke overleggen vanuit ook verschillende leden van dit college, hier aandacht voor blijft vragen. Want inderdaad ben ik het met u eens: we moeten hier onze aandacht zéker op vestigen.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw beantwoording. Ik kijk naar de vragensteller. De heer Boer komt nu naar voren om nog in maximaal één minuut aanvullende vragen te stellen.

De heer **BOER** (VVD): Dank u wel, voorzitter, en dank aan de gedeputeerde voor de uitgebreide beantwoording en het gevoel dat zij gaf dat die prioriteiten absoluut gedeeld worden en dat ze daar zo hard al mee aan de aan de slag is en ook mee aan de gang gaat. Vooral de uitnodiging, mochten Gedeputeerde Staten hulp nodig hebben van Provinciale Staten, dan horen wij dat graag.

De **VOORZITTER**: Ik hoor daarin geen vraag. Ik wil ook de leden oproepen om, als er geen vraag is, niet van het moment gebruik te maken, hoewel de waarderende woorden ongetwijfeld in goede aarde zullen vallen. U heeft geen vraag gehoord. Tenminste, ik niet. U misschien wel. Een korte reactie. Dan gaan we door.

Gedeputeerde **GIELEN**: Voorzitter, ik heb een uitnodiging gehoord van de heer Boer. Namelijk, als u hulp nodig heeft, doe dat dan graag. Die kan ik natuurlijk niet anders dan accepteren. Dus ik zou ook oprecht willen zeggen, mocht u vanuit uw Staten ook contact hebben richting uw landelijke fracties, helpt het ontzettend om dit daar ook onder de aandacht te brengen. Dus van harte.

De **VOORZITTER**: Nou, dat was weer een prachtige samensmelting der ideeën. Ik kijk nog even, want ik ben vergeten te vragen aan de andere leden of zij nog aanvullende vragen willen stellen. Ik zie dat dat het geval is. U kunt van deze gelegenheid gebruik maken, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Fijn dat het mag. Ik vroeg me af, en misschien weet de gedeputeerde dat, of er alternatieve financiering mogelijk is als het Rijk niet thuis geeft. Dus met andere woorden, zijn er geen Europese fondsen die gaan over klimaatadaptatie of kritieke infrastructuur. Ik bedenk het nu.

De **VOORZITTER**: Dank. Uw vraag is helder. Ik kijk nog even rond of er nog andere vragen zijn naar aanleiding van deze set mondelinge vragen. Als dat niet zo is, geef ik bij dezen het woord aan gedeputeerde Gielen om over de financiële kwestie nog iets te kunnen delen met onze Staten.

Gedeputeerde **GIELEN**: Ja, voorzitter, dit gaat wel over onze waterveiligheid en dat is toch wel echt een Rijksverantwoordelijkheid wat mij betreft om daar ook in te investeren. Niet voor niets werken we in het Deltaprogramma Centraal Holland ook met provincies, met gemeenten, met waterschappen en met Rijkswaterstaat en met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat goed samen om te komen tot maatregelen voor dit gebied. Maar ik vind het wel wat voorbarig om nu na te denken over alternatieve financiering. Volgens mij ligt er een verantwoordelijkheid bij het Rijk om hier prioriteit aan te geven, en zullen we ons daar ook op focussen.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw beantwoording. Er zijn ook geen vervolgvragen meer inderdaad, constateer ik. Nee, we zijn nu rond. Ja. U mag één ronde aanvullende vragen stellen en dan gaat het wellicht verder in de commissievergadering een volgende keer. Maar voor nu gaan we hem afronden.

Bij gebrek aan andere mondelinge vragen rond ik ook bij dezen het vragenuur af en gaan wij door naar het tweeminutendebat.

11 2-minutendebat.

De **VOORZITTER**: Daar ga ik eventjes de papieren voor in orde maken. We hebben een aantal tweeminutendebatten vandaag. Niet? Is er eentje? [...] We hebben er maar één, hoor ik net. Mijn papier zegt meer, maar ik ga uit van één, hoorde ik net. Waarvoor dank. Dat gaat over het ontheffingsverzoek van Plan Ilpenstein in de gemeente Wormerland. De spelregels voor vandaag zijn dat u maximaal twee minuten spreektijd heeft. Die spreektijd gaat van u reguliere spreektijd af. Het college van GS heeft vijf minuten spreektijd per tweeminutendebat. De spreektijd loopt door bij interrupties. De spreektijd wordt stilgezet bij de beantwoording van interrupties en bij het voorlezen van het dictum van een motie. Het tweeminutendebat bestaat uit één termijn. Daarmee gaan we het doen.

Ontheffingsverzoek plan Ilpenstein gemeente Waterland, ingediend door JA21.

De **VOORZITTER**: Zoals ik zei, aan de orde is het aangevraagde tweeminutendebat door de heer Hartog van de fractie van JA21 over het ontheffingsverzoek plan Ilpenstein in gemeente Waterland. Daar hebben we een aantal sprekers voor. Dat zijn uiteraard de heer Hartog zelf, de heer Nijkamp van de fractie 50PLUS, de heer Van Gilse van de VVD, mevrouw De Sain van de BBB, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren, Statenlid Korzelius van GroenLinks, mevrouw De Boer van de Partij van de Arbeid, de heer Dessing van Forum voor Democratie, mevrouw Berkvens van D66, mevrouw Schneemann van Volt, de heer Klein van de ChristenUnie en de heer Heijnen van het CDA. Het woord is als eerste aan u, de heer Hartog.

Als opmerking wil ik u vragen aan deze zijde plaats te nemen. Alle leden van PS mogen aan deze zijde plaatsnemen en het college mag aan die zijde plaatsnemen.

De heer **HARTOG** (JA21): 'Links' is wel een dingetje, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Als u een wisselend perspectief heeft, staat u weer rechts.

Eerste termijn Provinciale Staten

De heer **HARTOG** (JA21): Voorzitter, dank u wel. De gemeente Waterland - niet Wormerland - heeft een ontheffingsverzoek gedaan voor plan Ilpenstein. Het college van GS is voornemens om

het ontheffingsverzoek te weigeren. Het voornemen tot weigering is uitgebreid besproken in de commissie Ruimte. Onze fractie vraagt zich af of het college bij de afweging van belangen voldoende zicht heeft gehad op de woonbehoefte onder de inwoners van Ilpendam. GS stellen dat er binnen de regio slash gemeente Waterland geen kwantitatief tekort aan plancapaciteit is. Maar hoezo geen kwantitatief tekort? In heel Nederland is sprake van een wooncrisis. Volgens onze fractie draagt elk bouwplan bij aan een stukje voor het oplossen van het woningtekort. Plan Ilpenstein is op dit moment het enige kansrijke bouwplan voor het dorp Ilpendam. Door het ontheffingsverzoek te weigeren, zeggen GS impliciet dat woningzoekenden uit Ilpendam moeten verhuizen naar tien, vijftien, twintig kilometer verderop - voor zover daar al wel woonruimte zou zijn. Mensen worden daardoor losgeweekt van hun families, van hun vrienden en zouden moeten verhuizen naar dorpen of de stad Monnickendam of waar dan ook, waar ze misschien helemaal geen enkele binding mee hebben.

Voorzitter, onze fractie vindt dat niet fair, tenzij het echt niet anders kan. Wij roepen GS dan ook op om te kijken wat wel kan. Wij hebben daarom een motie opgesteld, die mede door het CDA wordt ingediend, en waarvan het dictum luidt: "Verzoeken het college om het besluit op het ontheffingsverzoek aan te houden voor een tijdsbestek van tenminste vier maanden. Deze periode te gebruiken om in gesprek te gaan met de gemeente Waterland, de initiatiefnemers van het plan Ilpenstein en voor zover wenselijk andere partijen die bij het bouwplan betrokken zijn of raken. Om te onderzoeken welke mogelijkheden er wel zijn om binnen voor de provincie aanvaardbare kaders tot een oplossing te komen die recht doet aan de woningzoekenden van Ilpendam." Dank u wel.

Motie 53-30 maart 2026
Ilpenstein "Wat kan wel?"

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Het College van Gedeputeerde Staten het ontheffingsverzoek van de gemeente Waterland wil weigeren;*
- *GS er in het voorgenomen besluit vanuit gaan dat de plancapaciteit van de gemeente Waterland zodanig ruim is, dat er in kwantitatief opzicht geen sprake is van een tekort aan woningen;*
- *Het voornemen tot weigering binnen de commissie Ruimte van 9 maart jl. is besproken en dat een meerderheid van de aanwezige fracties zich weliswaar kan vinden in de uitspraak van GS maar zich ook in positieve zin heeft uitgesproken over het bouwplan.*

Overwegende dat:

- *Onder de inwoners van Ilpendam grote behoefte bestaat om binnen de eigen vertrouwde omgeving van het dorp, door te kunnen stromen naar een passende woning;*
- *Uit het Meerjarenprogramma Woningbouw (MPW) 2026 van de gemeente Waterland blijkt dat voor het dorp Ilpendam geen nieuwbouwprojecten zijn gepland.*
- *Plan Ilpenstein met circa 100 woningen als enige kansrijke bouwplan voor Ilpendam;*
- *In het MPW is opgenomen en daardoor in een substantiële oplossing voor de woningbehoefte in het dorp kan voorzien;*
- *De gemeente Waterland uit meerdere zelfstandige dorpen bestaat die los van de gemeentelijke samenvoeging niet als vanzelfsprekend als één samenhangende geheel kunnen worden beschouwd;*
- *De aanname van GS dat er voldoende plancapaciteit is binnen de gemeente Waterland, niet automatisch de conclusie rechtvaardigt dat er geen woningtekort of gevoelde woningbehoefte bestaat voor Ilpendam.*

Van mening zijnde dat:

- *Van mensen die in een plattelandsgemeente wonen, niet verwacht kan en mag worden dat zij om het even waar binnen de uitgestrekte gemeentegrenzen zullen neerstrijken om daar te wonen waar wel woningaanbod is;*
- *Het uit meerderlei oogpunt zowel wenselijk als legitiem kan zijn dat mensen in hun eigen vertrouwde dorp willen blijven wonen en kunnen doorstromen.*

Spreken hun verontrusting uit:

- *Over het feit dat het voor in woningzoekenden in Ilpendam in beginsel zeer lastig dan wel praktisch onmogelijk is om een woning te betrekken of door te stromen zonder daarvoor te moeten verhuizen naar een ander dorp binnen of buiten de gemeente Waterland.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Het besluit op het ontheffingsverzoek aan te houden voor een tijdsbestek van tenminste 4 maanden.*
- *Deze periode te gebruiken om in gesprek te gaan met de gemeente Waterland, de initiatiefnemers van plan Ilpenstein en voor zover wenselijk andere partijen die bij het bouwplan betrokkenen zijn of raken.*
- *Om te onderzoeken welke mogelijkheden er wel zijn om binnen voor de provincie Noord-Holland aanvaardbare kaders tot een oplossing te kunnen komen die recht doet aan de woningzoekenden van Ilpendam.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Gerard Hartog (JA21) en Dennis Heijnen (CDA).

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. U heeft een motie ingediend en die maakt nu onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan gaan we door naar de volgende spreker en dat is de heer Nijkamp van 50PLUS.

De heer **NIJKAMP** (50PLUS): Dank, voorzitter. Heel in het kort. Wij als 50PLUS steunen de motie zoals JA21 die ingediend heeft. Want laten we helder zijn over het waarom. Noord-Holland loopt al achter op de woningbouwdoelstellingen en we kunnen het ons eigenlijk ook niet permitteren om kansrijke bouwplannen te laten stranden op een redenering over gemeentebrede plancapaciteit, terwijl er in Ilpendam zelf geen nieuwbouwplannen gepland staan. GS stellen dat er voldoende plancapaciteit is in de gemeente Waterland. Maar Waterland bestaat uit meerdere zelfstandige dorpen, zoals net ook al aangegeven is. Van mensen die hun hele leven in bijvoorbeeld Ilpendam hebben gewoond, jong of oud, kun je niet verwachten dat ze zomaar uitwijken naar een ander dorp. Daar los je de woningnood ook niet mee op, want die zal blijven bestaan. Wij steunen het gesprek dat de motie vraagt, maar dan wel met een duidelijke opdracht aan GS: niet onderzoeken of het kan, maar zorgen dat die woningen er komen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Dan ga ik door naar de volgende spreker. Dat is de heer Van Gilse van de VVD.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. Dank aan JA21 voor het tweeminutendebat. Ook wij delen de zorgen over de woningmarkt, maar wij denken dat een ontheffing aanhouden voor vier maanden niet de juiste oplossing is. De VVD heeft begrip voor de afwijzing van het ontheffingsverzoek. Het plan heeft bijvoorbeeld ingrijpende infrastructurele consequenties in beschermd gebied. We snappen ook dat de Ringvaart en Dijk en de overgang naar de lagere polder herkenbaar moeten blijven, en dat horeca hier geen serieus maatschappelijk belang vertegenwoordigt. GS geven ook aan dat er voldoende planvoorraad voor woningbouw in de gemeente Waterland is. Toch kijkt ook de VVD graag naar wat er wel mogelijk is. Bijvoorbeeld voor ouderen is het van belang om in de eigen sociale omgeving te kunnen blijven wonen. Dat is het eigen dorp en niet de uitgestrekte gemeente Waterland. Zorg bovendien voor de gewenste doorstroming in het dorp.

Er is hier een mooie cultuurhistorische aanleiding in de vorm van een te herbouwen slot. Wat ons betreft niet met een complete nieuwbouwwijk, maar waarom niet met een aantal kleinschalige bijgebouwen zoals koetshuizen? Door deze cultuurhistorische aanleiding is er geen reden tot angst voor ongewenste precedentwerking. Ook de Rijksbouwmeester vindt het benutten van locaties met een historisch perspectief voor woningbouw een waardevolle gedachte. De VVD heeft daarom een motie voorbereid met het volgende dictum: "Verzoeken het college een eventueel ontheffingsverzoek voor een kleinschaliger en ruimtelijk landschappelijk zorgvuldig ingepast woningbouwplan voor deze locatie met een welwillende blik te beoordelen, en gaat over tot de orde van de dag."

Motie 54-30 maart 2026
Kijken naar kansen voor woningbouw Ilpenstein

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Het huidige bouwplan Ilpenstein in strijd is met de provinciale Omgevingsverordening, omdat het niet gelegen is in, of direct aansluit op een kern of dorpslint, doordat de Purmerringvaart en de ringdijk een duidelijke ruimtelijke begrenzing vormen;*
- *Het huidige plan vanwege de benodigde ontsluiting naar verwachting gepaard gaat met ingrijpende infrastructurele consequenties in beschermd landschap;*
- *Het plan in strijd is met de in de 'Leidraad Landschap en Cultuurhistorie' benoemde ruimtelijke kwaliteitseis dat de overgang tussen het oude veenlandschap (kern Ilpendam) en de lagergelegen droogmakerij de Purmer herkenbaar moet blijven;*
- *Er voldoende plancapaciteit voor woningbouw aanwezig is binnen de gemeente Waterland;*
- *Functies zoals hotelkamers en horeca op deze locatie geen zwaarwegend maatschappelijk belang vertegenwoordigen in het kader van de gevraagde ontheffing.*

Overwegende dat:

- *De woningnood in Ilpendam al jarenlang zeer groot is en woningbouwcapaciteit in andere kernen van de uitgestrekte gemeente Waterland hiervoor onvoldoende soelaas biedt;*
- *Het voor bijvoorbeeld ouderen van groot belang is om juist binnen hun eigen sociale omgeving te kunnen blijven wonen en woningbouw in het eigen dorp daaraan bijdraagt;*
- *De realisatie van woningen op Ilpenstein kan bijdragen aan de noodzakelijke doorstroming op de lokale woningmarkt om het dorp vitaal en leefbaar te houden;*
- *De Rijksbouwmeester aangeeft dat het beter benutten van locaties met historisch perspectief, in combinatie met de woningbouwopgave, waardevol kan zijn;*
- *De cultuurhistorische waarde van deze locatie, met de mogelijkheid tot herbouw van het historische slot ter vervanging van de huidige boerderij, kansen biedt voor woonvormen zoals bijvoorbeeld een "knarrenhof" of andere concepten voor lokale doelgroepen;*
- *Door deze specifieke cultuurhistorische aanleiding geen gevaar voor ongewenste precedentwerking ontstaat;*
- *Een wat kleinschaliger alternatief voor het huidige plan Ilpenstein, zoals een slot met enkele bijpassende bijgebouwen zoals een koetshuis, beter zou kunnen aansluiten bij de landschappelijke en cultuurhistorische context en de infrastructurele capaciteit.*
- *Het project Haverleij bij 's-Hertogenbosch heeft laten zien dat het bouwen van moderne woonkastelen succesvol kan zijn.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een eventueel ontheffingsverzoek voor een kleinschaliger en ruimtelijk/landschappelijk zorgvuldig ingepast woningbouwplan voor deze locatie met een welwillende blik te beoordelen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Joost van Gilse (VVD).

De **VOORZITTER**: Dat leidt tot een interruptie bij de heer Hartog van JA21. Bij dezen.

De heer **HARTOG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Moet ik nu links? [...] Ingedrukt houden? [...] Oké.

U begint uw motie met de overweging dat het bouwplan in strijd is met de Omgevingsverordening. Als het bouwplan iets wordt aangepast, dan is het toch nog steeds in strijd met dezelfde Omgevingsverordening?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, dat klopt. Het is een constatering dat het in strijd is, maar er is ook een ontheffing aangevraagd. Niet alleen, er was ook maatwerk aangevraagd, maar dat is hier niet van toepassing. Het gaat om een ontheffing. Wij vinden dat als er een ontheffingsverzoek komt, wat in redelijkheid tegemoet komt aan wat nu de gronden voor de afwijzing zijn, dat het college daar welwillend naar zou moeten kijken, omdat wij denken dat ook in het landelijk gebied op zich een ontheffing zou moeten kunnen.

De heer **HARTOG** (JA21): Maar wat zijn de gronden-

De **VOORZITTER**: Een aanvullende vraag nog door de heer Hartog. Bij deze.

De heer **HARTOG** (JA21): Voorzitter, namens u, via u, wat zijn de gronden om zo'n ontheffing te kunnen aanvragen? Want GS geven zelf in de brief aan de Staten aan dat het moet gaan om een weging van belangen. Het ontheffingsverzoek kan alleen worden verstrekt als de belangen van de gemeente onevenredig worden geschaad door de belangen van de provincie.

De **VOORZITTER**: Gezien de tijd was dit overigens uw laatste vraag, meneer Hartog. En het antwoord komt van de heer Van Gilse.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter, ik gaf al aan dat ik begrip heb voor de afwijzing van dit ontheffingsverzoek. Dus dat betekent wat ons betreft, met dat plan dat nu is ingediend, dat die balans er onvoldoende is. Niettemin denken wij dat voor een plan dat daar wel aan voldoet, het college daar met een heel positieve blik naar zou moeten kijken.

De **VOORZITTER**: Dat was het, meneer Hartog. Uw tijd is op.

De heer **HARTOG** (JA21): Geen vraag meer? Ook geen opmerking meer?

De **VOORZITTER**: Nee, helemaal niets meer.

De heer **HARTOG** (JA21): Dus ik mag niet zeggen dat deze voor de bühne is.

De **VOORZITTER**: In de wandelgangen mag alles. Dank, meneer Van Gilse. Dan is het woord nu aan mevrouw De Sain van de BBB. [...] O, excuus. Excuus. De heer Van Gilse mag terugkeren naar zijn plek. Opeens wordt het druk. Ja, uiteraard, het woord is aan u, mevrouw Bouhlel van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, ik had nog een vraag, want in de commissie heb ik een soortgelijk verzoek gedaan, wat uw motie dient. Van, joh, zou gedeputeerde niet mee kunnen denken met de gemeente? Bijvoorbeeld het sportpark verplaatsen. Toen kregen wij het antwoord: dat gaat niet gebeuren. Ik ben ook heel benieuwd naar het antwoord op uw motie. Maar is het niet de bedoeling dat de gemeente, of in dit geval de projectontwikkelaar, eerst met een nieuw plan moet komen? En dan gaan wij pas kijken of het passend is of niet.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Gilse, is dat de bedoeling?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Precies. Is dat de bedoeling, voorzitter? Dan snap ik ook wat er in de commissie is gezegd. Het is niet het college van GS wat met een nieuw of ander plan gaat komen of op een andere locatie. De gemeente zal opnieuw een ontheffing moeten indienen. Alleen, wij vinden het van belang, als tegemoet wordt gekomen aan de bezwaren die er nu zijn, dat er met een positieve insteek naar zo'n plan wordt gekeken.

De **VOORZITTER**: Een aanvullende vraag van mevrouw Bouhlel.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, want dat kan natuurlijk pas na toestemming, als het plan ingediend is. Dus dan is deze motie toch veel te vroeg, denkt u niet?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter, wat ik zou willen voorkomen, is dat de indruk ontstaat, ook na deze afwijzing, dat alles wat niet voldoet aan de criteria die we hebben in de Omgevingsverordening, dat dat afgewezen gaat worden. Wij vinden dat er ook in regulier landelijk gebied ruimte moet zijn voor ontheffingen. Natuurlijk moet die balans er zijn. Ik zei al, die zit er nog niet in. Maar als die er bij een volgende aanvraag wel is, dan sporen wij het college aan om daar met een positieve grondhouding naar te kijken.

De **VOORZITTER**: Dank daarvoor. En een vraag van de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank. Voorzitter, welke indicaties heeft de heer Van Gilse dat er een plan is voor kleinschalige woningbouw op die locatie?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter, er is geen ander plan. Maar zoals dat vaak gaat, wordt door een ontwikkelaar een mooi plan gemaakt, wat natuurlijk probeert om zoveel mogelijk voor elkaar te krijgen in zo'n aanvraag. Ik kan mij goed voorstellen dat na deze afwijzing de gemeente en de ontwikkelaar zullen kijken wat misschien voor hen wel ook een aanvaardbaar plan kan zijn. Dat zou, denk ik, ook de woningbouw ten goede komen als ze daar positief naar kijken.

De **VOORZITTER**: Aanvullende vraag. De heer Heijnen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Heeft de heer Van Gilse dan nu het gevoel dat zonder zijn motie de gedeputeerde niet positief naar nieuwe plannen kijkt?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter, ik wil het college graag aansporen om dat vooral te doen en het gevoel vanuit deze zaal mee te geven dat we dat belangrijk vinden.

De **VOORZITTER**: Een laatste interruptie door de heer Heijnen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Heeft de heer Van Gilse ook overwogen om gewoon mondeling de gedeputeerde aan te sporen, met toch een motie over een niet bestaand plan, die wellicht in de toekomst dan positief beoordeeld zou moeten worden - wat GS toch al gedaan zou hebben? Vraag ik heel vriendelijk aan de heer Van Gilse.

De **VOORZITTER**: Tot slot, kort. De heer Van Gilse.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter, omdat er een tweeminutendebat was aangevraagd en er een motie lag waarvan wij denken dat de strekking niet de juiste is, vond ik het het beste om op dit moment met een eigen motie te komen.

De **VOORZITTER**: Daar dank ik u beiden voor. Dan gaan wij nu dan wel door met de volgende spreker. Dat is mevrouw De Sain van de BBB.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Voorzitter, dank u wel. Dank u wel, JA21, voor dit tweeminutendebat. Er is natuurlijk in de afgelopen commissie Ruimte heel veel gesproken. De tribune zat vol met toehoorders voor het bouwplan Ilpenstein in Ilpendam. De huizen zijn daar ook broodnodig voor de eigen inwoners om zelfstandig en kleiner te kunnen wonen, En daar bestaat geen twijfel over, ook niet bij de fractie van de BBB. Maar het huidige plan Ilpenstein is niet aansluitend aan de planologische grens van het dorp én erg ruim opgezet. Daarom kunnen wij niet meegaan met de motie van JA21. Wel roept BBB de gemeente Waterland op om niet stil te gaan zitten en met alternatieve bouwplannen te komen, zodat er kleinschalig wèl gebouwd kan worden. Want we gunnen de inwoners van Ilpendam dat ze in hun eigen dorp kunnen blijven wonen. Ook voor de volgende generaties zullen er weer woningen nodig zijn. Mogelijk zijn daar betere plekken voor in of aansluitend aan het dorp, zoals een straatje erbij. Maar dat is de bevoegdheid van de gemeente zelf. Immers, het zijn hun plannen die de provincie toetst. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank aan u. Dan gaan wij door naar de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren. Aan de andere kant graag.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dank je. Ja, de kant maakt me niet zoveel uit. Ik doe niet zo veel aan links of rechts, maar ik wil wel graag op hoogte blijven. Dus ik zet hem even terug. Ja, dank aan JA21 voor het agenderen, want dit zijn belangrijke onderwerpen voor ons als provincie. Ja, ik kan het wel kort houden. Zoals in de commissie zegt, kunnen wij het besluit van GS wel billijken, omdat gewoon dit plan vooral ook een hotel en de uitvalsweg door een NNN-gebied en geen kwantitatief tekort aan woonruimte. Dat zijn voor ons argumenten die ons hebben doen besluiten om te zeggen: oké, wij kunnen meegaan in de besluitvorming van GS.

Wat wel zo is, en dat heb ik ook al eerder aangegeven: er is wel een beetje een zorg dat de Purmer misschien exemplarisch gaat worden voor wat er gaat gebeuren als wij onze 27 procent ruimtetekort willen gaan aanvallen. Daar hebben we al eerder over gehad, want juist dit soort gebieden, reguliere, landelijke gebieden - de heer Van Gilse zei het ook al terecht -, daar zal wel

wat ruimte moeten zijn. Wij, als Partij voor de Dieren, zien we ook in die grootschalige droogmakerijen bij uitstek wel een plek waar je iets mee zou moeten kunnen als je al die mensen die er in Noord-Holland bij gaan komen, moet laten wonen, werken en recreëren. Ik denk toch dat wij voor het einde van deze periode daaromtrent toch wel een discussienota nog willen indienen van hoe we met dat soort gebieden om willen gaan.

Dat gezegd hebbende, mensen in hun eigen gemeente wonen. Twintig kilometer, hoorde ik. Ja, dat is zo. Maar vlakbij ligt Purmerend. Purmerend bouwt wel in de Purmer. 2,4 kilometer verderop zijn de eerste huizen van de Purmer al. Dus ik zie dan ook wel wat meer kans om te zeggen van, in plaats van "ga naar Monnickendam", kijk nog eens of je, zoals in de oude regiodeals, wellicht met buurgemeenten kan overleggen, zodat er wat ruimte is. Dus ik vind het een beetje kort door de bocht om te zeggen dat het dan allemaal zo dramatisch is.

Maar ik ondersteun wel de oproep van de heer Hartog, en ook van de heer Van Gilse inderdaad, om te zeggen van, wat is er dan wel mogelijk in dit soort gebieden? Ik wil even GS afwachten of het mogelijk is om zoiets aan te houden voor korte termijn. Ik denk het niet. Ik denk dat dit gewoon een "nee" is en dat er een nieuw plan moet komen. Maar we willen wel kijken, als er een plan komt wat mocht passen, dat we daarnaar serieus willen kijken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank, meneer Hollebeek. Uw tijd is ook voorbij. Het woord is aan de heer- Even kijken. Nee, Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Nou, ik begin maar met de conclusie dat wij het eens zijn met Gedeputeerde Staten dat er geen ontheffing verleend moet worden voor dit project in Ilpenstein. Er zijn drie argumenten voor.

Het eerste is dat in de gemeente Waterland in ieder geval voldoende bouwmogelijkheden zijn. Tot 2050 zo'n 2100 woningen. En ook in Ilpendam zelf. Als je goed en creatief gaat kijken, zou er volgens ingewijden nog ruimte zijn voor circa honderd woningen.

Het tweede argument tegen Ilpenstein is dat het toch wel een hele solitaire locatie is, die eigenlijk los staat van de kern van Ilpendam en geen relatie heeft ook met de dorpskernen. Dat komt met name door de aanwezigheid van de Purmer Ringvaart en de dijk. Daarnaast betekent het toch ook een aantasting van een cultuurhistorisch landschap.

Het derde argument tegen, voorzitter, en dat telt voor ons al heel zwaar, is de ontsluiting. Die moet of plaats vinden via de dorpskern, dan wel via een nieuwe weg de aansluiting op de N235. Dat betekent een aantasting van het landelijk gebied, maar ook een aantasting van het beschermd landschap. Ook een ontsluiting aan de oostkant richting Purmer lijkt niet realiseerbaar. Dat is ook de reden, voorzitter, dat wij de motie van JA21 niet zullen steunen.

De **VOORZITTER**: Dat leidt wel tot een vraag. Blijft u even staan. Mevrouw De Sain van de BBB.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik hoor Statenlid Korzelius zeggen dat er binnenstedelijk of binnendorps nog plek is voor honderd huizen. Bent u daar dan wezen kijken? Want ik heb die plek niet kunnen vinden namelijk.

Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Ik heb me uitgebreid laten informeren ter plekke. In ieder geval, als je de tennisbaan zou verplaatsen naar het trainingsveld van SV Ilpendam, zou daar ruimte kunnen ontstaan. Bij de Lijsterstraat naast de school zijn nog mogelijkheden om dingen te bouwen. Als je het vervoersbedrijf Dekker zou verplaatsen naar een ander industrieterrein in Edam-Volendam, waar mogelijkheden zijn, dan zou dat ook nog een mooie bouwlocatie zijn.

De **VOORZITTER**: Dat leidt nog tot een aanvullende vraag van mevrouw De Sain.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dank u wel voor uw uitgebreide antwoord. Maar dat is allemaal "als verplaatsen, als verplaatsen, als verplaatsen". Daar moeten we denk ik niet vanuit gaan.

De **VOORZITTER**: Statenlid Korzelius, een korte reactie nog.

Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Het is een afweging tussen enerzijds de aantasting van het gebied, wat geen aansluiting heeft bij de kern, plus de vraag van de ontsluiting, versus de creatieve mogelijkheden die je moet onderzoeken of er binnen de kern van Ilpendam mogelijkheden zijn. Naar onze mening zijn die er wel degelijk.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw uiteenzetting. Dan gaan wij door naar mevrouw De Boer van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **DE BOER** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. De argumenten waarom GS dit verzoek, deze ontheffing hebben afgewezen, zijn al uitgebreid gewisseld. Wij staan daar ook achter. GS hebben op een keurige, zakelijke wijze de argumenten gewogen en geconcludeerd dat het in strijd is met de Omgevingsverordening op basis van artikel 8, 6.18. De Partij van de Arbeid vindt het dat het nu aan de gemeente Waterland is om te kijken of ze een nieuw plan wil indienen. Het is een beetje de omgekeerde wereld om dan vier maanden te vragen om nog eens met elkaar in discussie te gaan. Dat kan prima, maar dat hoeft niet per motie. Dat is ook niet de taak van Noord-Holland.

Ik hou van proactiviteit, maar de motie van de VVD is wel erg proactief om te zeggen: we staan welwillend tegenover een plan wat we nog niet kennen en wat wellicht ook nooit wordt ingediend. Het lijkt me een overbodige motie, die we ook niet steunen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng. En dan ga ik door met de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. FvD herkent in deze kwestie rond het ontheffingsverzoek van Ilpenstein een bredere ontwikkeling waar wij al langer kritisch op zijn. Dat is namelijk, schaalvergroting en gemeentelijke samenvoeging leidt er in de praktijk toe dat lokale autonomie van dorpen onder druk komt te staan. In dit geval dreigt Ilpenstein daarvan het slachtoffer te worden, doordat wordt geredeneerd vanuit gemeentebrede plancapaciteit in plaats van de concrete woonbehoefte in het dorp zelf. Dit sluit aan bij de constatering in de motie dat Waterland uit meerdere kernen bestaat, die niet vanzelf één geheel vormen. Dus wat Forum voor Democratie betreft, dienen de lokale woonbehoefte en doorstroming binnen het eigen dorp leidend te zijn. Is het onredelijk om inwoners te dwingen uit te wijken naar andere kernen binnen een samengevoegde gemeente. En heeft provinciaal beleid hier onvoldoende oog voor op de menselijke maat en de lokale binding. Kortom, Forum voor Democratie steunt het voorstel van JA21, omdat het ontheffingsverzoek een terechte poging is om tegemoet te komen aan legitieme wensen van de bewoners van Ilpenstein en tegelijkertijd een correctie vormt op een te technocratisch en gecentraliseerde benadering van woningbouwbeleid. Dat algemene punt vond ik belangrijk om hier te maken. Voorzitter, ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dat is gehoord. Waarvoor dank. Het woord is aan mevrouw Berkvens van D66.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Het plan Ilpenstein is niet in lijn met de Omgevingsverordening en de ontsluiting is problematisch, zoals hier al een aantal keer is gewisseld. Dus mijn fractie heeft begrip voor de weigering van het ontheffingsverzoek door GS. Uitstel is wat ons betreft ook niet aan de orde, want de uitkomst gaat niet anders zijn over vier maanden.

Mijn fractie zou het op zich wel goed vinden dat er gekeken wordt naar wat er wel kan met het gebied, maar we zouden niet per se willen koersen op een reizend kasteel, zoals de motie van de VVD suggereert. Dus wat ons betreft, goed als GS gewoon kan toezeggen om constructief mee te denken over wat er wel kan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Het woord is aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel voor het woord. Wij ondersteunen de oproep om met de gemeente Waterland in gesprek te gaan over wat nodig is om recht te doen aan de behoefte van Ilpendammers van harte. Maar wat ons betreft is het daarvoor niet nodig om de

ontheffing aan te houden. Sterker nog, dat geeft extra onduidelijkheid. Het plan zoals het nu is, is wat ons betreft duidelijk in tegenspraak met ons beleid.

We staan wel sympathiek tegenover het voorstel van de VVD om te onderzoeken of een kleiner project, dat recht doet aan de historische en landschappelijke waarde, wel een ontheffing zou kunnen krijgen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Dat brengt mij tot de laatste spreker, de heer Heijnen van het CDA. Het woord is aan u.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. En ook wij danken JA21 voor het aanvragen van dit tweeminutendebat. Het CDA heeft in dit huis keer op keer betoogd dat de blik van GS - en we horen het ook van sommige andere partijen - op woningbouwmogelijkheden in een gemeente of in de regio niet hetzelfde is als woningbouwmogelijkheden in een dorpskern. Dat is precies wat hier speelt, want het is zeer begrijpelijk dat Ilpendamse jongeren, ouderen en gezinnen graag in hun eigen dorp willen wonen of daar willen blijven. Juist dit plan draagt bij aan die benodigde en toekomstige vitaliteit in het dorp en is ook het enige plan wat op dit moment concreet is en die woningbouw ook mogelijk maakt. Doordat GS hier nu een streep door zetten, gaat het dorp op slot. Dat er gebouwd kan worden elders in de gemeente of in de regio, biedt dus geen oplossing voor Ilpendam en gaat voorbij aan hun behoeftes. Ook ruimtelijk begrijpt het CDA de reden van afwijzing van GS niet. De woningbouw is gepland tegen de dorpskern. Wij zien die Purmervaart en de dijk daarbij niet als een onoverkomelijke ruimtelijke begrenzing. Kortom, het CDA zou het liefst zien dat GS hun oordeel heroverwegen in het belang van de leefbaarheid van Ilpendam. Wij hebben daarom de motie met JA21 samen ingediend om met de gemeente Waterland te onderzoeken wat wel kan.

De motie van de VVD. Ik vind hem eigenlijk overbodig. Maar als ik het positiever verwoord, is het een soort second best. Want natuurlijk, ieder plan voor woningbouw is mooi en daar moet positief naar gekeken worden.

De **VOORZITTER**: Meneer Heijnen, uw tijd is voorbij.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Maar het liefst honderd woningen en niet minder. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dan waren dat alle sprekers vanuit de Staten. Althans, Provinciale Staten. Het woord is aan gedeputeerde Rommel vanuit Gedeputeerde Staten voor een reactie. Die mag maximaal vijf minuten bedragen.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Laat ik even vooropstellen, GS hebben niet, zoals de heer Hartog aangaf, geen oog voor de woningbehoefte. Dat hebben we wel degelijk - en ook in deze omgeving, ook bij dorpen en kernen. In dat kader heeft u ook als Staten de Omgevingsverordening aangepast, in die zin ook dat er maatwerk mogelijk kan zijn en dat er ook extra woningen in kernen en aan het dorp aansluitend kunnen zijn en daarin kunnen zijn. Dat is niet de regel die hier van toepassing is. Dus het is niet het maatwerk, maar het is een ontheffingsverhaal. Dus dan moeten we kijken van of wij onnodig de gemeente belemmeren met onze instructieregel. Die instructieregel houdt wel in dat het aansluitend bij een dorp of een kern moet zijn, of in een dorp of een kern. Er werd ook al aangegeven - GroenLinks gaf het ook al aan - er zijn wel ook nog andere mogelijkheden. Maar laat ik daar niet helemaal op ingaan, want dat heeft de SP ook al gezegd: kunt u daarin meekijken?

Als ik even globaal kijk naar de moties en wat de vraag is. Wij kijken altijd mee als er een voorstel wordt gedaan. Alleen in deze situatie die voorligt en in de commissie ook besproken is, voldeed niet aan de door u vastgestelde verordening. Wij zijn, ook bij de situatie die de SP al aangegeven heeft, altijd bereid om mee te kijken. Dat doen we altijd met een positieve blik, omdat we ook heel vaak zien dat gemeenten niet altijd de capaciteit hebben en de mensen hebben om dit goed te doorgronden. Dus daarmee wil ik aangeven dat, nou ja, het uitstel, zoals de motie van JA21-CDA, motie M53, aangeeft- Dat wij dus een uitstel doen op het ontheffingsverzoek. Nee, want op wat er voorligt, het ontheffingsverzoek, dat gaat gewoon niet.

Als ik kijk naar de motie van de VVD.

Dus wij ontraden die motie.

De motie van de VVD, M54. Ja, in feite overbodig. Maar ook, wat ik in de commissie zei, wij kijken dus wel altijd met een welwillende blik naar wat er voorgesteld wordt. Dus als er iets voorgesteld wordt specifiek dan in dat gebied- Maar weet wel dat als het groter is, dus als het lijkt op wat het was, ja, dan voldoet het niet aan de verordening. Dus wij zullen deze motie daarmee dan ontraden, omdat die overbodig is. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dat leidt tot een aanvullende vraag van de heer Van Gilse van de VVD.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, waar het mij om gaat, in de afwijzing van de ontheffing geeft u een aantal redenen aan. Maar dat betekent niet dat er op deze locatie andere initiatieven niet mogelijk zijn? Dus daar kunt u positief naar kijken als dat tegemoet komt aan de bezwaren?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Als de gemeente dus met een plan komt- Dat is wel wat er moet zijn. De gemeente komt dus met een plan, door wie dan ook gedragen. Maar die komt dus met een plan naar ons wat ze getoetst hebben aan wat er voorligt of met een ontheffingsverzoek, dan kijken we daar altijd met een positieve blik naar. Maar of het kan? Ja, wat er voorligt, dat zullen we dan moeten beoordelen.

De **VOORZITTER**: Dan denk ik dat we daarmee dit tweeminutendebat hebben afgerond. Dank voor de reactie uit het college.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Dan wil ik een procesvoorstel neerleggen. Ik heb een woest aantrekkelijke optie voor u, maar daar heb ik wel uw steun bij nodig. Namelijk, dat wij door vergaderen en onze agenda volledig afronden voor het diner. De bedoeling is dan dat we het diner om 18.30 uur met elkaar zullen hebben. U kunt op de klok kijken hoe laat het nu is. Dat vereist wel enig tempo en ook enige beperktheid in een schorsing die eventueel nodig is om tot stemmingen te komen - want de stemmingen gaan we dan ook voor het diner doen. Dus als u daarmee kunt instemmen, gaan we dus in één keer door, inclusief de stemmingen, en daarna aan het diner. Als dat niet tot al te veel gemor leidt, en ik zie zelfs instemming, dan gaan we het op deze manier doen. Dat betekent dat we daarover de keuken gaan inlichten en dat we doorgaan met onze agenda.

12 Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

De **VOORZITTER**: Dan komen we bij punt 12 op die agenda uit. Dat is het advies van het college van Gedeputeerde Staten over de ingediende moties Vreemd aan de Orde van de Dag. Behoudt u vooral ook de rust en stilte in de zaal. Ik kan me het enthousiasme voorstellen voor het net getoonde perspectief. Maar we gaan eerst langs de adviezen voor de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. Ik kijk even naar het college wie ik als eerste het woord mag geven. [...] We gaan op volgorde van. Ja, dan ga ik het woord geven aan de heer Beemsterboer over de motie over het plan voor het beperken van de faunaschade. Het woord is aan u.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter. Als we het goed vinden, dan zou ik ook meteen moties M45 en M48 willen adviseren. Want u wil tempo maken.

Even kijken. Ten aanzien van M44. Dat gaat om een plan voor het beperken van de faunaschade. Die zouden we willen ontraden. Dat is technisch niet uitvoerbaar. We zijn op dit moment volop bezig met de uitvoering van zowel het ganzenplan als het houtduivenplan, als de voorbereiding van de pilot winterrust. Beide plannen, zowel het ganzenplan als het houtduivenplan, zetten ook financieel de grote bewegingen in. Het ganzenplan is in februari gestart. De eerste signalen zijn positief. Maar het vraagt ieders inzet en ook in balans ieders inzet in het veld. Dat zouden we nu niet willen doorkruisen met een aanvullende wijziging van de regels. Wij kijken wel of we de eerste resultaten die deze zomer beschikbaar komen van BIJ12, af kunnen wachten rond de schadeprognose en de eerste effecten mogelijk ook van het beleid rondom de ganzen. Als die

schadecijfers echt anders zijn dan verwacht, dan kijken we ook door de oogharen alvast naar de kostendekkendheid van de leges. Dus ontraden op dit moment.

Dan ten aanzien van motie nummer M45. Dat gaat over de toets voor de programmatische aanpak van stikstofreductie en natuurherstel. Ik herhaal: natuurherstel. Die zouden we willen ontraden. In de motie zit de aanname dat het alleen gaat om vergunningverlening, maar juist stikstofreductie en natuurherstel zijn in deze motie opgenomen. Het een gaat echt niet zonder het ander. Dus vergunningverlening is conform de uitspraken van de Raad van State bij herhaling mogelijk als er stikstofreductie en natuurherstel gepleegd wordt. Dat is ook exact waar we mee aan het werk zijn, in goede samenwerking. De Ecologische Autoriteit is wel al betrokken bij de NDA's, die natuurlijk ook betrokken worden bij die aanpak. Natuurherstel is nadrukkelijk onderdeel van de aanpak. Wij vrezen voor vertraging als we ook het plan nog eens door de Ecologische Autoriteit specifiek moeten laten toetsen. We betrekken wel onze ecologen en juristen, zowel intern en zo nodig ook extern, bij het voorbereiden van de aanpak.

Daarnaast motie nummer M48. Die zouden we aan de Staten willen laten, want deze onderschrijft ook de wens om via innovaties aan verduurzaming ook op het gebied van stikstof te kunnen komen. We willen wel een winstwaarschuwing geven bij het laatste punt. Dat gaat om het zo snel mogelijk informeren. De programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel vraagt op dit moment veel van dit team. We hebben het team wel uitgebreid met drie mensen, maar daar staan nog drie vacatures voor open. Dus we vragen ook gewoon veel van onze mensen. Dus ik zou daar enig respijt willen vragen dat "zo snel mogelijk" misschien niet zo snel is als de indieners zouden wensen. Maar we willen het wel aan de Staten laten. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw beantwoording. Ook de provincie heeft te maken met de effecten van de krappe arbeidsmarkt. Motie M44 is ontraden, motie M45 is ook ontraden en aan motie M48 is het oordeel PS meegegeven. Ik kijk nu naar gedeputeerde Gielen voor het advies op motie M46, denk ik.

Gedeputeerde **GIELEN**: Ja, inderdaad. Motie M46 over de natuurtoiletten. We hebben daar ook in de commissie al een debat over gevoerd. Ik zou deze motie graag willen ontraden. Het is eigenlijk om een aantal redenen.

Als we eerst even kijken naar toiletten toevoegen aan natuurgebieden en recreatiegebieden, dan hebben die eigenlijk beide hun eigen aandachtspunten.

Als het gaat om de toiletten bij natuurgebieden vind ik dat een ingewikkelde, zeker vanuit onze huidige financieringssystematiek, omdat eigenlijk binnen de SNL-subsidie die je kunt krijgen voor een natuurgebied of voor natuurontwikkeling, er een heel miniem stukje gereserveerd is voor recreatie. En de SNL-subsidie al niet toereikend is voor de hele opgave rondom natuur. Dus het zou ingewikkeld zijn om daaraan gekoppeld ook toiletten te financieren.

Als het dan gaat om de recreatiegebieden, hebben de voorzieningen - en daarmee ook de toiletten - continu onze aandacht. Van mij, maar zeker ook van collega Rommel. Zo worden onder andere ook toiletten gerenoveerd en uitgebreid, onder andere bij Amstelland, bij Twiske en bij het Alkmaarder- en Uitgeestermeer. Dus daar gebeurt al best een heleboel rondom die toiletvoorzieningen.

Als we dan kijken naar de dekking die u voorstelt, dan heeft u het over de kaderbrief van 2027 en het rekeningresultaat. Ik vind het wat prematuur om nu al vooruit te lopen op stukken die we nog met u moeten delen en die nog in ontwikkeling zijn. Dus ik vind die dekking nu wat ontijdig in die zin. Daarom zouden wij deze motie graag willen ontraden.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw advies in deze. Dan gaan wij door naar gedeputeerde Olthof voor een advies op motie M47.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Ik kan kort zijn. Deze motie laten we aan de Staten. Ik wil er één opmerking bij maken. Op het moment dat we gebruik gaan maken van het recht om in ieder geval twee weken die vitrines te gebruiken, dan zal er uiteraard wel vanuit de betreffende portefeuille waar hij uit gaat komen, wel dekking gezocht moet worden om

uiteindelijk ook die vitrines te financieren. Dus deze motie is geen probleem. Op het moment dat we er gebruik van maken, zal er ook dekking moeten zijn voor de kosten die uiteindelijk de huur van die vitrines met zich mee gaat brengen.

De **VOORZITTER**: Ook dank voor die beantwoording met als conclusie 'oordeel PS'.

Dat betekent dat wij nu gaan toewerken naar de stemmingen. Gezien het tempo dat we willen nastreven, wil ik voorstellen om daar tien minuten fractieoverleg voor toe te staan en daarna terug te komen voor de stemmingen. Na de stemmingen zullen wij nog afscheid nemen van Statenlid Klein en hem overigens ook weer herinstalleren als duo-commissielid en zijn opvolger, opvolgster, ook als Statenlid te benoemen. Dus houdt u daar ook rekening mee. Tot over tien minuten.

Schorsing van 17.40 uur tot 17.51 uur.

13 Gebundelde stemming van alle motie(s), amendement(en) en voordrachten.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dit is de laatste oproep om op uw plek plaats te nemen zodat de stemmingen kunnen starten. Blijft u na de stemming ook vooral nog even op uw plek zitten als u dan toch zo lekker zit, want we gaan nog even door daarna voordat we gaan dineren. We neigen nu compleet te zijn. Ja, correct. Nou, we zijn compleet. Met 52 Statenleden gaan we deze stemming aanvangen.

Moties Vreemd aan de Orde van de Dag

De **VOORZITTER**: We beginnen met de stemmingen over de moties Vreemd aan de Orde van de Dag, te beginnen met motie M44 van Volt en D66, 'Plan voor beperken van faunaschade'. En de vraag is of iemand daarbij hoofdelijke stemming, aantekening dan wel een stemverklaring wenst af te leggen. Dat laatste is het geval. Mevrouw Van Aesch.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. De landbouwtransitie is de enige maatregel die duurzaam is en op de lange termijn de ecologie terug in balans brengt. We stemmen vóór met de intentie dat mogelijk te kunnen maken. We willen benadrukken dat dodelijke middelen nooit een oplossing zijn voor de omgang met dieren. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Aanvullend mevrouw Van der Helm een stemverklaring, zag ik.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter. Een kostenpost die oploopt tot zeventig miljoen vraagt om een concreet plan. Geen vrijblijvende verkenning, maar heldere keuzes. Dus we gaan mee in deze motie.

De **VOORZITTER**: Dan zag ik nog een stemverklaring van de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid.

De heer **WALLAART** (PvdA): Ja, voorzitter, we volgen de gedeputeerde in zijn stelling dat de nadruk nu moet liggen op het intensieve beheer. Met de toezegging dat er in de zomer mogelijk, bij tegenvallende cijfers, maatregelen volgen, kunnen wij tegen deze motie stemmen.

De **VOORZITTER**: De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij vinden het wel belangrijk dat we allerlei middelen aangrijpen. Niet alleen beheer, maar ook juist naar de mogelijkheden. De technische briefing heeft ons laten zien dat er best een aantal mogelijkheden zijn om te verkennen. Dus wij zullen vóór de motie stemmen.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu daadwerkelijk de motie in stemming. Motie nummer M44. Yes, we hebben 52 stemmen.

Motie 44 'Plan voor beperken van faunaschade', ingediend door Volt en D66.

Motie 44 is met 13 stemmen voor en 39 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS, Volt en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we stemmen over motie M45, ingediend door de Partij voor de Dieren: 'Toets Programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel Noord-Holland'. De vraag of daar hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening gewenst is. Als dat niet het geval is, breng ik motie M45 in stemming.

Motie 45 'Toets Programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel Noord-Holland', ingediend door Partij voor de Dieren.
Motie 45 is met 6 stemmen voor en 46 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP en Volt.

De **VOORZITTER**: Dat brengt ons bij motie M46, ingediend door de ChristenUnie. Ik zie ook een hand van de heer Kleijn. Bij deze.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Wij hebben er even over nagedacht. Wij hebben gemerkt dat er in de commissie veel positief gevoel is over het stimuleren van natuurtoiletten. We begrijpen ook wel de opmerking van de gedeputeerde dat we nu wat voorbarig zijn als we nu al geld ter beschikking zouden stellen. Dus we willen hem aanhouden tot de kaderbrief, maar dan wel met de verwachting dat we daar ook het open debat kunnen voeren over of er enige ruimte is, mocht die er in de begroting zijn, om geld te besteden. Dan hopen we ook dat het niet al geheel dichtgetimmerd is in het voorstel wat wij zullen ontvangen van GS. Dank u wel.

Motie 46 'Stimuleren natuurtoiletten' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw toelichting. Dat betekent dat we de motie nu niet in stemming gaan brengen, maar die is ingetrokken of aangehouden.

Dan gaan wij door naar motie M47, ingediend door de fracties van ChristenUnie en Volt: 'Ruimte voor eigen communicatie in contract haltevoorzieningen'. De vraag daarbij of iemand hoofdelijke stemming, aantekening of stemverklaring wenst. Ja, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, dank u wel. In de commissie heb ik al aangegeven hoe ik tegen dit verhaal kijk. We hebben de gedeputeerde gehoord. Tot slot zien we de waarde van goede publiekscommunicatie over allerlei doelen die wij voorstaan, zeker als het om duurzaamheid gaat. Maar deze motie gaat me iets te ver. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Geen andere stemverklaringen? Ik zie geen handen. Dan gaan we door naar de stemming over motie M47.

Motie 47 'Ruimte voor eigen communicatie in contract haltevoorzieningen', ingediend door ChristenUnie, Volt, Partij voor de Dieren en GroenLinks.
Motie 47 is met 23 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren, CDA, SP, Volt en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Dat brengt ons tot de laatste motie Vreemd aan de Orde van de Dag. Motie M48, ingediend door een flink aantal partijen, beginnend met D66 - en de rest kunt u lezen. Motie M48. Zijn daar behoeftes voor een hoofdelijke stemming, een aantekening dan wel een stemverklaring? Dat is niet het geval. Dan breng ik de motie direct in stemming. Motie M48.

Motie 48 'Versnelling stikstofreductie via gerichte vergunningverlening', ingediend door D66, BBB, CDA, VVD, GroenLinks, 50PLUS, PvdA, Volt en SP.
Motie 48 is met 45 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dat waren de moties Vreemd aan de Orde van de Dag.

Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam (voordracht 19-2026).

De **VOORZITTER**: Dat brengt ons bij de voordrachten die op de agenda stonden. Ik zoek ondertussen eventjes daar het juiste papierwerk bij. Volgens mij beginnen wij met de MRA-agenda. Dat is agendapunt 8. Maar voordat wij over de voordracht stemmen, gaan we eerst stemmen over het daarover ingediende amendement. Dat is amendement nummer A6, als ik het goed heb. Ja. Ingediend door ChristenUnie, de Partij voor de Dieren en GroenLinks. Met de vraag of daarbij behoefte is aan een hoofdelijke stemming, stemverklaring of een aantekening. Ik zie geen handen. Dan breng ik amendement A6 direct in stemming.

Amendement 6 'Voortvarend oppakken van niet-uitgevoerde activiteiten', ingediend door ChristenUnie, Partij voor de Dieren en GroenLinks.
Amendement 6 is met 51 stemmen voor en 1 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dat brengt ons bij de stemming voor de voordracht, voordracht 19-2026 zoals gezegd. De vraag ook daar of er behoefte is aan een hoofdelijke stemming, een aantekening of een stemverklaring. Dat is niet het geval. Dan breng ik hem gelijk in stemming. Ja. Even kijken. Ja, de stemmen zijn binnen.

Voordracht Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam (voordracht 19-2026).
Voordracht 19-2026 is, met inachtneming van de daarin als gevolg van aanneming van in het amendement A6 aangebrachte wijzigingen, met 48 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV en Forum voor Democratie.

Beleidskader Gezonde Leefomgeving (voordracht 16-2026).

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij door naar de ingediende moties bij het agendapunt gezonde leefomgeving, het Beleidskader Gezonde Leefomgeving, voordracht nummer 16-2026. Voordat we bij de voordracht komen, eerst de moties. Allereerst motie nummer M49, ingediend door de VVD en de BBB. Motie 'Gelijk speelveld industrie en gezonde leefomgeving'. De vraag of daar behoefte is aan aantekening, hoofdelijke stemming of een stemverklaring. Stemverklaring, mevrouw Schneemann.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik kan me vinden in punten twee, drie en vier van het dictum, maar ik vind het een beetje gek om het coalitieakkoord te moeten herbevestigen. Dus ik zal tegen deze motie stemmen.

De **VOORZITTER**: Ik kijk in de rondte of er nog andere behoeftes zijn. Die zijn er niet. Dan keert de orde in de zaal terug en gaat de stemming open voor motie M49.

Motie 49 'Gelijk speelveld industrie en gezondere leefomgeving', ingediend door VVD en BBB.
Motie 49 is met 43 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS, Volt en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we door naar motie M50, ingediend door D66, CDA, Partij voor de Dieren, 50PLUS en de SP. Motie 'IJmond als pilotgebied Gezonde Leefomgeving'. Is daar behoefte aan een hoofdelijke stemming, aantekening of stemverklaring? Dat laatste is het geval. Mevrouw Uiterwijk.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, wij zullen hier tegenstemmen omdat wij bang zijn dat het onnodig belemmerend werkt. Wel willen wij graag de gedeputeerde aan zijn toezegging houden dat hij in gesprek gaat met de IJmond-gemeenten over de mogelijkheden en willen wij daar ook graag een update over ontvangen.

De **VOORZITTER**: Ik zie geen andere handen. Dan gaan we gelijk over naar de stemming over motie M50. Wij wachten op één stem. Ja, er ontbreekt nog steeds één stem. Hij is er. Hij is er inderdaad. Waarvoor dank. De stemming is gesloten.

Motie 50 'IJmond als pilotgebied Gezonde Leefomgeving', ingediend door D66, CDA, Partij voor de Dieren, 50PLUS en SP.
Motie 50 is met 15 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, CDA, SP, 50PLUS, Volt en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Gaan we door naar motie M51, ingediend door Partij voor de Dieren, Volt, SP: 'Toewerken naar WHO-advieswaarden in Programma Gezonde Leefomgeving'. Maar voordat ik dat doe, is het woord aan mevrouw Vonck.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dank u, voorzitter. Wij houden deze motie aan, want de gedeputeerde heeft onze conclusie in de tweede termijn niet tegengesproken. We wachten even af totdat het programma er ligt.

Motie 51 'Toewerken naar WHO-advieswaarden in programma Gezonde Leefomgeving' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank voor die toelichting en gaan we uiteraard ook niet stemmen over de motie daar die nu is aangehouden.

Dat betekent dat wij door kunnen naar de stemming over de voordracht nummer 16-2026 zelf. Motie M52 was al eerder ingetrokken. Dat betekent dat ik nu in stemming breng voordracht 16-2026 over het Beleidskader Gezonde Leefomgeving. Is daar behoefte aan een hoofdelijke stemming, aantekening of een stemverklaring? Mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, in mijn tweede termijn, toen ik al zei dat de toezegging de motie was, was het al duidelijk dat ik er vóór ga stemmen voor dit beleidskader? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Andere stemverklaringen? Dat is niet het geval. Daardoor breng ik nu deze voordracht in stemming.

Voordracht Beleidskader Gezonde Leefomgeving (voordracht 16-2026).
Voordracht 16-2026 is met 48 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV en Forum voor Democratie.

2-minutendebat.

De **VOORZITTER**: Dat brengt ons bij de ingediende moties bij het tweeminutendebat over de kwestie Ilpenstein - in mijn woorden. Motie M53, ingediend door JA21 en het CDA: 'Ilpenstein, wat kan wel?' Is er behoefte aan een stemverklaring, aantekening, hoofdelijke stemming? Niet? Dan gaan we de motie in stemming brengen. Motie M53. Dan is deze stemming besloten.

Motie 53 'Ilpenstein "Wat kan wel?"', ingediend door JA21 en CDA.
Motie 53 is met 11 stemmen voor en 41 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Brengt mij naar motie M54, ingediend door de VVD. Maar daar zag ik een hand omhooggaan. De heer Van Gilse.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, wij zijn blij met de toezegging van het college. We blijven het kritisch volgen, maar we trekken de motie in.

Motie 54 'Kijken naar kansen voor woningbouw Ilpenstein' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Dan hoeven we hem ook niet in stemming te brengen en zijn we aan het einde gekomen van de stemmingen van deze vergadering.

14.a Afscheid Statenlid de heer Klein.

De **VOORZITTER**: Maar dat betekent dat wij nog niet aan het einde van deze vergadering zelf zijn gekomen, want we gaan afscheid nemen van Statenlid Klein. Ik ga ondertussen even mijn tekst daarvoor zoeken en kom zo bij u terug.

Goed. Dames en heren, geachte collega's, dan is nu het moment aan het eind van deze vergadering gekomen om afscheid te nemen van onze dierbare collega Klein. Ik wil u uitnodigen in het midden van de zaal. U zult het met mij moeten doen, zoals u ziet. Ik weet niet of dat de bedoeling was na elf jaar. Maar goed, het is wat het is. [...] Mooi. Mooi. Goed.

Geachte leden van Provinciale Staten, beste Michel, vandaag nemen wij afscheid van nog een vaste waarde uit ons midden: Michel Klein.

Michel, je bent Statenlid sinds maart 2015. Van het begin af aan was je zichtbaar als eenmansfractie en ook opvallend productief. Je gebruikte de hele instrumentenkoffer van PS: initiatiefvoorstellen, moties, amendementen, discussienota's. En vaak met resultaat. Zo kreeg je het initiatiefvoorstel Noord-Holland Impact over een toekomstbestendige provincie, die je samen met de Partij voor de Dieren indiende, zijn weerslag in het provinciale beleid. In het debat kon je scherp en kritisch zijn, maar je was altijd inhoudelijk, genuanceerd en respectvol. Dat bracht je veel waardering. Jouw bijdragen waren talrijk. Ik vermoed dat je nog veel vaker het woord had gevoerd als de spreektijd dat had toegelaten. Je kon ook kritisch zijn over de omgang in de Staten en over de wijze waarop gedebatteerd werd. Dan was je vanuit je overtuiging dat een respectvol debat essentieel is voor onze democratie, aanwezig.

Bovenal was je gedreven, gedreven door geloof en overtuiging, door verantwoordelijkheid voor de wereld om ons heen. Dat klonk door in jouw bijdragen over natuur, landbouw, sociale cohesie en een economie die dienstbaar is aan de samenleving.

Je staat bekend als vriendelijk, toegankelijk, empathisch. Iemand met een luisterend oor. Dat bleek ook als je naast het politieke, betrokken was bij het functioneren van deze Staten, zoals in de werkgeverscommissie. In die rol toonde jij jouw betrokkenheid en waardering voor de mensen die achter de schermen werken voor onze democratie.

Attent was je daarbij ook. Zo kreeg de griffie onlangs nog een Valentijnskaart van de ChristenUnie als kleine attentie.

Collega-Statenleden liften graag mee op jouw brede kennis en heldere woordvoering. Ook had je een grote gunfactor. Als je nog even het woord wilde, terwijl je al door jouw spreektijd heen was, ontstond er soms geroezemoes om je heen en kwam je op de een of andere manier, of jouw vraag of opmerking kwam later toch via een buurfractie nog wel aan de orde in het debat. Kunstig geregeld. Jouw inzet werd breed gewaardeerd. Een voormalig collega-Statenlid, inmiddels burgemeester, zei tegen de- Nou, niet tegen mij, maar tegen degene die de tekst had moeten voorlezen. Dat als die één Statenlid zou moeten noemen die die zou mogen kiezen, die de provincie zou mogen besturen in zijn eentje, dat dat vol overtuiging Michel Klein zou zijn. Een groot compliment, waaruit het vertrouwen en het respect dat je geniet, blijkt.

Beste Michel, na elf jaar komt jouw lidmaatschap van Provinciale Staten ten einde. Op een moment dat je zelf zorgvuldig hebt gekozen, met het vertrouwen dat het werk in goede handen wordt voortgezet. Namens Provinciale Staten dank ik je voor jouw grote inzet, je deskundigheid en je betrokkenheid, voor de vele bijdragen en voor de manier waarop je met collega's hebt samengewerkt en gedebatteerd.

Voordat we je laten gaan, ga ik je de provinciale penning uitreiken, want je bent meer dan twee zittingsperiodes Statenlid geweest. Natuurlijk ook voor jou een bos bloemen en het passende afscheidscadeau.

Michel, we wensen je alle goeds toe in de toekomst. Je vindt vast nieuwe wegen om vorm te blijven geven aan jouw betrokkenheid bij de samenleving. Dank voor jouw jaren hier en veel geluk in de komende periode.

Dan komen daar nu de penning, bloemen en het cadeau. Die ga ik je overhandigen.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Ja, bij deze nodig ik je van harte uit om de Staten nog toe te spreken. Dus neem dit moment vooral.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter, voor alle mooie woorden en ook alle mooie woorden die ik tussendoor al van anderen heb mogen ontvangen. Hartelijk dank daarvoor. Het voelt natuurlijk altijd een beetje vreemd. Maar goed, het waren ook wel elf hele mooie jaren. Ik heb het een eer gevonden om lid te zijn van deze Provinciale Staten en samen met jullie, andere leden, maar ook GS en natuurlijk ook alle ambtenaren die daar weer achter zitten, ons in te zetten voor deze provincie.

Als ik zo een beetje terugkijk, is er best wel veel veranderd. Waar tien jaar geleden mobiliteit en goed vestigingsbeleid de belangrijkste speerpunten van het provinciale werk waren, zien we nu dat de provincie zich veel breder inzet. Met aandacht voor natuur, klimaat, gezondheid - hebben we vandaag natuurlijk lang bij stilgestaan -, de toekomst van het landelijk gebied. Ik denk dat dat een hele goede ontwikkeling is geweest. De inwoners hebben ons de zorg voor de provincie in handen gegeven. Het is onze taak om alle waarden, juist ook die zachte waarden en de stille stemmen, mee te wegen in onze keuzes.

Tegelijkertijd, als je een andere bril opzet, valt het soms ook tegen wat er is gebeurd. Ik herinner me nog in 2016 dat ik met voormalig gedeputeerde Elisabeth Post een strijd voerde voor het beter toegankelijk maken van het fietstunneltje onder de N525 bij Laren. We zijn inmiddels tien jaar verder, twee gedeputeerden verder, maar het ligt er nog net zo ongelukkig bij als toen.

Ik wil jullie als collega's enorm bedanken voor de samenwerking. Zoals ik al schreef in mijn brief, de Provinciale Staten van Noord-Holland zijn wat mij betreft een voorbeeld voor samenwerking in een politiek orgaan. De debatten gaan hier vaak over de inhoud. Soms scherp, maar vrijwel altijd respectvol en constructief. Dat is positief. Ik zou toch nog één tipje mee willen geven voor verbetering. Dat is: laat de debatten ook echt debatten zijn, en het niet al vooraf afgetikt zijn. Ik begrijp dat het soms nodig is om afspraken te maken, maar laten we niet alleen luisteren naar elkaar, maar laat ook soms door elkaar overtuigen.

Jeroen, Esther, Jelle, Anouk, ik wil jullie heel erg bedanken voor de samenwerking, de benaderbaarheid, jullie open houding. Dat heb ik altijd heel erg gewaardeerd. Ook de voorzitter - ik doe het maar even in uw naam, maar het is natuurlijk vooral bedoeld voor Arthur - heb ik altijd heel erg gewaardeerd. Zijn hartelijkheid, maar ook zijn betrokkenheid heeft echt een grote bijdrage geleverd aan het functioneren van deze Staten. Ook Remco als griffier, in jou wil ik de griffie bedanken voor de prettige samenwerking en altijd een geweldige ondersteuning.

Goed. Ik heb eerder weleens gezegd dat voor mij en al mijn politieke werk de inspiratie is een tekst uit de Bijbel: Micha zes, vers acht. Daar staat: "Er is gezegd wat goed is. Houd u aan het recht, blijf trouw en ga bij alles bij uw God te rade". Onze staatsman Thorbecke, die is opgeleid door een Lutherse dominee in Amsterdam, heeft dat politiek toegepast. Hij schreef, en ik heb het enigszins geparafraseerd - maar wees gerust, het is niet gehallucineerd door AI; het is een echt citaat: "Het draait niet alleen om de vraag wat het volk of de meerderheid wil, maar ook om de vraag wat recht, wat waar, wat goed en uitvoerbaar is". Ik vind dat een prachtige, politieke toespitsing van die Bijbelse richtlijn. In deze roerige tijden wens ik jullie allen toe dat jullie op je eigen plek je mogen inzetten voor zaken die recht, waar, goed en uitvoerbaar zijn. Dank jullie wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank voor jouw mooie woorden, Michel. We gaan jou zo nog even terugzien.

14.b Beëdiging en installatie Statenlid.

De **VOORZITTER**: Maar niet voordat we agendapunt 14.b hebben behandeld, namelijk de beëdiging en installatie van een nieuw Statenlid. De heer Klein heeft namelijk, zoals jullie net hebben gezien, ontslag ingediend conform Kieswet artikel x2, tweede lid. Daardoor is er een vacature in de Staten ontstaan. Het Centraal Stembureau heeft hiervoor mevrouw Buit benoemd tot Statenlid. Om de bevindingen te presenteren geef ik de voorzitter van de commissie van Onderzoek Geloofsbrieven, de heer Stulemeijer, nu graag het woord.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Voorzitter, dank u. Ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die het benoemd verklaart lid mevrouw Buit aan uw vergadering heeft toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat, blijkens de ingevolge artikel W7, tweede lid, Kieswet aan PS gezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het Centraal Bureau voor de verkiezing van leden van de Provinciale Staten van Noord-Holland van 30 maart 2026 tot lid van Provinciale Staten benoemd is verklaard mevrouw Buit, fractie ChristenUnie. Wij stellen u dan ook voor mevrouw Buit als lid van Provinciale Staten van Noord-Holland toe te laten.

Verder heeft de commissie kennisgenomen van de nevenfuncties van de kandidaat. De combinatie van het statenlidmaatschap met een nevenfunctie is altijd een punt van aandacht. Het is de verantwoordelijkheid van het Statenlid zelf om de integriteit te bewaken. Dank u.

De **VOORZITTER**: Zo is het. Waarvoor dank. Ik ga ervan uit dat uw vergadering hiermee instemt. Dan is unaniem door u besloten mevrouw Buit als Statenlid van Provinciale Staten toe te laten. Ik ontbind daarmee de commissie van Onderzoek Geloofsbrieven en dank de leden voor de verrichte werkzaamheden.

Wij gaan dan nu over tot de installatie van mevrouw Buit. Zij mag naar voren komen, in het midden van de zaal. Ik wil inderdaad iedereen die in de gelegenheid is, verzoeken om te gaan staan, maar dat heeft u al gedaan.

Provinciale Staten hebben zojuist besloten u toe te laten als lid van Provinciale Staten, en ik stel u thans in de gelegenheid om de eed in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u, als ik straks uw naam noem, onder het opsteken van de voorste twee aaneengesloten vingers van de rechterhand uit te spreken de woorden "Zo waarlijk helpe mij God Almachtig". Ik zal u eerst de formule van de eed voorlezen.

Ik zweer dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Buit.

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Ik wens u veel succes met uw Statenlidmaatschap. Ik ga u feliciteren. Aan de anderen wil ik vragen om daar nog even mee te wachten, want dat doen we dan straks nog even. Dus blijft u even staan.

14.c Beëdiging en installatie duo-commissielid.

De **VOORZITTER**: Ja, er moet even gewisseld worden. Dat ging redelijk vlekkeloos, dacht ik zo.

We komen zo terug. Ik zal eerst even mijn andere tekst pakken geloof ik.

Ja, daar zijn we weer, jongens. Het liet zich al aankondigen onder agendapunt 14.c, namelijk dat de heer Klein van de ChristenUnie nog niet helemaal uit ons beeld zal verdwijnen. Daarom zou ik hem ook willen uitnodigen om weer toe te treden tot het midden van de zaal, want wij zullen de heer Klein installeren als duo-commissielid. Namelijk op grond van het bepaalde in artikel 61, lid

vier van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies, dient een commissielid dat geen lid van Provinciale Staten is, in de vergadering van Provinciale Staten in de handen van de voorzitter de eed of de verklaring en belofte af te leggen. Dat gaat de heer Klein nu doen. Voordat u dat gaat doen, ga ik uiteraard eerst de eed voorlezen. U staat al. Dus dat gaat helemaal goed.

Ik stel u thans in de gelegenheid om de eed in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u straks, als ik uw naam noem, onder het opsteken van de voorste twee aaneengesloten vingers van de rechterhand uit te spreken de woorden "Zo waarlijk helpe mij God Almachtig". Ik zal u eerst de formule van de eed voorlezen.

Ik zweer dat ik, om tot lid van een commissie van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb gedaan of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van een commissie van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer Klein.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dan wens ik u veel succes met uw duo-lidmaatschap. Welkom terug. Dan ga ik u feliciteren. Dat zal ik nog wel even doen.

15 Sluiting.

De **VOORZITTER**: Daarmee komen we ook aan het einde van deze vergadering. U kunt uiteraard uw felicitaties overbrengen aan het net geïnstalleerde Statenlid en duo-commissielid. Dat kan in deze zaal. U kunt natuurlijk ook rondom en na het diner van het moment gebruik maken. Ik ga in ieder geval de vergadering bij deze sluiten, u van harte uitnodigen voor het diner. Ik zie u graag terug op 1 juni bij onze volgende Statenvergadering. En vraag u vooral even om de kopjes mee te nemen buiten de zaal.

Sluiting om 18.23 uur.

Vastgesteld op 1 juni 2026 te Haarlem.

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

Statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Agenda PS-vergadering -gewijzigd-

Datum	30 maart 2026
Tijd	aanvang 13:00 uur
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	A.Th.H. van Dijk
Toelichting	Live volgen of terugkijken kan via: https://noord-holland.stateninformatie.nl

Gewijzigde agenda:
- installatie Statenlid/duo-commissielid ChristenUnie naar einde agenda;
- punten 8 en 9 zijn omgewisseld; punt MRA wordt als eerste bespreekpunt behandeld.

1 Opening en mededelingen.

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

3a. Afscheid Statenlid mw. Koning.

3b. Beëdiging en installatie Statenlid.
Statenlid mw. Koning (CDA) heeft ontslag genomen. Hierdoor is er een vacature in de Staten ontstaan. Benoemd wordt: mw. Engels (CDA).

4 Actualiteiten.

5 Vaststelling notulen en besluitenlijst.

6 Vaststelling voortgangslijst van moties.

7 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk:

7.a Startnotitie Financiële Kaders.
Voordracht 17-2026

7.b Initiatiefvoorstel Nederlandse gebarentaal in zicht (Volt-GroenLinks-PvdA).
Besluit 20-2025

7.c Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond.
Voordracht 15-2026

7.d Benoemen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO).
Voordracht 21-2026

8 Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam.
Voordracht 19-2026

Provincie Noord-Holland

9 Beleidskader Gezonde Leefomgeving.
Voordracht 16-2026

10 Vragenuur.

11 2-minutendebat.

12 Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

13 Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.

14a Afscheid Statenlid dhr. Klein.

14b Beëdiging en installatie Statenlid.
Statenlid dhr. Klein (ChristenUnie) heeft ontslag genomen. Hierdoor is er een vacature in de Staten ontstaan. Benoemd wordt: mw. Buit (ChristenUnie).

14c Beëdiging en installatie duo-commissielid.
Voorgedragen wordt: dhr. Klein (ChristenUnie)

15 Sluiting.

Spreektijdverdeling Statenvergadering van 30 maart 2026

De spreektijdverdeling voor deze vergadering wordt gebaseerd op een vergaderduur van 5 uur. Houdt u rekening met doorvergaderen in de avond vanwege extra benodigde technische tijd.

Spreektijden per fractie:

Fractie	Spreektijd PS
VVD	19 min.
BBB	17 min.
PvdA	17 min.
GroenLinks	17 min.
D66	14 min.
PvdD	14 min.
JA21	13 min.
PVV	13 min.
CDA	12 min.
FvD	12 min.
SP	12 min.
50PLUS	12 min.
Volt	11 min.
ChristenUnie	11 min.
Fractie De Weerdt	11 min.
Spreektijd GS	65 min.

Vlekkenplan Vergaderzaal
PS Noord-Holland

PNH260005

M48/PS30-03-2026

AANGENOMEN

Motie vreemd aan de orde van de dag
Versnelling stikstofreductie via gerichte vergunningverlening

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026,

Constaterende dat:

- vergunningverlening in Noord-Holland als gevolg van stikstofproblematiek grotendeels is stilgevallen;
- er feitelijk geen vrij beschikbare stikstofruimte is om nieuwe activiteiten mogelijk te maken;
- dit leidt tot stagnatie van onder meer woningbouw, verduurzaming van de industrie en de transitie van de landbouw;
- tegelijkertijd juist deze transities essentieel zijn om tot structurele stikstofreductie te komen;

Overwegende dat:

- het huidige systeem onvoldoende ruimte biedt om projecten die leiden tot substantiële en structurele stikstofreductie doorgang te laten vinden;
- het onwenselijk is dat initiatieven die aantoonbaar bijdragen aan een forse daling van stikstofemissies vastlopen in dezelfde systematiek als projecten zonder reductie-effect;
- intern salderen in de huidige juridische context sterk is beperkt en niet langer als generiek instrument kan dienen;
- het noodzakelijk is om te zoeken naar een juridisch houdbare systematiek waarbij projecten met een significant en geborgd netto reductie-effect wél mogelijk worden gemaakt;

Verzoekt het college:

- te onderzoeken op welke wijze binnen de geldende juridische kaders een systematiek kan worden ingericht waarbij vergunningverlening mogelijk wordt gemaakt voor projecten die aantoonbaar leiden tot een substantiële, structurele en geborgde netto reductie van stikstofdepositie;
- daarbij expliciet uit te gaan van de situatie dat er geen vrij beschikbare stikstofruimte is, en dus alleen ruimte ontstaat door het project zelf;
- te verkennen welke criteria en drempelwaarden gehanteerd kunnen worden om te bepalen wanneer sprake is van “substantiële reductie”;
- specifiek aandacht te besteden aan toepassingen binnen de landbouw (bijvoorbeeld bedrijfsverduurzaming) en industrie;

- te borgen dat de reductie juridisch houdbaar, afdwingbaar en blijvend is;
- Provinciale Staten hierover zo snel mogelijk te informeren, inclusief een voorstel voor uitwerking en juridische borging;

En gaat over tot de orde van de dag.

Sijmen Mülder D66	Gert Vendrig BBB	Dennis Heijnen CDA	Laura Ouderkerken VVD
Ruchama Bwefar GroenLinks	Anneke van der Helm 50PLUS	Tino Wallaart Partij van de Arbeid	Julia Schneemann Volt
Remine Alberts SP			

M44/PS30-03-2026

VERWORPEN

Motie Vreemd: plan voor beperken van faunaschade

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026, ter behandeling van moties vreemd,

Constaterende dat:

- Er tijdens de technische briefing van 9 maart een palet aan opties is gepresenteerd, om de kosten van faunaschade voor de provincie te beperken
- Deze opties met name door GS moeten worden uitgevoerd
- Er verschillende faunabeheerplannen zijn vastgesteld, maar dat het nog een aantal jaar zal duren voordat dit terug te zien zal zijn in verlaging van de kosten

Overwegende dat:

- De kostenpost 'faunaschade' in Noord-Holland in 2026 kan oplopen tot 70 miljoen euro
- De financiële positie van de provincie de afgelopen jaren onder druk staat, en er op verschillende posten bezuinigd is
- Hierdoor geen of minder middelen voor andere provinciale (beleids-)doelstellingen beschikbaar zijn

vraagt Gedeputeerde Staten om:

- Een plan te maken, op basis van de mogelijkheden zoals gepresenteerd op 9 maart 2026;
- Hierbij mee te nemen hoe bijvoorbeeld het verhogen van leges, het aanpassen van het minimaal normaal bedrijfsrisico, een vaste schade tegemoetkoming, en de uitzondering ganzentegemoetkoming kunnen bijdragen aan lagere kosten,
- Hiermee te beogen om de kostenpost faunaschade voor de provincie zo snel mogelijk te beperken
- Dit plan met PS te delen voor het zomerreces 2026

En gaan over tot de orde van de dag.

Julia Schneemann, Volt,

Sijmen Mülder D66

M45/PS30-03-2026

VERWORPEN

Motie Toets Programmatische aanpak stikstofreductie en natuurherstel Noord-Holland

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart '26, te Haarlem, ter behandeling van motie vreemd aan de orde van de dag,

constaterende dat:

- GS een Programmatische Aanpak Stikstofreductie en Natuurherstel (PAS NH) opstelt[1];
- de planning hiervan is om in het tweede kwartaal '26 een 50%-versie gereed hebben, in het derde kwartaal een ontwerpversie en in het vierde kwartaal vaststelling door GS;

overwegende dat:

- het doel van de PAS NH is om vergunningverlening weer op gang brengen voor onder andere landbouw en woningbouw, niet om natuur te herstellen;
- de PAS NH pas juridisch houdbaar zal zijn als natuurherstel geborgd is;
- de Ecologische Autoriteit adviseerde op Natuurdoelanalyses van de Natura 2000-gebieden in Noord-Holland om per direct de stikstofdepositie terug te brengen om verdere verslechtering van de natuur tegen te gaan[2];
- naast het Europese verslechteringsverbod ook het additionaliteitsvereiste moet worden nageleefd, welke inhoudt dat vrijgekomen stikstofruimte naar behoud van natuur moet gaan zolang dat nodig is;
- om stikstofruimte te creëren voor vergunningverlening toetsing door deskundige juristen vergt;
- niet duidelijk is gemaakt hoe natuurherstel geborgd is in deze Noord-Hollandse aanpak, terwijl dat wel de primaire doelstelling zou moeten zijn;
- betrokkenen na vaststelling niet achteraf opnieuw voor teleurstellingen door ineffectieve maatregelen willen komen te staan;
- uit de Technische briefing van 9 maart '26 bleek dat GS de PAS NH vooraf aan inwerkingtreding nog juridisch wil laten toetsen, zowel door eigen als externe juristen;

roepen Gedeputeerde Staten op om:

- de PAS NH vooraf aan agendering voor PS niet alleen door juristen te laten toetsen - zowel door eigen als externe juristen -, maar ook door de Ecologische Autoriteit op ecologische houdbaarheid;
- de ontwerpversie van de PAS NH samen met deze toetsen te plaatsen op de agenda van de commissie Landelijk Gebied;

Marieke van Aesch
Partij voor de Dieren

---

[1] Vergadering TB Programmatische aanpak stikstof 09-03-2026 Provincie Noord-Holland
[2] Adviezen - Ecologische Autoriteit

M46/PS30-03-2026

INGETROKKEN

Provinciale Staten Noord-Holland

Stimuleren natuurtoiletten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026, ter behandeling van agendapunt 2, “Vaststellen agenda”,

constaterende dat:

- het belangrijk is dat recreatie- en natuurgebieden voor iedereen toegankelijk zijn;
- het op dit moment niet vanzelfsprekend is omdat bezoekers op veel plekken niet makkelijk naar een toilet kunnen;
- dit met name de Noord-Hollandse inwoners hindert die maag-lever-darm patiënt zijn; het ontbreken van toegankelijke toiletten is voor hen een hindernis om van de natuur te genieten,

overwegende dat:

- er een oplossing is, namelijk de plaatsing van een zogenaamd ‘natuurtoilet’, een toiletvoorziening die niet afhankelijk is van water, stroom of riolering;
- de plaatsing van zulke toiletten nabij natuur- of recreatiegebieden waar geen andere toiletvoorzieningen zijn de toegankelijkheid van de natuur kan vergroten;
- veel gemeenten en TBO geen mogelijkheden zien om natuurtoiletten te plaatsen vanwege de kosten voor installatie en beheer;
- de provincie Utrecht een subsidieregeling voor natuurtoiletten kent waarmee 60% van de kosten voor de plaatsing en de eerste 5 jaar beheer worden gedekt,

voorts overwegende dat:

- er geen budget beschikbaar is in de natuur en recreatieportefeuille;
- een tijdelijke subsidieregeling gefinancierd kan worden uit incidenteel meevallers;
- de bespreking van de Kaderbrief het moment is om hierover te beslissen, maar het al wel belangrijk is om nu richting mee te geven,

verzoeken GS:

- de realisatie van natuurtoiletten bij Noord-Hollandse recreatie- en natuurgebieden te stimuleren;
- daartoe een voorstel te doen voor een tijdelijke en begrensde subsidieregeling (bijv. voor maximaal 10 toiletten) waarin de provincie bijdraagt aan de kosten voor de aanleg en de eerste vijf jaar van het onderhoud van natuurtoiletten;
- ter dekking daarvan te kijken naar een eventueel positief resultaat van de Jaarrekening 2025, en dat mee te nemen bij de Kaderbrief 2027;
- indien nodig hiervoor in contact te treden met de provincie Utrecht, het MDL-fonds en TBO’s;
- deze regeling onder de aandacht te brengen van TBO’s en gemeenten,

en gaan over tot de orde van de dag.

Michel Klein
ChristenUnie

Marieke van Aesch
Partij voor de Dieren

VERWORPEN M47/PS30-03-2026

Provinciale Staten Noord-Holland

Ruimte voor eigen communicatie in contract haltevoorzieningen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026, ter behandeling van agendapunt 2, “Vaststelling agenda”,

constaterende dat:

- de provincie Noord-Holland een contract afsluit voor het onderhoud en de exploitatie van haltevoorzieningen langs provinciale infrastructuur;
- de mogelijkheid om reclame te maken in de abri’s onderdeel is van dit contract;
- tijdens de discussie in de commissie Bestuur van 16 maart is gebleken dat dit contract binnenkort afloopt,

overwegende dat:

- de provincie een heel aantal beleidsdoelen heeft die raken aan het gedrag van inwoners, zoals het bevorderen van een circulaire economie, het stimuleren van het STOMP-principe in mobiliteit, het ondersteunen van maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid, en de transitie naar een gezond en duurzaam voedselsysteem;
- de provincie hierover af en toe communiceert via de eigen website of *social media*;
- de abri’s langs provinciale wegen een aanvullend communicatiemedium zouden kunnen zijn voor provinciale doelen,

verzoeken GS:

- bij de aanbesteding van het nieuwe contract voor het onderhoud en beheer van provinciale haltevoorzieningen de mogelijkheid te reserveren om de abri’s 2 verschillende weken in het jaar te gebruiken voor eigen communicatie vanuit de provincie Noord-Holland;
- in deze weken de abri’s te gebruiken om verschillende provinciale doelen, zoals genoemd onder de eerste overweging hierboven, onder de aandacht te brengen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Michel Klein	Julia Schneemann	Marieke van Aesch	Tessa van Wijnen
ChristenUnie	Volt	Partij voor de Dieren	GroenLinks

Provinciale Staten

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS -concept-

Datum vergadering : 2 maart 2026
Voorzitter : dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier : dhr. R.J.C. van der Laan

1. Opening en mededelingen.

Afwezig zijn Statenlid Van Wijnen (GroenLinks) en Statenlid De Weerdt (fractie De Weerdt).
Dhr. Dekker (FvD), Statenlid Freeman (GroenLinks) en mw. Ouderkerken (VVD) arriveren later.

1a. In memoriam: oud-gedeputeerde en oud-Statenlid.

PS staat stil bij het overlijden van oud-gedeputeerde Frans Tielrooij en oud-Statenlid Cora Bot-Koeman.

1b. Afscheid Peter Schat.

PS heeft afscheid genomen van journalist Peter Schat.

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.

- Met betrekking tot het aanwijzen van een plaatsvervangend lid voor de MRA Raadtafel bij Hamerstuk punt 6e, stemt PS bij acclamatie. Besluitvorming volgt bij Hamerstukken.
- Er is geen actualiteit aangevraagd.
- PS heeft bij acclamatie ingestemd met het behandelen van de twee aangevraagde 2-minutendebatten door fracties Groenlinks/PvdA en SP. De 2-minutendebaten wordt behandeld bij punt 11a en 11b.
- Er zijn mondelinge vragen ingediend voor het Vragenuur door:
  - mw. Alberts (SP) inzake “Toestaan nieuwe woningen in de buurt van geitenhouderijen”;
  - mw. Bouhlel (SP) inzake “Vervallen Randstad-Noord zone abonnement”.
- Er is 1 motie Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend:
  - **M33-2026** door fractie CDA inzake “Weerbaarheid havens in Noord-Holland”**.**

  De stemming over deze motie is uitgewerkt bij punt 13.

De agenda wordt vastgesteld.

3. Actualiteiten.

Er zijn geen actualiteiten ingediend.

4. Vaststelling notulen en besluitenlijst.

De notulen en de besluitenlijst van de Statenvergadering van 2 februari 2026 zijn ongewijzigd vastgesteld.

5. Voortgangslijst van moties.

De lijst moties wordt vastgesteld.

6. Hamerstukken.

6a. Voordracht 12-2026 Actieplan Geluid 2025-2029 en Beleidsregels financiële doelmatigheid geluidmaatregelen Noord-Holland is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:
de volgende documenten definitief te laten vaststellen door Gedeputeerde Staten:
1. het Actieplan 2025-2029;
2. de Beleidsregels financiële doelmatigheid geluidmaatregelen Noord-Holland;
3. de Nota beantwoording zienswijzen Actieplan Geluid 2025-2029 en Beleidsregels financiële doelmatigheid geluidmaatregelen Noord-Holland.

6b. Voordracht 13-2026 Actualisering iMPI 2026-2033 is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:
1. in te stemmen met de opname van de volgende investeringsmaatregelen in de studiefase:
   a. 09D06-01 Vervanging noordeijke fuikwanden en deurwissel Koopvaardersschutsluis;
   b. alg-55 Vrachtwagenprioriteit bij VRI's;
   c. N206b-02 Rehabilitatie N206b, km 38,2 km - 42,7
   d. N236-12 Herinrichting N236 ter hoogte van het Hocras-terrein (werken derden);
   e. N518-04 Aanpassingen N518 en fietspad in verband met dijkversterking;
   f. N527-08 Ontsluiting nieuwe woonwijk Crailo (werken derden);

2. de volgende investeringsmaatregelen te promoveren naar de planfase:
   a. 25E16-02 Vervanging remmingwerken Willem I-sluizen en renovatie sluisdeuren;
   b. N197-05 Ontbrekende schakel fietspad N197, gedeelte Zeestraat-Waterweg;
   c. N231-15 Legmeerdijk Zuid;
   d. N240-17 Kortetermijnmaatregelen rotonde N240-WFO terrein;
   e. N515-02 Fietstunnel en faunapassage kruispunt N515-Zuiderweg;

3. de volgende investeringsmaatregelen te promoveren naar de realisatiefase:
   a. 25E22-02 Vervanging pontveer 't Schouw;
   b. K18a-02 Vervanging vaarwegvak 16 Westfriesche Vaart: splitsing Waardkanaal - zijsloot bij km 7,8;
   c. K18b-02 Vervanging vaarwegvak 17 Westfriesche Vaart: zijsloot bij km 7,8 – Medemblik;
   d. K20n-06 Vervanging onderdelen Kooysluis;

4. de volgende investeringsmaatregelen te schrappen:
   a. N504a-01 Vervanging Schoorldammerbrug (19A04) civiel, vervanging val;
   b. N510-06 Bermmaatregelen N510, hmp. 10,1-12,2;

5. de volgende kredietbesluiten te behandelen bij de EBW2026:
   a. 14B12-01 Vervanging onderdelen vlotbrug ’t Zand (14B12) en Sint Maartensvlotbrug (14C02) - voorbereidingskrediet € 5.000.000
   b. 19D03A-90 Vervanging bruggen Krommenie A (19D03) en B (19D04) € 73.000.000
   c. 25E22-02 Vervanging pontveer 't Schouw € 3.800.000
   d. K17-c-02 Vervanging afmeervoorzieningen Amstel € 2.900.000
   e. K18a-02 en K18b-02 Vervanging vaarwegvakken 16 en 17 - Westfriesche Vaart: splitsing Waardkanaal – zijsloot (km 7,8) - Medemblik € 23.000.000
   f. K20n-06 Vervanging onderdelen Kooysluis € 3.300.000
   g. N208-05 Aanleg fietsverbinding N208, gedeelte Leidsevaartweg-Wagenweg € 5.500.000
   h. N236-11 Reconstructie N236, deel 6 Noordereind € 350.000
   i. N248b-05 Vervanging Waardbrug - voorbereidingskrediet € 2.800.000
   j. N417-02 Herinrichting N417 € 4.100.000

6c. Voordracht 7-2026 Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen 15 maart 2024 t/m 14 maart 2025 is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:

1. Kennis te nemen van de voorlopige besluiten tot vaststelling van de subsidies over de periode 15 maart 2024 tot en met 14 maart 2025 voor de ondersteuningsstichtingen van de Statenfracties: BBB, VVD, GroenLinks, PvdA, D66, PvdD, JA21, PVV, Volt, CDA, FvD, SP, 50Plus en ChristenUnie vast te stellen conform artikel 11, lid 2 van de Subsidieverordening fractiebijdragen Noord-Holland 2015.
2. Vast te stellen dat deze voorlopige besluiten worden uitgewerkt in veertien besluiten van de voorzitter van Provinciale Staten tot subsidievaststelling overeenkomstig de voorlopige besluiten, en dat dit geen aanleiding geeft om hierover wensen en bedenkingen ter kennis van de voorzitter te brengen.

6d. Voordracht 14-2026 Gezamenlijk onderzoek Randstedelijke Rekenkamer en gemeentelijke Rekenkamers naar Omgevingsdienst IJmond is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:

GS op te dragen uitvoering te geven aan de volgende aanbevelingen:

1. Breng in de sturing op de ODIJ de rollen van opdrachtgever en eigenaar beter in balans;
2. ontwikkel in samenspraak tussen de ODIJ-organisatie en deelnemers een inwerkprogramma voor nieuwe raads- en Statenleden;
3. kom tot een betere benutting van het instrumentarium voor de volksvertegenwoordiging.

6e. Voordracht 18-2026 Aanwijzen plaatsvervangend lid uit PS voor de MRA Raadtafel is als hamerstuk vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:

aan te wijzen:
dhr. Nijkamp (50PLUS) als plaatsvervangend lid voor de MRA Raadtafel.

7. Eerste begrotingswijzing 2026.
Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Statenleden Van Wijnen (GroenLinks) en De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

Voordracht 9-2026 "Eerste Begrotingswijziging 2026" is unaniem vastgesteld.

Provinciale Staten besluiten:

1. Ter uitvoering van het iMPI 2026-2033 de volgende kredieten beschikbaar te stellen:

   A. ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen:

14B12-01 Voorbereidingskrediet vervanging onderdelen vlotbrug 't Zand (14B12) en Sint Maartensvlotbrug (14C02)	€ 5.000.000
19D03A-90 Vervanging bruggen Krommenie A (19D03) en B (19D04)	€ 73.000.000
25E22-02 Vervanging pontveer 't Schouw	€ 3.800.000
K17-c-02 Vervanging afmeervoorzieningen Amstel	€ 2.900.000
K18a-02 en K18b-02 Vervanging vaarwegvakken 16 en 17 - Westfriesche Vaart: splitsing Waardkanaal – zijsloot (km 7,8) - Medemblik	€ 23.000.000
K20n-06 Vervanging onderdelen Kooysluis	€ 3.300.000
N248b-05 Voorbereidingskrediet vervanging Waardbrug	€ 2.800.000

   B. ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen:

a. N208-05 Aanleg fietsverbinding N208, gedeelte Leidsevaartweg-Wagenweg	€ 5.500.000
b. N236-11 Reconstructie N236, deel 6 Noordereind	€ 350.000
c. N417-02 Herinrichting N417	€ 4.100.000

2. De bij deze eerste begrotingswijziging mutaties van de begroting 2026 vast te stellen;

3. De eerste begrotingswijziging 2026 met een begrotingsresultaat van € 9,7 miljoen vast te stellen;

4. Het volgende krediet beschikbaar te stellen:

   a. vervanging van het gebouwenbeheersysteem. € 1.500.000
   De kredietaanvraag omvat een bedrag van € 1.500.000. Dekking voor de afschrijvingskosten vindt plaats vanuit de post materiele overhead in de begroting.

5. De gewijzigde lijst met subsidies buiten uitvoeringsregeling vast te stellen.

Er zijn 3 moties ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken en 2 zijn verworpen:

- **M35-2026** door fracties 50PLUS en D66 inzake "Realistisch ramen ter voorkoming van uitgestelde intenties" is verworpen. Voor 17 en tegen 36 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, JA21, PVV, CDA. FvD, 50PLUS en Volt.

  - Stemverklaring fractie BBB: stemt tegen motie 35; snapt de motie, maar de beantwoording van GS geeft aan dat dit al wordt gedaan.
  - Stemverklaring fractie 50PLUS: stemt voor motie 35; begrijpt anders dan BBB de beantwoording van GS niet, omdat er is gevraagd naar iets wat zich in het verleden heeft afgespeeld en de gedeputeerde sprak over wat er nu ligt.

- **M36-2026** door fractie PvdD inzake "Geen nieuwe evenementen sponsoren met levende dieren" is verworpen. Voor 6 en tegen 47 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD en SP.

8. Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland.
Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Statenleden Van Wijnen (GroenLinks) en De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

Voordracht 11-2026 "Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland" is vastgesteld.
Voor 51 en tegen 2 stemmen. Tegen stemt de fractie FvD.

Provinciale Staten besluiten:
1. Het beleidskader Sportief Noord-Holland vast te stellen.
2. De uitvoering en actualisatie van het sportbeleid te volgen aan de hand van een tweejaarlijks te bespreken actieprogramma Sport en gerichte werkbezoeken.

Er zijn 4 moties ingediend, waarvan er 2 zijn ingetrokken en 2 zijn aangenomen:

- **M37-2026 door fracties CDA, D66, PvdA, BBB, JA21 en ChristenUnie inzake "Verminderen regeldruk verenigingen" is aangenomen.**
  Voor 49 en tegen 4 stemmen. Tegen stemmen de fracties SP en 50PLUS.
  Dictum:
  PS verzoekt GS:
  - inzichtelijk te maken hoe de provincie aansluit bij de landelijke inzet om regeldruk voorverenigingen te verminderen;
  - regeldruk voor verenigingen structureel te agenderen in gesprekken met gemeenten, met aandacht voor de lokale toepassing van landelijke wetgeving;
  - dit expliciet op te nemen in het Actieprogramma Sport Noord-Holland dat in 2026 verschijnt.

    - Stemverklaring fractie SP: stemt tegen motie 37; vindt het te riskant om de regels zomaar aan te passen.

- **M38-2026 door fracties PvdA, D66, GroenLinks, SP, PvdD, VVD, Volt, ChristenUnie, CDA en BBB inzake "Veilige en Toegankelijke Kleedkamer (Noord-Holland)" is aangenomen.**
  Voor 48 en tegen 5 stemmen. Tegen stemmen de fracties PVV en FvD.
  Dictum:
  Verzoeken Gedeputeerde Staten:
  1. te verkennen richting de uitvoeringsagenda hoe een soortgelijke aanpak als De Veilige Kleedkamer uitgewerkt kan worden in Noord-Holland, om bij te dragen aan de sociale veiligheid, inclusie en fysieke toegankelijkheid van sport in Noord-Holland;
  2. daarbij aan te sluiten bij de bestaande initiatieven;
  3. en hierover in gesprek te treden met gemeenten, Team Sportservice Noord-Holland, NOC*NSF en relevante belangen- en kennisorganisaties.

9. Zienswijze Provinciale Staten op de kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.
Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Statenleden Van Wijnen (GroenLinks) en De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

Voordracht 10-2026 "Zienswijze Provinciale Staten op de kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord" is geamendeerd vastgesteld.
Voor 51 en tegen 2 stemmen. Tegen stemt de fractie FvD.

Provinciale Staten besluiten geamendeerd (A5-2026):
Als zienswijze het volgende mee te geven aan het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord:

1. Met klem te bepleiten af te stappen van de FUGR-systematiek vanaf boekjaar 2027, zodat de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord met een beter passende indexatiemethode kan gaan werken. Waarbij er niet meer gecorrigeerd wordt voor eerdere boekjaren.
2. Dat het nog niet zeker is of er voor de gevraagde aanvullende budgetten binnen de provincie dekking gevonden kan worden. Ook zal in gesprekken van de provincie met de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten gezamenlijk worden bepaald hoe de door de provincie voorgenomen bezuiniging vanaf 2027 vorm wordt geven, waarbij kerntaken behouden blijven en risico's beheersbaar zijn via prioritering en efficiëntere inzet van capaciteit.
3. En dat de provincie in gezamenlijkheid met alle deelnemers zich hard wil maken om te komen tot een robuust VTH-stelsel in Noord-Holland.

Er is 1 amendement ingediend en aangenomen:

- **A5-2026 door fracties ChristenUnie en PvdD inzake "Eerst overleg over bezuinigingen" is aangenomen.**
  Voor 37 en tegen 16 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdA, PVV, FvD en 4 leden van fractie GroenLinks stemmen tegen *(Statenleden Bwefar, Freeman, Korzelius en Van der Waart).*
  Het aangenomen amendement is verwerkt in het besluit van PS.

Er is 1 motie ingediend en aangenomen:

- **M41-2026 door fracties BBB, VVD en PVV inzake "Doorbreken vrijblijvendheid fusieproces en transparantie besteding middelen Omgevingsdienst Noord-Holland Noord" is aangenomen.**
  Voor 45 en tegen 8 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD, SP en 50PLUS.
  Dictum:
  PS besluit:
  1. Uit te spreken dat de provinciale inzet bij de gesprekken over een fusie, of op andere wijze dan een fusie, tussen de omgevingsdiensten niet langer een 'open eind' mag hebben en dat er vanuit de provincie concreet moet worden ingezet om de beoogde robuustheid en een versterkte governance te verankeren;
  2. Het College van Gedeputeerde Staten te verzoeken om van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) te vragen om, voorafgaand aan de definitieve vaststelling van de bijdrage 2027, twee gespecificeerde lijsten aan te leveren betreffende de taken die zij voor de provincie uitvoert:
     - Lijst 1: Middelen die strikt noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de onbespreekbare wettelijke taken.
     - Lijst 2: Niet-geprioriteerde taken, ambities en provincie-specifieke extra's, inclusief de bijbehorende kosten.

       - Stemverklaring fractie PvdD: stemt tegen motie 41; accepteert dat werken aan robuustheid geld kost en er een inhaalslag is te maken; heeft daarnaast vertrouwen in de stappen die al worden genomen richting samenwerking en fusie; voelt daarbij niet het ongeduld van de indieners van de motie.
       - Stemverklaring fractie 50PLUS: stemt tegen motie 41; snapt dat de indieners een stip op de horizon willen zetten maar vindt het een heel onduidelijke stip; onderschrijft het tweede beslispunt niet.

- Stemverklaring fractie JA21: stemt voor motie 41; vindt wel dat de provincie zich niet moet mengen in het proces, vindt dat het einddoel robuustheid leidend is; geeft aan dat het aan de OD en de deelnemers is of dat via een fusie gaat of op een andere manier.
- Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt voor motie 41, omdat het gaat om de uiteindelijke uitkomst: een robuuste omgevingsdienst en de manier waarop is wat de fractie betreft ter nadere bepaling.
- Stemverklaring fractie CDA: stemt voor motie 41; sluit zich aan bij die laatste twee stemverklaringen; vindt dat het om robuustheid gaat en dat de manier waarop geen doel op zich is.

10. Vragenuur.

- De mondelinge vragen ingediend door mw. Alberts (SP) inzake "toestaan nieuwe woningen in de buurt van geitenhouderijen" zijn door gedeputeerde Beemsterboer beantwoord.
- De mondelinge vragen ingediend door mw. Bouhlel (SP) inzake "vervallen Randstad-Noord zone abonnement" zijn door gedeputeerde Olthof beantwoord.

11. Twee-minutendebat.

Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Statenleden Van Wijnen (GroenLinks) en De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

Er is twee maal een 2-minutendebatten aangevraagd en behandeld:

- door dhr. Wallaart (PvdA) en dhr. Korzelius (GroenLinks) over de "Lobby Agenda Circulaire Economie 2025-2028";
- door mw. Alberts (SP) over "Informatievoorziening uitvoering-handhaving provinciale bedrijven".

Er zijn 2 moties ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken en 1 is aangenomen:

- **M42-2026 door fracties PvdA, GroenLinks, PvdD, ChristenUnie en Volt inzake "Zet de lobbyagenda hoger op de circulaire ladder" is aangenomen.**
  Voor 48 en tegen 5 stemmen. Tegen stemmen de fracties PVV en FvD.
  Dictum:
  Verzoeken Gedeputeerde Staten:
  1. in de lobbyagenda bij prioriteit 'harmonisatie einde-afvalstatus reststromen' toe te voegen dat de hoogst denkbare standaard voor veiligheid en gezondheid uitgangspunt is en blijft, zowel landelijk als Europees;
  2. een lobbydoel gericht op de hoogste treden van de R-ladder toe te voegen aan de lobbyagenda, bijvoorbeeld via de European Circular Act (ECA) waarover dit jaar in de EU besloten wordt.

    - Stemverklaring fractie BBB: stemt voor motie 42; vindt het belangrijk en stemt voor ondanks dat al wordt gedaan wat de motie zegt.
    - Stemverklaring fractie JA21: stemt voor motie 42; is niet zo'n fan van een circulaire lobbyagenda, maar vindt de veiligheid van de producten dusdanig belangrijk en stemt daarom toch voor.

12. Advies GS moties Vreemd aan de Orde van de Dag.

GS heeft advies gegeven op de motie Vreemd aan de Orde van de Dag die bij punt 2 is ingediend.

13. Gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten.
Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Statenleden Van Wijnen (GroenLinks) en De Weerdt (fractie De Weerdt) zijn afwezig.

De stemmingen met betrekking tot de punten 7 t/m 9 zijn uitgewerkt bij de betreffende agendapunten.

Stemming motie Vreemd aan de Orde van de Dag:
Er is 1 motie Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend en aangenomen:

- **M33-2026 door fracties CDA, D66, VVD en JA21 inzake "Weerbaarheid havens in Noord-Holland" is aangenomen.**
  Voor 48 en tegen 5 stemmen. Tegen stemmen de fracties PVV en FvD.
  Dictum:
  PS verzoekt GS:
  om bij het opstellen van het Toekomstbeeld Economie de toenemende geopolitieke druk en de weerbaarheid van de havens mee te nemen.

  - Stemverklaring fractie SP: stemt voor motie 33; begrijpt de zorgen, heeft eerder vernomen dat dit aan het Rijk is en leest de motie dan ook als zodanig om bij het Rijk aan te kloppen hoe er samen uit te komen en steunt daarom de motie.
  - Stemverklaring fractie PvdD: stemt voor motie 33; is niet heel erg blij met de formulering, maar de fractie steunt de intentie van de motie.
  - Stemverklaring fractie Volt: stemt voor motie 33; zou het liefst zien dat dit Europees wordt aangepakt, maar steunt wel de intentie van deze motie.
  - Stemverklaring fractie PVV: stemt tegen motie 33; vindt dat de bescherming van de vitale infrastructuur en nationale veiligheid een kerntaak van het Rijk is; geeft aan dat defensie, geopolitieke dreigingen en buitenlandse investeringen in strategische havens thuis horen bij landelijk beleid.

14. Sluiting.

De voorzitter sluit de Statenvergadering van 2 maart 2026.

Vastgesteld op …… te Haarlem.

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

statengriffier,

Notulen – concept –

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	2 maart 2026
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	dhr. R. van der Laan
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. M. van Aesch (PvdD), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), Statenlid D. Balucu (GL), dhr. M. Becker (BBB), mw. L.C.M. Berkvens (D66), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. J. Boer (VVD), mw. G.W. de Boer (PvdA), mw. A. den Boer (BBB), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. G. Hartog (JA21), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. K.M.A. Jansen (D66), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid P.P. Korzelius (GL), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. D. de Moel (PVV), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. R. Nijkamp (50PLUS), mw. L.G.Y. Ouderkerken (VVD), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (VVD), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), mw. H.M. Vonck (PvdD), dhr. C.H. Vonk (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), dhr. T. Wallaart (PvdA), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig: Statenlid M. de Weerdt (Fractie De Weerdt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL).

Agenda		Paginanummer:
1	Opening en mededelingen.	(2)
1.a	In memoriam: oud-gedeputeerde Frans Tielrooij en oud-Statenlid Cora Bot-Koeman.	(2)
1.b	Afscheid Peter Schat	(3)
2	Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(5)
3	Actualiteiten.	(5)
4	Vaststelling notulen en besluitenlijst.	(6)
2	Vervolg: Vaststelling agenda (motie Vreemd aan de Orde van de Dag).	(6)
5	Vaststelling voortgangslijst van moties.	(7)
6	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	(7)
6.a	Actieplan Geluid 2025-2029 en Beleidsregels financiële doelmatigheid geluidmaatregelen Noord-Holland (Voordracht 12-2026).	(7)
6.b	Actualisering iMPI 2026-2033 (Voordracht 13-2026).	(7)
6.c	Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen 15 maart 2024 t/m 14 maart 2025 (Voordracht 7-2026).	(7)
6.d	Gezamenlijk onderzoek Randstedelijke Rekenkamer en gemeentelijke Rekenkamers naar Omgevingsdienst IJmond (Voordracht 14-2026).	(7)
6.e	Aanwijzen plaatsvervangend lid uit PS voor de MRA Raadtafel (Voordracht 18-2026).	(7)
7	Eerste begrotingswijziging 2026 (Voordracht 9-2026).	(8)
8	Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland (Voordracht 11-2026).	(27)
9	Zienswijze Provinciale Staten op de kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (Voordracht 10-2026).	(44)
10	Vragenuur.	(54)
11.a	2-minutendebat Lobby Agenda Circulaire Economie.	(59)
11.b	2-minutendebat Informatievoorziening uitvoering-handhaving provinciale bedrijven.	(63)
12	Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	(66)
13	Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.	(66)
14	Sluiting.	(70)

Opening om 13.05 uur.

1 Opening en mededelingen.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik open de vergadering. Natuurlijk een bijzonder welkom aan de gasten van de Staten, het publiek op de publieke tribune, de pers die aanwezig is, onze ambtelijke ondersteuning, GS en uzelf natuurlijk welkom. Het is 2 maart 2026. Natuurlijk zijn er ook mensen die ons digitaal willen en kunnen volgen.

Vandaag hebben we bericht van verhindering ontvangen van Statenlid Van Wijnen van GroenLinks en Statenlid De Weerdt van fractie De Weerdt. Later zullen aanschuiven de heer Dekker van Forum voor Democratie en mevrouw Balucu van GroenLinks. Dat waren de mededelingen.

Op uw stoelen of bankjes of tafels heeft u een klein boekje aangetroffen in de vorm van een pin. Die zijn gemaakt naar aanleiding van de Bijzondere Verenigde Vergadering der Staten-Generaal, waarbij tachtig jaar vrijheid is gevierd. Het leek ons heel leuk – de griffier en ik – om u ook zo'n boekje te doen toekomen, want het gedichtje wat daarbij hoort is: “Het boekje is klein, maar van grote waarde om te koesteren, te dragen en uit te dragen”. Dat is eigenlijk de Grondwet in het klein. U koestert hem. U kunt hem bij u houden de hele dag.

[…] Nou, ik ben momenteel aan het oefenen met multifocale lenzen, maar ik moet u zeggen: algemene bepaling, de Grondwet. Het kan. Ja.

Een andere mededeling is, ik heb een bijzondere pin op, op dit moment. Dat kunt u misschien niet zien, maar het is van de koopvaardij. Vandaag herdenken de koopvaardijlieden dat zij tachtig jaar geleden vrijheid kregen. Dat is later dan dat wij dat vierden, omdat er een vaarplicht gold. Dat betekent, als je op de koopvaardij zat, dan was je verplicht te varen. Ik ben niet zo lang geleden in het museum geweest, in Katwijk. Daar zie je eigenlijk best wel schrijnende verhalen van koopvaardijlieden die soms tot vier keer toe op hun schip moesten, terwijl ze ook al drie keer waren getorpedeerd. Maar er was een vaarplicht. Je moest een boete van 4.000 gulden betalen – ze verdienden toen 110 gulden per maand – als je niet aan die vaarplicht voldeed. De laatste maanden hebben zij gerepatrieerd, mensen teruggehaald. Vandaar dat vandaag- En ik zal dus ook, mocht de vergadering na het diner doorgaan, iets eerder weggaan, omdat er vanavond een herdenkingsconcert is. Ik heb besloten om daar ook naar toe te gaan. Vandaar deze prachtige pin van de koopvaardij.

1.a In memoriam: oud-gedeputeerde Frans Tielrooij en oud-Statenlid Cora Bot-Koeman.

De **VOORZITTER**: Dan zou ik u willen verzoeken te gaan staan in verband met het uitspreken van een memorium van het overlijden van oud-gedeputeerde Frans Tielrooij en oud-Statenlid Cora Bot-Koeman.

Geachte Statenleden, dames en heren, geachte aanwezigen, ik zou graag van de gelegenheid gebruik maken om een in memoriam uit te spreken voor oud-gedeputeerde Frans Tielrooij en oud-Statenlid Cora Bot-Koeman.

Met medeleven hebben wij, Provinciale Staten van Noord-Holland, kennisgenomen van het overlijden van Frans Tielrooij. Hij heeft van 1987 tot 1999 als lid van het College van Gedeputeerde Staten namens de VVD de belangen van de provincie Noord-Holland en haar inwoners behartigd. Als gedeputeerde was Frans Tielrooij verantwoordelijk voor de portefeuilles Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, Provinciale financiën, Monumentenzorg en Provinciale ziekenhuizen. Dat hadden we toen nog.

We hebben Frans leren kennen als een gedreven bestuurder, een echte liberaal, die altijd het belang van onze inwoners in het vizier hield. Hij was niet, zoals hij ooit zei, van hete hoofden en kille harten. Integendeel. Medemenselijkheid stond altijd voorop. Als gedeputeerde was hij onder meer betrokken bij de totstandkoming van de Amsterdamse woonwijk IJburg en de sluiting van de provinciale ziekenhuizen Santpoort en Duin en Bos als gevolg van de veranderende inzichten in de psychiatrische zorg. Ook was hij voorzitter van het Goois Natuurreservaat van het gewest Gooi en Vechtstreek en van de staatscommissie Waterbeheer 21e eeuw.

Uiteraard namens u ook wensen wij zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen heel veel sterkte toe met dit grote verlies.

Onlangs is ook oud-Statenlid Cora Bot-Koeman overleden. Zij was Statenlid van maart 2011 tot en met mei 2012 voor de PVV-fractie. Ze was actief in de Statencommissie Ruimte en Milieu en de

Statencommissie Zorg, Cultuur en Middelen. Als bloembollenonderneemster maakte Cora zich hard voor vooral agrariërs en zij voelde zich als een vis in het water in de commissie Ruimte en Milieu. Helaas is Cora op jonge leeftijd overleden. Ook haar familie wensen we alle sterkte toe met het verwerken van dit grote verlies.

Als u daartoe in de gelegenheid bent, en u staat al, verzoek ik u één minuut stilte in acht te nemen. Dank u wel.

Dank u wel.

Ja, wat ik eigenlijk nog vergeten was te vermelden bij de mededelingen is dat ons Statenlid mevrouw Koning-Hoeve ons gaat verlaten en zal toetreden tot het Europees Parlement. Haar afscheid vieren we op 30 maart. Dat is de volgende vergadering.

1.b Afscheid Peter Schat

Maar, dames en heren, er is vandaag iemand die ook afscheid van ons gaat nemen. Dat is onze mediaman, onze journalist, meneer Schat. Zou ik u mogen uitnodigen in het midden van de zaal, alstublieft?

[Applaus]

Maak je geen zorgen, ik ga je niet beëdigen. Nee, dat zou je wel willen. Kom dan maar een keer terug voor een rondleiding en dan mag je de hele middag in de microfoon praten.

Nee eh. Beste Statenleden, geachte aanwezigen in het bijzonder Peter. Schat, we gaan van jou vandaag afscheid nemen. Je bent journalist van het Noordhollands Dagblad, het Haarlems Dagblad, bij het ANP werkte je hiervoor, en je gaat zowaar met pensioen.

Peter, hoewel je geen onderdeel van de provincie was, staan we er toch bij stil, want jouw rol was meer dan belangrijk. Je hebt ons jarenlang trouw en kritisch gevolgd. Bewonderingswaardig is jouw geduld om al die vergaderingen bij te wonen, al was het soms niet altijd even spannend. Dit is absoluut geen evaluatie van mijn eigen Staten, maar toch. Je was er bijna altijd. Ook bij het Presidium was je altijd. Dat heeft ons absoluut geen windeieren gelegd als het gaat om het werk wat wij doen en het belangrijke democratische werk wat er hier ook plaatsvindt in deze zaal.

Je hebt een scherp oog voor wat ertoe doet, maar ook voor het verhaal achter het debat. Je haalde er zelfs een aantal keer landelijke kolommen van De Telegraaf met verhalen over honderd miljoen ganzen en over open haarden. Provincieonderwerpen kunnen vaak complex, maar soms ook abstract zijn. Vaak raken ze de leefwereld van onze inwoners pas op langere termijn. Maar jij wist dat toch te vertalen. Je wist snel tot de kern te komen. Dat maakt het toegankelijk voor een breed publiek. Daarmee vervulde jij voor ons een onmisbare rol in onze democratie. Controlerend en informerend. Want dat vraagt een democratie: om goed geïnformeerde burgers.

Wat vooral opviel was de manier waarop je dat deed. Altijd met grote onafhankelijkheid, accuraat in de feiten. Je wist ook het persoonlijke goed te scheiden van het zakelijke. Dat maakte je, naast een goede journalist, ook prettig in de omgang. Professioneel, scherp, persoonlijk, warm, vriendelijk.

Het ging niet altijd goed, en dat voel ik tot op de dag van vandaag. Want nadat ik mijn jaarverslag heb geplaatst, plaatste jij een artikel in de krant. Daarin presenteerde je mij naast burgemeester Femke Halsema als een nieuw liefdespaar. Tot op de dag van vandaag slaap ik op de bank. Want wat Peter Schat schrijft is waar. Dat heb ik zojuist gezegd.

Uit de vele contacten met jou- Dat gaat al heel lang terug voor ons. Want ik weet ook nog dat, vlak nadat bekend was dat ik benoemd zou worden, we ook nog een gesprek hebben gehad ergens in een lokaliteit, want we kenden elkaar ook al uit de Haarlemmermeerse periode. Maar er komt een beeld naar voren van een kleurrijke, veelzijdige man met aansprekende hobby's. Je bent een liefhebber van oldtimers, vakanties. Je past regelmatig op je kleinkinderen waar je graag mee naar Artis gaat.

Maar vooral voor veel Statenleden ben je een heel vertrouwd gezicht. Goed bereikbaar, altijd bereid de tijd te nemen, een sterk geheugen, brede kennis, oprechte interesse.

Je bent ook allround. Je schrijft, fotografeert en soms verving je ook de chef-redactie. Dat was voor ons altijd heel fijn, want tenslotte bepalen die welke artikeltjes worden geplaatst. 'Om te cheffen', zoals je dat noemde.

Dames en heren, de journalistiek staat zeker onder druk door schaalvergroting, door de opkomst van sociale media, door steeds minder handen die het journalistieke werk moeten doen. Daarom, Peter, kunnen we hardop zeggen dat journalisten zoals jij goud waard zijn.

Namens Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en zeker ook namens mij persoonlijk: dank je wel voor je scherpe pen, je betrokkenheid en vooral je menselijkheid.

Op 18 maart is je laatste werkdag en een dag later ga je – pas 67 jaar jong – met pensioen. Wij wensen jou een ontzettend mooie, nieuwe fase toe met meer tijd voor oldtimers, meer tijd voor reizen, maar vooral ook veel meer tijd voor je gezin, voor je kleinkinderen. Dank je wel, Peter. Geniet van je pensioen.

We hebben natuurlijk voor jou een heel mooi cadeautje en bloemen. Die ga ik uitreiken. Maar blijf dan nog even staan, want daarnaast zullen ook twee Statenleden, Sijmen Mülder en Dennis Heijnen, jou nog even toespreken. Maar allereerst voor jou natuurlijk eerst een cadeautje.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank je wel. Ik hoop dat hij in de krant komt, deze foto.

De heer **MÜLDER** (D66): Het is licht improviseren: zelden met z'n tweeën achter een spreekgestoelte. Kom vooral rechts van mij staan, want dat vindt mijn partij fijn.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Maar allebei in het midden het liefst.

De heer **MÜLDER** (D66): Dat klopt.

Peter Schat, ik kwam in app-contact toch achter dat jij ons daadwerkelijk gaat verlaten, omdat je me nog regelmatig hebt verteld dat je toch wel ging kijken of toch nog een soort van de volgende verkiezingen te verslaan waren. Maar helaas ga je ons eerder moeten verlaten. Dat wouden wij niet aan ons voorbij laten gaan. Ik denk, voor ons allen ben je een belangrijke factor geweest. Ik denk ook wel dat voor de provincie dit een belangrijk factor is, omdat wij een van de bestuurslagen en politieke lagen zijn die, denk ik, het minst worden gecontroleerd door de vierde macht, waar jij toch het gezicht van was in deze Staten. Daarom kwamen Dennis en ik op het idee om toch ook nog namens alle fracties hier, die de laatste drie jaar met je hebben samengewerkt, maar velen ook nog daarvoor, toch ook nog een gebaar te maken.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, absoluut. Ja, weinig toe te voegen aan al deze mooie woorden van de commissaris en van de heer Mülder natuurlijk. Ik weet wel altijd dat, zodra die vergadering was afgelopen, jij nog – dat deed je altijd razendsnel – die stukken toch op de website wist te plaatsen. Dan was het snel even kijken: wat heeft hij over ons gezegd; is het een beetje aardig? Nou, dat was meestal wel oké. Dus, ja, ontzettend gewaardeerd. Het werd gezegd, en dat meen ik ook, dat je toch een van de weinige kanalen bent die ook zichtbaar maakt wat hier in dit provinciehuis gebeurt. Ook omdat je dat zelf interessant vindt – of in ieder geval de schijn hebt opgehouden al die jaren dat je het interessant vindt – en dat op een leuke manier toegankelijk hebt neergezet. Dus dat is ontzettend waardevol. Dat wilden wij ook namens alle fracties hier in deze Staten niet ongemerkt voorbij laten gaan. Dus wij hebben voor jou een mooie kaart met namens ons allemaal een persoonlijke boodschap.

De heer **MÜLDER** (D66): En een cadeautje, waarbij werd gezegd door degene die hier nog mee bezig is geweest, dat het verstandig is er nog wel even een doekje overheen te halen. Maar dat heeft weer met de debatten die je hier hebt meegekregen regelmatig goed gedaan in de

voorbeelden van uw artikelen. Dus ik denk dat je daar ook mee vooruit kan. Dus we willen je graag een cadeau namens alle fracties overhandigen.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Arthur de Mijttenaere is de opvolger van Peter. Hij stond al een foto te maken. Dan kunt u hem allemaal even zien. Vriendjes worden met Arthur.

En dan schors ik even voor vijf minuutjes de vergadering, zodat we een groepsfoto kunnen maken.

Schorsing van 13.22 uur tot 13.25 uur.

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. We zijn aanbeland bij agendapunt 2. Dat is het vaststellen van de primus. Oftewel, mocht er een hoofdelijke stemming komen, dan beginnen we met het nummer- Ja, dit is de wet van Murphy. Nummer drie. Mevrouw van Aesch. Gefeliciteerd. Mocht het zover komen, dan-

We komen bij het vaststellen van de agenda. Aan de agenda is na publicatie Voordracht 18-2026, Aanwijzen plaatsvervangend lid van de MRA Raadtafel als hamerstuk 6.a toegevoegd. Het Presidium heeft daarmee ingestemd.

De heer Terwal.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, dank. De VVD-fractie zou graag de mondelinge vraag over het beheerplan N2000 Schoorlse Duinen aanlijnplicht willen intrekken, want die vragen willen wij graag stellen bij de komende commissie Landelijk Gebied, omdat de gedeputeerde heeft aangegeven dat er morgen over dit beheersplan een besluit wordt genomen in GS. Dus vonden we het wel zo netjes om dan die vraag even op te sparen tot de eerstvolgende commissie Landelijk Gebied. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De mondelinge vraag van de VVD over het beheerplan N2000 Schoorlse Duinen is hierbij ingetrokken.

Er zijn geen actualiteiten aangekondigd.

Er zijn nog wel twee andere sets aan mondelinge vragen ingediend door mevrouw Alberts van de SP over het toestaan van nieuwe woningen in de buurt van geitenhouderijen; en mevrouw Bouhlel van de SP over het vervallen van Randstad Noord Zone abonnementen. Die komen bij het vragenuur aan de orde.

We zijn twee tweeminutendebatten aangevraagd. Eén door de heer Wallaart van de PvdA, mede namens de fractie GroenLinks: Lobby Agenda Circulaire Economie. En mevrouw Alberts van de SP inzake informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven. Het Presidium heeft op beide positief geadviseerd. Dus ik kan aannemen dat u daarmee kunt instemmen. Ja. Dank u wel.

Er zijn, even kijken, moties Vreemd. Er was er één ingediend door het CDA. Zijn er nog andere partijen die een motie Vreemd gaan indienen? En dat ging over de weerbaarheid van de havens. Nee, zo niet, dan komt die ook later bij de vergadering aan de orde.

De agenda is aldus vastgesteld.

3 Actualiteiten.

De **VOORZITTER**: Er is geen actualiteit ingediend. Agendapunt 3.

4 Vaststelling notulen en besluitenlijst.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar het vaststellen van de notulen en de besluitenlijst van de vergadering van 2 februari. Daar zijn door de griffier geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand daar het woord over, over de notulen of de besluitenlijst?

De notulen en de besluitenlijsten van de vergaderingen van 2 februari 2026 zijn ongewijzigd vastgesteld.

2 Vervolg: Vaststelling agenda (motie Vreemd aan de Orde van de Dag).

De **VOORZITTER**: Ik zie de heer Heijnen vragend naar mij kijken. [...] Ja, dat is waar. Die nieuwe lenzen van mij, die maken ook dat ik hier en daar wat sneller door de tekst heen ga, geloof ik. Ik geef nu gelegenheid aan de heer Heijnen. Ik ga nog even één stapje terug. Sorry, mevrouw Koning. Zij zal haar motie Vreemd aankondigen, die we later bij de stemming, aan het einde van de vergadering, met advies van GS zullen vaststellen, of niet. Gaat uw gang.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Geachte PS en GS, afgelopen week zijn wij allen opgeschrikt door de aanval van Amerika en Israël op Iran. De geopolitieke spanningen nemen toe. Wat betekent dat voor onze provincie Noord-Holland? Onze locatie aan zee brengt met zich mee dat wij een aantal belangrijke zeehavens hebben die een economische band en openheid naar de rest van de wereld garanderen. De havens spelen een rol in de brede welvaart en economie. We moeten er echter voor zorgen dat deze openheid niet onze zwakheid zal worden. Onze toekomstige economische kracht en strategische onafhankelijkheid hangen mede af van onze havens.

Op donderdag 26 februari kwam in het nieuws dat de haven van Rotterdam in gesprek is met het ministerie van Defensie voor het verhogen van de weerbaarheid van de haven in verband met de oplopende geopolitieke spanningen. Al veel langer waarschuwen inlichtingendiensten voor de risico's van investeringen van landen van buiten de EU, zoals China, in onze havens. Ik noem China als voorbeeld, maar dat kunnen ook andere landen zijn. In Rotterdam is in de terminalhaven bijvoorbeeld al zeventig procent in handen van Chinese investeerders. Daar lijkt een strategie achter te zitten. Buitenlandse invloed in onze kritieke infrastructuur in Noord-Holland is problematisch, omdat het de veiligheid, economische onafhankelijkheid en veerkracht van onze provincie en van ons land als geheel kan ondermijnen. Daarom moeten wij ervoor zorgen dat buitenlandse investeringen in onze havens beperkt blijven, en dat het concurrentievermogen van onze havens op peil blijft.

Wij dienen daarom een motie in met als mede-indieners D66, VVD en JA21 en het dictum luidt: “Verzoeken GS om bij het opstellen van het Toekomstbeeld Economie de toenemende geopolitieke druk en de weerbaarheid van de havens mee te nemen, en gaan over tot de orde van de dag”.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 33-2 maart 2026
Weerbaarheid havens in Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Donderdag 26 februari 2026 in het nieuws kwam (NRC) dat de haven van Rotterdam in gesprek is met het ministerie van defensie voor het verhogen van de weerbaarheid in de haven in verband met de oplopende geopolitieke spanningen;*
- *Inlichtingendiensten herhaaldelijk waarschuwen voor de risico’s van economische afhankelijkheid, spionage en sabotage als gevolg van de financiële betrokkenheid van entiteiten uit niet EU-landen bij onze kritieke infrastructuur en strategische sectoren zoals havens;*
- *Landen met instabiele regimes zoals China steeds meer investeren in havens en havenactiviteiten en daardoor kritieke infrastructuur in handen krijgen.*

Overwegende dat:

- *Onze havens van strategisch belang zijn voor de vervoerssector, voor de economie als geheel, voor onze veiligheid, (marine), brede welvaart, energietransitie en werkgelegenheid;*
- *Buitenlandse invloed op kritieke infrastructuur zoals havens problematisch is omdat het de veiligheid, economische onafhankelijkheid en veerkracht van onze provincie en ons land als geheel kan ondermijnen;*
- *Versterking van de economische positie van de havens en verbetering van hun concurrentievermogen voor onze economie belangrijk zijn en we daartoe als provincie de havens moeten faciliteren en gezamenlijk met het Rijk invloeden van buiten de EU en veiligheidsrisico's zoveel mogelijk moeten beperken;*
- *De provincie een rol te spelen heeft als het gaat om het bieden van toekomstperspectief voor de havens, het optimaal laten functioneren van de haven-infrastructuur en het samen met het Rijk versterken van de weerbaarheid in de havens;*
- *We zelf grip moeten houden op onze cruciale infrastructuur en we daarom moeten voorkomen dat instabiele regimes zoals China steeds meer kaderuimte en cruciale locaties in de havens in handen krijgen;*
- *We zien dat sinds het bespreken van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied op 30 september 2024 en de Nota Zeehavens Noord-Holland in december 2022, de geopolitieke druk sterk is toegenomen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om bij het opstellen van het Toekomstbeeld Economie de toenemende geopolitieke druk en de weerbaarheid van de havens mee te nemen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning-Hoeve (CDA), Sijmen Mülder (D66), Jeroen Boer (VVD) en Ivo Mantel (JA21).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U kunt die motie ook terugvinden in iBabs. Zij maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dank. En straks, aan het eind van de vergadering, zullen we gelegenheid geven aan GS om commentaar te geven op de motie en daarna kunnen we erover stemmen.

5 Vaststelling voortgangslijst van moties.

De **VOORZITTER**: Voortgangslijst van de moties, agendapunt 5. Door de griffie zijn er geen opmerkingen ontvangen vanuit uw Staten. Verlangt iemand daar het woord over? Zo niet, dan stel ik voor hem vast te stellen.

De memo lijst moties Provinciale Staten en de lijst moties Provinciale Staten van 2 maart 2026 zijn ongewijzigd vastgesteld.

6 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.
6.a Actieplan Geluid 2025-2029 en Beleidsregels financiële doelmatigheid geluidmaatregelen Noord-Holland (Voordracht 12-2026).
6.b Actualisering iMPI 2026-2033 (Voordracht 13-2026).
6.c Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen 15 maart 2024 t/m 14 maart 2025 (Voordracht 7-2026).
6.d Gezamenlijk onderzoek Randstedelijke Rekenkamer en gemeentelijke Rekenkamers naar Omgevingsdienst IJmond (Voordracht 14-2026).
6.e Aanwijzen plaatsvervangend lid uit PS voor de MRA Raadtafel (Voordracht 18-2026).

De **VOORZITTER**: Komen we bij de hamerstukken. Het Presidium adviseert om een vijftal hamerstukken vast te stellen. Dat is 6.a, het Actieplan Geluid 2025-2029 en de Beleidsregels Financiële Doelmatigheid Geluidsmaatregelen Noord-Holland, voordracht 12-2026; agendapunt 6.b, Actualisering integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur, oftewel het iMPI, 2026-2033, voordracht 13-2026; agendapunt 6.c, Subsidievaststelling naar verleende voorschotten op fractiebijdragen 15 maart 2024 tot en met 14 maart 2025, voordracht 7-2026 is dat; en dan agendapunt 6.d, het Gezamenlijke onderzoek Randstedelijke Rekenkamer en gemeentelijke

Rekenkamers naar Omgevingsdienst IJmond, voordracht 14-2026; en 6.e, het aanwijzen van plaatsvervangend lid uit PS voor de MRA Raadtafel, voordracht 18-2026. Wenst iemand aantekening of stemverklaring? Nee? Dan zijn de besluiten behorende bij de hamerstukken 6.a tot en met 6.e vastgesteld.

De onder 6.a tot en met 6.e genoemde hamerstukken zijn bij besluit vastgesteld.

7 Eerste begrotingswijziging 2026 (Voordracht 9-2026).

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 7. Dat is de Eerste begrotingswijziging 2026, voordracht 9-2026. In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. De eerste begrotingswijziging van dit jaar, 2026, omvat een bijstelling van die begroting.

Er is in vier commissievergaderingen van 9 en 16 februari jongstleden over gesproken. Er zijn een aantal kernpunten aan de orde gekomen. Die zal ik even kort herhalen. Meerdere fracties hebben zorgen over het ontbreken van actuele informatie over de 25-procentsnorm van de algemene reserve, over structurele onderbestedingen en het oplopen van uitgestelde intenties. Met betrekking tot decentralisatie-uitkeringen, de DU's, en de specifieke uitkeringen, de SPUKs, is er behoefte aan tijdig inzicht in de bestedingsplannen, nog voor de kaderbrief. Ook werd de faunaschade door veel fracties benoemd als een groot en structureel risico. Meerdere fracties benadrukten ook het belang van een verschuiving van schadevergoeding naar schade voorkomen. Er zijn zorgen over de kwaliteit en beschikbaarheid van het openbaar vervoer door het chauffeurstekort, over de gevolgen van netcongestie voor vertraagde woningoplevering en over terugvloeiing van niet besteedde ov-middelen naar de algemene middelen. Er is gesproken over steun voor de sponsorgelden, maar er zijn wel vragen over timing, transparantie en het budgetrecht van Provinciale Staten. Er wordt aandacht gevraagd voor neutraliteit van sponsoring en voor natuur en dierenwelzijn bij evenementen. Er is kritiek op extra middelen, uitgestelde bestedingen, zorgen over effectiviteit en uitvoerbaarheid met betrekking tot klimaat en energie. Het laatste puntje, er zijn vragen over de hoogte van gereserveerde middelen, planning, uitstel en meetbare resultaten met betrekking tot Tata Steel.

Er zijn een aantal toezeggingen door Gedeputeerde Staten gedaan. De 25-procentsnorm voor de algemene reserve, die komt bij de jaarstukken aan de orde en niet in deze eerste begrotingswijziging. Daar komt ook nog een schriftelijke stand van zaken over vanuit GS. Provinciale Staten worden met twee brieven geïnformeerd over de exacte besteding van de gelden voor asiel en de Spreidingswet. Provinciale Staten worden regelmatig op de hoogte gehouden over de schadecijfers van het faunabeheer, en deze cijfers worden, indien beschikbaar, ook schriftelijk met u gedeeld. Gedeputeerde Staten hebben openstaande vragen vanuit de commissie Bestuur beantwoord met betrekking tot de decentralisatie-uitkering en de specifieke uitkeringen.

De sprekers die zich volgens mijn lijstje voor dit punt hebben aangemeld, zijn de heer Klein van de ChristenUnie, de heer Mülder van D66, de heer Valk van de BBB, de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid, de heer Dessing van Forum voor Democratie, mevrouw Schneemann van Volt, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, mevrouw Uiterwijk van JA21, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren, mevrouw Bezaan van de PVV, mevrouw Koning-Hoeve van het CDA en Statenlid Korzelius van GroenLinks. Ik zie dat dat klopt. Dan geef ik in de eerste termijn het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter, en ook voor uw mooie samenvatting van alles wat er aan de orde is gekomen in de commissies. Ik zal me daarom ook beperken tot het punt wat wij hier in Provinciale Staten willen maken.

Wij kunnen ons goed vinden in de uitgangspunten in deze begrotingswijziging. Het voornemen om uitkeringen van het Rijk, waarvoor nog geen bestedingsplan is, nog niet in de begroting op te nemen, vinden wij ook een goed idee. Echter, wij zouden als Staten wel graag zicht houden op de mate waarin het geld van die decentralisatie-uitkeringen wordt besteed, ofwel vrijvalt in de algemene reserve. Het is immers zo dat het Rijk met het beschikbaar stellen van een

decentralisatie-uitkering beoogt om de provincie in staat te stellen bepaald beleid uit te voeren of te intensiveren. Op dit moment hebben wij slechts heel beperkt zicht op hoe die ontvangen DU's nu daadwerkelijk leiden tot extra beleid, of dat ze toch in de algemene reserve terechtkomen. We hebben in de commissie Bestuur over dit onderwerp gesproken. Er kwam aan de orde dat een specifieke reserve voor dit punt op problemen stuit. We hebben daarom een ander voorstel opgenomen in een motie en die motie is mede ingediend namens D66, Volt en JA21. De titel van deze motie luidt 'Inzicht bestedingen decentralisatie-uitkeringen'. Het dictum is als volgt: "Wij verzoeken GS bij iedere begroting en begrotingswijziging een overzicht te geven van de nieuw ontvangen decentralisatie-uitkeringen en van de bestede bedragen, dan wel de vrijval naar de algemene reserve van de eerder ontvangen DU's op een vergelijkbare manier als nu het overzicht van de SPUKs dat wordt gegeven in de jaarstukken". Daar horen we graag de reactie van GS op. Dank u wel.

Motie 34-2 maart 2026
Inzicht besteding decentralisatie-uitkeringen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *GS in de Eerste Begrotingswijziging voorstellen om decentralisatie-uitkeringen (DU's) die van het Rijk worden ontvangen waarvoor nog geen bestedingsplan is in de Algemene Reserve te storten;*
- *De provincie DU's niet hoeft terug te betalen wanneer een bestedingsplan uitblijft en de middelen in dat geval definitief worden toegevoegd aan de Algemene Reserve.*

Overwegende dat:

- *Het Rijk met het beschikbaar stellen van geld via DU's beoogd de provincie in staat te stellen bepaald beleid uit te voeren of extra inzet te plegen op een bepaald beleidsterrein;*
- *Provinciale Staten slechts beperkt zicht heeft op de ontvangen DU's en de mate waarin de uitkering van DU's leidt tot uitvoering van (extra) beleid.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij iedere begroting en begrotingswijziging een overzicht te geven van de nieuw ontvangen Decentralisatie Uitkeringen en van de bestede bedragen (dan wel vrijval naar de Algemene*
- *Reserve) van de eerdere ontvangen DU's, vergelijkbaar met het overzicht van de SPUKs dat nu reeds wordt gegeven in de jaarstukken.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Sijmen Mülder (D66), Julia Schneemann (Volt) en Kelly Uiterwijk (JA21)

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Eén motie ingediend en die maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u, voorzitter. Eigenlijk kunnen wij als D66 best positief zijn over deze begrotingswijziging. Maar – we kunnen er niet omheen, het werd al genoemd – de faunaschade blijft absoluut een gat in de begroting. Nu 45 miljoen euro. Dat is omgerekend 15 euro per Noord-Hollander. Voor de mensen die in ieder geval dit debat hebben gevolgd, dat is dus exact het Netflix-debat waarover is gesproken. Niemand vindt het leuk. Boeren zelf ook niet. Maar het loopt wel echt de spuigaten uit. Eerlijk gezegd vind ik het jammer dat we met zijn allen in moties maar blijven herhalen dat we het erg vinden, dat we een onderzoek willen, dat we meer beheer willen en dat we toastjes willen met gans. Blablabla, heel veel, maar uiteindelijk lossen we niks op. Ik vraag me echter af waarom de gedeputeerde dit probleem niet veel nadrukkelijker aankaart, bijvoorbeeld in de media. Waarom moeten wij deze verplichting uit de wet oplossen. Was het niet ook de BBB die recentelijk nog een keer 'geen knaken, geen taken' riep? Maar dit is een taak en we hebben hier geen knaken voor.

Het publieke debat gaat vaak over faunaschade, maar dan gaat het bijvoorbeeld over wolvenschade, wat nog niet één op honderd is – als ik de getallen van BIJ12 mag geloven. Er is

één belangrijk vraag die ik al een aantal keer heb gesteld, maar die eigenlijk nog steeds niet beantwoord is. Die zou ik daarom opnieuw stellen. Waarom is faunaschade in Noord-Holland exponentieel hoger dan in andere provincies, zoals bijvoorbeeld in Friesland en Overijssel, die bijvoorbeeld qua grasareaal niet onderdoen aan die van ons? Dat antwoord moet echt op tafel zijn voordat we hiermee verder kunnen.

Voorzitter, dan een tweede punt. In de commissie hadden we eigenlijk weinig woorden nodig voor deze begrotingswijziging, totdat de VVD ineens begon te verdedigen, waar eigenlijk niemand ze echt meteen op aanviel. Maar het maakte wel iets duidelijk. De coalitie houdt zo stevig vast aan het afschaffen van die bestemmingsreserve, dat zelfs uitgestelde uitgaven, zoals subsidies die we vaak via SPUKs krijgen nu in de algemene reserve zouden moeten worden opgenomen. Dat is wat ons betreft echt een verkeerd signaal, want daarmee gaan onze kengetallen er beter uitzien dan ze in werkelijkheid zijn. Terwijl wij als volledige oppositie al een aantal keer hier hebben gestaan om aan te geven dat wij het belangrijk vinden om die kengetallen duidelijk te houden. Transparantie en realisme in de financiële positie van de provincie is van groot belang, ook voor D66. Wij hopen dat hier een oplossing voor komt. We zullen ook de motie steunen van de ChristenUnie en 50PLUS, mede indienen zelfs, op dit punt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Valk van BBB.

De heer **VALK** (BBB): Dank u voorzitter. BBB bedankt de ambtenaren voor het opstellen van de stukken. BBB is tevreden over de eerste begrotingswijziging. Het is een technische wijziging, maar wel eentje die laat zien dat GS inzet op realistisch ramen en het beperken van onnodige schommelingen in de begroting.

In de commissie hebben we uitgebreid stilgestaan over de doelgebonden middelen, zoals de SPUK-gelden en de decentralisatie-uitkeringen waar die boekhoudkundig het beste kunnen landen: in de algemene reserve met een duidelijk label of in een aparte bestemmingsreserve. BBB vindt het belangrijk om de eerdere afgesproken lijn die we hebben afgesproken, vast te houden. Noord-Holland had te veel reservepotjes. Ruim 52. We hebben juist met elkaar afgesproken dat we dat gingen verminderen en afbouwen. Dus als we nu weer nieuwe uitzonderingen gaan maken en weer nieuwe bestemmingsreserves gaan opbouwen en gaan optuigen, dan vallen we weer in het oude patroon. Dat willen we niet. Daarom steunt BBB de zienswijze van de gedeputeerde Financiën om dit soort middelen zichtbaar en gelabeld te houden. De SPUK-gelden landen trouwens in de balans en niet in de algemene reserve, zoals D66 net meldde. Maar tegelijkertijd willen we dus ook de reserves beheersbaar houden.

Voorzitter, de BBB kan zich daarom vinden in deze eerste begrotingswijziging en we zien uit naar een verdere uitwerking. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Wallaart van de Partij van de Arbeid.

De heer **WALLAART** (PvdA): Ja, voorzitter, dank u wel. De Partij van de Arbeid heeft het in de commissie ook al gezegd: het is in deze zaal vaak alsof we aan de rand van de financiële ineenstorting staan en keer op keer blijkt weer dat het heel erg meevalt. Ook deze begrotingswijziging weer heel veel meevallers en een enkel hoofdpijndossier – dat zal ik niet ontkennen – met de faunaschade. We hebben in de commissie ook gesproken over de- Er is net al een en ander over gezegd ook over de decentralisatie-uitkeringen. Daar zit volgens mij wel een probleem in. We hebben ruim 10 miljoen aan structurele meevallers op het gebied van die decentralisatie-uitkeringen. Daar kregen we in september al zicht op. Dan komt de septembercirculaire uit. Dan weet je dus eigenlijk al een beetje hoe de middelen gaan vallen.

Nu wordt voorgesteld om voor die middelen een goed bestedingsplan te maken. Wat op zichzelf natuurlijk verstandig is, want je moet het niet zomaar gaan “verbrassen in de stad” zogezegd. Maar dat gaan we dan pas in 2027 allemaal uitvoeren. Mijn vraag is: kan het niet wat sneller? Je zou toch denken dat, omdat zich regelmatig dit soort meevallers voordoen in de inkomstensfeer, er een lijstje klaarligt met goede maatregelen en plannen die we meteen van de plank kunnen halen zodra blijkt dat we die middelen tot onze beschikking hebben. Het gaat hier niet om onbelangrijke dingen. Het gaat hier om klimaat- en energiebeleid. Het gaat hier om de

handhavingscapaciteit. Het zijn best belangrijke dingen die we van het geld kunnen doen. Het zou zonde zijn als we dat een jaar op de plank laten liggen.

Verder grote klasse en dank voor deze eerste begrotingswijziging, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. We hebben inderdaad inhoudelijk met elkaar in de commissie uitgebreid gesproken. Dus ik zal dat niet herhalen. Dus onze algemene lijn over deze begrotingswijziging is dat we positief zijn over de technische bijstellingen die er zijn als gevolg van de incidentele meevallers en vertraging bij de realisatie van de doelen. De provincie is daar dus redelijk transparant over. We krijgen een steeds meer realistische begroting. Maar de hoeveelheid uitgestelde intenties en de noodzaak om die decentralisatie-uitkeringen eerst te parkeren, die laten zien dat de uitvoeringskracht toch nog beperkt is.

De begrotingswijziging laat een financieel gezonde provincie zien. Inderdaad, dat klopt. Maar de onderliggende uitvoeringsproblemen zijn niet opgelost; ze zijn vooral netjes zichtbaar gemaakt. Op zich is dat winst, maar het is dus geen structurele oplossing. Wat ons betreft zijn we het nog steeds niet eens met de financiële keuzes die worden gemaakt met het geld wat we hebben, maar het is misschien toch voor een ander moment, die discussie. Dus, ja, wij zullen in onze uiteindelijke afweging over deze begrotingswijziging de afweging maken of wij inhoudelijk naar deze begrotingswijziging kijken of technisch gezien, en dat zal dan dus een positieve of een negatieve uitslag zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Twee dingen waar wij aandacht voor willen vragen. Ten eerste de faunaschade. Zo'n grote begrotingspost mag wat ons betreft niet onbenoemd blijven. We zijn benieuwd naar de technische briefing van volgende week, en we hopen dat we dan ook concrete maatregelen kunnen bespreken. Wat Volt betreft zit dat niet alleen in extra faunabeheerplannen, maar moeten we juist naar de regeling zelf gaan kijken. Dus kijk bijvoorbeeld naar een cap erop of kijk naar de openeinderegeling. Dat soort dingen. Snelheid is geboden. Elke maand die we wachten met maatregelen kost gewoon miljoenen euro's. Als het inderdaad oploopt tot zeventig miljoen, dan betekent dat dat we dit jaar elke week 1,3 miljoen uitgeven aan faunaschade.

Dan de decentralisatie-uitkeringen. We waren eigenlijk niet zo tevreden met de antwoorden van GS tijdens de commissie. We vinden het riskant dat de DU's op de grote hoop terechtkomen. We zijn ook bang dat we dan als PS voor verrassingen komen te staan. Dat is waarom we de motie van de ChristenUnie mee tekenen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan geef ik het woord aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. 50PLUS verwelkomt het principe van realistisch ramen. Budget pas opnemen als er een concreet uitvoeringsplan ligt. Dat is verstandig en het levert een betrouwbaar begrotingsbeeld op. Maar – net als de collega's, een aantal collega's dan – we constateren een spanning. In deze begrotingswijziging schuift opnieuw voor ruim 10 miljoen euro door als uitgestelde intentie. Deels posten die al eerder vertraging opliepen. Realistisch ramen en structureel doorschuiven verdragen elkaar niet. Als budgetten jaar na jaar terugkomen als uitgestelde intentie, dan zijn de ramingen te optimistisch of ontbreekt de uitvoeringscapaciteit. Agrariërs, maar ook andere betrokkenen, hebben geen boodschap aan budgetten die steeds worden doorgeschoven. Wij vragen het college daarom om bij de Kaderbrief 2027 met een analyse te komen: op welke terreinen schuift er structureel het een en ander door? En hoe maken we die ramingen realistisch? Ee dienen daarvoor een motie in met de titel – even kijken – 'Realistisch ramen ter voorkoming van uitgestelde intentie', met het dictum- Moet ik dat helemaal lezen, voorzitter? "Bij de Kaderbrief 2027 een analyse te presenteren van de uitgestelde intenties over de periode 2023-2026. In deze analyse te identificeren op welke beleidsterreinen structureel sprake is van doorschuiven en op basis van deze analyse voorstellen te doen om de ramingen op deze terreinen realistisch te maken, bijvoorbeeld door fasering over meerdere jaren of door budgetten pas op te nemen wanneer

concrete uitvoeringsgereedheid daar is." De motie van de ChristenUnie kijkt naar de toekomst, maar wij willen gewoon vanuit de bron weten: wat is er al die jaren niet goed gegaan? Dank u wel.

Motie 35-2 maart 2026
Realistisch ramen ter voorkoming van uitgestelde intenties

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *De provincie inzet op "realistisch ramen" als onderdeel van versterkte financiële discipline;*
- *Desondanks jaarlijks aanzienlijke bedragen als uitgestelde intentie worden doorgeschoven;*
- *In de Ebw 2026 opnieuw ruim €10 miljoen doorschuift, waaronder posten die al eerder vertraging opliepen.*

Overwegende dat:

- *Het doorschuiven van budgetten via uitgestelde intenties op gespannen voet staat met het principe van realistisch ramen;*
- *Structurele onderbesteding op bepaalde beleidsterreinen een signaal kan zijn dat ramingen te optimistisch zijn;*
- *Een realistischere inschatting van uitvoeringstempo leidt tot een betrouwbaarder begrotingsbeeld.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij de Kaderbrief 2027 een analyse te presenteren van de uitgestelde intenties over de periode 2023-2026;*
- *In deze analyse te identificeren op welke beleidsterreinen structureel sprake is van doorschuiven;*
- *Op basis van deze analyse voorstellen te doen om de ramingen op deze terreinen realistischer te maken, bijvoorbeeld door fasering over meerdere jaren of door budgetten pas op te nemen wanneer er concrete uitvoeringsgereedheid is.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS) en Sijmen Mülder (D66).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ook deze motie is te vinden in iBabs en maakt daarmee onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Mevrouw Uiterwijk, JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, de eerste begrotingswijziging is uitgebreid besproken in de commissies en we merken nu ook dat weer dezelfde punten steeds terugkomen. De blijvende zorgen inderdaad over de faunaschade en de kosten die daarmee te maken hebben, die delen wij ook.

Waar wij ons een beetje zorgen over maken is, ja, eigenlijk het toevoegen van de decentralisatie-uitkeringen aan de algemene reserve. Er staat in de stukken "de middelen blijven beschikbaar voor de doelen zoals die in de DU zijn genoemd en worden tot die tijd aan de algemene reserve toegevoegd". Als dat inderdaad het geval is, dan zijn we eigenlijk onze algemene reserve tijdelijk aan het verhogen. Dan krijgen we een rooskleuriger beeld van de algemene reserve dan deze in werkelijkheid is, omdat deze gelden wel degelijk aan die doelen besteed worden. Dat vinden wij wel een probleem, aangezien de algemene reserve zo dicht op die 25-procentsgrens zit momenteel, waardoor je dus mogelijk, ja, een vertekend beeld van je normen krijgt. Daarom dienen we ook de motie van de ChristenUnie hierover mede in, omdat op een andere manier transparant inzichtelijk te maken.

Verder zien we een eerste begrotingswijziging die nu alweer een voordeel laat zien. Dat zien we eigenlijk elk jaar terug. Die voordelen lopen ook gedurende het jaar op. Dat blijft echt wel die onderbesteding die we terugzien. Daarbij denken wij wel dat er echt werk gemaakt moet worden van dat de organisatie wat robuuster wordt, zodat bijvoorbeeld die decentralisatie-uitkeringen ook wel degelijk ingebed en besteed kunnen worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Hollebeek, Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, wat ons betreft was het toch voornamelijk een technische exercitie. In ieder geval, de wijzigingen in de begroting waren vooral technisch van aard. Dus we hadden er prima mee kunnen leven als dit als hamerstuk was doorgegaan. Maar de discussie in de commissie bracht toch wel wat teweeg. Vandaar dat we hier dan ook weer met elkaar dit nog een keer mogen gaan beschouwen.

Ja, je kan er bijna niet omheen, ook al hebben we het hier niet over de commissie Landelijk Gebied: faunaschade wordt steeds weer benoemd. Ik zal niet die hele regeling hier gaan fileren. Ik kijk ook even naar mevrouw Alberts, want die zal het vandaag niet gaan doen. Maar ik vind het altijd een beetje moeilijk, omdat hier gesteld wordt dat we een oplossing gaan kiezen- Laat ik allereerst die brede oproep onderschrijven dat die schade zoveel mogelijk voorkomen moet worden in plaats van uitgekeerd, dat die denk ik wel door iedereen gedeeld wordt. Het gaat alleen wel naar de oplossingen. Dan sluit ik me eigenlijk ook wel een beetje aan bij de vraag van D66 en ook de opmerkingen van Volt. In ieder geval de vraag: waarom is hij hier zo hoog; en moeten we ook niet naar andere middelen gaan kijken?

Ik heb altijd zeer veel bewondering voor de rekensommen van de heer Van Tiggelen. Ik ben zelf ook iemand die graag rekensommetjes maakt. Ik heb de afgelopen week een beetje de pers in de gaten gehouden. Dan zie je dat er best wel verschillende getallen naar voren gekomen als het gaat over wat er nou nodig is om die faunaschade tegen te gaan door middel van het afschot en andere manieren van dodelijke middelen. Die schattingen variëren, dat we dan zo tussen de 70.000 en 180.000 ganzen- Nou ja, die 180.000 is de hoogste die ik heb gezien, maar dat ging ervan uit dat er 10 procent over mocht blijven. Dat zou zo'n 20.000 zijn. Dus dan kom ik op 200.000. Dus dat is 180 minder. Die zal aan de hoge kant zijn. Maar die 70, die zal aan de lage kant zijn. Ons eigen faunabeheerplan heeft het over 115.000 geteld in de zomer. Dan zijn dus de jongen die dat jaar geboren zijn al aan de beurt geweest met de verrassingsrondes van eind maart. Zelfs met die 115.000 zouden de vijf leden van het huidige college er 63 jaar over doen door elke dag een gans te doden en eventueel op te eten, wat de wens is van sommigen, en zouden wij als Staten daar ook ruim vijf jaar en acht maanden voor nodig hebben om elke dag één gans- Om even de aantallen die hier worden aangehaald eventjes- Dit is het gemiddelde. Ik bedoel, als we van de hoge schatting uitgaan, dan zou het 99 jaar duren voordat het college hier doorheen is. Dat wilde ik even gezegd hebben. Ik ga daar verder geen moties of zo over indienen, want het gaat hier om het geld. Ik wil alleen de winstwaarschuwing geven dat er nu van uitgegaan wordt dat dit wel eens wonderen zou kunnen gaan doen. De verwachting waar dit op gebaseerd is, is niet duidelijk, omdat sommigen beweren dat dit wellicht gaat lukken, maar er zijn ook heel veel rapporten die gaan aangeven dat die populatie amper terug zal lopen. Dus de vraag is: weet waar u voor kiest.

Meneer Valk.

De heer **VALK** (BBB): Hoe ziet u het probleem dan opgelost?

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Het probleem moet denk ik opgelost worden door verschillende manieren te hanteren. Dat zal meer in nestbeheer, dat zal meer in verjaging moeten zijn. En er zullen wellicht soms ook wel wat draconische maatregelen moeten zijn. Ik wil alleen hier een lans breken voor het feit dat er nu van uitgegaan wordt dat deze oplossing zaligmakend is, en een gedeputeerde die blijft zeggen: de verwachting is dat de schade af zal nemen. Maar alleen “een verwachting”, die wil ik dan wel graag zien op basis van cijfers. Dat heb ik nog niet gehoord. In de commissie Landelijk gebied niet, maar ook in de commissie Bestuur bij de begrotingswijziging niet. De winstwaarschuwing die ik hier mee wil geven, is dat het misschien in de toekomst wellicht wel eens zou kunnen tegenvallen.

Dan, verder hebben we het even gehad in de commissie over sponsoring. Dat was niet iets wat ik te berde wilde brengen bij een eerste begrotingswijziging. Maar ik werd een beetje daartoe gedwongen, wil ik niet zeggen, maar uitgedaagd door een zin die in de begrotingswijziging stond over sponsorgelden. Er stond dat “de provincie als het mogelijk is vóór 2026 meer financiële ruimte wil bieden aan sponsoring voor evenementen”. Daar zijn we op zich niet tegen.

Maar ik wilde nogmaals een lans breken voor het feit dat de Partij voor de Dieren daarbij toch wel hoopt dat wij geen nieuwe evenementen- Let wel "nieuwe", want we hebben bestaande afspraken en we herzien hier niet ons sponsorbeleid; dus weest u vooral niet bevreesd, BBB, als het gaat over Opmeer bijvoorbeeld. Dat is niet waar ik het hier over heb. Het gaat over nieuwe sponsoring die we aangaan, dat we daar toch ervoor gaan kiezen om dan niet te kiezen voor evenementen waar levende dieren bij gebruikt worden. Daar ga ik zo een motie over indienen.

Ik zie een interruptie van de heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel. Ja, er is mij door uw voorganger een aantal dingen geleerd die ik daarvoor nog niet wist. Eén daarvan, waar ik eerst langer mee heb gestruggeld, is het bestaan van menselijke dieren. Ik moest dat noemen van uw voorganger: dat het ging om menselijke dieren. Maar zijn menselijke dieren dan ook uitgesloten in de motie die u straks gaat indienen?

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Nou, meneer Mülder, dan kan ik u geruststellen. Dan wil ik hem desnoods aanpassen in tweede termijn. Maar u mag hem ook zo lezen, en ook het college, dat we bedoelen dat er geen levende – en dan in de woorden van mijn voorganger – niet-menselijke dieren gebruikt worden.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Fijn. Dank u voor de aanvulling. Ja, daarbij, en ik weet het en het is al vaker gezegd door dit college: het is wettelijk niet verboden om evenementen met niet-levende- Met levende, niet-menselijke dieren- Daar heeft u mij.

De **VOORZITTER**: Er zijn nu genoeg dode ganzen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): U weet allemaal wat ik bedoel. Te organiseren. Maar ik vind dat niet zo'n goed argument, want het is ook niet verboden om in een hoela-hoelarokje driemaal dansend het zebrapad over te steken onder een luid gejoel van "We are the champions". Maar de vraag is of je als provincie dat moet willen sponsoren. Daarom dien ik dus een motie in met het volgende dictum: "Verzoeken het college geen nieuwe evenementen te sponsoren waarbij levende dieren worden gebruikt". Als de heer Mülder daar prijs op stelt en het college ook, wil ik eventueel in tweede termijn een andere indienen, waarbij ik het woordje 'niet-menselijke' toevoeg. Dank u wel.

Motie 36-2 maart 2026
Geen nieuwe evenementen sponsoren met levende dieren

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *In 2026, in tegenstelling tot andere jaren, veel grote (sport)evenementen in Noord-Holland kent, zoals World Pride, Wereld- en, Europese kampioenschappen;*
- *Deze evenementen een groot beroep doen op het voor 2026 beschikbare sponsorbudget;*
- *Wanneer de provincie deze grote (sport)evenementen sponsort er onvoldoende financiële ruimte is om een evenwichtige mix van culturele, sportieve en recreatieve evenementen te ondersteunen die aansluit bij de provinciale beleidsambities;*
- *De provincie daarom, als dat mogelijk is, voor 2026 meer financiële ruimte wil bieden zodat naast sponsoring voor deze (sport)evenementen ook voor 2026 aan de evenwichtige mix van sponsoring kan worden voldaan;*
- *Er in 2019 een motie is aangenomen waarin is bepaald dat dierenwelzijn wordt meegenomen in het beleid voor sponsoring.*

Overwegende dat:

- *Er tal van evenementen te bedenken zijn zonder dieren;*
- *Provinciale Staten bij de behandeling van de Begroting 2026 via de motie 'Dierenwelzijn in de Begroting' hebben uitgesproken om een paragraaf dierenwelzijn op te nemen in de Begroting.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Geen nieuwe evenementen te sponsoren waarbij levende dieren worden gebruikt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ook uw motie staat in iBabs en is daarmee onderdeel van de beraadslagingen.

Mevrouw Bezaan van de PVV.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, dank voor het woord. De Eerste begrotingswijziging 2026 laat een verbetering zien van het begrotingssaldo naar een overschot van 9,7 miljoen euro. Dat is op zichzelf positief. Tegelijkertijd zien we echter dat deze verbetering vooral voortkomt uit incidentele ontwikkelingen. Structurele financiële opgaven blijven nadrukkelijk aanwezig.

Dan de faunaschade. Er is vandaag al het nodige over gezegd. Wij zien de raming stijgen naar 45,2 miljoen euro. Dat is een forse ontwikkeling. In de commissie Landelijk Gebied was hier eveneens brede aandacht voor. Wij zullen dan ook op de voet volgen of het huidige populatiebeheer daadwerkelijk gaat resulteren in minder faunaschade en lagere kosten in de komende jaren.

Voorzitter, daarnaast zien we dat er opnieuw extra middelen naar klimaat en energie gaan. In programma twee stijgen de lasten met ruim 4,7 miljoen en via de Septembercirculaire worden miljoenen toegevoegd voor klimaat en energiecapaciteit en vergunningverlening. Wij sluiten ons bij deze aan bij hetgeen JA21 hierover gezegd heeft. Wat wij echter blijven missen, zijn concrete, meetbare resultaten. In de commissie Leefomgeving zijn zorgen uitgesproken over effectiviteit en uitvoerbaarheid, extra middelen om duidelijke doelstellingen, plannen en toetsbare prestaties. Zonder die scherpte blijft het lastig om onze controlerende rol goed uit te voeren.

Tot slot wil ik graag uitgebreider stilstaan bij netcongestie. In de commissie Ruimte is gewezen op de gevolgen van netcongestie voor woningbouw en economische ontwikkelingen. Wat ons betreft is dit op dit moment een van de meest urgente knelpunten in onze provincie. Zonder voldoende netcapaciteit stokt woningbouw, verduurzaming en economische groei, projecten lopen vertraging op en ondernemers kunnen niet uitbreiden. Vrijvallende middelen of meevallers binnen bereikbaarheid moeten daarom in de eerste plaats worden ingezet om structurele knelpunten in infrastructuur en netwerkcapaciteit aan te pakken. Graag horen wij van het college welke concrete stappen zij binnen de huidige financiële ruimte gaat zetten om netcongestie daadwerkelijk terug te dringen en hoe Provinciale Staten hierover periodiek geïnformeerd gaan worden. Voorzitter, ik dank u voor uw tijd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, de faunaschade in Noord-Holland loopt dramatisch uit de hand. Wij zijn blij dat GS al besloten hadden om extra inzet te plegen op beheer en beperking van de schade. Wij verzoeken GS de pilot met het opschorten van de winterrust in een heel groot gebied te gaan uitvoeren. Kan de gedeputeerde dat toezeggen?

En dan nog een losse opmerking. Bijbels gezien is de mens heel anders dan een dier.

Verder zien wij in de begrotingswijziging dat het nog beschikbare budget voor erfcoaches van tweehonderdduizend euro wordt doorgeschoven van 2025 naar 2026. Het is belangrijk dat dit bedrag beschikbaar blijft voor de erfcoaches. Het PLG dat in onze vorige Statenvergadering is aangenomen, met daarin de realisatie strategie voor het NNN, zal heel veel teweeg gaan brengen in het landelijk gebied van Noord-Holland. Vierduizend hectare moet nog worden ingericht als NNN en drieduizend hectare daarvan moet nog worden verworven. We mogen de gevolgen hiervan niet onderschatten. Dit zal helaas gaan leiden tot beëindiging of transitie van agrarische bedrijven en nog meer onzekerheid teweegbrengen. Dan zijn coaches hard nodig voor de agrarische gezinnen om hen door de processen te coachen en de weg te wijzen in

beleidsmogelijkheden of het zoeken naar alternatieven. De druk stapelt zich op en de stikstofstrategie komt er ook nog aan.

Voorzitter, omdat het de laatste keer is dat ik hier in de Staten het woord zal voeren, nog één laatste hartenkreet. Om de enorme druk op het landelijk gebied en de agrarische sector te verminderen, verzoek ik GS en PS nog een laatste maal om de komende tijd flexibel om te gaan met de realisatie van het NNN. In die zin dat de strategie regelmatig zal worden geëvalueerd en herijkt kan worden. En dat er ook gezorgd wordt dat er niet alleen natuur wordt aangelegd, maar dat ook langjarig beheer van die natuur op orde is. Dit is provinciaal beleid waar we zelf over gaan. Hou oog voor een vitaal platteland. Zorg alstublieft dat ook in de toekomst nog voldoende voedsel geteeld kan worden in Noord-Holland. Onze grond is daar uitstekend geschikt voor en ook in het kader van weerbaarheid is dat steeds meer van levensbelang voor alle inwoners van Noord-Holland.

De **VOORZITTER**: Dat is toch wat anders dan een maidenspeech.

Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Bij deze eerste begrotingswijziging wordt er, althans zo zien wij dat, toch serieus werk gemaakt om de onderbestedingen te beperken, met name door de uitkeringen van de decentralisatie en de SPUK-gelden niet toe te wijzen aan de begrotingsposten, maar die apart te zetten: SPUK-gelden op de balans. We hebben in de commissie Bestuur uitvoerig gediscussieerd of die decentralisatie-uitkeringen, waar nog geen bestemmingsplan voor is, in de algemene reserve gestort moeten worden, dan wel in een aparte bestemmingsreserve. De notitie die we hebben gekregen, bevestigt ons standpunt dat het prima is om dat in de algemene reserve te storten. Ik zou me wel kunnen voorstellen dat die storting voor die decentralisatie-uitkeringen gelabeld worden, zodat ze niet meetellen voor die 25 procent.

Dan, voorzitter, heeft de ChristenUnie motie ingediend om meer inzicht te hebben in de ontvangen decentralisatie-uitkeringen en de besteding daarvan. Dat vinden wij een buitengewoon sympathieke motie. Ik zou graag van de gedeputeerde horen hoe ze daar tegenaan kijkt. Of dat nu dat inzicht gegeven moet worden bij iedere begrotingswijziging, is nog een punt van discussie. Maar in ieder geval dat we dat inzicht krijgen lijkt mij buitengewoon belangrijk. Dus op dat punt graag een reactie van GS.

Dan het laatste punt, voorzitter. Bij de begrotingsbehandeling in november hebben we uitvoerig stil gestaan bij de meevallers, de uitkering uit het Provinciefonds. We hebben geconstateerd dat dat toch én structureel én substantieel is. Er wordt nu voorgesteld om die discussie over die besteding van die extra gelden terug te laten komen bij de Kaderbrief 2027. Dat lijkt me een prima voorstel. Het probleem is wel natuurlijk – en dat hebben we net ook gehoord – dat een belangrijk deel van die meevallers toch opgesoupeerd worden door de meerkosten van de faunaschade. Maar, goed, we gaan hier niet – althans, wat mij betreft – niet uitvoerig discussiëren over de faunaschade, want daar komt binnenkort een discussie over in de commissie Landelijk Gebied. Dus dat lijkt mij prima om daarop te wachten. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U was de laatste in de eerste termijn. Ik schors even voor 10 minuutjes. Dan kan het college zich voorbereiden op de vragen en dan gaan we daarna verder. Ik stel voor dat we om 14.15 uur verder gaan.

Schorsing van 14.05 uur tot 14.16 uur.

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. Ik geef voor de beantwoording in eerste termijn allereerst het woord aan gedeputeerde Rommel.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u, voorzitter. Ja, een ingewikkeld verhaal. Maar ik moet wel zeggen, ik ben toch wel heel blij met de opmerkingen die u ook heeft gemaakt. Dat u ziet dat dat we echt wel realistischer aan het begroten zijn en dat we ook best wel stappen gezet hebben,

want dat is ook wat het is. Hoe meer stappen we zetten, hoe vaker dit soort zaken allemaal naar boven komen.

Ik wil echt even benadrukken ook dat de SPUKs – dus de specifieke uitkering – en de DU's die wij niet hebben – de doelgerichte uitkeringen – dat is hier niet aan de orde vandaag. Dat zijn gewoon uitkeringen waar we, nou ja, ook verantwoording over afleggen. Daar krijgt u ook die overzichten van. Daar refereerde u ook naar. Dat zijn gewoon echt de uitkeringen voor specifieke doelen of die we doelgericht moeten inzetten. Waar we het nu over hebben, dat is de decentralisatie-uitkering. Ik snap dat dat best wel ingewikkeld is, omdat we daar én in mei én in september én in december gelden voor kunnen krijgen omdat het Rijk zegt van, nou, anders dan in het Provinciefonds zien wij toch wel dat uw provincie daar wat extra middelen voor nodig heeft. We hebben u ook een mail gestuurd. Ik hoor daar wel over, ik denk dat dat heel duidelijk is geweest hoe we daarmee omgaan, wanneer dus die gelden op de begroting komen. Voorheen was het zo dat we alles erop zetten, ook als er nog geen plan was. En dan kijk ik ook wel naar 50PLUS die dan ook zei: doe dat realistisch en laat het realistisch zien; ook met de uitgestelde intenties laat dat realistisch zien. U heeft er allemaal een oproep toe gedaan. Vandaar ook dat we geluisterd hebben naar u, dat we hebben gezegd van, nou ja, zolang dat plan er niet is, stoppen we het even in de algemene reserve en zo gauw het plan er is, zetten we het dan in de begroting. Ik begrijp ook uw zorgen, dat heb ik ook bij de commissie wel meegekregen, dat u zegt van, hoe gaat het dan met onze kengetallen. Die zorg, die begrijp ik heel goed, juist ook omdat we ook die gesprekken hebben ook over de startnotitie van, ja, het wordt nu gewoon spannender omdat het geld niet op de bank staat en we meer moeten sturen op die kengetallen. Dus vandaar ook dat we ook naar u geluisterd hebben. Dan, nou ja, even de handreiking ook dan naar de ChristenUnie in die zin, naar uw motie, maar ik heb dat statenbreed gehoord, dat waar wij dus nu al én in de septembercirculaire, de doelen waar voor de decentralisatie-uitkeringen beschrijvingen voor staan, dat we daar ook een getal bij zullen zetten, zodat u dat kunt volgen. Ook, nou ja, vanaf de Jaarrekening 2025, waar ook de algemene reserve- Ik heb ook daar de andere partijen over gehoord, met name- Nou ja, alle partijen wel zo'n beetje. Over gehoord dat we dan ook daar zullen benoemen wat de decentralisatie-uitkering- Want dan hebben we nog niet het nieuwe systeem, maar in het verleden deden we dat ook al, dat de decentralisatie uitkeringen in de algemene reserve kwamen. Hoe dat er dan uit komt te zien met die 25-procentsnorm. En dan kunnen we het daar dan ook over hebben of dit de juiste methodiek is. Dan kunt u daar ook die getallen van zien.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Waar wilt u dit dan precies op gaan nemen in de begroting, om het even goed te snappen? En op welk- Is dat dan per decentralisatie-uitkering of per programma?

Gedeputeerde **ROMMEL**: De decentralisatie-uitkering is opgenomen in programma zeven. Dat laten wij altijd bij de begroting en de jaarrekening zien. Ik hoor dat bij de meicirculaire, de september- en de decembercirculaire staan die namen benoemd. Maar wat ik wil doen, is bij die begrotingswijzigingen laten zien hoe groot die bedragen zijn. Nu staan de namen daar, en dan zet ik de bedragen erbij. Bij de jaarrekening, dus de jaarstukken, waar de algemene reserve op getoetst wordt, daar zetten we het dan nog even bij totale bedrag, zodat u kunt zien: wat is de algemene reserve en wat is dan – nou ja, zoals ook JA21 zei – noem het even een soort van de vertroebeling van de decentralisatie-uitkering.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, helder. Wanneer nou een DU uiteindelijk niet nodig is en dus vrijvalt naar de algemene reserve, wanneer zien we dat? En hoe besluiten we daarover?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nou ja, dat wordt dan zichtbaar net zo, omdat die- Dat kunnen we niet apart laten zien, want hij gaat gewoon meelopen met alle programma's in de begroting. Dus u ziet dat het toegevoegd wordt. Maar, nou ja, zoals we nu minder reserves hebben, ziet u dan uiteindelijk in de begroting dat, als een budget niet uitgegeven wordt, dan vervalt het naar de algemene reserve of er wordt aan u gevraagd om het bedrag nog een jaar langer beschikbaar te stellen. Dus daar krijgt u dat dan te zien.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, ja, PvdA, u zegt van, nou ja, het klopt ook, want we zien dus nu dat er ruim 10 miljoen meevalt: ja, zijn daar dan geen plannen voor of kan dat niet sneller? Nou ja, dat is precies met die decentralisatie-uitkering, zoals u ook in de mail heeft gezien: als het in mei komt, dan zetten we het wel op de begroting. Dan denken we: nou ja, dan kan dat plan nog gemaakt worden of dan ligt er nog een plan wellicht. Maar als het in september of december gebeurt, dan lukt dat gewoon niet, omdat dan ook de snelheid ten koste gaat van de zorgvuldigheid. Maar u begrijpt ook dat iedereen, waar er plannen zijn, echt wel staat te trappelen om die uit te voeren als dat mogelijk is – maar dan nemen we het ook op in de begroting. Maar dit is dit is echt iets waar we verder niets aan kunnen doen.

Ja, ook naar 50PLUS nog even, want u had het even over het realistischer omgaan, ook met de uitgestelde intenties. Maar wat hier staat is ook niet nieuw. Ook bij de laatste begrotingswijziging heb ik u er denk ik ook al over gehoord. In 2025 hebben we het er ook al over gehad. Daarin is het in de laatste begrotingswijziging ook geoormerkt voor het volgend jaar en in de eerste begrotingswijziging hebben we de middelen waarover u al besloten heeft, ook daadwerkelijk verwerkt.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Dat is ook de reden waarom we in de motie oproepen om ons toch wat meer inzicht te geven – want dit gebeurt niet het afgelopen jaar of zelfs een aantal jaren daarvoor – om een analyse aan te leveren van, waar het ligt, op welke beleidsterreinen, zodat wij wat meer als PS kunnen sturen of meedenken met GS.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dan kan ik naar uw motie gaan. Want, kijk, die analyse maken en al die overzichten maken, dat gaat gewoon echt ten laste van de capaciteit die we hebben. We hebben niet veel capaciteit op Financiën. Wat ik juist wil doen – wat ik net ook toegezegd heb bij de ChristenUnie – is u dat overzicht geven, zodat u zelf ook kunt zien waar dat geld naartoe gaat. We hebben het nu over decentralisatie-uitkeringen en dat gaat over maximaal 10 miljoen. Maar dat gaat ook over bedragen bijvoorbeeld – en ik pak even een overzicht erbij – van bijvoorbeeld 127.000 euro en zo. Daar is geen analyse over te maken, omdat dat gewoon een decentralisatie-uitkering is die we drie keer per jaar mogelijkerwijs van het Rijk krijgen, of niet; en daar heb je een plan voor, of niet. Dat betekent gewoon dat je snel een plan hebt, of niet. Dus daar kunnen we echt geen analyse over maken, omdat het zoveel omvattend is. Daar hebben wij ook de capaciteit niet voor. Dus ik ga ook wat dat aangaat- Wat ik wel wil zeggen nog over de motie dan, meneer de voorzitter, M35 is dat, waarin u ook vraagt om realistisch te zijn. Met dit voorstel wat we hier doen, is wat u vraagt nou precies wat wij doen, en wat u ook eerder in andere vergaderingen gevraagd heeft. Dus wat ons betreft zou ik deze motie ontraden.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, nou, vooral het laatste deel van het dictum, om dus de fasering over meerdere jaren in beeld te brengen, zo lees ik het niet in deze eerste begrotingswijziging. Vandaar dat ik hem ook opneem. U weet dat ik daar kritisch over ben. U zegt over de capaciteit, de uitgestelde intenties – ik mag hopen dat het er niet veel zijn – lijkt het me niet ingewikkeld om over- Ik heb het over drie jaar: 2023, 2024, vier jaar. Lijkt het me niet zo moeilijk om die informatie voor ons te vergaren, toch?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, zoals ik net uitlegde: dat zien wij anders. Daar is echt meer capaciteit voor nodig. Maar ik denk dat u, wat ik toegezegd heb om die bedragen te laten zien en zoals we dat nu gedaan hebben, dat ook kunt volgen. Dan is het niet een hele bups aan decentralisatie-uitkeringen, en kunt u dat zelf ook zien, omdat het realistisch en ook duidelijk zichtbaar wordt.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Laatste punt, voorzitter. Afrondend. Als ze realistisch zijn, dan zal dus die uitvoeringsgereedheid – waar ik in de laatste zin van mijn motie naar verwees – een feit zijn. Dan kan het hooguit een jaar later gerealiseerd worden. Maar dat is het niet. Vandaar dat ik ook vraag naar deze analyse en ik hoop dat we die kunnen krijgen.

De heer **WALLAART** (PvdA): Voorzitter, dank. Ik ben het volstrekt eens met de gedeputeerde dat zorgvuldigheid boven snelheid gaat bij die bestedingsplannen. Aan de andere kant vindt mijn fractie het wel een beetje frustrerend dat het 15 maanden duurt, tussen september 2025, als we zicht krijgen op het geld, en 1 januari 2027 als we het uit kunnen geven. Vandaar mijn vraag eigenlijk: waarom is het niet mogelijk om een soort lijstje te hebben met maatregelen of een

soort van reservelijstje, die we meteen in werking kunnen stellen zodra we zicht krijgen op het geld.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dit geld, dat zijn middelen – en ik zal even het lijstje erbij pakken – wat we van het Rijk krijgen, wat wij ook niet voorzien. Dus wij krijgen dat en dan past het in onze programma's. Dus we hebben het al gedaan of we gaan dat extra doen. En op het moment dat we het extra gaan doen en er komt een plan, dan wordt die ook gelijk concreet gemaakt en kunnen we hem dus ook- Want dan is die uitvoeringsgereed, zoals mevrouw Van der Helm ook net zei. Dan wordt die, zoals u ook zag, wat in de mail stond, wordt die ook toegevoegd aan de begroting. Dus er wordt heel snel gereageerd. Alleen, als we in september iets krijgen, dan kunnen we dat nog niet gelijk meenemen. Dus bij de eerste begrotingswijziging – en dat staat ook in dat overzicht van de mail die u heeft ontvangen – ja, dan valt hij nog even buiten de boot.

De heer **WALLAART** (PvdA): Ja, voorzitter. Dit soort meevallers komen best wel regelmatig voor. Daarom is ook mijn vraag of het niet verstandig zou zijn om dan in september al een lijstje te hebben waarmee je kunt zeggen: ah, nu de gelegenheid zich voordoet- We kunnen meteen opschalen en kunnen veel eerder dan 15 maanden later alvast aan die doelen gaan werken. Wat is daar nou het probleem mee?

Gedeputeerde **ROMMEL**: De uitdaging is dat wij dus nog niet weten waar het Rijk extra middelen aan besteedt. Zoals bijvoorbeeld capaciteit decentraal klimaat- en energiebeleid, daar zal snel een plan op gemaakt worden, verwacht ik zo. In september, daar is niet voor 4,5 miljoen al een plan voor. Want, ja, dan zouden we, waar we nou juist op sturen, is een plan met een financiële vraag. Dan ga je aan de Staten vragen of je er geld voor krijgt. Nou, dat geld, dat was nog niet dat we dat aan u gingen vragen, maar we krijgen nu wel geld van het Rijk daarvoor. Dus daar zal een plan op gemaakt worden. Maar er zijn bijvoorbeeld ook, ja, heel kleine bedragen die daarbij zitten. Hergebruik stedelijk afvalwater: 21.000 euro. Dus dat zijn toch wel van die dingen die voor ons ook wel als een verrassing komen. Uw collega van GroenLinks heeft ook wel eens gevraagd: kunnen we de septembercirculaire niet eerder verwerken? Toen hebben we ook gezegd: ja, het komt gewoon echt heel laat, dat kunnen we nog niet. We doen het allemaal zo snel als dat we kunnen, en dat er ook plannen gemaakt kunnen zijn en worden. Maar sneller dan- Het moet ook zorgvuldig zijn. Ja, helaas.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dan- Ik ben even naar mijn moties aan het zoeken. Ja, dus richting de ChristenUnie zou ik u- Ja, dus uw motie zou ik ontraden, maar ik hoop dat u er met mijn toezegging iets anders over na gaat denken.

Met betrekking tot de motie van 50PLUS heb ik al aangegeven dat ik die dus ga ontraden, omdat die deels moeilijk uitvoerbaar is en anderszins dat dat precies is wat we hier doen. Dus daarmee overbodig. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Er zijn mij twee vragen gesteld over de faunaschade. Eén is van D66 en dat is de vraag waarom de faunaschade in Noord-Holland zo substantieel hoger is dan in andere provincies. De provincie Noord-Holland zat rond de 40 miljoen, provincie Friesland is de eerstvolgende rond de 20 miljoen aan schade. Onze inschatting van de schade is meerderlei, dat verschil heeft meerdere redenen. Ten eerste hebben wij een behoorlijke schade van de houtduiven, onder andere door het vervallen van het Faunabeheerplan. Algemene Soorten. Dat speelt in andere provincies niet. De provincie Noord-Holland heeft veel akkerbouwgewassen. Dat zijn kostbare gewassen die over het algemeen ook zorgen dat de schade hoger is voor hetzelfde areaal. In Friesland en Overijssel, waar u naar verwees, is ook in de winter beheer soms mogelijk. Wij zijn nog aan het onderzoeken wat daar voor ons mogelijk is, omdat wij ook kijken wat onze juridische positie daar is. Onze verwachting tot nu toe is dat dat niet mogelijk is. Maar zoals we eerder met elkaar besproken hebben, zijn wij daar een second opinion op aan het aanvragen en extra juridische onderzoek aan het doen wat daar mogelijk is. De populatie, met name van de grauwe gans, is in Noord-Holland sterk gestegen tot aan de periode van 2017. Daarna hebben we de populatie stabiel maar wel hooggehouden.

Dat speelt ook een rol. Dat is natuurlijk de reden dat we nu inzetten op beleid om juist voor een kortere periode extra beheer te doen, zodat je daarna met veel minder beheer de populatie stabiel en laag kan houden. Het zal ook samenhangen met het gegeven dat er veel natte natuur in Noord-Holland aanwezig is, in combinatie met veel landbouwgrond. Dus er is ook goede voedingsbodem om voor schade te zorgen. Maar nogmaals, ons faunabeheerplan voor met name de gans en het plan wat we nu voor de houtduiven hebben, zetten we dus in om de die schade de komende jaren fors naar beneden te brengen.

Partij voor de Dieren vroeg ook nog naar de getallen. Het klopt dat er af en toe verschillende getallen worden gebruikt. Het hangt ook gewoon samen met het gegeven dat er elk jaar nieuwe tellingen worden gedaan, waar weer nieuwe gegevens uit komen, dat er andere afschotgegevens bekend worden. Dat er ook in het geval van de ganzen nog een flink verschil zit tussen de populatie trekvogels en de populatie standganzen. Dus ik snap dat die getallen complex en divers lijken. Wat ik even naar boven wil halen, volgende week kan in de themabijeenkomst de faunabeheereenheid ook nog wel even bij stilstaan bij die verschillen tussen die getallen. In ieder geval vanaf de zomertelling 2024 waren er 128.000 grauwe ganzen. In dat jaar zijn er circa 51.000 ganzen gedood door zowel ruifvangst als door afschot. Dank u wel.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, ik had me eigenlijk helemaal niet ingeschreven voor dit debat en ik was ook van plan om hier niet het woord te voeren. Maar ik merk gewoon – en overigens bij veel collega's van mij – faunaschade, dat brengt nogal wat rode vlekken in mijn nek, en ik denk bij velen van u. Dus als ik de gedeputeerde hoor zeggen van, ja, de komende jaren hopen we dat de schade omlaaggaat… De schade moet nú omlaag. Het kan niet zo zijn dat we straks naar 70 euro miljoen schade stijgen. Dat is straks 10 procent van ons hele begroting. Dus ik zou u willen vragen: neem ons gewoon mee, en misschien in elke commissie Landelijk Gebied – dat is de toezegging die ik wil vragen – van hoe krijgen we die schade omlaag? Ik wil horen: is er nu ook door de omgevingsdienst – volgens mij de omgevingsdienst IJmond – een vergunning afgegeven voor het afschieten van de houtduif? Dat zijn allemaal dingen waar we elke keer actief naar moeten vragen. Wij willen daar nu gewoon actief over geïnformeerd worden, elke commissievergadering Landelijk Gebied. Graag een toezegging.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Mijn beleving is eigenlijk ook wel dat ik dat elke commissie doe, maar niet per se actief, want u vraagt er in elk geval wel elke commissie naar. We geven ook aan – dit is wel heel recente informatie – dat de houtduif vanaf 1 maart nu is aangevraagd en ook verwacht wordt afgegeven te worden door de omgevingsdienst. Dus dat kan ik u in ieder geval nu alvast meegeven. Het is natuurlijk prima om u gewoon op de hoogte te houden. Waar ik gezegd heb 'ik hoop dat de schade naar beneden gaat', ben ik inderdaad niet stellig genoeg geweest met mijn woorden. Ik verwacht dat de schade naar beneden gaat. Ik sta volledig achter het plan dat wij neergelegd hebben en dat uw Staten hebben vastgesteld, om in de komende drie jaar met een verviervoudiging van het budget heel intensief in te zetten op het naar beneden brengen van de populatie grauwe ganzen. Dat gaat om de standvogelpopulatie, waar ook verreweg de meeste schade van is in de provincie Noord-Holland trouwens. Dat is ingezet om in de periode daarna weer met veel minder beheer een stabiel lage populatie te kunnen hebben en dus ook een lagere kostenpost op onze begroting.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Ik had nog een toezegging gevraagd dat u de pilot voor het verkorten van de winterrust zo groot mogelijk kan maken. Ik verwacht dat daardoor ook de schade wel echt zal gaan dalen.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, het is goed dat mevrouw Koning me daarop wijst, want dat heb ik inderdaad verzuimd te antwoorden. We zijn nog aan het onderzoeken of die pilot mogelijk is. Als het niet mogelijk blijkt te zijn, gaan we uitgebreid beantwoorden waarom dat niet mogelijk is. Als het wel mogelijk is, dan gaan we daarmee aan de slag. En welk areaal, op dat punt zijn we nog niet. Ik heb u wel toegezegd – of uw collega's in ieder geval toegezegd in de commissie Landelijk Gebied – om met een planning te komen hiervoor. Dus daar zal ik ook gewoon mee komen.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde iets zeggen over een aantal factoren die mede bepalen dat die kosten zo hoog zijn. Ik wilde even confirmeren, omdat ik hem hoorde zeggen dat het ook gaat om natte natuur. Betekent dat, dat natte natuur

inderdaad een kostenverhogende post is? Zouden we daarmee omgekeerd niet moeten kijken of beleid wat natuur meer vernat, wat dus voor meer kosten gaat zorgen, ook niet een aspect is om mee te nemen in de kostenverlaging?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, het gaat toch gewoon om de aard van de gans. Dus die broeden in de natuurgebieden, overnachten in de natuurgebieden en foerageren op de agrarische grond. Over het algemeen wordt ook gefoerageerd in de natuurgebieden natuurlijk. Wij hebben die samenhang van omstandigheden in onze provincie uitgebreid aanwezig. Dat wil niet zeggen dat als er ergens een hectare meer natuur is of een hectare minder natuur, dat dat opeens heel erg gaat veranderen. Maar bijvoorbeeld uit onze onderzoeken blijkt wel – er wordt nog meer onderzoek naar gedaan – dat de Oostvaardersplassen bijvoorbeeld, dat de ganzenpopulatie die daar broedt en overnacht ook veel bij ons in West-Friesland op de gewassen komt. Dus er zit zeker wel samenhang tussen de aanwezigheid van natuur en de aanwezigheid van agrarische gewassen. Ik denk dat ik u naar de technische briefing van volgende week moet verwijzen, als u daar meer details over wilt weten.

De heer **DESSING** (FvD): Toch even iets scherper, want ik snap het onderwerp wel. Maar over natte natuur had ik het specifiek. Dus of natte natuur inderdaad ten opzichte van droge natuur, of hoe je dat ook wil noemen zonder al te technisch te worden- Maar ik leg wel de link omdat het hier wel gaat over financiën, omdat het een grote kostenpost is, waarbij elk negatief aspect ook een negatieve impact op die begroting heeft.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, in de bossen en in de droge duinen bijvoorbeeld – ik noem even specifiek dat die droog zijn – zie je bijna geen ganzen broeden; rond het water wel veel. Dat is wat ik heb willen zeggen.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, voordat we verzanden in een discussie of er bij een bepaald soort burgemeesters meer ganzenschade is, denk ik dat het eens goed is om het ook even te hebben over een ander punt waar ik u naar vroeg. Dat is eigenlijk het punt waar we het hier regelmatig over hebben gehad: geen knaken, geen taken. Maar we hebben hier wel een taak, maar geen knaken. Die knaken gaan razendsnel de deur uit. Zelfs ongeveer net zoveel als onze vrijheidsbijdrage per inwoner. Dus waar bent u met uw geluid om toch bij het Rijk te vragen: dit kunnen wij helemaal niet aan; 45 miljoen is te veel.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, het is goed dat u dat zegt, want dat heeft u inderdaad aangegeven in eerste termijn ook. In IPO-verband en ook rond de Natuurpact-onderhandelingen- Want we hebben in het Natuurpact één miljoen gekregen voor ons faunabeheer. Dat is niet helemaal voldoende. In die gesprekken wordt zeker ook wel over de bedragen voor het faunabeheer gesproken. Maar het eerstvolgende wat wij dan natuurlijk te horen krijgen, is dat wij verantwoordelijk zijn voor dat faunabeheer en dat we zelf die schade zo hoog hebben laten worden. De waarheid zit altijd ergens in het midden natuurlijk. Dat gesprek wordt gevoerd. Dat wordt niet in de pers gevoerd. Ik weet ook niet of dat helpt of nodig is. Maar het wordt aan tafel wel gevoerd. Binnenkort starten, naar wij verwachten, ook in IPO-verband gesprekken over het Natuurpact 2.0. Er zijn meerdere provincies die daar ook hun zorgen over de oplopende faunaschade uiten.

De heer **MÜLDER** (D66): Dan deel ik wel een beetje de gedachte van mijn collega van de VVD dat het wel- Kijk, nu staat er 45 miljoen. Maar volgens mij, als we deze lijn door gaan trekken, dan hebben we hier waarschijnlijk in het najaar al een heel ander gesprek. Dan begint het echt veel te worden. Waar is die grens en welke maatregelen gaat u nemen? Bij welk bedrag? Want ik denk dat we echt wel ergens even een stop in moeten gaan bouwen. Dat het gewoon niet verder gaat. Het is nu een openeinderegeling en daar kunnen we niet mee verder.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dank, voorzitter. In de commissie Landelijk Gebied heb ik ook aangegeven dat mijn verwachting is dat ons beleid werkt. Ik sta voor het beleid dat we hebben ingesteld. Ons beleid is erop gericht om de schade die wij moeten vergoeden voor de houtduiven naar nul terug te brengen, doordat we daar weer afschot mogelijk maken, aan verjaging ondersteunend afschot. Vanaf 1 maart, heb ik zojuist aangegeven. Dat is al 10 miljoen. Dat is echt een behoorlijk bedrag. Ons beleid voor de ganzen is erop gericht- Daar hebben we budget voor beschikbaar, daar ligt een enorm faunabeheersplan voor de ganzen. De faunabeheereenheid

is daar met de wildbeheereenheden volop bezig om te zorgen dat er ook echt uitvoering aan gegeven wordt. De eerste signalen zijn daar positief over. De pilot die we daarvoor op Texel hebben gedaan, heeft de resultaten gebracht die we verwachten in de rest van Noord-Holland ook te zullen realiseren. Op die basis heb ik in de commissie Landelijk Gebied ook aangegeven dat ik verwacht dat de faunaschade dit jaar stabiel blijft en daarna zal gaan dalen. In die twee jaar daarna.

De heer **MÜLDER** (D66): Voorzitter, dan geloof ik hier de gedeputeerde. Nog beter, u heeft, ondanks dat het voor mijn fractie niet altijd even makkelijk is, met al uw plannen volgens mij zelfs steun van ons gekregen. Maar toch zou ik wel van u willen vragen om bij de volgende commissie toch wel te zeggen: goh, maar dit is mijn taks; hierna moeten we echt een soort van- Dit is de stop. Want stel dat het toch doorstijgt, dan wil ik voorkomen dat u zegt: ja, maar we moeten nog even door. Nee, ik wil dan wel weten: waar ligt de max? Zou u voor ons daar een voorstel voor kunnen maken?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, ik weet niet of dat mogelijk is, omdat de aard van een openeindregeling natuurlijk is dat die een open eind heeft. Dus die regeling is gewoon dat we de schade vergoeden. Wij doen er nu alles aan om ervoor te zorgen dat de schade lager wordt doordat we het beheer veel intensiever doen. Ik heb de verwachting dat dat gewoon goed gaat, omdat ik zie dat er in de praktijk uitvoering aan ons beleid wordt gegeven, en we hebben stevig beleid gemaakt en daar ook stevig budget voor vrijgemaakt.

De heer **VALK** (BBB): Ja, voorzitter, ik hoor alle partijen zeggen: we willen die faunaschade niet. De vraag aan de gedeputeerde: heeft u genoeg bevoegdheden? Heeft u nog dingen nodig van PS om het nog beter te kunnen doen? We zijn net begonnen met het jagen, per 1 februari. Dus dat we daar nu nog geen resultaat van zien op 1 maart, dat is logisch. Maar heeft u nog meer bevoegdheden nodig?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik heb in de commissievergaderingen meerdere keren aangegeven dat alle mogelijkheden die wij zien binnen de wet, toegepast worden om de populatie naar beneden te brengen, de ganzenpopulatie naar beneden te brengen. Dus het lijkt er nu op dat alle bevoegdheden die wij hebben binnen de wet toegepast worden. Ja, dan kunt u mij niet meer bieden dan de wet. We zijn nog aan het onderzoeken wat we met de winterrustperiode kunnen doen. Dat is complex, maar daar zit niet het gros van onze schade. Dus wat we nu in die standganzenpopulatie doen met het Faunabeheerplan Gans, dat moet echt het gros van het resultaat gaan brengen. Dat beleid is erop gericht om succesvol te zijn op basis van ervaringen in de pilot, wat heeft laten zien dat het kan.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, dank, voorzitter. Toch nog even doorgaand op de interruptie van mijn collega van D66, de heer Mülder, die sprak over een maximumbedrag. Dat lijkt me lastig inderdaad met een openeindregeling, hoe graag ik dat ook zou willen zien. Maar als de schade nou niet daalt, ligt er dan nog een plan B klaar? Want daar heb ik een hard hoofd in. Want u zegt zelf, ik heb- Dat was een antwoord op mijn vraag tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen dat u zei: er zijn geen beperkende maatregelen meer. Gelukkig, dankzij mijn collega mevrouw Ouderkerken komt er een onderzoek naar die winterrust. Maar wat is een plan B? Moet u dan op een gegeven moment niet zeggen – en ik weet wat er in het coalitieakkoord staat; ik kijk ook naar mijn collega's van BBB –we zullen toch ook eens een keer naar het eigen risico van de boeren moeten kijken?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik hou me natuurlijk gewoon aan het coalitieakkoord. Maar los daarvan is het niet per se zo dat de schade kleiner wordt als we de schade anders verdelen. Dus het hoofddoel zou volgens mij moeten zijn dat we de schade verkleinen, want als we in een stijgende lijn een kleiner percentage nemen, dan blijft het nog steeds een stijgende lijn. Ons beleid is er volop op ingezet om die populatie naar beneden te brengen. Als dat onvoldoende blijkt te zijn, dan zullen we meer in moeten zetten op nog meer mensen die aan dat populatiebeheer doen. Dus dan zal je uiteindelijk gewoon met nog meer jagers moeten zorgen dat er nog meer afschot is. Dat is de enige mogelijkheid om er uiteindelijk voor te zorgen dat de populatie toch verkleint. Maar de inzet die we nu hebben en ook de geluiden die we terugkrijgen uit de wildbeheereenheden, die door de faunabeheereenheid gevraagd zijn om tot een verdubbeling van het beheer te komen, zijn positief. Die hebben daar

ook positieve reacties op gegeven, en worden daar ook bij begeleid en geholpen op verschillende manieren. Onder andere doordat we koelingen plaatsen, doordat we ze helpen met de kosten voor munitie, dat we ze helpen met de kosten voor lokganzen. We gaan best ver in ons beleid om dit mogelijk te maken. Nogmaals, we zijn dus van één miljoen naar vier miljoen budget gegaan, gewoon voor de kosten van het beheer. Dus het is absoluut niet zo dat we niks aan het doen zijn. We zijn met een enorme operatie bezig.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik blijf het gewoon niet niks vinden dat er ongeveer 10 procent van de begroting naar één groep ondernemers gaat. Ik snap dat de schade voor die ondernemers heel erg groot is. Maar het betekent ook heel erg dat we heel veel andere dingen niet kunnen doen. Ik snap dat we binnen de regeling aan sommige limieten zitten. Maar moeten we dan niet eens overwegen om de regeling aan te passen? Dus inderdaad, kunnen we niet naar een periodieke regeling? Kunnen we niet eens kijken of je een bedrag moet gaan betalen om een aanvraag in te dienen? Dat we meer ook naar dat soort dingen gaan kijken. Anders blijft de openeinderegeling zoals die nu is. Ja, we weten gewoon niet hoeveel dat gaat toenemen.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Kijk, ook dat gaat over een verdelingsvraagstuk. Dus dan maken we de drempel hoger om de schade die wel is opgetreden, anders te verdelen. Maar uiteindelijk is die schade er nog steeds. Wij zijn als provincie al heel lang verantwoordelijk om te zorgen dat die populatie naar beneden gaat. We hebben het sinds 2017, na een enorme stijging, stabiel weten te houden, maar nog steeds wel heel erg hoog. We zetten er nu fors op in om die populatie naar beneden te brengen. Om dan te zeggen, nou, terwijl we daar nog mee bezig zijn, we zijn net de eerste maand- Gaan we kijken of we het toch anders kunnen verdelen, want we vinden het toch wel hoog… Ja, wat ik hoop en ons ook echt gun, is dat als er weer een populatie enorm groeit en schadecijfers weer enorm groeien van welke soort dan ook, dat we eerder ingrijpen en niet toekomen aan een moment dat we met elkaar aan het praten zijn over verdubbeling van het doden van het aantal dieren, want dat is helemaal niet wat we willen. Uiteindelijk is het gewoon zo hoog geworden, ook doordat wij een lange periode toe hebben moeten zien dat het heel erg hoog wordt. En het enige wat je kunt doen om dat hoge getal naar beneden brengen, is te zorgen dat die populatie ook daadwerkelijk weer naar beneden gaat.

De **VOORZITTER**: Een aanvullende vraag?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Je kunt in de tussentijd over verdeling van de schade praten, maar het blijft een enorme schadepost.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, het is geen antwoord op mijn vraag. Ik vraag aan de gedeputeerde: kunnen we de regeling eventueel aanpassen, bent u daar ook toe bereid? Want u geeft zelf al aan dat u hoopt dat die faunabeheerplannen gaan werken. Nou, dat hoop ik natuurlijk ook; dat hopen we denk ik allemaal hier. Maar hoe zit dat met die regeling? Kunnen we die aanpassen? En bent u bereid om dat eventueel, ja, te herzien?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik heb steeds rondom het ganzenbeleid aangegeven: wij nemen de verantwoordelijkheid om de populatie die wij zelf naar boven hebben zien gaan, naar beneden te brengen. Vanaf het moment dat die veel lager is, dan kunnen we er natuurlijk ook over praten hoe we die schade dan verdelen. Dan denk ik dat het redelijk is. Sterker nog, dat heb ik ook richting de agrarische sector wel aangegeven, dat zij dan vervolgens zelf verantwoordelijk zijn om die schade op een stabiel laag niveau te houden.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Nou ja, het is nog steeds geen antwoord op mijn vraag, maar-

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Het antwoord is op korte termijn dus ‘nee’ en op langere termijn ‘ja’.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter. Want, ja, ik heb toch inderdaad in het begin gevraagd van, goh, waarom is het nou bij ons hoger? Eigenlijk lijkt dat antwoord gewoon niet heel erg goed te kloppen. Want u zegt inderdaad zelf: tot 2017 is er een enorme stijging

geweest, daarna stabiel. Dan kan je inderdaad zeggen: de houtduif, nou, daar hebben we een probleem mee gehad. Nou, dat is nog geen 25 procent van onze kosten. Dat betekent dat er dus extreem veel meer schade is gekomen met een stabiele populatie. Als u enige antwoord dan 'beheer' is, dan denk ik: gek. Dat is vreemd. Want de kosten stijgen, de populatie is hetzelfde. Dus dan kan alleen beheer niet de oplossing zijn.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Nou, voorzitter, het hangt ook veel samen – en daar hebben we natuurlijk weinig invloed op – gewoon met de prijs van het gewas. Dus gras is veel duurder geworden, groente is veel duurder geworden. Dat betekent dat de schade die wij vergoeden hoger is, omdat de waarde van de schade hoger is.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter. In de statistieken van BIJ12 worden gelukkig ook andere provincies goed bijgehouden. Dat klopt. Inderdaad. Maar ik ga ervan uit dat het gewas in Friesland niet duurder was dan in Noord-Holland. Dus hoe kan het dan nog steeds zo zijn dat met eenzelfde populatie zij nog minder schade hebben dan dat wij hebben, wat zo exponentieel groeit? Dus blijkbaar hebben wij dat gewas- Dezelfde prijs. Waarom hebben wij dan alsnog hogere kosten? Ik snap het gewoon niet.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank. De schade in Noord-Holland is eigenlijk vrijwel continu. Ik heb niet helemaal de cijfers tot 20 jaar geleden. Maar dat is bijna altijd hoger geweest dan in andere provincies. Dus als je beginpunt al dubbel of misschien wel drie keer zo hoog is als in de provincie Friesland bijvoorbeeld, dan is het niet heel vreemd om dan in de gewasstijging ook nog steeds diezelfde verhoudingen te zien. Kijk, ook daar waren de bedragen bij het vaststellen van het Natuurpact veel lager dan nu. Daar zijn alle provincies toen mee akkoord gegaan. Nu is het overal veel te weinig. Alleen bij ons is het als koploper van de hoeveelheid faunaschade veel en veel te weinig.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, ik denk dat het goed is om inderdaad die statistieken nog eens een keer goed in te duiken, want volgens mij zitten wij dan alsnog hoger. Inderdaad, u heeft gelijk, we begonnen ook al hoog, waardoor ik denk ik nog blijer ben dat de VVD ook al daarnet begon over misschien iets gaan schuiven in het eigen risico.

De **VOORZITTER**: De heer Wallaart. Ik wil u erop wijzen dat er volgende week een technische sessie is over de faunaschade. Dus een hele hoop vragen die u nu stelt zullen daar volgens mij ook aan bod kunnen komen.

De heer Wallaart, PvdA.

De heer **WALLAART** (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Toch even de meer politieke vraag vanwege wat de gedeputeerde hier zegt. Hij geeft eigenlijk aan: ik ga eerst beheren, dan gaat de populatie omlaag; en als die omlaag is, dan wil ik op termijn nog wel eens kijken naar die woest aantrekkelijke regeling, zoals ik hem maar even beschouw. Ik hoor hier de VVD spelen met de eigen bijdrage. Ik hoor Volt iets zeggen over leges. Je zou ook een drempelbedrag kunnen invoeren. Zegt de gedeputeerde nu eigenlijk: dat ga ik allemaal niet doen zolang die populatie zo hoog blijft?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat klopt. Dat heeft er ook mee te maken dat ik uitvoering hoor te geven aan het coalitieakkoord. In het coalitieakkoord staat een afspraak over vijf procent eigen risico.

De heer **WALLAART** (PvdA): Voorzitter, er zijn hier meer regelingen genoemd dan dat. Inderdaad, ik sta achter het coalitieakkoord. Dus die vijf procent eigen bijdrage, ik geef u dat te na. Dat hebben jullie uit onderhandeld als BBB, via de voorzitter. Maar nu zeggen van, ik ga helemaal niks aan die regeling doen zolang de populatie nog zo hoog is, die moet eerst omlaag, dat is toch volstrekt onverantwoord, financieel gezien?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik ben even benieuwd waar u dan op doelt. Als we het coalitieakkoord volgen en die vijf procent eigen risico aanhouden, dan zou je een regeling moeten maken waarbij je de drempel verhoogt. Dan zou je dat soort- Dan blijft het nog steeds

een openeinderegeling. Dan blijft het nog steeds heel veel schade, waarbij je dan weliswaar de drempel wat verhoogd, maar dat gaat natuurlijk in onze getallen uiteindelijk niet heel veel verschil maken. Terwijl het daadwerkelijk naar beneden brengen van die populatie niet alleen volgend jaar, maar ook het jaar daarna en alle jaren daarna, als we vervolgens goed beheren en een stabiel lage stand hebben, vol te houden is en ook juridische zekerheid in zich heeft. Want de vorige coalitie heeft geprobeerd om dat eigen risico omhoog te brengen. Nou, dat is bij de rechter onderuitgegaan. Er is nog een hoger beroep tegen lopende, hoor. Laat ik het zo zeggen, de basis van dit beleid zou moeten zijn dat je grip wilt krijgen op die populatie, zodat je met veel minder beheer een stabiel lage populatie en veel minder schade hebt, ook voor onze financiën. Vervolgens ga je over de verdeling spreken.

De **VOORZITTER**: Ik wil toch nog even kwijt, ik snap deze discussie, maar er is volgende week een technische briefing over faunaschade. Daar zijn volgens mij alle mogelijkheden voor u om die technische vragen ook te stellen. We zijn hier bezig met een eerste begrotingswijziging.

Ik geef het woord aan de heer Olthof. Geen- Gedeputeerde Gielen.

Gedeputeerde **GIELEN**: Ja, voorzitter, er was mij één vraag gesteld door de PVV over netcongestie. Eigenlijk met de vraag van, nou, gaan we daar wat aan doen of wat doen we daar al? Ik deel natuurlijk heel erg met u de zorgen die u daar ook over uit, van hoe groot en wezenlijk dit probleem is en hoe veel we daar ook wel als provincie niet mee moeten. Gelukkig doen we dat ook. Dus we zijn natuurlijk druk bezig met het thema netcongestie. We hebben daar ook regelmatig het gesprek over in de commissie Leefomgeving. We doen dat voornamelijk vanuit de Taskforce Energie Infrastructuur. Daarin volgen we eigenlijk drie sporen. Dus aan de ene kant het versneld aanleggen van nieuwe infrastructuur. Dat is natuurlijk heel erg belangrijk, dat dat net zo snel mogelijk uitgebreid wordt. Maar ook grip krijgen op die langere termijnplanning van, wat komt er nou aan en wat zijn nou de vragen ook vanuit de verbruikerskant? En we werken ook aan slimme oplossingen, zoals bijvoorbeeld de energy hubs waarin wij ook een stimuleringsregeling hebben. Dus er zijn een aantal sporen waarin we daar ook aan werken. We blijven daar ook aan werken. We komen ook dit voorjaar bij u met een brief. Dat vroeg u ook: wanneer worden PS nou geïnformeerd? We komen dit voorjaar met een actualisatiebrief over waar we staan binnen het probleem en binnen ons beleid. Dus dan zullen we dat gesprek daar ook nog verder over voeren.

De **VOORZITTER**: En dan nu de heer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb één vraag, of in ieder geval een motie van de Partij voor de Dieren. De heer Hollebeek werd getriggerd eigenlijk door één zinnetje in de eerste begrotingswijziging, waardoor hij deze motie heeft ingediend. In ieder geval wat de aanleiding was. Dan hoop ik ook, als ik dat zinnetje kan ontkrachten, dat dat ook aanleiding is om de motie weer in te trekken, omdat we namelijk in 2026 geen nieuwe evenementen op dit moment op de lijst hebben staan met dieren. Die zijn op dit moment niet aangevraagd – behalve de lopende evenementen die we hebben. Dus dat is niet de reden dat wij in 2026 meer middelen nodig hebben. Dus deze motie draagt niks bij aan uiteindelijk meer financiële ruimte voor 2026. Dat staat even los overigens – want deze motie gaat veel verder – dat wij inderdaad dierenwelzijn, ook bij sponsorbeleid, hoog in het vaandel hebben staan, maar dat we er ook voor hebben gekozen om het niet uit te sluiten. Dat zijn niet de meest grote evenementen, maar het zijn wel soms kleine evenementen met een heel kleine bijdrage, dat we soms wel iets kunnen realiseren of iets kunnen ondersteunen. Dus we ontraden deze motie om twee redenen. 1, hij draagt niets bij aan 2026 en 2, dat het in ieder geval niet het beleid is op dit moment om dieren, niet-menselijke dieren, uit te sluiten van sponsoring. Zoiets was het toch? Van sponsorevenementen.

De **VOORZITTER**: Menselijk dier, de heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dat is in ieder geval fijn om te horen van de gedeputeerde. Ik vraag me dan wel een beetje af. Er zit nog een klein beetje spanning erin. Ik hoor van, ja, het zijn kleine evenementen die we dan toch wel sponsoren. Ik zou dan toch eigenlijk wel, ja, een lans willen breken van, kijk er dan even goed naar of dat echt de dingen zijn, als er een nieuwe sponsoring komt, die bijdragen aan de doelen die wij als provincie hebben. Want dierenwelzijn is wel degelijk ook een van onze punten waar wij ons als provincie voor inzetten. We hebben dat met elkaar afgesproken.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nou, over dat laatste hebben we zeker geen misverstand, omdat dierenwelzijn ook bij het sponsorbeleid hoog in het vaandel staat. Dus dat voeren we ook uit. Daar kijken we ook kritisch naar. Ik denk alleen – en dan hoeven we het niet spannender te maken dan het is – dat er gewoon een principieel punt ligt dat u tegen evenementen bent waar dieren in voorkomen. Dat is niet het beleid van dit college. Dus in dat opzicht raden wij deze motie af.

De **VOORZITTER**: Dat was de eerste termijn van Gedeputeerde Staten. Dan ga ik kijken of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Klein van de ChristenUnie.

Tweede termijn Provinciale Staten
De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Dank aan het college van GS voor de beantwoording en ook voor de toezegging. Ik heb het idee dat u eigenlijk precies toezegt wat ik in de motie vraag. Als dat zo is, dan denk ik dat we hem terug kunnen trekken, Maar misschien kunt u daar nog even op reageren zo of het inderdaad is wat wij in de motie voorstellen? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Mülder, D66. De heer Valk van de BBB ook niet. De heer Wallaart, Partij van de Arbeid? Nee. De heer Dessing? Nee. Mevrouw Schneemann? Mevrouw Van der Helm? 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, dank natuurlijk aan de gedeputeerde van Financiën voor de beantwoording van de financiële vragen. Ze is ingegaan op de motie. Ik ben verbaasd dat de gedeputeerde vindt dat ze deze motie moeten ontraden omdat die overbodig is, terwijl het realistisch ramen van nu in deze eerste begrotingswijziging wordt ingebracht. Ik vraag natuurlijk in het dictum om veel meer. Ik vraag namelijk om bij de kaderbrief een analyse te presenteren van de uitgestelde intenties over de afgelopen periode, zodat we ervan kunnen leren. Dus ik zou deze motie aan. Ik ben een beetje- Ja, daar is ze verder niet op ingegaan. Dat had ik graag gezien.

De **VOORZITTER**: Ja, u bedoelt te zeggen dat u de motie gewoon ingediend heeft en in stemming laat brengen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik laat hem in stemming brengen.

De **VOORZITTER**: Ja, want u zei: ik houd hem aan. Dat zou-

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Nee, nee, ik bedoel ‘in stemming brengen’. Excuus.

De **VOORZITTER**: Dat is goed. Dank u wel.

Mevrouw Uiterwijk? De heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Ja, inderdaad, fijn om te horen dat er geen nieuwe evenementen zijn. Tenminste, niet waarbij dieren betrokken zijn. Evenementen zijn we altijd voor.

Ik snap wat de gedeputeerde zegt. Ik vind het alleen een beetje verwarrend als gezegd wordt: het is geen beleid van dit college. Ik denk, ja, maar wij stellen hier toch als PS dat beleid vast. Dan is er nog wel een beetje een soort semantische verwarring tussen het onderdeel van ‘zijn’, wat ik hoor uit het woord van de gedeputeerde, terwijl ik toch wel duidelijk heb gezegd ‘het gebruikt worden’. Dan kom ik ook meteen terug op de reactie van de heer Mülder in eerste termijn. Want ook menselijke dieren horen volgens mij niet gebruikt te worden voor vermaak. Toch? Lijkt me wel. En ook bijbels gezien – even in reactie op mevrouw Koning-Hoeve – inderdaad, bijbels gezien is de mens heel anders dan de dieren, maar ik ken de heilige geschriften van de grote monotheïstische levensbeschouwingen. In geen één staat dat dieren louter ter vermaak zijn van

de mens. Wel ter nut, maar niet ter vermaak. Dus zowel als christen, moslim, jood of als darwinist zou je de motie wat mij betreft moeten kunnen omarmen.

Dan als laatste even, toch heel kort. Ik ga niet een technische briefing hier heel uitgebreid naar voren halen. Maar het mooie, het gaat hier over beheren, beheren, beheren inderdaad, en ik vind het mooi dat D66 en Volt de discussie enigszins proberen te verbreden. Hartstikke mooi. Maar wat ik blijf missen in deze discussie, en dat is toch wel iets wat eigenlijk maar best nog wel een beetje pijn doet, is dat de hele landbouwtransitie toch weer geen onderdeel uitmaakt van deze discussie. Ik zou zeggen: lieve mensen, minder gras, meer plantaardig voedsel in plaats van maar blijven, blijven, blijven beheren. Dat scheelt geld. Dat is gezondheid. Dat levert ruimte op. Dus denk erover na en u zult hier over 10 of over 20 jaar denken: die meneer Hollebeek, die was zo gek nog niet. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Nou, dat laatste denken we zeker niet. Mevrouw Bezaan van de PVV? Mevrouw Koning-Hoeve? Nee. Statenlid Korzelius? Ook niet.

Dan hoorde ik nog een vraag aan de gedeputeerde van de ChristenUnie over motie M34.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, voorzitter, mijn toezegging lijkt erop. Alleen, het is wel een afbakening in wat u in uw motie aangeeft, want in uw motie vraagt u ook om ook de bestedingen allemaal aan te geven. Dat wordt echt heel veel werk. Dus wat ik wil doen, wat ik zeg, is een overzicht te geven van de decentralisatie-uitkeringen. Natuurlijk wil ik ooit ook wel een keer de motie afdoen. Dus daarom heb ik liever een toezegging dat ik dat zal doen en dat ik dus dat overzicht- Want nu krijgt u een overzicht van, noem het maar, programma 7, de verschillende doelen, maar dan heeft u nog niet de bedragen. Ik heb toegezegd om dat te gaan toevoegen.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dat is heel fijn. Ik had de motie ook aangepast naar aanleiding van de eerdere toets die er is geweest, dat ik niet om de specifieke bedragen, maar de overzichten vroeg. Ik denk dat we nu heel dicht bij elkaar zijn. Dus ik kan u toezeggen dat ik de motie ga intrekken. Meneer de voorzitter, ik trek de motie in.

Motie 34 'Inzicht besteding decentralisatie-uitkeringen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dat is motie M34.

Dan zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn. Er zijn geen vragen meer open. U weet, als ik nu de beraadslagingen ga sluiten, dat u geen moties meer in kunt dienen of wijzigingen kunt aanbrengen. Dus ik kijk nog heel even of daar behoefte aan is bij een van de fracties. Zo te zien niet. Dan zijn hierbij de beraadslagingen afgerond over agendapunt 7 en gaan wij naar agendapunt 8.

De discussie wordt gesloten.

8 Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland (Voordracht 11-2026).

De **VOORZITTER**: Agendapunt 8 betreft het Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland. Dat is voordracht 11-2026. In het coalitieakkoord heeft de provincie Noord-Holland de ambitie opgegeven om gemeenten en regio's te willen ondersteunen bij het op peil houden van het voorzieningenniveau, waaronder sport. En specifiek staande voor sportambities, om de breedtesport te versterken en ook om te zoeken om de ontwikkeling van regionaal sporttalent te stimuleren en ook die brug te slaan met de topsport. Die uitgangspunten die daaraan ten grondslag liggen, zijn in maart 2025 al besproken in de Statencommissie Leefomgeving. Met de bestuurlijke regio's is hier ook over gesproken en het beleidskader is daarop aangepast.

Tijdens die bespreking in de commissie Leefomgeving van 16 februari zijn de volgende kernpunten aan bod gekomen. De ambitie van het sportbeleid versus beperkt budget en de personele inzet. Er is twijfel of doelen haalbaar zijn zonder extra middelen. De rol van de provincie die vooral verbindend en faciliterend moet zijn met kennisdeling en regionale

afstemming – niet primair financiering of uitvoerend. Er wordt nadruk gelegd op breedtesport, leefbaarheid, verenigingen en vrijwilligers. En de relatie sport, recreatie en natuur, waarbij bewegen gestimuleerd wordt, stimuleren zonder extra druk op kwetsbare natuurgebieden.

Gedeputeerde Staten hebben in ieder geval één toezegging gedaan. Dat is dat ze de ondersteuning van verenigingen en vrijwilligers expliciet meenemen en ze werken dat verder ook uit in het uitvoeringsprogramma. De sprekers die zich hebben gemeld is de heer Heijnen van het CDA, mevrouw Ten Ham van de Partij van de Arbeid, de heer Van Tiggelen van de PVV, mevrouw Bouhlel van de SP, de heer Becker van de BBB, mevrouw Schneemann van Volt, mevrouw Jansen van D66, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Klein van de ChristenUnie, mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren en Statenlid Laport van GroenLinks. Ik geef de heer Heijnen van het CDA als eerste het woord.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, de sportdeelname in Nederland is in 2024 stabiel gebleven, maar nog altijd niet terug op het oude niveau van voor corona, concludeerde NOC*NSF vorig jaar in een onderzoek. En vooral onder jongeren blijft het aantal sporters achter. Dat laat zien dat sporten niet vanzelfsprekend is en door overheidsingrepen ook kan verminderen. Het verdient daarom continu aandacht. De overheid heeft daarbij een belangrijke faciliterende taak: organiseren van locaties, evenementen, ondersteunen met kennis en vooral ook niet te veel in de weg zitten zodat de samenleving zijn werk kan doen. Zoals u weet, vindt het CDA dat de provincie de inzet op sport, maar ook op cultuur, dorpshuizen en voorzieningen aanzienlijk moet vergroten. Dit, omdat wij geloven dat deze vormen van ontmoeting en verbinding bijdragen aan de betrokken samenleving. Daarnaast is het gezond voor lijf en geest. We zijn daarom ook blij dat de provincie met dit beleidskader sport, weg is van het absolute minimum aan inzet op sport. Het is een heel mooie eerste stap en daarvoor ook een groot compliment aan de gedeputeerde. Het legt een mooie basis. En als het aan het CDA ligt, bouwen we daar ook een volgende coalitieperiode op voort om de inzet en betrokkenheid van de provincie nog verder te versterken.

Voorzitter, kijkend naar dat beleidskader is het CDA dus nu grotendeels tevreden. We vinden het goed dat sport uitdrukkelijk wordt gekoppeld aan leefbaarheid en voorzieningen, inclusief die sportlocaties. Ook ondersteunen wij de rol van de provincie in het verbinden van gemeenten en het uitwisselen van kennis. Het is ook goed te zien dat de provincie de verbreding wil blijven maken tussen breedtesport, talentontwikkeling en topsport. Hoewel de focus voor het CDA vooral op die breedtesport ligt. Tot slot blijven we het sponsoren van top- en breedtesportevenementen steunen, evenals de inzet op inclusie en sociale veiligheid. De motie van de Partij van de Arbeid over de veilige kleedkamer dienen we dan ook van harte mee in.

Maar, voorzitter, dat gezegd hebbende, zijn er twee elementen waar het CDA extra aandacht voor wil vragen. Allereerst de inzet op verenigingen. Uit het onderzoek van NOC*NSF, wat ik zojuist aanhaalde, blijkt dat sporten in verenigingsverband groeit. Het aantal lidmaatschappen van een sportclub in 2024 steeg met 68.000. Dat zijn aantallen waar we als politieke verenigingen van kunnen dromen. Tegelijkertijd weten we dat verenigingen het zwaar hebben. Het beleidskader omschrijft dat ook en wij horen dat ook regelmatig in de praktijk tijdens onze werkbezoeken. Nu heeft het kabinet Jetten in het coalitieakkoord een voor het CDA belangrijke passage opgenomen om de regeldruk voor verenigingen fors te verminderen, bijvoorbeeld rondom het organiseren van evenementen. Verenigingen die vooral gedragen worden door vrijwilligers. Als vrijwilligers hun tijd kwijt zijn aan regels en formulieren gaat dat ten koste van sport en ontmoeting, maar vooral ook van plezier – en daarmee uiteindelijk ook van de leefbaarheid. Deze regeldruk ontstaat door een stapeling van landelijke, provinciale en lokale regels. Gemeenten passen nationale wetgeving soms ook verschillend toe of hebben eigen complexe regels, bijvoorbeeld rondom evenementen, wat in de praktijk kan leiden tot extra lasten voor verenigingen en vrijwilligers.

Voorzitter, wat het CDA betreft, zou dit onderdeel moeten zijn in de gesprekken en de kennisuitwisseling tussen de gemeenten, zoals de provincie die wil voeren. Samen met D66, Partij van de Arbeid, BBB, JA21 en de ChristenUnie hebben wij daarom een motie met het volgende dictum: “Wij verzoeken GS inzichtelijk te maken hoe de provincie aansluit bij de landelijke inzet om regeldruk voor verenigingen te verminderen, regeldruk voor verenigingen structureel te

agenderen in gesprekken met gemeenten, met aandacht voor de lokale toepassing van landelijke wetgeving. Dit expliciet op te nemen in het Actieprogramma Sport Noord-Holland dat in 2026 verschijnt, en gaat over tot de orde van de dag."

Motie 37-2 maart 2026
Verminderen regeldruk voor verenigingen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Het Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland beschrijft dat sportverenigingen onder druk staan;*
- *Sportverenigingen steeds vaker aangeven dat zij vastlopen in regels, procedures en administratieve verplichtingen;*
- *Het nieuwe landelijke coalitieakkoord1 wil inzetten op het verminderen van onnodige regeldruk voor verenigingen, onder andere voor evenementen.*

Overwegende dat:

- *Verenigingen van grote waarde zijn voor sport, ontmoeting en sociale betrokkenheid;*
- *Steeds meer sportclubs in Noord-Holland door stijgende energieprijzen, toenemende regeldruk en een afname van het aantal vrijwilligers in de knel komen;*
- *Vrijwilligers het fundament vormen van verenigingen en overmatige regeldruk hun inzet en betrokkenheid onder druk zet;*
- *Er naast nationale regels ook provinciale of gemeentelijke regels zijn die praktische belemmeringen opleveren voor verenigingen en vrijwilligers;*
- *De provincie een belangrijke rol heeft richting gemeenten als gesprekspartner en medeoverheid.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Inzichtelijk te maken hoe de provincie aansluit bij de landelijke inzet om regeldruk voor verenigingen te verminderen;*
- *Regeldruk voor verenigingen structureel te agenderen in gesprekken met gemeenten, met aandacht voor de lokale toepassing van landelijke wetgeving;*
- *Dit expliciet op te nemen in het Actieprogramma Sport Noord-Holland dat in 2026 verschijnt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Dennis Heijnen (CDA), Krista Jansen (D66), Marloes ten Ham (PvdA), Michel Becker (BBB), Kelly Uiterwijk (JA21) en Michel Klein (ChristenUnie).

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, het tweede punt betreft de sportlocaties. Die koppeling met de Omgevingsvisie in het stuk is sterk, maar achterstallig onderhoud en verduurzaming-

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, sorry, het duurde even voordat ik- Ik zat even te denken. U had het net over de regeldruk. Kunt u een voorbeeld geven welke regeldruk zou willen verminderen voor verenigingen?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Zeker. Dus een deel van de regeldruk zit landelijk. Daar gaat het bijvoorbeeld om de moeite die verenigingen hebben bij het aanvragen van een bankrekening of het registreren van hun bestuurders en dergelijke. Dat is denk ik wat de landelijke overheid kan oplossen. Wat je in veel gemeenten ziet, is dat op het moment dat zij een sponsorloop willen organiseren, je allerlei formulieren moet invullen, je aan allerlei eisen moet voldoen – het afzetten van de wegen, de scholing van de mensen, et cetera – waardoor je eigenlijk- Die regels zijn vaak wel gemaakt met de beste bedoelingen, want het gaat natuurlijk om veiligheid en het gaat om- Alleen, het nadeel daarvan is dat je als vrijwilliger zoveel tijd kwijt bent aan procedures en werkzaamheden, terwijl de aandacht juist op die sponsorloop zelf moet liggen.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, ik snap het en met name het laatste. Daar was ik inderdaad al bang voor. Want in die vergunningaanvragen of evenementen-aanmeldformulieren staat bijvoorbeeld hoeveel EHBO'ers je nodig hebt, welke wegen er afgezet moeten worden. Dat lijkt me toch dat dat zeker moet blijven bestaan.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dus de motie roept ook niet op om alle regels te schrappen, want we hebben ook regels nodig. Maar we zien nu wel dat het benauwend werkt voor die sportverenigingen, voor die vrijwilligers. Dus het zou heel goed zijn om daar eens naar te kijken: oké, welke gegevens heb je echt nodig? Moet dat met een formulier? Of is het wellicht op een andere manier te regelen? Zodat je toch vooral die kracht van die verenigingen ondersteunt in plaats van ze te verstikken met te veel complexe procedures. Maar de motie roept zeker niet op, ter uw geruststelling, om alle regels te schrappen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Heijnen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dan het tweede punt. Dat betreft de sportlocaties. Die koppeling met de Omgevingsvisie is dus sterk. Maar achterstallig onderhoud en verduurzaming van sportaccommodaties vragen om meer regie en ondersteuning. Want ook hier zien we dat gemeenten en sportclubs vastlopen. Voor het verduurzamen van sportaccommodaties van verenigingen is nauwelijks kennis, uitvoeringskracht en budget. Wij roepen de gedeputeerde dan ook op dit mee te nemen in de gesprekken in de gemeenten. Ook dienen we de motie van D66 over het budget voor verduurzaming sportlocaties graag mede in.

Voorzitter, afrondend. Het CDA is blij met deze betekenisvolle stap die vandaag wordt gezet om provinciaal sportbeleid weer op de kaart te zetten. Hopelijk bouwen we vanaf hier verder. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Ten Ham van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **TEN HAM** (PvdA): Dank u wel. Mevrouw Ten Ham van de Partij van de Arbeid. Ja, dank, voorzitter. We hebben de afsluitingsceremonie van de Winterspelen net achter de rug. Vrijdag gaan de Paralympische Spelen van start. Geen mooier moment om ook voor Noord-Holland en onze Noord-Hollandse sportvelden en kleedkamers te zorgen dat ze nog veiliger, inclusiever en toegankelijker worden.

Allereerst wil ik grote waardering uitspreken voor de wijze waarop GS nu al werkt aan een inclusief een veilig sportklimaat. In de commissies hebben ik en mijn medecollega's het al vaker benoemd. En ik wil ook weer waardering naar hen uitspreken. Er is heel veel passie, enthousiasme, echte aandacht en ook heel veel plezier voor het thema sport. We komen van ver, maar we zijn een mooie route ingeslagen. Die aandacht en het plezier is ook zichtbaar in het beleidskader.

Wat we wel graag nog willen als aanvulling heeft betrekking op onze verenigingen en de sportaanbieders, zodat onnodige drempels worden weggenomen. Er gaat al heel veel goed en dat maken we graag nog beter zichtbaar, maar we zijn er nog niet. Want de realiteit is ook dat zevenhonderdduizend sporters in Nederland zich niet welkom voelen op of rond het sportveld, en er toch nog heel veel beperkingen en onveilige situaties worden ervaren door zowel de sporter als de toeschouwer. Het gevolg is heel veel uitval. Hoe maken we sportverenigingen nog toekomstbestendiger? Sportaanbieders en verenigingen hebben in de pilot van De Veilige Kleedkamer, zoals de provincie Drenthe heeft laten uitvoeren, aangegeven enorm geholpen te zijn bij concrete hulp, een positieve en preventieve aanpak, zoals dit praktische initiatief heeft laten zien. Het werkt heel erg enthousiasmerend om inzet en vooruitgang, al dan niet intern, zichtbaar te maken. Dus gewenst gedrag stimuleren, verbetering in kaart brengen en best practices blijven delen, zoals ook al eerder werd genoemd, zodat iedereen zich gewaardeerd, gezien en veilig voelt tijdens het sporten en langs de lijn. Vandaar de motie ‘Veilige en toegankelijke kleedkamer met een team – persoonlijk vind ik het een prachtopstelling – van GroenLinks, CDA, Volt, VVD, Partij voor de Dieren, SP, D66, ChristenUnie en BBB, waarvan het dictum luidt: “De verkenning richting de uitvoeringsagenda hoe een soortgelijke aanpak als De Veilige Kleedkamer uitgewerkt kan worden in Noord-Holland om bij te dragen aan sociale veiligheid, inclusie en fysieke toegankelijkheid van sport in Noord-Holland. Daarbij aan te sluiten bij bestaande initiatieven en hierover in gesprek te treden met gemeenten, Team Sportservice Noord-Holland, NOC*NSF en relevante belangen- en kennisorganisaties.” Heel veel dank.

Motie 38-2 maart 2026
Veilige en Toegankelijke Kleedkamer (Noord-Holland)

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *De provincie in het Beleidskader inzet op een inclusief en veilig sportklimaat, waarin iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen. Waarin best practices en innovatieve oplossingen en bestaande initiatieven actief in beeld worden gebracht en gedeeld met gemeenten;*
- *Uit onderzoek van NOC*NSF blijkt dat 700.000* Nederlanders zich niet altijd welkom en/of veilig voelen in de sport, terwijl talrijke sportaanbieders zich hier niet altijd bewust van zijn.*
- *Wanneer een substantieel aantal sporters zich niet altijd veilig en/of welkom voelt binnen de sport, of sportvoorzieningen niet toegankelijk zijn en daardoor deelname kan belemmeren voor zowel de sporter als de toeschouwer.*
- *De Provincie Drenthe al sinds 2022 het initiatief 'De Veilige Kleedkamer' actief ondersteunt met een concreet stappenplan waaraan een sportvereniging zich committeert en actieve inzet zichtbaar wordt gemaakt door middel van een vignet.*
- *De Provincie Drenthe zich door deelname aan het initiatief 'De Veilige Kleedkamer' inzet om een positieve bijdrage te leveren aan bewustwording en zichtbaarheid gericht op een veilig en toegankelijk sportklimaat welke inmiddels in beloond met de landelijke Sportinnovator Prijs.*

Overwegende dat:

- *Sportverenigingen van grote waarde zijn voor sportbeoefening, ontmoeting, sociale cohesie, gemeenschapszin en brede welvaart in Noord-Holland;*
- *Een veilige, sociaal en fysiek toegankelijke kleedkamer drempels verlaagt voor deelname, juist voor sporters die extra kwetsbaar zijn voor uitsluiting of onveiligheid (zoals LHBTQIA+ sporters, sporters met een functiebeperking of handicap);*
- *Maatregelen voor sociale veiligheid en toegankelijkheid verenigingen juist toekomstbestendiger maken, mits verenigingen daarbij praktisch en proportioneel worden ondersteund en onnodige administratieve lasten worden voorkomen;*
- *Noord-Holland als provincie een verbindende rol kan spelen door gemeenten, sportbonden zoals NOC*NSF, COC Noord-Holland, Orange The World, Women Inc., unieksporten.nl en Team Sportservice Noord-Holland (en eventueel aanvullende relevante maatschappelijke partners) te koppelen en te faciliteren met als doel deelname te vergroten en uitval ten gevolge van onveiligheid en fysieke ontoegankelijkheid tegen te gaan.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Te verkennen richting de uitvoeringsagenda hoe een soortgelijke aanpak als De Veilige Kleedkamer uitgewerkt kan worden in Noord-Holland, om bij te dragen aan de sociale veiligheid, inclusie en fysieke toegankelijkheid van sport in Noord-Holland;*
- *Daarbij aan te sluiten bij de bestaande initiatieven;*
- *En hierover in gesprek te treden met gemeenten, Team Sportservice Noord-Holland, NOC*NSF en relevantie belangen en kennisorganisaties.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Marloes ten Ham (PvdA), Paul Laport (GroenLinks), Ilona Haas (Partij voor de Dieren), Heidi Bouhlel-Lascaris (SP), Michel Klein (ChristenUnie), Dennis Heijnen (CDA), Julia Schneemann (Volt), Klaas-Jeroen Terwal (VVD), Krista Jansen (D66) en Michel Becker (BBB).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Uw motie, maar ook de eerder door de heer Heijnen ingediende motie, maken onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan gaan we naar de heer Van Tiggelen van de PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Even heel kort, hoor. Bewegen is goed, mits niet overdreven. Dat laatste blijkt uit onderzoek gedaan naar de deelnemers aan de Elfstedentocht van 1963. Ik kan me dat nog goed herinneren. Mensen die daaraan deelnamen en de tocht niet uitreden, bleken achteraf een hoger dan gemiddelde levensverwachting te hebben. De mensen die ervoor kozen om hem toch uit te rijden, ondanks de barre omstandigheden, blijken dat voordeel niet te hebben. Dus sportief is leuk, maar je moet het niet overdrijven.

Sportief bezig zijn moet toegankelijk zijn voor iedereen. Helaas is dat niet voor iedereen even makkelijk. Het dragen van sportieve kleding of zelfs het verlaten van de woning zonder begeleiding is niet altijd voor iedereen eenvoudig. Wij betreuren dat. Dat gezegd hebbend, heeft deze voordracht onze steun. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dat is zeker kort. De heer Becker van de BBB.

De heer **BECKER** (BBB): Ja, dank u, voorzitter. Complimenten aan gedeputeerde Olthof en zijn staf voor deze voorliggende Beleidsnota Sportief Noord-Holland. BBB wil, dat blijkt ook uit de ambities beschreven in het coalitieakkoord 'Verbindend Vooruit!' dat naast cultuur en erfgoed, sport enorm belangrijk is voor de leefbaarheid in de stad en de dorpskernen. Het moet dan ook voor alle inwoners en elke regio toegankelijk, bereikbaar, betaalbaar en aantrekkelijk zijn en blijven. Daarnaast heeft de provincie de ambitie om de breedtesport te versterken, te zoeken naar mogelijkheden om de ontwikkeling van regionale sportverenigingen te stimuleren, de brug te slaan met topsport en hier ook binnen de financiële kaders financiële middelen voor vrij te maken. Om dat ook extra aandacht is toegevoegd voor het bevorderen van de sociale veiligheid binnen de sport, evaluatie en monitoring van beleid in samenspraak met alle bestuurlijke regio's zal plaatsvinden, kan BBB instemmen met de voorliggende Beleidskadernota Sportief Noord-Holland.

Dan de noties. Noties. Moties. De notitie op de moties. Ik heb hier staan: verminderen regeldruk voor verenigingen. Het kwam net al ter sprake. Ook voor BBB is het verenigingsleven met al haar vrijwilligers van groot belang voor de sociale cohesie en verbondenheid in wijken en buurten, dorpen en steden. Van extra regeldruk is de BBB sowieso al niet, maar zeker niet bij het verenigingsleven. Laten we daar dan ook maar beginnen met deze te verminderen. Iedereen die vrijwilligerswerk doet bij verenigingen, die weet ook wat ik bedoel met die regeldruk. Met dank aan de initiatiefnemer, de heer Heijnen van het CDA, zullen wij deze motie steunen en mede indienen.

Dan de motie Veilige en toegankelijke kleedkamers Noord-Holland. Sport moet veilig en toegankelijk zijn voor iedereen. En iedereen is iedereen. Dus deze hoef ik dan ook niet afzonderlijk te benoemen. Het is eigenlijk triest dat er dan een motie voor nodig is om dit te bevestigen. Maar de BBB zal, met dank aan initiatiefnemer Marloes ten Ham van de PvdA, deze motie steunen en mede indienen. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank, voorzitter. Sportbeleid is erg belangrijk. Sport werkt verbindend, het bevordert een gezonde levensstijl en is bovendien gewoon heel erg leuk. De afgelopen weken hebben we met de Olympische Spelen weer ervaren hoe inspirerend sport kan zijn – met een resultaat om trots op te zijn, want de Noord-Hollandse sporters hadden meer medailles dan Groot-Brittannië bij elkaar. Met het schaatssucces op de Olympische Spelen was het dan ook extra leuk om te merken dat het steeds drukker werd op mijn schaatsbaan de afgelopen weken. Een investering in de topsport vloeit dan ook vaak door naar de breedtesport, want prestaties kunnen inspireren en motiveren. Tegelijkertijd moeten we niet uit het oog verliezen dat we sport toegankelijk maken. Want een investering in talentontwikkeling is leuk, maar kunnen genieten van een sport is nog veel belangrijker. Neem een land als Noorwegen. Daar wordt ontzettend veel geïnvesteerd in sport, worden kinderen gestimuleerd om verschillende sporten te proberen. Noorwegen is daarmee een van de gelukkigste landen ter wereld en stak daarnaast met kop en schouders uit bij de medaillespiegel van de afgelopen Olympische Spelen.

Voorzitter, Volt is blij met deze nota. Tegelijkertijd had er van ons wel een schepje bovenop gemogen. Want een investering van 20 cent per inwoner, dat is natuurlijk helemaal niks. We zijn blij dat de ambities scherp zijn, maar we maken ons ook wel zorgen dat er te weinig geld voor is. Zoals in sport vaker het geval, moet je hoge ambities neerzetten om een doel te kunnen behalen. Tegelijkertijd moet je er dan ook voor kiezen om er vol voor te gaan. Met de 20 cent per inwoner is dat nog lang niet het geval. We snappen dan ook dat de gedeputeerde dit met beperkte middelen moet doen, maar we willen eigenlijk wel vragen: als er een mooie kans is waarbij we onze ambities kunnen realiseren, maar er te weinig geld is, kom dan naar PS met de vraag om geld. Want volgens mij, als we even zou luisteren, vindt iedereen dit belangrijk. Het zou namelijk

zonde zijn als we kansen laten lopen die we goed kunnen gebruiken. Wellicht zijn we tijdens de volgende Olympische Spelen dan de meest succesvolle provincie van Nederland.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ja, dank u wel. Het argument dat we maar 20 cent uitgeven, vind ik altijd een beetje vaag. Want stel nu dat we het dubbele kunnen uitgeven, wat wilt u daar dan mee bereiken? We hebben vanuit deze nota die er nu is, een heel duidelijk beleid vanuit de provincie aangeven, dat we samen met de gemeenten en het Rijk kijken hoe we optimaal invulling kunnen geven aan breedte- en topsport. Dus hoe kijkt u daar tegenaan?

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Nou, volgens mij is deze beleidsnota juist ook heel erg geschreven vanuit beperkte middelen eigenlijk. Dus er is natuurlijk niet gekeken naar: wat willen we en hoeveel hebben ervoor nodig? Maar er is eigenlijk gekeken: hoeveel geld hebben we en wat kunnen we ermee doen? En volgens mij moeten we juist ervoor zorgen dat we geen kansen laten liggen die we misschien wel kunnen grijpen. Stel dat we bijvoorbeeld een heel mooi evenement kunnen faciliteren, of een heel mooie verbinding kunnen leggen tussen twee gemeenten, om bijvoorbeeld een talentenpool op te starten, dat we dat soort kansen niet missen. Dat is eigenlijk wat we ermee willen zeggen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Maar kunt u me aangeven wat u- U heeft de loftrompet gestoken over de ongelooflijke mooie prestatie van onze sporters. We hebben een ontzettend mooi sportbeleid. Belangrijk, we hebben heel mooie sportfaciliteiten in Noord-Holland. Dus wat ontbreekt er dan? Hoeveel geld wilt u namens de provincie daaraan besteden?

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Nou ja, volgens mij is dat dus juist de vraag aan GS, die ik omdraai. Dat als er dus een mooie kans is, kom dan bij ons zodat we er budget voor kunnen vrijmaken. Volgens mij, als we er gewoon structureel meer geld voor uittrekken, dan kunnen we ook met een heel andere blik naar die ambities kijken. Dat is eigenlijk wat we hier proberen te zeggen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dan hoor ik graag waar u dat geld vandaan wil halen.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): We hebben net gedefinieerd dat er zeventig miljoen naar faunaschade gaat. Wellicht kunnen we daar een heel klein beetje van afhalen om het sportbeleid te verdubbelen.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, zo'n mooie oproep, voorzitter, van mevrouw Schneemann van Volt, voor investeringen en kansen laat ik niet zomaar liggen. U heeft wellicht onze motie van D66 gezien voor verduurzaming van gebouwen, voor sportaccommodaties. Wij zien de kans om bij de volgende kadernota hier budget voor te reserveren. Kunnen we dan ook op uw steun rekenen?

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, daar kunt u op rekenen.

De **VOORZITTER**: Dan is het woord aan mevrouw Jansen van D66. Misschien wat sportiever. Nee, hoor, was een grapje. Het woord is aan mevrouw Jansen van D66.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, dank voorzitter. Ja, iets sportiever zou inderdaad denk ik wel mogen, maar dat neemt niet weg dat D66 wel een hart voor de sport heeft.

Dank aan Gedeputeerde Staten voor deze uitgebreide nota sport, waarin de ambitie wordt uitgewerkt voor de samenwerking tussen provincie, gemeenten en betrokken partners. Mijn fractiegenoot Nina Sophie Vroom heeft de behandeling van de nota reeds in de commissie gedaan, en ik mag de honneurs voor D66 hier in de Staten waarnemen.

Voor D66 is een stevig sportbeleid een zeer wezenlijk onderdeel van onze samenleving. Immers, sport zorgt voor sterke gemeenschappen, voor fysieke gezondheid en mentaal welzijn. Een uitgangspunt dat GS lijken te delen, maar de vertaling daarnaartoe lijkt echter uit te blijven. Met 20 cent per hoofd van de bevolking bungelen we pijnlijk onderaan de landelijke lijst qua investeringen. Delen GS dit ongemak met ons?

D66 vindt dat we op een aantal punten een stap kunnen maken. Als eerste, inclusie en diversiteit in sportverenigingen zijn niet vanzelfsprekend. We moeten daarom naar een hogere ambitie voor een veilig sportklimaat. Daarom dienen we de motie van de PvdA die dat bewerkstelligt, graag mede in.

Dan, voorzitter, moeten de faciliteiten van sportclubs op orde zijn. In 2030 moeten de gebouwen van sportclubs conform met Klimaatakkoord 2030 een halvering van hun CO_2-uitstoot hebben bereikt. Echter, dat doel is nog uit zicht. Verenigingen blijken niet zelfstandig in staat om de verduurzamingsslag te maken. Ze kunnen de gewenste verduurzaming eenvoudigweg niet financieren, omdat zij niet in staat zijn om dergelijke leningen voor verduurzaming af te sluiten. Ontzettend jammer, want een investering in duurzame accommodaties leidt uiteindelijk tot een fikse daling van de energierekeningen van diezelfde clubs.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, dank u wel. Interessant. Wij vragen ons wel af: zijn de bestaande regelingen niet toereikend genoeg voor de sportclubs?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, dat klopt inderdaad. De bestaande regelingen zijn helaas niet toereikend. Dat is gebleken uit onderzoek. Je hebt landelijke regelingen. Altijd is cofinanciering gewenst. Je hebt gemeentelijke regelingen. Maar beide regelingen zijn helaas niet toereikend. Met de huidige inzet halen wij onze doelen hier in Noord-Holland niet.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Mevrouw **JANSEN** (D66): In de besluitenlijst van GS van 17 februari jongstleden las ik dat er een subsidieregeling wordt opengesteld voor het verduurzamen van dorpshuizen, buurthuizen en wijkcentra. Een prachtige regeling. Die zouden wij ook graag willen voor sportaccommodaties. Dit is geen nieuwe gedachte. Van 2020 tot 2023 hebben wij als provincie een zeer succesvolle en uiterst effectieve subsidieregeling opengesteld voor de verduurzaming van sportaccommodaties. Helaas is deze toen gestopt. Daarom dienen wij samen met het CDA, ChristenUnie, 50PLUS en de SP een motie in om de sportaccommodaties eenzelfde steun in de rug te geven als we ook met buurthuizen en wijkcentra gaan doen. Het dictum van de motie luidt dan ook: “In de eerstvolgende kadernota een geoormerkt budget te reserveren voor een provinciale subsidieregeling voor de verduurzaming van sportaccommodaties in Noord-Holland”. Dank u wel.

Motie 39-2 maart 2026
Reservering budget voor subsidieregeling verduurzaming sportaccommodaties in Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *Sportverenigingen en beheerders van sportaccommodaties in Noord-Holland te maken hebben met hoge energiekosten en onderhoudslasten;*
- *Het verduurzamen van sportaccommodaties (zoals isolatie, Ledverlichting, zonnepanelen en warmtepompen) bijdraagt aan lagere exploitatielasten;*
- *Het verduurzamen van sportaccommodaties bijdraagt aan de vermindering van CO_2-uitstoot;*
- *Sport een belangrijke maatschappelijke functie vervult op het gebied van gezondheid, sociale cohesie en leefbaarheid in zowel stedelijke als landelijke gebieden.*

Overwegende dat:

- *Veel sportverenigingen onvoldoende financiële middelen hebben om de noodzakelijke investeringen in verduurzaming zelfstandig te dragen en we hen hiermee ondersteunen;*
- *Eerdere subsidieregelingen hebben aangetoond dat een subsidieregeling een effectieve stimulans is voor verduurzamingsmaatregelen;*
- *Investeringen in verduurzaming zichzelf op termijn (deels) terugverdienen door lagere energielasten;*
- *Ondersteuning vanuit de provincie kan bijdragen aan het behalen van de provinciale klimaat-en energiedoelstellingen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *On de eerstvolgende Kadernota een geoormerkt budget te reserveren voor een provinciale subsidieregeling voor de verduurzaming van sportaccommodaties in Noord-Holland.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Krista Jansen (D66), Dennis Heijnen (CDA), Heidi Bouhlel-Lascaris (SP), Michel Klein (ChristenUnie) en Anneke van der Helm Chandansingh (50PLUS).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS. En uw motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, 50PLUS constateert dat Noord-Holland de laagste investering in sport heeft van alle provincies: 20 cent per inwoner. Dat is weinig voor een nota met grote ambities. We steunen de verbindende rol van de provincie, maar dan moet het actieprogramma – dat nog komt – wel concreet worden, met name voor breedtesport, vrijwilligers en verenigingen. Niet dat we topsport uitsluiten, laat dat helder zijn. Is de gedeputeerde van mening dat de ambities in dit beleidskader realistisch zijn als we zo'n bescheiden budget hebben? Of moeten we dit kader vooral zien als een intentieverklaring zonder al te veel slagkracht?

Dan kan ik nog iets vinden over de toegankelijkheid en bereikbaarheid van sportvoorzieningen. Daar moet natuurlijk voor mensen met een beperking en ook mensen die moeilijk ter been zijn – dat is niet gelijk een beperking – ook naar gekeken worden. Vooral omdat veel van die sportaccommodaties niet altijd goed te bereiken zijn met openbaar vervoer. Daar hoor ik ook graag van de gedeputeerde een en ander over.

Er is al veel voorbijgekomen. Dus ik ga nu naar de moties. We hebben mede ingediend met D66, CDA en SP – en nog een partij, maar die ben ik even kwijt. Er is budget voor subsidieregeling verduurzaming sportaccommodaties. Nou, dat is helder. Dat is net toegelicht. Die kunnen van ganser harte aanbevelen.

Dan de motie ‘Veilige en toegankelijke kleedkamer’. Die kunnen we helemaal onderschrijven, mevrouw Ten Ham. Dus daar vindt u ons aan uw zijde.

Dan de motie van het CDA ‘Verminderen regeldruk voor verenigingen’. Klinkt sympathiek, maar ik moet zeggen dat de uitwerking in het dictum een beetje onduidelijk is. Het is een landelijk inzet. U wil regeldruk op provinciaal niveau gaan verminderen. Het kunnen een aantal regelingen zijn en niet alles hoeft te worden meegenomen. Dus het is voor mij niet duidelijk genoeg. Misschien als hij wat smarter wordt geformuleerd, doen we mee. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Ook dank aan GS voor dit mooie, nieuwe beleidskader. Het is goed dat het college sport serieus neemt, want sport is een heel mooie manier om de volksgezondheid te bevorderen en draagt ook bij aan de leefbaarheid. Daarom vinden we het vooral zo mooi dat de provincie die link legt met de fysieke omgeving en de koppeling met leefbaarheid.

Voor de ChristenUnie is de nadruk op topsport wat minder belangrijk. Wat ons betreft mag de provincie zich nog iets meer focussen op het ondersteunen van gemeenten rondom de toegankelijkheid van sport. We snappen, dat is primair een taak van gemeenten, maar de provincie kan daar natuurlijk wel een stimulerende rol vervullen. Kunt u wellicht ook toezeggen dat u daar bij gemeenten ook aandacht voor vraagt? Dat ook mensen die een beperkt budget hebben, mee kunnen doen met sport.

Het is ook mooi dat er vanuit de Staten vandaag nog een heel aantal suggesties zijn gekomen om het beleidskader wat bij te sturen, en wij doen graag mee met een aantal van die moties, bijvoorbeeld bij het initiatief van het CDA om de regeldruk te verminderen, maar ook het initiatief van D66 om sportlocaties te verduurzamen. We zien dat die regelingen voor andere faciliteiten en ook eerdere regelingen die we hebben gehad, heel erg succesvol zijn, vaak heel snel uitgeput

zijn. Dus het is mooi als we daar verenigingen mee kunnen helpen. Uiteraard ook het initiatief veilige kleedkamers. Heel belangrijk dat iedereen zich welkom voelt en veilig mee kan doen met sport. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Haas van Partij voor de Dieren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. De Partij voor de Dieren vindt de ambitie van de provincie om een vitale leefomgeving te bieden, prettig, en het is een investering in een duurzame toekomst. Dat steunen wij van harte.

De aandacht voor inclusie is ingevuld, maar kan beter. Met de motie van de Partij van de Arbeid over de kleedkamers, veilige kleedkamers, zou dit nog een goede aanvulling betekenen. Die steunen we daarom graag en tekenen we mee.

Een verbindende en faciliterende rol is wat de provincie past. Regionale samenwerking is van belang, maar ook om de opgave van verduurzaming aan te kunnen. We roepen dan ook de gemeenten op die samenwerking op te pakken.

Talentontwikkeling is voor ons minder van belang, zolang mensen maar toegang hebben tot sportfaciliteiten. Wat dat betreft is recreatieve ontwikkeling van gebieden die zich kenmerken als natuur, belangrijk. Verblijven in de natuur brengt draagvlak voor alles wat leeft en het belang van natuur voor ons welzijn. We zien echter wel graag terug dat kwetsbare en bestaande natuur met zorg behandeld wordt, en dat hier routes en overige betredingen niet verder worden uitgebreid. Dat is het advies van de Ecologische Autoriteit ook: verhoog de recreatieve druk op natuurgebieden niet. Dat kan de natuur er namelijk niet bij hebben. Let op: dat geldt niet voor nieuwe natuur, omdat we daar nog kaders kunnen stellen. Daarom dienen we een motie in, samen met de SP met het dictum: “We verzoeken GS om nieuwe wandel- en fietspaden gericht op sportieve recreatie, in bestaande natuur alleen aan te leggen in samenspraak met terreinbeherende organisaties na afwegingen van de belangen van de natuur, en gaan over tot de orde van de dag”.

Motie 40-2 maart 2026
Ontzie bestaande natuur bij de aanleg nieuwe wandel- en fietspaden

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *In de Nota Sportief Noord-Holland een van de beleidsuitgangspunten is dat de provincie wil bijdragen aan een beweegvriendelijke fysieke omgeving (H2, blz. 13);*
- *De provincie daarbij benoemt dat ze, waar mogelijk, bestaande en nieuwe natuur toegankelijk wil maken voor (sportieve) recreatie door nieuwe wandel- en fietspaden aan te leggen of te verbeteren (blz. 14).*

Overwegende dat:

- *Dit voor nieuwe natuur een prima beleidsuitgangspunt is, maar voor bestaande natuur kan betekenen dat de recreatiedruk daar verder toeneemt;*
- *De Ecologische Autoriteit bij de beoordeling van de natuurbeheerplannen al dikwijls heeft aangegeven dat de recreatieve druk de toch al kwetsbare natuur niet helpt in herstel;*
- *Die toenemende recreatiedruk bevestigd wordt door negen Noord-Hollandse terreinbeherende organisaties in hun visie ‘Natuurlijk Noord-Holland in 2050’1) die zij in mei 2023 aanboden aan de provincie);*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Nieuwe wandel- en fietspaden, gericht op sportieve recreatie, in bestaande natuur alleen aan te leggen in samenspraak met terreinbeherende organisaties na afweging van de belangen van de natuur.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren) en Heidi Bouhlel-Lascaris (SP).

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Natuurlijk roepen we op om meer natuur, inclusief wandel- en fietspaden, om daarvan te genieten en te profiteren.

De **VOORZITTER**: Uw vorige punt roept een interruptie op van mevrouw Jansen van D66.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, op zichzelf een heel sympathieke oproep, maar hoe rijmt u dat met de Natura 2000-gebieden die hiervoor al beschermd zijn?

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Sorry. Kunt u dat verduidelijken? Ik begrijp uw vraag niet.

Mevrouw **JANSEN** (D66): In de Natura 2000-gebieden mogen die wandelpaden al niet zomaar worden aangelegd. Er is al geformuleerd 'waar mogelijk'. Dus we hebben daar al beschermingsregimes op. Hoe rijmt u dat met elkaar?

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Jazeker, maar Natura 2000 is niet het enige wat wij aan beschermde natuur hebben. We denken dan ook aan het NNN natuurlijk. Ook daar is de natuur kwetsbaar en zouden we geen nieuwe paden willen zien, omdat we daar natuurlijk alleen maar meer druk op de natuur leggen.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Maar is het niet zo dat we dit tot nu toe in kwetsbare gebieden ook niet doen?

Mevrouw **HAAS** (PvdD): De Ecologische Autoriteit heeft aangegeven dat we dit niet zouden moeten doen, maar er wordt nog steeds geen gehoor aan gegeven. Op het moment dat we recreatieve gebieden gaan invullen, is het nog steeds mogelijk. Is het niet aan banden gelegd om wandel- en fietspaden uit te breiden. Dus we willen eigenlijk wel de garantie, de toezegging, horen dat we dat niet gaan doen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder. Of was u klaar?

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, ik was klaar.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar Statenlid Laport van GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Het is al eerder gememoreerd: de provincie Noord-Holland investeert slechts 20 eurocent per inwoner per jaar aan sportbeleid. Dat is een groot verschil met andere provincies en staat overigens ook in schril contrast met eerdere rekensommetjes die vandaag gemaakt zijn. Maar gemeenten en het Rijk zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor het sportbeleid. Dat is iets dat de sportverenigingen zelf trouwens ook logisch en verstandig vinden. Wij begrijpen daarom en wij steunen daarom de rol die onze gedeputeerde voor de provincie ziet weggelegd: de provincie als verbindende factor, als een partner die zorgt voor kennisdeling, bijvoorbeeld in de vorm van een kenniscentrum waar diverse organisaties en gemeenten hun voordeel mee kunnen doen. Het is niet onze taak om het gemeentelijk beleid over te nemen. Daar hebben wij niet de middelen en ook niet de kennis voor.

Wij vinden het goed dat er wordt gefocust op een beweegvriendelijke, fysieke omgeving en ook dat sport wordt gestimuleerd op meerdere niveaus. De motie van de PvdA dienen we heel graag mee in, net als veel andere partijen. Het is ongelooflijk belangrijk dat iedereen mee kan doen in onze samenleving. Het is ook van belang dat je je dan veilig voelt. Het is daarbij handig om bestaande initiatieven goed in beeld te hebben, zodat daar zo mogelijk bij aangesloten kan worden.

Over de overige moties het volgende. Die vinden wij eigenlijk alle drie sympathiek. Nou ja, u weet wat dat politiek betekent. Niemand is voor veel regeldruk. Maar is er veel regeldruk vanuit de provincie voor sportclubs en verenigingen? De voorbeelden van collega Heijnen hadden betrekking op landelijke en op gemeentelijke regels. Wij horen hier graag GS over, want als het wel zo is, als de provincie te veel regeldruk veroorzaakt, dan is deze motie van onder andere het CDA, natuurlijk een zinvolle.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik ga toch proberen nog iets meer sympathie te kweken bij Statenlid Laport. Het gaat mij niet om provinciale regels, want die zijn er eigenlijk nauwelijks. Het gaat mij

erom dat in die kennisdelingsfunctie ook het gesprek tussen de gemeenten wordt gestimuleerd om die regels te verminderen; wat vraag jij als je een evenement organiseert? Wat vraag jij- Dus onderdeel van waar die gemeenten eigenlijk tegenaan lopen, hoe ze soms ook regels anders toepassen, van elkaar te leren hoe die regeldruk verminderd kan worden. Dat past wat mij betreft dus in die provinciale regierol. Niet zozeer wellicht een paar- Het kan natuurlijk zijn dat er korte zijn, maar het gaat mij niet zozeer om provinciale regels alleen.

Statenlid **LAPORT** (GroenLinks): Dank. Dat is een verheldering van de motie. Dat geeft ons weer reden om er verder over na te denken. Dank.

Voor de motie Van de Partij van de Dieren geldt een beetje hetzelfde. Wij hebben niet het idee dat het uitgangspunt is dat er zomaar lukraak fiets- en wandelpaden worden aangelegd in natuurgebieden. Volgens ons is de bescherming daarvan voldoende gewaarborgd – de collega van D66 zei dat ook al – via bijvoorbeeld de Natura 2000-gebieden. Ook hier horen we graag de gedeputeerde over of we daar, ja, het juiste van denken.

Dan de motie van D66 over de verduurzaming van accommodaties. Ook wij zijn daar in principe natuurlijk voor, maar we wachten wel graag het advies van GS af. Kan dit zo geregeld worden? En hoe staat dat in verhouding met andere, landelijke regelingen. Wij horen daar graag meer over voordat we daar zomaar over besluiten. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was de laatste spreker vanuit de Staten in de eerste termijn.

Dan kijk ik naar gedeputeerde Olthof voor zijn reactie uit Gedeputeerde Staten in de eerste termijn.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Dank ook aan alle bijdragen en ook de vele complimenten voor de organisatie en alle partijen waarmee we dit document hebben opgesteld. Ik merk ook wel in alle bijdragen de betrokkenheid van heel veel partijen bij de sport. Dus daar ben ik zeer tevreden over en heel erg blij mee.

Even over dat geld, want ik merk dat dat een ding is. Ja, we staan niet hoog; we staan onderaan het lijstje met geld. Maar sport gaat niet alleen over geld. Sport gaat over ambitie. Als al die sporters op de Olympische Spelen het voor het geld hadden gedaan, waren ze vast wat anders gaan doen. Toch is geld altijd wel makkelijk om dingen te bereiken. Ik denk dat in het verleden de provincie ook op andere dossiers met geld heel vaak aan tafel kwam. Terwijl, uiteindelijk denk ik dat de basis voor een fundament en continu beleid over de inhoud gaat. We zijn nu met die verenigingen, met al die gemeenten- Of, sorry, niet met de verenigingen, maar wel met al die gemeenten en al die andere partners in gesprek over wat die toegevoegde waarde van de provincie is. Dat hebben we op proberen te schrijven in dit document. Dat gaan we verder, hoop ik, ook uitbreiden naar regionale agenda's waar we concreet kunnen maken wat de stappen zijn die we gaan zetten. Dan kan het wellicht ook zijn dat er een geldvraag uit komt. Maar geld is niet het vertrekpunt. Geld is de inhoud en de gezamenlijke ambitie om met sport verder te gaan.

Het gaat over breedtesport. Laten we daar duidelijk over zijn: iedereen in Nederland moet veilig kunnen sporten, moet toegang hebben tot sport. Dat moet betaalbaar zijn en ook bereikbaar. Laat ik daar geen enkel misverstand over laten bestaan. Maar we willen ook dat jongeren die bepaalde talenten hebben, die talenten kunnen ontwikkelen. Waar we vaak kijken naar de voetbalverenigingen, de profclubs, is dat voor een heleboel sporten niet vanzelfsprekend. Moet je toevallig wel ouders hebben die in de positie zijn om kinderen elke week naar een centrale training te kunnen brengen. Moet je ouders hebben die kunnen investeren in goede spullen. Dus daar is uiteindelijk best wel soms wat ondersteuning nodig. Betekent dat een dikke pot met geld? Nee, helemaal niet. Er zijn heel mooie initiatieven die juist ook die jongeren stimuleren om wat voor dat geld terug te doen, zoals bij scholen te laten zien wat ze aan het doen zijn. Dus andere kinderen motiveren om te gaan sporten. Zelf ook een verhaal bij bedrijven vertellen van waarom het belangrijk is. Zelf ook sponsoring op te halen. Dus dat is een veel breder pakket dan alleen maar geld beschikbaar stellen. Er wordt ook veel meer van gevraagd.

Geld: ja, is belangrijk, maar we beginnen nu inderdaad een goed fundament te leggen, zodat we ook op de langere termijn – waar de heer Heijnen op doelde – met sport door kunnen gaan. Dan kan absoluut die geldvraag zeker ook komen, maar dan doen we dat vanuit de inhoud.

Als ik ga kijken naar de vragen, opmerkingen die zijn gemaakt, dan begin ik bij het CDA. Ik onderschrijf uw bijdrage helemaal. Dit is een eerste stap. Dit is niet een eindstap. Dit is een eerste stap met ambities die realistisch zijn – zoals 50PLUS vroeg. Ja, dit zijn realistische ambities en die gaan we ook waarmaken. Dat durf ik echt wel te zeggen. Met de ambitie en met de energie die we hebben, durf ik dat echt ook wel toe te zeggen.

Die verenigingen hebben het zwaar en hebben het zwaar door regelgeving, door toch ook afnemende beschikbaarheid van vrijwilligers, accommodaties die steeds duurder worden. Dus, ja, verenigingen moeten alle zeilen bijzetten. Dat is niet alleen meer geld, maar dat is ook veel meer samenwerken. Hoe ga je om met de beschikbare ruimte? Een voetbalvereniging, als je daar gaat kijken, is misschien wel het duurste als het gaat over ruimtegebruik. Tachtig procent van de tijd gebeurt er op die ruimte helemaal niets. Hoe ga je efficiënter met dat soort accommodaties om? Hoe kun je veel meer gaan samenwerken, ook met maatschappelijke activiteiten, met scholen? Daar is heel veel van te leren. Daar kun je als provincie die kennis bij elkaar brengen. Niet als provincie vertellen hoe het moet, maar wel goede voorbeelden uit de praktijk, uit andere gemeenten, bij elkaar brengen om uiteindelijk van elkaar te leren naar een volgende stap als het gaat over ruimtelijk gebruik van sportaccommodaties.

Ik kom straks even terug op de moties.

Dan de sportlocaties, het achterstallig onderhoud en de duurzaamheid. Duurzaamheid is een succesvolle regeling geweest vanuit de coronamiddelen die we toen hadden. Duurzaamheid is absoluut een punt bij verenigingen om te kijken van, oké, kunnen we middelen beschikbaar krijgen om te verduurzamen? Ik denk dat dat absoluut een punt is. Ook daar kom ik straks nog even op de motie terug.

Ja, ik zie eigenlijk heel veel moties. Ik ben blij met de steun ook van de PVV, ook bij de inbreng van de heer Van Haasen als nieuw duolid. We hebben een goede discussie gehad in de commissie. Dus dank daarvoor.

Even kijken. Volt. Er ontstond eindelijk een keer een beetje in het debat. Ik denk, nou, dat wordt wel een heel eentonige behandeling van dit sportbeleid. Ja, dat schepje erbovenop. Ja, ik zei het al: ja, natuurlijk zouden we graag meer willen, maar ik denk dat je wel aan de basis moet beginnen. Eerst zorgen dat je basisconditie op orde is en dan ga je uiteindelijk voor de topprestaties. Nou, wij zorgen in ieder geval dat die basisconditie op orde is, zodat we in ieder geval die hele marathon kunnen uitlopen – en niet direct voor een toptijd gaan.

Als er een kans is, naar PS, ja, dan zal ik die zeker ook benutten. Laat ik daar duidelijk over zijn. Maar dan doen we dat echt wel weer vanuit de inhoud van, er komen mogelijkheden voorbij en dan kom ik echt wel bij u terug als die mogelijkheid er is en ik daar ook financiële middelen voor nodig heb.

Hoeveel geld hebben we? Wat kunnen we ermee doen? Met de middelen die we nu hebben, kunnen we die basis neerzetten. In al die gemeenten waar ik mee gesproken heb, gaat het heel erg veel over kennisdeling. We kunnen wat doen met talentontwikkeling. We kunnen ook wat eerste stappen zetten. Maar dat kunnen we niet alleen. Dat moeten we ook helemaal niet willen. Daar wil je wel het bedrijfsleven bij betrekken, daar wil je andere partijen bij betrekken, om te zorgen dat er een breed fundament is voor de sport, maar straks ook voor cultuur, om te zorgen dat sport en cultuur hier in Noord-Holland echt gewoon goed blijven. Dat iedereen in Noord-Holland gewoon op een veilige, goede, kwantitatieve manier kan sporten of cultuur kan beleven.

Het mooie is, u noemde even de voorbeelden waar we wat mee kunnen doen. Dat zijn precies de evenementen. We vragen juist ook extra geld – dat heeft u ook gezien bij de kaderbrief voor extra budget. Dat zit al bij de eerste begrotingswijziging voor die evenementen. Juist zetten we wat middelen in voor die talentpools. Dus daar gaan we mee aan de slag. Dus dat zijn twee mooie voorbeelden waar we ook daadwerkelijk wat mee doen.

Even kijken, voorzitter. Ambitie realistisch, heb ik het over gehad.

Toegankelijk, bereikbaarheid. Ja. Dus ook bij bereikbaarheid, als het gaat over de ov-concessie: hoe zorg je dat de voorzieningen goed bereikbaar zijn? Daar kijken we uiteraard ook naar. Toegankelijkheid is een belangrijk onderdeel, ook van deze nota.

Even kijken. Nog andere dingen? Mooi, nieuw beleidskader. Nee, ik ga naar de moties en amendementen toe, voorzitter.

Laat ik beginnen met de motie, en ik denk dat het M37 is. Ik ben zelf gaan schrijven, want ik heb de moties nog niet gezien, maar als ik mijn administratie goed heb, dan is dat-

De **VOORZITTER**: M37.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Motie M37. Ja, dat dacht ik al. Motie M37. Voorzitter, ook met de toelichting van de heer Heijnen, als ik hem mag interpreteren als een onderdeel van het kennisdelingsverhaal. De provincie heeft niet veel eigen regelgeving. Wij stellen wel regels bij het organiseren van evenementen, maar dat is juist als het gaat over de sponsoring, als wij iets doen met topsport, dan vragen wij ook iets te doen in de breedtesport. Nou, volgens mij is dat een mooie wisselwerking die ik er graag in wil houden, want daar zit uiteindelijk ook die mooie combinatie tussen topsport en breedtesport. Hebben wij verder geen regels, Maar ik zie wel vanuit een ambitie vanuit het Rijk om daar wat mee te gaan doen – ik heb nog niet in beeld wat ze precies gaan doen – dat er ook behoefte is aan informatie naar de gemeenten toe, nou, daar kunnen wij een rol spelen om dat in beeld te brengen: wat zou je ermee kunnen doen? Maar ook juist die gemeenten verbinden om te zorgen dat er meer eenduidige regelgeving komt. Niet dat je in de ene gemeente deze regels hebt en in een andere gemeente andere regels hebt. Wat kun je daar nog van elkaar leren? Die rol wil ik graag oppakken. Daarom laten wij deze motie ook graag aan de Staten.

Dan motie M38. We hebben heel nadrukkelijk opgenomen ‘een inclusief en veilig sportklimaat’. Iedereen moet in Nederland veilig kunnen sporten, waar dan ook. Laten we daar geen misverstand over hebben. We zien ook dat er best wel veel initiatieven zijn, terwijl het op dit moment nog zeker niet vanzelfsprekend is dat iedereen zich veilig voelt en veilig kan sporten. Maar er gebeurt meer langs die sportvelden. Want ook als we kijken naar de verruwing, het gedrag van mensen langs de sportvelden, dan moet er ook wat aan gebeuren. Er zijn heel veel initiatieven. De Veilige Kleedkamer is vanuit Drenthe een heel mooi initiatief. Het is wel opgezet vanuit de provincie om daarmee aan de slag te gaan. Terwijl ‘Nu niet, nooit niet’ – een ander initiatief is van twee voorzitters van de voetbalvereniging Volendam en van Ilpendam, die een initiatief hebben genomen om tegen die verruwing in te gaan – een mooi initiatief van onderop is. Zo zijn er nog vele initiatieven die we in Noord-Holland hebben, die juist tot doel hebben inclusief en veilig te kunnen sporten en ook die verruwing tegen te gaan. Wat ik hier wil doen is om niet direct te zeggen ‘wij gaan als provincie deze regeling neerleggen’, maar wel in beeld brengen van, oké, welke regelingen zijn er; en hoe kunnen wij ervoor zorgen dat dat ook bij die gemeenten onder de aandacht wordt gebracht en dat ze dat ook gaan toepassen? Dan vind ik het nog wel even zoeken van- Want niet elke regeling omvat alles. Dus het is moeilijk om voor één regeling te kiezen, want uiteindelijk wil je zorgen dat iedereen bewust kan sporten en veilig kan sporten. Dus deze motie lees ik zo om dat in beeld te brengen en daar ook met de gemeenten over in gesprek te gaan, en zullen wij deze motie ook aan de Staten laten.

Dan motie M39. Die is van D66, CDA, SP, ChristenUnie en 50PLUS. Ik heb net al gezegd: verduurzaming is een belangrijk onderwerp bij verenigingen. Ik heb er ook al met gemeenten over gesproken. Hoe ga je dan uiteindelijk zo'n regeling inzetten? Zou je dat moeten doen? Maar ik denk dat op dit moment deze motie even te vroeg is. Dan zal ik u zeggen waarom. Omdat dit bij de kadernota integraal moet worden afgewogen. En 2, dat dit nieuwe kabinet niet alleen de regels wil verminderen, maar ook de BOSA-middelen heeft verhoogd. Dus er is vanuit het Rijk meer budget. Volgens mij is het bijna een verdubbeling, maar ik wil dat even goed nog bekijken. Die BOSA-regeling is verdubbeld, verbreed, en die kan ook ingezet worden. Laten we dat nou even goed in beeld brengen en u daarover informeren hoe die BOSA-regeling eruitziet. Dan kunt

u bij de kaderbrief zelf de afweging maken of u met een motie komt voor een verduurzamingsregeling.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dank u wel, voorzitter. We weten nu al dat we waarschijnlijk met de huidige koers de CO_2-reductie, de halvering in 2030 die we wel moeten halen, niet gaan halen. De verhoging van die BOSA-middelen gaat daar onvoldoende mee helpen. Dus als provincie hebben we toch – bent u het met mij eens – ook een verantwoordelijkheid in de verduurzamingsslag die wij als Noord-Holland moeten maken.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Twee punten erop? Ja, we hebben een verantwoordelijkheid als provincie om een bijdrage te leveren aan die verduurzamingsslag. Het is even de vraag: wat is dan die bijdrage als het gaat over die betreffende verenigingen? En wat zijn die BOSA-middelen? Om nu even te zeggen: we stoppen er extra geld in... Want onze bijdrage, als we dan kijken naar het totaal, de BOSA-middelen zijn verhoogd met zo'n 50 miljoen, volgens mijn eerste informatie. Ja, onze bijdrage zal niet direct het verschil gaan maken daarin. Dus ik zou eigenlijk even willen wachten. Ja, ik ontken niet dat we daar een bijdrage in hebben, maar laten we dan even goed in beeld hebben van wat dan die bijdrage zou kunnen zijn? Dan kunt u zelf ook die afweging maken om bij de kaderbrief zelf met een motie te komen of met een amendement te komen, met een voorstel te komen, om een regeling op te stellen. Maar ik vind het nu even te vroeg om nu even te zeggen van, nou, we gaan er even een regeling voor neerzetten. Want we hebben als provincie op heel veel vlakken een verantwoordelijkheid rondom verduurzaming, waar we niet altijd direct de portemonnee voor trekken.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, voorzitter, als we dat in de kadernota gaan doen, dan is het te laat. Dan gaan we dat antwoord krijgen. Daarom vragen we juist nu om voor de volgende kadernota het geld te reserveren. We zeggen ook expres niet een budget erbij, want het zal aanvullend zijn op bijvoorbeeld landelijke gelden en er zijn ook gemeentelijke gelden. Echter, het is zo dat al die gelden ook om cofinanciering vragen. Tegelijkertijd horen we gewoon ook de noodkreten van sportverenigingen dat ze dat niet kunnen waarmaken. Dus waarom bent u niet bereid om dan nu te zeggen: nou, vóór de volgende kadernota gaan we kijken welk bedrag we eventueel wel kunnen alloceren voor dit onderdeel?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, maar dan moet ik eerst gewoon goed in beeld hebben wat de landelijke regeling is, wat die gemeenten- Want elke gemeente heeft zijn eigen regeling weer. Dus om een generieke regeling neer te zetten, dat is denk ik een beetje voorbarig. Dus wat ik u wil toezeggen, dat ik u zo snel mogelijk informatie ga geven over: wat is de landelijke regeling, hoe ziet die eruit en wat haal ik op bij de meeste gemeenten? Ik zal zorgen dat u daar wat meer informatie hebt en dan kunt u op basis daarvan bij de eerstvolgende kaderbrief – die komt eraan en u bent zelf aan zet – eventueel een overweging te maken van, ik kom met een amendement of met een voorstel om daar middelen voor beschikbaar te stellen. Nu te zeggen 'zegt u maar: hoeveel middelen heeft u nodig?' vind ik wat te kort door de bocht.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ik zeg ook niet 'hoeveel middelen hebben we nu nodig?' We zeggen: om nu een budget te alloceren voor de kadernota, voor de verduurzaming dan. En een toezegging voor de landelijke gelden en de gemeentelijke gelden, dat is mooi, maar het gaat er juist om: wat is onze provinciale inzet? En die zouden we heel graag willen horen van u.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dan zou je toch eerst moeten weten wat die landelijke regeling is en hoe de gemeenten erin zitten? Want onze bijdrage is toch een onderdeel? We zijn die verbindende factor. Dan moet je toch in beeld hebben 'wat zijn de landelijke middelen en de gemeentelijke middelen' om te zeggen: oké, wat is die bijdrage, die toegevoegde waarde van de provincie? En u zegt van 'ik vraag niet om middelen beschikbaar te stellen', u zegt wel 'budget te alloceren'. Volgens mij zijn dat andere woorden, maar bedoelen we hetzelfde.

De **VOORZITTER**: Heeft u nog een aanvullende vraag, mevrouw Jansen?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, nog afsluitend, voorzitter, op dit punt. Bent u dan bereid om, zodra wij in zicht hebben wat de BOSA-middelen zouden zijn, de gemeentemiddelen zullen zijn, om dan ons ook te informeren wat de provinciale inzet zal zijn?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, ja, nogmaals, ik weet niet of dat een tevreden antwoord gaat worden wat we dan gaan geven, maar uiteraard kan ik op basis van die informatie ook onze eerste inzet met u delen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, ook over deze motie. Ik heb er toch een klein beetje moeite mee. Kijk, dat een budget nu niet geoormerkt kan worden… Maar dit is richtinggevend op weg naar de kadernota, waar u dus inspanning gaat verrichten om te zien wat zo'n verduurzaming van de bestaande sportaccommodaties met zich meebrengt. Dus dit is een richtinggevende motie om te zorgen dat in ieder geval bij de kadernota, als u de signalen in kaart heeft gebracht, dat u daar het budget aan koppelt. Ziet u dat ook niet zo?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Maar wat ik mee wil geven: die discussie moeten we voeren. Alleen, er ligt nu geen kaderbrief, er ligt nu geen kadernota voor. Die gaan we dán bespreken. Dan weten we ook wat voor middelen er überhaupt beschikbaar zijn. Dan kunt u ook een afweging maken tussen alle andere voorstellen die er zijn. Alle andere amendementen die er zijn. U loopt nu vooruit op een discussie die dán gaat komen. Dus nogmaals, ik ontken niet dat er een behoefte aan verduurzaming is, dat die vraag er vanuit gemeenten, vanuit verenigingen, is. Alleen het moment om daar nu mee te komen, is nog te vroeg. Die discussie moeten we bij de kaderbrief voeren.

De **VOORZITTER**: Heeft u nog een andere vraag, mevrouw Van der Helm? Want volgens mij is dit het rondje vragen die mevrouw Jansen ook al gesteld heeft.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Als ik mag, voorzitter. Het rondje was al gemaakt, maar ik wil alleen maar benadrukken dat wij als provincie heel vaak richting geven. Stukken die later komen. Dus voor de kadernota is deze motie richtinggevend. Ik vind dat de gedeputeerde alleen maar blij mag zijn dat deze partijen hem op weg sturen om dat voor de kadernota in kaart te brengen. Dank u wel.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Voorzitter, dank u wel. Ik heb nog een vraag voor de gedeputeerde ter verheldering als het gaat over de keuze om dan nu wel te kiezen voor een subsidieregeling voor verduurzaming van buurthuizen en wijkcentra. Waarom is dat een eenvoudige keuze en is het zo ontzettend spannend om eenzelfde regeling voor sportaccommodaties open te zetten, die we tot 2023 zo succesvol hebben uitgevoerd?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, die zou u eigenlijk aan mijn collega moeten stellen. Overigens, dat is een regeling volgens mij voor één jaar. Dus voor 2026. Het is structureel geld wat u vraagt. Dus dat is 1. En dat zijn middelen die voor die twee onderdelen nog beschikbaar waren en vanuit een ander programma beschikbaar zijn gesteld. Dus dat zijn middelen die er nog waren en die worden daarvoor ingezet. Daar is niet een extra claim bij u neergelegd om deze middelen vrij te maken. Dat zijn nog middelen die beschikbaar waren voor dorpshuizen en voor culturele- Wat?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dus ook voor culturele accommodatie. Dat is goed te horen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Klopt.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Fijn.

De **VOORZITTER**: Dat is niet zijnde sport.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dus nu, in 2026, mogen ook culturele accommodaties daar in diezelfde subsidieregeling aanvragen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Sterker nog, er zijn twee regelingen.

De **VOORZITTER**: Heeft u nog vragen, mevrouw Jansen? Of vindt u het heerlijk om daar zo lekker bij de microfoon te staan?

Mevrouw **JANSEN** (D66): Nee, er is me een hoop duidelijk geworden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Meneer Olthof, gaat u verder.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, ik verbaas me erover. D66 is over het algemeen goed op de hoogte van wat er met cultuur gebeurt. Dus ik zou dus verwachten dat u dat had geweten. Ik begon ook te twijfelen.

Dan de laatste, dat is de motie van de Partij voor de Dieren en SP. Ja, ik vond het een beetje een aparte discussie worden, want het gaat hier over fietspaden in natuurgebieden, terwijl dit over sport gaat. Als sport heb ik geen budget om fietspaden of recreatieve wandelpaden of zo aan te leggen. Dat is ook niet de intentie vanuit het sportbeleid. Wat we wel geprobeerd hebben, daar waar we met de wandel- en fietspaden bezig zijn, is om te kijken van hoe je dat onderdeel kunt maken van het totaal. Dus in dat opzicht vind ik het niet op zijn plaats om hier met deze motie te komen, want wij doen er helemaal niets mee. 2, volgens mij liggen er vanuit Natura 2000, vanuit NNN, allerlei regels om juist ook af te stemmen met terreinbeherende organisaties. Moet het zorgvuldig gebeuren. En 3, is er een amendement aangenomen bij de begroting op 3 november 2025, waar het dictum is, althans de titel, zo veel als mogelijk toegankelijk voor recreatie. Dan gaat het over wandel- en fietspaden. Dus u dient een motie in die eigenlijk dan weer tegen dat amendement ingaat. Dus deze moet ik ontraden.

Volgens mij heb ik nu alle moties gehad, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Klopt. En alle vragen ook beantwoord. Dank u wel.

Dan gaan we naar de tweede termijn. Laat ik het anders zeggen: is er behoefte aan een tweede termijn? Een van de partijen? Ik zie geen handen. Ja, mevrouw Jansen van D66.

Tweede termijn Provinciale Staten
Mevrouw **JANSEN** (D66): Voorzitter, dank u wel. Toch nog één toevoeging in tweede termijn. We zijn ook wel blij met de handreiking die GS doen voor inzicht in de gemeentelijke gelden en de landelijke, en dan te kijken wat de provinciale inzet kan zijn. Dan wil ik graag nog vragen aan GS of ze willen toezeggen of ze dat ruim van tevoren, voor die kadernota, aan ons kunnen mededelen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik zag verder geen- Ja, mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel. Met de uitleg en toelichting van de gedeputeerde over het belang van routes in natuurgebieden zijn wij overtuigd dat het college voldoende aandacht heeft voor de belangen van natuur en zullen we onze motie terugtrekken.

Motie 40 'Ontzie bestaande natuur bij de aanleg nieuwe wandel- en fietspaden' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dat is, voor de duidelijkheid, motie nummer M40. Die is ingetrokken.

Ik zie verder geen handen voor de tweede termijn. Dus nog één vraag voor u, gedeputeerde Olthof.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, een terechte vraag van mevrouw Jansen. Ik zit even, eind april behandelen we al de kaderbrief. Dus ik zeg u toe dat ik zo snel- Mei? Mei. Er zit nog veel in het hoofd, maar niet alles. Maar laat ik het zo zeggen, ik weet niet of ik helemaal volledig kan zijn bij de gemeenten, maar ik zorg dat er in ieder geval een notitie naar u toe komt waar we u een zo volledig mogelijk beeld, wat beschikbaar is op dat moment, ook zullen doen toekomen. Ja? Dus dat kan ik u toezeggen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan zijn we nu aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit agendapunt. Het agendapunt over de sportnota. Als ik ga afsluiten, kunnen wij geen

wijzigingen meer aanbrengen in de ingediende moties. Is daar nog behoefte voor? Er is één motie ingetrokken. Dat is motie M40. Die was ingediend door de Partij voor de Dieren en de SP. Nee? Dan sluit ik nu de beraadslagingen voor agendapunt 8.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik even, is er behoefte aan een korte schorsing? Zullen we 10 minuutjes doen tot 16.15 uur? Dan schors ik de vergadering tot 16.15 uur.

Schorsing van 16.04 uur tot 16.20 uur.

9 Zienswijze Provinciale Staten op de kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (Voordracht 10-2026).

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. We gaan over tot behandeling van de Zienswijze van Provinciale Staten op de Kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, voordracht 10-2026, agendapunt 9. Deze kaderbrief is door het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst verzonden aan de raden en Staten van de deelnemers van Omgevingsdienst. Gedeputeerde Staten adviseren een zienswijze in te dienen.

Tijdens de commissie Leefomgeving van 16 februari jongstleden zijn de volgende kernpunten aan bod gekomen. Er is twijfel over proportionaliteit en onderbouwing bij de forse kostenstijgingen en de hoge loonontwikkelingen. Er zijn zorgen over achterstanden, efficiency en structurele financiering. Het afstappen van de indexatie Financiële Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen wordt breed gesteund. En er is onzekerheid over provinciale taakstelling in 2027-2028 en de verdeling daarvan over omgevingsdienst. Ook is er behoefte aan meer grip, transparantie en betere afstemming tussen de provincie en de omgevingsdienst.

Gedeputeerde Staten hebben ook een toezegging gedaan. U ontvangt in aanloop naar de begrotingsbehandeling nadere terugkoppeling over kosten, taakstelling en verdeling.

De volgende sprekers hebben zich bij mij gemeld: de heer Teeuwen van de BBB, de heer Roosendaal van de VVD, de heer Van Tiggelen van de PVV, de heer Vonk van de PvdA, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, mevrouw Uiterwijk van JA21, de heer Klein van de ChristenUnie, Statenlid Laport van GroenLinks en mevrouw Vonck van de Partij voor de Dieren. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Teeuwen van de BBB.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **TEEUWEN** (BBB): Voorzitter, voorligt de Zienswijze op de Kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland – dat zei u al. BBB steunt deze zienswijze, maar dient wel samen met de VVD en PVV een motie in. Deze motie bestaat uit twee punten.

Het eerste punt gaat over de gesprekken rond samenwerking en mogelijke fusie tussen de omgevingsdiensten. Voorzitter, wij willen wegblijven van de hoe-vraag. Wij schrijven niet voor dat het een fusie moet worden. Absoluut niet. Wij richten ons op de wat-vraag. De omgevingsdienst moet robuust zijn en dat moet niet vrijblijvend blijven. De rapporten van Van Aartsen en Hoes laten weinig ruimte over voor twijfel. Het huidige stelsel is kwetsbaar. Daarbovenop stelt het ministerie inmiddels robuustheidseisen. Tegelijkertijd wordt een bijdrageverhoging van circa 30 procent van ons gevraagd, terwijl onze provincie een taakstelling heeft richting 2027. Dan kun je als volksvertegenwoordiger niet volstaan met gesprekken zonder eindpunt. Wat wij vragen is helder: dat de provincie-inzet niet langer een open einde kent, maar gericht is op een daadwerkelijke realisatie van de robuustheid. Dat betekent initiatief nemen, tempo maken en toewerken naar een concrete uitkomst. Dat is punt één.

Punt twee gaat over inzicht. Er wordt meer budget gevraagd. Daar hoort ook volledig inzicht bij. Wij vragen om twee gespecificeerde lijsten. Ten eerste, wat zijn de strikt noodzakelijke wettelijke taken van de omgevingsdienst? En twee, wat zijn de extra ambities, de plustaken en de beïnvloedbare keuzes? Dat is gewoon onze kaderstellende rol. Als Provinciale Staten moeten wij kunnen onderscheiden wat moet en wat we eventueel kunnen bijstellen. Zonder dat inzicht kunnen wij geen serieuze financiële keuzes maken, voorzitter.

Tot slot. De omgevingsdiensten zijn ontstaan na de vuurwerkramp in Enschede in 2000. En pas na de ramp bij Chemie-Pack in 2011 is het stelsel echt landelijk uitgerold. Dat zijn lessen, voorzitter, die wij niet mogen vergeten. Robuustheid mag geen papieren begrip zijn en verbetering mag geen traject zonder einddatum worden. Deze motie vraagt niet om meer bureaucratie – het vraagt om meer duidelijkheid, tempo en transparantie.

Dan hebben wij dus een motie ingediend. Sorry dat dat wat later in iBabs kwam. Maar met een dictum: "Uit te spreken, ten eerste, dat de provincie inzet bij de gesprekken over een fusie of op andere wijze dan een fusie – ik benadruk dat – tussen de omgevingsdiensten niet langer een open eind mag hebben, en dat vanuit de provincie concreet moet worden ingezet op de benodigde robuustheid en een versterkte governance te verankeren. Ten tweede, het College van Gedeputeerde Staten te verzoeken om de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord te vragen om voorafgaand aan de definitieve vaststelling van de bijdrage 2027 twee gespecificeerde lijsten aan te leveren betreffende de taken die zij voor de provincie uitvoert. En lijst 1, zoals ik al eerder zei, middelen die strikt noodzakelijk zijn voor de uitvoering van onbespreekbare wettelijke taken. Lijst 2, niet-geprioriteerde taken, ambities en provincie specifieke extra's, inclusief de bijbehorende kosten." Ik dank u wel, voorzitter.

Motie 41-2 maart 2026
Doorbreken vrijblijvendheid fusieproces en transparantie besteding middelen OD NHN

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *De provincie Noord-Holland voor een aanzienlijke financiële opgave staat, waarbij de gevraagde bijdrage aan de OD NHN voor 2027 stijgt naar € 15.420.000;*
- *Er tegelijkertijd een taakstelling ligt op de bijdragen aan de vier omgevingsdiensten van €1.000.000 in 2027, oplopend naar € 2.000.000 vanaf 2028;*
- *Er maximale transparantie nodig is over de besteding van provinciale middelen, zeker gezien de gevraagde extra budgetten voor bedrijfsvoering (€ 401.000) en VTH-plus taken (€ 1.418.000);*
- *De provincie verantwoordelijk is voor de financiering van de wettelijke VTH-basistaken en nieuwe rijkstaken zoals de Wet bodembescherming (€ 148.000).*

Overwegende dat:

- *Het huidige proces rondom samenwerking en fusie naar de mening van de indieners te vrijblijvend is;*
- *Hoewel de provincie een van de aandeelhouders is en geen eenzijdig traject kan afdwingen, de eigen inzet gericht moet zijn op actieve realisatie in plaats van louter procesgesprekken;*
- *Dit noodzakelijk is om de robuustheid van het VTH-stelsel (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) echt te waarborgen;*
- *Door specifiek inzicht te vragen in de taken die de OD NHN voor de provincie uitvoert, Provinciale Staten hun kaderstellende rol naar behoren kunnen invullen;*
- *Extra ambities (VTH-plus), incidentele projecten en algemene investeringen in de bedrijfsvoering van de OD NHN als beïnvloedbare beleidskeuzes kunnen worden beschouwd;*
- *Inzicht in deze posten de provincie de benodigde sturingsinstrumenten biedt om noodzakelijke bezuinigingen effectief door te voeren.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Uit te spreken dat de provinciale inzet bij de gesprekken over een fusie, of op andere wijze dan een fusie, tussen de omgevingsdiensten niet langer een 'open eind' mag hebben en dat er vanuit de provincie concreet moet worden ingezet om de beoogde robuustheid en een versterkte governance te verankeren;*
- *Het College van Gedeputeerde Staten te verzoeken om van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) te vragen om, voorafgaand aan de definitieve vaststelling van de bijdrage 2027, twee gespecificeerde lijsten aan te leveren betreffende de taken die zij voor de provincie uitvoert:*
    - *Lijst 1: Middelen die strikt noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de onbespreekbare wettelijke taken.*

- *Lijst 2: Niet-geprioriteerde taken, ambities en provincie-specifieke extra's, inclusief de bijbehorende kosten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Pieter Teeuwen (BBB), Nick Roosendaal (VVD) en Ronald van Tiggelen (PVV).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Uw motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik geef het woord aan de heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Na de ganzen nu dat andere dossier dat hogere belastingen en bestuurlijke kopzorgen veroorzaakt: de robuustheid van de omgevingsdiensten en een beter functionerend VTH-stelsel. Vandaag spreken we over de robuustheid en kosten van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord in het licht van de Kadernota 2027. Ik herhaal niet onze inbreng uit de commissie, maar wel ons ongenoegen.

In weerwil van een taakstellende bezuiniging ligt er het voorstel om onze bijdrage met 30 procent te verhogen, terwijl de dienst na vijf jaar en forse extra investeringen nog steeds niet robuust is. Dat kan niet de bedoeling zijn, ondanks de goede wil en inzet van de medewerkers.

De VVD is helder. Een fusie tussen de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en Omgevingsdienst IJmond is goed voor Noord-Holland. Waarom? Omdat ervaring elders laat zien wat schaal en bundeling concreet opleveren. Kijk naar de Omgevingsdienst Groene Metropool, ontstaan uit de fusie van Omgevingsdienst regio Arnhem en Omgevingsdienst regio Nijmegen. Daar is bewust gekozen voor één grote organisatie die twee keer zo groot is als Noord-Holland Noord en waarin kennis, capaciteit en specialistische expertise zijn gebundeld. Minder bestuurlijke drukte, meer inhoudelijke slagkracht en meer continuïteit in toezicht en handhaving. Hetzelfde zien we in Duitsland. Noordrijn-Westfalen werkt met een sterke deelstaatorganisatie. De les is daarom helder: complexe milieutaken vragen om schaal, specialisatie en een duidelijke taakverdeling tussen bestuurslagen.

Voor een goede uitvoering van onze VTH-taken hebben we dus één sterke, professionele en toekomstbestendige Noord-Hollandse omgevingsdienst nodig. De opgaven stikstof, industriële veiligheid, de uitvoering van de Omgevingswet, vragen om schaal, specialistische kennis en continuïteit. Versnippering past daar niet bij. Robuustheid is bij Noord-Holland Noord, ondanks grote investeringen nog niet gerealiseerd. Meer geld alleen is niet de oplossing. Een fusie betekent meer slagkracht, minder kwetsbaarheid en efficiënter gebruik van publieke middelen. Het betekent ook meer duidelijkheid voor ondernemers en inwoners. Eén duidelijke lijn in vergunningverlening, op feiten gebaseerd toezicht en heldere handhaving. Dat versterkt de volksgezondheid, de rechtszekerheid en het vestigingsklimaat.

Voorzitter, onze stip op de horizon voor fusie is geen bestuurlijke hobby, maar een noodzakelijke stap om onze VTH-taken goed uit te voeren. Noord-Holland verdient een omgevingsdienst die groot genoeg is voor complexe uitdagingen en professioneel genoeg om voorspelbaar en betrouwbaar te zijn. Voor de VVD is de conclusie helder: een fusie gecombineerd met het verkleinen van het democratisch deficit, onder meer door een sterkere provinciale rol bij bovenregionale taken maakt het VTH-stelsel aantoonbaar sterker. Daarom dienen we met de BBB en de PVV de motie ‘Doorbreken vrijblijvendheid fusieproces’ mede in. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Van Tiggelen van de PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Ietsje langer van stof dan bij de vorige ronde, hoor.

Kostenstijgingen die de geldontwaarding flink te boven gaan. De toch al geplaagde burger krijgt de rekening. Het schrappen van irrationele uitgaven aan zogenaamde klimaatdoelen zou helpen. Ook het zogenaamde groene staal is een onzalig plan. Gebruik maken van gas in plaats van steenkool of waterstof lijkt ons prima. Recentelijk is de gasprijs niet echt een vrolijke richting op gegaan, maar hopelijk is dat tijdelijk. Minder vervuiling voor de omgeving zou immers welkom zijn.

Helaas zitten we nog opgescheept met hardnekkige misvattingen ten aanzien van het schaarse CO_2-molecuul, een fenomeen dat zich lastig laat bestrijden. Hoe is het mogelijk dat dit irrationele beleid zo lang stand weet te houden. Dat zal ik u zeggen, voorzitter: gebrek aan nieuwsgierigheid. Nooit vraagt iemand ons: hoe komen jullie daarbij; kunt u ons een wetenschappelijke onderbouwing leveren? Jazeker, dat kunnen wij. In overvloed. Inmiddels beschikken we over ruim driehonderd peer reviewed, door vakgenoten gecontroleerde wetenschappelijke publicaties, die aan duidelijkheid niets te wensen overlaten. De komende tijd zullen we proberen een en ander te vertalen naar begrijpelijke taal en komen we hopelijk nog voor de zomer met een discussienota over dat onderwerp. Gelukkig zijn er reeds enkele collega's die een gezonde belangstelling aan de dag hebben gelegd. Dat geeft de burger moed. Er gloort licht aan het einde van de tunnel. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Vonk, Partij van de Arbeid.

De heer **VONK** (PvdA): Voorzitter, de verschillende omgevingsdiensten van Noord-Holland doen hun enorme best om robuust te worden. Robuust: dat is een mooi compact woord wat uitdrukt dat de OD's financieel gezond worden en dat de kwaliteit hoog blijft en dat zij hun taken kunnen uitvoeren. De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord heeft een kadernota aangeleverd. GS stellen een korte zienswijze voor. De inflatiecorrectie mag wat lager en de OD moet zijn best doen om financieel robuust te worden. Gezond. Daar komt het op neer. De meeste fracties in de commissievergadering onderstreepten dat. Onze fractie gaat, zoals veel anderen, nogmaals, mee met de zienswijze van GS. Het is goed om de VTH-taken – vergunningen, toezicht en handhaving – efficiënt en goed uit te voeren. Voor ons had dit nu niet hoeven worden besproken in PS. In de commissie Leefomgeving en komt het functioneren van de omgevingsdiensten nog vaak aan de orde, zeker als we over de mogelijke fusie van verschillende omgevingsdiensten gaan spreken.

Maar goed, nu hier toch staan voorzitter en de motie van onder meer VVD leest de PvdA als een oproep om vaart te maken met het herstructureren van de omgevingsdiensten. Wij steunen deze gedachte en kunnen daarom deze motie ondersteunen. De bedoeling van het amendement van het ChristenUnie en Partij voor de Dieren is ons nog niet helemaal duidelijk. Een amendement wat niet duidelijk is, dat gaan we niet zomaar ondersteunen. Dus we wachten nog even af wat meneer Klein gaat uitleggen.

Tot zover. Geniet van de lente, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Over die laatste denk ik even na. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Als zo'n lange collega als de heer Vonk langs is geweest, moeten we natuurlijk alles weer bijstellen om goed achter de microfoon plaats te nemen.

50PLUS heeft een kritische toon laten horen in de commissievergadering over de robuustheid van de OD NHN. Dat kan ik wel uitspreken: Noord-Holland Noord. Onze fractie ziet in de stukken bevestiging van wat wij al langer denken en waar in de commissievergadering breed over gesproken is. Er is mogelijk efficiëntiewinst te behalen door de vier omgevingsdiensten in Noord-Holland intensiever te laten samenwerken, uiteindelijk mogelijk richting één organisatie met behoud van vier loketten voor de toegankelijkheid. Nabijheid voor inwoners en bedrijven is immers essentieel.

Maar dan hebben we wat vragen nog. In de commissie zijn we ook al kritisch geweest. De Kadernota 2027 van de OD Noord-Holland Noord vraagt substantiële extra middelen, terwijl de provincie een taakstelling van één miljoen, oplopend naar twee miljoen, heeft op alle omgevingsdiensten. Hoe rijmt het college deze twee bewegingen met elkaar?

Over de indexatiesystematiek Financiële Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen. We zien dat de OD NHN een indexatie van bijna acht procent hanteert, terwijl de andere omgevingsdiensten rond de vier procent zitten. Deelt het college onze opvatting in de zienswijze dat de systematiek heroverwogen moet worden?

En dan de voordracht. Over de OD IJmond concluderen we dat deelnemers jarenlang te weinig hebben gestuurd op continuïteit. Bij OD NHN – Noord-Holland Noord – spelen vergelijkbare problemen met taakbelegging en financiering. Hoe voorkomt het college dat dit patroon zich herhaalt bij de voorgestelde federatieve samenwerking van onze collega's van de VVD en BBB?

En verder ziet 50PLUS op termijn de verdergaande integratie mogelijk – 'mogelijk' zeg ik er nog bij – richting één omgevingsdienst met meerdere loketten. Is het college bereid dit scenario mee te nemen in de vervolgbesprekingen?

We kunnen ons op hoofdlijnen vinden wat hier geschetst wordt.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Voor JA21 staat een robuust VTH-stelsel voorop en wij konden ons ook grotendeels vinden in de zienswijze die door het college was voorgesteld.

Het enige punt van zorg wat we daarin hadden, is dat erin staat dat er vanaf 2027 een taakstelling op budget is van één miljoen, oplopend tot twee miljoen in 2028, maar dat er ook gelijk bij staat dat de precieze uitwerking nog volgt. Aangezien er natuurlijk vier omgevingsdiensten hierop moeten acteren, is het voor hun ook wel van cruciaal belang dat zij tijdig weten waar ze rekening mee moeten houden. Want ook andere deelnemende gemeenten, die hebben misschien soortgelijke taakstellingen, waardoor zij best wel forse middelen mislopen. Dan moeten ze wel weten waar ze aan toe zijn en gewoon opschrijven: ja, dit is de taakstelling, maar hoe we dat gaan verdelen, dat volgt nog. Dat vinden wij wel lastig voor de omgevingsdienst.

Nou ja, dan zien we dat er een motie voorligt van de BBB onder andere. Eigenlijk, met dat tweede punt, daar zijn we het helemaal mee eens. Dat is dat de OD een lijst moet geven met welke middelen ze gebruiken voor wettelijke taken en welke middelen voor de ongeprioriteerde taken. Dat geeft ons ook inzicht in waar de keuzevrijheid zit als provincie. Alleen het eerste punt vinden we wel wat sterk geformuleerd. JA21 vindt een robuust VTH-stelsel belangrijk en er zijn bepaalde criteria en eisen gesteld aan hoe die robuustheid eruit moet zien. Alleen de weg daarnaartoe, het proces, dat vinden wij dus geen taak van de provincie. Dus dat sturen op een fusie, daar zijn wij niet zo'n voorstander van. Het gaat om het resultaat. Of ze dat willen bereiken met een fusie of door verdergaande samenwerking of op een andere manier, dat vind ik echt aan alle deelnemende gemeenten en ook aan de OD's zelf.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Ja, wat ik me afvraag, ik heb geprobeerd heel duidelijk een onderscheid aan te brengen in de wat- en hoe-vraag. Is u dat voldoende duidelijk? Want wij willen helemaal niet sturen op hoe het precies moet, maar dat er wel wat moet gebeuren, dat is voor ons wel heel duidelijk.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, ik probeerde net ook in een schorsing uit te leggen dat het wat ons betreft een beetje onvoldoende gelukt is om dat duidelijk te maken. Want kijk, als u het verhaal erbij vertelt, dan denk ik van, nou ja, ik begrijp u en wij willen uiteindelijk ook naar die robuustheid toe. Die robuustheid mag geen open eind zijn. Dat is gewoon een harde eis en criterium. Alleen de weg daarnaartoe, die vinden wij in de motie nog wel erg dichtgetimmerd op dat de provincie zich uitspreekt voor een fusie. Dat vinden wij dus niet een taak die de provincie op zich zou moeten nemen.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Wij hebben dat ook nog even na de schorsing bekeken en besproken. De tekst, zoals die er nu staat, zou zo geïnterpreteerd moeten zijn zoals ú het zegt.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoorde net bij de VVD ook weer een andere interpretatie die wat meer ging naar wat ik niet zeg. Dus wat dat betreft is het altijd lastig met moties hoe je die dan moet lezen. Uiteindelijk zullen wij een stemverklaring afgeven en waarschijnlijk wel voor deze motie stemmen. Maar wij vinden wel echt, de provincie is een grote speler hierin, maar die moet niet gaan drukken op die fusie. Dat is echt aan alle deelnemende gemeenten en ook aan de OD's zelf. Dat is ook gewoon een principieel punt hoe je omgaat met bestuurslagen. Dat is voor JA21 wel erg belangrijk. Los daarvan staat die robuustheid absoluut

voor ons bovenaan. Die moet bereikt worden. Maar de weg ernaartoe, die invulling is niet aan de provincie. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. De omgevingsdiensten voeren voor de provincie heel belangrijke taken uit op het gebied van vergunningverlening en handhaving. Wij hebben minstens drie redenen waarom we dat heel erg belangrijk vinden. In de eerste plaats vanwege de zorg voor een gezonde leefomgeving voor onze inwoners. Ten tweede ook vanwege de rol die de omgevingsdiensten vervullen bij het stimulerend toezicht op de energiebesparing bij bedrijven. Ten derde gaat het ook over de geloofwaardigheid van de overheid. Als we regels stellen, dan moeten die ook gehandhaafd worden. Gegeven deze ontzettend belangrijke rol van de omgevingsdiensten vind ik het daarom nogal een spannend besluit van deze coalitie om tot twee miljoen te willen bezuinigen op de omgevingsdiensten. Nu denk ik ook niet dat het per definitie onmogelijk is. Kijk bijvoorbeeld naar die bizarre inflatiecorrectie die nu wordt voorgesteld door de OD NH Noord. We kunnen ons ook voorstellen dat je door samenwerking meer efficiëntie kan krijgen. Maar dat is wel een spannend proces waarin we goede afwegingen moeten maken.

Wat is nu het geval? En nu richt ik me ook even tot de heer Vonk om wat meer toelichting te geven op ons amendement dat er straks aankomt. De manier waarop nu in de zienswijze wordt geformuleerd hoe we met deze bezuiniging omgaan, is nogal ongelukkig. Het suggereert dat de omgevingsdienst zelf in haar begroting maar rekening moet houden met deze bezuiniging. Dat is wat ons betreft niet de bedoeling. Daar zijn de taken die de omgevingsdienst uitvoert veel te belangrijk voor. In het besluit in de kadernota, die we in het voorjaar vorig jaar hebben vastgesteld, is de formulering ook veel genuanceerder. Daar staat: “De provincie zal samen met de omgevingsdiensten te bepalen hoe kerntaken behouden blijven en risico's beheersbaar zijn via prioritering en efficiënte inzet van capaciteit”.

Wij hebben daarom samen met de Partij voor de Dieren een amendement dat zorgt dat in de zienswijze recht wordt gedaan aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid die er is bij de provincie en de omgevingsdiensten, om een verantwoorde afweging te maken over de bezuinigingen. Ik zou dan ook graag van GS horen hoe zij denken dat ze de Staten willen betrekken bij die afwegingen. Het dictum van het amendement luidt als volgt: “Wij besluiten om in besluitpunt twee van de voordracht de volgende tekst “Ook dient de Omgevingsdienst Noord-Holland rekening te houden dat er vanaf 2027 bij de provincie sprake is van een taakstelling op het totale budget dat beschikbaar is voor de provinciale taken die belegd zijn bij de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten. De precieze uitwerking hiervan wordt zo snel mogelijk met de Omgevingsdiensten gedeeld.” Om dat te wijzigen in: “Ook zal in gesprekken van de provincie met de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten, gezamenlijk worden bepaald hoe de door de provincie voorgenomen bezuiniging vanaf 2027 vorm wordt gegeven, waarbij kerntaken behouden blijven en risico's beheersbaar zijn via prioritering en efficiënte inzet van capaciteit”. Tot zover.

Amendement 5-2 maart 2026
Eerst overleg over bezuinigingen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Besluit:
Om in besluitpunt 2 van de voordracht de volgende tekst:

Ook dient de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord rekening te houden dat er vanaf 2027 bij de provincie sprake is van een taakstelling op het totale budget dat beschikbaar is voor de provinciale taken die belegd zijn bij de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten. De precieze uitwerking hiervan wordt zo snel mogelijk met de omgevingsdiensten gedeeld.

Te wijzigen in:
Ook zal in gesprekken van de provincie met de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten gezamenlijk worden bepaald hoe de door de provincie voorgenomen bezuiniging vanaf 2027 vorm wordt geven,

waarbij kerntaken behouden blijven en risico's beheersbaar zijn via prioritering en efficiëntere inzet van capaciteit.

Toelichting
De omgevingsdiensten voeren voor de provincie belangrijke taken uit op het gebied van vergunningsverlening en handhaving. De oorspronkelijke tekst in de zienswijze suggereert dat de omgevingsdienst zelf in haar begroting rekening moet houden met voorgenomen bezuiniging op deze taken door de provincie. In het besluit over deze bezuinigingen in de Kadernota 2026 staat echter dat de provincie "samen met de omgevingsdiensten bepaalt hoe kerntaken behouden blijven en risico's beheersbaar zijn via prioritering en efficiëntere inzet van capaciteit". Dit amendement zorgt dat in de zienswijze recht gedaan wordt aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een verantwoorde afweging over de bezuinigingen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie) en Henrice Vonck (Partij voor de Dieren).

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dank u wel. Dan zou ik graag nog-

De **VOORZITTER**: Ik zie de heer Vonk met een interruptie.

De heer **VONK** (PvdA): Ja, voorzitter, dan lijkt het toch dat het amendement een soort van verbreding is van de opgave en de zienswijze van GS van alleen de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord naar alle omgevingsdiensten. Begrijp ik dat dan goed? En waarom zegt u dat?

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dank u wel, meneer de voorzitter. Zo staat het ook in de oorspronkelijke zienswijze, dat de bezuiniging over alle omgevingsdiensten is. Ik denk inderdaad, je moet daar een afweging maken over wat de taken zijn die wellicht efficiënter kunnen of waar je in wil schrappen. Het zou kunnen zijn dat het niet naar rato verdeeld wordt over de omgevingsdiensten. Dus dat is niet zozeer een verschil, maar wel een aspect dat meespeelt.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dan over de motie van de BBB. Ja, ik wil me eigenlijk grotendeels aansluiten bij de reactie van JA21. Wij denken ook dat het goed is om wel echt door te pakken en niet te afwachtend te blijven. Tegelijkertijd, hoe we die robuuste omgevingsdiensten precies gaan realiseren, dat is wel primair denk ik een keuze die de omgevingsdiensten ook samen met de provincie zullen gaan maken. Ik kan me voorstellen dat een verregaande samenwerking in de backoffice hetzelfde kan realiseren. Dus of die fusie nou echt doorgedrukt moet worden of niet, dat is wat ons betreft nog een stapje te vroeg. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Klein. Dan geef ik het woord aan Statenlid Laport van GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GroenLinks): Ja, bedankt weer, voorzitter. Vooral grote bedrijven, de grote uitstoters zoals ICL en Tata Steel, onderstrepen voortdurend, bijna dagelijks, het belang van de omgevingsdiensten. Maar deze bedrijven zijn ook meteen de grote slokop wat betreft de inzet van financiële en personele capaciteit. Miljoenen euro's worden alleen al besteed aan toezicht en handhaving rondom deze bedrijven. Als we niet oppassen, stijgen de lasten hiervan jaarlijks enorm. Het dwingt ons ertoe dat we op een verantwoorde wijze met de financiële middelen moeten omgaan. Wij schrokken mede daardoor van de enorme loonindexatie die de OD NHN zichzelf toerekent. Zij werken volgens de FUGR-systematiek en dat leverde een gemiddelde loonsverhoging van 25 procent in vier jaar op. Nou, dat is niet weinig, zal ik maar zeggen. Wij vinden het goed daarom dat GS erop aandringt van deze systematiek af te stappen. Andere OD's hebben ook gematigde loonindexatie en dat lijkt ons prima.

Dan de motie van BBB en VVD. Wij zijn het eens met dat deel van de motie van BBB en VVD, die gaat over het nader onderzoeken van nauwere samenwerking en, of fusie tussen verschillende audits om het VTH-stelsel te verbeteren, om een efficiëntieslag te maken. Robuustheid. Het is zinvol om naar kostenbeheersing te kijken. Het is belangrijk om een duidelijke visie op de toekomst van de OD's te ontwikkelen. Het tweede deel van de motie is ingewikkelder wat ons betreft. Het is aan ons om te sturen op hoofdlijnen, maar we moeten niet zelf op de stoel van de OD-directie willen gaan zitten. Echter, het is natuurlijk wel goed voor de transparantie en voor het gesprek erover om de kosten helder in beeld te hebben. De motie van BBB en VVD vraagt uitsluitend dat laatste en daarom kunnen wij vóór deze motie stemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is nu het woord aan mevrouw Vonck van Partij voor de Dieren.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dank u, voorzitter. De omgevingsdiensten in Noord-Holland doen belangrijk werk. Ze dragen bij aan een gezonde leefomgeving voor mens en dier, niet-mensen. Dat hebben alle inwoners van Noord-Holland nodig, een gezonde leefomgeving. Ik wil er nog wel even aan toevoegen dat het niet meer geldt voor, helaas, ik dacht tachtig procent van de ganzenpopulatie die binnenkort moet verdwijnen. Dan druk ik me nog eufemistisch uit.

Maar wat betreft deze zienswijze ondersteunt onze fractie die van GS op punt één en drie. Ook wij zijn heel erg kritisch over de loonsystematiek en FUGR. Daar willen we vanaf. En we maken ons hard voor een robuuste omgevingsdienst, ook die van Noord-Holland Noord. Zoals we hebben kunnen lezen, hebben ze daar toch al een aardige efficiëntieslag geslagen.

Ten aanzien van het tweede punt, het vinden van dekking voor het benodigde aanvullende budget, verzoeken wij GS eigenlijk met klem om bij de kaderbrief met een voorstel te komen voor financiering van deze gelden.

Verder sluiten we ons aan bij het amendement van de ChristenUnie. Goed dat op korte termijn die gesprekken over hoe die voorgenomen bezuinigingen voor 2027 en 28 verdeeld gaan worden over de vier omgevingsdiensten, afgerond gaan worden. Dat kan ook tot een efficiencyslag leiden. Daarbij moet in ieder geval oog zijn voor het behouden van de kerntaken.

Wat betreft de motie van de VVD, daar kom ik graag nog even in tweede termijn bij u op terug.

De **VOORZITTER**: Dank u. Dan is dit het einde van de eerste termijn voor Provinciale Staten. Gaan we nu naar Gedeputeerde Staten, de heer Beemsterboer.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. We hebben over dit onderwerp natuurlijk al best een uitgebreid, en ik vind het ook heel goed gesprek gehad in de commissievergadering. Dus ik zal me proberen in de beantwoording wat te beperken tot vooral de oproepen die in de moties zijn gedaan. Daar ging ook eigenlijk vrijwel alle inbreng over, met uitzondering van een aantal vragen van 50PLUS.

In eerste instantie op de motie die door BBB, VVD en de PVV is ingediend. Nou, sowieso is het fijn, denk ik- Nou, misschien is het goed om in algemene zin eerst even aan te geven- We hebben best een kritische zienswijze ten aanzien van de FUGR-systematiek ten aanzien van de begroting en ook ten aanzien van de taakstelling van de Staten die in de kadernota is opgenomen. Ik ben blij dat ik brede steun hoor voor die zienswijze.

Daarbij speelt natuurlijk ook wat breder de financiële discussie rondom de omgevingsdiensten en ook de inzet voor robuustheid – dat was het woord dat ik zocht. Daarom begrijp ik ook dat de motie die ik zojuist aanhaalde, is ingediend. Die wil ik ook graag aan de Staten laten. Waarbij ik wel wil aangeven dat het eerste dictum dan wel zo gelezen wordt, zoals hij ook wordt uitgelegd. Dat het gaat om het zoeken naar fusie, waar we eigenlijk met het rapport van Onno Hoes natuurlijk ook al een eerste bestuurlijke verkenning voor hebben gedaan. Uit dat advies blijkt vervolgens dat- Of tenminste, de stand van zaken is nu dat blijkt dat het Noordzeekanaalgebied en de ODIJ wat verder gaande stappen aan het nemen zijn richting een fusietraject. Ik heb vorige keer in de commissie ook aangegeven: dat traject zou ik niet willen vertragen, omdat we nog willen onderzoeken of er ook een fusie met Noord-Holland Noord bij zou worden geplakt. Noord-Holland Noord is nadrukkelijk – en

dat staat ook in het rapport van Onno Hoes – op zoek naar mogelijkheden om de robuustheid te versterken. Dat is ook een voorwaarde voor Noordzeekanaalgebied en ODIJ om eventueel te kijken of dat nog gezamenlijk zou kunnen gaan. Noord-Holland Noord, ook blijkens het rapport van Onno Hoes, zou zelfstandig ook robuust kunnen worden. Dus er is ook nog een andere route dan een fusie open om tot robuustheid te komen. Die trajecten willen we wel de ruimte geven. Dat zouden we daar niet op willen forceren. Maar de motie lezen we zo dat ofwel een fusie ofwel verdergaande samenwerking en robuustheid van twee diensten – waar het er op dit moment drie zijn die worden aangehaald – mogelijk zou moeten zijn.

Om verwarring te voorkomen, want we hebben natuurlijk vier omgevingsdiensten. OD Noordzeekanaalgebied en ODIJ en OD Nood Noord-Holland Noord werden aangehaald door de VVD in de eerste termijn. OD Noordzeekanaalgebied en ODIJ zijn gezamenlijk op zoek of er tot een fusie gekomen zou kunnen worden. Dat is echt in de beginfase. Twee organisaties fuseren niet zomaar met elkaar. Dat is niet morgen gebeurd. Dat traject is wel gaande. OD Noord-Holland Noord heeft volle focus nu om te zorgen dat er sprake is van robuustheid. Daarna kan er, afhankelijk van hoe de OD daarmee om wil gaan en ook de andere aandeelhouders binnen de OD daar mee om willen gaan, gekeken worden of ze aansluiting zouden willen zoeken en nog kunnen zoeken bij zo'n fusietraject, of dat er op een andere manier tot robuustheid wordt gekomen. Maar goed, dat is dus wat mij betreft aan de Staten om zich daarover uit te spreken. Binnen die context interpreteren wij de motie in elk geval. Dat inzicht in die strikt noodzakelijke wettelijke taken en alle andere taken, dat valt natuurlijk gewoon- Als u dat inzicht vraagt, dan krijgt u dat inzicht natuurlijk gewoon. Dus dat kunnen we ook aan de Staten laten.

Dan had de ChristenUnie nog een motie ingediend, waarbij eigenlijk wordt benadrukt dat niet alleen de omgevingsdienst, maar ook wij een rol hebben te spelen in dat proces om te kijken hoe we wordt omgegaan met die taakstelling. Dat is in de praktijk ook hoe we er uitvoering aan geven. Dus die zouden we ook aan de Staten willen laten. O, sorry, amendement. Excuus. Dus het amendement van de ChristenUnie zouden we aan de Staten willen laten.

Dan had 50PLUS mij drie vragen gesteld, waarvan de eerste twee antwoorden zijn opgenomen in de zienswijze die we u voorstellen. Dus zowel de extra middelen in relatie tot de financiële bezuinigingen, de taakstelling die we hebben opgenomen, als de FUGR-systematiek. Dus daarvan zou ik willen aangeven dat ik dat zie als een ondersteuning van de zienswijze.

De derde vraag – het is eigenlijk fijn dat u naar voren komt – was mij niet helemaal duidelijk en ook de ambtelijke ondersteuning had de vraag niet helemaal meegekregen. Dat ging over de vergelijking met iets wat speelt bij de ODIJ.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, u vraagt om meer middelen en tegelijkertijd is een bezuinigingsmaatregel van één miljoen tot twee miljoen oplopend voor alle vier de omgevingsdiensten. Hoe rijmt dat met elkaar? En in het stuk kan ik dat niet zo terugvinden.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. De taakstelling van één naar twee miljoen gaat om een verlaging van de verhoging van het bedrag Dus bij de kadernota is in totaal een bedrag van rond de zes miljoen aan structurele verhoging van de kosten van de omgevingsdiensten meegenomen. Dat is dus door de Staten bij de kadernota verlaagd van zes naar vijf miljoen vanaf 2027 en van zes naar vier miljoen vanaf 2028. Dus er wordt ook geïnvesteerd in die omgevingsdiensten. Er wordt alleen iets minder meer geïnvesteerd in die omgevingsdiensten door die taakstelling die u oplegt. Daarmee ga ik dus aan de slag, ben ik aan de slag, met omgevingsdiensten. Dat zult u terugzien in reactie ook op de ChristenUnie nog, hoe PS daarbij betrokken worden. Dat zult u terugzien in de begrotingen van de omgevingsdiensten. Dus dat wordt daarin verwerkt.

Dan heb ik alles beantwoord, volgens mij. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ja, dat denk ik ook. Ik zie mevrouw Van der Helm opstaan. Met de sportnota in haar gedachten rent zij naar de microfoon. Het woord is aan mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, ik kwam aangesloft. Dus als zelfs dat ook sporten is.

Het gaat me even om die Financiële Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen. Ik heb gevraagd of het college onze opvatting deelt dat die systematiek heroverwogen moet worden, omdat de OD Noord-Holland Noord een indexatie van acht procent hanteert en de andere omgevingsdiensten zitten op vier procent.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Jazeker, voorzitter, dat delen wij en dat. Wij adviseren u ook om dat in de zienswijze mee te nemen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Beemsterboer. Dat was de eerste termijn. Is er behoefte aan een tweede termijn? De heer Teeuwen van de BBB.

Tweede termijn Provinciale Staten

De heer **TEEUWEN** (BBB): Voorzitter, ik wil heel graag even gebruik maken in tweede termijn dat wij als BBB ver van ons willen werpen dat wij op gaan leggen hoe zaken moeten. Dat zou kunnen ontstaan na wat er net besproken is. Dat is aan partijen zelf. Als je van bovenaf oplegt dat een fusie moet, dan gaat die zeker mislukken. Een fusie in de zuivere zin van het woord is sowieso al heel moeilijk op basis van gelijkwaardigheid, weten wij uit de praktijk. Dus wij willen dit nog even graag als aanvulling meegeven. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Andere partijen nog in tweede termijn. Ja. De heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Ja, in reactie op de BBB. Het is niet dat de VVD zegt dat er nu moet worden gefuseerd, maar op grond van alle rapporten die we hebben gehad, op grond van de bezoeken die we hebben afgelegd in Noordrijn-Westfalen en in Vlaanderen, komen wij tot de conclusie dat de stip op de horizon wel degelijk een fusie zal zijn. Wanneer we daar gaan komen, daar geven we ruimte voor. Voor ons is dat de ‘hoe’. Maar de ‘wat’ is één sterke provinciale omgevingsdienst. Net zoals ze dat in andere landen hebben geregeld. Zoals ik in de commissievergadering al aangaf, als we kijken naar andere landen en hoe het daar geregeld is en we kijken hoe het in Nederland geregeld is, dan mag je jezelf afvragen: zijn zij nou gek of zijn wij het? Ik denk niet dat die andere landen allemaal gek zijn. Ik denk dat we een heleboel kunnen leren van die andere landen. Dat we over onze grenzen heen kunnen kijken en dat we die dingen kunnen oppakken die we hebben gezien in ons werkbezoek. Dat we die dingen kunnen oppakken die ook zijn gebeurd in Gelderland. En de goede dingen daarvan mee te nemen voor een sterke uitvoering van onze VTH-taken. Voor ons betekent dat uiteindelijk, met alle informatie die we nu hebben, na vijf jaar onderzoeken, dat wij tot een conclusie komen voor een stip op de horizon. Laat dat duidelijk zijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Nu ben ik even kwijt. Een van de partijen had aangegeven ook nog te willen reageren op een van de moties in tweede termijn, maar ik weet niet meer precies wie het was. Maar mevrouw Van Helm stak haar hand op. Het woord is aan u. 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, heel kort, voorzitter. Ik ben blij met de toezegging van de gedeputeerde dat hij goed gaat kijken naar de indexatie van acht procent bij de OD Noord-Holland Noord in vergelijking met de andere omgevingsdiensten, vier procent. Even tegen de heer Roosendaal van de VVD. U heeft goed van 50PLUS gehoord dat wij niet tegen verregaande samenwerking zijn. Of dat uit moet monden in een fusie, dan moet er nog, zeker na zo’n lange tijd, echt meer op tafel liggen voor 50PLUS. Ik ben ook verwonderd dat de motie van BBB, die ingediend is en medeondertekend door VVD- Dat ik nu van beide partijen andere geluiden hoor. Dus misschien kan iemand het verduidelijken voor me?

De **VOORZITTER**: De heer Roosendaal van de VVD staat op en komt dat vast verduidelijken.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Gelet op het onderwerp dat we vandaag met elkaar bespreken en ik denk dat de gedeputeerde dat goed heeft aangegeven ook, zal er nog water door de Rijn moeten vloeien om te komen tot één sterke omgevingsdienst voor Noord-Holland. Dat hangt niet alleen maar af van die fusie. Dat hangt ook af van de regelingen die we in Nederland met elkaar moeten afspreken in de verhouding tussen Rijk, provincie en gemeenten. Wat ik heb aangegeven, is dat voor de VVD duidelijk is dat er meerdere wegen naar Rome zijn, maar dat voor ons de stip op de horizon de fusie is.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Dat was mij ook duidelijk dat dat voor de VVD de stip was. Ik wou even benadrukken dat het bij BBB een andere stip was en nog niet zo ver gaan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank aan GS voor de nadere toelichting en het advies over het amendement. U zegt dat u bij de begroting van de OD terug gaat komen op de uitslag van die gesprekken. Kan ik er dan ook van uitgaan dat we daar expliciet niet alleen dat we de begroting krijgen, want daar is hij uiteindelijk in verwerkt, maar dat er ook een toelichting is over welke keuzes er zijn gemaakt om die bezuiniging te realiseren? Dat hoor ik graag nog even. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik zag verder geen handen in tweede termijn. Dan geef ik het woord aan de heer Beemsterboer.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, één vraag van de ChristenUnie inderdaad. Dat kan. Dus we kunnen prima in die begrotingen toelichten hoe die afweging is gemaakt en waar die bezuiniging op zien. Om de verwachtingen duidelijk te maken. Dus we kunnen niet aangeven: deze dingen zijn onderzocht en deze drie hebben we gekozen. We kunnen aangeven: dit is de reden waarom we deze drie hebben gekozen. Ja.

De **VOORZITTER**: Dat was het eind van de tweede termijn. Dan gaan we nu de beraadslagingen over dit agendapunt 9 afronden. Er kunnen daarna geen nieuwe of aangepaste moties meer worden ingediend. Dus ik kijk nog even rond of daar behoefte aan is om iets te wijzigen of te veranderen. Ik zie geen beweging. Dan ronden we bij deze agendapunt 9 af en stemming zal later op de agenda plaatsvinden.

De discussie wordt gesloten.

10 Vragenuur.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we nu bij agendapunt 10 en dat is het vragenuur. Zoals u weet, de eerste termijn voor Provinciale Staten drie minuten, voor Gedeputeerde Staten ook drie minuten. De tweede termijn voor Provinciale Staten één minuut en voor Gedeputeerde Staten één minuut. Eventueel kunnen er aanvullende vragen worden gesteld door één van de leden uit de Provinciale Staten. Dan geef ik als eerste het woord aan mevrouw Bakker van de VVD, en die gaan over het beheerplan N2000 Schoorlse Duinen, de aanlijnplicht.

Mevrouw **BAKKER** (VVD): Voorzitter, dat was ingetrokken.

De **VOORZITTER**: O ja, dat is waar. Maar ik heb ze wel goed opgelezen. Het gaat toch echt goed met die contactlenzen, moet ik zeggen.

Mondelinge vragen inzake toestaan nieuwe woningen in de buurt van geitenhouderijen, ingediend door SP.

De **VOORZITTER**: Aan de orde zijn dan nu de mondelinge vragen ingediend door de SP. Die gaan over het vervallen van de Randstad-Noord Zone abonnement. Ik geef het- Nee. Nou, dan geef ik aan u het woord. Ja, die staan hier niet in. Ik heb een andere versie dan de griffier, maar mevrouw

Alberts, aan u: toestaan nieuwe woningen in de buurt van geitenhouderijen. Ik geef het woord aan mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel. Wij lazen in het Noordhollands Dagblad een bericht dat verschillende gemeenten toch vergunningen voor nieuwbouwwoningen hebben afgegeven, ondanks dat het moratorium over de geitenhouderijen er was. Toen dacht ik: hè, hoe kan dat nou? Want uiteindelijk, de Gezondheidsraad geeft dat niet voor niets af. Dus kwam ik met de volgende vragen. U kunt ze ook meelezen. Er zit een typefout in en dat ga ik nu goed uitspreken. Dus dat zit goed.

Dus toen de geitenstop werd afgekondigd, was volksgezondheid het argument. Hoe kijken GS aan tegen het handelen van gemeenten om dat aspect van de volksgezondheid overboord te gooien? En de tweede vraag is, in het artikel worden een aantal gemeenten genoemd. Kunnen GS aangeven of de genoemde cijfers en andere gegevens compleet zijn? En de derde vraag is, is het bekend of er nog woningbouwprojecten in de pijplijn zitten die binnen de kilometer van geitenhouderijen zullen vallen? En welke zijn dat dan? En zo ja, zijn GS dan van plan om met die gemeenten contact op te nemen om ze op die door de GGD geadviseerde afstandsnorm te wijzen?

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ruim binnen de tijd. Als u weggaat, dan ga ik de heer Beemsterboer vragen om terug te komen. Ik geef het woord aan de heer Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. We hebben natuurlijk al langere tijd een geitenmoratorium in de provincie Noord-Holland, maar de uitspraken van de Gezondheidsraad zijn relatief recent. Er wordt ook zelfs door de landelijke politiek op dit moment nog verder onderzoek gedaan. Die hebben daar ook een rol in. We hebben als GS ook schriftelijke vragen van de BBB hierover ontvangen, waarvan we uitstel op de beantwoording hebben gevraagd, omdat we ons ook nog aan het oriënteren zijn op hetgeen er bij het ministerie onder andere speelt, en in IPO-verband. Dus die zullen we – kan ik richting de BBB-fractie zeggen – op zo kort mogelijke termijn beantwoorden.

Dan op deze drie vragen. De eerste, die gaat over de geitenstop. Toen die werd afgekondigd, was de volksgezondheid het argument. Hoe kijken we ertegenaan dat gemeenten ondertussen toch woningen hebben gebouwd in de provincie Noord-Holland? We hebben al best een lange tijd een geitenstop die geldt voor de hele provincie Noord-Holland. Er wonen ook mensen in de provincie Noord-Holland en er worden ook woningen gebouwd in de provincie Noord-Holland. Het was niet mogelijk, ook praktisch gezien natuurlijk, om in de tussentijd – want die geitenstop was een bevriezing van de situatie totdat er meer duidelijkheid zou komen over dat VGO-III, dat geitenonderzoek – daar alle woningbouwactiviteiten of alle bewoning van Noord-Holland stop te zetten in de tussenliggende periode. Inmiddels is er natuurlijk meer duidelijk en zijn we ook in afwachting van meer duidelijkheid van het Rijk hierover.

Uw tweede vraag verwijst naar het krantenartikel waarin een aantal gemeenten worden genoemd. Uw vraag is of de genoemde cijfers en andere gegevens compleet zijn. Het antwoord daarop is, het algemene beeld van de sector in Noord-Holland, de geitensector, is beperkt in omvang en ligt wel verspreid over de hele provincie. Dat komt overeen met onze gegevens, die bovendien in grote diversiteit naar omvang laten zien. Of de cijfers en andere gegevens in het artikel compleet zijn, kunnen we op dit moment nog niet beantwoorden. Een koppeling naar de gegevens van de geitensector-nabijheid en gerealiseerde woningen sinds 2018 wordt naar aanleiding van deze vraag gemaakt. We zullen u hierover op zo kort mogelijke termijn informeren.

De derde vraag is of bekend is of woningbouwprojecten die binnen een kilometer van de geitenhouderij zullen vallen in de pijplijn zitten, en welke dat zijn. Wij zien daar op dit moment twee locaties. Eén is in de buurt van Stede Broec in relatie tot de geitenhouderij in Drechterland. En één is in de gemeente Castricum. In totaal gaat het om de bouw van zo'n honderd woningen, waarbij het onderwerp gezondheid rond de geitenhouderijen ook in die gesprekken meegenomen zal worden.

Nogmaals, we zullen nog reageren op vrij uitgebreide vragen hierover van de BBB-fractie, zodat daar ook wat uitgebreidere informatie over gedeeld kan worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even naar mevrouw Alberts. Ja, u mag daarna.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Kijk, dat dat moratorium was afgekondigd, dat is best wel een tijd geleden. Ik was er toen ook al, hier in deze zaal. Dat was onder verantwoordelijkheid van de heer Bond, die daar toen mee kwam. Het is best wel een tijd geleden, want dan zitten we al op vijf jaar of zo. 'Tien' wordt hier gesouffleerd. Achttien. Nou, kun je nagaan, dat is best lang geleden dus. Maar de vraag is dus ook, wat ik dus nu van de gedeputeerde hoor van, ja, nee, maar we zijn nog op van alles aan het wachten en we zijn nog van alles aan het- En ondertussen gaat het allemaal maar door. Ik vind het wel terecht dat u zegt van, nou, we gaan wel dat gesprek aan met die gemeenten waar nu nog inderdaad zaken in de pijplijn zitten, maar ik hoor het liefste nog een antwoord op: over welke termijn hebben we het dan? Ik heb het wel eens vaker hier in dit huis gezegd van, het duurt allemaal maar zo. Dat blijkt dus nu ook in feite alweer. Dus heeft u een termijn waarop dat kan plaatsvinden? En het zijspoortje was de vragen van BBB. Die hadden natuurlijk al lang beantwoord moeten worden, maar dat is een zijspoor. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ja, dan kijk ik even naar de heer Mülder. Hij heeft één minuut om een aanvullende vraag te stellen.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter, dat ik ook nog even vervolgvraag mag stellen, want de SP was mij te slim af. Zij hadden prachtige vragen ingeleverd, want ik zat inderdaad een beetje met dezelfde vragen. Maar dat bracht mij wel nog op één andere vraag die ik graag zou willen stellen. Want of er nou schriftelijke vragen liggen van de BBB, of er nou mondelinge vragen worden gesteld door de SP, is hier volgens mij door onze fractie voor het kerstreces nog aandacht voor gevraagd, en toen is een toezegging gedaan dat er een beleidsstuk zou komen in Q1. Nou kijk ik even naar de agenda en dan zie ik daar niks tussen zitten. Het is niet de eerste keer dat dit volgens mij op dit dossier – er wordt gewacht op een onderzoek of een beleidsstuk – dat er weer niets komt. Dat vind ik jammer. Ik wil graag vragen: wanneer komt dat stuk? Kunnen we u ergens op vastpinnen? Want volgens mij kunnen we vanuit het onderzoek zien dat hier daadwerkelijk even pas op de plaats nodig is, en dat we inderdaad moeten kijken hoe we dit ruimtelijk kunnen inpassen, dan wel niet.

De **VOORZITTER**: Dan krijgen we nu de beantwoording van de gedeputeerde. U heeft nog één minuut.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Over die toezegging die vóór de Kerst gedaan zou zijn, zou ik even moeten schorsen, want dan moet ik even nagaan in welke context die toezegging is gedaan en wat we daar exact toegezegd hebben.

In relatie tot de vraag van de SP kan ik aangeven dat dat inderdaad sinds 2018 loopt. Het VGO-III-onderzoek heeft vrij lang op zich laten wachten – daar is ook veel publiciteit over geweest – onder andere vanwege de coronaperiode, waarin het minder makkelijk was om patiënten op te sporen in de gebieden rondom de geitenhouderijen. Daar zijn we natuurlijk van afhankelijk geweest. Die geitenstop is opgelegd vanwege onzekerheid. Die zekerheid is grotendeels gekomen vanwege dat VGO-III-onderzoek. Toen heeft het kabinet besloten de Gezondheidsraad daar ook nog naar te laten kijken. De Gezondheidsraad heeft advies gegeven. Op dit moment heeft het kabinet gezegd: we kijken of we in relatie tot die vijfhonderd of duizend meter, die uit dat gezondheidsraadsadvies komt, tot landelijke afstandsnormen zullen komen. Wij moeten ons daar toch toe verhouden. Dus we moeten echt wachten op wat het Rijk daar gaat voorstellen. Verder is in dat advies van de Gezondheidsraad ook opgenomen dat er binnen de stallen maatregelen genomen zouden moeten worden.

De **VOORZITTER**: Wilt u afronden?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Tot die maatregelen moeten wij ons ook verhouden, want die kunnen er mogelijk weer voor zorgen dat de gezondheidsrisico's afnemen of misschien wel geheel wegvallen.

De **VOORZITTER**: Ja, uw spreektijd zit erop. Over de vraag van de heer Mülder, dat zou u schriftelijk kunnen afdoen. Ik ga niet in een vragenuur schorsen. Op die vraag kunt u later nog het antwoord geven.

Mondelinge vragen inzake vervallen Randstad-Noord Zone-abonnement, ingediend door SP.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de laatste set en die worden gesteld door ook door de SP, mevrouw Bouhlel. Die gaan over vervallen Randstad Noord Zone-abonnement. Ik geef het woord aan mevrouw Bouhlel.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, gisteren, of tenminste per gisteren, is het Randstad Zone-abonnement komen te vervallen. Dat is nu het Randstad Noord Vrij-abonnement. Die bestaat nu uit 5 verschillende soorten abonnementsvormen met 14 regio's. Ik kwam daar per ongeluk achter omdat mijn zoon met het openbaar vervoer reist en zo'n abonnement heeft. Ineens kreeg ik in beeld te staan toen ik hem weer op moest waarderen: deze abonnementssoort komt te vervallen per 28 februari. Ik heb echt lopen zoeken, zoeken, zoeken waar we eerder daar bericht over hebben kunnen vinden. Ik weet in de commissie, kan ik me herinneren, dat is al een hele tijd terug toen we volgens mij de tarievenvisie bespraken, maar hou me daar eventjes ten goede, dat er ineens een OVpay tevoorschijn kwam. Toen hebben verschillende partijen hier al gezegd van, joh, gaat dat wel goed komen? Wordt dat niet duurder? Nou, ik kan je vertellen: ja, het wordt duurder. Het abonnement van mijn zoon wordt nu 28 euro per maand duurder. Wij kregen een mail van een mevrouw. Haar dochter reist binnen Haarlem. Voorheen kon ze alleen voor Connexxion een abonnement nemen. Dat kan niet meer. Je moet nu een Haarlem Regio-abonnement nemen. Die gaat van 40 euro naar 114 euro. Ik vind dat niet een kleine stap. Dat is gewoon een megagrote verhoging. Ik heb tijdens de commissie Leefomgeving op 16 februari de heer Olthof even tussen neus en lippen door gevraagd van, joh, ik wil een rondvraag stellen, maar eigenlijk zou dat te laat zijn, want het gaat 1 maart al in. Toen heeft meneer Olthof gezegd van, joh, stuur me een mail, dan ga ik ernaar kijken. Dat heb ik gedaan. Ik kreeg op 19 februari keurig bericht dat ernaar gekeken gaat worden, maar ik heb nog steeds niks ontvangen. Nog steeds geen reactie.

Dus twee vragen van de drie die ik toen in de mail al stelde, die heb ik zelf inmiddels al uitgezocht, want mijn zoon kon vanochtend gewoon met zijn of OV-pas, of tenminste zijn ov-chipkaart inchecken. Desalniettemin moet ik voor het nieuwe abonnement wel een OV-pas aanvragen.

En heb ik nog drie vragen toegevoegd. Omdat ik in de productvoorwaarden van de Randstad Noord Vrij ineens kon lezen dat- Want dat zijn het zijn nu allemaal doorlopende abonnementen. In die productvoorwaarden staat dus nu dat een vervoersbedrijf nu zonder reden een klant kan weigeren, maar ook een kredietcheck kan doen. Ik vraag me dan af: kunnen die mensen dan ineens niet meer met het openbaar vervoer?

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bouhlel, u bent door uw tijd, maar u heeft uw vragen nog niet gesteld.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, eentje wel.

De **VOORZITTER**: Ja, eentje wel, maar u heeft geen tijd meer.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Nou, de andere twee kunnen de mensen lezen. Als het goed is, heeft de heer Olthof ze gelezen.

De **VOORZITTER**: U krijgt straks in tweede termijn nog één minuut en dan kunt u die andere twee stellen.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): O, nou, maar als meneer Olthof gewoon de vragen herhaalt, dan weten ze het ook.

De **VOORZITTER**: De heer Olthof. Gedeputeerde Olthof, moet ik zeggen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, een bijzondere interpretatie van het vragenuur, moet ik u heel eerlijk zeggen. Maar goed, daar zal ik verder niet op ingaan.

Ik heb inderdaad een aantal vragen gekregen. Ja, we zijn op de hoogte van die prijsstijgingen. Dat was de eerste vraag. Die keuze is inderdaad in de Tarievenvisie van het ov 2024 ook bekendgemaakt: om de korting vooral te focussen op de langere afstanden en niet meer op de kortere afstanden, zodat je uiteindelijk het gebruik van het ov voor de langere afstanden stimuleert en voor de kortere afstanden ook actieve mobiliteit, de fiets, kan gebruiken. Neemt niet weg dat gebruikers nog steeds ook gebruik kunnen maken van het ov uiteraard. Er zijn ook producten voor. Met OVpay en de OV-pas is er niet meer inderdaad met die sterabonnementen te reizen. Dat klopt inderdaad. Maar de reizigers kunnen wel gebruik maken van het gratis product van Transdev. Dat heet Transdev Voordeel. Dat kunnen ze activeren met een betaalpas of OV-pas. Dan wordt er meer korting opgebouwd naarmate in de maand meer is gereisd. Dus dan bouw je uiteindelijk meer korting op. Een van die onderwerpen die we toen ook met elkaar besproken hebben. Voor de reiziger die ook de bussen van de VRA uit de concessie Amstelland-Meerlanden gebruiken – dat is waar u op doelt met die ene mevrouw – ja, is een gezamenlijk abonnement met Haarlem-IJmond bedacht. Ja, Amsterdam-Meerlanden Haarlem-IJmond Vrij. Deze nieuwe producten kunnen in sommige gevallen een beter alternatief bieden dan het Randstad Noord Vrij abonnement.

Kunnen de mensen een abonnement langer loopt dan- Ja, het abonnement liep gewoon door, ook in maart. Dus als het abonnement tot 8 maart loopt, kun je daar gewoon gebruik van blijven maken.

Wanneer zijn de nieuwe abonnementen beschikbaar en kunnen die dan nog op de ov-chipkaart opgewaardeerd worden? Of is de OV-pas al nodig? De nieuwe kortingsproducten kunnen alleen aan de betaalpas of de nieuwe OV-pas worden gekoppeld. Connexxion heeft aangegeven huidige abonnementhouders te hebben ingelicht en heeft laten weten dat de nieuwe abonnementen in maart beschikbaar komen. Dus als het goed is, zijn alle huidige abonnementhouders geïnformeerd.

Over het Noord Vrij-abonnement over de toetsen. Mensen kunnen gewoon gebruik maken van het ov. Dat kan ook bijvoorbeeld door op de ov-chipkaart saldo te laden. Dus dan maak je geen gebruik van abonnement, maar dan kun je gewoon via de chipkaart laden en dan kun je gebruik maken van het openbaar vervoer. Men hoeft dus niet op een abonnement te reizen. Men kan sowieso gebruik maken van Transdev Voordeel, waar een staffelkorting en een maandcap op zit.

Dan de laatste, voorzitter. Dat is vraag vijf en zes in één keer. Connexxion heeft aangegeven dat eind januari vanuit de Chip Bizz namens EBS en Transdev Connexxion een mailing naar de klanten is verstuurd. Het overgrote deel van de klanten die op deze manier zijn bereikt, zijn scholieren. Via deze mailing zijn reizigers gewezen op de verschillende alternatieven voor de huidige, voor de oude abonnementen. Die zijn ook op de site van Connexxion te vinden.

Dan heb ik vijf vragen in precies mijn tijd.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bouhlel, wilt u nog aanvullende vragen stellen? Nee. Zijn er nog andere leden uit de Staten die hier vragen over willen stellen? Zo niet, dan ronden we dit vragenuur af.

De voorzitter constateert dat de mondelinge vragen voldoende zijn beantwoord.

De **VOORZITTER**: Ik heb even overlegd met de griffier. Wij kunnen nog één tweeminutendebat doen voordat het 18.00 uur is. Dan kunnen we daarna gaan eten en dan ronden we na het diner de vergadering af.

11 2-minutendebat.

De **VOORZITTER**: Dus dan zijn we nu bij agendapunt 11. Dat is het tweeminutendebat. Zoals u weet, de spreektijdenregeling is vijf minuten voor Gedeputeerde Staten, twee minuten per fractie

die aangevraagd heeft om te willen spreken. Uiteraard kunnen er ook moties worden ingediend. Er zijn er twee aangevraagd. De spreektijd loopt door bij interrupties – dat moet u ook goed weten – en die gaat ook af van uw normale spreektijd. Dus we houden de klok goed in de gaten. Het bestaat slechts uit één termijn. Dus loopt u niet weg en denkt u van nou, in tweede termijn kom ik erop terug. Dat is niet mogelijk.

11.a 2-minutendebat Lobby Agenda Circulaire Economie.

De **VOORZITTER**: Aan de orde is nu agendapunt 11.a. Dat is een tweeminutendebat, aangevraagd door de Partij van de Arbeid en GroenLinks inzake de lobby Agenda Circulaire Economie. Deze is aangevraagd door de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid en Statenlid Korzelius van GroenLinks. De sprekers die zich hebben aangemeld, behalve natuurlijk de heer Wallaart en Statenlid Korzelius, zijn mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren, de heer Valk van de BBB, mevrouw Schneemann van Volt, mevrouw Van der Helm van 50PLUS en de heer Klein van de ChristenUnie. Dan geef ik nu als eerste het woord aan de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **WALLAART** (PvdA): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, een economie die de aarde minder uitput, dat vinden wij als PvdA op zichzelf verstandig. Maar het is ook een sociale kwestie, want wie toegang heeft tot schaarse grondstoffen, die profiteert; wie daarvan afhankelijk is, moet betalen. Daarom is de circulaire economie met andere woorden een vorm van klassenstrijd. We zijn daarom blij dat onze provincie, en dan met name gedeputeerde Rommel, zo vooroploopt en ook lobbyt voor de circulaire economie, met name in Brussel. Maar daarbij stelt Noord-Holland wel een aantal merkwaardige eisen. Merkwaardige prioriteiten, moet ik zeggen. Harmonisatie van de einde afvalstatus is een van de drie speerpunten. Daarmee fluiten GS een beetje het deuntje van een diepgekoesterde wens van VNO-NCW en het grote bedrijfsleven mee.

Voorzitter, dan is de PvdA op haar hoede. De regels rond einde afvalstatus zijn er niet voor niets. Die moeten ervoor zorgen dat afvalstromen gezond en veilig als grondstof in de keten gebracht kunnen worden. Daar moet je niet mee sollen. Zeker niet in Brussel, waar grote bedrijven vaak met succes uitzonderingen op dit soort regels kunnen bepleiten. Belangrijker is het dat de einde afvalstatus zo'n beetje de laagste is van alles in termen van circulariteit. Hoe hoger op de R-ladder, hoe beter. Minder producten gebruiken. Minder grondstoffen gebruiken. Voorzitter, begrijpelijkerwijs is dat het wat minder in zwang bij VNO-NCW, maar noblesse oblige, wij als provincie moeten daarin voorop willen lopen. Vandaar dat wij een motie indienen, samen met GroenLinks, Partij voor de Dieren en de ChristenUnie, met als dictum: “Verzoeken Gedeputeerde Staten om in de lobbyagenda bij prioriteit ‘harmonisatie einde afvalstatus’ toe te voegen dat de hoogst denkbare standaard voor veiligheid en gezondheid uitgangspunt is en blijft, zowel landelijk als Europees. 2, een lobbydoel gericht op de hoogste trede van de R-ladder toe te voegen aan de lobbyagenda, bijvoorbeeld via de European Circular Act (ECA), waarover dit jaar in de EU besloten wordt, en gaan over tot de orde van de dag.” Voorzitter, zo blijft Noord-Holland ook in de lobby vooroplopen voor de circulaire economie. Dank u wel.

Motie 42-2 maart 2026
Zet de lobbyagenda hoger op de circulaire ladder

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:

- *De Provincie Noord-Holland de ambitie heeft om in 2050 volledig circulair te zijn;*
- *In het coalitieakkoord ‘Verbindend vooruit!’ staat dat Noord-Holland koploper wil zijn in de omschakeling naar circulariteit;*
- *Lobby een belangrijk instrument is uit de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie 2025 - 2028 en dat (zie pagina 65) de inzet zich concentreert op een ‘select aantal punten’ om effectief te zijn;*
- *De lobbyagenda circulaire economie 2025 - 2028 van de provincie Noord-Holland Europese harmonisatie van de einde-afval status van reststromen aanwijst als één van de drie lobbyprioriteiten.*

Overwegende dat:

- *'Complexe en versnipperde wet- en regelgeving' rond de einde-afvalstatus door het bedrijfsleven als belemmering wordt ervaren voor het toepassen van reststromen;*
- *De harmonisatie van de einde-afvalstatus zich richt op de op één na laagste trede van de R-ladder.*

Van mening dat:

- *De provincie in haar lobbyagenda het algemeen belang boven het belang van individuele burgers of bedrijven moet stellen;*
- *Aan veilig en gezond gebruik van afvalstoffen ook in de toekomst de hoogst denkbare norm gesteld moet worden;*
- *Harmonisatie van regels op EU-niveau voor het recyclen van reststromen in de kern een goed streven is, mits dat niet leidt tot versoepeling van veiligheids- en gezondheidsnormen en geen ruimte biedt voor lobby-invloed van grote, internationale bedrijven;*
- *Noord-Holland in de lobby ook aandacht moet geven aan de hoogste treden van de R-ladder.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In de lobbyagenda bij prioriteit 'harmonisatie einde-afvalstatus reststromen' toe te voegen dat de hoogst denkbare standaard voor veiligheid en gezondheid uitgangspunt is en blijft, zowel landelijk als Europees;*
- *Een lobbydoel gericht op de hoogste treden van de R-ladder toe te voegen aan de lobbyagenda, bijvoorbeeld via de European Circular Act (ECA) waarover dit jaar in de EU besloten wordt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Tino Wallaart (PvdA), Peter Korzelius (GroenLinks), Michel Klein (ChristenUnie), Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren) en Julia Schneemann (Volt).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, ter ere van Valentijnsdag hebben we een heel leuk kaartje gekregen van de fractie van de ChristenUnie. Waarvoor hartelijk dank. "Rozen zijn rood. ChristenUnie is blauw. Laten we samen inzetten op circulaire bouw." Voorzitter, dank nogmaals.

Maar we hebben het niet alleen over circulaire bouw. We hebben het over circulariteit in zijn algemeenheid. Het is fijn dat we kunnen praten over die circulaire economie. Dan met name waar het gaat om de lobbylijn naar Europa. Het stuk wat we in de commissie hebben besproken, geeft heel goed weer waar nu een belangrijk knelpunt zit voor de verdere ontwikkeling van die circulaire economie. Harmonisatie – dus niet meer regels – van de regelgeving om juist die einde afvalstatus te bereiken. Dan gaat het met name om: wanneer is iets afval en geldt dan de afvalregelgeving? Wanneer mag je dat weer als grondstof inzetten? Dat zijn regels en verordeningen die wij graag ondersteunen, maar wel gaat het direct om het harmoniseren daarvan.

Het mooiste zou zijn, voorzitter, als wij op enig moment zouden kunnen zeggen: afval bestaat niet; het zijn uitsluitend grondstoffen. Maar ik vrees dat dat nog wel enige inspanningen vergt. Het is daarom belangrijk oog te houden voor wat er verder nodig is. De hogere trede op de R-ladder – refuse, reduce, redesign. In de commissie gaf de gedeputeerde al aan dat ze bezig is met die onderwerpen. Dus laten we die ook in de lobbylijn gewoon ook zo benoemen en zichtbaar maken waar we ons als provincie voor inzetten. Dat is, voorzitter, ook de reden dat wij gaarne deze motie mede indienen met de Partij van de Arbeid en de Partij voor de Dieren en de ChristenUnie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord aan mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Ja, dank aan Partij voor de Arbeid en GroenLinks voor het aanvragen van dit tweeminutendebat over lobby Agenda Circulaire economie. Ook voor onze fractie is de transitie naar een echt circulaire economie noodzakelijk en urgent. Noord-Holland zet in haar lobby in Den Haag en Brussel sterk in op de harmonisatie van de einde afvalstatus.

Dat klinkt technisch en dat is het ook. Het gaat over de vraag wanneer afval juridisch geen afval meer is en opnieuw als grondstof mag worden gebruikt. Het is begrijpelijk dat dit aandacht krijgt, want de regels verschillen per land en de beoordeling is complex. Dat zou wellicht in regels meer geharmoniseerd kunnen worden, maar dat is niet de prioriteit van de provincie. De provincie heeft de taak om de gezondheid van haar inwoners en de natuur maximaal te beschermen, nu en in de toekomst, en ervoor te zorgen dat de toepassing van materiaalstromen veilig is en veilig en gezond blijft.

Bovendien gaat de einde afvalstatus-discussie over afval dat er al is. De kern van echt circulair beleid ligt hoger op de R-ladder, namelijk Refuse, Rethink en Reduce – het afzien van producten en het drastisch verminderen van grondstoffengebruik. Zoals de Consumentenbond recent zei: circulariteit begint al voor je iets koopt. Kortom, onze fractie vindt dat de provincie haar lobbykracht zou moeten inzetten daar waar die het meest effectief is: bij de bronaanpak. Minder productie, minder consumptie, producten die langer meegaan. Wij zijn dan ook mede-indiener van de motie van GroenLinks en Partij van de Arbeid. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord aan de heer Valk van de BBB.

De heer **VALK** (BBB): Dank u wel, voorzitter. BBB is een voorstander van de circulaire economie, maar wel haalbaar en betaalbaar graag. Het hergebruik van schaarse grondstoffen, het verminderen van verspilling en slimmer omgaan met reststromen, dat ondersteunen wij met. Maar BBB vindt dat de overheid ondernemers moet helpen. Niet belemmeren, maar stimuleren in innovatie is ook een belangrijke issue. In de discussie over de lobbyagenda rondom de einde afvalstatus zien we dat veel bedrijven juist tegen praktische barrières aanlopen: verschillende regels per lidstaat, lange procedures, hoge administratieve lasten. Dat remt de innovatie. Harmonisatie – Groenlinks zei het ook al – kan dat juist helpen. Niet om veiligheid te verlagen, laat dat duidelijk zijn, maar om duidelijkheid en voorspelbaarheid te creëren. Voor BBB staat veiligheid voorop. Maar we moeten voorkomen dat circulariteit verwordt tot een extra laag regelgeving. Wat ons betreft moet de provincie zich blijven richten op het wegnemen van belemmeringen, het stimuleren van innovatie en het versterken van de markt. Circulair ondernemen moet lonen en niet verstikken. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ik heb een interruptie.

De **VOORZITTER**: Dat mag. Zeker. Mevrouw Schneemann.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, u geeft aan dat u zo goed mogelijk met middelen wil omgaan. Nu is het gebruik van Reduce, een van de hogere treden in de circulariteitsladder, eigenlijk een van de meest efficiënte middelen, omdat je dan dus zo efficiënt mogelijk produceert. Bent u het dan niet met ons eens dat we juist daarop in moeten zetten in plaats van op Recycle?

De heer **VALK** (BBB): Het één sluit het ander niet uit. Je moet beide doen.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dat is goed om te horen dan.

De **VOORZITTER**: Dan is nu het woord aan mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, voorzitter, ik hou het kort vandaag. Voor ons is circulariteit véél meer dan recyclen. We vinden dan ook dat we eigenlijk hoger moeten inzetten op de R-ladder. Tegelijkertijd willen we ook niet onze lobbyboodschap in Brussel helemaal tenietdoen. Dat is ook waarom we tijdens de Europavergadering volgende maand daar eigenlijk langer over zouden willen praten, maar nu al de motie van de PvdA mee tekenen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, 50PLUS steunt de transitie naar een circulaire economie. We willen de wereld leefbaar houden voor toekomstige generaties,

laat dat helder zijn. Als het gaat om de afvalstatus, zoals door PvdA en GroenLinks nu in die motie nog eens benadrukt wordt, dan hebben wij in de commissie het spanningsveld tussen die harmonisatie en die kwaliteitscontrole ook benadrukt. We delen die zorg. Regels rond hergebruik van reststromen bestaan niet voor niets. Als we in Brussel pleiten voor versoepeling, moeten we er zeker van zijn dat de veiligheid en volksgezondheid geborgd blijft. 50PLUS is ervan overtuigd dat er ergens altijd aan het eind een stuk afval overblijft. Het klinkt heel smart – Reduce, Reduce en Repair – maar eigenlijk willen we inzetten om te zorgen dat er zo min mogelijk producten worden gebruikt. Dit gezegd hebbende, bepleiten we natuurlijk ook dat er zoveel mogelijk ingezet moet worden op die R-ladder en zullen we deze motie steunen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Het is duidelijk dat onze economie, zoals die de afgelopen decennia is vormgegeven, de aarde te ver uitput. We gebruiken meer grondstoffen dan de aarde jaarlijks levert. Dus we zullen die economie op een andere leest moeten schoeien. Van een economie die primaire grondstoffen gebruikt en uiteindelijk wegdoet naar een circulaire economie waarin grondstoffen steeds weer opnieuw gebruikt worden. Daarvoor is het belangrijk dat die einde afvalstatus wordt geharmoniseerd, maar dat is natuurlijk slechts een eerste stap. We zullen ook meer moeten gaan doen aan het langer gebruiken van producten, het herontwikkelen van producten en ook, zoals genoemd is, de Refuse - en Rethink-stap. Om daaraan bij te dragen, zullen wij als ChristenUnie binnenkort ook met een discussienota komen, waarin we een voorstel hebben waarin de provincie iets kan bijdragen aan dat Refuse-stapje.

Maar ik ben ook heel blij met de motie zoals die nu is voorgesteld door de collega's van de PvdA en GroenLinks, want zij zeggen terecht dat wij onze lobby in Europa ook breder moeten richten dan alleen op de einde afvalstatus. Daarom doen wij graag mee met deze motie en zijn wij benieuwd naar hoe GS dit gaan overnemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat gaat u nu horen van gedeputeerde Rommel. Vijf minuten voor u.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik heb niet het nummer van motie. Maar goed, misschien heeft u dat? Daar is die: motie M42. Nou, laat ik vooropstellen: in ieder geval dank voor alle steun die u geeft voor het werk wat wij doen voor de circulaire economie, want die staat wel degelijk hoog bij ons natuurlijk op de agenda. Heel hoog staat ook altijd veiligheid en gezondheid. Daarom kan ik ook de motie omarmen en ook dus aan de Staten te laten. Die kunnen wij als GS ook omarmen.

Maar ik wil toch nog wel even zeggen dat de lobby die we doen in Brussel, dat is niet de enige lobby die we doen. Dit is gewoon het punt wat u er ook uit gehaald heeft. Wij fluiten niet het deuntje van VNO-NCW, want dit hebben we zelf vanuit GS ook meegenomen om daarop te gaan lobbyen. Dus u begon wel goed met complimenten, maar, nou ja, dit wil ik toch nog wel eventjes aangeven.

Ook met einde afval en afval dat er is, dat is natuurlijk juist waar het om gaat. Dat het afval wat als afval bestempeld is, niet afval is altijd. Dat er ook weer grondstoffen van gemaakt worden of grondstoffen inzitten. Ik vind dat een heel goede methode om daar ook je circulariteit in te doen.

Wat ik nog eigenlijk mis in al die R'tjes, maar ik kon zo snel niet een ander te vinden van de ladder. Dat is de long time use. Dan geef ik maar aan dat de rok die ik aan heb vandaag, die heb ik al denk ik zeker 25 jaar. Ik gebruik hem nog steeds. Ik denk dat dat ook een hele goede use-methode is. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Nou, complimenten voor uw rok.

Hiermee zijn we aan het eind gekomen van het eerste tweeminutendebat. Dat ging vlotjes. Die beraadslagingen ga ik afsluiten. De motie is aan de Staten gelaten. Is er nog enige behoefte om iets te wijzigen of andere moties in te dienen? Zo niet, dan denk ik dat gelet op de tijd, wij gewoon doorgaan naar het tweede tweeminutendebat.

De discussie wordt gesloten.

11.b 2-minutendebat Informatievoorziening uitvoering-handhaving provinciale bedrijven.

De **VOORZITTER**: Dat is agendapunt 11.b en dat is een tweeminutendebat, aangevraagd door de fractie van de SP inzake informatievoorziening uitvoering-handhaving provinciale bedrijven. Bent u er nog even allemaal bij? Sprekers die zich hebben aangemeld, is natuurlijk mevrouw Alberts van de SP, die het tweeminutendebat heeft aangevraagd. Overige sprekers zijn de heer Teeuwen van de BBB, de heer Wagelaar van de Partij van de Arbeid, de heer Klein van de ChristenUnie, mevrouw Van der Helm van 50PLUS en mevrouw Schneemann van Volt. Ik geef nu als eerste het woord – u heeft twee minuten de tijd – mevrouw Alberts van de SP.

Eerste termijn Provinciale Staten
Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Wel, na een goed en gedegen commissiedebat heeft mijn fractie er toch voor gekozen om toch nog een tweeminutendebat aan te vragen. De reden daartoe is dat wij via dit debat de druk op ICL hoog willen houden. Want hoe betrouwbaar is dit bedrijf dat, als het op een bewonersavond gewoon belooft dat de apparatuur – in dit geval een gaswasser – gaat worden vervangen, vervolgens kort daarna doodleuk verteld dat ze het toch niet gaan doen? Dus wij hebben daar heel veel moeite mee, dat snapt u. Gedeputeerde Olthof heeft ook al gezegd dat de nieuwe, strengere vergunning heel strak gehandhaafd gaat worden en dat de dwangsommen ook veel hoger liggen dan die uit het verleden. Maar, en daar gaat het vandaag eigenlijk over, wat nu als die dwangsommen gewoon tussen aanhalingstekens gewoon betaald gaan worden? Want dat wordt opgenomen in het businessplan van zo'n bedrijf. Daarom komen wij met deze motie.

Het gaat in die motie dus vooral om de laatste zin uit het dictum. Ik ga het hele dictum voorlezen en dan herhaal ik nog een keertje die laatste zin. Dus "We verzoeken GS om zo streng mogelijk te handhaven, zodat ICL binnen de verplichte wetgeving en afgegeven vergunning blijft – dat is al toegezegd. Bij elke overtreding de zwaarst mogelijke sancties op te leggen – ook toegezegd. Maar dan komt die: Provinciale Staten te informeren bij welke overtreding de bedrijfsvoering van ICL al dan niet tijdelijk kan worden stilgelegd." Het punt is namelijk dat je daarop voorbereid moet zijn als die dwangsommen zijn volgelopen. En dat is waar ik vooral nu om vraag: denk erover na, want de kans dat het gaat gebeuren is zeer reëel. Dank u wel.

Motie 43-2 maart 2026
Handhaving ICL

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 maart 2026.
Constaterende dat:
- *Er een nieuwe vergunning afgegeven is voor kunstmestfabriek ICL in Amsterdam, maar er nog veel overlast bestaat door de uitstoot van ICL. Met name voor bewoners in Amsterdam-Noord.*

Overwegende dat:
- *ICL herhaaldelijk afspraken niet nakomt en nu de toegezegde 'gaswasser', die verdere uitstoot moet voorkomen, niet zal plaatsen;*
- *De gedeputeerde heeft toegezegd streng te gaan handhaven.*

Van mening zijnde dat:
- *Er paal en perk moet worden gesteld aan de vervuilende en overlastgevende uitstoot van ICL.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Zo streng mogelijk te handhaven zodat ICL binnen de verplichte wetgeving en afgegeven vergunning blijft;*
- *Bij elke overtreding de zwaarst mogelijke sancties op te leggen;*
- *Provinciale Staten te informeren bij welke overtreding de bedrijfsvoering van ICL (al dan niet tijdelijk) kan worden stilgelegd.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Remine Alberts-Oosterbaan (SP)en Heidi Bouhlel-Lascaris (SP).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de Heer Teeuwen van de BBB.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dank u, voorzitter. BBB begon in de laatste commissievergadering Leefomgeving met de volgende constatering: de overheid moet duidelijk zijn, handhaven waar nodig, maar ook rechtszekerheid bieden. Ondernemers moeten weten waar ze aan toe zijn. Maar, voorzitter, laten we scherp blijven op waar het hier om gaat. We spreken hier over het wel of niet overtreden van concrete milieunormen. Dat is geen politieke smaak, dat is nationale wetgeving. Op de wetgeving hoort gehandhaafd te worden. Het gaat hier over die ICL Group, multinational, beursgenoteerd, tientallen fabrieken wereldwijd, zeven miljard omzet, honderden medewerkers in Nederland, actief sinds 1929 in de kunstmestproductie en -sector die historisch heeft bijgedragen aan de voedselzekerheid. Maar, omvang of historie geven geen vrijstelling van naleving. Voor BBB is het helder: hoe ICL die normen haalt – of dat via een nieuwe gaswasser is, procesaanpassing of wat wij horen, de bestaande gaswasser ingrijpend aanpassen – voor ons telt uiteindelijk maar één ding: wat wordt gehaald, de norm, of niet? Dit is een dossier waar de emoties snel oplopen en dat snappen wij ook. Maar BBB kiest voor het sturen op basis van feiten. ‘Scherp aan de wind varen, GS’, is ons advies. Dat doet ICL zelf ook. BBB heeft er alle vertrouwen in dat dit dossier voortvarend, zorgvuldig en vooral juridisch houdbaar wordt afgehandeld door onze gedeputeerde in samenwerking met de OD. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord van de heer Wagelaar van de PvdA.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, voorzitter, laat duidelijk zijn dat wij als PvdA ook de zorgen delen over de leefomgeving en de invloed van ICL daarop. Daarom zijn we ook groot voorstander van de lijn van zo'n streng mogelijk handhaven. In dat licht zijn we wel een beetje verbaasd over deze motie van de SP op dit punt, omdat we volgens mij een heel goede beantwoording van de gedeputeerde hierover hebben gehoord in de commissie, waarin hij eigenlijk al heeft toegezegd om zo streng mogelijk te handhaven. Dus, inderdaad, de eerste twee zinnen van de motie lijken ons dan niet direct nodig. Wat betreft die derde zin, dat onderzocht moet worden of die bedrijfsvoering stilgelegd kan worden, hebben wij wel wat vraagtekens of dat nou het niveau is waarop wij als Staten zouden moeten sturen of dat dat uiteindelijk gewoon een afweging is die de omgevingsdienst moet maken op basis van de geldende wet- en regelgeving. Wij sluiten helemaal niet uit dat je uiteindelijk die stap moet zetten. Dat hoort ook bij zo'n streng mogelijk handhaven. Daarom denken wij dat de gedeputeerde dat eigenlijk ook al heeft toegezegd. Maar om nou als Staten een motie aan te nemen over welk specifiek instrumenten de omgevingsdienst al dan niet in moet zetten… We vragen ons af of dat verstandig is. We zijn benieuwd hoe de gedeputeerde daarnaar kijkt, maar we zijn daarom niet direct enthousiast over deze motie op die manier, hoewel we de zorgen en de wens om streng te handhaven uiteraard delen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, meneer de voorzitter. Ook wij ergeren ons wild aan het niet nakomen van de belofte van ICL om die gaswasser te installeren. Dit ondergraaft het vertrouwen van de samenleving in het bedrijf. Het heeft indirect ook het risico dat het het vertrouwen in de provinciale overheid schaadt. Het is daarom heel goed dat de gedeputeerde heeft toegezegd om zo streng mogelijk de vergunning te handhaven. Wat ons betreft kunnen we daar het volledige instrumentarium voor gebruiken wat we hebben. Alle escalatiestappen zijn mogelijk. Wij ondersteunen dus de intentie die achter de motie van de SP ligt, maar we denken niet dat het nodig is, omdat de gedeputeerde in principe deze richting al heeft toegezegd. Ik hoor graag van hem of mijn interpretatie daarvan juist is. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, laat ik beginnen met dat 50PLUS deze motie steunt. Waarom doen we dat? ICL heeft bewoners in Amsterdam-Noord keer op keer teleurgesteld. Een toegezegde gaswasser die er toch niet komt, dat is niet acceptabel. De gedeputeerde heeft handhaving beloofd. Die belofte moet nu worden waargemaakt. We verwachten maximale sancties bij elke overtreding. Het onderzoek naar stillegging zien wij ook als een stok achter de deur. Daar wil ik het bij laten. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Schneemann van Volt. Nee. Dan is het woord aan de heer Olthof.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Het is een onderwerp waar we het vaak met elkaar over hebben gehad en wat de gemoederen nogal bezighoudt en ook veel emoties oproept. Ik denk dat we allemaal die emoties delen en ook de zorg van de bewoners als het gaat over de gezondheid van hen en hun kinderen. Dus ik denk dat iedereen het daarover eens is. Ik denk ook dat iedereen het erover eens is – in de woorden van de BBB – dat iedereen zich aan de regels moet houden en dat de vergunning op orde moet zijn. Dat een bedrijf ook geacht wordt zich aan die vergunningen te houden. Als ze dat niet doen, dat er ook gehandhaafd moet worden, en dat daar geen enkele uitzondering op is. Dus laat ik daar duidelijk over zijn.

Als het specifiek over ICL gaat, zijn we natuurlijk al lang in gesprek. Zijn er verwachtingen gewekt vanuit het bedrijf, zijn er toezeggingen gedaan. En ik begrijp de frustratie bij uw Staten, maar ik begrijp dat ook bij de bewoners, dat die afspraak niet wordt nagekomen. Nogmaals, ik begrijp dat. Alleen, voor mij is dat niet iets waar ik iets mee kan. Uiteindelijk moet ik beoordelen op basis van de feiten, op basis van de vergunningen.

De feiten zijn – dan kom ik ook bij uw initiatief om tot een motie te komen – dat de vergunning is aangescherpt. Die is inmiddels ingegaan. Er is direct al een voornemen. Een last onder dwangsom, die 10 keer hoger is dan de eerste last onder dwangsom, is opgelegd. Die heeft twee verbeuringen. Het is niet zo dat het daarmee lichter is geworden. Nee, het is tien keer zo hoog geworden. Na die tweede verbeuring kun je namelijk direct de volgende stap zetten. Want heb je weer 10 verbeuringen, dan duurt het 10 keer voordat je een volgende stap kan zetten. Dus met andere woorden, als wij meten – dat doen we afhankelijk – dan kunnen we ook zo snel mogelijk, als er twee keer een overschrijding is, doorpakken naar een volgende stap. Dus met deze maatregelen- Een sterk aangescherpte vergunning, het voornemen van een last tot dwangsom, en ook is in de vergunning opgenomen dat wat betreft het zoutzuur dat ook per direct geregeld moet zijn. Voor geur hebben ze een aantal maanden om dat te regelen. Met die vergunning en met deze maatregelen ligt de druk volop bij ICL. We zullen dat ook nakomen. We zullen er ook bovenop zitten.

Ja, uiteraard is dat een onderdeel van het werk dat je ook direct al de vraag krijgt van, oké, en wat dan? Dat is ook een onderwerp waar we naar gaan kijken. Dat is niet even makkelijk opgelegd van o, dan gaan we hem sluiten, of we gaan hem tijdelijk sluiten. Daar zitten best wel strenge voorwaarden aan vast wanneer je iets tijdelijk kan sluiten. Dat heeft u gezien bij het hele Tata-dossier. Maar uiteraard kijken we wel welke stap mogelijk is. Daar kan ik niet op vooruitlopen, maar ik kan u wel toezeggen: als onderdeel van het handhavingstraject bij ICL is dit wel een onderdeel waar ik het met de OD over heb, en met name waar de OD zelf over nadenkt over wat een volgende stap zou kunnen zijn.

Daarmee denk ik dat ik alle vragen, in ieder geval, dat hoop ik, voldoende beantwoord heb.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Daar gaan we de beraadslagingen over dit onderwerp afronden. Is er nog iemand die een motie wil wijzigen, aanvullen of wat dan ook? Ja, mevrouw Alberts, SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, ik denk dat ik dat vanaf deze plek kan doen. Met name over wat dan als die verbeurdverklaring er is? U bent in gesprek met de OD. Dat vind ik eerlijk gezegd al een voldoende bericht om te zeggen dat ik dan de motie niet in stemming wil brengen.

Motie 43 'Handhaving ICL' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat betekent dat motie M43 is ingetrokken.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Ik ga met uw welnemen nog wel even door met de vergadering, want ik denk dat wij ook de stemmingen nog voor het diner kunnen afronden. Vanaf 18.15 uur zal het diner

worden geserveerd. Dat hebben we zojuist hier achter deze tafel besloten. Dus we kunnen ook nog eens iets besluiten.

12 Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag ((indien aan de orde).

De **VOORZITTER**: Maar voordat wij aan de stemming komen, krijgt u nog eerst advies over de motie Vreemd aan de Orde van de Dag die is ingediend door CDA, D66, VVD, JA21. Dat is de weerbaarheid van de havens in Noord-Holland. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Rommel.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, voorzitter, heel accuraat natuurlijk, deze motie met alles wat er wat er gebeurt. Het is ook wel waar GS de aandacht voor vragen bij het Rijk en ook bij de Port Strategy die door Europa ook straks wordt vastgesteld. Dus wij kunnen deze motie omarmen en aan de Staten laten. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

13 Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij nu aangekomen bij de stemming van alle moties, amendementen en de voordrachten. Ik kijk even naar- Volgens mij was de heer Hollebeek nog aanwezig. Dus die zal wel terugkomen. Ja, daar is hij. Even kijken hoeveel geldige stemmen kunnen wij uitbrengen? […] De heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik zou graag nog een kort moment willen om te schorsen voordat we overgaan tot stemming. Ik moet sowieso nog een fractielid van mij ergens weten te vinden. Laten we daarmee beginnen.

De **VOORZITTER**: Dan schors ik tot 18.00 uur en dan gaan we om 18.00 uur over tot stemming.

Schorsing van 17.51 uur tot 18.00 uur.

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken te gaan zitten, zodat wij over kunnen gaan tot de gebundelde stemming van alle moties, amendementen en de voordrachten? De vergadering is heropend. Het is van belang dat alle Statenleden gaan zitten, zodat we ook goed kunnen zien- Als het goed is, zijn er 53 Statenleden aanwezig. En dat klopt.

Motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag

De **VOORZITTER**: Als eerste gaan wij in stemming brengen de motie Vreemd aan de Orde van de Dag 'Weerbaarheid havens in Noord-Holland', ingediend door het CDA, D66, VVD en JA21. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening? Ja, mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, de zorgen, die begrijpen we best. Maar er is een moment geweest dat een dergelijke vraag ook in Amsterdam gesteld werd over de haven van Amsterdam. Toen kregen wij als antwoord: dan moet u toch echt bij het Rijk zijn. Maar goed, we lezen de motie als: we gaan bij het Rijk aankloppen van, hoe komen we er samen uit? En daarom zullen we de motie steunen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ja, dat is mevrouw Bezaan.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. In tegenstelling tot wat collega Alberts net zegt, staat voor ons voorop dat de bescherming van onze vitale infrastructuur en nationale veiligheid een kerntaak is van het Rijk. Defensie, geopolitieke dreigingen en buitenlandse investeringen in strategische havens horen thuis bij landelijk beleid. Daarom zullen wij tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, wij zullen voorstemmen. We waren niet heel erg blij met de formulering. Daar hadden we maar liever over gepraat. Er wordt eenzijdig best wel veel op China gelet en er zijn wat meer dingen buiten Europa. Er wordt ook gesproken over een instabiel regime. Volgens mij is dat juist het probleem, dat het veel te stabiel is. Maar de intentie van de motie steunen we. Dus we zullen voorstemmen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Schneemann.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, wij zouden natuurlijk het liefst zien dat dit Europees wordt aangepakt, maar we steunen wel de intentie van deze motie. Dus we zullen voorstemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan breng ik nu in stemming motie M33 'Weerbaarheid havens in Noord-Holland'. Er zijn 53 stemmen uitgebracht.

Motie 33 'Weerbaarheid havens in Noord-Holland', ingediend door CDA, D66, VVD en JA21.
Motie 33 is met 48 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Ik wil u wel verzoeken om alle stemverklaringen zo kort mogelijk te houden.

Eerste begrotingswijziging 2026 (Voordracht 9-2026).

De **VOORZITTER**: Motie 34 is ingetrokken bij agendapunt 7.

Dan kom ik bij motie 35. We zijn dus aanbeland bij agendapunt 7. Dat was het agendapunt over de Eerste begrotingswijziging 2026. Motie M35 is ingediend door 50PLUS en D66. De titel is 'Realistisch ramen ter voorkoming van uitgestelde intenties'. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring? De heer Valk van BBB.

De heer **VALK** (BBB): Ja, de BBB snapt de motie, maar de beantwoording van GS geeft aan dat we dit al doen. Dus we zullen tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Ja, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, anders dan BBB begrijp ik de beantwoording niet, want ik vraag naar iets wat zich in het verleden heeft afgespeeld en de gedeputeerde ging over wat er nu ligt. Dus wij zullen gewoon die motie indienen en voorstemmen natuurlijk.

De **VOORZITTER**: Ja, het is uw eigen motie. GS zouden nu kunnen zeggen: het was een overbodige stemverklaring. Maar het is uw eigen motie.

Anderen nog? Dan breng ik nu in stemming motie M35.

Motie 35 'Realistisch ramen ter voorkoming van uitgestelde intenties', ingediend door 50PLUS en D66.
Motie 35 is met 17 stemmen voor en 36 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie, 50PLUS en Volt.

De **VOORZITTER**: Hetzelfde onderwerp, agendapunt, hebben de motie M36, ingediend door Partij voor de Dieren: Geen nieuwe evenementen sponsoren met levende dieren. Is er iemand die hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening wenst? Dan breng ik nu in stemming motie M36.

Motie 36 'Geen nieuwe evenementen sponsoren met levende dieren', ingediend door Partij voor de Dieren.
Motie 36 is met 6 stemmen voor en 47 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren en SP.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik in stemming voordracht 9-2026. Dat is de Eerste begrotingswijziging 2026. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening? De stemming is geopend voor voordracht 9-2026.

Voordracht Eerste begrotingswijziging 2026 (Voordracht 9-2026).
Voordracht 9-2026 is met algemene stemmen aangenomen.

Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland (Voordracht 11-2026).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 8. Dat was voordracht 11-2026 over het Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland. Daar is ook een motie bij ingediend. Dat is motie M37 van het CDA, D66, PvdA, BBB, JA21 en de ChristenUnie: Verminderde regeldruk voor verenigingen. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening? Ja, mevrouw Bouhlel van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, een stemverklaring, voorzitter. Ik gaf het natuurlijk al bij de interruptie een beetje aan. Wij vinden het te riskant om de regels zomaar aan te passen. Dus we zullen tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? De stemming is geopend van motie M37. De stemming is gesloten.

Motie 37 'Verminderen regeldruk voor verenigingen', ingediend door CDA, D66, PvdA, BBB, JA21 en ChristenUnie.
Motie 37 is met 49 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: SP en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Motie M38, ook bij dit agendapunt ingediend, door de PvdA, D66, GroenLinks, SP, Partij voor de Dieren, VVD, Volt, ChristenUnie, CDA en de BBB: Veilige en Toegankelijke Kleedkamer in Noord-Holland. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening? De stemming is geopend voor motie M38. 53 stemmen zijn uitgebracht.

Motie 38 'Veilige en Toegankelijke Kleedkamer (Noord-Holland)', ingediend door PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, CDA, Volt, VVD, D66 en BBB.
Motie 38 is met 48 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M39, ingediend door D66, CDA, SP, ChristenUnie en 50PLUS. Deze gaat over Reservering budget voor subsidieregeling verduurzaming sportaccommodaties in Noord-Holland. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring? Ja, dat is mevrouw Jansen van D66.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dank, voorzitter. Wij willen de motie intrekken, omdat we voor nu tevreden zijn met de toezegging dat we vóór de kadernota informatie ontvangen over de gemeentelijke en landelijke regelingen en de provinciale inzet met betrekking tot de verduurzaming van sportaccommodaties. Dank u wel.

Motie 39 'Reservering budget voor subsidieregeling verduurzaming sportaccommodaties in Noord-Holland' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Motie M40 was al ingetrokken.

Dus dan kom ik tot de stemming van voordracht 11-2026, het Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 11-2026. 53 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland (Voordracht 11-2026).
Voordracht 11-2026 is met 51 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: Forum voor Democratie.

Zienswijze Provinciale Staten op de kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (Voordracht 10-2026).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 9 en dat is voordracht 10-2026, de Zienswijze van Provinciale Staten op de Kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Daar is een amendement ingediend. Dat is amendement nummer A5, ingediend door de ChristenUnie en de Partij voor de Dieren. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening? Nee. Dan open ik nu de stemming voor amendement nummer A5.

Amendement 5 'Eerst overleg over bezuinigingen', ingediend door ChristenUnie en Partij voor de Dieren.
Amendement 5 is met 37 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: GroenLinks, PvdA, Forum voor Democratie en PVV.

De **VOORZITTER**: Er is ook een motie hier ingediend. Dat is motie M41, ingediend door de BBB: Doorbreken vrijblijvendheid fusieproces en transparantie besteding middelen OD Noord-Holland Noord. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening? Ja, dat is mevrouw Vonck van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dank u, voorzitter. Wij stemmen niet voor de motie van VVD en BBB. We accepteren dat werken aan robuustheid geld kost en er is een inhaalslag te maken. Daarnaast hebben wij, net als verschillende onderzoekers, vertrouwen in de stappen die al worden genomen richting samenwerking en fusie, en voelen daarbij niet het ongeduld van de indieners van de motie.

De **VOORZITTER**: Ik zag een hand van mevrouw Bouhlel. Klopt dat, of niet? Nee. O, mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Ja, we lijken niet, hè. Ik heb in de tweede termijn gezegd dat ik snap dat de indieners een stip op de horizon willen zetten, maar het was een heel onduidelijke stip van de BBB en de VVD. En ik vind dat je ook niet in de uitvoering moet zitten. Dus het tweede beslispunt onderschrijven we niet. We zullen tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Ja, mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, wij zullen wel vóór deze motie stemmen, maar vinden dat de provincie zich niet moet mengen in het proces. Dus het einddoel is leidend, en dat is robuustheid. Dat het via een fusie gaat of op een andere manier, dat is aan de OD en de deelnemers.

De **VOORZITTER**: De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ook wij zullen voorstemmen, omdat er- Hoewel de zin volgens mij niet helemaal lekker loopt. Het gaat om de uiteindelijke uitkomst: een robuuste omgevingsdienst. De manier waarop is wat ons betreft ter nadere bepaling.

De **VOORZITTER**: De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, wij sluiten ons aan bij die laatste twee stemverklaringen. Het gaat om robuustheid, maar de manier waarop is geen doel op zich.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Heb ik iedereen gehad? Dan open ik nu de stemming voor motie M41.

Motie 41 'Doorbreken vrijblijvendheid fusieproces en transparantie besteding middelen OD NHN', ingediend door BBB, VVD en PVV.

Motie 41 is met 45 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming voordracht 10-2026. Dat is de Zienswijze van Provinciale Staten op de Kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Iemand hoofdelijk stemming, stemverklaring of aantekening? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 10-2026.

Voordracht Zienswijze Provinciale Staten op de kadernota 2027 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (Voordracht 10-2026).
Voordracht 10-2026 is, met inachtneming van de daarin als gevolg van aanneming van in het amendement A5 aangebrachte wijzigingen, met 51 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: Forum voor Democratie.

2-minutendebat Lobby Agenda Circulaire Economie.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu over tot de moties die zijn ingediend bij de twee tweeminutendebatten. Allereerst brengen wij in stemming motie M42. Dat was bij agendapunt 11.a. Ingediend door de Partij van de Arbeid, GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en Volt: Zet de lobbyagenda hoger op de circulaire ladder. Iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring, aantekening? Ja. De heer Valk van de BBB.

De heer **VALK** (BBB): Wij zullen voorstemmen, ondanks dat we al doen wat de motie zegt. Maar we vinden het belangrijk.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, alhoewel wij niet zo'n fan zijn van een circulaire lobbyagenda, vinden wij de veiligheid van de producten dusdanig belangrijk, en dat beoogd deze motie. Dus daarom zullen wij voorstemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Dan open ik nu de stemming voor motie M42. De stemming is gesloten.

Motie 42 ‘Zet de lobbyagenda hoger op de circulaire ladder’, ingediend door PvdA, GroenLinks, ChristenUnie, Partij voor de Dieren en Volt.
Motie 42 is met 48 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV en Forum voor Democratie.

2-minutendebat Informatievoorziening uitvoering-handhaving provinciale bedrijven

De **VOORZITTER**: Motie M43 was ingetrokken.

14 Sluiting.

De **VOORZITTER**: Dus dat betekent, dames en heren, dat we aan het eind zijn gekomen van onze vergadering. De eerstvolgende Statenvergadering zal plaatsvinden op 30 maart. Dan zie ik u graag weer terug. Er staat nu voor u een Italiaanse maaltijd klaar.

Ik wil iedereen nog heel erg danken: de ambtenaren, GS en het publiek, al dan niet online aanwezig.

Ik wil u verzoeken allemaal uw kopje mee te nemen naar de tafel, zodat het makkelijk opruimen is. De vergadering is gesloten.

Sluiting om 18.15 uur.

Vastgesteld op …….. te Haarlem.

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Aan
Provinciale Staten

Uw contactpersoon
mw V. Mulder
AD/STG

Telefoonnummer 0235143001
statengriffie@noord-holland.nl

Bijlage: overzicht openstaande moties

Betreft: lijst moties PS 30 maart 2026.

23 maart 2026

Inleiding:
Als bijlage treft u aan een gewijzigd overzicht van alle openstaande moties met daarop nieuwe afdoeningsvoorstellen.

Alle moties en amendementen zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs.
In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" op bijgevoegde lijst wordt aangegeven wanneer er een actualisatie vanuit GS en/of commissie is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel is.

Voorstel: in te stemmen met de afdoeningsvoorstellen van de volgende moties:

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp	Opmerking voor PS/Presidium
M112-2025	03-11-2025	Tijdslijn en wijze van financiering van twee belangrijke infrastructuurprojecten voor woningbouw inzichtelijk maken (VVD, BBB, PvdA, CDA, JA21)	Er is in maart een actualisatie vanuit commissie Ruimte bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie Ruimte van 9 maart 2026 stemt in met het afdoen van deze motie. Voorstel: motie afdoen.
M53-2025	02-06-2025	Versterk cultureel verenigingsleven in Cultuurbeleid (CDA, D66, PvdA, PvdD, BBB, SP)	Er is in maart een actualisatie uit commissie Leefomgeving bij deze motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie Leefomgeving van 19 maart 2026 stemt in met het afdoen van deze motie. Voorstel: motie afdoen.

Instemmen leidt tot opschoning van de lijst moties na vaststelling in PS van 30 maart 2026.

Haarlem,

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Aan
Provinciale Staten

Uw contactpersoon
mw V. Mulder
AD/STG

Telefoonnummer 0235143001
statengriffie@noord-holland.nl

Bijlage: overzicht openstaande moties

Betreft: lijst moties PS 30 maart 2026.

23 maart 2026

Inleiding:
Als bijlage treft u aan een gewijzigd overzicht van alle openstaande moties met daarop nieuwe afdoeningsvoorstellen.

Alle moties en amendementen zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs.
In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" op bijgevoegde lijst wordt aangegeven wanneer er een actualisatie vanuit GS en/of commissie is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel is.

Voorstel: in te stemmen met de afdoeningsvoorstellen van de volgende moties:

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp	Opmerking voor PS/Presidium
M112-2025	03-11-2025	Tijdslijn en wijze van financiering van twee belangrijke infrastructuurprojecten voor woningbouw inzichtelijk maken (VVD, BBB, PvdA, CDA, JA21)	Er is in maart een actualisatie vanuit commissie Ruimte bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie Ruimte van 9 maart 2026 stemt in met het afdoen van deze motie. Voorstel: motie afdoen.
M53-2025	02-06-2025	Versterk cultureel verenigingsleven in Cultuurbeleid (CDA, D66, PvdA, PvdD, BBB, SP)	Er is in maart een actualisatie uit commissie Leefomgeving bij deze motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie Leefomgeving van 19 maart 2026 stemt in met het afdoen van deze motie. Voorstel: motie afdoen.

Instemmen leidt tot opschoning van de lijst moties na vaststelling in PS van 30 maart 2026.

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

statengriffier,

Dit PDF-bestand is beveiligd

U hebt een andere reader nodig om deze inhoud te bekijken:
Download een compatibele PDF-reader.

Dit PDF-document is beveiligd.
In uw reader kunt u geen bestanden openen die zijn beveiligd door Microsoft Office

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
G.C. de Vries
CZ/FIN/SKA

Telefoonnummer +31235145709
gosse.de.vries@noord-holland.nl

Verzenddatum

12 FEB. 2026

Kenmerk
FIN020226GC1

Uw kenmerk

Betreft: Startnotitie Financiële Kaders

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de startnotitie Financiële Kaders.

Deze startnotitie is opgesteld naar aanleiding van uw verzoek om uw sturingsmogelijkheden te versterken en meer samenhang te brengen in de wijze waarop met financiële kaders en kengetallen wordt omgegaan.

Kern van de startnotitie zijn twee procesvoorstellen die u in positie brengen bij toekomstige besluitvorming over financiële kaders en de P&C-cyclus.

Ten eerste bevat de startnotitie een procesvoorstel voor de actualisatie van financiële kaders. Dit proces is geen vast stramien, maar biedt ruimte voor maatwerk per kader. Afhankelijk van de aard en impact van een actualisatie wordt bepaald welke voorbereidende stappen passend zijn, zoals een technische briefing, een informeel overleg of aanvullende schriftelijke vragen. Het doel hiervan is dat Provinciale Staten tijdig, goed geïnformeerd en in een passende vorm worden betrokken voorafgaand aan formele besluitvorming.

Ten tweede bevat de startnotitie een procesvoorstel voor de actualisatie van de planning- & controlcyclus (P&C-cyclus). Uit eerdere discussies is gebleken dat de huidige cyclus onvoldoende aansluit bij uw informatiebehoefte en te weinig ruimte biedt voor inhoudelijke sturing. Met het voorgestelde proces wordt u stapsgewijs meegenomen in de analyse van knelpunten en de ontwikkeling van een aangepaste cyclus, met als beoogde ingangsdatum begrotingsjaar 2027.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354

Naast deze procesvoorstellen biedt de startnotitie een overzicht van de bestaande financiële kaders en een actualisatieplanning. Deze dienen primair ter ondersteuning van de twee voorgestelde processen en niet als zelfstandig inhoudelijk besluitpunt..

Met deze startnotitie wordt beoogd Provinciale Staten beter in staat te stellen om het gesprek te voeren over financiële kaders, kengetallen en de inrichting van de P&C-cyclus, en om hierover weloverwogen besluiten te nemen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

E.A.S. Rommel

2 bijlage(n)

- Startnotitie Financiële Kaders (met bijlage)
- Voordracht PS - Startnotitie Financiële Kaders

Startnotitie Financiële Kaders

1. Inleiding

Provinciale Staten hebben Gedeputeerde Staten verzocht de startnotitie Financiële Kaders op te stellen. Aanleiding hiervoor is de wens om de sturingsmogelijkheden van Provinciale Staten te versterken en het geheel aan financiële kaders en kengetallen inzichtelijk te maken.

Er wordt een procesvoorstel beschreven voor de actualisatie van financiële kaders. Dit proces biedt ruimte voor maatwerk en is erop gericht Statenleden zodanig te equiperen dat zij goed geïnformeerd tot besluitvorming en vaststelling van een geactualiseerd financieel kader kunnen komen. Het voorstel maakt inzichtelijk welke voorbereidingsstappen mogelijk zijn en hoe Provinciale Staten op verschillende momenten in positie kunnen worden gebracht bij de actualisatie van een kader.

Daarnaast fungeert de startnotitie als een overzichtelijke roadmap. Het document maakt zichtbaar welke financiële kaders er zijn, hoe deze bijdragen aan de uitoefening van het budgetrecht door Provinciale Staten en wanneer actualisatie of herijking aan de orde is. Op basis van dit overzicht kunnen Provinciale Staten tijdig worden betrokken en in staat worden gesteld om zorgvuldig en goed geïnformeerd besluiten te nemen over de actualisatie en herijking van financiële kaders.

Parallel aan deze bestuurlijke functie dient de startnotitie ambtelijk als een financieel werkprogramma. Het document biedt de organisatie een overzichtelijke planning voor het onderhoud en de actualisatie van financiële kaders en normen. Hierdoor kan de organisatie Provinciale Staten beter en tijdiger meenemen in trajecten die leiden tot vaststelling of herziening van deze kaders.

Daarnaast gaat deze startnotitie in op de planning & control cyclus (P&C-cyclus). De huidige P&C-cyclus sluit onvoldoende aan bij de informatiebehoefte van Provinciale Staten. De kwaliteit, vorm en inhoud van de P&C-producten is regelmatig onderwerp van discussie in Provinciale Staten. Het aanpassen daarvan vergt een goed gecoördineerd samenspel tussen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie. In deze notitie wordt daarom een duiding gegeven van de knelpunten in de huidige cyclus en wordt een procesvoorstel geschetst voor de actualisatie daarvan.

Onderscheid financiële kaderstelling en inhoudelijke keuzes

Gedeputeerde Staten stellen de begroting op binnen de door Provinciale Staten vastgestelde kaders. De begroting moet voldoen aan de financiële verordening en de daarbij behorende nota's. De discussie over financiële kaders en kengetallen staat daarmee los van de inhoudelijke beleidskeuzes die in de begrotingscyclus worden gemaakt. Financiële kaders gaan over hoe de provincie met geld omgaat, niet over waaraan het geld wordt besteed. Zij gelden voor alle beleidsterreinen en vormen het financiële speelveld waarbinnen politieke keuzes worden gemaakt.

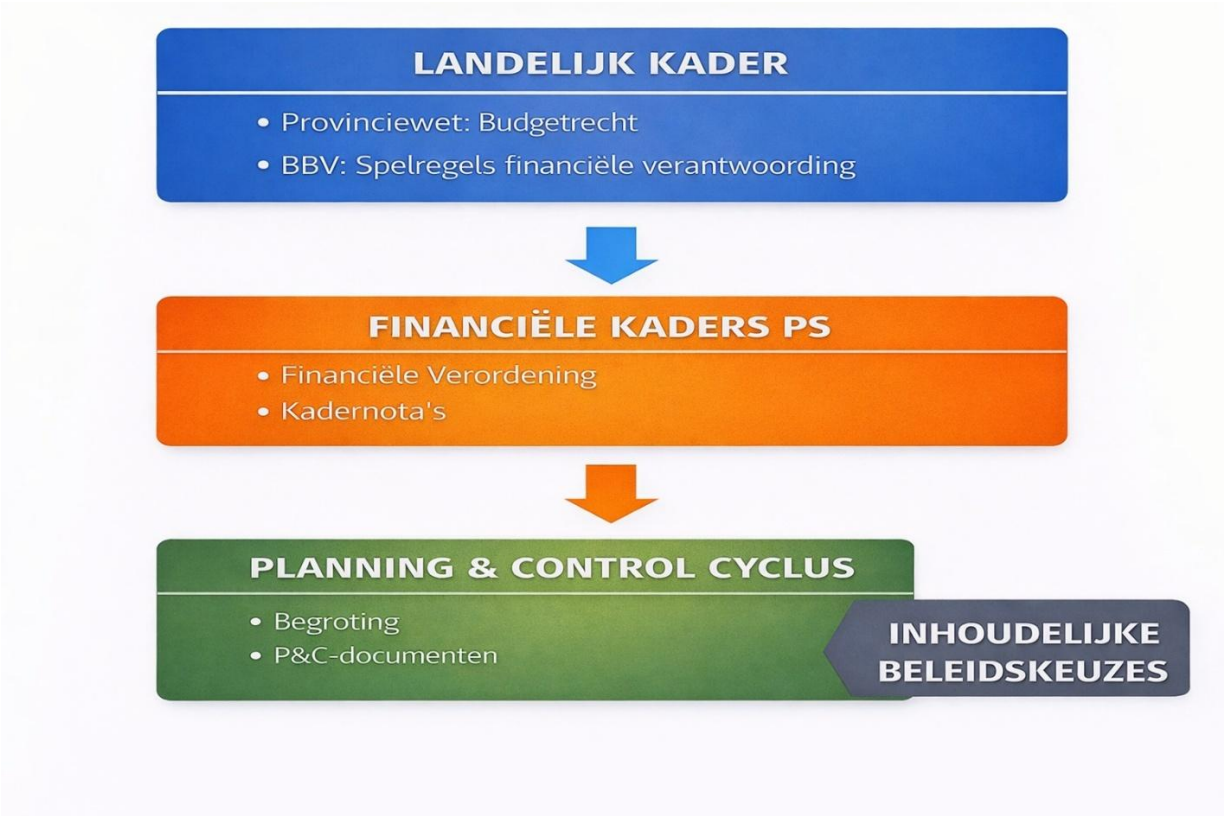

**Dit schema laat zien hoe de financieel kaderstellende rol van Provinciale Staten is ingebed in wettelijke kaders en hoe deze doorwerkt in de planning en control cyclus. Provinciale Staten stellen de financiële spelregels vast binnen de grenzen van het BBV. <u>De discussie over financiële kaders en kengetallen staat los van de inhoudelijke beleidskeuzes die binnen de planning en control cyclus worden gemaakt.</u>*

Doel en resultaten van de startnotitie

De startnotitie heeft als doel om Provinciale Staten in één overzichtelijk document inzicht te geven in de financiële kaders en kengetallen die richting geven aan het financieel handelen van de provincie. Daarnaast bevat de startnotitie twee procesvoorstellen die bijdragen aan het versterken van de sturingsmogelijkheden van Provinciale Staten: één voor de actualisatie van financiële kaders en één voor de actualisatie van de P&C-cyclus.

Concreet bevat de startnotitie:

- Een procesvoorstel voor de actualisatie van financiële kaders, waarin met maatwerk wordt beschreven hoe Provinciale Staten voorafgaand aan besluitvorming kunnen worden toegerust, bijvoorbeeld door inzet van technische briefings en andere voorbereidende momenten;

- een overzichtelijke roadmap van de financiële kaders, inclusief een planning van actualisatie en herijking, zodat inzichtelijk is welke onderwerpen wanneer op de agenda van Provinciale Staten komen;

- een voorstel om de financiële kengetallen vast te leggen in een afzonderlijke Nota Weerstandsvermogen & kengetallen, waarmee duidelijkheid ontstaat over de gehanteerde normen, signaalwaarden en samenhang;

- een bijlage met een toelichting per financieel kader, waarin wordt uitgelegd wat het kader behelst en wat de betekenis is voor de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten;

- een duiding van de knelpunten in de huidige P&C-cyclus, inclusief een procesvoorstel voor de actualisatie daarvan, dat uitgaat van een gecoördineerde samenwerking tussen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie.

Inhoud

1. Inleiding 0
Doel en resultaten van de startnotitie 2
2. Procesvoorstel actualisatie financiële kaders 4
3. Financiële kaders 6
4. Actualisatieplanning financiële kaders 8
5. Actualisatie van de Planning & Control cyclus 9
5.1 Werking huidige P&C-cyclus 9
5.2 Knelpunten in de huidige cyclus 9
5.3 Procesvoorstel actualisatie P&C-cyclus 10
Bijlage Startnotitie Financiële kaders 11
Algemeen 11
Financiële Verordening 12
Kadernota Verbonden Partijen 14
Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 15
Nota Reserves 16
(Huidig)Nota Weerstandsvermogen & Risicomanagement 17
Financieringsstatuut 18
Nota Leningen en Garantstellingen 19
Nota Grondbeleid 20
Beleidsnota Rechtmatigheid 21
Financiële kengetallen(normen) 22

2. Procesvoorstel actualisatie financiële kaders

In dit hoofdstuk wordt een procesvoorstel beschreven voor de actualisatie van de (financiële) kaders. In dit procesvoorstel worden verschillende opties toegelicht die van toepassing kunnen zijn bij de actualisatie van een kader. Dit biedt nadrukkelijk ruimte voor maatwerk. De kaders verschillen in inhoud, omvang en impact. Daarom wordt het proces per kader afgestemd op de informatiebehoefte van Provinciale Staten en op de mate waarin actualisatie aan de orde is.

Vaststelling actualisatieproces met Rekeningencommissie

Voorafgaand aan de actualisatie wordt per financieel kader aangegeven welke vorm van actualisatie wordt voorzien, hoe ingrijpend deze is en welke gevolgen dit heeft voor de financiële sturing. Op basis hiervan wordt bepaald welk proces het meest passend is. Bij een beperkte actualisatie kan worden volstaan met een compact proces, terwijl bij een meer ingrijpende herziening een uitgebreider traject wenselijk is, met extra informerende of richtinggevende momenten voor Provinciale Staten.

De vaststelling van het actualisatieproces zal geschieden in samenspraak met de rekeningencommissie. Met hen wordt bepaald welke van de onderstaande opties onderdeel zullen zijn bij de actualisatie van het desbetreffende kader.

Voorbereidingsinstrumenten

Technische briefing

Voor de beoogde besluitvorming kan een technische briefing worden georganiseerd voor Provinciale Staten. Doel van deze briefing is niet om politieke keuzes te maken, maar om Statenleden inhoudelijk toe te rusten.

In deze briefing wordt ingegaan op:

- het doel en de werking van het betreffende financiële kader;
- de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het geldende kader;
- de gevolgen van vaststelling voor financiële sturing en beleidsruimte;
- specifieke aandachtspunten en keuzemomenten voor Provinciale Staten.

Hiermee wordt expliciet gemaakt waar het kader over gaat en waar het niet over gaat, zodat de discussie over financiële spelregels los kan worden gevoerd van inhoudelijke beleidskeuzes.

‘Benen-op-tafel’-overleg

Na de technische briefing kan de ruimte worden geboden voor een informeel overleg (benen-op-tafel), waarin Statenleden in een laagdrempelige setting vragen kunnen stellen en aandachtspunten kunnen meegeven. Dit overleg heeft geen besluitvormend karakter en dient nadrukkelijk ter verduidelijking.

Dit biedt ruimte om:

- onduidelijkheden uit de technische briefing te bespreken;
- praktische en financiële dilemma’s te verkennen;
- aandachtspunten mee te geven voor de verdere uitwerking van het kader.

Technische vragen via SharePoint

Aanvullend kan een mogelijkheid worden geboden om via SharePoint technische vragen te stellen. Dit betreft uitsluitend feitelijke, verduidelijkende vragen wanneer een Statenlid nadere duiding wenst op specifieke onderdelen van het kader. Politieke of inhoudelijk-normatieve vragen horen niet thuis in dit kanaal.

Start Formele besluitvorming

Na deze voorbereidende stappen wordt het reguliere besluitvormingsproces gestart, conform de geldende procedures. Provinciale Staten beschikken op dat moment over:

- inhoudelijke basiskennis van het kader;
- inzicht in de gevolgen van vaststelling;
- helderheid over de eigen rol en beïnvloedingsmogelijkheden.

Voorbeeld actualisatieproces

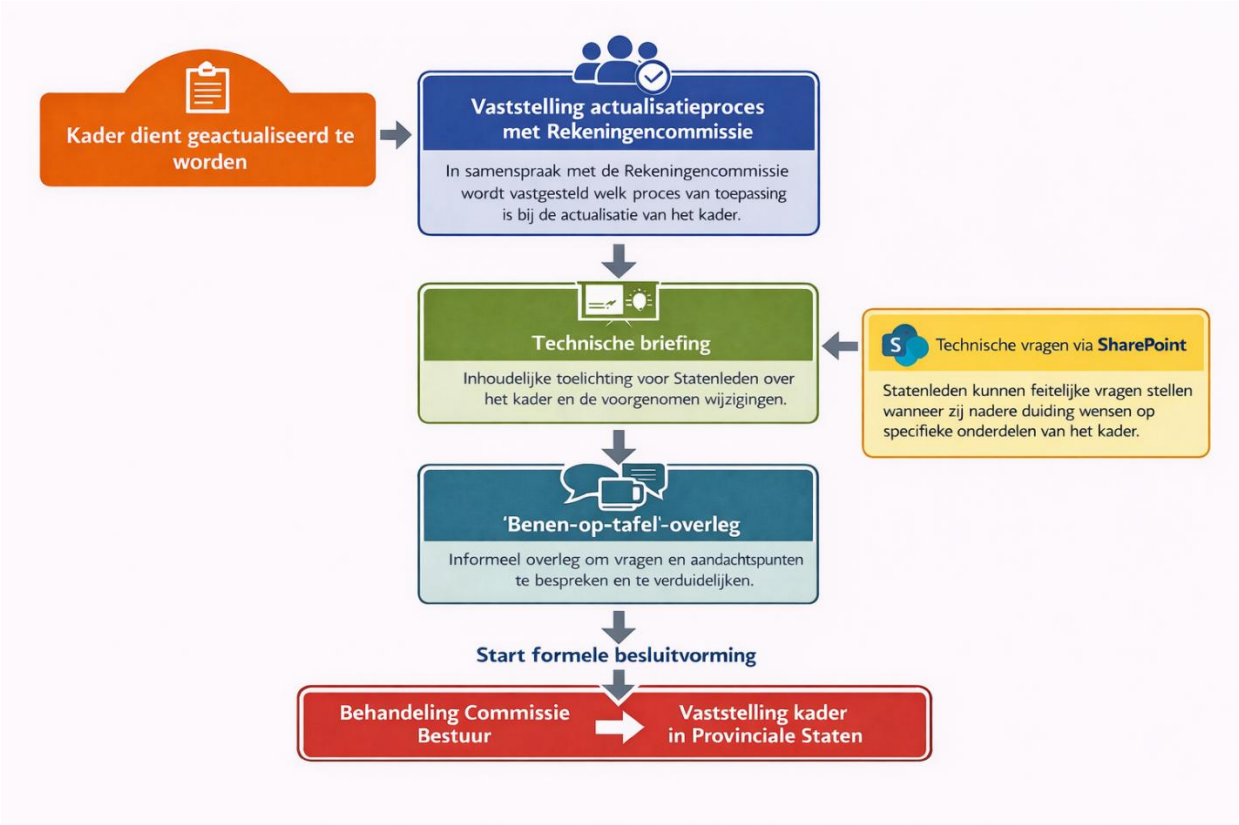

3. Financiële kaders

De startnotitie behandelt de financiële kaders die samen het fundament vormen van de provinciale financiële sturing. De financiële verordening is daarbij de primaire basis: hierin staat welke financiële kaders Provinciale Staten vaststellen en met welke frequentie dat gebeurt. De onderstaande kaders geven samen richting aan het financieel handelen van de provincie. In de startnotitie wordt elk kader toegelicht, welke keuzes Provinciale Staten moet maken, wat de impact is op de financiële sturing en wanneer het kader geactualiseerd dient te worden.

Overzicht Financiële Kaders Provincie Noord-Holland			
Financieel Kader	*Waar gaat dit kader over?*	*Wat stellen Provinciale Staten vast?*	*Via*
Financiële verordening	Basisregels voor financieel beleid, organisatie en beheer	Spelregels voor alle financiële besluitvorming en verplichte nota's	Cie Bestuur
Kadernota Verbonden Partijen	Spelregels voor aangaan en beheren van verbonden partijen	Voorwaarden voor samenwerking via verbonden partijen	Cie Bestuur
Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen	Beheer, onderhoud en vervanging van infrastructuur	Kwaliteitsniveau en structurele onderhoudskosten	Cie Ruimte
Nota Reserves	Instellen en beheren van reserves	Welk geld wordt vastgezet en onder welke voorwaarden	Cie Bestuur
(Huidig) Nota *Weerstandsvermogen* & Risicomanagement	Omgaan met risico's en financiële buffer	Hoe de provincie omgaat met onzekerheden en benodigde buffers	Cie Bestuur
Financieringsstatuut	Regels voor lenen en kasbeheer	Randvoorwaarden voor financieringsbeslissingen GS	Cie Bestuur
Nota Leningen en Garantstellingen	Verstrekken van leningen en garanties	Wanneer financiële risico's bij derden worden aangegaan	Cie Bestuur
Nota Grondbeleid	Inzet van grond als beleidsinstrument	Spelregels voor actief grondbeleid	Cie Ruimte
Beleidsnota Rechtmatigheid	Kaders voor rechtmatigheidsverantwoording	Grenzen voor rapportage rechtmatigheid	Cie Bestuur
(Nieuw) Nota Weerstandsvermogen & Kengetallen	Duiding en toepassing van financiële kengetallen en buffers	Gehanteerde kengetallen, normen en signaalwaarden voor financiële sturing	Cie Bestuur

Bovenstaand overzicht laat in één oogopslag zien welke financiële kaders de provincie hanteert en waarvoor deze dienen. In de bijlage bij deze startnotitie wordt per financieel kader en per financieel kengetal verder toegelicht wat het doel en de inhoud is, wat de gevolgen van vaststelling zijn voor de financiële sturing en welke aandachtspunten voor Provinciale Staten van belang zijn bij besluitvorming.

Voorstel: Voorstel vastlegging financiële kengetallen en signaalwaarden in een nota Weerstandsvermogen en Kengetallen

Voorgesteld wordt om de financiële kengetallen, inclusief de bijbehorende signaalwaarden, vast te leggen in een afzonderlijke nota Weerstandsvermogen en Kengetallen. Dit leidt tot een duidelijke scheiding tussen een nota Risicomanagement en een nota Weerstandsvermogen en Kengetallen. Daarmee ontstaat een helder en bestendig kader voor de duiding en toepassing van de financiële kengetallen.

In de huidige situatie zijn de kengetallen en signaalwaarden opgenomen in de Kaderbrief 2026. De kaderbrief wordt echter jaarlijks vastgesteld en is primair gericht op het maken van beleidsmatige en financiële afwegingen voor de komende jaren. Daarmee is dit instrument minder geschikt voor het structureel vastleggen van kengetallen en signaalwaarden. Vastlegging in een afzonderlijke nota biedt meer duidelijkheid, consistentie en continuïteit en ondersteunt Provinciale Staten bij het voeren van het inhoudelijke gesprek over de vigerende kengetallen en signaalwaarden.

4. Actualisatieplanning financiële kaders

De actualisatieplanning geeft inzicht in wanneer ieder financieel kader aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Daarmee wordt zichtbaar welke documenten op korte en middellange termijn onderhoud vragen en wanneer besluitvorming of vaststelling door Provinciale Staten aan de orde is. De planning helpt zowel Statenleden als de organisatie om tijdig voorbereidingen te treffen en te komen tot een zorgvuldige vaststelling in plaats van kaders ad-hoc te actualiseren.

Actualisatieplanning Financiële Kaders Provincie Noord-Holland		
Financieel Kader	*Actualisatiemoment*	*Start proces actualisatie*
Financiële verordening	2026 Q4	2026 Q2
Kadernota Verbonden Partijen	2026 Q2	Reeds gestart
Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen	2029 Q3	2029 Q1
Nota Reserves	2026 Q4	2026 Q2
Nota Risicomanagement	2026 Q2	Reeds gestart
Financieringsstatuut	2028 Q1	2027 Q3
Nota Leningen en Garantstellingen	2026 Q4	2026 Q2
Nota Grondbeleid	N.t.b.	N.t.b.
Beleidsnota Rechtmatigheid	2029 Q4	2029 Q2
Nota Weerstandsvermogen & Kengetallen	2026 Q4	2026 Q2

5. Actualisatie van de Planning & Control cyclus

5.1 Werking huidige P&C-cyclus

De huidige planning & control-cyclus (P&C-cyclus) kent een doorlooptijd van drie jaar en bestaat uit wettelijk verplichte producten, aangevuld met sturings- en verantwoordingsproducten zoals de kaderbrief en drie begrotingswijzigingen. Deze producten worden verspreid over het jaar aan Provinciale Staten voorgelegd, wat ertoe leidt dat in sommige perioden meerdere omvangrijke financiële documenten gelijktijdig worden behandeld. Hoewel de cyclus voorziet in formele besluitvorming en informatievoorziening, is de samenhang tussen de producten niet altijd duidelijk en hebben met name enkele tussentijdse producten een sterk technisch karakter. De kwaliteit, vorm en inhoud van de P&C-producten zijn regelmatig onderwerp van discussie in de Staten en aanpassing daarvan vergt een goed gecoördineerd samenspel tussen Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten en de ambtelijke organisatie.

5.2 Knelpunten in de huidige cyclus

De huidige P&C-cyclus kent een aantal structurele knelpunten die het voor Provinciale Staten lastig maken om effectief te sturen en te controleren op hoofdlijnen. Een belangrijk knelpunt is het grote aantal tussentijdse begrotingswijzigingen. Deze zijn grotendeels financieel-technisch van aard en dragen beperkt bij aan inhoudelijke sturing, terwijl zij wel veel tijd en aandacht vragen van Provinciale Staten en een aanzienlijke inzet vergen van de ambtelijke organisatie.

Daarnaast is de relatie tussen financiële mutaties en beleidsinhoudelijke keuzes niet altijd duidelijk. Omvangrijke financiële bijstellingen gaan niet vanzelfsprekend gepaard met zichtbare aanpassingen in doelen of activiteiten. Ook is de samenhang binnen en tussen begrotingsproducten beperkt zichtbaar, onder meer door verschillen in abstractieniveau en uitwerking. De koppeling tussen de drie W-vragen komt in de begroting en bijstellingen niet altijd goed tot uitdrukking:

- wat willen we bereiken;
- wat gaan we daarvoor doen;
- wat mag dat kosten.

Door het meerdere malen wijzigen van de begroting verschuift bovendien het referentiepunt voor verantwoording, waardoor bij de jaarstukken minder goed zichtbaar is hoe de realisatie zich verhoudt tot de oorspronkelijk door PS vastgestelde begroting. Ten slotte vindt de laatste begrotingswijziging plaats op een moment waarop bijsturen feitelijk niet meer mogelijk is en de verantwoording kort daarna volgt via de jaarstukken.

5.3 Procesvoorstel actualisatie P&C-cyclus

Doel van het proces is te komen tot een planning- & control cyclus die beter aansluit bij de informatiebehoefte van Provinciale Staten en meer ruimte biedt voor inhoudelijke sturing. De beoogde ingangsdatum voor een aangepaste P&C-cyclus is begrotingsjaar 2027. Om Provinciale Staten hierin zorgvuldig en tijdig te betrekken, wordt het volgende proces voorgesteld.

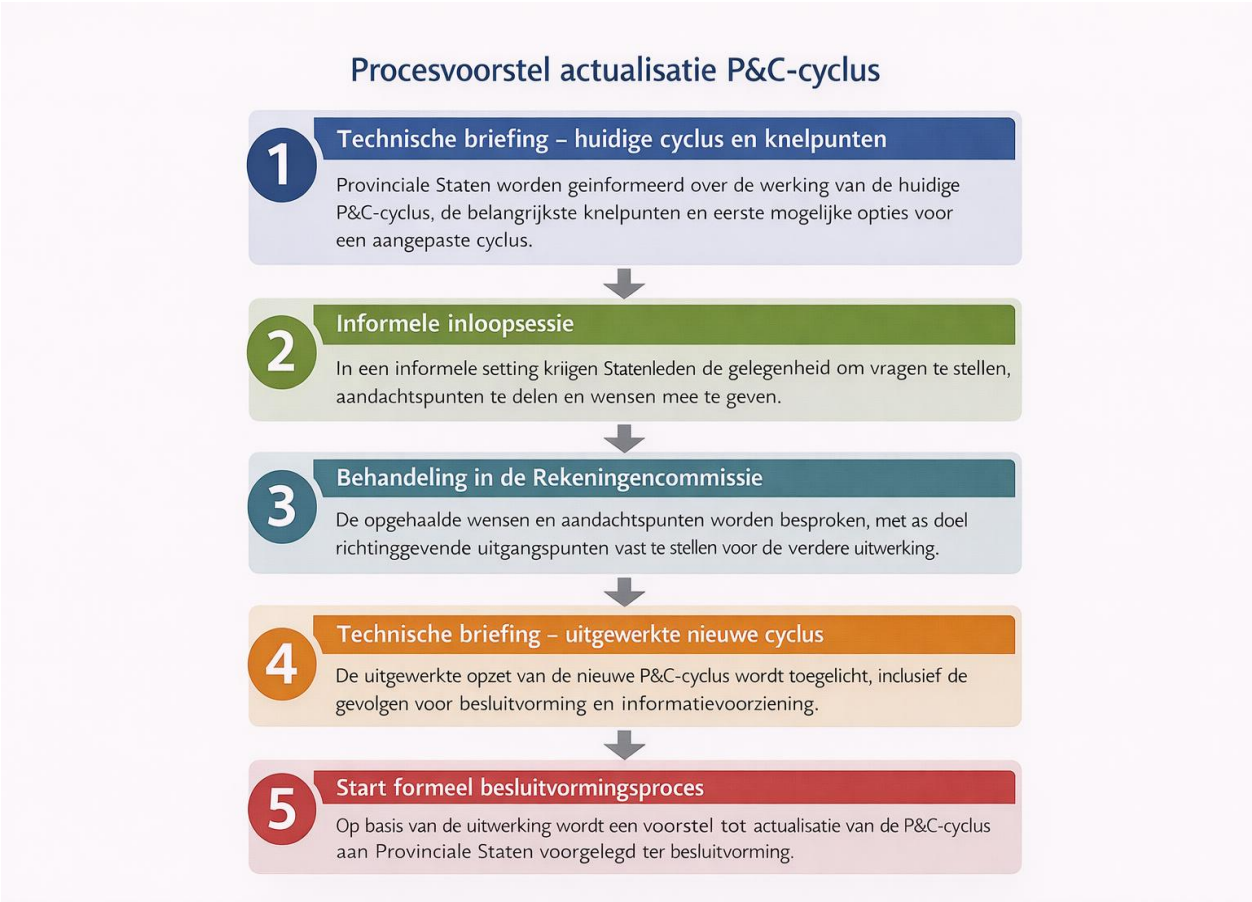

Bijlage Startnotitie Financiële kaders

Algemeen

Budgetrecht als basis voor financiële kaderstelling

De financieel kaderstellende rol van Provinciale Staten begint bij het budgetrecht. Op grond van artikel 195 van de Provinciewet bepalen Provinciale Staten welke middelen de provincie mag inzetten en stellen zij de begroting vast. Uit dit budgetrecht vloeit de financieel kaderstellende rol voort. Dat betekent dat Provinciale Staten vooraf de spelregels vaststellen waarbinnen Gedeputeerde Staten financieel moeten opereren. Deze spelregels geven richting en zorgen ervoor dat de uitvoering voorspelbaar en controleerbaar blijft.

De financiële verordening als primair kader

De primaire vorm van deze kaderstelling is de financiële verordening, die op grond van artikel 216 van de Provinciewet verplicht door Provinciale Staten wordt vastgesteld. In de financiële verordening leggen Provinciale Staten de hoofdlijnen vast van het financieel beleid, de financiële organisatie en het financieel beheer.

Vanuit de financiële verordening volgen nadere financiële beleidsnota's die eveneens door Provinciale Staten worden vastgesteld. In deze nota's worden de financiële spelregels verder uitgewerkt en geconcretiseerd. De financieel kaderstellende rol bestaat daarmee niet uit één document of één besluitmoment, maar uit een samenhangend stelsel van de financiële verordening en onderliggende kaders/nota's die op verschillende momenten worden vastgesteld en geactualiseerd.

Grenzen van de financiële kaderstelling: het BBV

De financieel kaderstellende rol van Provinciale Staten is niet onbeperkt. Deze rol wordt mede begrensd door landelijke wet- en regelgeving, in het bijzonder het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het BBV bevat uniforme regels voor de inrichting, opzet en inhoud van de begroting, de meerjarenraming, de jaarstukken en de financiële verslaglegging van provincies en gemeenten. Het doel van het BBV is het bevorderen van transparantie, vergelijkbaarheid en consistentie in de financiële informatie van decentrale overheden.

Het BBV schrijft onder meer voor welke baten en lasten tot de exploitatie behoren, wanneer uitgaven moeten worden geactiveerd en afgeschreven, hoe reserves en voorzieningen moeten worden onderscheiden en welke financiële kengetallen verplicht moeten worden opgenomen. Provinciale Staten kunnen binnen dit wettelijke kader eigen financiële keuzes maken en aanvullende regels stellen, maar zij kunnen niet afwijken van de systematiek en minimumvereisten die het BBV voorschrijft. Dit betekent dat de financieel kaderstellende rol van Provinciale Staten zich afspeelt binnen de door het BBV bepaalde spelregels: het BBV bepaalt hoe financieel wordt verantwoord, terwijl Provinciale Staten binnen die kaders bepalen welke financiële uitgangspunten en beleidskeuzes gelden voor de provincie.

Financiële Verordening

De Financiële verordening provincie Noord-Holland vormt het fundament voor het financiële beleid van de provincie. In deze verordening leggen Provinciale Staten de basisregels vast voor het financieel beleid, de financiële organisatie en het financieel beheer. De verordening is gebaseerd op artikel 216 van de Provinciewet en vult landelijke regelgeving aan, zoals het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

De verordening beschrijft hoe de begroting en jaarrekening zijn ingericht, hoe Provinciale Staten de begroting autoriseren en hoe zij tussentijds worden geïnformeerd over financiële ontwikkelingen. Ook bevat de verordening regels over investeringskredieten, reserves en voorzieningen, subsidies, kostprijsberekening en rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast zijn afspraken vastgelegd over interne controle, financiële organisatie en de rol van de concerncontroller.

De Financiële verordening is een kapstokkader: zij bepaalt welke financiële nota's en kaders verplicht zijn en geeft de basisregels waarbinnen deze nadere uitwerkingen plaatsvinden. Daarmee vormt zij het vertrekpunt voor alle andere financiële kaders van de provincie.

Gevolgen van vaststelling

Met vaststelling bepalen Provinciale Staten de spelregels voor het gehele financiële beleid van de provincie. Dit beïnvloedt hoe besluiten worden voorbereid, hoe geld mag worden besteed en hoe Provinciale Staten grip houden op rechtmatigheid en financiële sturing.'

Aandachtspunten voor Statenleden

- Kaderstellend karakter: de financiële verordening gaat niet over beleid op inhoud, maar over de spelregels voor alle financiële besluiten die volgen. Vaststelling werkt door in alle latere financiële nota's en besluiten.
- Grip op begroting en uitvoering: de verordening bepaalt hoe en wanneer Provinciale Staten de begroting autoriseren en hoe zij tussentijds worden geïnformeerd over afwijkingen en bijstellingen.

Samenhang met andere financiële kaders

De Financiële verordening vormt het overkoepelende kader waar alle andere financiële nota's onder vallen, zoals het risicokader, de nota reserves, het financieringsstatuut en de nota leningen en garantstellingen. Deze nota's werken de regels uit die in de verordening zijn vastgelegd. Voor Provinciale Staten is dit het document dat bepaalt welke kaders verplicht zijn, hoe zij samenhangen en binnen welke grenzen nadere keuzes worden gemaakt.

In de Financiële Verordening (artikel 4.1 Financiële beleidskaders) staat een aantal kaders genoemd die ter vaststelling aan PS worden voorgelegd:

"Artikel 4.1 Financiële beleidskaders
Gedeputeerde Staten zenden aan Provinciale Staten ter vaststelling een voorstel voor de volgende nota's waarin het voorgestelde beleid is beschreven:
a. ten minste eenmaal in de vier jaar: Kadernota Verbonden Partijen, Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen, Nota Reserves en Nota Weerstandsvermogen & Risicomanagement;
b. voor zover noodzakelijk: Financieringsstatuut, Nota Leningen en Garantstellingen en Nota Grondbeleid."

<u>Sub a-kaders (eens per vier jaar actualiseren)</u>

- Kadernota Verbonden Partijen
- Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen
- Nota Reserves
- Nota Weerstandsvermogen & Risicomanagement

<u>Sub b-kaders (voor zover noodzakelijk)</u>

- Financieringsstatuut
- Nota Leningen en Garantstellingen
- Nota Grondbeleid

<u>Overige</u>

- Beleidsnota Rechtmatigheid

Kadernota Verbonden Partijen

In de Kadernota Verbonden Partijen zijn de spelregels opgenomen voor het aangaan en het beheren van verbonden partijen bij de provincie Noord-Holland. Bij een verbonden partij is sprake van een bestuurlijke en financiële betrokkenheid van de provincie bij een andere organisatie, zoals een vennootschap, stichting, gemeenschappelijke regeling of vereniging.

Een verbonden partij is één van de beleidsinstrumenten die de provincie kan inzetten om haar taken uit te voeren en (beleids)doelen te realiseren. De spelregels voor het aangaan van een verbonden partij zijn zo opgesteld dat eerst wordt gekeken naar het publieke belang en de beleidsdoelstellingen. Daarnaast moet sprake zijn van een duidelijke en goed beargumenteerde afweging om te kiezen voor dit instrument. Ook is aandacht voor de aansturing, de exitstrategie, het rendement en de bijbehorende risico's.

De provincie kent zowel publiekrechtelijke vormen (zoals gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke vormen (zoals deelnemingen, stichtingen, verenigingen en coöperaties). De Provinciewet geeft hierbij een voorkeur voor publiekrechtelijke vormen. Tussen de verschillende vormen bestaan overeenkomsten, maar ook duidelijke verschillen, onder andere in rolverdeling, invloed en verantwoordelijkheden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

Gevolgen van vaststelling

Met de vaststelling van de Kadernota Verbonden Partijen bepalen Provinciale Staten de spelregels voor het aangaan en beheren van verbonden partijen. Dit heeft op zichzelf geen directe invloed op de provinciale begroting.

Aandachtspunten voor Statenleden

- Invloed en rolverdeling: het is belangrijk scherp te hebben waar Provinciale Staten wel en geen invloed op hebben bij het beheer van verbonden partijen. De uitvoering ligt in veel gevallen primair bij Gedeputeerde Staten.
- Mate van toezicht: de mate van toezicht en invloed moet in verhouding staan tot de taak die door de verbonden partij wordt uitgevoerd.
- Verschillende rechtsvormen: de verschillende vormen van verbonden partijen kennen verschillende spelregels. Zo is de invloed van Provinciale Staten bij gemeenschappelijke regelingen doorgaans groter dan bij privaatrechtelijke vormen. Sommige rechten en plichten volgen direct uit wetgeving, andere zijn vastgelegd in statuten of overeenkomsten.

Samenhang met andere financiële kaders

De Kadernota Verbonden Partijen volgt uit de Financiële verordening. Verder is er beperkt samenhang met andere financiële nota's. Wel geldt dat de financiering van verbonden partijen altijd moet passen binnen de financiële kaders van de provincie, zoals vastgelegd in de begroting en andere financiële regelingen.

Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen beschrijft hoe de provincie haar wegen, vaarwegen, bruggen, tunnels en andere infrastructurele voorzieningen beheert en onderhoudt. De provincie heeft hiervoor een wettelijke zorgplicht. In deze nota wordt vastgelegd welke kwaliteit wordt nagestreefd, hoe het onderhoud wordt uitgevoerd en welke kosten daarmee gemoeid zijn, zowel op korte als op lange termijn.

De nota geeft inzicht in de omvang, leeftijd en staat van het provinciale areaal en laat zien welke vervangingsopgaven eraan komen. Daarbij wordt gewerkt met vastgestelde kwaliteitsniveaus en een normkostensystematiek, waarmee de benodigde onderhouds- en vervangingskosten worden berekend. Ook trends en ontwikkelingen, zoals duurzaamheid, innovatie en veranderende wetgeving, worden meegenomen.

De nota stelt beleidsmatige en financiële kaders vast voor beheer, onderhoud en vervanging. Extra kosten voor beleidswijzigingen, duurzaamheid of nieuwe regelgeving worden niet automatisch opgenomen, maar jaarlijks via de Kaderbrief aan Provinciale Staten voorgelegd.

Gevolgen van vaststelling

Met vaststelling bepalen Provinciale Staten welk kwaliteitsniveau zij acceptabel vinden voor de provinciale infrastructuur en welke structurele kosten daarbij horen. Dit heeft directe gevolgen voor de meerjarige begroting, toekomstige investeringen en de ruimte voor nieuw beleid.

Aandachtspunten voor Statenleden

- Kwaliteitsniveau van het areaal: de nota legt vast welk kwaliteitsniveau wordt gehandhaafd. Hogere kwaliteit betekent hogere kosten, lagere kwaliteit kan gevolgen hebben voor veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid.
- Langetermijnkosten en vervanging: de nota laat zien dat grote vervangingsinvesteringen op termijn onvermijdelijk zijn. Vaststelling betekent instemmen met de financiële consequenties op de langere termijn.
- Kosten voor duurzaamheid, innovatie en beleidswijzigingen vallen buiten het reguliere onderhoudsbudget en komen via aparte besluitvorming terug bij Provinciale Staten.

Samenhang met andere financiële kaders

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen werkt nauw samen met de financiële verordening, het kader Risicomanagement en Weerstandsvermogen, de Nota Reserves en het Financieringsstatuut. De nota bepaalt welke structurele onderhouds- en vervangingskosten nodig zijn. Deze kosten beïnvloeden het weerstandsvermogen, de inzet van reserves en de behoefte aan financiering. Voor Provinciale Staten is dit het kader dat laat zien hoe beleidsambities en kwaliteitskeuzes doorwerken in structurele lasten en toekomstige financiële ruimte.

Nota Reserves

De Nota Reserves 2024 beschrijft hoe de provincie omgaat met het instellen, beheren en opheffen van reserves. Reserves zijn geldbedragen die Provinciale Staten apart zetten voor een specifiek doel of voor het opvangen van financiële tegenvallers. Met deze nota worden duidelijke spelregels vastgelegd om te voorkomen dat geld langdurig vast blijft staan zonder dat het doel nog actueel is.

In de nota staat wanneer een reserve wel of juist niet het juiste instrument is. Uitgangspunt is dat een regulier budget in de begroting de voorkeur heeft. Alleen bij grotere, meerjarige of lastig te plannen uitgaven wordt gekozen voor een reserve. De nota onderscheidt verschillende typen reserves, zoals de algemene reserve en bestemmingsreserves, en beschrijft per type hoe deze worden beheerd.

Daarnaast bevat de nota afspraken over looptijd, maximale omvang, bestedingsplannen en verantwoording. Provinciale Staten behouden hiermee grip op de inzet van reserves en kunnen beter sturen op het daadwerkelijk besteden van gereserveerde middelen.

Gevolgen van vaststelling

Met vaststelling bepalen Provinciale Staten hoe en wanneer geld in reserves mag worden vastgezet. Dit heeft invloed op hoeveel geld vrij beschikbaar blijft voor nieuwe plannen en hoe flexibel de provinciale begroting is.

Aandachtspunten voor Statenleden

- Begrip van het doel van reserves: reserves zijn bedoeld voor specifieke, vaak meerjarige doelen. Vaststelling betekent instemmen met het tijdelijk vastzetten van middelen.
- Gevolgen voor beleidsruimte: geld in reserves is niet vrij inzetbaar. Hoe meer geld wordt gereserveerd, hoe minder ruimte er is voor nieuwe of onverwachte beleidskeuzes.
- Actieve sturing en opheffing: de nota vraagt om actieve monitoring van reserves. Als doelen zijn bereikt of middelen niet meer nodig zijn, ligt opheffing of vrijval voor de hand.

Samenhang met andere financiële kaders

De Nota Reserves hangt nauw samen met het kader Risicomanagement en Weerstandsvermogen en het Financieringsstatuut. Het risicokader bepaalt hoeveel buffer nodig is, de nota reserves bepaalt welk geld wordt vastgezet voor specifieke doelen, en het financieringsstatuut bepaalt hoe de provincie omgaat met lenen en rentelasten. Voor Provinciale Staten is dit het kader dat bepaalt hoeveel geld daadwerkelijk vastligt en hoeveel financiële ruimte overblijft binnen de totale begroting.

(Huidig)Nota Weerstandsvermogen & Risicomanagement

De Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen beschrijft hoe de provincie omgaat met onzekerheden bij het uitvoeren van beleid. Het kader geeft regels voor het herkennen, inschatten en beheersen van risico's en voor het aanhouden van voldoende financiële buffers om tegenvallers op te vangen. Hiermee wordt geborgd dat de provincie haar taken kan blijven uitvoeren, ook als risico's zich daadwerkelijk voordoen.

In het kader wordt vastgelegd welke risico's worden meegenomen, hoe deze financieel worden ingeschat en op welke manier de benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele risico's op korte termijn en structurele risico's op de middellange termijn. De algemene reserve speelt hierbij een belangrijke rol als financiële buffer.

Uitgangspunt is dat risico's niet volledig kunnen worden voorkomen, maar wel bewust en beheerst moeten worden genomen. Het kader beschrijft hoe Provinciale Staten via de begroting en de jaarrekening inzicht krijgen in risico's en het weerstandsvermogen.

Gevolgen van vaststelling

Met vaststelling bepalen Provinciale Staten hoe de provincie omgaat met onzekerheden en op welke wijze risicomanagement wordt toegepast. Hieruit volgt een kader voor de mate waarin de provincie risico's acceptabel vindt, hoe deze risico's beheerst worden en hoeveel geld beschikbaar moet zijn om financiële tegenvallers op te vangen. Dit beïnvloedt direct de omvang van de algemene reserve en de ruimte voor nieuw beleid en investeringen.

Aandachtspunten voor Statenleden

- Begrip van het doel van het kader: dit document gaat niet over afzonderlijke risico's, maar over de manier waarop de provincie structureel met risico's omgaat en hoeveel zekerheid zij wil inbouwen.
- Gevolgen voor beleidsruimte: een hoger weerstandsvermogen biedt meer zekerheid, maar beperkt de inzet van middelen voor nieuw beleid.
- Inzicht in risico's: het kader bepaalt welke risico's zichtbaar worden gemaakt en welke niet, en daarmee welk beeld Provinciale Staten krijgen van de financiële kwetsbaarheid van de provincie.

Samenhang met andere financiële kaders

Het kader Risicomanagement en Weerstandsvermogen vormt de basis voor andere financiële keuzes. Het bepaalt hoeveel financiële buffers nodig zijn en hoeveel risico's kunnen worden opgevangen. Deze uitgangspunten werken door in het reservebeleid en in het financieringsstatuut. Voor Provinciale Staten is dit het kader dat vastlegt hoeveel zekerheid wordt ingebouwd, waarbinnen andere financiële besluiten vervolgens moeten worden genomen.

Financieringsstatuut

Het Financieringsstatuut provincie Noord-Holland 2024 beschrijft hoe de provincie omgaat met lenen, beleggen en het beheren van geld. Het statuut geeft duidelijke regels voor het aantrekken en uitzetten van financiële middelen en voor het beperken van financiële risico's. Het is een uitwerking van de Financiële verordening en landelijke wetgeving, zoals de Wet financiering decentrale overheden

In het statuut wordt onderscheid gemaakt tussen de treasurytaak en de publieke taak. De treasurytaak gaat over het beheren van geldstromen, leningen en risico's zoals rente- en liquiditeitsrisico's. De publieke taak betreft het verstrekken van leningen en garanties om provinciale beleidsdoelen te ondersteunen.

Uitgangspunt is dat de provincie voorzichtig omgaat met publiek geld. Er wordt niet gespeculeerd en er worden geen financiële risico's genomen om winst te maken. Het statuut bevat daarom grenzen voor lenen, beleggen en kasbeheer, zoals regels voor de kasgeldlimiet, de renterisiconorm en verplicht schatkistbankieren. Ook is vastgelegd hoe Provinciale Staten worden geïnformeerd via de begroting en de jaarrekening.

Gevolgen van vaststelling

Met vaststelling bepalen Provinciale Staten de randvoorwaarden waarbinnen Gedeputeerde Staten financieringsbeslissingen nemen. Dit heeft invloed op risico's, liquiditeitsbeheer en rentelasten (oftewel: hoe gevoelig de provinciale begroting is voor renteontwikkelingen).

Aandachtspunten voor Statenleden

- Begrip van het doel van het statuut: dit document gaat niet over concrete leningen, maar over de spelregels waarbinnen later beslissingen worden genomen. Vaststelling betekent akkoord gaan met hoe voorzichtig of ruim de provincie met geld omgaat.
- Gevolgen voor de begroting op lange termijn: keuzes in dit statuut hebben vooral effect in de toekomst, bijvoorbeeld bij stijgende rente. De gevolgen zijn niet altijd direct zichtbaar in het eerstvolgende begrotingsjaar.
- Mate van financiële risico's: het statuut bepaalt hoeveel financiële risico's de provincie accepteert. Minder risico betekent meer zekerheid, maar vaak ook minder financiële ruimte.

Samenhang met andere financiële kaders

Het Financieringsstatuut hangt direct samen met de andere financiële kaders die in deze startnotitie worden behandeld. Samen bepalen deze kaders hoeveel financiële ruimte de provincie heeft en hoeveel risico zij accepteert.

Besluiten in één kader werken door in de andere kaders. Meer lenen kan leiden tot hogere risico's en meer druk op het weerstandsvermogen. Grote reserves kunnen juist betekenen dat er minder behoefte is aan lenen, maar ook dat geld langer vaststaat. Voor Provinciale Staten is het daarom belangrijk deze kaders in samenhang vast te stellen, zodat financiële ruimte, risico's en buffers goed op elkaar aansluiten.

Nota Leningen en Garantstellingen

De Nota Leningen en Garantstellingen beschrijft hoe de provincie omgaat met het verstrekken van leningen en het afgeven van garanties aan derden. Dit zijn financiële instrumenten die de provincie kan inzetten om provinciale beleidsdoelen te ondersteunen, bijvoorbeeld als de markt niet of onvoldoende bereid is om te financieren. De nota legt vast onder welke voorwaarden deze instrumenten wel of juist niet worden ingezet.

Uitgangspunt op dit moment is dat de provincie hier terughoudend mee omgaat. Leningen en garanties zijn geen standaard instrumenten en worden alleen gebruikt als sprake is van een duidelijk publiek belang en als andere vormen van ondersteuning niet passend zijn. In de nota is daarom een afwegingskader opgenomen en zijn beoordelingscriteria vastgelegd, onder andere voor financiële positie, risico's en maatschappelijke meerwaarde.

Daarnaast beschrijft de nota hoe risico's worden beheerst en hoe Provinciale Staten worden geïnformeerd over verstrekte leningen en garanties via de begroting en de jaarrekening. Hiermee krijgen Provinciale Staten zicht op de financiële risico's die de provincie aangaat.

Gevolgen van vaststelling

Met vaststelling bepalen Provinciale Staten in welke gevallen de provincie leningen en garanties mag inzetten. Dit heeft invloed op de financiële risico's van de provincie en op de mate waarin publieke middelen worden blootgesteld aan risico's bij derden.

Aandachtspunten voor Statenleden

- Financiële risico's: leningen en garanties kunnen leiden tot verliezen als partijen hun verplichtingen niet nakomen. De nota bepaalt hoe deze risico's worden beoordeeld en beheerst.
- Rol van Provinciale Staten: de nota beschrijft wanneer en hoe Provinciale Staten worden geïnformeerd of betrokken bij het verstrekken van leningen en garanties, met name bij grote risico's of politiek gevoelige gevallen.

Samenhang met andere financiële kaders

De Nota Leningen en Garantstellingen hangt samen met het kader Risicomanagement en Weerstandsvermogen, de Nota Reserves en het Financieringsstatuut. Leningen en garanties vergroten het financiële risico van de provincie en leggen druk op het weerstandsvermogen. Ook kunnen zij invloed hebben op de inzet van reserves en de behoefte aan financiering. Voor Provinciale Staten is dit het kader dat bepaalt hoe financiële ondersteuning aan derden past binnen de totale financiële ruimte en het risicoprofiel van de provincie.

Nota Grondbeleid

De Nota Grondbeleid beschrijft hoe de provincie Noord-Holland grond inzet om provinciale doelen te realiseren. Grond is een belangrijk beleidsinstrument bij opgaven zoals natuurontwikkeling, infrastructuur, water, landbouw en gebiedsontwikkeling. In de nota zijn de uitgangspunten en spelregels vastgelegd voor het aankopen, verkopen, ruilen, beheren en verpachten van grond.

De nota sluit aan bij de Omgevingsvisie en kiest voor een opgavegerichte en flexibele aanpak. De provincie handelt marktconform, transparant, rechtmatig en duurzaam. Uitgangspunt is dat grond alleen wordt ingezet als dit bijdraagt aan provinciale doelen. De nota maakt onderscheid tussen het kader (vastgesteld door Provinciale Staten) en de uitvoering. Gedeputeerde Staten werken het beleid uit in uitvoeringsprogramma's en grondstrategieën per opgave of project.

Daarnaast beschrijft de nota de financiële aspecten van het grondbeleid, zoals grondaankopen, grondverkopen, grondbezit en het gebruik van het krediet voor strategische grondaankopen. Provinciale Staten worden hierover geïnformeerd via de begroting en de jaarrekening.

Gevolgen van vaststelling

Met vaststelling bepalen Provinciale Staten hoe actief de provincie grond inzet als beleidsinstrument. Dit heeft gevolgen voor investeringen, kasstromen, risico's en de structurele lasten in de provinciale begroting, zowel op korte als op lange termijn.

Aandachtspunten voor Statenleden

- Rol van grond als beleidsinstrument: het grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om provinciale doelen te realiseren. Vaststelling betekent instemmen met de manier waarop dit instrument wordt ingezet.
- Financiële consequenties: grondaankopen, grondbezit en verkopen hebben invloed op de begroting, de balans en het risicoprofiel van de provincie. Deze effecten zijn vaak meerjarig.

Samenhang met andere financiële kaders

De Nota Grondbeleid hangt nauw samen met de financiële verordening, het kader Risicomanagement en Weerstandsvermogen, de Nota Reserves en het Financieringsstatuut. Het grondbeleid kan leiden tot grote investeringen, risico's en kasstromen en beïnvloedt daarmee het weerstandsvermogen, de inzet van reserves en de behoefte aan financiering. Voor Provinciale Staten is dit het kader dat laat zien hoe ruimtelijke en beleidsmatige keuzes doorwerken in de financiële positie van de provincie.

Beleidsnota Rechtmatigheid

De Beleidsnota Rechtmatigheid beschrijft hoe Provinciale Staten kaders stellen voor de rechtmatigheidsverantwoording van de provincie. Sinds 2023 zijn Gedeputeerde Staten verplicht om in de jaarstukken zelf verantwoording af te leggen over de vraag of financiële handelingen rechtmatig zijn uitgevoerd. De beleidsnota maakt duidelijk wat Provinciale Staten onder rechtmatig handelen verstaan en binnen welke grenzen hierover wordt gerapporteerd.

In de nota zijn de uitgangspunten vastgelegd voor de rechtmatigheidsverantwoording, zoals de verantwoordingsgrens en de rapporteringsgrens. Ook is vastgelegd hoe wordt omgegaan met begrotingsrechtmatigheid, voorwaarden bij financiële regelingen en het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van provinciale middelen. Deze kaders bepalen welke afwijkingen wel en niet worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Daarnaast vormt de beleidsnota de basis voor het jaarlijks vast te stellen normenkader rechtmatigheid. Dit normenkader bevat alle relevante wet- en regelgeving die van invloed is op financiële handelingen binnen de provincie.

Gevolgen van vaststelling

Met vaststelling bepalen Provinciale Staten de grenzen waarbinnen Gedeputeerde Staten verantwoording afleggen over rechtmatig handelen. Zonder deze kaderstelling is het voor Gedeputeerde Staten niet mogelijk om een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen bij de jaarrekening.

Aandachtspunten voor Statenleden

- Verantwoordings- en rapporteringsgrenzen: de gekozen grenzen bepalen hoeveel afwijkingen zichtbaar worden voor Provinciale Staten en hoeveel detail zij ontvangen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- Relatie met begrotingsrecht: de beleidsnota maakt duidelijk wanneer afwijkingen van de begroting als onrechtmatig worden beschouwd en wanneer deze als acceptabel worden aangemerkt.
- Jaarlijkse actualisatie: naast de beleidsnota stellen Provinciale Staten jaarlijks het normenkader rechtmatigheid vast, waarmee zij bepalen welke wet- en regelgeving wordt betrokken bij de controle.

Samenhang met andere financiële kaders

De Beleidsnota Rechtmatigheid hangt direct samen met de financiële verordening en de planning-en-controlcyclus. De financiële verordening bepaalt hoe begroting en verantwoording zijn ingericht, terwijl de beleidsnota rechtmatigheid vastlegt hoe wordt beoordeeld of binnen die kaders rechtmatig is gehandeld. Daarnaast sluit het normenkader aan op andere financiële nota's, zoals het reservebeleid, het risicokader en het financieringsstatuut. Voor Provinciale Staten is dit het kader dat bepaalt hoe financiële regels uit andere kaders worden getoetst en verantwoord.

Financiële kengetallen(normen)

Kengetallen zijn een belangrijk hulpmiddel om de financiële positie van de provincie te beoordelen. Een kengetal op zichzelf zegt echter weinig en moet altijd in samenhang met andere kengetallen worden bekeken. De beoordeling van de financiële positie vraagt daarom om een goede toelichting en, waar nodig, om maatregelen om te voorkomen dat de financiële situatie te risicovol wordt.

De financiële normen van de provincie zijn niet afzonderlijk vastgesteld door Provinciale Staten, maar liggen impliciet besloten in de Kaderbrief. De in deze startnotitie opgenomen kengetallen zijn direct overgenomen uit de Kaderbrief 2026 en worden hier enkel nader toegelicht om hun betekenis en samenhang te verduidelijken. In samenhang geven de kengetallen richting aan het financieel beleid en aan het moment waarop bijsturing nodig is. De bijbehorende signaalwaarden helpen om tijdig risico's te herkennen.

De definitieve uitwerking en formalisering van de normen en signaalwaarden zal plaatsvinden bij de vaststelling van de Nota Weerstandsvermogen & Kengetallen.

		Signaalwaarden PNH		
	Kengetal	**Gezond**	**Neutraal**	**Risicovol**
Key-indicatoren	Netto schuldquote gecorrigeerd	<150%	150-200%	>200%
	Kapitaalslastenratio	<10%	10-15%	>15%
BBV	Netto schuldquote	<150%	150-200%	>200%
	Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
	Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
	Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%
	Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Overige	Rente risiconorm*	<20%	20%	>20%
	Kasgeldlimiet*	<7%	7%	>7%
	Weerstandsratio	>2	1-2	<1
	Norm algemene reserve	>25%	25%	<25%

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte leningen)

De gecorrigeerde netto schuldquote geeft inzicht in de schuldpositie van de provincie in verhouding tot haar inkomsten, waarbij verstrekte leningen buiten beschouwing worden gelaten. Dit kengetal laat beter zien in hoeverre de provincie daadwerkelijk afhankelijk is van geleend geld voor haar eigen taken. Een stijgende schuldquote beperkt de financiële wendbaarheid en vergroot de gevoeligheid voor renteontwikkelingen. De provincie gebruikt dit kengetal als belangrijkste indicator voor de houdbaarheid van de financiële positie.

Signaalwaarden: gezond <150% - neutraal 150–200% - risicovol >200%

Netto schuldquote (BBV)

De netto schuldquote volgens het BBV is een wettelijk verplicht kengetal en toont de totale schuldpositie zonder correcties. Het kengetal wordt gebruikt voor vergelijking met andere overheden en voor het financieel toezicht. Hoewel dit kengetal minder zegt over de feitelijke beleidsruimte dan de gecorrigeerde variant, geeft het wel een breed beeld van de omvang van de schuldenlast.

Signaalwaarden: gezond <150% - neutraal 150–200% - risicovol >200%

Kapitaalslastenratio

De kapitaalslastenratio laat zien welk deel van de structurele inkomsten wordt besteed aan rente en aflossing. Dit kengetal is vooral relevant in een periode waarin investeringen toenemen en de provincie weer leningen aantrekt. Hoe hoger de kapitaalslasten, hoe minder ruimte er resteert voor nieuw beleid. Dit kengetal geeft daarmee inzicht in de druk die investeringen leggen op de exploitatie.

Signaalwaarden: gezond <10% - neutraal 10–15% - risicovol >15%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft aan welk deel van de bezittingen met eigen vermogen is gefinancierd. Dit kengetal zegt iets over de mate waarin de provincie tegenvallers kan opvangen zonder extra te hoeven lenen. Een hoge solvabiliteit wijst op een stevige financiële basis, terwijl een lage solvabiliteit de kwetsbaarheid op de lange termijn vergroot.

Signaalwaarden: gezond >50% - neutraal 20–50% - risicovol <20%

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte laat zien of structurele inkomsten voldoende zijn om structurele uitgaven te dekken. Dit kengetal is belangrijk om te beoordelen of de begroting duurzaam in balans is. Een negatieve structurele exploitatieruimte wijst erop dat structurele tekorten worden afgedekt met incidentele middelen, wat op termijn niet houdbaar is.

Signaalwaarden: gezond >0% - neutraal 0% - risicovol <0%

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin de provincie haar belastinginkomsten nog kan verhogen ten opzichte van het wettelijk maximum. Dit kengetal zegt iets over het financieel aanpassingsvermogen, maar raakt ook direct aan de bestuurlijke afweging over de belastingdruk voor inwoners.

Signaalwaarden: gezond <95% - neutraal 95–105% - risicovol >105%

Grondexploitatie
Dit kengetal laat zien welk aandeel van de baten samenhangt met grondexploitaties. Grondexploitaties zijn gevoelig voor marktontwikkelingen en brengen financiële onzekerheden met zich mee. Een hoog aandeel vergroot de risico's voor de financiële positie van de provincie.

Signaalwaarden: gezond <20% - neutraal 20–35% - risicovol >35%

Renterisiconorm
De renterisiconorm begrenst het risico dat ontstaat door herfinanciering van leningen in één jaar. Het doel is te voorkomen dat rentestijgingen in korte tijd grote gevolgen hebben voor de begroting. Dit is een wettelijk vastgelegde norm.

Signaalwaarden: gezond <20% - risicovol >20%

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet beperkt de mate waarin de provincie gebruik mag maken van kortlopende financiering. Hiermee wordt voorkomen dat structurele uitgaven met kort geld worden gefinancierd. Ook deze norm is wettelijk vastgelegd.

Signaalwaarden: gezond <7% - risicovol >7%

Weerstandsratio
De weerstandsratio geeft aan of de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de geïdentificeerde risico's op te vangen. Dit kengetal verbindt risicomanagement aan de omvang van de reserves en is daarmee een belangrijke indicator voor financiële weerbaarheid.

Signaalwaarden: gezond >2 - neutraal 1–2 - risicovol <1

Norm algemene reserve
De provincie hanteert als richtlijn dat de algemene reserve minimaal 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen bedraagt. Deze norm zorgt voor een basisbuffer om financiële tegenvallers op te vangen zonder direct ingrijpende maatregelen te hoeven nemen.

Signaalwaarden: gezond >25% - risicovol <25%

Provincie Noord-Holland

2026

Addendum Startnotitie Financiële Kaders

Onderwerp: Addendum op de actualisatieplanning in paragraaf 4 van de Startnotitie Financiële kaders

Inhoud

De Startnotitie Financiële kaders is besproken in de Rekeningencommissie en de Commissie Bestuur. Voorafgaand aan de bespreking in de Commissie Bestuur heeft de Rekeningencommissie een advies uitgebracht. Daarin adviseerde zij om prioriteit te geven aan de aanpassing van de planning- en controlcyclus, zodat vanaf 2027 kan worden gewerkt met een geactualiseerde P&C-cyclus. Daarnaast adviseerde de Rekeningencommissie om in deze statenperiode prioriteit te geven aan de vaststelling van de Nota Weerstandsvermogen & Kengetallen.

Naar aanleiding van dit advies en de bespreking in de Commissie Bestuur is de actualisatieplanning in paragraaf 4 aangepast. Dit betekent dat de actualisatie van de Financiële verordening, de Nota Reserves en de Nota Leningen en Garantstellingen op een later moment in de planning wordt opgenomen. Met deze aangepaste planning ontstaat voldoende tijd en ruimte om Provinciale Staten zorgvuldig en tijdig in positie te brengen, zodat zij goed geïnformeerd kunnen komen tot besluitvorming en vaststelling van zowel een nieuwe planning- en controlcyclus als de Nota Weerstandsvermogen & Kengetallen.

Aangepaste actualisatieplanning

Actualisatieplanning Financiële Kaders Provincie Noord-Holland		
Financieel Kader	*Actualisatiemoment*	*Start proces actualisatie*
Financiële verordening*	2027 Q3	2027 Q2
Kadernota Verbonden Partijen	2026 Q3	Reeds gestart
Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen	2029 Q3	2029 Q1
Nota Reserves	2027 Q3	2027 Q2
Nota Risicomanagement	2026 Q4	2026 Q2
Financieringsstatuut	2028 Q1	2027 Q3
Nota Leningen en Garantstellingen	N.t.b.	N.t.b.
Nota Grondbeleid	N.t.b.	N.t.b.
Beleidsnota Rechtmatigheid	2029 Q4	2029 Q2
Nota Weerstandsvermogen & Kengetallen	2026 Q4	2026 Q2

*Afhankelijk van de uitkomst van de herijking van de planning- en controlcyclus kan de financiële verordening in 2027 Q1 tussentijds technisch moeten worden aangepast. Dit kan nodig zijn in verband met de rechtmatigheid, ten aanzien van het aantal begrotingswijzigingen en het rapporteringsmoment daarvan. Deze aanpassing is uitsluitend technisch en heeft geen invloed op het inhoudelijke actualisatiemoment.

Provincie Noord-Holland

2026 | 17

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 10 februari 2026

Onderwerp: Startnotitie Financiële Kaders

Kenmerk: CZ/FIN/SKA

Bijlagen:

1. Startnotitie Financiële Kaders (met bijlage)

2. Brief GS - PS Startnotitie Financiële Kaders

1. Inleiding

Provinciale Staten hebben Gedeputeerde Staten verzocht een Startnotitie Financiële Kaders op te stellen. Aanleiding hiervoor is de wens van Provinciale Staten om beter inzicht te krijgen in de financiële kaders en kengetallen die richting geven aan het financieel handelen van de provincie en om hun kaderstellende en sturende rol te versterken.

Kern van de startnotitie zijn twee procesvoorstellen die Provinciale Staten structureel beter in positie brengen bij toekomstige besluitvorming.

Het eerste procesvoorstel ziet op de actualisatie van financiële kaders. Dit proces biedt per kader ruimte voor maatwerk, afhankelijk van de aard en impact van de actualisatie. Daarmee wordt geborgd dat Provinciale Staten op een passende manier worden betrokken voorafgaand aan formele besluitvorming.

Het tweede procesvoorstel betreft de actualisatie van de planning & control cyclus (P&C-cyclus). Dit proces is gericht op een betere aansluiting bij de informatiebehoefte van Provinciale Staten en meer ruimte voor inhoudelijke sturing. De beoogde ingangsdatum voor een aangepaste P&C-cyclus is begrotingsjaar 2027.

Naast deze procesvoorstellen bevat de startnotitie een overzicht van de bestaande financiële kaders en een actualisatieplanning. Deze dienen primair ter ondersteuning van de twee voorgestelde processen.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Het primaire doel van de startnotitie is het vaststellen van heldere en werkbare processen waarmee Provinciale Staten tijdig, zorgvuldig en in passende vorm worden betrokken bij zowel de actualisatie van financiële kaders als de herziening van de P&C-cyclus.

Met de startnotitie worden Provinciale Staten beter in positie gebracht doordat vooraf duidelijk is welke stappen bij actualisatie worden gezet en doordat per kader een passend voorbereidingsproces kan worden gekozen. Voor de P&C-cyclus wordt een stapsgewijs en transparant traject gevolgd richting besluitvorming.

Dit draagt bij aan een versterking van de sturingsmogelijkheden van Provinciale Staten, omdat zij niet alleen bij formele besluitmomenten, maar ook in de voorbereidingsfase gericht worden betrokken.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

De startnotitie heeft geen directe financiële consequenties.

4. Proces en procedure

Na vaststelling van de startnotitie worden de daarin opgenomen procesvoorstellen uitgevoerd.

Bij iedere actualisatie van een financieel kader wordt in samenspraak met de Rekeningencommissie bepaald welk voorbereidingsproces wordt gevolgd, bijvoorbeeld in de vorm van een technische briefing, een informeel overleg of schriftelijke technische vragen.

Voor de P&C-cyclus wordt het voorgestelde stappenplan gevolgd. Provinciale Staten worden achtereenvolgens betrokken via technische briefings, een informele inloopsessie, behandeling in de Rekeningencommissie en een uitgewerkt voorstel tot besluitvorming.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 17-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 10 februari 2026;

gelet op het advies van de rekeningencommissie van 16 februari jl.;

gelet op het “Addendum op de actualisatieplanning in paragraaf 4 van de Startnotitie Financiële kaders”;

besluiten,

vast te stellen:

- de Startnotitie Financiële Kaders met de daarin opgenomen procesvoorstellen voor actualisatie van de financiële kaders en de planning & control cyclus, uitgezonderd ‘paragraaf 4 Actualisatieplanning financiële kaders’;
- het addendum op de actualisatieplanning in paragraaf 4 van de Startnotitie Financiële kaders.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

CZ / FIN / SKA

Provincie Noord-Holland

2026|17

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 10 februari 2026

Onderwerp: Startnotitie Financiële Kaders

Kenmerk: CZ/FIN/SKA

Bijlagen:

1. Startnotitie Financiële Kaders (met bijlage)

2. Brief GS - PS Startnotitie Financiële Kaders

1. Inleiding

Provinciale Staten hebben Gedeputeerde Staten verzocht een Startnotitie Financiële Kaders op te stellen. Aanleiding hiervoor is de wens van Provinciale Staten om beter inzicht te krijgen in de financiële kaders en kengetallen die richting geven aan het financieel handelen van de provincie en om hun kaderstellende en sturende rol te versterken.

Kern van de startnotitie zijn twee procesvoorstellen die Provinciale Staten structureel beter in positie brengen bij toekomstige besluitvorming.

Het eerste procesvoorstel ziet op de actualisatie van financiële kaders. Dit proces biedt per kader ruimte voor maatwerk, afhankelijk van de aard en impact van de actualisatie. Daarmee wordt geborgd dat Provinciale Staten op een passende manier worden betrokken voorafgaand aan formele besluitvorming.

Het tweede procesvoorstel betreft de actualisatie van de planning & control cyclus (P&C-cyclus). Dit proces is gericht op een betere aansluiting bij de informatiebehoefte van Provinciale Staten en meer ruimte voor inhoudelijke sturing. De beoogde ingangsdatum voor een aangepaste P&C-cyclus is begrotingsjaar 2027.

Naast deze procesvoorstellen bevat de startnotitie een overzicht van de bestaande financiële kaders en een actualisatieplanning. Deze dienen primair ter ondersteuning van de twee voorgestelde processen.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Het primaire doel van de startnotitie is het vaststellen van heldere en werkbare processen waarmee Provinciale Staten tijdig, zorgvuldig en in passende vorm worden betrokken bij zowel de actualisatie van financiële kaders als de herziening van de P&C-cyclus.

Met de startnotitie worden Provinciale Staten beter in positie gebracht doordat vooraf duidelijk is welke stappen bij actualisatie worden gezet en doordat per kader een passend voorbereidingsproces kan worden gekozen. Voor de P&C-cyclus wordt een stapsgewijs en transparant traject gevolgd richting besluitvorming.

Dit draagt bij aan een versterking van de sturingsmogelijkheden van Provinciale Staten, omdat zij niet alleen bij formele besluitmomenten, maar ook in de voorbereidingsfase gericht worden betrokken.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

De startnotitie heeft geen directe financiële consequenties.

4. Proces en procedure

Na vaststelling van de startnotitie worden de daarin opgenomen procesvoorstellen uitgevoerd.

Bij iedere actualisatie van een financieel kader wordt in samenspraak met de Rekeningencommissie bepaald welk voorbereidingsproces wordt gevolgd, bijvoorbeeld in de vorm van een technische briefing, een informeel overleg of schriftelijke technische vragen.

Voor de P&C-cyclus wordt het voorgestelde stappenplan gevolgd. Provinciale Staten worden achtereenvolgens betrokken via technische briefings, een informele inloopsessie, behandeling in de Rekeningencommissie en een uitgewerkt voorstel tot besluitvorming.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Provincie
Noord-Holland

2026 | 17

Besluit

Nr. 17-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 10 februari 2026;

gelet op het advies van de rekeningencommissie van 16 februari jl.;

gelet op het "Addendum op de actualisatieplanning in paragraaf 4 van de Startnotitie Financiële kaders";

besluiten,

vast te stellen:

- de Startnotitie Financiële Kaders met de daarin opgenomen procesvoorstellen voor actualisatie van de financiële kaders en de planning & control cyclus, uitgezonderd 'paragraaf 4 Actualisatieplanning financiële kaders';
- het addendum op de actualisatieplanning in paragraaf 4 van de Startnotitie Financiële kaders.

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Advies van de Rekeningencommissie aan de commissie Bestuur en Provinciale Staten
betreffende de startnotitie Financiële Kaders
Rekeningencommissie 16 februari 2026

De Rekeningencommissie heeft op 16 februari 2026 de startnotitie Financiële Kaders besproken. De commissie is positief over het voorstel om de financiële kaders te actualiseren en de Planning en Control cyclus te verbeteren. De commissie richt haar advies met name op de planning en het proces van behandeling richting commissie Bestuur en Provinciale Staten.

De Rekeningencommissie geeft daarbij de volgende aandachtspunten mee.

Planning van de actualisatie van financiële kaders

- De voorgestelde planning voor de actualisatie van verschillende financiële nota's wordt als ambitieus gezien.
- Er wordt gevraagd om duidelijkheid over de prioritering wanneer meerdere kaders tegelijk worden geactualiseerd.
- Daarbij wordt aandacht gevraagd voor de samenhang tussen nota's zoals de nota reserves, de nota risicomanagement en weerstandsvermogen en de financiële verordening.
- Er wordt gesuggereerd om bij de planning ook inzichtelijk te maken hoe vaak nota's worden geactualiseerd.

Prioriteit voor de aanpassing van de P en C cyclus

- In de commissie wordt besproken of de aanpassing van de Planning en Control cyclus prioriteit moet krijgen zodat deze kan ingaan bij de begrotingscyclus 2027.
- Tegelijkertijd wordt aangegeven dat dit mogelijk gevolgen heeft voor de planning van andere financiële kaders.

Statenperiode en fasering van besluitvorming

- In de commissie wordt benoemd dat bij de planning rekening kan worden gehouden met de overgang naar een nieuwe statenperiode. Daarbij wordt opgemerkt dat dit vergelijkbaar is met een eerdere bespreking in de Rekeningencommissie, waarbij is aangegeven dat meer technische of systematische onderdelen eventueel in een volgende periode kunnen worden behandeld.
- Tegelijkertijd wordt benadrukt dat meer politieke keuzes, zoals de vaststelling van normen en kengetallen, nog in de huidige statenperiode kunnen plaatsvinden.

Rol van de Rekeningencommissie in het proces

- De commissie ondersteunt het voorstel dat de Rekeningencommissie vroeg in het proces wordt betrokken bij de actualisatie van financiële kaders.
- Daarbij wordt voorgesteld om eerst een bespreking in de Rekeningencommissie te houden over de noodzaak en opzet van een actualisatie, voordat verdere uitwerking plaatsvindt.

Behandelroute richting commissie en Provinciale Staten

- De voorgestelde werkwijze waarbij eerst technische briefings en informele sessies plaatsvinden en daarna behandeling in de Rekeningencommissie en de commissie Bestuur wordt door de commissie onderschreven.

- De Rekeningencommissie ziet voor zichzelf een rol in het vooraf bespreken van de financiële systematiek en kaders, waarna de politieke behandeling in de commissie Bestuur en vervolgens besluitvorming in Provinciale Staten kan plaatsvinden.

De Rekeningencommissie adviseert de commissie Bestuur en Provinciale Staten om bij de verdere behandeling van de startnotitie Financiële Kaders deze aandachtspunten met betrekking tot planning en behandelproces te betrekken.

Provincie
Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten	
Tbv Statenvergadering d.d. **30 maart 2026** **Commissie Bestuur** **Datum commissievergadering** **16 maart 2026**	
Onderwerp: advies Voordracht Startnotitie financiële kaders	

Uw contactpersoon
J. Faber
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145778
Jesca.faber@noord-holland.nl

24 maart 2026

Advies aan Provinciale Staten:
De commissie Bestuur adviseert de voordracht Startnotitie Financiële Kaders als **hamerstuk** door te geleiden naar de Provinciale Statenvergadering van 30 maart 2026.

Kernpunten uit het debat:

- Brede waardering voor deze startnotitie en het overzicht van en toelichting op de financiële kaders.
- Verschillende fracties benadrukten het belang van een heldere scheiding tussen beleid en financiële regels.
- In relatie het voorstel tot actualisatie van planning- en controlcyclus werd enerzijds de frequentie van begrotingswijzigingen benadrukt en anderzijds het belang van het tijdige en adequate gesprek over wijzigingen.
- Meerdere fracties vroegen aandacht voor de verdere uitwerking van de financiële kengetallen en normen.
- Verwarring tijdens het debat over de planning van de opgesomde te actualiseren kaders, een planning die in de rekeningencommissie ambitieus is genoemd. Prioriteit werd gelegd bij de actualisatie van de P&C Cyclus en de Nota Weerstandsvermogen en Kengetallen

Toezeggingen gedeputeerde:

Voor de PS-vergadering wordt een addendum op de planning in hoofdstuk 4 geformuleerd.

Moties/amendementen aangekondigd: geen

Initiatiefvoorstel

Per email: Aan de Statengriffier statengriffie@noord-holland.nl

Datum: 18 december 2025

Onderwerp: Initiatiefvoorstel ex artikel 42 RvO, inzake : Nederlandse Gebarentaal (NGT) in zicht

Indieners: Julia Schneemann, Volt
Marloes ten Ham, PvdA
Ruchama Bwefar, GroenLinks

Geachte voorzitter,

Hierbij dienen wij op grond van artikel 42 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies van Noord-Holland 2015, een initiatiefvoorstel in betreffende *Het aanpassen van de Communcatiestrategie om zo ook ruimte te geven aan deelname van mensen met een auditieve beperking door middel van provinciale overheidscommunicatie in Nederlandse Gebarentaal (NGT.)*

SAMENVATTING

In de Wet erkenning Nederlandse Gebarentaal[1] staat in Artikel 3 dat de Minister van Binnenlandse Zaken een beleid voert dat gericht is op het bevorderen van het gebruik van de Nederlandse Gebarentaal bij openbare toespraken van leden van het kabinet, in bestuurlijk verkeer en in rechtsverkeer. De minister moet jaarlijks hierover rapporteren aan de Tweede Kamer en beleidsregels vaststellen in overleg met provincies, gemeenten, waterschappen en de Raad voor de rechtspraak. Dit artikel is nog niet in werking getreden.

In de Communicatiestrategie[2] (2024) van de Provincie Noord-Holland (PNH) wordt aandacht gevraagd voor het toegankelijk maken van informatie. Expliciet worden in dit document genoemd mensen met een visuele beperking onder de kopjes Inclusief Taalgebruik en Website en Intranet. Het is van groot belang dat álle informatie niet alleen toegankelijk is voor mensen met een visuele beperking, maar óók voor mensen met een auditieve beperking. Dit betekent dat de provincie zou moeten kiezen voor informatie in de Nederlandse Gebarentaal, en dat deze keuze opgenomen zou

[1] https://wetten.overheid.nl/BWBR0045012/2021-07-01
[2] https://portal.ibabs.eu/Document/AgendaItem/01f77ce1-d11d-459f-82dd-9a250c881aae/603aa0d3-86ca-48cf-a7c9-011a0df7a2b1/aecb7142-1f83-4484-836e-7dbe6d7291d4

moeten worden in de Communicatiestrategie. Op deze wijze verbeteren wij de overheidscommunicatie, zoals gewenst in het VN Verdrag.[3]

Wij hebben steunbetuigingen ontvangen van de Adviescommissie Nederlandse Gebarentaal, Dovenschap, de Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal (NBTG), en het Nederlands Gebarencentrum. Deze vindt u als bijlage 1. bij dit initiatiefvoorstel.

Inleiding

Op 13 december 2006 werd tijdens de algemene vergadering van de Verenigde Naties het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een handicap[4] aangenomen. Hiermee is een belangrijke stap gezet naar een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijkwaardig kan deelnemen. Nederland volgde en ondertekende in 2016 eveneens het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking. Sindsdien ligt de regie over de uitvoering zowel bij het rijk, provincies als gemeenten aangaande het waarborgen van toegankelijkheid, coördinatie en aanmoediging. Artikel 9 en 21 van het Verdrag schrijven expliciet voor dat mensen met een handicap recht hebben op informatie en communicatie, met inbegrip van informatie- en communicatietechnologieën en -systemen, en tot andere voorzieningen en diensten die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek, in zowel stedelijke als landelijke gebieden.[5]

De Provincie Noord-Holland heeft in de Communicatie Strategie een zin opgenomen (2024: 7) die luidt als volgt: "*Alle communicatie van de provincie moet inclusief zijn voor alle Noord-Hollanders, en intern voor alle collega's. Dat betekent ook dat teksten direct begrijpelijk zijn voor iedereen en dat communicatiemiddelen als de website toegankelijk zijn voor mensen met een (visuele) beperking.*" Toegankelijkheid voor mensen met een auditieve beperking wordt in de huidige Communicatie Strategie niet genoemd.

In 2024 is de Nationale strategie voor de implementatie van het VN-verdrag uitgekomen doordat er weliswaar vorderingen waren maar structurele verbeteringen achter-bleven.[6]
Daarnaast is sinds 2021 de Nederlandse Gebarentaal (NGT) officieel erkend. Dit was niet voor niets: de Dovengemeenschap in Nederland omvat ongeveer 15.000 à 20.000 gebarentaalgebruikers, en er zijn ook vele horenden om hen heen die de NGT gebruiken. Doven leren het Nederlands vaak als een vreemde taal en niet altijd op moedertaalniveau: het is immers bijna ondoenlijk om een taal te leren die je niet of slechts ten dele kunt horen. Daarom blijft gebarentaal vaak de voorkeurstaal van Doven om informatie tot zich te nemen.

Provincie Noord-Holland geeft invulling aan het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap[1] door in de Communicatie Strategie in te bedden dat de communicatie over vergaderingen van Provinciale Staten en inspreken bij vergaderingen van Provinciale Staten ook toegankelijk moet zijn voor mensen met een auditieve beperking. En daarmee onze provincie de eerste provincie van Nederland te maken die in de Communicatie naar en met onze inwoners ook expliciet mensen met een auditieve beperking betrekt.

---

[3] https://www.eerstekamer.nl/bijlage/20230628/brief_van_de_minister_van_bzk_van/document3/f=/vm4bj7vt6mkr.pdf
[4] https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-persons-disabilities
[5] https://wetten.overheid.nl/BWBV0004045/2016-07-14#Verdrag_2
[6] https://open.overheid.nl/documenten/db93725f-4753-4e40-bf53-d18454b28308/file

Door middel van deze initiatiefnota vragen wij Gedeputeerde Staten de toegankelijkheid voor mensen met een auditieve beperking ook op te nemen in de Communicatie Strategie.

Meer specifiek vragen wij Gedeputeerde Staten om de websites van PNH voor mensen met een auditieve beperking toegankelijker te maken door het aanbieden van informatie in Nederlandse Gebarentaal (NGT) als ook participatie voor doven en slechthorenden te vergemakkelijken.

Dekkingsvoorstel

Bij de vertaling van de Statenvergadering in NGT:

De Besluiten van de Statenvergaderingen worden 10x per jaar beschikbaar gesteld op de website. Gemiddeld zijn dit 3-4 blz. Dit zijn ongeveer 1000-1200 woorden. Er is geen standaardtarief per woord vertaling voor NGT tolken, zij worden vergoed per uur. Wij schatten in dat een tolk 4 uur nodig heeft om dit te doen[7]. Een tolk NGT kost gemiddeld €100 per uur. Dit geeft 10 x 4 x €100 = €4.000 per jaar. De verwachting is dat het niet noodzakelijk is opnames te maken op een externe locatie daar waar het maken van een opname voor NGT tolken een gebruikelijke praktijk is. Hiervoor zullen dan ook geen extra kosten worden opgenomen in het dekkingsvoorstel.

Met eventuele reiskosten, kosten voor overleg en overige onvoorziene kosten, schatten wij de totale benodigde ruimte op €7.500 per jaar.

Deze kosten zouden ten laste komen van het budget voor Communicatie.

Bij de insprekers met tolk NGT:

Wij gaan er bij dit dekkingsvoorstel vanuit dat er bij elke commissievergadering een tolk NGT 4 uur lang aan het werk is. Dat is zeer ruim genomen is en zal niet het geval zijn. De daadwerkelijke kosten zullen daarom veel lager uitvallen. Maar omdat dit potentieel zou kunnen voorkomen houden wij hier rekening mee. Het gaat dan om 40 commissievergaderingen à 4 uur is 160 uur x €100 (tolkkosten per uur), = €16.000 per jaar.

Deze kosten zouden ten laste komen van het budget voor Communicatie of Participatie.

[7] De tijd die een tolk NGT nodig heeft voor een tekst-naar-gebarentaal vertaling is sterk afhankelijk van de lengte van de tekst, de informatiedichtheid van de tekst en het vocabulaire-gebruik in de tekst. De teksten op de website van PNH zijn op B1 niveau, dus kunnen we op basis hiervan een schatting maken. Het aantal benodigde uren voor een vertaling zal dus variëren.

Uitvoeringsvoorstel

Voor de uitwerking hiervan denken wij aan het volgende:

- Het vertalen van de 'Besluiten van de Statenvergadering' in NGT en deze op de website, naast de tekst, beschikbaar te stellen in de vorm van een video. Zie voor een voorbeeld deze webpagina.
- Daarnaast vragen wij een vereenvouding voor het inspreken van mensen met een auditieve beperking, door het aanvragen van een tolk NGT te vereenvoudigen door middel van een aanvraagknop toe te voegen op de website van de provincie; . Dduidelijk en consequent te communiceren hoe en wanneer een tolk NGT kan worden ingezet en wie de kosten betaald voor de tolk(en).
- Bij het aanpassen van de Communicatie Strategie en het uitwerken van de maatregelen de doelgroep te betrekken. Voorstel is om in beginsel voor alle genoemde wijzigingen en aanvullingen te beginnen met een pilot voor de periode van 2 jaar.

Ontwerpbesluit

Wij stellen u daarom voor het volgende besluit te nemen, waarvan het dictum luidt:

1. Provincie Noord-Holland wil de eerste provincie zijn die in de communicatie naar en met onze inwoners expliciet mensen met een auditieve beperking betrekt.

2. Provincie Noord-Holland geeft invulling aan het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap[1] door in de Communicatie Strategie in te bedden dat de communicatie ook toegankelijk moet zijn voor mensen met een auditieve beperking en daarvoor waar mogelijk Nederlandse Gebaren Taal (NGT) in te zetten.

3. Provinciale staten maakt het mogelijk dat ingesproken kan worden (i.e. dat het aanmelden zelf toegankelijk is voor mensen met een auditieve beperking) bij commissievergaderingen met behulp van een tolk NGT en geven de griffie opdracht een voorstel uit te werken.

4. Provinciale staten maakt de communicatie over vergaderingen van PS (i.e. het bericht over genomen besluiten) toegankelijk voor mensen met een auditieve beperking en geven de griffie opdracht griffie een voorstel voor een pilot uit te werken inclusief financiele consequenties.

Ondertekening,

Julia Schneemann (Volt) Marloes ten Ham (PvdA) Ruchama Bwefar (GroenLinks)

Bijlage 1. Steunbetuigingen NGT / PNH

1. Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal

per e-mail: beppie.van.den.bogaerde@noord-holland.nl

Aan
Beppie van den Bogaerde (Volt)
Marloes ten Ham (PvdA)
Ruchama Bwefar (GroenLinks)
Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum: 10 juli 2025

Onderwerp: Steunverklaring initiatief overheidscommunicatie in Nederlandse Gebarentaal (NGT)

Geachte dames Van den Bogaerde, Ten Ham en Bwefar,

Met deze brief wil de NBTG haar volledige steun uitspreken voor het initiatief om overheidscommunicatie van de Provincie Noord-Holland toegankelijk te maken voor mensen met een auditieve beperking door middel van de Nederlandse Gebarentaal (NGT).

Het is niet alleen een kwestie van inclusiviteit, maar ook van gelijke rechten en toegang tot democratische processen. Sinds Nederland in 2016 het VN Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap heeft ondertekend en de officiële erkenning van de Nederlandse Gebarentaal in 2021 is bekrachtigd, is het essentieel dat deze rechten en erkenning ook in de praktijk worden gebracht.

Wij onderschrijven daarom het voorstel om:

- Samenvattingen van de Statenvergaderingen te vertalen naar NGT en beschikbaar te stellen op de website van de provincie;
- Een tolk NGT beschikbaar te stellen bij inspraakmomenten, zodat ook mensen met een auditieve beperking kunnen participeren in het politieke besluitvormingsproces.

Het ontbreken van voorzieningen voor mensen met een auditieve beperking in de huidige Communicatiestrategie van de Provincie Noord-Holland (2024–2027) vormt een gemiste kans en moet worden rechtgezet. Informatievoorziening die voor iedereen toegankelijk is, hoort immers een vanzelfsprekend onderdeel van goed bestuur te zijn.

Wij hopen dat uw discussienota in de commissie Bestuur en de Provinciale Staten op brede steun kan rekenen en dragen daar met deze steunverklaring graag aan bij.

Met vriendelijke groet,

Monica Hübner
directeur NBTG

2. Nederlands Gebarencentrum (NGc)

Nederlands Gebarencentrum

Steunverklaring Nederlands Gebarencentrum

Het Nederlands Gebarencentrum ondersteunt als expertisecentrum op gebied van de Nederlandse Gebarentaal het voorstel van Volt, PvdA en GroenLinks volledig om informatie uit het Provinciebestuur toegankelijk te maken voor doven en slechthorenden.

Voor doven en slechthorenden is de Nederlandse Gebarentaal (NGT) van essentieel belang. NGT is de moedertaal van veel doven en slechthorenden, terwijl het Nederlands als tweede taal dient – en daarmee niet altijd voldoende toegang biedt tot informatie. Zeker het gesproken Nederlands is beperkt toegankelijk, het spraakafzien is ingewikkeld, afhankelijk van te veel externe factoren en leidt vaak tot misverstanden. Dove mensen kunnen het geschreven Nederlands lezen maar vaak niet helemaal goed begrijpen omdat het hun tweede taal is met een andere grammatica. Ondertiteling is geschreven Nederlands waarin niet de intonatie is weergegeven. Dus de manier waarop iets gezegd of bedoeld wordt is niet af te leiden uit de ondertiteling, terwijl dit cruciaal kan zijn voor het begrijpen van de boodschap. Om deze reden is het vertalen van samenvattingen en andere essentiële informatie in NGT noodzakelijk.

Sinds de wettelijke erkenning van de Nederlandse Gebarentaal in 2021 is er wel meer aandacht gekomen voor informatie in de Nederlandse Gebarentaal. Zo biedt de Rijksoverheid een deel van haar informatie aan in Nederlandse Gebarentaal (NGT) via de website https://www.gebarencentrum.nl/overheid-info-in-NGT. Maar er nog zoveel te doen om de communicatie en participatie voor deze groep Nederlanders structureel echt te verbeteren. De overheid op alle niveaus moet haar verantwoordelijkheid nemen en actief inzetten op inclusieve communicatie.

Daarbij is ook de aanwezigheid van een tolk Gebarentaal tijdens inspraakmomenten van cruciaal belang. Zonder een tolk is participatie voor doven en slechthorenden simpelweg niet mogelijk. Dit wordt ondersteund door het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, waarin staat dat overheden mensen met een beperking vanaf het begin moeten betrekken bij beleid en besluitvorming.

Nogmaals: het inzetten van NGT is geen gunst, maar een noodzaak. Het gaat om gelijke toegang tot informatie die direct invloed heeft op het dagelijks leven van doven en slechthorenden. Met deze verklaring willen wij de overheid oproepen: maak NGT structureel onderdeel van het communicatie- en participatiebeleid. Wij steunen daarom vol overtuiging het voorstel van Volt, PvdA en GroenLinks. Het is tijd voor concrete actie.

Met vriendelijke groet,

Benny Elferink
Directeur Stichting Nederlands Gebarencentrum

Stichting Nederlands Gebarencentrum
Stationsplein 121
3818 LE Amersfoort

Telefoon 030 65 65 407
Email info@gebarencentrum.nl

3. Stichting Welzijn Doven Amsterdam

Stichting Welzijn Doven Amsterdam
Stadhouderskade 89
1073 AV Amsterdam

SWDA
AMSTERDAM

Volt Nederland
t.a.v. Beppie van de Bogaerde
Koninginnegracht 7
2514 AA Den Haag

Amsterdam, 18-07-2025

Geachte commissie,

Door middel van deze brief willen wij als Stichting Welzijn Doven Amsterdam (SWDA) onze volledige steun uitspreken voor het initiatief om de overheidscommunicatie van de Provincie Noord-Holland beter toegankelijk te maken voor mensen met een auditieve beperking, zoals uiteengezet in uw concept-discussienota.

De erkenning van de Nederlandse Gebarentaal (NGT) als officiële taal in Nederland sinds 2021 en de verplichtingen vanuit het VN-Verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking (CRPD) vormen een helder signaal: inclusieve communicatie is geen extraatje, maar een fundamenteel recht.

Als Stichting en belangenbehartiger van doven in en om Amsterdam weten wij hoe graag de achterban betrokken wil zijn bij de aspecten die spelen binnen de maatschappij. Juist op provinciaal niveau, waar besluiten worden genomen over ruimtelijke ordening, mobiliteit, natuur en wonen, is het cruciaal dat iedereen mee kan doen, meedenken en meepraten. Mensen met een auditieve beperking willen zich gezien voelen en door dit initiatief worden er mooie stappen gemaakt naar een inclusievere samenleving waar de dovengemeenschap een onderdeel van is. Door middel van communicatie toegankelijk te maken in de voertaal van de dovengemeenschap, wordt het mogelijk om de stukken van de Provinciale Staten te volgen en inhoudelijk een mening te vormen. Het stukje zelfontplooiing is in deze erg belangrijk. Door dit initiatief te steunen wordt er een krachtig signaal afgegeven dat iedereen, ongeacht taal of gehoorvermogen, meetelt in het politieke proces.

Wij steunen dit initiatief dan ook van harte en hopen dat de Provinciale Staten zich unaniem zullen uitspreken vóór een toegankelijke provincie voor doven en slechthorenden.

Met vriendelijke groet,

Alexander Bosman
Manager Stichting Welzijn Doven Amsterdam

4. Adviescollege NGT

Van: Adviescollege Nederlandse Gebarentaal <contact@adviescollegengt.nl>
Verzonden: dinsdag 19 augustus 2025 18:35
Aan: Beppie van den Bogaerde <beppie.van.den.bogaerde@noord-holland.nl>
Onderwerp: Re: NGT vertaling op provinciale website Noord-Holland

Beste mensen,

Hartelijk dank voor de toelichting en de bijlagen.

Een steunverklaring in briefvorm kunnen we echter pas in september aanleveren aangezien het AC-NGT nog met zomerreces is en de leden daarom afwezig.

Echter, bij deze steunen we alvast het initiatief van harte.

Zodra de leden van het AC-NGT terug zijn, kan het opgepakt worden.

Met vriendelijke groet,

Team Adviescollege Nederlandse Gebarentaal

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
E.M.M. Hinskens
CZ/COM

Telefoonnummer +31235144560
hinskense@noord-holland.nl

Verzenddatum
19 FEB. 2026

Kenmerk
COM10022026EH1

Uw kenmerk

Betreft: Advies Initiatiefvoorstel Nederlandse Gebarentaal in zicht

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Advies Initiatiefvoorstel Nederlandse Gebarentaal in zicht

Inleiding

Volt, PvdA en GroenLinks hebben een initiatiefvoorstel ingediend met als titel Nederlandse Gebarentaal in zicht. Het voorstel heeft als doel om gedurende 2 jaar in een pilot de website van de provincie voor mensen met een auditieve beperking toegankelijker te maken door het aanbieden van informatie in Nederlandse Gebarentaal (NGT) en participatie voor doven en slechthorenden te vergemakkelijken rond vergaderingen van Provinciale Staten. Bovendien vraagt het om aanpassing van de Communicatiestrategie van de provincie. Gedeputeerde Staten maken gebruik van de mogelijkheid om te reageren op dit initiatiefvoorstel via deze brief.

Uw initiatiefvoorstel zoals dit voorligt is volgens ons uitvoerbaar. Volgend jaar wordt na de verkiezingen en coalitievorming, in aansluiting op een nieuw coalitieakkoord, een nieuwe communicatiestrategie gemaakt. Daarin kunnen we indien gewenst expliciet aandacht vragen voor mensen met een auditieve beperking.

Verder is het aan Provinciale Staten om het vereenvoudigen van het inspreken met de hulp van een tolk Nederlandse Gebarentaal en het toegankelijk maken van de communicatie over PS-vergaderingen in Nederlandse Gebarentaal na besluitvorming op te pakken met de Statengriffie, inclusief de financiering. Hierbij willen wij wel meegeven dat de kosten voor de Statengriffie voor het 10 keer per jaar tolken van het verslag van de PS-vergaderingen mogelijk hoger zijn dan in het initiatiefvoorstel staat. Op basis van een uitvraag die gedaan is bij een bureau dat deze video's kan verzorgen zijn de totale kosten rond de € 20.000 per jaar.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Het initiatiefvoorstel Nederlandse Gebarentaal in zicht is volgens ons dus uitvoerbaar.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

2026 | 20

Ontwerpbesluit initiatiefvoorstel fracties Volt, PvdA en GroenLinks
“Nederlandse Gebarentaal (NGT) in zicht”

Nr. 20-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;
gezien het initiatiefvoorstel “Nederlandse Gebarentaal (NGT) in zicht” van de Statenfracties Volt, PvdA en GroenLinks;

besluiten:

1. Provincie Noord-Holland wil de eerste provincie zijn die in de communicatie naar en met onze inwoners expliciet mensen met een auditieve beperking betrekt.

2. Provincie Noord-Holland geeft invulling aan het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap door in de Communicatie Strategie in te bedden dat de communicatie ook toegankelijk moet zijn voor mensen met een auditieve beperking en daarvoor waar mogelijk Nederlandse Gebaren Taal (NGT) in te zetten.

3. Provinciale staten maakt het mogelijk dat ingesproken kan worden (i.e. het aanmelden zelf toegankelijk is voor mensen met een auditieve beperking) bij commissievergaderingen met behulp van een tolk NGT en geven de griffie opdracht een voorstel uit te werken.

4. Provinciale staten maakt de communicatie over vergaderingen van PS (i.e. het bericht over genomen besluiten) toegankelijk voor mensen met een auditieve beperking en geven de griffie opdracht een voorstel voor een pilot uit te werken inclusief financiële consequenties.

Haarlem, ……

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

CZ/COM

Provincie Noord-Holland

2026 | 20

Besluit initiatiefvoorstel fracties Volt, PvdA en GroenLinks
"Nederlandse Gebarentaal (NGT) in zicht"

Nr. 20-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;
gezien het initiatiefvoorstel "Nederlandse Gebarentaal (NGT) in zicht" van de Statenfracties Volt, PvdA en GroenLinks;

besluiten:

1. Provincie Noord-Holland wil de eerste provincie zijn die in de communicatie naar en met onze inwoners expliciet mensen met een auditieve beperking betrekt.

2. Provincie Noord-Holland geeft invulling aan het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap door in de Communicatie Strategie in te bedden dat de communicatie ook toegankelijk moet zijn voor mensen met een auditieve beperking en daarvoor waar mogelijk Nederlandse Gebaren Taal (NGT) in te zetten.

3. Provinciale staten maakt het mogelijk dat ingesproken kan worden (i.e. het aanmelden zelf toegankelijk is voor mensen met een auditieve beperking) bij commissievergaderingen met behulp van een tolk NGT en geven de griffie opdracht een voorstel uit te werken.

4. Provinciale staten maakt de communicatie over vergaderingen van PS (i.e. het bericht over genomen besluiten) toegankelijk voor mensen met een auditieve beperking en geven de griffie opdracht een voorstel voor een pilot uit te werken inclusief financiële consequenties.

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie
Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
J. Faber
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145778
jesca.faber@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d. **30 maart 2026**
Commissie Bestuur
Datum commissievergadering **16 maart 2026**

24 maart 2026

Onderwerp: advies Initiatiefvoorstel Nederlandse gebarentaal

Advies aan Provinciale Staten:
De commissie Bestuur adviseert de initiatiefnota Nederlandse gebarentaal in zicht als **hamerstuk** door te geleiden naar de Provinciale Statenvergadering van 30 maart 2026.

Kernpunten uit het debat:

- Inspreker benadrukte dat Nederlandse Gebarentaal (NGT) voor veel mensen hun moedertaal is en daarom beter toegankelijk dan geschreven tekst.
- Brede steun voor dit initiatief om provinciale communicatie toegankelijker te maken voor mensen met een auditieve beperking vanwege het belang dat iedereen kan deelnemen aan de democratie en toegang heeft tot dezelfde informatie.
- Op vragen over andere provinciale informatie die wellicht relevant is, gaven initiatiefnemers aan te kiezen een eerste stap, namelijk het vertalen van bestaande besluiten van Provinciale Staten naar NGT en het faciliteren van inspreken bij commissies.
- Verschillende fracties steunen het voorstel om te starten met een pilot van twee jaar en vroegen aandacht voor duidelijke evaluatiecriteria, bijvoorbeeld over gebruik en effectiviteit van de voorziening.

Toezeggingen gedeputeerden: geen

Moties/amendementen aangekondigd: geen

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
A.W. Voordenhout
CZ/FIN/SKA

Telefoonnummer +31235143137
voordenhouta@noord-holland.nl

Verzenddatum
05 FEB. 2026

Kenmerk
FIN260122wv1

Uw kenmerk

Betreft: Omgevingsdienst IJmond

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de voorgenomen wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond.
Tevens is bijgevoegd de Kadernota 2027 van de Omgevingsdienst IJmond met de mogelijkheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

5 bijlage(n):

- Voordracht
- Voorstel GR wijziging ODIJ
- Was-wordt tabel GR wijziging
- Kadernota 2027 ODIJ
- Bijlage bij Kadernota 2027

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

2026 | 15

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 3 februari 2026

Onderwerp: Zienswijze Provinciale Staten op de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en wensen en bedenkingen bij de Kadernota 2027

Kenmerk: FIN260122wv2

Bijlagen: 4

1. Voorstel GR wijziging OD IJmond;
2. Verschillen GR bepalingen;
3. Kadernota 2027 OD IJmond;
4. Rapportage Herijking financiering.

1. Inleiding

Bij voordracht 64-2023 hebben wij u in staat gesteld een zienswijze uit te brengen op het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling (hierna GR) van de Omgevingsdienst IJmond (hierna ODIJ). De uiteindelijke wijziging medio 2024 betrof het wijzigen van de GR ODIJ in verband met de inwerkingtreding van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Bij de genoemde voordracht is aangegeven dat er nog een vervolgspoor zou komen, te weten het toekomstbestendig maken van de GR ODIJ. De toekomstbestendige GR ODIJ sluit aan op de tussen de deelnemers en organisatie vastgestelde meerjarenvisie en borgt de wijze waarop de partijen samenwerken. Hier wordt tevens gekeken hoe om te gaan met de nieuwe eisen en doelstellingen uit het landelijke interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel.

Het AB van de ODIJ heeft op 18 december 2025 het voorstel voor een nieuwe GR gezonden en daarbij de volgende toelichting gegeven:

> “In de afgelopen jaren hebben de deelnemers binnen de Gemeenschappelijke Regeling ODIJ gewerkt aan het op orde brengen van de basis. De aanbieding van de Kadernota 2027 en het wijzigingsvoorstel van de GR ODIJ vormt daarin een belangrijke mijlpaal.
>
> Gedurende dit traject zijn de deelnemers van ODIJ intensief betrokken. Raden en staten zijn op verschillende momenten geïnformeerd via raadsbrieven en bijeenkomsten.

Door beide documenten gelijktijdig aan te bieden, worden raden en staten in staat gesteld om een zienswijze in te dienen op het wijzigingsvoorstel voor de GR en wensen en bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien van de kadernota 2027. Daarmee wordt een proces van twee jaar afgerond".

2. Wijziging gemeenschappelijke regeling ODIJ

De GR van de ODIJ wordt getroffen door het college van Gedeputeerde Staten (GS). Op grond van de Wgr hebben Provinciale Staten (PS) de mogelijkheid om bij GS binnen acht weken een zienswijze naar voren te brengen over de nu voorliggende concept gewijzigde GR.
Het college stelt in overleg met de ODIJ een reactie op de zienswijzen op en neemt een voorlopig wijzigingsbesluit. Vervolgens wordt dit wijzigingsbesluit aan de raden en PS voorgelegd en wordt toestemming gevraagd om de GR ODIJ te wijzigen.
De beoogde ingangsdatum van de wijziging is 1 januari 2027.

Onderstaand worden de belangrijkste wijzigingen kort toegelicht.

Mandaat: In de huidige situatie zijn er verschillen in de juridische basis waarop deelnemers taken hebben ondergebracht bij de dienst. Enkele deelnemers hebben de bevoegdheden gedelegeerd en de meerderheid heeft deze gemandateerd. Vanaf 2027 kunnen deelnemers hun bevoegdheden voor het uitvoeren van taken alleen mandateren aan de dienst.

Opdrachtgeversplatform: Voor het versterken van de goede samenwerking tussen de ODIJ en de gemeenten en provincie is de mogelijkheid voor een opdrachtgeversplatform in de regeling vastgelegd. Hiermee kunnen gemeenten en provincie als opdrachtgever en de ODIJ als opdrachtnemer de gezamenlijke doelen, de onderlinge samenhang in de uit te voeren taken en de gevolgen van aanpassingen in de dienstverlening voor een of meer deelnemers bespreken.

Takenpakket: Bij de wijziging is onderscheid aangebracht tussen verplichte en facultatieve taken. Verplichte taken worden door alle deelnemers afgenomen. De Omgevingswet verplicht deelnemers om deze taken onder te brengen bij een omgevingsdienst. Het niet afnemen van deze taken betekent uittreding uit de regeling. Bij uittreding is de uittredende deelnemer verplicht om de taken onder te brengen bij een andere omgevingsdienst.
De verplichte taken omvatten het basistakenpakket en enkele adviestaken. Dit is de basis van de samenwerking binnen de regeling. De facultatieve taken omvatten verschillende plustaken, de bouw- en woningtoezichtstaken en enkele aanvullende taken. Voor de facultatieve taken hebben de deelnemers de keuze om deze door de dienst te laten uitvoeren.

Dienstverleningsovereenkomst: De taken uit Bijlage I worden uitgewerkt in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Deze is voor alle deelnemers in opzet en inrichting gelijk en omvat ook een product-dienstencatalogus van de verplichte en facultatieve taken. De DVO wordt in principe voor onbepaalde tijd aangegaan. De wijze waarop aanpassingen kunnen plaatsvinden wordt in de DVO verder uitgewerkt.

Vaststelling bijdragen: Vanaf 2027 worden de bijdragen door de deelnemers steeds voor vijf jaar vastgesteld op basis van de door de dienst jaarlijks vastgelegde tijdschrijfgegevens.

Wijziging takenpakket: In artikel 19, vierde lid, is een vereenvoudigde procedure opgenomen voor het uitbreiden of afbouwen van taken die door een deelnemer zijn ingebracht. Voor deze onderdelen hoeft niet de volledige wijzigingsprocedure te worden doorlopen, maar volstaat besluitvorming daarover door de betreffende deelnemer en unanieme instemming van algemeen bestuur van de dienst.

Stemverhouding AB: In het algemeen bestuur geldt een gewogen stemverhouding tussen de deelnemers, die gebaseerd is op de financiële inbreng van de betreffende deelnemer in de regeling. De stemverhouding wordt door het algemeen bestuur vastgesteld op grond van de vastgestelde begroting.

Aanvullend recht: De regels en termijnen die de wet al dwingend voorschrijft, zijn uit de regeling geschrapt. In de regeling staan alleen aanvullende bepalingen.

Voor een uitgebreide toelichting en de uitwerking per artikel in de GR wordt verwezen naar bijlage 1. Een overzicht van de verschillen tussen de huidige GR-tekst en de voorgestelde GR-tekst vindt u in bijlage 2.

Bovenstaande punten zijn besproken met alle deelnemers van ODIJ, waarbij ook de provincie Noord-Holland vertegenwoordigd was. De punten die daarbij zijn aangedragen zijn verwerkt in de voorgestelde wijziging van de GR. Inhoudelijk zijn er geen grote wijzigingen voor de Provincie Noord-Holland.
Het advies is om geen zienswijze in te dienen.

3. Kadernota 2027

In de Kadernota 2027 worden de ontwikkelingen geschetst die van invloed zijn op de ODIJ en op het meerjarig financieel beleid. Deze Kadernota is een voorloper van de begroting 2027.

Formeel wordt de Kadernota ter informatie naar raden en staten gezonden. Gezien de samenhang tussen de GR-wijziging en de nieuwe financieringsopzet vanaf 2027 heeft het AB van de ODIJ ervoor gekozen wensen en bedenkingen te vragen op deze Kadernota 2027. Uiteraard wordt de komende maanden nog de gelegenheid geboden om een zienswijze in te dienen op de begroting 2027 van de ODIJ.

In de Kadenota 2027 wordt beschreven dat de afgelopen jaren in het teken hebben gestaan van het toekomstbestendig maken van de GR ODIJ. Daarbij zijn drie verbetersporen doorlopen om de basis op orde te krijgen: het actualiseren van de GR, de DVO's (dienstverlenings-overeenkomsten) en de financieringsstructuur.
Met ingang van 1 januari 2027 is daarmee de financiering structureel op orde. De keuzes die daarbij zijn gemaakt worden in de Kadernota 2027 toegelicht.
Zo is voor alle deelnemers het takenpakket doorgelicht en heeft een herziening van de bijdragen plaatsgevonden. In deze zgn. Ist-Soll analyse is de jaarlijkse bijdrage van de Provincie Noord-Holland gestegen van € 508.800 naar € 581.718.
De effecten van de provinciale taakstelling voor de omgevingsdiensten voor 2027 zijn hierin niet meegenomen.

Met de in de Kadernota 2027 gemaakte keuzes kunnen wij instemmen.

4. Proces en procedure

Nadat PS de zienswijze over de GR-wijziging kenbaar hebben gemaakt aan GS, wordt deze door de portefeuillehouder gedeeld met de ODIJ. Aan de hand van de ontvangen zienswijzen van alle deelnemers, wordt een definitieve conceptversie van de GR (met eventuele aanpassingen) opgesteld.
Deze versie wordt aan alle deelnemers gestuurd en dan kan goedkeuring aan PS en de deelnemende raden worden gevraagd voor het wijzigen van de GR.
Na het instemmingsbesluit van PS kunnen GS de gewijzigde GR vaststellen.

Eventuele wensen en bedenkingen bij de Kadernota 2027 kunnen een rol spelen bij het opstellen van de begroting 2027 van de ODIJ.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 15- 2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 3 februari 2026;

gelet op artikel 51 van de Wet gemeenschappelijke regelingen,

besluiten:

1. Geen gebruik te maken van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond;
2. Geen gebruik te maken van de mogelijkheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien van de Kadernota 2027 van de Omgevingsdienst IJmond.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

CZ / FIN / SKA

Provincie Noord-Holland

2026 | 15

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 3 februari 2026

Onderwerp: Zienswijze Provinciale Staten op de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en wensen en bedenkingen bij de Kadernota 2027

Kenmerk: FIN260122wv2

Bijlagen: 4

1. Voorstel GR wijziging OD IJmond;
2. Verschillen GR bepalingen;
3. Kadernota 2027 OD IJmond;
4. Rapportage Herijking financiering.

1. Inleiding

Bij voordracht 64-2023 hebben wij u in staat gesteld een zienswijze uit te brengen op het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling (hierna GR) van de Omgevingsdienst IJmond (hierna ODIJ). De uiteindelijke wijziging medio 2024 betrof het wijzigen van de GR ODIJ in verband met de inwerkingtreding van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Bij de genoemde voordracht is aangegeven dat er nog een vervolgspoor zou komen, te weten het toekomstbestendig maken van de GR ODIJ. De toekomstbestendige GR ODIJ sluit aan op de tussen de deelnemers en organisatie vastgestelde meerjarenvisie en borgt de wijze waarop de partijen samenwerken. Hier wordt tevens gekeken hoe om te gaan met de nieuwe eisen en doelstellingen uit het landelijke interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel.

Het AB van de ODIJ heeft op 18 december 2025 het voorstel voor een nieuwe GR gezonden en daarbij de volgende toelichting gegeven:

> "In de afgelopen jaren hebben de deelnemers binnen de Gemeenschappelijke Regeling ODIJ gewerkt aan het op orde brengen van de basis. De aanbieding van de Kadernota 2027 en het wijzigingsvoorstel van de GR ODIJ vormt daarin een belangrijke mijlpaal.
>
> Gedurende dit traject zijn de deelnemers van ODIJ intensief betrokken. Raden en staten zijn op verschillende momenten geïnformeerd via raadsbrieven en bijeenkomsten.

Door beide documenten gelijktijdig aan te bieden, worden raden en staten in staat gesteld om een zienswijze in te dienen op het wijzigingsvoorstel voor de GR en wensen en bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien van de kadernota 2027. Daarmee wordt een proces van twee jaar afgerond".

2. Wijziging gemeenschappelijke regeling ODIJ

De GR van de ODIJ wordt getroffen door het college van Gedeputeerde Staten (GS). Op grond van de Wgr hebben Provinciale Staten (PS) de mogelijkheid om bij GS binnen acht weken een zienswijze naar voren te brengen over de nu voorliggende concept gewijzigde GR.
Het college stelt in overleg met de ODIJ een reactie op de zienswijzen op en neemt een voorlopig wijzigingsbesluit. Vervolgens wordt dit wijzigingsbesluit aan de raden en PS voorgelegd en wordt toestemming gevraagd om de GR ODIJ te wijzigen.
De beoogde ingangsdatum van de wijziging is 1 januari 2027.

Onderstaand worden de belangrijkste wijzigingen kort toegelicht.

Mandaat: In de huidige situatie zijn er verschillen in de juridische basis waarop deelnemers taken hebben ondergebracht bij de dienst. Enkele deelnemers hebben de bevoegdheden gedelegeerd en de meerderheid heeft deze gemandateerd. Vanaf 2027 kunnen deelnemers hun bevoegdheden voor het uitvoeren van taken alleen mandateren aan de dienst.

Opdrachtgeversplatform: Voor het versterken van de goede samenwerking tussen de ODIJ en de gemeenten en provincie is de mogelijkheid voor een opdrachtgeversplatform in de regeling vastgelegd. Hiermee kunnen gemeenten en provincie als opdrachtgever en de ODIJ als opdrachtnemer de gezamenlijke doelen, de onderlinge samenhang in de uit te voeren taken en de gevolgen van aanpassingen in de dienstverlening voor een of meer deelnemers bespreken.

Takenpakket: Bij de wijziging is onderscheid aangebracht tussen verplichte en facultatieve taken. Verplichte taken worden door alle deelnemers afgenomen. De Omgevingswet verplicht deelnemers om deze taken onder te brengen bij een omgevingsdienst. Het niet afnemen van deze taken betekent uittreding uit de regeling. Bij uittreding is de uittredende deelnemer verplicht om de taken onder te brengen bij een andere omgevingsdienst.
De verplichte taken omvatten het basistakenpakket en enkele adviestaken. Dit is de basis van de samenwerking binnen de regeling. De facultatieve taken omvatten verschillende plustaken, de bouw- en woningtoezichtstaken en enkele aanvullende taken. Voor de facultatieve taken hebben de deelnemers de keuze om deze door de dienst te laten uitvoeren.

Dienstverleningsovereenkomst: De taken uit Bijlage I worden uitgewerkt in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Deze is voor alle deelnemers in opzet en inrichting gelijk en omvat ook een product-dienstencatalogus van de verplichte en facultatieve taken. De DVO wordt in principe voor onbepaalde tijd aangegaan. De wijze waarop aanpassingen kunnen plaatsvinden wordt in de DVO verder uitgewerkt.

Vaststelling bijdragen: Vanaf 2027 worden de bijdragen door de deelnemers steeds voor vijf jaar vastgesteld op basis van de door de dienst jaarlijks vastgelegde tijdschrijfgegevens.

Wijziging takenpakket: In artikel 19, vierde lid, is een vereenvoudigde procedure opgenomen voor het uitbreiden of afbouwen van taken die door een deelnemer zijn ingebracht. Voor deze onderdelen hoeft niet de volledige wijzigingsprocedure te worden doorlopen, maar volstaat besluitvorming daarover door de betreffende deelnemer en unanieme instemming van algemeen bestuur van de dienst.

Stemverhouding AB: In het algemeen bestuur geldt een gewogen stemverhouding tussen de deelnemers, die gebaseerd is op de financiële inbreng van de betreffende deelnemer in de regeling. De stemverhouding wordt door het algemeen bestuur vastgesteld op grond van de vastgestelde begroting.

Aanvullend recht: De regels en termijnen die de wet al dwingend voorschrijft, zijn uit de regeling geschrapt. In de regeling staan alleen aanvullende bepalingen.

Voor een uitgebreide toelichting en de uitwerking per artikel in de GR wordt verwezen naar bijlage 1. Een overzicht van de verschillen tussen de huidige GR-tekst en de voorgestelde GR-tekst vindt u in bijlage 2.

Bovenstaande punten zijn besproken met alle deelnemers van ODIJ, waarbij ook de provincie Noord-Holland vertegenwoordigd was. De punten die daarbij zijn aangedragen zijn verwerkt in de voorgestelde wijziging van de GR. Inhoudelijk zijn er geen grote wijzigingen voor de Provincie Noord-Holland.
Het advies is om geen zienswijze in te dienen.

3. Kadernota 2027

In de Kadernota 2027 worden de ontwikkelingen geschetst die van invloed zijn op de ODIJ en op het meerjarig financieel beleid. Deze Kadernota is een voorloper van de begroting 2027.

Formeel wordt de Kadernota ter informatie naar raden en staten gezonden. Gezien de samenhang tussen de GR-wijziging en de nieuwe financieringsopzet vanaf 2027 heeft het AB van de ODIJ ervoor gekozen wensen en bedenkingen te vragen op deze Kadernota 2027. Uiteraard wordt de komende maanden nog de gelegenheid geboden om een zienswijze in te dienen op de begroting 2027 van de ODIJ.

In de Kadenota 2027 wordt beschreven dat de afgelopen jaren in het teken hebben gestaan van het toekomstbestendig maken van de GR ODIJ. Daarbij zijn drie verbetersporen doorlopen om de basis op orde te krijgen: het actualiseren van de GR, de DVO's (dienstverlenings-overeenkomsten) en de financieringsstructuur.
Met ingang van 1 januari 2027 is daarmee de financiering structureel op orde. De keuzes die daarbij zijn gemaakt worden in de Kadernota 2027 toegelicht.
Zo is voor alle deelnemers het takenpakket doorgelicht en heeft een herziening van de bijdragen plaatsgevonden. In deze zgn. Ist-Soll analyse is de jaarlijkse bijdrage van de Provincie Noord-Holland gestegen van € 508.800 naar € 581.718.
De effecten van de provinciale taakstelling voor de omgevingsdiensten voor 2027 zijn hierin niet meegenomen.

Met de in de Kadernota 2027 gemaakte keuzes kunnen wij instemmen.

4. Proces en procedure

Nadat PS de zienswijze over de GR-wijziging kenbaar hebben gemaakt aan GS, wordt deze door de portefeuillehouder gedeeld met de ODIJ. Aan de hand van de ontvangen zienswijzen van alle deelnemers, wordt een definitieve conceptversie van de GR (met eventuele aanpassingen) opgesteld.
Deze versie wordt aan alle deelnemers gestuurd en dan kan goedkeuring aan PS en de deelnemende raden worden gevraagd voor het wijzigen van de GR.
Na het instemmingsbesluit van PS kunnen GS de gewijzigde GR vaststellen.

Eventuele wensen en bedenkingen bij de Kadernota 2027 kunnen een rol spelen bij het opstellen van de begroting 2027 van de ODIJ.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Besluit

Nr. 15- 2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 3 februari 2026;

gelet op artikel 51 van de Wet gemeenschappelijke regelingen,

besluiten:

1. Geen gebruik te maken van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond;
2. Geen gebruik te maken van de mogelijkheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien van de Kadernota 2027 van de Omgevingsdienst IJmond.

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Besluit tot wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond (9e wijziging)

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Velsen, Waterland, Wormerland, Uitgeest en Zandvoort, ieder voor zover het hun bevoegdheid betreft;

Overwegende dat
- het Omgevingsbesluit deelnemers verplicht taken onder te brengen bij een omgevingsdienst;
- het algemeen bestuur op 9 juli 2025 besloot om de financiering van Omgevingsdienst IJmond te herijken en hiervoor uitgangspunten vaststelde;
- het algemeen bestuur op 9 juli 2025 uitgangspunten vaststelde voor het wijzigen van de regeling;
- hierdoor wijziging en het opnieuw nummeren van de regeling nodig is;

Gelet op
- de toestemming van provinciale staten van de provincie Noord-Holland;
- de toestemmingen van de raden van de gemeenten Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Velsen, Waterland, Wormerland, Uitgeest en Zandvoort;
- de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluiten:
de **Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond** als volgt te wijzigen:

Artikel I

A. De artikelen 1 tot en met 43, 44 eerste, derde en vierde lid en 44a worden vervangen. Artikel 44 lid 2 wordt vernummerd tot artikel 42, tweede lid.
   De tekst van de regeling zal als volgt luiden:

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Definities

In deze gemeenschappelijke regeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- basistakenpakket: de activiteiten genoemd in bijlage VI van het Omgevingsbesluit en de daarbij horende werkzaamheden genoemd in artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit;
- colleges: de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie;
- deelnemer(s): de aan deze regeling deelnemende bestuursorganen van de gemeenten en provincie;
- dienst: het openbaar lichaam, als bedoeld in artikel 2;
- dienstverleningsovereenkomst: de overeenkomst tot opdracht die een deelnemer of derde partij met de dienst kan sluiten over de uit te voeren taken en de voorwaarden waaronder die uitvoering plaatsvindt;
- facultatieve taken: taken die niet verplicht zijn om in de regeling onder te brengen;
- gedeputeerde staten: gedeputeerde staten van provincie;
- gemeente: gemeente Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Velsen, Waterland, Wormerland, Uitgeest en Zandvoort;
- provincie: provincie Noord-Holland;
- projecten: alle activiteiten waar de looptijd minder dan twee jaar van is, en waar geen vaste financieringsbron in de begroting is opgenomen;
- regeling: deze gemeenschappelijke regeling;
- samenwerkingsgebied: het gezamenlijk grondgebied van de deelnemende gemeenten aan deze regeling;
- verplichte taken: taken die alle deelnemers in de regeling afnemen, behalve de provincie. Het verplichte takenpakket omvat het basistakenpakket en de gespecificeerde advisering voor de milieutaken. De omvang is in Bijlage I van deze regeling vastgelegd;
- wet: Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 2 Openbaar lichaam

1. Er is een openbaar lichaam genaamd Omgevingsdienst IJmond.
2. Het openbaar lichaam is gevestigd in Beverwijk.

Artikel 3 Belang

Deze regeling is ter ondersteuning van de colleges bij de uitvoering van hun taken en bevoegdheden voor de fysieke leefomgeving in het algemeen, de Omgevingswet in het bijzonder en vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van het omgevingsrecht.

Hoofdstuk 2 Inrichting, samenstelling en werkwijze van het bestuur

Paragraaf 2.1 Algemeen bestuur

Artikel 4 Samenstelling

1. Het algemeen bestuur bestaat uit vijftien leden.
2. De colleges wijzen ieder uit hun midden één lid van het algemeen bestuur aan.
3. De colleges wijzen ieder uit hun midden één plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur aan. Het plaatsvervangend lid vervangt het lid, als bedoeld in het tweede lid, bij afwezigheid.
4. Bepalingen in deze regeling voor leden van het algemeen bestuur zijn van overeenkomstige toepassing op de plaatsvervangende leden.

Artikel 5 Zittingsperiode en beëindiging lidmaatschap

1. Het aanwijzen van een lid ter vervulling van een plaats die door ontslag, overlijden of om een andere reden openvalt, vindt plaats binnen twee maanden na dit openvallen.
2. Een tussentijds benoemd lid treedt af op het tijdstip waarop degene in wiens plaats hij is benoemd volgens de Gemeentewet of de Provinciewet aftreedt.
3. De colleges kunnen ieder het door hen in het algemeen bestuur aangewezen lid te allen tijde ontslaan, wanneer dit lid het vertrouwen van het betreffende college niet langer bezit.
4. Een lid van het algemeen bestuur kan altijd ontslag nemen en deelt dit schriftelijk mee aan de voorzitter van de dienst en het college dat hem heeft aangewezen. Een lid dat ontslag neemt, blijft de functie waarnemen, totdat in de opvolging is voorzien.
5. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt op het moment van uittreding uit deze regeling van de deelnemer die het lid vertegenwoordigt.

Artikel 6 Taken en bevoegdheden

Het algemeen bestuur is in aanvulling op de wet bevoegd tot:

a. het vaststellen van het strategische beleidsplan, inclusief organisatieontwikkelings- en kwaliteitsborgingsplan;
b. het vaststellen van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma en evaluatieverslag;
c. het doen van voorstellen aan de deelnemers over toetreden tot, wijzigen van of opheffen van de regeling;
d. het doen van voorstellen aan de deelnemers naar aanleiding van een besluit tot uittreding van een of meerdere deelnemers;
e. het aanwijzen van een plaatsvervangend voorzitter uit haar leden;
f. het ontslaan van de plaatsvervangend voorzitter als deze het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit. Dit geldt niet voor zijn rol als lid van het algemeen bestuur.

Artikel 7 Incompatibiliteit

In aanvulling op de wet is het lidmaatschap van het algemeen bestuur onverenigbaar met een betrekking van ambtenaar of werknemer bij een van de deelnemers van deze regeling of van de dienst.

Artikel 8 Orde

1. Het algemeen bestuur vergadert tenminste vier keer per jaar.
2. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd of besloten over het vaststellen van de begroting en de jaarrekening.

Artikel 9 Besluitvorming

1. Besluiten worden genomen bij tweederde meerderheid van stemmen met een gewogen stemverhouding per deelnemer, tenzij deze regeling anders bepaalt.
2. De gewogen stemverhouding per deelnemer wordt bepaald op basis van de jaarlijkse financiële bijdrage van de deelnemer aan de dienst. Dat zijn zowel de verplichte taken als de facultatieve taken van de deelnemer, als percentage van de totale begroting. Projecten worden hierin niet meegerekend.
3. Deze gewogen stemverhouding wordt jaarlijks bepaald op basis van de vastgestelde begroting voor het volgende jaar. Als de begroting gedurende een jaar wordt gewijzigd, stelt het algemeen bestuur de stemverhouding opnieuw vast direct met het besluit tot vaststelling van de gewijzigde begroting.

Artikel 10 Inlichtingen en verantwoording

1. Een lid van het algemeen bestuur is aan het college dat dit lid heeft aangewezen en aan de eigen raad of staten verantwoording schuldig voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid.
2. In de dienstverleningsovereenkomsten kunnen afspraken worden vastgelegd over de manier waarop verantwoording en het verstrekken van inlichtingen plaatsvindt.

Artikel 11 Participatie

1. Inwoners van de deelnemers en belanghebbenden kunnen door de deelnemers bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van de dienst betrokken worden.
2. In afwijking van het eerste lid kan het algemeen bestuur in overleg met de deelnemers tot een andere participatieprocedure besluiten.

Artikel 12 Opdrachtgeversplatform

1. Het algemeen bestuur kan besluiten een opdrachtgeversplatform in te richten.
2. Het opdrachtgeversplatform richt zich op zaken die alle deelnemers betreffen en dient als plek om de samenwerking tussen deelnemers en dienst te bevorderen.
3. Het opdrachtgeversplatform bestaat uit een (ambtelijke) vertegenwoordiging van alle deelnemers.
4. Als een opdrachtgeversplatform wordt ingericht, wordt ook een jaarplan opgesteld met daarin de voorgenomen activiteiten.

Paragraaf 2.2 Dagelijks Bestuur

Artikel 13 Samenstelling

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier andere leden.
2. In het dagelijks bestuur neemt tenminste één lid zitting uit regio Zuid-Kennemerland (Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort), één lid uit regio IJmond (Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen) en één lid uit regio Zaanstreek-Waterland (Edam-Volendam, Landsmeer, Purmerend, Oostzaan, Waterland, Wormerland).

Artikel 14 Zittingsperiode en beëindiging lidmaatschap

1. De leden van het dagelijks bestuur worden door en uit het algemeen bestuur aangewezen in de eerste vergadering van het algemeen bestuur in nieuwe samenstelling na de dag van aftreden van de colleges.
2. Het lidmaatschap van het dagelijks bestuur eindigt op het moment dat het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt.
3. Het aanwijzen van een lid ter vervulling van een plaats die door ontslag, overlijden of om andere reden openvalt, vindt plaats binnen twee maanden na dit openvallen.
4. Een lid van het dagelijks bestuur kan altijd ontslag nemen en deelt dit schriftelijk mee aan het algemeen bestuur. Een lid dat ontslag neemt, blijft lid, totdat in de opvolging is voorzien.

Artikel 15 Orde

1. Het dagelijks bestuur kan voor zijn vergaderingen een reglement van orde vaststellen. Dit reglement wordt aan het algemeen bestuur ter informatie toegezonden.
2. Het dagelijks bestuur vergadert zo vaak als de voorzitter dit nodig oordeelt of wanneer twee leden hem dit schriftelijk verzoeken onder opgave van de te behandelen onderwerpen. Als een vergadering is gevraagd door twee leden, wordt zij binnen twee weken gehouden.
3. De vergaderingen van het dagelijks bestuur vinden achter gesloten deuren plaats.

Artikel 16 Besluitvorming

1. Ieder lid van het dagelijks bestuur heeft één stem.
2. In de vergadering van het dagelijks bestuur kan alleen worden beraadslaagd en besloten als meer dan de helft van het aantal leden aanwezig is.
3. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.
4. Bij staking van de stemmen heeft de voorzitter een doorslaggevende stem.

Paragraaf 2.3 Zienswijzen

Artikel 17 Zienswijzen bij voorgenomen besluiten

Buiten de in wet- en regelgeving bepaalde gevallen zijn er geen besluiten van het algemeen bestuur, dagelijks bestuur en voorzitter waarvoor eerst aan de raden en staten van de deelnemers een zienswijze als bedoeld in artikel 10, vijfde lid van de wet wordt gevraagd.

Paragraaf 2.4 Secretaris

Artikel 18 Secretaris

1. Het algemeen bestuur benoemt de secretaris van het algemeen en dagelijks bestuur en kan de secretaris schorsen of ontslaan.
2. De secretaris ondersteunt het algemeen en dagelijks bestuur, de voorzitter en eventuele commissies in de uitoefening van hun taak.
3. Alle stukken die van het algemeen en dagelijks bestuur uitgaan worden door de secretaris mede ondertekend.
4. De secretaris is in de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur aanwezig, tenzij het algemeen of dagelijks bestuur bepaalt dat de secretaris bij bepaalde (delen van) vergaderingen niet aanwezig is.

5. De secretaris zorgt voor de verslagen van de vergaderingen van het algemeen en het dagelijks bestuur.

Hoofdstuk 3 Taken en bevoegdheden

Artikel 19 Taken en bevoegdheden dienst

1. De dienst voert voor de deelnemers het verplichte takenpakket uit en kan daarnaast facultatieve taken uitvoeren.
2. De colleges kunnen het dagelijks bestuur of de directeur van de dienst mandaat geven voor hun bevoegdheden binnen het belang van deze regeling.
3. Voor de uitvoering van de verplichte taken is mandaat van de colleges aan het dagelijks bestuur en de directeur van de dienst nodig.
4. Voor het uitbreiden of afbouwen van taken is instemming van het algemeen bestuur vereist.

Artikel 20 Verplichte taken

1. De uitwerking van het verplichte takenpakket wordt overeengekomen in een dienstverleningsovereenkomst.
2. Voor aanpassing van deze dienstverlening is instemming van het algemeen bestuur nodig. Het dagelijks bestuur bereidt daar een voorstel toe voor.

Artikel 21 Facultatieve taken

1. De uitwerking van de facultatieve taken wordt overeengekomen in een dienstverleningsovereenkomst.
2. Een deelnemer kan het algemeen bestuur schriftelijk verzoeken om aanpassing van de dienstverlening. Bij het verminderen van de dienstverlening worden de frictiekosten gedragen door de deelnemer die de dienstverlening wil verminderen. In de dienstverleningsovereenkomst worden hier afspraken over vastgelegd. Voor aanpassing van deze dienstverlening is instemming van het algemeen bestuur nodig als het financiële effect meer dan 3% van de facultatieve taken van de betreffende deelnemer is.

Artikel 22 Dienstverleningsovereenkomst

1. De dienstverleningsovereenkomst bestaat in elk geval uit drie delen:
    a. Deel A: Algemeen juridische bepalingen en afspraken;
    b. Deel B: Product-dienstencatalogus verplichte en facultatieve taken;
    c. Deel C: Financiën.
2. De dienstverleningsovereenkomst wordt ten minste eens in de vijf jaar geëvalueerd door het algemeen bestuur.

Artikel 23 Beleidskader

1. Op basis van het beleid van de deelnemers stelt de dienst jaarlijks een uitvoeringsprogramma conform artikel 13.8 van het Omgevingsbesluit op.
2. In het uitvoeringsprogramma legt de dienst vast welke diensten en producten op grond van de dienstverleningsovereenkomsten worden uitgevoerd voor de deelnemers of derden.

Hoofdstuk 4 Directie en personeel

Artikel 24 Directeur

1. De dienst heeft een directeur die onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur leiding geeft aan de ambtelijke organisatie en zorgt voor een juiste uitvoering van de taken van de dienst.
2. De directeur fungeert als secretaris van het algemeen en dagelijks bestuur, nadat hij door het algemeen bestuur is benoemd tot secretaris.

Artikel 25 Rechtspositie en bezoldiging

Het algemeen bestuur beslist op voorstel van het dagelijks bestuur over de toepassing van de arbeidsvoorwaarden.

Hoofdstuk 5 Financiële bepalingen

Artikel 26 Boekjaar

1. Het boekjaar van de dienst is gelijk aan het kalenderjaar.
2. Het eerste boekjaar loopt vanaf de datum van inwerkingtreding van deze regeling tot en met 31 december daaraanvolgend.

Artikel 27 Begroting

1. Voor de samenstelling van de jaarlijkse begroting wordt uitgegaan van de in de laatst vastgestelde begroting opgenomen ramingen en wijzigingen en wordt ook rekening gehouden met de laatst bekende cao-Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties, het prijsindexcijfer voor de overheidsconsumptie en autonome ontwikkelingen.
2. De begroting wordt voorzien van een toelichting waarin inzicht wordt gegeven in de kosten in relatie tot de te leveren diensten of producten en waarin de hoofdlijnen van de (gewenste) (beleids)ontwikkelingen in het samenwerkingsgebied worden aangegeven.
3. Aan de begroting wordt een meerjarenprognose toegevoegd.
4. De meerjarenprognose omvat een globale raming van uitgaven en inkomsten en wordt van een toelichting voorzien.
5. De in de meerjarenprognose op te nemen ramingen worden gebaseerd op het loon- en kostenpeil dat geldt voor de samenstelling van de jaarlijkse begroting.
6. Op het wijzigen van de begroting zijn het tweede tot en met het vijfde lid van overeenkomstige toepassing, tenzij het technische begrotingswijzigingen betreft die niet zorgen voor een verhoging van de bijdragen van de deelnemers. Voor laatstgenoemde begrotingswijzigingen is het algemeen bestuur bevoegd deze vast te stellen zonder daarvoor een zienswijze van de raden en de provinciale staten van de deelnemers te verzoeken.

Artikel 28 Rekening

1. Van de baten en lasten van de dienst legt het dagelijks bestuur over elk dienstjaar verantwoording af aan het algemeen bestuur met de jaarrekening en het jaarverslag en de daarbij behorende bescheiden. Het algemeen bestuur onderzoekt de jaarrekening en het jaarverslag zonder uitstel en stelt haar binnen de wettelijke termijn vast.
2. De SiSa-verantwoordingsbijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen maakt deel uit van de toelichting op de jaarrekening. Het dagelijks bestuur verantwoordt zich met de

jaarrekening over de uitvoering van de regelingen van de specifieke uitkeringen volgens artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet.

3. Het dagelijks bestuur stuurt de vastgestelde jaarrekening en het jaarverslag ter kennisneming aan de raden en provinciale staten van de deelnemers.

Artikel 29 Tussenrapportage

1. Het algemeen bestuur stelt een keer per jaar een tussenrapportage vast met daarin informatie over het lopende begrotingsjaar.
2. In de tussenrapportage staan:
   a. de beleidsmatige en financiële tussenstand;
   b. de afwijkingen in de geleverde prestaties ten opzichte van de geraamde prestaties met een toelichting.
   c. overige relevante zaken voor de stand van zaken.
3. Het algemeen bestuur stuurt de tussenrapportage van het betreffende jaar aan de deelnemers.

Artikel 30 Rekeningresultaat

1. Verrekening van het verschil tussen de betaalde voorschotten en het jaarrekeningresultaat volgt meteen na vaststelling van de rekening. Negatieve resultaten worden verrekend met de algemene reserve. Positieve resultaten vullen eerst de algemene reserve aan tot door het algemeen bestuur vastgestelde weerstandsratio bereikt is en worden daarna verrekend met de deelnemers.
2. Het algemeen bestuur kan besluiten tot verhoging van de algemene reserve tot boven voornoemd bedrag bij toetreding van nieuwe deelnemers of uitbreiding van ingebrachte taken door bestaande deelnemers.

Artikel 31 Financiering

1. De dienst verantwoordt zich in de begroting en de jaarstukken over de in artikel 8 van de Wet financiering decentrale overheden genoemde gegevens, conform de bij of krachtens die wet gestelde normen en regels. Bij afwijkingen of dreigende overschrijding van de in de Wet financiering decentrale overheden genoemde normen, wordt daarover afzonderlijk en onverwijld gerapporteerd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
2. Als garantstelling van één of meer deelnemers nodig is voor een geldlening of een rekening-courant overeenkomst of het uitlenen van geld, dan wordt het conceptbesluit hiervoor aan de betrokken deelnemer of aan alle deelnemers ter besluitvorming voorgelegd.
3. De betrokken deelnemers staan garant voor het betalen van rente en aflossing van de geldlening en in rekening-courant op te nemen gelden voor zover door andere overheidsorganen geen garantie is verstrekt. De betrokken deelnemers nemen aan de garantie deel in de verhouding van de omzet van die deelnemer in het voorgaande jaar.

Artikel 32 Verdeling van baten en lasten

1. De lasten van de dienst worden gedekt door:
   a. bijdragen van de deelnemers voor de uitoefening van verplichte taken, zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst;
   b. bijdragen van de deelnemers voor de uitoefening van facultatieve taken, zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst;
   c. bijdragen van de deelnemers aan schadevergoedingen. Deze schadevergoedingen komen volledig ten laste van de deelnemer voor wie de dienst de taak uitvoert.

    d. subsidies, andere bijdragen dan de onder a. bedoelde bijdragen en schenkingen;
    e. overige inkomsten;
    f. reserves.
2. Het algemeen bestuurt stelt de hoogte van de bijdragen in het eerste lid, aanhef en onder a en b steeds voor vijf jaar vast op basis van de door de dienst jaarlijks vastgelegde tijdschrijfgegevens.

Hoofdstuk 6 Archiefbescheiden

Artikel 33 Archiefbescheiden

1. Het dagelijks bestuur zorgt voor de archiefbescheiden van de dienst volgens de geldende Archiefwet en de door het algemeen bestuur vastgestelde regels op basis van de geldende Archiefwet.
2. Voor de bewaring van de op grond van de Archiefwet 1995 over te brengen archiefbescheiden is de gemeente waar de dienst is gevestigd, aangewezen als archiefbewaarplaats.
3. Voor de door de deelnemers gemandateerde taken berust de zorg voor de archiefbescheiden bij deze deelnemers.
4. De archivaris van de deelnemers houdt toezicht op de bewaring en het beheer van de archiefbescheiden van de gemandateerde taken.
5. De secretaris-directeur beheert de archiefbescheiden, die nog niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.
6. De archivaris houdt toezicht op het beheer van de archiefbescheiden, die nog niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.

Hoofdstuk 7 Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing

Artikel 34 Toetreding

Het algemeen bestuur doet na een verzoek tot toetreding een voorstel over toetreding aan de deelnemers en kan daarbij voorwaarden stellen. Toetreding is alleen mogelijk bij unaniem besluit van het algemeen bestuur.

Artikel 35 Uittreding

1. De procedure van uittreding begint zodra het algemeen bestuur het uittredingsbesluit van de deelnemer ontvangt.
2. De uittredingstermijn is drie jaar. De termijn start na ontvangst van het uittredingsbesluit. De feitelijke uittreding gaat in op 1 januari. Het algemeen bestuur kan van deze termijn afwijken.
3. Bij uittreding komen de gevolgen voor rekening van de uittredende deelnemer. De gevolgen voor het vermogen bestaan in ieder geval uit personeelslasten en overige financiële lasten.
4. Uitgangspunt is dat het personeel, dat toe te rekenen is aan de werkzaamheden voor de uittredende deelnemer, in dienst treedt van de uittredende deelnemer. Als dit niet mogelijk is dan komen de afvloeiingskosten voor rekening van de uittredende deelnemer.
5. Onder overige financiële lasten, als bedoeld in het derde lid, wordt onder meer verstaan financiële, juridische, en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.
6. Het dagelijks bestuur geeft aan een onafhankelijke derde de opdracht om een impactanalyse of uittredingsplan op te stellen. Over deze opdracht heeft het dagelijks bestuur overleg met de uittredende deelnemer.

7. De kosten voor deze impactanalyse of uittredingsplan zijn voor de uittredende deelnemer.
8. Na de impactanalyse of uittredingsplan wordt een projectgroep samengesteld die het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer op basis van de impactanalyse of uittredingsplan adviseert.
9. De projectgroep bestaat in ieder geval uit:
    a. de financiële controller van de uittredende deelnemer;
    b. de financiële controller van de dienst;
    c. een afgevaardigde van het dagelijks bestuur;
    d. een afgevaardigde van de uittredende deelnemer.
10. De uittreedsom is gelijk aan de afvloeiingskosten, als bedoeld in het vierde lid, en de overige financiële lasten, als bedoeld in het vijfde lid.
11. Het algemeen bestuur stelt de uittreedsom vast met in achtneming van het advies van de projectgroep.
12. De uittreedsom kan door de uittredende deelnemer gespreid betaald worden gedurende een periode van drie jaar na vaststelling van de uittreedsom.

Artikel 36 Wijziging

Als het algemeen bestuur een wijziging van deze regeling wenst, doet het een voorstel aan de deelnemers.

Artikel 37 Opheffing

1. Deze regeling wordt opgeheven wanneer het algemeen bestuur daartoe besluit.
2. De in het eerste lid bedoelde besluitvorming vindt pas plaats nadat het algemeen bestuur een liquidatieplan heeft vastgesteld en de raden en provinciale staten van de deelnemers heeft gehoord.
3. Het liquidatieplan bevat tenminste de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële gevolgen van de opheffing en in de gevolgen voor het personeel van de dienst, inclusief de toewijzing van personeel van de dienst aan de deelnemers.

Artikel 38 Vereffening vermogen

1. De dienst blijft na zijn ontbinding voortbestaan zolang dit voor de vereffening van zijn vermogen nodig is. Bij de vereffening wordt het liquidatieplan betrokken.
2. Het dagelijks bestuur wordt als vereffenaar aangewezen.

Hoofdstuk 8 Aansprakelijkheid

Artikel 39 Aansprakelijkheid

1. De dienst verzekert zich tegen:
    a. civielrechtelijke aansprakelijkheid voor schade aan personen en goederen en
    b. wettelijke aansprakelijkheid voor vermogensschade.
2. Als de verzekering een voor rekening van de dienst komende schade niet dekt, komt deze voor rekening van de deelnemer wiens takenpakket de schade veroorzaakte.
3. De afzonderlijke deelnemers verzekeren zich tegen het risico van bestuurdersaansprakelijkheid voor structurele of incidentele bedrijfsschade en vermogensschade.

Hoofdstuk 9 Slotbepalingen

Artikel 40 Evaluatie

1. Het algemeen bestuur evalueert iedere vier jaar het functioneren van de dienst en de dienstverlening aan de deelnemers en bepaalt hierbij de specifieke onderwerpen waar de evaluatie over gaat.
2. Het algemeen bestuur rapporteert aan de colleges het resultaat en de conclusies van de evaluatie.
3. Het algemeen bestuur bepaalt de wijze waarop de evaluatie en de rapportage plaatsvindt.

Artikel 41 Overgangsrecht

Als door wijziging van wettelijke regelingen de door de dienst uit te voeren taken onder een andere regeling vallen of niet wezenlijk veranderen, blijven het taken die aan de dienst zijn opgedragen.

Artikel 42 Bekendmaking en inwerkingtreding

1. Gedeputeerde staten zorgen voor bekendmaking van deze regeling en van besluiten tot toe- en uittreding, wijziging of opheffing.
2. Deze regeling treedt in werking op 1 januari 1998 dan wel later op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin goedkeuring door gedeputeerde staten en inschrijving in het gemeentelijk register overeenkomstig artikel 27 van de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft plaats gevonden.

Artikel 43 Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond.

B Bijlage 1

Bijlage 1 Bevoegdheden en Taken vervalt.
Bijlage 1 zal als volgt luiden:

Bijlage 1 Dienstverlening ODIJmond

Toezicht	
(voorm.) C / controle locatie met vergunningspl. MBA	B
Indirecte lozingen (ex. externe kosten)	B
24 uurs bereikbaarheid	B
(voorm.) A / eerste controle	V+
(voorm.) A / hercontrole	V+
Administratieve controle	B
(voorm.) B / controle locatie m. meldingen en maatwerk	B
(voorm.) B / hercontrole locatie met maatwerk	B
Beoordelen van klachten	B
Bodem	B
(voorm.) C / hercontrole locatie m. vergunningspl. MBA	B
Energiecontroles	B
Evenementen advies	B
Evenementen controle	B
Label C	+
Ondermijning	B
Strafrecht (milieu, bodem, asbest, etc.)	B
Toezicht asbest / sloop	B
Bodem overgangsrecht	B
Vergunningverlening en meldingen	
Procedure omgevingsvergunning MBA	B
Actualisatietoets	B
Advies omgevingsplannen	+
Bodem maatwerk en gelijkwaardigheid	B
Bodem MBA informatieplicht	B
Bodem MBA meldingsplicht	B
Melding / advies asbest	B
Procedure informatieplicht MBA	B
Procedure maatwerk / gelijkwaardigheid MBA	B
Procedure meldingsplicht MBA	B
Vragen van derden / adviseren van derden	B
Wettelijk adviseursschap	+
Bodem overgangslocaties / nazorg	B
Advies	
Advisering omgevingsplannen	V+

Omgevingswet en verorderingen	V+
Beleid	+
Ruimtelijke ontwikkelingen en omgevings–vergunningen (Variant A / generiek overleg)	V+
Ruimtelijke ontwikkelingen en omgevings-vergunningen (Variant B / specifieke overleggen)	V+
Juridisch milieu	
Bezwaar, beroep, hoger beroep, vovo's	B
Handhavingszaken	B
Projecten & kwaliteit	B
Juridische ondersteuning	B
Bouwvergunningverlening, toezicht en handhaving	
Bouwen vergunningverlening & toezicht	+
Projecten	
Uitvoering stimuleringsprojecten	Pr
GreenBiz IJmond	Pr
Gezonde leefomgeving IJmond	Pr
IJmond Bereikbaar	Pr
Overig	
Beheer Inrichtingen bestand	B
Contactfunctionaris	B
Data analisten VTH	B
Fondsenwerving	B
Projectleider regionale projecten en programma's	B
Schiphol	+
Alcoholwet	+
Brandveiligheid	+
Natuur en Milieu Educatie (NME)	+
Havens	+

LEGENDA VERPLICHTE / NIET VERPLICHTE TAKEN

Verplichte taken:

B Basistaak (B)

V+ Verplichte (milieugerelateerde) Plustaak (V+)

Niet verplichte taken:

+ Plustaak (+)

Pr Projecten (Pr)

C Toelichting

De toelichting vervalt.

De toelichting zal als volgt luiden:

Toelichting

Algemene toelichting

Deelnemende gemeenten en DVO-partners

In 1997 richtten de raden, colleges en burgemeesters van gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen de Gemeenschappelijke Regeling Milieudienst IJmond (hierna: de regeling) op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen (hierna: wet) op. Per 1 januari 1999 was de dienst operationeel. In 2001 traden ook de raad, het college en de burgemeester van gemeente Uitgeest toe tot de regeling. De dienst is opgericht voor een efficiënte en kwalitatieve uitvoering van de milieutaken van de deelnemers en volgt het samenwerkingsverband Gewest IJmond op.

De dienst richtte zich vanaf het begin op uitvoering van taken voor meer gemeenten dan alleen de deelnemers en onderzocht de mogelijkheden daartoe. Vanaf 2001 voert de dienst ook taken uit voor de gemeenten Bloemendaal, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Noordwijkerhout en Zandvoort en vanaf 2005 voor de gemeenten Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Waterland en Wormerland. Deze taken voerde de dienst uit op basis van afspraken en dienstverleningsovereenkomsten (DVO's).

In 2014 traden de colleges van gemeente Haarlem en provincie Noord-Holland toe en in 2015 de colleges van de gemeenten Beemster en Purmerend. Door de Wet dualisering gemeentebestuur en de wijziging van de wet zijn per 1 januari 2016 de raden en burgemeesters van de gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen uit de regeling geschreven. Deze bestuursorganen brachten geen eigen taken of bevoegdheden in de dienst en hadden daarom hier geen plaats meer. De regeling werd vanaf 1 april 2016 met de zesde wijziging een collegeregeling.

In 2017 traden de gemeenten Bloemendaal, Edam-Volendam, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Waterland, Wormerland en Zandvoort toe voor het basistakenpakket door een wijziging van de toenmalige regeling Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Later brachten gemeenten meer taken in de dienst.

Het takenpakket voert de dienst vanaf de negende wijziging in 2027 alleen nog uit op basis van dienstverleningsovereenkomsten. Dit is vastgelegd in de regeling.

Doel en taakuitvoering dienst

Oorspronkelijk luidde het belang waarvoor de dienst is ingesteld: 'het belang van de bescherming van het milieu in het samenwerkingsgebied'. Dit is later uitgebreid naar 'het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit'. Deze omschrijving sloot meer aan bij de Omgevingswet en het takenpakket dat de dienst uitvoert, dat breder is dan alleen milieu. De dienst voert ook taken uit voor brandveiligheid, bouw- en woningtoezicht, verkeer en mobiliteit, de Alcoholwet en de Algemene Plaatselijke Verordening. Daarom wijzigde vanaf 1 januari 2015 de naam van de dienst in Omgevingsdienst IJmond. Het belang is bij de negende wijziging in 2027 aangescherpt en vastgelegd in artikel 3.

Kern van de door de deelnemers in de regeling ingebrachte taken waren de milieutaken (waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving, beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering op milieugebied,

begeleiden van bodemsaneringen) van de IJmondgemeenten. In 2014 is hier het basistakenpakket voor regionale uitvoeringsdiensten in verwerkt. Dit betrof de complexere milieutaken waarvan door het Rijk, samen met IPO en VNG overeen kwamen dat de uitvoering hiervan door uitvoeringsdiensten op schaalgrootte van een veiligheidsregio dient te geschieden. Op verzoek kan de dienst ook taken uitvoeren voor bijvoorbeeld brandveiligheid, Alcoholwet of de Algemene Plaatselijke Verordening.

In 2027 is de regeling grondig gewijzigd en is het onderscheid tussen verplichte en facultatieve taken (niet verplichte taken) in de regeling vastgelegd. Dit onderscheid betekent ook uniformering van afname van taken door de deelnemers. De verplichte taken zijn het basistakenpakket en enkele plustaken (met name de gespecificeerde advisering op milieu). De facultatieve taken zijn alle andere taken die binnen de regeling uitgevoerd worden (met name op bouw- en woningtoezicht).

Bevoegdheden: delegatie en mandaat

Deelnemers en derden kunnen op grond van de Algemene wet bestuursrecht en de regeling bevoegdheden aan het dagelijks bestuur, een bestuurscommissie of de directeur op- of overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich hiertegen verzet.

Om de ingebrachte taken goed en efficiënt uit te kunnen voeren, droegen de colleges van de gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen bij de oprichting van de regeling een deel van hun beslissingsbevoegdheden over aan het algemeen bestuur (delegatie). Daarnaast hadden zij ook, net als andere deelnemers aan de regeling en partijen waar de dienst op DVO-basis taken voor uitvoert, in mandaat handhavende of vergunningverlenende bevoegdheden aan het dagelijks bestuur of de directeur opgedragen.

Door de wijziging in 2027 vervalt de combinatie voor deelname aan de regeling via delegatie. Vanaf 2027 kunnen deelnemers hun bevoegdheden voor het uitvoeren van taken alleen mandateren aan de dienst. Hierdoor nemen alle deelnemers op dezelfde wijze deel aan de regeling, namelijk via een mandaat. Van een gelijke deelname in de regeling was vóór 2027 geen sprake.

Beleidskaders en algemeen verbindende voorschriften

Het vaststellen van beleidskaders en algemeen verbindende voorschriften is aan de deelnemers voorbehouden. In de regeling vindt geen rechtstreekse overdracht of mandatering van bevoegdheden voor het vaststellen van beleid plaats, zodat de politieke verantwoordelijkheid voor het (milieu)beleid onaangetast blijft. De door de deelnemers vastgestelde beleidskaders en algemeen verbindende voorschriften zijn kaders die ook bepalend zijn voor de wijze waarop door de dienst aan de haar gemandateerde taken en bevoegdheden invulling wordt gegeven. De dienst vervult wel een rol in de voorbereiding van beleidsplannen en kaders van haar deelnemers en stelt daarnaast periodiek een uitvoeringskader op en jaarlijks een uitvoeringsprogramma vast (conform artikelen 13.5 en 13.8 van het Omgevingsbesluit).

Bij Omgevingsdienst IJmond zijn contactfunctionarissen aangesteld voor direct contact met de deelnemers en derden, opdrachten ophalen en terugkoppelen over de uitvoering.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2 Openbaar lichaam

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond is een regeling op grond van de wet. Bij het treffen van de regeling is gekozen voor de meest vergaande vorm, waarbij een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid is ingesteld. De rechtspersoonlijkheid is geregeld in artikel 8 van de wet en is

daarom uit de regeling gehaald. De regeling is met de zesde wijziging omgevormd naar een collegeregeling. Alleen colleges van gemeenten en provincie brengen namelijk taken en bevoegdheden in de dienst. Artikel 12 lid 1 van de wet regelt dat het bestuur van de dienst uit een algemeen bestuur, dagelijks bestuur en een voorzitter bestaat. Daarom is dit uit de regeling gehaald waardoor het artikel, zoals gold na de 8e wijziging, vervalt.

Artikel 3 Belang

Volgens de wet kan een gemeenschappelijke regeling alleen worden opgericht voor het behartigen van een of meer bepaalde belangen van de deelnemers. Bij de negende wijziging is het belang niet meer ondergebracht bij de definities in artikel 1, maar in een apart artikel en herschreven, zodat alle taken die de dienst uitvoert eronder vallen.

Artikel 4 tot en met 10, 13 tot en met 16 Algemeen en dagelijks bestuur

In deze artikelen komt de relatie tussen het algemeen en dagelijks bestuur en de voorzitter en secretaris naar voren. De wet regelt grotendeels al deze samenwerking. Bij de negende wijziging zijn alleen bepalingen opgenomen, die niet in de wet zijn geregeld.

De colleges van de deelnemende gemeenten en provincie wijzen ieder één lid aan dat hun college vertegenwoordigt in het algemeen bestuur van de dienst. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur loopt gelijk met de periode waarvoor het college waarin het betreffende lid zitting heeft benoemd is. Het college dat een lid heeft aangewezen als lid van het algemeen bestuur, kan dit lid wegens het ontbreken van vertrouwen ook weer ontslaan. De Gemeentewet en Provinciewet regelen al het aftreden van leden van het algemeen en dagelijks bestuur en het is daarom niet verder in de regeling uitgewerkt.

In het algemeen bestuur geldt een gewogen stemverhouding tussen de deelnemers, die gebaseerd is op de financiële inbreng van de betreffende deelnemer in de regeling. De stemverhouding wordt door het algemeen bestuur vastgesteld op grond van de vastgestelde begroting. De projecten wegen niet meer voor de stemverhouding. Wat onder projecten wordt verstaan is daarom in artikel 1 van deze regeling gedefinieerd.

Samenwerking in een gemeenschappelijke regeling is primair een vorm van verlengd lokaal bestuur. De leden van het algemeen en dagelijks bestuur zijn in dat kader primair vertegenwoordiger van hun gemeente of provincie die niet zonder last of ruggespraak tot besluitvorming komen. Deze politieke verantwoordelijkheid krijgt op twee manieren vorm, namelijk een interne verantwoordings- en informatierelatie tussen dagelijks en algemeen bestuur en een externe verantwoordings- en informatierelatie tussen (de leden van) het bestuur van het openbaar lichaam en het gemeente- en provinciebestuur.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

De blauwe pijlen geven een inlichtingen- en verantwoordingplicht aan, de rode pijlen het recht van het bestuursorgaan om een door haar aangewezen lid te ontslaan. De informatieplicht van het dagelijks aan het algemeen bestuur is een actieve informatieplicht. Dit laat onverlet de verantwoordingsplicht van de colleges van de gemeenten en provincie aan de raden en provinciale staten.

Een verzoek om inlichtingen te ontvangen kan alleen worden geweigerd of onder geheimhouding worden gegeven als dit is vastgelegd in wetgeving. De Wet gemeenschappelijke regelingen, Provinciewet en Gemeentewet bevatten bepalingen over het opleggen van geheimhouding op grond van de belangen genoemd in de Wet open overheid. Daarnaast bepalen artikel 169, derde lid, van de Gemeentewet en artikel 167, derde lid, van de Provinciewet dat informatie niet wordt gegeven als dit in strijd is met het openbaar belang. Van belang bij het toedelen van bevoegdheden aan het algemeen bestuur recht wordt gedaan aan het principe van een daadwerkelijke interne bestuurlijke aansturing en controle door het algemeen bestuur (als hoogte orgaan binnen een regeling) op het dagelijks bestuur en dat het dagelijks bestuur in beginsel bestuursbevoegdheden uitoefent. Het algemeen bestuur heeft in beginsel alle bevoegdheden die niet bij het dagelijks bestuur of de voorzitter zijn belegd.

De wet staat het algemeen bestuur toe om bestuurs- of adviescommissies in te stellen. Het dagelijks bestuur mag volgens de wet alleen adviescommissies en geen bestuurscommissies instellen.

Het algemeen bestuur wijst, naast de voorzitter, minimaal drie en maximaal vier andere leden van het dagelijks bestuur uit haar midden aan. Het algemeen bestuur kan de leden van het dagelijks bestuur wegens gebrek aan vertrouwen ook weer ontslaan. In het dagelijks bestuur heeft ieder lid één stem. Sinds de zevende wijziging kan het algemeen bestuur een vijfde lid van het dagelijks bestuur aanwijzen uit haar midden. Met de negende wijziging is de samenstelling van het dagelijks bestuur opengesteld voor alle deelnemers.

De wet regelt in de artikelen 12, 13, 19a de rol van de voorzitter en is daarom niet in de regeling opgenomen. De voorzitter is hierdoor ook een zelfstandig bestuursorgaan van de regeling en kan de dienst naar buiten toe vertegenwoordigen. De procedure hoe de voorzitter wordt aangewezen uit en door het algemeen bestuur kan worden geregeld in een door het algemeen bestuur vastgesteld reglement van orde of protocol.

Artikel 13, negende lid, van de wet regelt dat het algemeen bestuur de (plaatsvervangend) voorzitter aanwijst uit zijn midden. Het algemeen bestuur kan de voorzitter bij gebrek aan vertrouwen ontslaan. De plaatsvervangend voorzitter kan ook in die hoedanigheid worden ontslagen.

Artikel 20 van de wet regelt de onverenigbaarheid van functies van leden van het algemeen bestuur. Met de aanvulling in artikel 7 van deze regeling wordt ook uitgesloten dat een lid van het algemeen bestuur ook een arbeidsovereenkomst heeft of aangaat bij een van de andere deelnemende gemeenten of provincie, dan de gemeente of provincie die het lid vertegenwoordigt.

Artikel 11 Participatie

Op uitdrukkelijke wens van de raden is deze bepaling in 2024 opgenomen in de regeling na de achtste wijziging. De wetswijziging in 2022 versterkte de positie van de raden. Als in de regeling niets bepaald is over participatie, dan gelden de algemene regels uit de Algemene wet bestuursrecht. Dit is geregeld in artikel 10, zevende en achtste lid, van de wet.

Artikel 12 Opdrachtgeversplatform

Voor het versterken van de goede samenwerking tussen Omgevingsdienst IJmond en de gemeenten en provincie is bij de negende wijziging in 2027 de mogelijkheid voor een formeel opdrachtgeversplatform in de regeling vastgelegd (artikel 12). Hiermee kunnen gemeenten en provincie als opdrachtgever en Omgevingsdienst IJmond als opdrachtnemer de gezamenlijke doelen, de onderlinge samenhang in de uit te voeren taken en de gevolgen van aanpassingen in de dienstverlening voor een of meer deelnemers bespreken. Deze formalisering beoogt dus om het opdrachtgeversplatform een duidelijker positie te geven en afstemming tussen de deelnemers makkelijker te maken.

Artikel 17 Zienswijzen bij voorgenomen besluiten

Artikel 10, vijfde lid, van de wet regelt dat de regeling een bepaling inhoudt over welke voorgenomen besluiten van het bestuur van de dienst een zienswijze wordt gevraagd. In deze regeling is gekozen om alleen verplicht om een zienswijze te vragen als dit wettelijk is voorgeschreven.

Artikel 18 en 24 Secretaris en directeur

De secretaris ondersteunt het algemeen en dagelijks bestuur en wordt benoemd door het algemeen bestuur. De secretaris is in de praktijk vaak ook de directeur van de dienst. Het algemeen bestuur is niet bevoegd om de directeur te benoemen. Het aangaan van een arbeidsovereenkomst met de directeur is een privaatrechtelijke rechtshandeling en is daarom een bevoegdheid van het dagelijks bestuur. Dit is in de wet geregeld. Het algemeen bestuur kan de secretaris schorsen of ontslaan, maar schorst of ontslaat daarmee niet de directeur van de dienst. Deze twee rollen zijn wel verenigd in één persoon, maar het algemeen en dagelijks bestuur hebben dus verschillende bevoegdheden.

In praktijk wordt eerst de secretaris benoemd door het algemeen bestuur en daarna wordt met de directeur een arbeidsovereenkomst door het dagelijks bestuur aangegaan.

Artikel 19 tot en met 21 Taken en bevoegdheden

Bij de negende wijziging is onderscheid aangebracht tussen verplichte en facultatieve taken. Verplichte taken worden door alle deelnemers afgenomen. De Omgevingswet verplicht deelnemers om deze taken onder te brengen bij een omgevingsdienst. Het niet afnemen van deze taken betekent uittreding uit de regeling. Bij uittreding is de uittredende deelnemer verplicht om de taken onder te brengen bij een andere omgevingsdienst.

De verplichte taken omvatten het basistakenpakket en enkele gespecifieerde adviestaken, conform bijlage 1. Dit is de basis van de samenwerking binnen de regeling. De facultatieve taken omvatten verschillende plustaken, de bouw- en woningtoezichtstaken en enkele aanvullende taken. In bijlage I zijn deze taken uitgewerkt.

De deelnemers en derden waarvoor taken worden uitgevoerd, kunnen mandaat verlenen aan het dagelijks bestuur, als uitvoerend orgaan, of rechtstreeks aan de directeur. De Algemene wet bestuursrecht regelt het verlenen van een mandaat.

Artikel 22 Dienstverleningsovereenkomst

De taken uit Bijlage I worden uitgewerkt in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Deze is voor alle deelnemers in opzet en inrichting gelijk en omvat ook een product-dienstencatalogus van de verplichte en facultatieve taken. De DVO wordt in principe voor onbepaalde tijd aangegaan. De wijze waarop aanpassingen kunnen plaatsvinden wordt in de DVO verder uitgewerkt. Het dagelijks bestuur is bevoegd om de dienstverleningsovereenkomst aan te gaan met de colleges van de deelnemers, omdat het een privaatrechtelijke rechtshandeling is.

Invulling van de concrete uitvoering per jaar vindt plaats in het uitvoeringsprogramma dat door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.

Facultatieve taken kunnen voor zowel deelnemers als niet-deelnemers op grond van een dienstverleningsovereenkomst worden uitgevoerd. Bij deelname aan de regeling zijn de deelnemers verplicht om het basistakenpakket en de gespecificeerde adviestaken conform Bijlage 1 te laten uitvoeren door de dienst. Voor de facultatieve taken hebben de deelnemers de keuze om deze door de dienst te laten uitvoeren.

Artikel 23 Beleidskader

Artikel 13.5 van het Omgevingsbesluit bepaalt dat bestuursorganen die deelnemen in een omgevingsdienst gezamenlijk een uniforme uitvoerings- en handhavingsstrategie vaststellen voor de werkzaamheden, Vervolgens regelt artikel 13.8 van het Omgevingsbesluit dat deze bestuursorganen de vastgestelde uitvoerings- en handhavingsstrategie uitwerken in een uitvoeringsprogramma. De regeling legt aanvullend op de bepalingen uit de Omgevingswet vast dat alles wordt meegenomen in het door de wet vereiste uitvoeringsprogramma.

Artikel 25 Rechtspositie en bezoldiging

Vanaf 1 januari 2020 geldt de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren. Hierdoor vallen ambtenaren onder het private arbeidsrecht, geregeld in Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en stelt het bestuur de rechtspositie niet meer vast. Ambtenaren worden ook niet meer benoemd, maar krijgen een arbeidsovereenkomst. Dit is een private rechtshandeling, die wordt uitgevoerd door het dagelijks bestuur of (in mandaat) de directeur. De CAR-UWO is vervangen door de CAO gemeenten en de CAO Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (CAO SGO). De Cao Gemeenten geldt voor werknemers in dienst bij gemeenten en de Cao SGO geldt voor werknemers in dienst bij (aangesloten) gemeentelijke organisaties. Voor omgevingsdiensten geldt het laatste. Als een CAO verbindend is verklaard, dan geldt deze automatisch. Het bestuur kan alleen nog overige arbeidsvoorwaarden vaststellen.

Artikel 26 tot en met 32 Financiële bepalingen

Jaarlijks stelt het algemeen bestuur, voorafgaand aan het jaar waarvoor deze geldt, de begroting vast. Van de baten en lasten van de dienst wordt in de rekening tenslotte door het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur verantwoording afgelegd. Vaststelling van de begroting kan slechts plaatsvinden nadat de betrokken raden/Provinciale Staten van de deelnemers in de gelegenheid zijn gesteld hun zienswijze hierover uit te spreken. De regels en termijnen die de wet al dwingend voorschrijft, zijn uit de regeling geschrapt. In de regeling staan alleen aanvullende bepalingen.

Deze artikelen regelen de financiële planning- en controlcyclus van de dienst in aanvulling op de regels in de artikelen 58, 58a, 58b en 59 van de wet. In de wet staan ook de termijnen genoemd wanneer het bestuur van de dienst de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting toezendt aan de raden en provinciale staten. Omgevingsdienst IJmond stuurt meestal begin april de ontwerpbegroting, inclusief meerjarenprognose, beleidsmatige ontwikkelingen en de voorlopige jaarrekening. De ontwerpbegroting geldt dus ook als stuk waarin de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het komende jaar of jaren zijn opgenomen.

In artikel 31 staat waar de inkomsten van de dienst uit bestaan. Vanaf 2027 worden de bijdragen door de deelnemers steeds voor vijf jaar vastgesteld op basis van de door de dienst jaarlijks vastgelegde tijdschrijfgegevens.

Een keer per jaar wordt een tussenrapportage vastgesteld door het algemeen bestuur en aangeboden aan de colleges van de deelnemers, zodat de informatie beter is afgestemd op de planning & control cyclus van de deelnemers.

Onder technische wijzigingen, genoemd in artikel 27 lid 6, worden verstaan wijzigingen die niet van invloed zijn op de opgedragen bevoegdheden en taken of (financiële) gevolgen hebben voor de deelnemers aan de regeling. Het gaat om het in overeenstemming brengen van de regeling met veranderde wet- en regelgeving.

Artikel 33 Archiefbescheiden

De Archiefwet verplicht om in een gemeenschappelijke regeling bepalingen op te nemen over de gevormde en te vormen archiefbescheiden. De bepaling is afgestemd met de archiefinspecteurs van de deelnemers.

De Tweede Kamer stemde op 18 februari 2025 in met het wetsvoorstel voor een nieuwe Archiefwet en deze ligt ter behandeling bij de Eerste Kamer. Inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet wordt medio 2026 verwacht. Hierom is in de regeling gekozen voor 'geldende' Archiefwet.

Artikel 34 tot en met 38 Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing

Volgens artikel 9, eerste lid, van de wet bevat de regeling bepalingen over het toetreden tot, uittreden uit, wijzigen en opheffen van de regeling. Voor toetreden en wijzigen geldt unanieme besluitvorming. Voor uittreden geldt de unanimiteit van besluitvorming alleen voor het bepalen van de financiële en overige gevolgen van het uittreden. Een deelnemer beslist zelfstandig over het uittreden, maar heeft wel te maken met de financiële en overige gevolgen hiervan. De bevoegdheid van de colleges om een regeling te wijzigen is vastgelegd in artikel 51 van de wet. Het algemeen bestuur kan geen wijzigingen in de regeling vaststellen, maar wel voorstellen hierover doen aan de colleges, omdat zij hiervoor een aanleiding zien in de gewijzigde wet- en regelgeving of als de praktijk niet meer overeenstemt met de regeling.

De termijn van drie jaar in artikel 35 lid 2 van de regeling is voor volledige uittreding uit de regeling, omdat een uittreding flinke consequenties heeft voor de deelnemers. Dit is iets anders dat een wijziging in het takenpakket van de deelnemers, dat in de artikelen 19 tot en met 22 van deze regeling is geregeld.

Vervolgens is geregeld dat de uittreding feitelijk pas per 1 januari volgend op de drie jaar termijn ingaat. Deze datum hangt samen met het boekjaar, dat van 1 januari tot en met 31 december loopt, zoals in artikel 26 van deze regeling is geregeld.

Artikel 39 tot en met 43 Aansprakelijkheid en slotbepalingen

Deze bepalingen regelen algemene zaken als aansprakelijkheid, evaluatie, overgangsregeling, bekendmaking, inwerkingtreding en de citeertitel. Wat de wet en de Algemene bestuursrecht hierover zelf regelen is niet meer opgenomen in de regeling.

Volgens artikel 26, eerste lid, van de wet mogen de deelnemers in de regeling bepalen wie het bekendmaakt. Als hierover in de regeling geen bepaling staat, dan is het de verantwoordelijkheid van gemeente Beverwijk, omdat het openbaar lichaam in Beverwijk is gevestigd. In artikel 42 van de regeling is bepaald dat gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland de regeling bekendmaakt. Ook regelt gedeputeerde staten dat de geconsolideerde versie beschikbaar komt. De andere colleges kunnen er facultatief voor kiezen om de negende wijziging van de GR ook in het Gemeenteblad te publiceren OD IJmond zorgt voor de verwerking in het GR-register (artikel 26, tweede lid, van de wet).

Artikel II

Dit wijzigingsbesluit treedt in werking op 1 januari 2027.

Ondertekening

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Beverwijk op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bloemendaal op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Edam-Volendam op DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlem op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Heemskerk op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Heemstede op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Landsmeer op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oostzaan op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Purmerend op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Velsen op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Waterland op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Wormerland op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Uitgeest op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zandvoort op [DATUM]

De secretaris, De burgemeester

Vastgesteld door het college van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland op [DATUM]

De secretaris, De commissaris van de koning,

Bijlage bij wijziging Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond

Was-wordt-tabel artikelen

Leeswijzer
Om de Was-Wordt lijst goed te interpreteren is het van belang dat u de leeswijzer goed doorneemt.

De bestaande tekst is de tekst zoals die luidt na de 8e wijziging 19 juli 2024.
De nieuwe tekst is de tekst zoals vast te stellen door de deelnemers. Deze is volgens de Aanwijzingen voor de regelgeving opgesteld.

In de bestaande tekst zijn de woorden en leestekens waaraan iets verandert, *cursief* gezet.
In de bestaande tekst is de tekst die vervalt omdat het al in een wet of AMVB staat, *cursief en onderstreept* gezet.

In de nieuwe tekst zijn de nieuwe woorden en leestekens **vet** gedrukt en ook **onderstreept** als de bestaande tekst al vet was gedrukt.

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 1 *Begrippen* In deze gemeenschappelijke regeling en de daarop berustende besluiten wordt verstaan onder: ***a.*** basistakenpakket: de activiteiten *zoals* genoemd in bijlage VI van het Omgevingsbesluit en de daarbij horende werkzaamheden *zoals* genoemd in artikel13.12 van het Omgevingsbesluit. ***b.*** *belang van het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit: zorg voor milieu, bodem, lucht, water(systemen), bouwwerken, infrastructuur, landschappen en natuur in ruime zin waarbij in samenspel met andere beleidsterreinen van de deelnemers aan duurzame ontwikkeling vorm wordt gegeven;* ***c.*** colleges: de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten *onderscheidenlijk* het college van gedeputeerde staten *van Noord-Holland*; ***d.*** deelnemer(s): de aan deze *gemeenschappelijke* regeling deelnemende bestuursorganen van de gemeenten*, te weten Beemster, Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Uitgeest, Velsen, Waterland, Wormerland en Zandvoort* en *van* provincie *Noord-Holland*;	**Artikel 1 <u>Definities</u>** In deze gemeenschappelijke regeling en de daarop berustende besluiten wordt verstaan onder: – basistakenpakket: de activiteiten genoemd in bijlage VI van het Omgevingsbesluit en de daarbij horende werkzaamheden genoemd in artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit. – colleges: de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten **en** het college van Gedeputeerde Staten van **de provincie**; – deelnemer(s): de aan deze regeling deelnemende bestuursorganen van de gemeenten en provincie; – dienst: het openbaar lichaam als bedoeld in artikel 2; – dienstverleningsovereenkomst: de overeenkomst **tot opdracht** die een deelnemer of derde partij met de dienst kan sluiten over de uit te voeren taken en de voorwaarden waaronder die uitvoering plaatsvindt; – **facultatieve taken: taken die niet verplicht zijn om in de regeling onder te brengen**; – gedeputeerde staten: gedeputeerde staten van provincie; – **gemeenten: gemeente Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan,**

e. dienst: het openbaar lichaam als bedoeld in artikel 2; ***f.*** dienstverleningsovereenkomst: de *opdrachtovereenkomst* die een deelnemer of derde partij met de dienst kan sluiten over *door de dienst voor een deelnemer of derde partij* uit te voeren taken en de voorwaarden waaronder die uitvoering plaatsvindt*, daaronder mede begrepen de financiële voorwaarden*; ***g.*** gedeputeerde staten: gedeputeerde staten van provincie *Noord-Holland*; ***h.*** provincie: provincie Noord-Holland; ***i.*** *milieutakenpakket: de adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden op het gebied van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Waaronder alle vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken in het kader van de Omgevingswet en de Wetmilieubeheer en daaruit voortvloeiende regelgeving en taken op het gebied van milieu. Dit omvat ook de advisering op het gebied van klimaat, duurzaamheid, lucht, geluid, externe veiligheid, bodem, water, natuur en biodiversiteit bij beleidsplannen, omgevingsvisies, omgevingsplannen, regelgeving, programma's en projectbesluiten;* ***j.*** *plustaken: taken op het gebied van de Omgevingswet, zoals bouwtaken, de Alcoholwet, de algemene plaatselijke verordening, het omgevingsplan en/of andere taken die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving;* ***k.*** regeling: deze gemeenschappelijke regeling; ***l.*** samenwerkingsgebied: het gezamenlijk grondgebied van de *deelnemers* aan deze regeling; ***m.*** *uitvoering: het anders dan via algemeen verbindende voorschriften effectueren van genomen besluiten;* ***n.*** *Wgr*: Wet gemeenschappelijke regelingen.	**Purmerend, Velsen, Waterland, Wormerland, Uitgeest en Zandvoort;** – provincie: provincie Noord-Holland; – regeling: deze gemeenschappelijke regeling; – samenwerkingsgebied: het gezamenlijk grondgebied van de **deelnemende gemeenten** aan deze regeling; – **verplichte taken: taken die alle deelnemers in de regeling afnemen, behalve de provincie. Het verplichte takenpakket omvat het basistakenpakket en de gespecifieerde adviestaken voor de milieutaken. De omvang is in Bijlage I van deze regeling vastgelegd**; – **wet**: Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**
Artikel 2 Openbaar lichaam **1.** Er is een openbaar lichaam, genaamd "Omgevingsdienst IJmond". **2.** Het openbaar lichaam is *rechtspersoon en* gevestigd te Beverwijk. ***3.*** *Het openbaar lichaam is primair ingesteld in het belang van het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke*	**Artikel 2 Openbaar lichaam** 1. Er is een openbaar lichaam genaamd **Omgevingsdienst IJmond**. 2. Het openbaar lichaam **is gevestigd in Beverwijk**.

leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit in het samenwerkingsgebied.	

Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 3 Bestuur van de dienst *Het bestuur van de dienst bestaat uit het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.*	[Geen nieuwe tekst: is geregeld in artikel 12 lid 1 van de wet.]

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
[Zie art 1 onder b]	**Artikel 3 Belang** **De regeling is ter ondersteuning van de colleges bij de uitvoering van hun taken en bevoegdheden voor de fysieke leefomgeving in het algemeen, de Omgevingswet in het bijzonder en vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van het omgevingsrecht.**

Artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
ALGEMEEN BESTUUR **Artikel 4 Samenstelling** **1.** Het algemeen bestuur bestaat uit vijftien leden. **2.** De colleges wijzen ieder uit hun midden één lid van het algemeen bestuur aan. **3.** De colleges wijzen ieder uit hun midden één plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur aan. Het plaatsvervangend lid vervangt het lid, bedoeld in *lid 1*, bij afwezigheid. **4.** *Het in deze regeling ten aanzien van leden van het algemeen bestuur bepaalde is van overeenkomstige toepassing op de plaatsvervangende leden.*	**Paragraaf 2.1 Algemeen bestuur** **Artikel 4 Samenstelling** 1. Het algemeen bestuur bestaat uit vijftien leden. 2. De colleges wijzen ieder uit hun midden één lid van het algemeen bestuur aan. 3. De colleges wijzen ieder uit hun midden één plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur aan. Het plaatsvervangend lid vervangt het lid, bedoeld **in het tweede lid**, bij afwezigheid. 4. **Bepalingen in deze regeling voor leden van het algemeen bestuur zijn** van overeenkomstige toepassing op de plaatsvervangende leden.

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 5 Zittingperiode* en beëindiging lidmaatschap** ***1. *De leden van het algemeen bestuur worden aangewezen voor een periode gelijk aan de periode waarvoor het college wordt benoemd. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt op de dag waarop de zittingsperiode van het betreffende college afloopt.* ***2.*** *Hij die ophoudt collegelid te zijn, houdt daarmee tevens op lid van het algemeen bestuur te zijn.* ***3.*** Het aanwijzen van een lid ter vervulling van een plaats die door ontslag, overlijden of om een andere reden openvalt, vindt plaats binnen twee maanden na dit openvallen. ***4.*** Een plaatsvervangend lid treedt af op het tijdstip waarop degene in wiens plaats hij is benoemd*, zou hebben moeten aftreden*. ***5.*** De colleges kunnen ieder het door hen in het algemeen bestuur aangewezen lid te allen tijde ontslaan wanneer dit lid het vertrouwen van het betreffendecollege niet langer bezit. *Artikel 50 van de Gemeentewet onderscheidenlijk artikel 50 van de Provinciewet is van overeenkomstige toepassing. Op het ontslagbesluit zijn artikel 4:8 en 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing.* ***6.*** *De leden* van het algemeen bestuur *kunnen te allen tijde* ontslag nemen. *Van dit ontslag stellen zij de voorzitter van het algemeen bestuur alsmede de raad die onderscheidenlijk het college dat hen heeft benoemd, schriftelijk op de hoogte. Leden van het algemeen bestuur die ontslag hebben genomen, behouden hun lidmaatschap* totdat in *hun* opvolging is voorzien. ***7.*** Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt *tevens* op het moment van uittreding uit de regeling van de deelnemer die het lid vertegenwoordigt.	**Artikel 5 Zittingsperiode en beëindiging lidmaatschap** 1. Het aanwijzen van een lid ter vervulling van een plaats die door ontslag, overlijden of om een andere reden openvalt, vindt plaats binnen twee maanden na dit openvallen. 2. Een **tussentijds benoemd** lid treedt af op het tijdstip waarop degene in wiens plaats hij is benoemd **volgens de Gemeentewet of de Provinciewet aftreedt**. 3. De colleges kunnen ieder het door hen in het algemeen bestuur aangewezen lid te allen tijde ontslaan, wanneer dit lid het vertrouwen van het betreffende college niet langer bezit. 4. Een lid van het algemeen bestuur kan altijd ontslag nemen en deelt dit schriftelijk mee aan de voorzitter van het algemeen bestuur en het college of staten dat hem heeft benoemd. Een lid dat ontslag neemt, blijft **de functie waarnemen**, totdat in **de** opvolging is voorzien. 5. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt op het moment van uittreding uit deze regeling van de deelnemer die het lid vertegenwoordigt.

Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
***Artikel 6* Incompatibiliteit**	**Artikel 7 Incompatibiliteit**

Het lidmaatschap van het algemeen bestuur is onverenigbaar met de betrekking van ambtenaar *door of vanwege het bestuur van een deelnemer dan wel door of vanwege het bestuur van de dienst aangesteld of daaraan ondergeschikt. Met ambtenaar worden voor de toepassing van dit artikel gelijkgesteld zij die op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht werkzaam zijn voor een deelnemer of de dienst.*	**In aanvulling op de wet** is het lidmaatschap van het algemeen bestuur onverenigbaar met de betrekking van ambtenaar **of werknemer bij een van de deelnemers van deze regeling of van de dienst.**

Artikel 7 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 7* Orde** ***1. *Het algemeen bestuur stelt voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden een reglement van orde vast.* ***2.*** Het algemeen bestuur vergadert tenminste *viermaal* per jaar. ***3.*** *De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar.* ***4.*** *De deuren worden gesloten wanneer een vijfde gedeelte der aanwezige leden daarom verzoeken of de voorzitter het nodig oordeelt. Het algemeen bestuur beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd.* ***5.*** In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd of worden besloten over: **a.** *de vaststelling* van de begroting en de jaarrekening; ***b.*** *het toetreden tot en het uittreden uit de regeling;* ***c.*** *het wijzigen en beëindigen van de regeling.*	**Artikel 8 Orde** 1. Het algemeen bestuur vergadert tenminste vier **keer** per jaar. 2. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd of besloten over **het vaststellen** van de begroting en de jaarrekening.

Artikel 8 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 8* Stemrecht** **1.** *In* geval van stemming heeft ieder van de leden van het algemeen bestuur één stem. ***2. *Voor het nemen van een besluit geldt, indien de voorzitter of een van de leden om hoofdelijke oproeping verzoekt, een gewogen stemverhouding tussen de deelnemers.*	**Artikel 9 Besluitvorming** **1. Besluiten worden genomen bij tweederde meerderheid van stemmen met een gewogen stemverhouding per deelnemer, tenzij deze regeling anders bepaalt.** **2. De gewogen stemverhouding per deelnemer** wordt bepaald op basis van de jaarlijkse financiële bijdrage van **de** deelnemer aan **de dienst**. **Dat zijn zowel de verplichte taken als de facultatieve taken van**

3. De *verhouding* van de stemmen over de leden van *de verschillende deelnemers* wordt bepaald op basis van de jaarlijkse financiële bijdrage van *iedere* deelnemer aan het openbaar lichaam. **4.** Het algemeen bestuur stelt deze verhouding vast op basis van de vastgestelde begroting voor het volgende jaar. *Indien* de begroting gedurende een jaar wordt gewijzigd, stelt het algemeen bestuur de stemverhouding opnieuw vast direct met het besluit tot vaststelling van de gewijzigde begroting.	**de deelnemer, als percentage van de totale begroting. Projecten worden hierin niet meegerekend.** 3. **Deze gewogen stemverhouding wordt** jaarlijks bepaald op basis van de vastgestelde begroting voor het volgende jaar. **Als** de begroting gedurende een jaar wordt gewijzigd, stelt het algemeen bestuur de stemverhouding opnieuw vast direct met het besluit tot vaststelling van de gewijzigde begroting.

Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**
Artikel 9* Inlichtingen en verantwoording** ***1. *Het bestuur van de omgevingsdienst verstrekt aan gedeputeerde staten, de colleges, provinciale staten en de raden van de deelnemers alle inlichtingen die zij nodig hebben voor de uitoefening van hun taken. De inlichtingen worden verstrekt bij de periodieke rapportages.* **2.** Een lid van het algemeen bestuur is aan het college dat dit lid heeft aangewezen en de eigen raad verantwoording schuldig voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid. ***3.*** *Een verzoek om inlichtingen te verschaffen of verantwoording af te leggen kan uitsluitend worden geweigerd op grond van de Wet open overheid.*	**Artikel 10 Inlichtingen en verantwoording** 1. Een lid van het algemeen bestuur is aan het college dat dit lid heeft aangewezen en de eigen raad **of staten** verantwoording schuldig voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid. **2. In de dienstverleningsovereenkomsten kunnen afspraken worden vastgelegd over de manier waarop verantwoording en het verstrekken van inlichtingen plaatsvindt.**

Artikel 9a wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**
***Artikel 9a* Participatie** **1.** Inwoners van de deelnemers en belanghebbenden kunnen door de deelnemers bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van het openbaarlichaam betrokken worden. **2.** Het algemeen bestuur kan in overleg met de deelnemer tot een participatieprocedure besluiten *die afwijkt van het eerste lid*.	**Artikel 11 Participatie** 1. Inwoners van de deelnemers en belanghebbenden kunnen door de deelnemers bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van het openbaarlichaam betrokken worden. 2. **In afwijking van het eerste lid** kan het algemeen bestuur in overleg met de deelnemer**s** tot een participatieprocedure besluiten.

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**

	<u>Artikel 12 Opdrachtgeversplatform</u> **1. Het algemeen bestuur kan besluiten een opdrachtgeversplatform in te richten.** **2. Het opdrachtgeversplatform richt zich op zaken die alle opdrachtgevers betreffen en dient als plek om de samenwerking tussen deelnemers en dienst te bevorderen.** **3. Het opdrachtgeversplatform bestaat uit een (ambtelijke) vertegenwoordiging van alle deelnemers.** **4. Als een opdrachtgeversplatform wordt ingericht, wordt ook een jaarplan opgesteld met daarin de voorgenomen activiteiten.**

Artikel 10 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
DAGELIJKS BESTUUR ***Artikel 10* Samenstelling** **1.** Het dagelijks bestuur bestaat uit *vier leden, inclusief* de voorzitter, *met inachtneming van de mogelijkheid tot benoeming van een vijfde lid op grond van het derde lid.* ***2.*** *De in het eerste lid bedoelde leden worden, naast de voorzitter, door het algemeen bestuur aangewezen uit de leden van het algemeen bestuur die zijn aangewezen door de colleges van de gemeenten Beverwijk, Haarlem, Heemskerk en Velsen.* ***3.*** *Het algemeen bestuur kan uit de leden van het algemeen bestuur die zijn aangewezen door de colleges van de gemeenten Bloemendaal, Edam-Volendam, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Uitgeest, Waterland, Wormerland en Zandvoort en van provincie Noord-Holland een vijfde lid van het dagelijks bestuur aanwijzen.*	**<u>Paragraaf 2.2 Dagelijks bestuur</u>** **<u>Artikel 13</u> Samenstelling** 1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter **en vier andere leden**. 2. **In het dagelijks bestuur neemt tenminste één lid zitting uit regio Zuid-Kennemerland (Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort), één lid uit regio IJmond (Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen) en één lid uit regio Zaanstreek-Waterland (Edam-Volendam, Landsmeer, Purmerend, Oostzaan, Waterland, Wormerland**).

Artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
***Artikel 11 Zittingperiode* en beëindiging lidmaatschap**	**<u>Artikel 14</u> <u>Zittingsperiode</u> en beëindiging lidmaatschap**

1. De leden van het dagelijks bestuur worden aangewezen in de eerste vergadering van het algemeen bestuur in nieuwe samenstelling*, volgend op* de dag van aftreden van de colleges. ***2.*** *Hij die ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn, houdt daarmee tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn. Hij blijft, indien en voor zover hij nog lid is van het college, als lid van het dagelijks bestuur functioneren tot het moment waarop in zijn opvolging is voorzien.* **3.** Het aanwijzen van een lid ter vervulling van een plaats die door ontslag, overlijden of om andere reden openvalt, vindt plaats binnen twee maanden na ditopenvallen. ***4.*** *Een plaatsvervangend lid treedt af op het tijdstip waarop degene in wiens plaats hij is benoemd zou hebben moeten aftreden.* ***5.*** *Het algemeen bestuur kan één of meer door hem aangewezen leden van het dagelijks bestuur ontslaan indien deze het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezitten. Artikel 50 van de Gemeentewet onderscheidenlijk artikel 50 van de Provinciewet is van overeenkomstige toepassing. Op het ontslagbesluit zijn artikel 4:8 en 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing.* **6.** Een lid van het dagelijks bestuur kan *te allen tijde* ontslag nemen. *Hij doet hiervan schriftelijk mededeling* aan het algemeen bestuur. Een lid dat ontslag *heeft genomen, neemt zijn betrekking waar totdat zijn opvolger het lidmaatschap van het dagelijks bestuur heeft aanvaard*.	1. De leden van het dagelijks bestuur worden **door en uit het algemeen bestuur** aangewezen in de eerste vergadering van het algemeen bestuur in nieuwe samenstelling **na** de dag van aftreden van de colleges. **2. Het lidmaatschap van het dagelijks bestuur eindigt op het moment dat het lidmaatschap van het dagelijks bestuur eindigt.** 3. Het aanwijzen van een lid ter vervulling van een plaats die door ontslag, overlijden of om andere reden openvalt, vindt plaats binnen twee maanden na dit openvallen. 4. Een lid van het dagelijks bestuur kan **altijd** ontslag nemen **en deelt dit schriftelijk mee** aan het algemeen bestuur. Een lid dat ontslag **neemt, blijft lid, totdat in de opvolging is voorzien.**

Artikel 12 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**
***Artikel 12* Orde** **1.** Het dagelijks bestuur *stelt* voor zijn vergaderingen een reglement van orde vast. Dit reglement wordt aan het algemeen bestuur *medegedeeld*. **2.** Het dagelijks bestuur vergadert zo *dikwijls* als de voorzitter dit nodig oordeelt of wanneer twee leden hem dit schriftelijk verzoeken onder opgave van de te behandelen onderwerpen. *Indien* een vergadering is gevraagd door *het vereiste aantal* leden, wordt zij binnen twee weken gehouden. **3.** De vergaderingen van het dagelijks bestuur *zijn niet openbaar.*	**Artikel 15 Orde** 1. Het dagelijks bestuur **kan** voor zijn vergaderingen een reglement van orde **vaststellen.** Dit reglement wordt aan het algemeen bestuur **ter informatie toegezonden**. 2. Het dagelijks bestuur vergadert zo **vaak** als de voorzitter dit nodig oordeelt of wanneer twee leden hem dit schriftelijk verzoeken onder opgave van de te behandelen onderwerpen. **Als** een vergadering is gevraagd door **twee** leden, wordt zij binnen twee weken gehouden. 3. De vergaderingen van het dagelijks bestuur **vinden achter gesloten deuren plaats**.

Artikel 13 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
***Artikel 13* Stemmen en besluitvorming** **1.** Ieder lid van het dagelijks bestuur heeft één stem. **2.** In de vergadering van het dagelijks bestuur kan *slechts* worden beraadslaagd en besloten *indien* meer dan de helft van het aantal *zitting hebbende* leden tegenwoordig is. **3.** Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen. **4.** Bij staking *der* stemmen heeft de voorzitter een doorslaggevende stem.	**Artikel 16 Besluitvorming** 1. Ieder lid van het dagelijks bestuur heeft één stem. 2. In de vergadering van het dagelijks bestuur kan **alleen** worden beraadslaagd en besloten **als** meer dan de helft van het **aantal leden aanwezig** is. 3. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen. 4. Bij staking **van de** stemmen heeft de voorzitter een doorslaggevende stem.

Artikel 14 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 14 Inlichtingen en verantwoording ***1.*** *Het dagelijks bestuur geeft het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.* ***2.*** *Het dagelijks bestuur en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan het algemeen bestuur verantwoording schuldig over het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur.* ***3.*** *Het reglement van orde van het algemeen bestuur regelt de wijze waarop aan het eerste en tweede lid invulling wordt gegeven.* ***4.*** *Over al hetgeen het openbaar lichaam betreft dient het dagelijks bestuur de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het provinciebestuur desgevraagd van bericht en raad.* **5.** *Het dagelijks bestuur doet mededeling van het in het vierde lid bedoelde verzoek en de inhoud daarvan aan de deelnemers.*	[Geen nieuwe tekst: Eerste lid is geregeld in artikel 19a, tweede lid van de wet Tweede lid is geregeld in artikel 19a, eerste lid van de wet Derde lid is geregeld in artikel 19b, eerste lid van de wet Vierde lid is geregeld in artikel 19b, tweede lid van de wet]

Artikel 15 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 15 De voorzitter	

1. *Het algemeen bestuur wijst uit haar leden, aangewezen door de colleges van Beverwijk, Haarlem, Heemskerk en Velsen, de voorzitter aan.* ***2.*** *Het algemeen bestuur wijst uit haar leden, aangewezen door de colleges van Beverwijk, Haarlem, Heemskerk en Velsen, een plaatsvervangend voorzitter aan.* ***3.*** *De voorzitter is aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur. Hij geeft het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door één of meer leden gevraagde inlichtingen. Indien het algemeen bestuur dit wenselijk acht, worden deze inlichtingen periodiek verstrekt.* ***4.*** *Het algemeen bestuur kan de voorzitter ontslaan indien deze het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit. Artikel 50 van de Gemeentewet onderscheidenlijk artikel 50 van de Provinciewet is van overeenkomstige toepassing. Op het ontslagbesluit zijn artikel 4:8 en 7:1 van de Algemene wetbestuursrecht niet van toepassing.* ***5.*** *Lid 3 is van overeenkomstige toepassing op de plaatsvervangend voorzitter. Lid 4 is niet van toepassing op de plaatsvervangend voorzitter in diens rol als lid van het algemeen bestuur.*	[Geen nieuwe tekst: is geregeld in de artikelen 10:9 en 16 van de wet. Aanvullende regels over de plaatsvervangend voorzitter zijn verplaatst: Zie artikel 6 onder e en f (nieuw) bij artikel 20 (bestaand)]

Artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**
HOOFDSTUK III TAKEN EN BEVOEGDHEDEN ***Artikel 16*** **Taken en bevoegdheden dienst** ***1.*** *De deelnemers uit de gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen dragen bij deze regeling de bevoegdheden beschreven in Bijlage I bij deze regeling aan het algemeen bestuur over.* ***2.*** *Deelnemers en derden als bedoeld in artikel 18 kunnen aan het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de directeur mandaat verlenen ter uitvoering van de bevoegdheden van de betreffende deelnemer.* ***3.*** *Het nemen van zelfstandige besluiten op verzoeken om schadevergoedingen die veroorzaakt zouden zijn binnen het kader van de uitoefening van de onder de leden 1 en 2 van dit artikel genoemde bevoegdheden, is aan de deelnemers voorbehouden. Het nemen van deze besluiten wordt noch aan de bestuursorganen van de dienst overgedragen, noch opgedragen.*	**Hoofdstuk 3 Taken en bevoegdheden** **Artikel 19 Taken en bevoegdheden dienst** 1. De dienst voert voor de deelnemers het verplichte takenpakket uit en kan daarnaast **facultatieve taken uitvoeren**. 2. **De colleges kunnen** het dagelijks bestuur **of** de directeur van de dienst mandaat **geven voor hun** bevoegdheden **binnen het belang van deze regeling**. **3. Voor de uitvoering van de verplichte taken is mandaat van de colleges aan het dagelijks bestuur en de directeur van de dienst nodig.** 4. Voor het uitbreiden **of afbouwen van taken is** instemming van het algemeen bestuur vereist.

4. De dienst voert voor de deelnemers in ieder geval het basistakenpakket uit en kan daarnaast *ook het milieutakenpakket en/of plustaken uitvoeren. Bijlage I benoemt welke taken de dienst uitvoert.* **5.** Voor een uitbreiding *van de door de dienst uit te voeren taken en/of van de aan de dienst overgedragen bevoegdheden, is de goedkeuring van de raad, onderscheidenlijk provinciale staten van de betreffende deelnemer, alsmede unanieme* instemming van *zowel het dagelijks bestuur als* het algemeen bestuur vereist. ***6.*** Na besluitvorming als bedoeld in het vijfde lid wordt Bijlage I bij deze regeling aangepast *zonder dat sprake is van een wijziging als bedoeld in artikel 37 van deze regeling.* ***7.*** Een deelnemer kan *een verzoek tot vermindering van het takenpakket schriftelijk ter kennis brengen van de dienst, hetgeen wordt gelijkgesteld met een verzoek tot gedeeltelijke uittreding voor wat betreft deze taken zoals bedoeld in artikel 36 van de regeling.* **8.** Het voorgaande lid is niet van toepassing, wanneer wijzigingen in nationale en bovennationale wet- en regelgeving nopen tot wijzigingen in de bevoegdheidsverdeling ten aanzien van het takenpakket.	**<u>Artikel 20 Verplichte taken</u>** **1. De uitwerking van het verplichte takenpakket wordt overeengekomen in een dienstverleningsovereenkomst.** **2. Voor aanpassing van deze dienstverlening is instemming van het algemeen bestuur nodig. Het dagelijks bestuur bereidt daar een voorstel toe voor.** **<u>Artikel 21 Facultatieve taken</u>** **1. De uitwerking van de facultatieve taken wordt overeengekomen in een dienstverleningsovereenkomst.** 2. Een deelnemer kan **het algemeen bestuur schriftelijk verzoeken om aanpassing van de dienstverlening.** Bij het verminderen van de dienstverlening worden de **frictie**kosten gedragen door de deelnemer die de dienstverlening wil verminderen. In de dienstverleningsovereenkomst worden hier afspraken over vastgelegd. **Voor aanpassing van deze dienstverlening is instemming van het algemeen bestuur nodig als het financiële effect meer dan 3% van de facultatieve taken van de betreffende deelnemer is.**

Artikel 17 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**
Artikel 17 Relatie deelnemers – dienst 1. *Met betrekking tot* de uitvoering en nadere invulling van de taken en bevoegdheden *genoemd in artikel 16 worden door of namens het dagelijks bestuur en de deelnemers schriftelijke afspraken gemaakt in de vorm van een afsprakenkader.* *2. In het afsprakenkader kunnen bepalingen komen te staan inzake:* *a. de omvang en kwaliteit van de te verlenen diensten en te leveren producten door de dienst;* *b. de uitvoering in relatie tot de bepalingen in artikel 33;* *c. de samenwerkingsstructuur en het -overleg;* *d. informatieverstrekking en rapportages;* *e. verplichtingen en kwaliteitsborging, daaronder begrepen de verordeningen als bedoeld in artikel 18.23 van de Omgevingswet;* *f. mandaten en machtigingen;*	**<u>Artikel 22 Dienstverleningsovereenkomst</u>** **1. De dienstverleningsovereenkomst bestaat in elke geval uit drie delen:** **a. Deel A: Algemeen juridische bepalingen en afspraken;** **b. Deel B: Product-dienstencatalogus verplichte en facultatieve taken;** **c. Deel C: Financiën.** **2. De dienstverleningsovereenkomst wordt ten minste eens in de vijf jaar geëvalueerd door het algemeen bestuur.** **<u>Artikel 23 Beleidskader</u>**

g. archivering; *h. aansprakelijkheden en risico's;* *i. gegevensbeveiliging en klachten;* j. *duur, wijziging* en opzegging van het afsprakenkader. *3. Elke deelnemer stelt periodiek beleid vast, waarin de ontwikkelingsrichtingen in het te voeren beleid met betrekking tot de in deze regeling ingebrachte taken uiteen wordt gezet. Mede op basis van dit beleid stelt de dienst jaarlijks een uitvoeringsprogramma op.* 4. *In het uitvoeringsprogramma legt de dienst vast welke diensten en producten op grond van de dienstverleningsovereenkomsten bedoeld in het eerste lid van dit artikel worden geleverd aan de deelnemer of derde.*	**1. Op basis van het beleid van de deelnemers stelt de dienst jaarlijks een uitvoeringsprogramma conform artikel 13.8 van het Omgevingsbesluit op.** 2. **In het uitvoeringsprogramma legt de dienst vast welke diensten en producten op grond van de dienstverleningsovereenkomsten worden uitgevoerd voor de deelnemers of derden.**

Artikel 18 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 18 Taken op verzoek *1. De in artikel 16 aangeduide taken kunnen door de dienst op verzoek voor deelnemers en derden op grond van een dienstverleningsovereenkomst worden uitgevoerd.* *2. In de dienstverleningsovereenkomst worden in ieder geval bepalingen opgenomen met betrekking tot de kosten van de uitvoering van de taak en de bepalingen zoals genoemd in artikel 17 tweede lid.* 3. *In het uitvoeringsprogramma bedoeld in artikel 20 tweede lid onder b, legt de dienst vast welke diensten en producten op grond van de afsprakenkaders bedoeld in het eerste lid van dit artikel worden geleverd aan de deelnemer of derde.*	[Zie **artikelen 19-21 (nieuw)** bij artikel 16 (bestaand)]

Artikel 19 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 19 Delegatie en mandaat door de deelnemers *Vervallen.*	[Geen nieuwe tekst]

Artikel 20 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Gewijzigde tekst
Artikel 20* Algemeen bestuur** ***1. *Bij het algemeen bestuur berusten alle bevoegdheden die niet bij of krachtens deze regeling aan het dagelijks bestuur of de voorzitter zijn voorbehouden.* **2.** Het algemeen bestuur is *in ieder geval belast met en* bevoegd tot: a. het vaststellen van het *tweejaarlijkse* strategische beleidsplan *(*inclusief organisatie-ontwikkelings- en kwaliteitsborgingsplan*)*; b. het vaststellen van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma; c. het doen van voorstellen aan de deelnemers *omtrent toetreding tot, uittreding uit,* wijziging van of opheffing van de regeling; *d. het besluiten tot deelname aan en samenwerken met gemeenschappelijke regelingen en het (mede) oprichten van privaatrechtelijke rechtspersonen, nadat de raden en provinciale staten van de deelnemers in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen;* *e. het instellen van commissies met het oog op de behartiging van bepaalde belangen zoals bedoeld in artikel 25 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;* *f. tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling indien en voor zover nieuwe wetten en/of regels hiertoe nopen en het uitsluitend technische wijzigingen betreft. Voor een wijziging als hier bedoeld behoeft niet de procedure als omschreven in artikel 37 te worden gevolgd.* ***3.*** *Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur of aan een bestuurscommissie als bedoeld in het tweede lid onder e bevoegdheden van het algemeen bestuur over- of opdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen deze overdracht verzet. Het dagelijks bestuur kan deze bevoegdheden mandateren aan de directeur.*	**Artikel 6 Taken en bevoegdheden** Het algemeen bestuur is **in aanvulling op de wet** bevoegd tot: a. het vaststellen van het strategische beleidsplan, inclusief organisatieontwikkelings- en kwaliteitsborgingsplan; b. het vaststellen van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma en evaluatieverslag; c. het doen van voorstellen aan de deelnemers **over toetreden tot, wijzigen van of opheffen** van de regeling; d. **het doen van voorstellen aan de deelnemers naar aanleiding van een besluit tot uittreding van een of meerdere deelnemers;** e. **het aanwijzen van een plaatsvervangend voorzitter uit haar leden;** **f. het ontslaan van de plaatsvervangend voorzitter als deze het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit. Dit geldt niet voor zijn rol als lid van het algemeen bestuur.**

Artikel 21 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 21 Commissies	[Geen nieuwe tekst]

Vervallen.	

Artikel 22 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 22 Dagelijks bestuur **1.** Het dagelijks bestuur is *in ieder geval bevoegd en/of belast met*: *a.* *het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet of de regeling het algemeen bestuur hiermee is belast;* *b.* *beslissingen van het algemeen bestuur voor te bereiden en uit te voeren;* *c.* *regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van de dienst;* *d.* *ambtenaren te benoemen, te schorsen en te ontslaan;* *e.* *tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de dienst te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 55avan de Wgr;* *f.* *te besluiten, namens het openbaar lichaam, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover het het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.* ***2.*** *Het dagelijks bestuur neemt, ook alvorens is besloten tot het voeren van een rechtsgeding, alle conservatoire maatregelen en doet wat nodig is ter voorkoming van verjaring of verlies van bezit of recht.* ***3.*** *In aanvulling op het eerste lid onder e kan het dagelijks bestuur slechts besluiten tot het aangaan van geldleningen tot een totaalbedrag van 113.445,- euro per jaar. Voor het aangaan van geldleningen die dat bedrag overstijgen dient goedkeuring van het algemeen bestuur te worden verkregen.*	[Geen nieuwe tekst: is geregeld in de artikelen 57b van de wet en Boek 7, titel 710 van het Burgerlijk wetboek (overeenkomsten). Zie verder paragraaf 2.2 Dagelijks bestuur, artikelen 13 tot en met 16 (nieuw).]

Artikel 23 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 23 Voorzitter	

1. *De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur.* ***2.*** *De stukken die van het algemeen bestuur of van het dagelijks bestuur uitgaan, worden door de voorzitter ondertekend. Het dagelijks bestuur kan hem toestaan de ondertekening op te dragen aan een ander lid van dit bestuur, aan de secretaris-directeur of aan een of meer andere ambtenaren van de dienst.* ***3.*** *De voorzitter vertegenwoordigt de dienst in en buiten rechte. Indien de voorzitter behoort tot het bestuur van een deelnemer die partij is in een geding waarbij de dienst betrokken is, oefent een ander door het dagelijks bestuur uit zijn midden aan te wijzen lid deze bevoegdheid uit.*	[Geen nieuwe tekst: is geregeld in de artikelen 12 en 57d van de wet en voor het verlenen van mandaat in de Algemene wet bestuursrecht.]

Artikel 24 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 24 **Secretaris** **1.** Het algemeen bestuur benoemt de secretaris van het algemeen en dagelijks bestuur en *kan hem tevens* schorsen *en* ontslaan. **2.** De secretaris *staat* het algemeen*,* en *het* dagelijks bestuur, de voorzitter en eventuele commissies *bij* de uitoefening van hun taak *terzijde*. **3.** Alle stukken die van het algemeen en dagelijks bestuur uitgaan worden door de secretaris mede ondertekend. **4.** De secretaris is in de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur aanwezig, tenzij het algemeen *en/of* dagelijks bestuur bepaalt dat de secretaris bij bepaalde (*onder*delen van) vergaderingen niet aanwezig *dient te zijn*. **5.** De secretaris *is verantwoordelijk voor het opmaken van* de verslagen van de vergaderingen van het algemeen en het dagelijks bestuur.	**Paragraaf 2.4 Secretaris** **Artikel 18 Secretaris** 1. Het algemeen bestuur benoemt de secretaris en kan de secretaris schorsen **of** ontslaan. 2. De secretaris **ondersteunt** het algemeen en dagelijks bestuur, de voorzitter en eventuele commissies in de uitoefening van hun taak. 3. Alle stukken die van het algemeen en dagelijks bestuur uitgaan worden door de secretaris mede ondertekend. 4. De secretaris is in de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur aanwezig, tenzij het algemeen **of** dagelijks bestuur bepaalt dat de secretaris bij bepaalde (**delen** van) vergaderingen niet aanwezig **is**. 5. De secretaris **zorgt voor** de verslagen van de vergaderingen van het algemeen en het dagelijks bestuur.

Artikel 25 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
HOOFDSTUK IV DIRECTIE EN PERSONEEL	**Hoofdstuk 4 Directie en personeel**

Artikel 25* Directeur** ***1. *De directeur is het hoofd van de dienst.* ***2.*** *De secretaris van het algemeen en dagelijks bestuur wordt door het dagelijks bestuur benoemd en ontslagen als directeur.* ***3.*** *De directeur kan worden geschorst door het dagelijks bestuur.* ***4.*** *De directeur kan zich in zijn taken en onder zijn verantwoording laten bijstaan door door hem aan te wijzen personen.*	**<u>Artikel 24</u> Directeur** **1. De dienst heeft een directeur die onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur leiding geeft aan de ambtelijke organisatie en zorgt voor een juiste uitvoering van de taken van de dienst.** 2. De directeur fungeert als secretaris van het algemeen en dagelijks bestuur**, nadat hij door het algemeen bestuur is benoemd tot secretaris**.

Artikel 26 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 26* Rechtspositie en bezoldiging** ***1. *Het algemeen bestuur stelt voor het personeel van het openbaar lichaam de rechtspositie vast conform de CAR/UWO voor het gemeentepersoneel.* ***2.*** *Met betrekking tot tussentijdse wijzigingen van de CAR/UWO is het dagelijks bestuur bevoegd deze reeds toe te passen voor het personeel. Het algemeen bestuur stelt deze tussentijdse wijzigingen in de rechtspositie periodiek vast, waar nodig met terugwerkende kracht.* **3.** Het algemeen bestuur beslist op voorstel van het dagelijks bestuur over de toepassing van *overige* arbeidsvoorwaarden.	**<u>Artikel 25</u> Rechtspositie en bezoldiging** Het algemeen bestuur beslist op voorstel van het dagelijks bestuur over de toepassing van **de** arbeidsvoorwaarden.

Artikel 27 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
HOOFDSTUK V FINANCIËLE BEPALINGEN ***<u>Artikel 27 Financieel beheer</u>*** *<u>Het algemeen bestuur stelt regels vast met betrekking tot:</u>* *a. <u>de organisatie van de administratie en het kasbeheer;</u>* *b. <u>de controle op het geldelijke beheer en de boekhouding.</u>*	**<u>Hoofdstuk 5 Financiële bepalingen</u>** [Geen nieuwe tekst. Is geregeld in de Provinciewet.]

De artikelen 216 tot en met 219 van de Provinciewet zijn van overeenkomstige toepassing.	

Artikel 28 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 28 Boekjaar **1.** Het boekjaar van de dienst is gelijk aan het kalenderjaar. **2.** Het eerste boekjaar loopt vanaf de datum van inwerkingtreding van deze regeling tot en met 31 december daaraanvolgend.	**Artikel 26 Boekjaar** **1.** Het boekjaar van de dienst is gelijk aan het kalenderjaar. **2.** Het eerste boekjaar loopt vanaf de datum van inwerkingtreding van deze regeling tot en met 31 december daaraanvolgend.

Artikel 29 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 29 Begroting ***1.*** *Het algemeen bestuur stelt de begroting vast in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient.* ***2.*** *Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 september van het jaar voorafgaande dat waarvoor de begroting dient, toe aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.* ***3.*** *Het dagelijks bestuur zendt de algemene financiële en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening vóór 30 april toe aan de raden van de deelnemende gemeenten resp. provinciale staten van de provincie.* **4.** Voor de samenstelling van de jaarlijkse begroting wordt uitgegaan van de in de laatst vastgestelde begroting opgenomen ramingen en wijzigingen en wordt *tevens* rekening gehouden met de laatst bekende *cao-afspraken zoals deze gelden voor de gemeentelijke overheid*, het prijsindex-cijfer voor de overheidsconsumptie en inclusief autonome ontwikkelingen. **5.** De begroting wordt voorzien van een *memorie van* toelichting waarin voldoende inzicht wordt gegeven in de kosten in relatie tot de te leveren diensten *en/of* producten.	**Artikel 27 Begroting** 1. Voor de samenstelling van de jaarlijkse begroting wordt uitgegaan van de in de laatst vastgestelde begroting opgenomen ramingen en wijzigingen en wordt **ook** rekening gehouden met de laatst bekende **cao-Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties**, het prijsindexcijfer voor de overheidsconsumptie en inclusief autonome ontwikkelingen. 2. De begroting wordt voorzien van een toelichting waarin voldoende inzicht wordt gegeven in de kosten in relatie tot de te leveren diensten **of** producten **en** waarin de hoofdlijnen van de gewenste (beleids)ontwikkelingen in het samenwerkingsgebied worden aangegeven. 3. Aan de begroting wordt een meerjarenprognose toegevoegd. 4. De meerjarenprognose omvat een globale raming van uitgaven en inkomsten en wordt van een toelichting voorzien. 5. De in de meerjarenprognose op te nemen ramingen worden gebaseerd op het loon- en kostenpeil dat geldt voor de samenstelling van de jaarlijkse begroting. 6. Op het wijzigen van de begroting zijn **het tweede tot en met het vijfde lid** zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing, tenzij het technische begrotingswijzigingen betreft die niet zorgen voor een verhoging van de bijdragen van de deelnemers. Voor laatstgenoemde

6. De begroting gaat vergezeld van een beredeneerde toelichting, waarin de hoofdlijnen van de gewenste (beleids)ontwikkelingen in het samenwerkingsgebied worden aangegeven. **7.** Aan de begroting wordt een meerjarenprognose toegevoegd. **8.** De meerjarenprognose omvat een globale raming van uitgaven en inkomsten en wordt van een toelichting voorzien. **9.** De in de meerjarenprognose op te nemen ramingen worden gebaseerd op het loon- en kostenpeil dat geldt voor de samenstelling van de jaarlijkse begroting. ***10.*** *De raden van de deelnemende gemeenten en provinciale staten van de provincie kunnen binnen twaalf weken na de datum van toezending van de ontwerpbegroting bij het dagelijks bestuur hun zienswijze naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin die zienswijze is vervat, bij de begroting zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.* **11.** Op het wijzigen van de begroting zijn *de leden 2 tot en met 7* zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing, tenzij het technische begrotingswijzigingen betreft die niet zorgen voor een verhoging van de bijdragen van de deelnemers. Voor laatstgenoemde begrotingswijzigingen is het algemeen bestuur bevoegd deze vast te stellen zonder daarvoor een zienswijze van de deelnemers te verzoeken.	begrotingswijzigingen is het algemeen bestuur bevoegd deze vast te stellen zonder daarvoor een zienswijze van de deelnemers te verzoeken.

Artikel 29a wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**
***Artikel 29a* Zienswijzen bij voorgenomen besluiten** Buiten de *bij of krachtens de wet* bepaalde gevallen zijn er geen besluiten van het algemeen bestuur, dagelijks bestuur en voorzitter, waarvoor aan de raden *van de deelnemende gemeenten of provinciale staten van de deelnemende provincies een zienswijze,* als bedoeld in artikel 10, vijfde lid *jº artikel 52 eerste lid,* van de wet wordt gevraagd.	**Artikel 17** ***Zienswijzen bij voorgenomen besluiten*** Buiten de **in wet- en regelgeving** bepaalde gevallen zijn er geen besluiten van het algemeen bestuur, dagelijks bestuur en voorzitter waarvoor **eerst** aan de raden **en staten van de deelnemers** een zienswijze als bedoeld in artikel 10, vijfde lid van de wet wordt gevraagd.

Artikel 30 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**

Artikel 30 Rekening **1.** Van de baten en lasten van de dienst *wordt* door het dagelijks bestuur over elk dienstjaar verantwoording *afgelegd* aan het algemeen bestuur *onder overlegging van* de jaarrekening en het jaarverslag met de daarbij behorende bescheiden. Het algemeen bestuur onderzoekt de jaarrekening en het jaarverslag zonder uitstel en stelt haar vast *<u>vóór 15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de rekening en het verslag betrekking hebben</u>*. **2.** De SiSa-verantwoordingsbijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen maakt onderdeel uit van de toelichting op de jaarrekening. Het dagelijks bestuur verantwoordt zich door middel van de jaarrekening over de uitvoering van de regelingen van de specifieke uitkeringen *overeenkomstig het bepaalde in* artikel 17a van de Financiële- verhoudingswet *<u>uiterlijk 15 juli van het jaar volgend op het begrotingsjaar aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.</u>* **3.** Het dagelijks bestuur zendt de vastgestelde jaarrekening en het jaarverslag ter kennisneming aan de raden *van de gemeenten* en provinciale staten *van de provincie*.	**Artikel 28 Rekening** 1. Van de baten en lasten van de dienst **legt** het dagelijks bestuur over elk dienstjaar verantwoording **af** aan het algemeen bestuur **met** de jaarrekening en het jaarverslag en de daarbij behorende bescheiden. Het algemeen bestuur onderzoekt de jaarrekening en het jaarverslag zonder uitstel en stelt haar **binnen de wettelijke termijn** vast. 2. De SiSa-verantwoordingsbijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen maakt deel uit van de toelichting op de jaarrekening. Het dagelijks bestuur verantwoordt zich met de jaarrekening over de uitvoering van de regelingen van de specifieke uitkeringen **volgens** artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet. 3. Het dagelijks bestuur zendt de vastgestelde jaarrekening en het jaarverslag ter kennisneming aan de raden en provinciale staten van de **deelnemers**.

Artikel 30a wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 30a* Tussenrapportage** **1.** Het algemeen bestuur stelt **tweemaal** per jaar een tussenrapportage vast met daarin informatie over het lopende begrotingsjaar. **2.** In *deze* rapportage *wordt ingegaan op* de beleidsmatige en financiële tussenstand. ***3. In de rapportage *worden* de afwijkingen in de geleverde prestaties ten opzichte van de geraamde prestaties *benoemd en toegelicht.* **4.** In de rapportage *wordt ingegaan op* de *overige zaken die van belang zijn om kennis te kunnen nemen van* de stand van zaken. **5.** *De vastgestelde rapportages worden door het algemeen bestuur vóór 15 juli en 15 december aan de colleges gezonden*.	**<u>Artikel 29</u> Tussenrapportage** 1. Het algemeen bestuur stelt **een keer** per jaar een tussenrapportage vast met daarin informatie over het lopende begrotingsjaar. 2. In **de** rapportage **staan:** **a.** de beleidsmatige en financiële tussenstand**;** **b.** de afwijkingen in de geleverde prestaties ten opzichte van de geraamde prestaties **met een toelichting;** **c.** overige **relevante** zaken **voor** de stand van zaken. **3. Het algemeen bestuur stuurt de tussenrapportage van het betreffende jaar aan de deelnemers.**

Artikel 31 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 31 **Rekeningresultaat** Verrekening van het verschil tussen de betaalde voorschotten en het jaarrekeningresultaat *vindt plaats onmiddellijk* na vaststelling van de rekening*, waarbij* negatieve resultaten worden verrekend met de algemene reserve *en positieve resultaten eerst dienen tot aanzuivering van de algemene reserve tot 260.000,-euro en waarna verrekening dient plaats te vinden* met de deelnemers. *Ophoging van de algemene reserve* tot boven voornoemd bedrag *ten gevolge van* toetreding van nieuwe deelnemers of de uitbreiding van ingebrachte taken door bestaande deelnemers *kan plaatsvinden bij besluit van het algemeen bestuur*.	**<u>Artikel 30</u> Rekeningresultaat** 1. Verrekening van het verschil tussen de betaalde voorschotten en het jaarrekeningresultaat **volgt meteen** na vaststelling van de rekening. Negatieve resultaten worden verrekend met de algemene reserve**. Positieve resultaten vullen eerst de algemene reserve aan tot door het algemeen bestuur vastgestelde weerstandsratio bereikt is en worden daarna verrekend** met de deelnemers. 2. **Het algemeen bestuur kan besluiten tot** verhoging van de algemene reserve tot boven voornoemd bedrag **bij** toetreding van nieuwe deelnemers of uitbreiding van ingebrachte taken door bestaande deelnemers.

Artikel 32 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 32 **Financiering** **1.** De dienst verantwoordt zich in de begroting en de jaarstukken over de in artikel 8 van de Wet financiering decentrale overheden genoemde gegevens, conform de bij of krachtens die wet gestelde normen en regels. Bij afwijkingen dan wel dreigende overschrijding van de in de Wet financiering de centrale overheden genoemde normen, wordt daarover afzonderlijk en onverwijld gerapporteerd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. **2.** Als de garantstelling van één of meer deelnemers nodig is, *in verband met het aangaan van geldleningen en/of rekening courantovereenkomsten*, dan wordt het conceptbesluit *tot het aangaan van een geldlening, een rekening-courant-overeenkomst of het uitlenen van geld,* aan de *desbetreffende respectievelijk* aan alle deelnemers ter **goedkeuring** voorgelegd. **3.** Voor het betalen van rente en aflossing van *aan te gane* geldleningen en in rekening-courant op te nemen gelden staan de deelnemers garant voor zover *ter zake* door andere overheidsorganen geen garantie is verstrekt. De deelnemers nemen aan de garantie deel in de	**<u>Artikel 31</u> Financiering** 1. De dienst verantwoordt zich in de begroting en de jaarstukken over de in artikel 8 van de Wet financiering decentrale overheden genoemde gegevens, conform de bij of krachtens die wet gestelde normen en regels. Bij afwijkingen of dreigende overschrijding van de in de Wet financiering decentrale overheden genoemde normen, wordt daarover afzonderlijk en onverwijld gerapporteerd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. 2. Als garantstelling van één of meer deelnemers nodig is **voor een geldlening of een rekening-courant overeenkomst of het uitlenen van geld**, dan wordt het conceptbesluit **hiervoor** aan de **betrokken deelnemer of** aan alle deelnemers ter **besluitvorming** voorgelegd. 3. De betrokken deelnemers staan garant voor het betalen van rente en aflossing van **de geldlening** en in rekening-courant op te nemen gelden voor zover door andere overheidsorganen geen garantie is verstrekt. De **betrokken** deelnemers nemen aan de garantie deel in de verhouding van de omzet van de deelnemer in het voorgaande jaar.

verhouding van het aantal inwoners op 1januari van het jaar voorafgaande aan dat waarin de garantie is verleend.	

Artikel 33 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 33 **Verdeling van baten en lasten** **1.** De lasten van de dienst worden gedekt door: **a.** bijdragen van de deelnemers voor de uitoefening van *taken zoals bedoeld in artikel 16*; **b.** bijdragen van de deelnemers aan schadevergoedingen. Deze schadevergoedingen komen volledig ten laste van de deelnemer *binnen wiens aan de dienst opgedragen of overgedragen takenpakket, besluiten als bedoeld in artikel 22 zijn genomen*; **c.** *inkomsten uit de uitvoering van dienstverleningsovereenkomsten, onder meer op grond van artikel 18*; **d.** subsidies, andere bijdragen dan de onder a van dit artikel bedoelde bijdragen en schenkingen; **e.** overige inkomsten; **f.** reserves. ***2.*** *De hoogte van de bijdragen bedoeld in het eerste lid onder a wordt voor de gemeenten Beverwijk, Haarlem, Heemskerk, Uitgeest, Velsen en de provincie Noord-Holland voor de uitoefening van taken als bedoeld in artikel 16 per deelnemer telkens voor een periode van 3 jaar op basis van de door de dienst jaarlijks vastgelegde tijdschrijfgegevens door het algemeen bestuur vastgesteld.* ***3.*** *De hoogte van de bijdragen bedoeld in het eerste lid onder a wordt voor de gemeenten Bloemendaal, Edam-Volendam, Heemstede, Landsmeer, Purmerend, Oostzaan, Waterland, Wormerland en Zandvoort voor de uitoefening van taken als bedoeld in artikel 16 gesteld op jaarlijks een bedrag in een keer. De som in een keer wordt jaarlijks door het algemeen bestuur vastgesteld. De basis voor de berekening van de som in een keer is de minimale afname van 1.115 uur voor gemeente Bloemendaal, 1.917 uur voor gemeente Edam-Volendam, 1.115 uur voor gemeente Heemstede, 680 uur voor gemeente Landsmeer, 621 uur voor gemeente Oostzaan, 1.070 uur*	**<u>Artikel 32</u> Verdeling van baten en lasten** 1. De lasten van de dienst worden gedekt door: a. bijdragen van de deelnemers voor de uitoefening van **verplichte taken, zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst**; b. bijdragen van de deelnemers voor **de uitoefening van facultatieve taken, zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst**; c. bijdragen van de deelnemers aan schadevergoedingen. Deze schadevergoedingen komen volledig ten laste van de deelnemer **voor wie de dienst de taak uitvoert**. d. subsidies, andere bijdragen dan de onder a. bedoelde bijdragen en schenkingen; e. overige inkomsten; f. reserves. 2. **Het algemeen bestuurt stelt de hoogte van de bijdragen in het eerste lid, aanhef en onder a en b steeds voor vijf jaar vast op basis van de door de dienst jaarlijks vastgelegde tijdschrijfgegevens**.

voor gemeente Waterland, 1.384 uur voor gemeente Wormerland en 1.346 uur voor gemeente Zandvoort.	

Artikel 34 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
HOOFDSTUK VI ARCHIEFBESCHEIDEN ***Artikel 34* Archiefbescheiden** ***1.*** Het dagelijks bestuur is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de organen van de dienst, overeenkomstig een door het algemeen bestuur, met inachtneming van artikel 40 van de Archiefwet *1995* vast te stellen *regeling (Archiefverordening), die aan gedeputeerde staten moet worden medegedeeld.* ***2.*** *Het dagelijks bestuur is tevens belast met de zorg voor de archiefbescheiden die worden gevormd krachtens de aan het samenwerkingsverbandgedelegeerde taken.* **3.** Voor de bewaring van de op grond van *artikel 12, eerste lid en artikel 13 van de* Archiefwet *1995* over te brengen archiefbescheiden *van de in deze regeling genoemde bestuursorganen is aangewezen de archiefbewaarplaats van de gemeente waarbinnen de dienst is gevestigd*. ***4.*** Voor de door *deelnemende gemeenten of provincie(s)* gemandateerde taken berust de zorg voor de *desbetreffende* archiefbescheiden bij deze *gemeenten of provincie(s).* **5.** De *secretaris* (-directeur) *is belast met het beheer* van de archiefbescheiden, *voor zover deze archiefbescheiden* niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats. **6.** De archivaris *is belast met het* toezicht op het beheer van de archiefbescheiden, *voor zover deze archiefbescheiden* niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats. ***7.*** *Met het toezicht op de bewaring en het beheer van de archiefbescheiden van de gemandateerde taken is belast de archivaris van de desbetreffende gemeente of provincie.* ***8.*** *Bij opheffing van de gemeenschappelijke regeling wordt ten aanzien van de archiefbescheiden een voorziening getroffen conform artikel 4 lid 1 van de Archiefwet 1995.*	**Hoofdstuk 6 Archiefbescheiden** **Artikel 33 Archiefbescheiden** 1. Het dagelijks bestuur **zorgt voor de** archiefbescheiden **van de dienst volgens de geldende** Archiefwet **en de door het algemeen bestuur vastgestelde regels op basis van de geldende Archiefwet.** 2. Voor de bewaring van de op grond **van de geldende** Archiefwet over te brengen archiefbescheiden **is de gemeente waar de dienst is gevestigd, aangewezen als archiefbewaarplaats.** 3. Voor de door de **deelnemers** gemandateerde taken berust de zorg voor **de archiefbescheiden** bij deze **deelnemers.** 4. De archivaris van de deelnemers houdt toezicht op de bewaring en het beheer van de archiefbescheiden van de gemandateerde taken. 5. De directeur **beheert** de archiefbescheiden, **die nog niet zijn overgebracht** naar de archiefbewaarplaats. 6. De archivaris **houdt** toezicht op het beheer van de archiefbescheiden, **die nog** niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.

Artikel 35 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
HOOFDSTUK VII TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING ***Artikel 35* Toetreding** **1.** Het algemeen bestuur doet *naar aanleiding van* een verzoek tot toetreding een voorstel *omtrent* toetreding aan de deelnemers en kan daarbij voorwaarden stellen. ***2.*** *Toetreding vindt plaats bij daartoe strekkende besluiten van de bevoegde bestuursorganen van alle deelnemers.* **3.** *De toetreding gaat in met ingang van een nader te bepalen datum, vastgesteld door het algemeen bestuur en de nieuwe deelnemer, een en ander met inachtneming van bekendmaking van de benodigde besluiten conform artikel 44 van deze regeling.*	**Hoofdstuk 7 Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing** **Artikel 34 Toetreding** Het algemeen bestuur doet **na** een verzoek tot toetreding een voorstel **over** toetreding aan de deelnemers en kan daarbij voorwaarden stellen. Toetreding is alleen mogelijk bij unaniem besluit van het algemeen bestuur.

Artikel 36 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 36* Uittreding** ***1. *Een deelnemer kan besluiten uit de regeling te treden.* **2.** De procedure van uittreding begint zodra het algemeen bestuur het uittredingsbesluit van de deelnemer heeft ontvangen. **3.** De uittredingstermijn is drie jaar. De termijn **begint te lopen** *na het* uittredingsbesluit. De feitelijke uittreding gaat in op 1 januari. Het algemeen bestuur kan van deze termijn afwijken. **4.** **Uitgangspunt** bij uittreding is dat de gevolgen voor rekening komen van de uittredende deelnemer. De gevolgen voor het vermogen bestaan in ieder geval uitpersoneelslasten en overige financiële lasten. **5.** Uitgangspunt is dat het personeel, dat toe te rekenen is aan de werkzaamheden voor de uittredende deelnemer, in dienst treedt van de uittredende deelnemer. Als dit niet mogelijk is dan komen de afvloeiingskosten voor rekening van de uittredende deelnemer.	**Artikel 35 Uittreding** 1. De procedure van uittreding begint zodra het algemeen bestuur het uittredingsbesluit van de deelnemer ontvangt. 2. De uittredingstermijn is drie jaar. De termijn **start** na **ontvangst van** het uittredingsbesluit. De feitelijke uittreding gaat in op 1 januari. Het algemeen bestuur kan van deze termijn afwijken. 3. Bij uittreding komen de gevolgen voor rekening van de uittredende deelnemer. De gevolgen voor het vermogen bestaan in ieder geval uit personeelslasten en overige financiële lasten. 4. Uitgangspunt is dat het personeel, dat toe te rekenen is aan de werkzaamheden voor de uittredende deelnemer, in dienst treedt van de uittredende deelnemer. Als dit niet mogelijk is dan komen de afvloeiingskosten voor rekening van de uittredende deelnemer. 5. Onder overige financiële lasten als bedoeld in het **derde** lid, wordt onder meer verstaan financiële, juridische, en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.

6. Onder overige financiële lasten als bedoeld in het *vierde* lid, wordt onder meer verstaan financiële, juridische, en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding. **7.** Het dagelijks bestuur geeft aan een onafhankelijke derde de opdracht om een impactanalyse op te stellen. Over deze opdracht heeft het dagelijks bestuur overleg met de uittredende deelnemer. **8.** De kosten voor de impactanalyse zijn voor de uittredende deelnemer. **9.** Na de impactanalyse wordt een projectgroep samengesteld die het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer op basis van de impactanalyse adviseert. **10.** De projectgroep bestaat in ieder geval uit: **a.** de financiële *controllers* van de uittredende deelnemer; **b.** de financiële controller van de dienst; **c.** een afgevaardigde van het dagelijks bestuur; **d.** een afgevaardigde van de uittredende deelnemer. **11.** De uittreedsom is gelijk aan de afvloeiingskosten als bedoeld in *lid 4*, de overige financiële lasten als bedoeld in *lid 6*. **12.** Het algemeen bestuur stelt de uittreedsom vast met in achtneming van het advies van de projectgroep. **13.** De uittreedsom kan door de uittredende deelnemer gespreid betaald worden gedurende een periode van drie jaar na vaststelling van de uittreedsom.	6. Het dagelijks bestuur geeft aan een onafhankelijke derde de opdracht om een impactanalyse of uittredingsplan op te stellen. Over deze opdracht heeft het dagelijks bestuur overleg met de uittredende deelnemer. 7. De kosten voor deze impactanalyse of uittredingsplan zijn voor de uittredende deelnemer. 8. Na de impactanalyse of uittredingsplan wordt een projectgroep samengesteld die het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer op basis van de impactanalyse of uittredingsplan adviseert. 9. De projectgroep bestaat in ieder geval uit: a. de financiële **controller** van de uittredende deelnemer; b. de financiële controller van de dienst; c. een afgevaardigde van het dagelijks bestuur; d. een afgevaardigde van de uittredende deelnemer. 10. De uittreedsom is gelijk aan de afvloeiingskosten als bedoeld in **het vierde lid,** de overige financiële lasten als bedoeld in **het vijfde lid**. 11. Het algemeen bestuur stelt de uittreedsom vast met in achtneming van het advies van de projectgroep op basis van unanimiteit. 12. De uittreedsom kan door de uittredende deelnemer gespreid betaald worden gedurende een periode van drie jaar na vaststelling van de uittreedsom.

Artikel 37 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	**Nieuwe tekst**
Artikel 37* Wijziging** ***1. *De regeling kan worden gewijzigd indien de deelnemers hiertoe besluiten.* **2.** *Indien* het algemeen bestuur wijziging *wenselijk acht*, doet het *een daartoe strekkend* voorstel aan de deelnemers. ***3.*** *Een wijziging treedt in werking op een nader te bepalen datum, vastgesteld door het algemeen bestuur, een en ander met inachtneming van bekendmaking van de benodigde besluiten conform artikel 44 van deze regeling.*	**Artikel 36 Wijziging** *Als* het algemeen bestuur een wijziging van de regeling *wenst*, doet het een voorstel aan de deelnemers.

Artikel 38 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 38 **Opheffing** **1.** De regeling wordt opgeheven wanneer *tenminste tweederde van het aantal deelnemers* daartoe besluit. **2.** De in het eerste lid bedoelde besluitvorming vindt *niet plaats dan* nadat het algemeen bestuur een liquidatieplan heeft vastgesteld, de raden *onderscheidenlijk* provinciale staten van de deelnemers gehoord. **3.** Het liquidatieplan *voorziet* tenminste *in* de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële gevolgen van de opheffing en *voorziet tevens* in de gevolgen *die de opheffing heeft* voor het personeel van de dienst, *waaronder mede wordt verstaan* de toewijzing van personeel van de dienst aan de deelnemers.	**<u>Artikel 37</u> Opheffing** 1. De regeling wordt opgeheven wanneer het **algemeen bestuur** daartoe besluit. 2. De in het eerste lid bedoelde besluitvorming vindt **pas** plaats nadat het algemeen bestuur een liquidatieplan heeft vastgesteld en de raden **en** provinciale staten van de deelnemers heeft gehoord. 3. Het liquidatieplan **bevat** tenminste de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële gevolgen van de opheffing en in de gevolgen voor het personeel van de dienst, **inclusief** de toewijzing van personeel van de dienst aan de deelnemers.

Artikel 39 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 39 **Vereffening vermogen** **1.** De dienst blijft na zijn ontbinding voortbestaan *voor zover dit tot* vereffening van zijn vermogen *noodzakelijk* is. Bij de vereffening wordt het liquidatieplan betrokken. **2.** Het dagelijks bestuur wordt als vereffenaar aangewezen.	**<u>Artikel 38</u> Vereffening vermogen** 1. De dienst blijft na zijn ontbinding voortbestaan **zolang dit voor** de vereffening van zijn vermogen **nodig** is. Bij de vereffening wordt het liquidatieplan betrokken. 2. Het dagelijks bestuur wordt als vereffenaar aangewezen.

Artikel 40 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
HOOFDSTUK VIII GESCHILLEN **Artikel 40** *Vervallen.*	[Geen nieuwe tekst]

Artikel 41 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst

HOOFDSTUK IX AANSPRAKELIJKHEID **Artikel 41 Aansprakelijkheid** **1.** De dienst verzekert zich tegen: a. civielrechtelijke aansprakelijkheid voor schade aan personen en goederen; b. wettelijke aansprakelijkheid voor vermogensschade. **2.** *Indien en voor zover* de verzekering een voor rekening van de dienst komende schade niet dekt, komt deze voor rekening van de *desbetreffende* deelnemer *binnen* wiens *aan de dienst overgedragen of opgedragen* takenpakket de *schadeveroorzakende gebeurtenis is voorgevallen* of de dienst. **3.** De afzonderlijke deelnemers verzekeren zich tegen het risico van bestuurdersaansprakelijkheid voor structurele *en/of* incidentele bedrijfsschade en vermogensschade.	**<u>Hoofdstuk 8 Aansprakelijkheid</u>** **Artikel 39 Aansprakelijkheid** 1. De dienst verzekert zich tegen: a. civielrechtelijke aansprakelijkheid voor schade aan personen en goederen; b. wettelijke aansprakelijkheid voor vermogensschade. 2. **Als** de verzekering een voor rekening van de dienst komende schade niet dekt, komt deze voor rekening van de deelnemer wiens takenpakket de **schade veroorzaakte .** 3. De afzonderlijke deelnemers verzekeren zich tegen het risico van bestuurdersaansprakelijkheid voor structurele **of** incidentele bedrijfsschade en vermogensschade.

Artikel 42 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
HOOFDSTUK X OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN **Artikel 42 Titel en looptijd regeling** **1.** *De regeling wordt aangehaald als: de* Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond. ***2.*** *<u>De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.</u>*	**Artikel 43 Citeertitel** Deze regeling wordt aangehaald als: Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond.

Artikel 43 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 43 *Wijziging wettelijke regelingen* *Indien ten gevolge van* wijziging van wettelijke regelingen *werkzaamheden als bedoeld in artikel 16 gaan strekken ter uitvoering van een andere*	**Artikel 41 <u>Overgangsrecht</u>** **Als door** wijziging van wet- en regelgeving **de door de dienst uit te voeren taken onder een andere wet- of regelgeving vallen, of** niet

regeling dan ter uitvoering waarvan zij ten tijde van het van kracht worden van deze gemeenschappelijke regeling strekten, dan wel indien in deze werkzaamheden ten gevolge van een dergelijke wijziging veranderingen optreden, blijven *zij, voor zover hun strekking en omvang door die wijziging* niet wezenlijk veranderen, *behoren tot de taken die overeenkomstig artikel 16* aan de dienst zijn opgedragen *en overgedragen*.	wezenlijk veranderen, **blijven het taken die** aan de dienst zijn opgedragen.

Artikel 44 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 44 *Toezending,* bekendmaking en inwerkingtreding ***1.*** *Het provinciebestuur draagt zorg voor de toezending van deze regeling en van de besluiten tot toe- en uittreding, wijziging of opheffing aan gedeputeerde staten.* **2.** Deze regeling treedt in werking op 1 januari 1998 dan wel later op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin goedkeuring doorgedeputeerde staten en inschrijving in het gemeentelijk register overeenkomstig artikel 27 van de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft plaatsgevonden. ***3.*** *<u>De colleges van de deelnemers dragen op de gebruikelijke wijze zorg voor bekendmaking van besluiten tot toe- en uittreding, wijziging of opheffing.</u>* ***4.*** *Het provinciebestuur maakt de (gewijzigde) regeling tijdig in de provincie en alle deelnemende gemeenten bekend in het provincieblad.*	**Artikel 42 Bekendmaking en inwerkingtreding** **1. Gedeputeerde staten zorgen voor bekendmaking van deze regeling en van besluiten tot toe- en uittreding, wijziging of opheffing.** 2. Deze regeling treedt in werking op 1 januari 1998 dan wel later op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin goedkeuring door gedeputeerde staten en inschrijving in het gemeentelijk register overeenkomstig artikel 27 van de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft plaats gevonden.

Artikel 44a wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
***Artikel 44a* Evaluatie** **1.** Het algemeen bestuur evalueert iedere vier jaar het functioneren van de omgevingsdienst en de dienstverlening aan de deelnemers en bepaalt hierbij de specifieke onderwerpen waar de evaluatie over gaat.	**<u>Hoofdstuk 9 Slotbepalingen</u>** **<u>Artikel 40</u> Evaluatie** 1. Het algemeen bestuur evalueert iedere vier jaar het functioneren van de dienst en de dienstverlening aan de deelnemers en bepaalt hierbij de specifieke onderwerpen waar de evaluatie over gaat.

2. Het algemeen bestuur rapporteert *aan gedeputeerde staten en de colleges wat* het resultaat *is* van de evaluatie en *vermeld daarbij* de conclusies. **3.** *De* wijze waarop de evaluatie en de rapportage plaatsvindt*, wordt nader bepaald door het algemeen bestuur*.	2. Het algemeen bestuur rapporteert aan **de colleges** het resultaat en de conclusies van de evaluatie. **3. Het algemeen bestuur bepaalt de** wijze waarop de evaluatie en de rapportage plaatsvindt**.**

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Kadernota 2027

Omgevingsdienst IJmond

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Inhoud

1 Inleiding 1
1.1 Toekomstbestendig ODIJmond 1
1.2 Doorontwikkeling interne organisatie 2

2 Opzet en opbouw kadernota 5

3 Ontwikkelingen & dienstverlening 6
3.1 Aangepaste dienstverlening 6
3.2 Ontwikkelingen 8

4 Doorontwikkeling organisatie 10

5 Uitgangspunten en omvang nieuwe financiering 12
5.1 Uitgangspunten nieuwe financiering 12
5.2 Wijzigingen in de opzet van de financiering 13
5.3 Uitgangspunten bij het berekenen van de nieuwe uren (de SOLL-situatie) 13
5.4 Bestuurlijke keuzes richting het financieel effect begroting 2027 14
5.5 Uurtarief ODIJmond 15
5.6 Ramingen van het Centraal Planbureau 16
5.7 Voorlopig financieel effect begroting 2027 17

6 BIJLAGE - Resultaten kadernota 2027 18
6.1 De productgroepen 18
6.2 Bedrijfsvoering en overhead 19

1 Inleiding

In opdracht van ons bestuur is in 2024 een analyse uitgevoerd naar waar de organisatie staat met de uitvoering van haar opdracht en in welke mate de organisatie in staat is deze opdracht te kunnen blijven uitvoeren, met borging van kwaliteit van de dienstverlening en met oog voor de toekomstige opgave. De rapportage 'Twee zijden van de medaille' gaf het beeld van een kostenefficiënte dienst, die nabij haar deelnemers acteert met een hoge mate van maatwerk en flexibiliteit in haar dienstverlening. Aan de andere kant kwam een dienst naar voren waarbij de opdracht en middelen structureel uit balans zijn, waardoor ook niet de gehele opdracht kon worden uitgevoerd. Vanuit deze analyse kwam de aanbeveling naar voren om de basis op orde te brengen door het actualiseren van de gemeenschappelijke regeling, de dienstverleningsovereenkomsten en de financieringsstructuur (inclusief het financieel volume).

Sinds 2024 werken wij, samen met onze deelnemers, via het programma Toekomstbestendig ODIJmond aan het op orde brengen van de basis. Daarbinnen is oog voor de veranderende opgave in de leefomgeving en het op het juiste niveau brengen van onze dienstverlening richting onze deelnemers. Ook brachten wij de stappen in beeld die nodig zijn om te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria. Via een begrotingswijziging 2025, begroting 2026 en diverse raadssessies en -brieven informeerden wij onze deelnemers over deze noodzakelijke stappen.

Deze kadernota 2027 markeert voor onze organisatie, het programma en de deelnemers een belangrijk moment. Met de, in deze kadernota beschreven, extra structurele financiële middelen zijn wij in staat om een meerjarig begrotingstekort op te lossen. Een begrotingstekort dat wij al aankondigden in onze begroting 2026. Nog belangrijker, met de extra middelen zijn wij in staat een belangrijke volgende stap te zetten naar toekomstbestendigheid.

1.1 Toekomstbestendig ODIJmond

Basis op orde - financieringsstructuur

Met de kadernota 2027 zetten wij de noodzakelijke stap om de basis structureel op orde te brengen. Dit betekent het herijken van de financieringsstructuur, het actualiseren van de GR en DVO-structuur. Parallel hieraan onderzoeken wij toekomstscenario's waarmee wij een laatste stap kunnen zetten richting de robuustheidscriteria waaraan omgevingsdienst dienen te voldoen. Afgelopen twee jaar werkten wij samen met onze deelnemers aan het herijken van de financieringsstructuur. Hiermee leggen wij de spelregels vast om de financiering naar de toekomst toe actueel te houden. Met deze spelregels vereenvoudigden wij onze financieringsstructuur en zorgen wij ervoor dat de financiering blijft aansluiten op de opdracht. Verder brengen wij met deze kadernota de opgaven en middelen weer structureel in balans. Dit stelt ons in staat om de opdrachten van onze deelnemers met borging van kwaliteit uit te blijven voeren op het minimaal noodzakelijke niveau. Daarmee herstellen wij ook het meerjarige begrotingstekort en borgen wij dat deelnemers weer betalen voor de eigen opdracht. In deze stap zochten wij ook naar alle mogelijkheden om, in antwoord op het verzoek van een aantal van onze deelnemers, om tot een lagere gemeentelijke bijdrage te komen. Daar gaan wij met deze

kadernota in hoofdstuk 5 verder op in.

Basis op orde – GR & governance

Door de gemeenschappelijke regeling (GR) te actualiseren zorgen wij ervoor dat deze weer aansluit op de huidige situatie. Er ontstaat een balans tussen de omvang van de opdracht en de zeggenschap voor onze deelnemers. In de GR staat de manier beschreven waarop de deelnemers met elkaar participeren en samenwerken. Ook pasten wij onder andere de zeggenschap, het stemrecht, de verdeelsleutel en de bestuurssamenstelling aan op de actuele situatie. Met de actualisatie vereenvoudigen wij de GR- en DVO-structuur en brengen wij uniformiteit tussen onze deelnemers. Ook actualiseerden wij het overzicht van de taken die zijn ingebracht en wat de deelnemer aan dienstverlening mag verwachten voor de ingebrachte middelen. Deze uniformiteit zorgt ervoor dat onze organisatie als uitvoeringsorganisatie slagvaardiger en efficiënter wordt. Uniformiteit waar het kan, maatwerk waar het moet.

Om dit proces zorgvuldig te doorlopen formuleerden wij, samen met onze deelnemers, de uitgangspunten die door ons Algemeen Bestuur op 9 juli 2025 zijn vastgesteld. We deelden deze uitgangspunten, tezamen met een individueel advies, met onze deelnemers om deze te behandelen in de colleges, vooruitlopend op de formele zienswijzeprocedure richting raden en staten.

Toekomstbestendig versus robuust - Toekomstscenario's

Naast de noodzakelijke stappen om de opdracht van onze deelnemers naar de toekomst toe uit te kunnen blijven voeren, keek ons bestuur afgelopen jaren ook naar landelijke robuustheidseisen. Het bestuur onderzocht daartoe het beste scenario voor de lange termijn. Hierbij wordt door een extern bureau in drie fasen onderzocht op welke wijze de uitvoering van de dienstverlening het beste kan worden georganiseerd. Het bestuur stelt hierbij de inhoudelijke opgave centraal, kijkt kritisch naar voor haar belangrijke uitgangspunten en kijkt ook naar kwaliteit- en robuustheidseisen die de rijksoverheid aan omgevingsdiensten stelt. De planning is dat medio 2026 een keuze gemaakt kan worden voor een definitief scenario voor de lange termijn. Voor alle scenario's geldt, zo stelde ons Algemeen Bestuur op 9 juli 2025 vast, dat het op orde brengen van de basis een noodzakelijke stap is. Onafhankelijk van welk scenario er gekozen wordt voor de lange termijn.

1.2 Doorontwikkeling interne organisatie

Inspelen op de veranderde opgave

Het besef groeit dat het noodzakelijk is te blijven werken aan een gezonde leefomgeving. Zeker binnen onze regio's, die te maken hebben met schaarse ruimte en een stevige druk op het milieu. Dat zorgt voor extra uitdagingen. Het wordt steeds duidelijker hoe belangrijk het is om stappen te zetten om onze leefomgeving te verduurzamen, de economie te versterken en de leefomgeving te beschermen. Daardoor wordt het werk van omgevingsdiensten steeds belangrijker. De Omgevingswet geeft hierin een impuls. Om deze veranderingen goed te kunnen ondersteunen, is het nodig om te investeren in onze medewerkers. De afgelopen drie jaar hebben wij via onze

interne-opleiding junior medewerkers (waaronder zij-instromers) opgeleid. We verbreden eerder in het opleidingstraject al van voornamelijk toezicht naar ook de vakgebieden advies en vergunningverlening. Om ervoor te zorgen dat onze collega's zich ook na hun eerste werkjaar blijven ontwikkelen, zijn we een tweede traject gestart. In dit traject helpen we collega's, die twee tot vier jaar bij ons werken, om sneller een specialisme te ontwikkelen. Dit doen we samen met de ODNL-academie. De kern van dit traject is het versnellen van het leerproces door de theorie te koppelen aan praktijksituaties waarmee onze medewerkers te maken krijgen.

Versterken centrale sturing

In 2024 en 2025 hebben wij grote stappen gezet om als organisatie goed te kunnen sturen op onze uitvoering. Centraal daarin staan de Uitvoering- & Handhavingsstrategie, de afspraken met de deelnemers en de prioriteiten die in het jaar ontstaan in de uitvoering van de VTH-taken. Wij actualiseerden onze Uitvoering- & Handhavingsstrategie door hierin samen op te trekken met de Provincie Noord-Holland en de andere omgevingsdiensten in Noord-Holland. Verder hebben wij het risico- & prioriteitenmodel doorontwikkeld om datagericht te kunnen werken. Wij versterkten in 2025 ons management en maakten een verbeterslag in onze planning & controlcyclus, onder meer door ons uitvoeringsprogramma (onze jaaropdracht) realistisch en concreet op te stellen. Ook werken wij aan een nieuwe verantwoordingsrapportage die de voortgang van het uitvoeringsprogramma en de werkelijke inzet goed in beeld brengt. Hierdoor ontstaat er voor de deelnemers inzicht in wat zij krijgen voor de ingebrachte middelen en waar er ruimte is voor keuzes, waar juist keuzes gemaakt moeten worden en waar ruimte is voor lokale prioriteiten.

Inlopen achterstand (beheersmaatregelen)

Doordat afgelopen jaren binnen de bestaande middelen veel van onze inzet is uitgegaan naar nieuwe thema's en ontwikkelingen, waaronder de Omgevingswet, ontstond een verdringingseffect. Hierdoor zijn achterstanden ontstaan op het gebied van toezichtcontroles milieu. Sinds 2024 lopen wij deze achterstanden in en informeren wij onze deelnemers actief over de voortgang. In de eerste twee jaar lag onze focus op vergunningplichtige en milieubelastende activiteiten, vanaf 2025 voegden wij hier de meldingsplichtige bedrijven met een hoger risicoprofiel aan toe. In de praktijk zien wij hiervan direct het belang. Vanuit de controletrajecten komen aanleidingen naar voren om vergunningen te actualiseren of maatwerk toe te passen voor bedrijven. Ook gedurende 2026 is onze inzet erop gericht om achterstanden op het gebied van milieutoezicht in te lopen. Naar verwachting is de achterstand eind 2026 voor de vergunningplichtige bedrijven ingelopen. Voor de meldingsplichtige bedrijven is meer tijd nodig. Het gaat hier om de bedrijven waarvan wij de inschatting hebben gemaakt dat er een hoger risico is op omgevingsveiligheid. Voor deze inhaalslag geldt dat wij deze vanaf 2027 oppakken binnen de reguliere programmering, waarbij het uitgangspunt is dat er eens per vier jaar een controle plaatsvindt.

Naast een achterstand op milieutoezicht, informeerden wij onze deelnemers ook over de achterstand in de actualisatie van vergunningen. Onder meer de invoering van de Omgevingswet, nieuwe thema's zoals Zeer Zorgwekkende Stoffen en ketenrichtlijn water geven aanleiding om

vergunningen te actualiseren. Aanleiding van de achterstanden is een te beperkte formatie voor vergunningverlening over de afgelopen jaren. Formatie die volledig werd benut voor de afhandeling van nieuwe meldingen en aanvragen. Om ook deze achterstanden in te kunnen lopen, besloot ons bestuur om vanuit de nieuwe financiering in te zetten op actualisatie. Voor de eerste 4 jaar heeft het bestuur besloten 10% extra capaciteit op te nemen en deze tot en met 2030 mee te nemen in de begroting, zodat de belangrijkste vergunningen sneller kunnen worden geactualiseerd. Deze keuze is verwerkt in deze kadernota.

2 Opzet en opbouw kadernota

Zoals wij in het vorige hoofdstuk beschreven vragen wij met deze kadernota de structurele financiering op bij onze deelnemers, waarmee wij in staat zijn om de opdracht naar de toekomst toe uit te kunnen blijven voeren, met borging van kwaliteit en met oog voor de toekomstige opgave. Ook herstellen wij het meerjarige begrotingstekort en de scheefgroei tussen de deelnemers.

Op totaalniveau betekent dit dat het omzetvolume van de dienst ongeveer 20% stijgt, met 2,6 miljoen euro. Ongeveer 1,7 miljoen euro is ter dekking van al bestaande vaste kosten, hiermee wordt het meerjarig begrotingstekort ondervangen. De resterende 0,9 miljoen euro is gericht op het versterken van de uitvoeringsorganisatie. Diverse bedrijfsvoeringselementen, zoals hardware, ICT-licenties, werkplekken en overhead worden op het minimaal noodzakelijke niveau gebracht. Daarnaast wordt de organisatie versterkt met 7,27 FTE. De organisatie borgt hiermee het minimaal noodzakelijk uitvoeringsniveau om een bijdrage te leveren aan het beschermen van de kwaliteit van onze leefomgeving.

Opbouw kadernota

We bouwen deze kadernota op via de volgende onderdelen:

- Ontwikkelingen met oog op de effecten daarvan op onze dienstverlening.
- Noodzakelijke elementen en stappen voor de doorontwikkeling van onze organisatie.
- Uitgangspunten van onze nieuwe financieringsstructuur, zoals deze zijn vastgesteld op 9 juli 2025 door ons Algemeen Bestuur.

De definitieve financiële uitwerking werken wij uit in de begroting 2027. Daarmee geldt deze kadernota als belangrijke basis van de begroting 2027.

Onderdeel planning & control cyclus

Onze kadernota maakt onderdeel uit van onze planning & control cyclus, waarbij wij via een Uitvoeringsprogramma, een tussenrapportage, een jaarverslag, jaarrekening, begroting en kadernota onze deelnemers meenemen in de programmering, voortgang en realisatie van onze uitvoering. Via de tussentijdse rapportages is er ruimte voor onze deelnemers om bij te sturen, waar nodig.

Met deze kadernota geven wij onze deelnemers beeld bij onze verwachtingen over 2027, waaronder de ontwikkelingen in de reguliere exploitatie (GR en DVO). In onze begroting 2027 vullen wij dit aan met de kortlopende opdrachten en projecten per deelnemer. Dit betreffen activiteiten met een tijdelijk karakter, die geen onderdeel uitmaken van structurele financiering waarvoor 1 op 1 afspraken zijn gemaakt tussen de deelnemers.

3 Ontwikkelingen & dienstverlening

Met onze voorgaande kadernota's schetsten wij in dit hoofdstuk alle relevante ontwikkelingen waarmee wij naar verwachting in het aankomende jaar te maken krijgen en waarom het noodzakelijk is op deze ontwikkelingen in te spelen. Dit koppelden we vervolgens aan de benodigde middelen.

Afgelopen twee jaar namen wij onze deelnemers mee in waar de organisatie staat. We beschreven dit in de bestuursrapportage 'Twee zijden van de medaille', de begrotingswijziging 2025 en het online Webinar waarin de belangrijkste resultaten van het programma Toekomstbestendig ODIJmond worden toegelicht.

Voor deze kadernota kiezen wij een andere invulling. We gaan niet opnieuw in op deze ontwikkelingen, maar presenteren de uitgangspunten van onze nieuwe financieringsstructuur. Om deze te kunnen herijken zijn alle onderdelen waaruit de financiering bestaat opnieuw getoetst en waar nodig aangepast. We maakten over deze ontwikkelingen en de impact daarvan op onze opdracht afspraken met al onze deelnemers. Hiermee ontstond inzicht in de SOLL-situatie. De situatie waarbij wij de opdracht met ingang van 2027 volledig op uren en middelen hebben gezet. Tussen april en oktober 2025 zijn deze SOLL-situaties ambtelijk en bestuurlijk besproken met de deelnemers. Voor 1 oktober hebben wij de totale uren en de uren per productgroep met onze deelnemers afgestemd en dit verwerkt in deze kadernota. Via deze SOLL-situatie hebben wij ook alle relevante ontwikkelingen al op kunnen nemen in de nieuwe financiering.

We kiezen ervoor om in dit hoofdstuk in te gaan op de volgende twee punten:

- Productgroepen waar we de dienstverlening aanpasten ten opzichte van de voorgaande jaren.
- Ontwikkelingen waarvan nog weinig ervarings- en benchmarkgegevens beschikbaar zijn. Hier zijn in de nieuwe financiering naar beste inschatting aannames gedaan. De eerste uitvoeringsjaren zullen gebruikt worden om een gezamenlijk beeld op te bouwen van de werkelijke impact. Het bestuur heeft hiervoor een periode van vier jaar, met een evaluatie na twee jaar afgesproken.

3.1 Aangepaste dienstverlening

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Voor de uitvoering van onze VTH-taak milieu ligt de prioriteit in 2026 en 2027 op het inlopen van achterstanden. Verder koos ons bestuur ervoor om vast te houden aan het huidige niveau van uitvoering. Voor het bestuur cruciaal om eraan bij te dragen dat de kwaliteit van de leefomgeving wordt beschermd. Het minimale niveau van uitvoering is bepaald op basis van praktijkervaring en een landelijke benchmark.

In de wijze waarop wij de taak uitvoeren voor de verschillende deelnemers bestaat een redelijke uniformiteit. Deze is echter niet eenduidig geformuleerd in de belegde afspraken. In 2026

presenteren wij een document waarin wij de afspraken en dienstverleningsniveaus omschreven. In dit document beschrijven wij ook de kengetallen. Hierdoor ontstaat een beter zicht op wat van ons verwacht mag worden en wat de te begrote bijbehorende uren zijn per taak.

Milieuadvisering

Advisering over de fysieke leefomgeving komt terug in de gehele beleidscyclus. Het heeft betrekking op regionale afstemming in relatie tot ruimtelijk ordening, maatschappelijke ontwikkelingen als ook regionale-en lokale initiatieven. Onze advisering inzake de fysieke leefomgeving vormt een essentiële schakel vanuit milieu- en gezondheidsoptiek in de complexe opgaven waar deelnemers voor staan. Dit vraagt specialistische kennis op verschillende milieuthema's, kennis die een aantal kleine gemeenten binnen ons werkgebied niet meer zelf in huis hebben.

Ondanks dat met de invoering van de Omgevingswet omgevingsvisies en plannen een lokale verantwoordelijkheid zijn geworden, vraagt juist het milieuaspect vaak regionale afstemming. Als dit in onvoldoende mate gebeurt, zal dit zowel de effectiviteit als de efficiency in de inzet van het VTH-instrumentarium raken. Wij verwachten dat onze deelnemers gedurende 2026-2028 druk bezig zijn met het wijzigen, evalueren en aanscherpen van omgevingsplannen. Wij kunnen deze plannen voor de gemeenten opstellen of ondersteunen voor de milieukant. Vanaf 2027 willen wij naast deze vraaggestuurde aanpak ook proactief gaan adviseren op relevante milieuontwikkelingen maar ook specifiek regionale vraagstukken gekoppeld aan de prioritaire thema's uit de Uitvoering- & Handhavingsstrategie. Bij dergelijke adviestrajecten is de uitkomst relevant voor alle of meerdere deelnemers en zullen de uren verdeeld worden.

Met onze deelnemers hebben wij voor 2027 de belangrijkste adviesonderwerpen en de benodigde aantal uren hiervoor afgestemd en vormen nu onderdeel van deze kadernota:

- Beleidsvoorbereiding en -uitvoering van milieuthema's.
- Milieuadvisering over ruimtelijk ontwikkelingen met hierbij aandacht voor de (milieu) effecten van de ontwikkeling van de leefomgeving.
- Het opstellen van verplichte en vrijwillige programma's, als deze milieuonderwerpen betreffen.
- Het adviseren over de monitoring van de basis geluidsemissies.
- Het voorbereiden, opstellen en monitoren van regels voor milieubelastende activiteiten (MBA's) in de omgevingsplannen.

Projecten

ODIJmond voert sinds haar oprichting projecten uit voor haar deelnemers. De meest zichtbare projecten zijn gericht op duurzaamheid en/of de maatschappelijke transitieopgaven. Daarnaast pakken wij ook verschillende thema's projectmatig aan op het gebied van VTH-milieu. In hoofdstuk 5 gaan wij nader in op de gewijzigde financiering van projecten. Uitgangspunt voor projecten vanaf 2027 is dat deze kostendekkend worden uitgevoerd. Voor het jaar 2027 verwachten we een ander beeld in de projecten ten opzichte van voorgaande jaren omdat een

aantal projecten zal aflopen. De verwachting is dat er nieuwe projecten zullen worden opgestart, echter zijn deze bij het opstellen van de kadernota nog niet bekend. In de afspraken met onze deelnemers hebben wij tenminste de volgende projecten opgenomen:

- Programma Gezonde Leefomgeving
  In Q3 2025 is besloten het Programma Gezonde Leefomgeving te actualiseren en verlengen. Op dit moment wordt de opzet van het programma nog uitgewerkt. We houden als uitgangspunt dezelfde projectdekking aan als in 2025-2026.
- IJmond Bereikbaar
  In 2025 zijn er nieuwe afspraken gemaakt over het programma IJmond Bereikbaar. De verwachting is dat de uitvoering van het programma doorloopt in 2027. Wij houden als uitgangspunt dezelfde projectdekking aan als in 2026. Het project IJmond Bereikbaar was in voorgaande jaren niet dekkend, hierover worden afspraken gemaakt met de betrokken deelnemers.
- Indirecte lozingen (provinciale samenwerking)
  Vanaf 2023 werkt ODIJmond samen met ODNZKG, ODNHN en HHNK aan de uitvoering van indirecte lozingen. In eerste instantie als pilot, daarna vanuit het uitvoeringsprogramma 2024-2026. In 2027 wordt de VTH-taak voor indirecte lozingen onderdeel van de reguliere exploitatie en opgenomen in ons uitvoeringsprogramma. De verwachting is dat de taak wordt uitgebreid naar alle gemeenten. OFGV sluit zich aan voor de uitvoering en de samenwerkingspartners PWN, HHNK, Rijnland, RWS en PNH blijven betrokken. Hiervoor zal een samenwerkingsovereenkomst of gezamenlijk projectplan worden opgesteld. Hierin zullen elementen zitten die we samen met de andere omgevingsdiensten zullen oppakken en projectmatig sturen.

- GreenBiz IJmond
  De stichting GreenBiz IJmond is een initiatief van ondernemers uit de IJmond, waarbij de gemeenten en omgevingsdienst zich heeft aangesloten. De samenwerkingsovereenkomst loopt af en moet worden geactualiseerd. In 2026 zal de huidige vorm samen met de betrokken partijen worden geëvalueerd en waar nodig herijkt. Op basis van deze uitkomst zullen wij een afweging maken of de GreenBiz-doelstelling voldoende in lijn blijft liggen met de primaire doelstellingen van onze organisatie. Hierdoor is de omvang van het project met het opstellen van deze kadernota nog niet te beoordelen voor 2027.

3.2 Ontwikkelingen

Omgevingswet

Sinds 2024 is de Omgevingswet van kracht. Daarmee is er landelijk nog maar anderhalf jaar ervaring met de nieuwe wet. De wet heeft zowel procesmatig als inhoudelijk impact op de werkzaamheden van gemeenten en omgevingsdiensten. Gedurende de eerste jaren zullen we landelijk ervaringscijfers opbouwen, die de bestaande kengetallen zullen aanscherpen.
Verder hebben wij te maken met enkele onderdelen die gefaseerd intreden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de bruidsschat, die de eerste jaren van kracht is en straks omgezet moet worden in beleid en omgevingsplannen. Maar ook de Wet Kwaliteitsborging Bouw is vooralsnog

maar gedeeltelijk ingevoerd. Daarnaast hebben gemeenten en omgevingsdiensten te maken met opstartwerkzaamheden, bijvoorbeeld het omzetten van bedrijven (inrichtingen) naar milieubelastende activiteiten (MBA's). Dit omzetten vraagt om extra administratieve handelingen, maar pakken wij ook op gelijktijdig met onze fysieke inspecties. Het omzetten naar MBA's draagt er ook aan bij dat wij onze bedrijvenbestand actueel houden.

VTH-thema (indirecte lozingen)

In de opbouw van onze nieuwe financieringsstructuur en de herijking van de afspraken om de opdracht en middelen in balans te brengen hebben wij opnieuw gekeken naar alle VTH-thema's. Een thema waarvan de taakuitvoering is belegd bij de omgevingsdienst maar welke nog niet volledig was geoperationaliseerd is indirecte lozingen. De omgevingsdiensten in Noord-Holland werkten, samen met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), mee aan de landelijke pilot. Ons Algemeen Bestuur besloot deze taakuitvoering voor alle deelnemers onderdeel te maken van de SOLL-situatie. Deze uren zijn dan ook opgenomen in de kadernota. In 2025 zijn de gesprekken met Rijnland gestart om gedurende 2026 de voorbereidingen te kunnen treffen op de uitvoering.

4 Doorontwikkeling organisatie

In dit hoofdstuk gaan we in op de belangrijkst thema's waarop wij de organisatie afgelopen twee jaar, maar ook aankomende jaren doorontwikkelen. Deze thema's maken onderdeel uit van onze ontwikkellijnen van het programma toekomstbestendig ODIJmond, waarvoor wij afgelopen twee jaar incidentele middelen ontvingen vanuit onze deelnemers.

Versterken interne sturing

De werkzaamheden van een omgevingsdienst zijn maar gedeeltelijk planbaar. Een groot deel van onze werkzaamheden is vraaggestuurd of zijn opvolgingsacties naar aanleiding van constateringen tijdens bedrijfscontroles. Daarnaast wordt ons werk voor een aanzienlijk deel bepaald door de prioritaire thema's die staan beschreven in de Uitvoerings- & Handhavingsstrategie. Dit betekent dat sturing op de opdracht en bijsturing op ontwikkelingen essentieel is voor het goed functioneren van de dienst.

Vanaf 2024 werken wij gericht aan het versterken van de interne sturing. Belangrijke stappen zijn het versterken van het management, het verbeteren van de planning & control cyclus en het beter aansluiten van het operationele proces op deze cyclus. Dit zijn belangrijke stappen om vanaf 2027 ook te kunnen sturen op de opdracht, goed te kunnen verantwoorden op de voortgang en - waar nodig - samen met de deelnemers te kunnen bijsturen.

Planning & control cyclus

Onderdeel van onze planning & control cyclus is ons uitvoeringsprogramma die wij jaarlijks opstellen en door ons bestuur wordt vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma vertalen wij op teamniveau naar teamplannen. De programmering maken wij daarna zichtbaar via een dashboard in PowerBi. Door een koppeling met onze operationele VTH-systemen ontstaat real-time inzicht in de voortgang, waarmee wij de interne sturing kunnen versterken. Om ook onze deelnemers mee te nemen in de voortgang (uitvoering en uren) van de (individuele) opdracht, rapporteren wij via een tussentijdse rapportage en een jaarverslag. Hiermee borgen wij een duidelijke verzakelijking tussen opdrachtgever en opdrachtnemer en bieden wij onze opdrachtgever handvaten om actief het gesprek aan te gaan als er sprake is van onder- of overbesteding van uren. Dit is zakelijk, maar ook noodzakelijk. Omdat hierdoor een gezamenlijk beeld ontstaat tussen opdrachtgever en opdrachtnemer over wat er wel en niet gebeurt. Hiermee voorkomen we dat onbewust prioriteiten, actualiteiten of externe ontwikkelingen ertoe leiden dat reguliere werkzaamheden onvolledig of helemaal niet worden uitgevoerd. Want juist in het werkveld van een omgevingsdienst raakt het zicht op hoe het er in de leefomgeving voorstaat uit beeld. Daarom zullen wij blijven investeren op het aanscherpen van de planning & control cyclus maar ook op de afstemming tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

Goed werkgeverschap

De arbeidsmarkt staat onder druk. Dat vraagt van ons om slim en creatief te zijn in hoe we mensen aantrekken én behouden. We zetten daarom in op meerdere sporen: actief werven met een recruiter en het onderzoeken van structurele samenwerkingen met bureaus. Minstens zo

belangrijk is het behouden en ontwikkelen van onze huidige medewerkers. We investeren in opleidingen en moderne regelingen die passen bij deze tijd. Daarbij staat de medewerker centraal: goed werkgeverschap betekent dat we oog hebben voor werkplezier, ontwikkeling, vitaliteit en balans. Zo blijven we een aantrekkelijke werkgever – nu en in de toekomst.

Inkoop, aanbesteden en financiële huishouding

We blijven scherp op onze financiële huishouding. Dat betekent: uitgaven bewaken, keuzes onderbouwen en waar mogelijk kosten besparen zonder concessies te doen aan kwaliteit. Een belangrijk instrument daarbij is professioneel inkopen en aanbesteden. Dit zorgt voor duidelijke contractuele afspraken tegen scherpe prijzen en duurzame, toekomstbestendige oplossingen. Waar mogelijk sluiten we aan bij bestaande (regionale) aanbestedingen van andere omgevingsdiensten of gemeenten. Door samen op te trekken vergroten we onze inkoopkracht en beperken we de overhead.

Financiële- en projectenadministratie

Onze financiële- en projectenadministratie is qua opbouw en systematiek nog gelijk aan de oprichting 26 jaar geleden. Inmiddels zijn zowel de systeemmogelijkheden, als de financiële regelgeving voor administratie verder ontwikkeld. In overleg met ons bestuur en de accountant werken we vanaf 2026 stapsgewijs aan het moderniseren van de financiële- en projectadministratie. Hiermee verbeteren we de sturingsrapportage, de rechtmatigheid en verkleinen wij de risico’s. Als onderdeel van dit proces actualiseren wij ook de uitgangspunten voor onze financiële huishouding, zoals het weerstandsvermogen, fraude- en risicomanagement en drempelwaarden voor verantwoording en rechtmatigheid.

Integraal risicomanagement

Moderne organisaties hebben een goed en in hoge mate gedigitaliseerd risicomanagementsysteem. Dit systeem is een belangrijk management- en verantwoordingstool waarmee risico’s in beeld komen en daarmee beter beheersbaar worden. Verschillende regelgeving zoals de BIO en de NIS2 vragen om een integraal risicomanagementsysteem. Dit is ook noodzakelijk om de bestuurlijke aansprakelijkheid goed te borgen. Vanaf 2026 maken wij een start om onze huidige fraude- en risicoanalyse te verbeteren en te verdiepen. Dit zal ook in 2027 een belangrijk speerpunt zijn voor ons management.

Innovatie, datakwaliteit, informatievoorziening en dataveiligheid

Een toekomstgerichte organisatie kan niet zonder goede informatievoorziening en innovatie. We zoeken naar moderne systemen en digitale ondersteuning die ons werk slimmer, sneller en beter maken. Om data gedreven te kunnen werken, verbeteren wij de kwaliteit van onze gegevens en zorgen wij dat die op een veilige, gestructureerde manier beschikbaar zijn. We blijven ook investeren in informatieveiligheid en privacybescherming, zodat we kunnen werken in vertrouwen – zowel intern als richting partners en inwoners. Het innovatiebudget, wat een landelijke verplichting is en vanaf 2027 onderdeel uitmaakt van onze begroting, ondersteunt de noodzakelijk versnelling op dit vlak.

5 Uitgangspunten en omvang nieuwe financiering

In dit hoofdstuk gaan we in op de nieuw uitgewerkte opzet en omvang van de financiering. In dit hoofdstuk beschrijven we de kern, hetgeen er verandert en de samenvatting van het resultaat. Voor de volledigheid verwijzen wij naar de rapportage 'Herijking financiering ODIJmond per 2027', die als bijlage bij deze kadernota is toegevoegd.

5.1 Uitgangspunten nieuwe financiering

Als onderdeel van de nieuwe financieringsstructuur stelde ons bestuur op 9 juli 2025 spelregels vast. Deze regels zullen wij verankeren in de geactualiseerde gemeenschappelijke regeling. De belangrijkste spelregels beschrijven wij hieronder.

1. De nieuwe financiering is gebaseerd op de individuele SOLL-situatie per deelnemer. In april 2025 ontvingen alle deelnemers een IST-SOLL-analyse, waarbij de bestaande situatie (IST) wordt vergeleken met welke uren en middelen werkelijk nodig zijn voor de volledige uitvoering van de opdracht (SOLL-situatie). Tussen april en oktober 2025 zijn deze SOLL-situaties ambtelijk en bestuurlijk besproken met de deelnemers. Voor 1 oktober gaven de deelnemers ambtelijk akkoord op de SOLL-situatie, hiermee zijn de totale uren en de uren per productgroep vast komen te staan. Deze SOLL leggen we voor vier jaren vast, met een evaluatie na twee jaren. Afwijkingen in de SOLL uren vinden alleen plaats als er substantiële wijzigingen in taken en omvang van taken plaatsvindt.
2. Er wordt jaarlijks met de individuele deelnemers afgerekend op basis van de realisatie van daadwerkelijk gemaakte uren. Dit zorgt voor:
    a. Inzicht in de (voortgang van de) uitvoering van de opdracht;
    b. Mogelijkheid tot bijsturing van de opdracht;
    c. Streven naar uniformiteit, wat kan leiden tot efficiency voor onze deelnemers.

    Afgesproken is om deze spelregel vast te leggen voor een periode van vier jaren met na twee jaar een evaluatiemoment. Waarbij de evaluatie in het eerste kwartaal van 2029 wordt opgeleverd. Op basis van die evaluatie wordt besloten of deze wijze van afrekening wordt gecontinueerd of dat er een andere vorm van afrekening plaats gaat vinden na die periode van vier jaren.
3. Het niveau van onze uitvoering is bestuurlijk vastgesteld, als uitgangspunt wordt gehanteerd dat we vergunningsplichtige bedrijven jaarlijks controleren, meldingsplichtige bedrijven controleren wij eens per vier jaar. De overige bedrijven alleen bij klachten. Voor het actualiseren van vergunningen geldt dat wij eens per tien jaar beoordelen of deze geactualiseerd dient te worden. Gezien de achterstand op dit vlak, koos ons bestuur ervoor om onze inzet hierop de eerste vier jaar te verhogen. Voor advisering en VTH-bouw geldt dat dit vraaggestuurde activiteiten zijn. Er is voor bouw gekozen alleen toezicht te houden op lopende projecten en aanvragen.
4. Om zowel aan de opdrachtgevers- als aan de opdrachtnemerszijde kennis op te bouwen is besloten om de eerste vier jaar te verrekenen op basis van realisatie. Hiermee ontstaat naast inzicht ook de mogelijkheid om bij te sturen en te corrigeren als blijkt dat de praktijk afwijkt. Dit geldt vooral voor de elementen die wij in het hoofdstuk 3 apart benoemden.

5. Als onderdeel van het verrekenen op realisatie is goede sturing en eventuele bijsturing noodzakelijk. Hiervoor dient de bestuursrapportage, die inzicht geeft in de uitvoering over de eerste zes maanden. Dan is er op basis van realisatie over de productgroepen een goede prognose te maken tot einde jaar.
6. Het opvragen van de financiering blijft ongewijzigd en wordt daarmee opgevraagd per vier maanden. Jaarlijks volgen daarmee drie voorschotfacturen. Verrekening vindt achteraf plaats, na opstellen van het eindoverzicht van uren per deelnemer
7. Ons bestuur koos, als onderdeel van de nieuwe financiering, voor een opleidingsbudget van 3% en een innovatiebudget van 1%. Beide gelden ook als verplichting die IenW middels de robuustheidscriteria stelt aan omgevingsdiensten. De lonen zijn opgenomen op basis van eindschaal en de productiviteitsnorm is 1.320 uur.

5.2 Wijzigingen in de opzet van de financiering

Hieronder volgt een bondige weergave van de veranderingen in de opzet van de financiering zoals ons bestuur heeft besloten op 9 juli 2025.

	Oude situatie	Nieuwe situatie
Inschatting uren per deelnemer	Op basis van verleden en sinds 2018 niet geactualiseerd	Op basis van actuele situatie van opgaven, Omgevingswet, regionale ambities en actuele kengetallen
Uurtarief	Tarief zonder management en ontwikkeling/ innovatie	Integraal tarief inclusief management en ontwikkeling
Afrekening	Geen afrekening per deelnemer	Afrekening op basis van daadwerkelijke bestede uren (deze vorm van afrekenen wordt voor een periode van 4 jaar aangegaan en na 2 jaren geëvalueerd en daarna als nodig aangepast na 4 jaren)
Opdrachtgeverschap - opdrachtnemerschap	Niet structureel geregeld	Structureel geregeld

5.3 Uitgangspunten bij het berekenen van de nieuwe uren (de SOLL-situatie)

Voor de nieuwe urenberekening per deelnemer hebben we de volgende toepassingen gehanteerd:

1. Een actueel overzicht van bedrijven (inrichtingen).
2. Het vastgestelde niveau van uitvoering.
3. Ervaringscijfers van de dienst, waar mogelijk gemiddeld over drie jaren.
4. De beschikbare kengetallen bij ODIJmond.
5. De kengetallen van 7 andere omgevingsdiensten.
6. Inschatting van het effect van de Omgevingswet .

Onze organisatie bestaat eind 2025 uit 155 medewerkers, die samen 145 FTE invullen. Voor de uitvoering van specifiek het primaire proces zien wij dat de formatie over de hele linie stijgt van 105,78 FTE (IST) naar de beoogde situatie met 113,05 FTE (SOLL-situatie). Dit betekent een stijging van 7,27 FTE.

5.4 Bestuurlijke keuzes richting het financieel effect begroting 2027

Gelijktijdig met het proces waarin wij onze organisatie toekomstbestendig maken, ontvingen wij van een aantal van onze deelnemers ook het verzoek om rekening te houden met een lagere gemeentelijke bijdrage en hiervoor scenario's uit te werken. Aanleiding hiervoor is de financiële positie van onze deelnemers, die komende jaren zwaar onder druk komt te staan.

Afgelopen jaar verkenden wij, samen met onze deelnemers, de mogelijkheden om onze dienstverlening efficiënter in te regelen en werkten wij diverse kostenbesparende keuzes uit, die wij voorlegden aan ons bestuur. Vertrekpunt hierin was het rapport opgesteld door een extern adviesbureau 'Twee zijden van een medaille', dat wij via onze begrotingswijziging 2025 aan onze raden cq. Staten toelichtten. In deze rapportage staat een diepgaande analyse van de staat van de organisatie en de noodzakelijke stappen om de organisatie toekomstbestendig te maken. Op basis van de situatie van dat moment én de inschatting hoeveel FTE er daadwerkelijk nodig zou zijn om de totale opdracht met borging van kwaliteit en continuïteit uit te kunnen voeren, was de aanbeveling vanuit het externe adviesbureau om toe te werken naar een versterking van de organisatie met 17-21 FTE. Vanuit een gezamenlijk inzicht, dat wij uitwerkten via een aantal bestuurlijke keuzes zijn wij erin geslaagd om het benodigde aantal FTE terug te brengen tot de 7,27 FTE die wij in deze kadernota beschrijven.

Als onderdeel van de kostenbesparende keuzes brachten wij voor zowel de verplichte als de facultatieve taken diverse niveaus van onze dienstverlening in kaart en de potentiële impact daarvan op de leefomgeving. We keken daarbij onder meer naar de controlefrequentie bij bedrijven, onze inzet op projecten die ons primair proces ondersteunen, de verdeling van onze capaciteit over de behandeling van nieuwe meldingen en vergunningen en de actualisatie van bestaande vergunningen en de efficiencywinst door onze dienstverlening te uniformeren. Vanuit dit geschetste beeld koos ons Algemeen Bestuur op 9 juli om vast te houden aan het huidige niveau van uitvoering. Belangrijke afweging daarbij was een benchmark waaruit naar voren kwam dat het huidige niveau van uitvoering zich gemiddeld aan de onderkant bevindt van het niveau van uitvoering bij andere omgevingsdiensten. Ook komen wij uit een situatie met achterstanden, die gedeeltelijk nog moeten worden ingelopen. Het bestuur stelt als uitgangspunt dat deze niet meer moeten mogen en moeten kunnen ontstaan. Vanuit deze overwegingen koos ons bestuur voor het borgen van voldoende capaciteit en daarmee inzet om de leefomgeving nu en naar de toekomst toe te blijven beschermen en om achterstanden in de uitvoering te voorkomen.

Een laatste stap die wij hebben gezet is met de individuele deelnemers te verkennen welke niet verplichte taken terug naar de gemeenten konden. Waar hierover afspraken zijn gemaakt, is dat ook gecommuniceerd tijdens de raadsbijeenkomsten in september.

Het structurele, financiële effect van deze keuzes legden wij vast in deze kadernota. Hierbij moeten wij opmerken dat er zowel qua uitvoerende capaciteit en overhead nog steeds sprake is

van een efficiënte dienst, door in FTE alleen de echt noodzakelijke stappen te zetten. Ook gaat de voorgestelde capaciteit primaire proces en bedrijfsvoering uit van een hogere mate van uniformiteit in de werkwijze en verantwoording richting de deelnemers. Het overzicht per deelnemer beschrijven wij verderop in dit hoofdstuk.

5.5 Uurtarief ODIJmond

Uitgangspunten voor de berekening van het uurtarief

Voor het berekenen van het nieuwe uurtarief hanteerden we de volgende grondslagen:

1. SOLL uren zijn vertaald naar formatie primair proces op basis van een productiviteitsnorm van 1.320 uur/ FTE.
2. Voor de formatieve overhead (management, secretariaat en PIOFACH functies) hanteren we een grens van maximaal 24%.
3. Loonsom van de formatie bepalen we op einde loonschalen en de ramingen van het CPB.
4. Voor personele ontwikkeling hanteren we 3% van de loonsom.
5. Voor innovatie hanteren we 1% van de loonsom, conform de landelijke eisen. De uitvoering programmeerden we via een innovatieprogramma.

Ons Algemeen Bestuur legde deze grondslagen op 9 juli 2025 vast voor een periode van vier jaren. Het gaat om uitgangspunten die noodzakelijk zijn om de basis op orde te brengen. Na twee jaren evalueren wij deze grondslagen en passen deze daarna als nodig aan als de periode van vier jaar is afgelopen. Uitgangspunten 4 en 5 gelden als verplichting, onder meer vanuit de robuustheidscriteria die IenW stelt aan omgevingsdiensten.

Opbouw uurtarief

Ons uurtarief is afhankelijk van individuele wijzigingen die een effect hebben op het collectief. Wij berekenen de bedrijfsvoerings- en overheadkosten over de omvang van de opdracht. Als de omvang van de opdracht krimpt neemt de druk van bedrijfsvoering- en overheadkosten toe, hierin dient onderscheidt gemaakt te worden tussen wijzigingen die ontstaan zijn tijdens het gezamenlijk opstellen en valideren van de IST-SOLL analyse en wijzigingen na vaststelling van de financieringsstructuur.

Proces IST-SOLL

In april 2025 presenteerde Seinstra & Partners de eerste versie van de IST/SOLL-analyse richting bestuur en deelnemers. Hierbij is tevens de werking van het model uitgelegd en gewaarschuwd dat wijzigingen op individueel niveau effect zullen hebben op het collectief. Via regiosessies informeerden wij de gemeenteraden binnen ons werkgebied hierover. Vanaf dit punt, richting 1 oktober zijn de individuele SOLL-berekeningen op onderdelen verscherpt, bijvoorbeeld omdat deelnemers in het niet-verplichte deel keuzes maakten. Verder kozen de gemeenten Edam-Volendam, Haarlem en Purmerend ervoor de aan ons overgedragen taak advisering uit te breiden. Op 1 oktober stelden wij met al onze deelnemers de definitieve SOLL-situatie vast. Hierna waren wij in staat om de definitieve berekening te maken. De keuzes die onze deelnemers richting 1 oktober maakten, betroffen kleine aanpassingen over verschillende productgroepen en

diensten. Dit zorgt voor een daling van de uren, maar daarmee wel een lichte stijging van het uurtarief. Dit ontstaat doordat de aanpassingen geen aanleiding geven om de overhead en bedrijfsvoering te verlagen.

Wijzigingen na vaststelling

Ook na vaststelling van deze kadernota en implementatie van de nieuwe structuur en kosten per 1 januari 2027 kan de omvang van de uren fluctueren. In de GR maken wij afspraken hoe om te gaan met het aanpassen van de opdracht door het inbrengen en terughalen van taken. Indien dit gebeurt zal moeten worden bepaald of er sprake is van desintegratie en/of er aanleiding is om de overhead aan te passen. Via onze nieuwe GR leggen wij vast dat de betreffende deelnemer zowel ons Algemeen Bestuur als ons hierover tijdig informeert.

SOLL omzetten naar kadernota

Met deze kadernota leggen wij ons (voorlopige) uurtarief voor 2027 - op basis van de in deze kadernota beschreven grondslagen – vast op EUR 116,95. De grondslagen hebben betrekking op bedrijfsvoerings- en overheadkosten. In het herijken van de financiering zijn historisch bepaalde vaste budgetten voor onder andere werkplekken, hardware, ICT-licentie, wagenpark en persoonlijke beschermingsmiddelen aangesloten op huidige omvang van de organisatie.
In de nieuwe financieringsstructuur is de dekking voor deze onderwerpen gekoppeld aan de omvang van onze organisatie.

5.6 Ramingen van het Centraal Planbureau

Voor de kosten van ons personeel gebruiken we de ramingen van het Centraal Planbureau. Deze staan in de 'Aanvullende kerngegevens Actualisatie MLT juli 2025'. Bij het maken van de definitieve begroting zullen wij rekenen met de meest recente ramingen of met de dan geldende CAO-afspraken.

Tabel aanvullende kerngegevens actualisatie MLT-juli 2025	Indexatie	% lasten	Indexatie2
Loonvoet voor de overheidssector	4,2	85%	3,57%
Prijs materiële overheidsconsumptie	2,2	15%	0,33%
Indexatie tarief 2027			**3,90%**

5.7 Voorlopig financieel effect begroting 2027

De herijking van de financiering heeft geleid tot aanpassingen in de uren per deelnemer (de SOLL) en een nieuw uurtarief. Op basis daarvan kan ook de voorlopige deelnemersbijdrage worden bepaald als resultaat. Deze bijdragen stemden wij de afgelopen periode met alle deelnemers af.

Onderstaand overzicht geeft het voorlopige te verwachten financieel effect weer van de herijking van de financiering.

Deelnemer	IST begroting	IST in uren	IST in fte	SOLL in uren	SOLL in fte	SOLL begroting	Verschil in uren	Verschil in FTE	Verschil begroting
Beverwijk	€ 1.752.827	16.773	12,52	16.784	12,72	€ 1.962.918	11	0,20	€ 210.091
Bloemendaal	€ 452.354	4.329	3,23	4.808	3,64	€ 562.304	479	0,41	€ 109.950
Edam-Volendam	€ 465.008	4.450	3,32	5.634	4,27	€ 658.906	1.184	0,95	€ 193.898
Haarlem	€ 1.913.375	18.310	13,66	18.637	14,12	€ 2.179.629	327	0,45	€ 266.255
Heemskerk	€ 1.275.297	12.204	9,11	14.172	10,74	€ 1.657.440	1.968	1,63	€ 382.143
Heemstede	€ 383.170	3.667	2,74	4.821	3,65	€ 563.824	1.154	0,92	€ 180.654
Landsmeer	€ 963.404	9.219	6,88	9.654	7,31	€ 1.129.052	435	0,43	€ 165.648
Oostzaan	€ 563.390	5.391	4,02	6.038	4,57	€ 706.154	647	0,55	€ 142.765
Provincie Noord-Holland	€ 508.800	4.869	3,63	4.974	3,77	€ 581.718	105	0,13	€ 72.918
Purmerend	€ 799.305	7.649	5,71	10.216	7,74	€ 1.194.779	2.567	2,03	€ 395.474
Uitgeest	€ 616.016	5.895	4,40	7.906	5,99	€ 924.620	2.011	1,59	€ 308.604
Velsen	€ 2.408.876	23.051	17,20	18.738	14,20	€ 2.191.441	-4.313	-3,01	-€ 217.435
Waterland	€ 535.370	5.123	3,82	4.880	3,70	€ 570.724	-243	-0,13	€ 35.355
Wormerland	€ 813.711	7.787	5,81	7.588	5,75	€ 887.453	-199	-0,06	€ 73.742
Zandvoort	€ 1.304.832	12.486	9,32	14.373	10,89	€ 1.680.947	1.887	1,57	€ 376.116
Subsidie verstrekker	*€ 56.012*	*536*	*0,40*	*0*	*0,00*	*€ 0*	*-536*	*-0,40*	*-€ 56.012*
Totaal	**€ 14.811.744**	**141.739**	**105,78**	**149.223**	**113,05**	**17.451.910**	**7.484**	**7,27**	**2.640.166**

NB: In bovenstaande tabel is in de IST een regel met als deelnemer Subsidieverstrekker opgenomen. In de SOLL is deze deelnemer niet meer meegenomen. Om toch een volledig beeld te laten zien is deze regel meegenomen als rekenregel in bovenstaande tabel.

De definitieve financiële uitwerking volgt in de begroting 2027.

6 BIJLAGE - Resultaten kadernota 2027

Zoals eerder aangegeven markeert de kadernota 2027 een belangrijk moment. Wij vragen de structurele financiering aan en sluiten daarmee het spoor af waarin wij onze financiering herijken. Tegenover deze financiering staan ook resultaten voor de deelnemers. In dit hoofdstuk gaan wij in op welke stappen wij zullen zetten op basis van de nieuwe financiering. Wij hanteren hierbij de opbouw van de productgroepen die wij gebruiken binnen onze gehele P&C-cyclus.

6.1 De productgroepen

Hieronder staat een korte toelichting per productgroep waarin wij in 2027 investeren en welk resultaat wij hiermee verwachten te bereiken.

- Toezicht & handhaving milieu
  De formatie voor de uitvoering van onze toezicht & handhavingstaken milieu worden uitgebreid, zodat er voldoende capaciteit ontstaat om het minimaal noodzakelijke uitvoeringsniveau te kunnen borgen.

- Vergunningverlening milieu
  De formatie voor de uitvoering van onze taak vergunningverlening was berekend op basis van het afgeven van nieuwe vergunningen. Deze formatie breiden wij uit, zodat er capaciteit ontstaat om de vergunningen tijdig te beoordelen of actualisatie nodig is. *Zie ook paragraaf 1.2 inlopen achterstanden.*

- VTH-bouw
  Doordat wij de uitgangspunten voor de werkzaamheden harmoniseren ontstaat de mogelijkheid voor de medewerkers om efficiënter te werken en de productie te verhogen. Daarnaast zullen wij investeren in het ontwikkelen van het kennisniveau en afstemming met de deelnemers op management en bestuurlijk niveau.

- Juridische advisering
  Afgelopen jaren zagen wij de vraag naar onze juridische advisering toenemen. De formatie voor de uitvoering van onze taak juridische advisering breiden wij uit met 1FTE. Daarmee zijn wij ook in staat om extra te investeren in het kennisniveau van het team.

- Advisering
  Binnen onze advisering investeren wij in formatie-uitbreiding op enkele kritische milieuthema's. Daarnaast investeren wij, samen met alle andere omgevingsdiensten, in het opbouwen van de kennisinfrastructuur van het VTH-stelsel, dat landelijk wordt gefaciliteerd door OmgevingsdienstNL. Hiermee kunnen wij gebruikmaken van expertise uit het hele land, waardoor wij de kennis voor een aantal thema's niet meer in huis opbouwen.

- Projecten
  Wij zullen de opzet van projectsturing en de projectadministratie professionaliseren en vereenvoudigen. Deze zal voldoen aan de BBV-regels en sturingsinformatie voor de interne organisatie en de deelnemers. Ook zullen wij sturen op kostendekkende projecten. In de huidige situatie kennen wij nog teveel projecten die niet kostendekkend zijn en waaraan de reguliere exploitatie bijdraagt. In de reguliere exploitatie worden dan werkzaamheden niet uitgevoerd. Binnen onze formatie investeren wij in de huidige, kleine groep vaste projectenleiders zodat zij inhoudelijk op zowel de VTH-projecten als duurzaamheidsprojecten zijn in te zetten. We dekken de loonkosten uit de vaste vergoeding vanuit de financieringsstructuur. Gedurende het jaar verrekenen wij de daadwerkelijke inzet met de deelnemers waarvoor wij de projecten uitvoeren. Hiermee vermijden wij hoge inhuurkosten en het risico op gebrek aan vakinhoudelijke kennis.

- Overige
  Op de overige dienstverlening zullen wij niet extra investeren. Wel maakten wij de keuze om enkele, relatief kleine, diensten niet meer uit te voeren. Hierover maakten wij afspraken met de deelnemers waarvoor wij deze diensten uitvoerden.

6.2 Bedrijfsvoering en overhead

Hieronder staat een korte toelichting op de belangrijkste thema's op het gebied van bedrijfsvoering waarin wij in 2027 investeren en welk resultaat wij hiermee verwachten te bereiken.

- Huisvesting- en werkplekken kostendekkend
  In de nieuwe opzet van de financiering zijn de huisvestings- en werkplekkosten kostendekkend opgenomen in de begroting. Dit was in de oorspronkelijke opzet niet het geval. Het risico op een meerjarige exploitatietekort is gemitigeerd. Belangrijke kanttekening is dat wij (nog) niet beschikken over een huisvestingsvisie en de huidige huisvesting minimaal aansluit op de huidige omvang van de organisatie, uitgaand van het hybride werken. Wij zijn eigenaar van ons kantoorpand in Beverwijk. Kanttekening daarbij is dat het meerjarig onderhoudsplan in 2026 wordt geactualiseerd. Daarmee zijn de kosten, die hieruit voortkomen, nog niet meegenomen in de nieuwe financiering en daarmee in deze kadernota. Evenals het eventuele kosteneffect als de financiering voor het pand zal moeten worden verlengd.

- ICT-hardware en software
  In de nieuwe financieringsstructuur koppelden wij de kosten voor hardware en software aan de omvang van de organisatie. Dit betekent dat de dekking meebeweegt met het aantal FTE. Hiermee is een financieel tekort in de huidige financieringsopzet gemitigeerd.

- Overhead
  Wij kenden in onze voormalige organisatievorm een zeer laag overheadpercentage.

Daarnaast was onze overhead ingericht op een organisatie met een omvang van 70-90 medewerkers. Inmiddels is onze organisatie gegroeid naar 155 medewerkers (eind 2025). In de nieuwe financieringsstructuur en daarmee via deze kadernota pasten wij onze overhead hierop aan. We kozen daarbij voor een efficiënt overheadmodel. De 'span of control' van onze leidinggevende is over het algemeen groot. Daarnaast sturen wij er bewust en actief op om verantwoordelijkheden laag in de organisatie te leggen en houden. In de komende jaren zullen wij dit model monitoren.

- ERP-systemen
  Wij investeren in ons ERP-systeem. Dit is een softwareoplossing die verschillende bedrijfsprocessen integreert in één systeem om efficiëntie en besluitvorming te verbeteren. Wij zetten dit in voor onze VTH-taken en een goed personeelssysteem. In de huidige financieringsopzet zaten alleen de vaste lasten. Deze waren niet kostendekkend en voor ons personeelsystemen geldt dat deze verouderd zijn en niet toereikend is voor de omvang van onze organisatie. De investering in deze systemen zal op langere termijn efficiencywinst opleveren bij de teams financiën en personeelszaken.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Omgevingsdienst IJmond
Postbus 325
1940 AH Beverwijk
0251–263 863
info@odijmond.nl
www.odijmond.nl

24 november 2025 | versie 1.4

Seinstra & Partners
www.seinstraenpartners.nl

Herijking van de financiering van de ODIJ per 2027

Eindrapportage

27 november 2025

Status en toelichting op deze rapportage

In voorliggende rapportage wordt de aanleiding en de uitwerking van de herijking van de financiering van ODIJmond (hierna: ODIJ) beschreven, die per 1-1-2027 moet ingaan. Deze rapportage dient als bijlage bij de kadernota 2027, waarin het bestuur de kaders en opzet van de financiering van de ODIJ weergeeft vanaf 2027. Deze kadernota vormt vervolgens weer de opmaat voor de begroting 2027.

Zowel de opzet als de omvang van de ODIJ wordt aan de hand van deze rapportage fundamenteel veranderd. In deze rapportage wordt uiteengezet waarom dat nodig is en hoe deze verandering eruit ziet. Ook wordt een doorkijk gegeven naar de financiële effecten van het traject dat is doorgelopen. De definitieve effecten zullen zoals aangegeven in de begroting 2027 landen. Deze begroting zal in het voorjaar van 2026 de gebruikelijke procedure doorlopen met zienswijzen per deelnemer.

Deze rapportage is opgedeeld in drie delen (deel A, B en C) en een bijlage. In deel A staat het waarom van de herijking centraal en wordt de uitkomst van herijking toegelicht. Deel B gaat over de bijbehorende financiële spelregels. Deel C beschrijft de toelichting op de SOLL uren uit de herijking.

In Bijlage 1 is een nadere toelichting gegeven op de voorlopige exploitatie 2027, waarop ook het voorlopige uurtarief is gebaseerd.

Deel A – De herijking van de opzet en omvang van de financiering

1. Het waarom van een herijking van de financiering
2. Doelstellingen van de financiering
3. Uitgangspunten en grondslagen voor de nieuwe financiering
4. De huidige omvang van de financiering (we noemen dit de IST)
5. De financiering die er eigenlijk had moeten zijn geweest (deze noemen de SOLL)
6. Overzicht IST en SOLL voor het geheel en per deelnemer
7. Doorkijk indicatief fair uurtarief 2027
8. Deelnemersbijdrage in 2027: definitieve SOLL maal het uurtarief

Deel B – De financiële spelregels behorend bij de financiering

9. SOLL uren
10. Bevoorschotting
11. Periodieke stand van zaken
12. Omgaan met pieken en dalen gedurende het jaar
13. Afrekenen op basis van nacalculatie
14. Rekeningresultaat

Deel C – Toelichting op de opzet en werking van de SOLL uren

Nadere toelichting op de totstandkoming van de SOLL uren.

DEEL A – De herijking van de opzet en omvang van de financiering

1. Het waarom van een herijking van de financiering van de ODIJ

Omgevingsdienst IJmond komt voort uit Milieudienst IJmond. Sinds de oprichting is het aantal deelnemers gegroeid tot vijftien en zijn er uiteenlopende extra taken ingebracht. Deze toevoegingen hebben geleid tot een ingewikkelde financieringsopzet met GR-deelnemers en taken én tot een complex geheel van aanvullende afspraken via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) en losse afspraken. Deze DVO's zijn ook nog divers van aard, met verschillende uitgangspunten en kengetallen.

Het maakt dat de opzet van de huidige financiering nauwelijks meer transparant en uitlegbaar is.

Daarnaast is de omvang van de financiering toe aan een herijking. Sinds 2018 is er door de deelnemers en de dienst niet meer gekeken of de financiële middelen nog matchen met de ontwikkelingen en de uitvoering in de praktijk. Bestaande budgetten zijn steeds leidend geweest voor de inzet van uren. Nieuwe taken hebben daardoor bestaande taken voor een deel verdrongen. Hierdoor is er geen gezamenlijk beeld tussen deelnemers en de dienst wat er aan dienstverlening is uitgevoerd, c.q moet worden uitgevoerd.

De organisatie heeft de afgelopen jaren een stabiel financieel resultaat gepresenteerd. In werkelijkheid is dit echter een kunstmatig resultaat: er wordt cijfermatig toegerekend naar wat hetgeen er beschikbaar is en maar beperkt gekeken naar hetgeen er met de deelnemers is afgesproken/ de werkelijke productie.

Het resultaat is in de afgelopen jaren positief geweest om twee redenen; ten eerste wordt niet al het werk uitgevoerd en ten tweede worden werkzaamheden die verbonden zijn aan extra opdrachten en subsidies uitgevoerd door medewerkers die daardoor de eigenlijke werkzaamheden dan niet of beperkter uitvoeren, terwijl hiervoor wel vergoeding wordt ontvangen. Hierdoor ontstaat financieel resultaat, maar met verdringing van de uitvoering van de eigenlijke taken. Geconcludeerd kan worden dat als de externe subsidies niet zouden worden meegewogen en als de dienst zou hebben uitgevoerd wat zij had moeten uitvoeren, er een negatief resultaat zou zijn ontstaan. Dit is ook door de dienst zichtbaar gemaakt in de begrotingswijzing 2025 en de begroting 2026, waar een negatief meerjaren resultaat is opgenomen.

De aansluiting van opdracht, middelen en capaciteit is de afgelopen jaren kort gezegd uit balans geraakt. Ook werd zichtbaar dat onderdelen van de reguliere bedrijfsvoering, zoals werkplekken en ICT structureel niet goed begroot zijn. Uiteindelijk is gebleken dat de gehele omvang van de financiering te laag was en derhalve ook de bijdragen van de individuele deelnemers.

Dit alles is voor de lange termijn niet duurzaam, ook de omvang van de financiering was derhalve toe aan een herijking.

Het bovenstaande is aanleiding voor het bestuur van de ODIJ geweest om een traject van herijking uit te voeren. Seinstra & Partners heeft de dienst daarbij begeleid en dat resulteert in voorliggende rapportage.

Bij deze uitwerking is ook het landelijke voorstel voor uniforme financiering betrokken zoals dat in het kader van het Inter Bestuurlijk Programma (IBP) Versterking VTH is uitgewerkt.

2. Doelstellingen bij de financiering

Overall doel: een doelmatige en doeltreffende dienst

Bestuurlijk is uitgesproken dat er een doelmatige en doeltreffende ODIJ moet zijn. Dat betekent dat er efficiënt wordt gewerkt en dat de uitvoering daadwerkelijk bijdraagt aan de bestuurlijk vastgestelde ambities en beoogde resultaten. Hiermee zou ODIJ in staat moeten zijn om de opgaven in haar verzorgingsgebied te kunnen beantwoorden, de deelnemers goed te adviseren en de kwaliteit van de leefomgeving te borgen.

Financiering in het licht van een regionaal vastgesteld ambitieniveau

Een belangrijke basis voor het ontstaan van omgevingsdiensten is het zorgen voor een 'level playing field' voor bedrijven. In de kern betekent dat dat gelijksoortige bedrijven binnen de regio op gelijke wijze worden behandeld, dat wil zeggen vanuit een regionale ambitie. Dit vraagt om uniformiteit in optreden en minimaliseert inmenging van het bevoegd gezag bij individuele besluiten, wat bijdraagt aan consistent en doortastend handhaven.

Ook de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO) benadrukt een regionaal vastgelegd speelveld voor bedrijven.

Voor de ODIJ vraagt dit dat zij de verplichte basistaken uitvoeren vanuit een bestuurlijk vastgesteld regionaal ambitieniveau. Voor de financiering van de ODIJ betekent dit dat de deelnemers dus samen een ambitieniveau moeten bepalen en dat deze ambitie vervolgens wordt uitgevoerd in iedere individuele gemeente.

Balans tussen opgaven en ambities én uren en een tarief dat alle kosten dekt

Zoals aangegeven matcht in de huidige situatie het aantal uren dat beschikbaar is voor de uitvoering niet meer met de uitvoeringspraktijk van opgaven en ambities. Dat moet in uren worden hersteld. Voor het geheel en per deelnemer.

Daarnaast is ook het uurtarief niet meer actueel. In de huidige begroting zijn bijvoorbeeld geen budgetten voor management en ook is er niet/ nauwelijks ruimte om te ontwikkelen. Het uurtarief moet worden gerepareerd toewerkend naar 1 integraal uurtarief waarin alle kosten van de dienst zijn opgenomen.

Duidelijke afspraken over verrekenen als realisatie afwijkt van begroting

In de huidige situatie wordt er niet individueel met deelnemers afgerekend. Zo is een situatie ontstaan dat een aantal deelnemers structureel meebetalen aan de kosten van anderen. In een gemeenschappelijke regeling kan dat incidenteel een keer voorkomen, maar als dat structureel wordt, is aanpassing van deelnemersbijdragen noodzakelijk.

Resume: de doelstellingen voor de opzet van de financiering

Zoals hierboven aangegeven moet de opzet van de financiering, in het licht van de regionale ambities, in gezamenlijkheid herijkt worden. En kijkend naar de huidige financiering zijn daarbij voor het bestuur de volgende doelstellingen relevant:

Doelstelling	Toelichting
Duidelijkheid	Voor dienst en deelnemers Heldere afspraken
Solidariteit	De dienst is er voor het geheel/ de regio, een deel van de financiering ook
Stabiliteit	Continuïteit en kwaliteit Geen financiële verrassingen
Actualiteit	Periodiek kijkend naar opgaven, ambities en ontwikkelingen
Redelijkheid	Ontvangen en betalen conform afspraak
Eenvoud	Navolgbaar en uitlegbaar Efficiënte verantwoording

De doelstellingen voor de opzet financiering zijn leidend voor de uitgangspunten van de financiering. Bovenal moet de opzet duidelijker en eenvoudiger dan dat deze nu is en moet deze zorgen voor financiële stabiliteit, waarbij begroting en werk met elkaar in balans zijn.

Kernpunt van de financiering is dat de bijdrage die iedere deelnemer inbrengt klopt bij de omvang van taken en ambities.

3. Uitgangspunten en grondslagen voor de nieuwe financiering

Door het AB zijn in de zomer van 2025 ter ondersteuning van deze herijking de volgende uitgangspunten van financiering vastgesteld:

1. Er wordt een nieuwe begroting gemaakt op basis van een inhoudelijke analyse van omvang en complexiteit van de opgaven en een regionaal vastgelegd ambitieniveau, vertaald naar een urenoverzicht per deelnemer en vermenigvuldigd met één integraal uurtarief waarvoor de dienst in alle redelijkheid haar werk kan uitvoeren.
2. Er wordt aan het einde van het jaar afgerekend per deelnemer op basis van daadwerkelijk bestede uren en deze vorm van afrekenen wordt voor een periode van 4 jaar aangegaan en na 2 jaren geëvalueerd en daarna als nodig aangepast na 4 jaren.

Voor de nieuwe begroting gelden dan twee grondslagen:

1. De uren die per deelnemer worden begroot (en daarmee voor het totaal van de dienst).
2. Een fair uurtarief voor de uitvoering van het werk door de dienst

De uren worden per deelnemer begroot. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de verplichte taken die de deelnemers moeten inbrengen bij de dienst en de facultatieve taken die deelnemers kunnen inbrengen, en als zodanig ook met de dienst zijn overeengekomen.

De verplichte taken zijn:

a. Vergunningverlening en meldingen Milieu/ Omgevingswet
b. Toezicht en handhaving Milieu/ Omgevingswet
c. Aanpalende adviestaken Milieu/ Omgevingswet

De facultatieve taken zijn:

a. Bouw en woningtoezicht
b. Projecten
c. Overige taken (divers in soort en omvang)

De dienst maakt uiteindelijk in afstemming met de deelnemers en met verwijzing van het regionaal vastgestelde ambitieniveau een uitvoeringsprogramma. Hierin is het werk uitgedrukt in uren en gebaseerd op de taken die de dienst voor een deelnemer uitvoert.

De tweede grondslag voor de begroting is het uurtarief. De dienst heeft een fair uurtarief nodig om haar werk te kunnen doen. Een fair tarief wil zeggen een tarief dat efficiënt is maar de dienst ook de mogelijkheid geeft om naast de uitvoering van het primaire proces ook over een overhead te beschikken, die nodig is om de dienst aan te sturen en te draaien, Tot slot: landelijk is voorgesteld om de omgevingsdiensten een innovatiebudget van 1% mee te geven om te kunnen ontwikkelen. Ook dat is opgenomen in het nieuwe uurtarief.

4. De huidige omvang van de huidige uren: de IST (sinds 2018 niet meer ge-update)

In de beschrijving van de huidige situatie (we noemen dat de IST) zijn alle bestaande afspraken met een deelnemer, zowel op basis van de GR als op basis van een DVO op een rij gezet, qua budget en qua uren.

De IST is uitgewerkt op basis van het laatste geactualiseerde overzicht van budgetten, dit stamt uit 2018. Verder zijn de cijfers betrokken van nieuwe DVO afspraken die daarna zijn overeengekomen.

Per deelnemer is deze IST teruggekoppeld en uitvoerig besproken om de feitelijk huidige situatie te laten kloppen. Van alle deelnemers is een gedetailleerd IST overzicht beschikbaar.

5. De financiering die er had moeten zijn: de SOLL

Omdat de IST sterk verouderd is, is een SOLL bepaald op basis van de meest actuele gegevens.

De SOLL is een begroting van uren. Het beschrijft de situatie die er vandaag de dag eigenlijk had moeten zijn, als de IST periodiek was geactualiseerd, de opdracht van de deelnemers was uitgevoerd en er geen verdringingseffect zou zijn geweest. Met andere woorden om de basis op orde te brengen en de huidige gecontracteerde opdrachten volledig te kunnen uitvoeren is de SOLL nodig.

De SOLL is uitgewerkt volgens de het eerder genoemde onderscheid tussen verplichte taken en facultatieve taken en is meer concreet gebaseerd op:

- Een actueel overzicht van bedrijven (inrichtingen)
- De huidige vastgestelde ambities, die aangepast kunnen worden (zie hierna paragraaf bestuurlijke keuzes)
- Ervaringscijfers van de dienst, waar mogelijk gemiddeld over drie jaren
- De beschikbare kengetallen bij de ODIJ
- De kengetallen van 7 andere omgevingsdiensten
- Inschatting van het effect van de Omgevingswet (dit is nog een onzekerheid)

Ten aanzien van het regionale bestuurlijke ambitieniveau is gesproken over deze ambities en mogelijke knoppen daarin om naar boven en naar beneden bij te stellen. Daarbij zijn verschillende varianten besproken en voorzien van inhoudelijke en financiële gevolgen. Het resultaat van dit bestuurlijke gesprek stellen we vast als het level playing field van de ODIJ en zijn mede de basis geweest van de berekeningen van de uren per deelnemer.

De regionale bestuurlijke ambities zijn als volgt weer te geven:

Taak	Ambitie
Meldingen Milieu	Alle meldingen worden integraal opgepakt
Vergunningverlening Milieu	Jaarlijks 10% van de vergunningsplichtige bedrijven actualiseren (gedurende periode van 4 jaar)
Toezicht Milieu	Categorie A Bedrijven: alleen bij klachten Categorie B Bedrijven: 1 keer per 4 jaar Categorie C Bedrijven: 1 keer per jaar

Naast ambities zijn er kengetallen. De kengetallen zijn een weergave van het werk en de uren die de ODIJ doet per product of dienst. In de SOLL zijn kengetallen gehanteerd op basis van deels ervaringsgegevens van de dienst zelf als ook die van andere collega omgevingsdiensten. Deze kengetallen zijn zo goed mogelijk bepaald maar blijven indicatief, niet in de laatste plaats omdat er nog relatief weinig ervaringen zijn met uren per product onder de Omgevingswet. Periodieke evaluaties van kengetallen zijn nodig.

De kengetallen zijn terug te vinden op de SOLL overzichten. Bij de kengetallen is uitgegaan van reguliere zaken: dat wil zeggen normale gemiddelde zaken. In de praktijk zijn er altijd individuele zaken die meer tijd kosten, omdat er meer aan de hand is. Er zullen nadere afspraken met de deelnemers moeten worden gemaakt, wanneer afwijkingen worden gecommuniceerd door de dienst.

Het resultaat is een dus een begroting van SOLL uren per deelnemer, zo goed mogelijk ingeschat en in ieder geval transparant herleidbaar naar uren, ambities en waar beschikbaar uren per product. In de toekomst moeten deze cijfers worden geëvalueerd en worden geactualiseerd om te zorgen dat deze actueel blijven en aansluiten bij de opdracht die de dienst heeft.

NB. Voor sommige taken bestaan ook nog out of pocket kosten, zoals Indirecte Lozingen en een aantal programma's. Deze kosten zitten nu nog niet in de SOLL, omdat deze zijn gericht op alleen de uren voor de ODIJ.

In deel C van deze rapportage is meer in detail toegelicht hoe er tot de SOLL is gekomen. Van alle deelnemers is een gedetailleerd overzicht van de SOLL beschikbaar en gedeeld.

6. Overzicht IST versus SOLL per deelnemer en voor het totaal

Als we de totalen van de IST en de SOLL op een rij zetten, dan ontstaat het volgende overzicht:

Deelnemer	IST begroting	IST in uren	IST in fte	SOLL in uren	SOLL in fte	Verschil in uren	Verschil in FTE
Beverwijk	€ 1.752.827	16.773	12,52	16.784	12,72	11	0,20
Bloemendaal	€ 452.354	4.329	3,23	4.808	3,64	479	0,41
Edam-Volendam	€ 465.008	4.450	3,32	5.634	4,27	1.184	0,95
Haarlem	€ 1.913.375	18.310	13,66	18.637	14,12	327	0,45
Heemskerk	€ 1.275.297	12.204	9,11	14.172	10,74	1.968	1,63
Heemstede	€ 383.170	3.667	2,74	4.821	3,65	1.154	0,92
Landsmeer	€ 963.404	9.219	6,88	9.654	7,31	435	0,43
Oostzaan	€ 563.390	5.391	4,02	6.038	4,57	647	0,55
Provincie Noord-	€ 508.800	4.869	3,63	4.974	3,77	105	0,13
Purmerend	€ 799.305	7.649	5,71	10.216	7,74	2.567	2,03
Subsidie verstrek	€ 56.012	536	0,40		0,00	-536	-0,40
Uitgeest	€ 616.016	5.895	4,40	7.906	5,99	2.011	1,59
Velsen	€ 2.408.876	23.051	17,20	18.738	14,20	-4.313	-3,01
Waterland	€ 535.370	5.123	3,82	4.880	3,70	-243	-0,13
Wormerland	€ 813.711	7.787	5,81	7.588	5,75	-199	-0,06
Zandvoort	€ 1.304.832	12.486	9,32	14.373	10,89	1.887	1,57
Totaal	**€ 14.811.744**	**141.739**	**105,78**	**149.223**	**113,05**	**7.484**	**7,27**

Noot: toegelicht dient te worden dat de fte in de IST zijn gebaseerd op 1350 productieve uren, in de SOLL is gerekend met de door het bestuur voor een periode van vier jaren vastgestelde 1320 productieve uren per fte.

De overall stijging voor de ODIJ van de IST naar de SOLL is circa 7,3 fte.

Belangrijkste oorzaken van deze stijgingen liggen in:

- Herijking van de uren vergunningverlening (actualisaties) en stijging meldingen obv Omgevingswet
- Herijking van de uren toezicht (basis actueel overzicht bedrijven en bestaande bestuurlijke ambities)
- Opnemen realistische kengetallen voor controles en uren voor hercontroles (voorheen niet)
- Nieuwe taken bij toezicht: Indirecte lozingen, Energie en Label C
- Ervaringscijfers van stijgende uren voor Advies
- Inzet van data analisten

Per deelnemer zien we ook verschuivingen ontstaan, die allen een individuele achtergrond en toelichting kennen. Alle deelnemers ontvangen een detailoverzicht van hun IST en SOLL en hoe deze is opgebouwd en waar deze op is gebaseerd.

Nota bene: bij de uitwerking van de SOLL zijn de huidige afspraken en de huidige opdracht centraal gesteld. Er is niet gekeken of de dienst ook op alle vlakken aan de kwaliteitscriteria voldoet, noch is gekeken naar de landelijke robuustheidscriteria. Deze aspecten worden betrokken bij de uitwerking van de toekomstscenario's, die parallel aan deze herijking van de financiering plaatsvindt.

7. Doorkijk indicatief uurtarief 2027

Om een doorkijk te geven van het mogelijke financiële effect voor de begroting 2027, is door de ODIJ indicatief een nieuw uurtarief 2027 berekend. Dat fairtarief is op de volgende uitgangspunten gebaseerd:

Opbouw uurtarief 2027	Advies
Loonsom	Bepaald op basis van het einde van de schaal
Productiviteit	1.320 uur per productieve fte (evaluatie na 4 jaar met als doel de productiviteit omhoog bij te stellen)
Overhead (management/secretariaat/PIOFACH)	Maximaal 24% van het totaal
Personele ontwikkeling	3% van de loonsom
Innovatie (o.b.v. innovatie agenda)	1% van de loonsom

Deze uitgangspunten zijn voor wat betreft de loonsom gebaseerd op hoe gemeenten begroten.

De productiviteitsnorm en overheadnorm zijn afgeleid van wat landelijk gangbaar is bij Omgevingsdiensten. Voor de ODIJ is de berekening tot 1320 productieve uren als volgt opgebouwd.

Omschrijving	uren
aantal werkdagen	261,00
aantal feestdagen op een werkdag	7,00
bruto productieve dagen	254,00
bruto productieve uren norm 7,2	1.829
vakantie uren	-202
ziekte uren (percentage 2024: 5,38)	-98
Ouderschapsverlof 1%	-18
aanwezige uren	1.510
Indirecte uren 10%	-151
Opleiding en ontwikkeling 2,5%	-39,00
Normering	1.320

Over de productiviteit moet worden opgemerkt dat deze wel afhankelijk is van de mate waarin de dienst goed opgeleide mensen kan aantrekken. De afgelopen jaren ontbrak het aan strategische personeelsbeleid waardoor er onvoldoende is geanticipeerd op het opvangen van senioriteit wat reeds is vertrokken of binnen vier jaar vertrekt. Momenteel is de arbeidsmarkt zodanig dat de dienst veel moet inzetten op het (intern) opleiden van (jonge nog onervaren) mensen. Dit zal moeten om zowel in te spelen op de te verwachten

uitstroom als de benodigde groei van de formatie op basis van deze herijking. Het intern opleiden van mensen legt druk op de productiviteitsnorm, omdat deze nieuwe collega's nog niet volledig productief kunnen zijn én het veel vraagt van de begeleiding door de meer ervaren mensen binnen de dienst.

De normen over ontwikkeling is gebaseerd op hetgeen landelijk is uitgewerkt onder het IBP.

De uitgangspunten onder het uurtarief worden voor een periode van 4 jaar vastgesteld en na twee jaar (dus in 2029) geëvalueerd en als nodig aangepast voor de begroting die daarop volgt.

Op basis van de uitgangspunten is een inschatting gemaakt van de totale exploitatiebegroting van de dienst voor 2027. Deze gedeeld door het totaal aantal productieve uren leidt tot een indicatief uurtarief voor 2027 van EUR 116,95 (dit is gebaseerd op prijspeil 2025 en dus exclusief eventuele loon- en prijsstijgingen). Het tarief voor 2025 was EUR 104,50.

Deze inschatting en het daaruit volgende uurtarief, is gebaseerd op onderstaande tabel:

LASTEN	FTE totaal inclusief bedrijfsvoering 146,14 Prijspeil 2025
Personele lasten	
Salarissen en sociale lasten uitvoering	11.375.000
Salarissen en sociale lasten bedrijfsvoering	3.516.000
Werving & personeelsbeleid	62.000
Inhuur personeel - risico 2%	**-**
Scholing & employability	296.000
Overige personeelslasten	190.000
Subtotaal personele lasten	15.439.000
Kapitaalslasten	
Afschrijvingslast Gebouw	65.000
Afschrijvingslast Verbouwing & inventaris	121.000
Afschrijvingslast Vervoermiddelen	6.000
Afschrijvingslast ICT	15.000
Rentelast vaste schuld (aanschaf pand)	15.000
Subtotaal kapitaalslasten	222.000
Overige bedrijfslasten	
PZ-zaken/ salarisadministratie	60.000
Organisatieontwikkeling	25.000
Accountants- en advieskosten	50.000
Huisvestingskosten	326.000
Facilitaire kosten	36.500
ICT-kosten	799.000
Handhavingskosten	15.000
Algemene kosten	339.000
Bankkosten	1.500
Subtotaal overige bedrijfslasten	1.652.000
Externe projectkosten	-
Aanpassing externe projectkosten niet voor kostprijs	
Vennootschapsbelasting	-
LASTEN - Totaal	17.313.000
Innovatie budget 1%	**148.910**
Dekking vanuit bestemming reserves	-10.000
Te dekken door kostprijs	17.451.910

Productieve FTE x productiviteit 1320	149.223

Kostprijs	€	116,95

Een nadere toelichting op deze tabel is opgenomen in Bijlage 1. Bovenstaande cijfers zijn indicatief en worden in de uiteindelijke begroting 2027 definitief en daar waar nog nodig extra toegelicht.

8. Deelnemersbijdrage is uiteindelijk de definitieve SOLL maal uurtarief

Op basis van de SOLL is het eerder genoemde uurtarief gebaseerd. De begrote uren maal dit tarief geeft een indicatie van de te verwachten (ontwikkeling van de) deelnemersbijdragen.

De tabel met de voorlopige financiële effecten als het bovenstaande wordt doorberekend is dan:

Deelnemer	IST begroting	IST in uren	IST in fte	SOLL in uren	SOLL in fte	SOLL begroting	Verschil in uren	Verschil in FTE	Verschil begroting
Beverwijk	€ 1.752.827	16.773	12,52	16.784	12,72	€ 1.962.918	11	0,20	€ 210.091
Bloemendaal	€ 452.354	4.329	3,23	4.808	3,64	€ 562.304	479	0,41	€ 109.950
Edam-Volendam	€ 465.008	4.450	3,32	5.634	4,27	€ 658.906	1.184	0,95	€ 193.898
Haarlem	€ 1.913.375	18.310	13,66	18.637	14,12	€ 2.179.629	327	0,45	€ 266.255
Heemskerk	€ 1.275.297	12.204	9,11	14.172	10,74	€ 1.657.440	1.968	1,63	€ 382.143
Heemstede	€ 383.170	3.667	2,74	4.821	3,65	€ 563.824	1.154	0,92	€ 180.654
Landsmeer	€ 963.404	9.219	6,88	9.654	7,31	€ 1.129.052	435	0,43	€ 165.648
Oostzaan	€ 563.390	5.391	4,02	6.038	4,57	€ 706.154	647	0,55	€ 142.765
Provincie Noord-Holland	€ 508.800	4.869	3,63	4.974	3,77	€ 581.718	105	0,13	€ 72.918
Purmerend	€ 799.305	7.649	5,71	10.216	7,74	€ 1.194.779	2.567	2,03	€ 395.474
Uitgeest	€ 616.016	5.895	4,40	7.906	5,99	€ 924.620	2.011	1,59	€ 308.604
Velsen	€ 2.408.876	23.051	17,20	18.738	14,20	€ 2.191.441	-4.313	-3,01	-€ 217.435
Waterland	€ 535.370	5.123	3,82	4.880	3,70	€ 570.724	-243	-0,13	€ 35.355
Wormerland	€ 813.711	7.787	5,81	7.588	5,75	€ 887.453	-199	-0,06	€ 73.742
Zandvoort	€ 1.304.832	12.486	9,32	14.373	10,89	€ 1.680.947	1.887	1,57	€ 376.116
Subsidie verstrekker	*€ 56.012*	*536*	*0,40*	*0*	*0,00*	*€ 0*	*-536*	*-0,40*	*-€ 56.012*
Totaal	**€ 14.811.744**	**141.739**	**105,78**	**149.223**	**113,05**	**17.451.910**	**7.484**	**7,27**	**2.640.166**

DEEL B – De spelregels behorend bij de financiering

De volgende spelregels worden voorgesteld:

- SOLL uren
- Bevoorschotting
- Periodieke stand van zaken
- Omgaan met pieken en dalen gedurende het jaar
- Afrekenen op basis van nacalculatie
- Rekeningresultaat

1. SOLL uren

De SOLL uren vormen de begrote uren waarvan is afgesproken dat aan het einde van het jaar, voor in ieder geval een periode van vier jaar, wordt afgerekend op basis van daadwerkelijke uren.

De SOLL uren worden vastgelegd voor een periode van 4 jaar. Na twee jaar (dus in 2029) vindt er een evaluatie plaats van deze uren, waarbij op basis van de jaren 2027 en 2028 een actualisatie kan plaatsvinden van kengetallen en productie aantallen voor de begroting van 2031.

Alleen indien er in de tussenliggende periode bovenmatige en onvoorziene wijzigingen ontstaan in deze SOLL uren, kan in overleg tussen dienst en deelnemer de omvang van deze SOLL uren worden aangepast. Dit geldt bijvoorbeeld voor het ontstaan of inbrengen van nieuwe taken, of bij het beëindigen van taken. Bij een substantiële afname van uren, kunnen mogelijk frictiekosten ontstaan.

2. Bevoorschotting

Op basis van de begroting is de financiële bijdrage van een deelnemer bekend. Vanwege liquiditeitsredenen wordt de ODIJ door de deelnemers gefinancierd op basis van bevoorschotting.

Voorgesteld wordt dat de ODIJ bevoorschot blijft conform de huidige opzet dat wil zeggen per 4 maanden. Er komen derhalve drie voorschotfacturen per jaar naar de deelnemers.

3. Periodieke stand van zaken

De ODIJ geeft maandelijks na afloop van iedere maand een bondig overzicht van de realisatie van uren. Dit overzicht is gebaseerd op het uitvoeringsprogramma en geeft als zodanig de stand van zaken weer van dat programma.

Daarnaast wordt twee keer per jaar een meer uitgebreide managementrapportage gemaakt, die in samenvattende vorm ook aan het bestuur wordt voorgelegd. Deze rapportage betreft de periode van de eerste zes maanden en het jaarverslag. In deze rapportage wordt een overall beeld gegeven van de uitvoering en de stand van zaken aangaande de financiën.

4. Omgaan met pieken en dalen gedurende het jaar

Het uitvoeringsprogramma is opgebouwd aan de hand van productgroepen. In beginsel wordt er tussen de productgroepen niet geschoven met uren, gedurende het uitvoeringsjaar, tenzij daar in bijzondere omstandigheden wel aanleiding toe is en de ODIJ en de deelnemer dat in dat geval samen overeenkomen..

5. Afrekenen op basis van nacalculatie

Na afronding van een uitvoeringsjaar wordt er per deelnemer een overzicht gemaakt van de realisatie van uren en waar relevant productie per productgroep.

Vervolgens wordt er per deelnemer een afrekeningsoverzicht gemaakt en over het geheel van uren maal het tarief uit de (laatst vastgestelde) begroting een eindafrekening opgesteld.

Op basis van deze eindafrekening vindt, na de accountantscontrole, afrekening plaats per deelnemer.

Deze wijze van afrekening is voor 4 jaar vastgelegd door het bestuur en wordt na 2 jaar geëvalueerd.

6. Rekeningresultaat

Op basis van (laatst vastgestelde) begroting, realisatie en de daarop gebaseerde afrekening per deelnemer ontstaat er voor de dienst een rekeningresultaat over het beëindigde jaar.

Het rekeningresultaat wordt zoals gebruikelijk door het AB vastgesteld en wordt ofwel toegevoegd aan het algemeen eigen vermogen van de dienst, specifiek van een bestemming voorzien ofwel vloeit terug naar de deelnemers naar rato van hun aandeel in de begroting.

DEEL C – Toelichting op opzet en werking van de SOLL uren

Bij de SOLL is het meest recente overzicht van Bedrijven meegenomen. Dit overzicht ziet er als volgt uit:

	Beverwijk	Heemskerk	Velsen	Uitgeest	Haarlem	Zandvoort	Heemstede	Bloemendaal	Purmerend	Wormerland	Oostzaan	Waterland	Landsmeer	Edam-Volendam	Totaal aantal
Voormalig type A	487	331	814	136	1583	115	376	137	66	138	90	209	95	282	4859
Voormalig type B	593	424	1008	176	2064	296	257	190	518	237	106	275	132	194	6470
Voormalig type C	19	7	49	4	26	2	3	4	31	17	7	11	6	17	203

Voor de provincie worden 4 bedrijven van toezicht voorzien.

De SOLL heeft verder de volgende toelichting.

Vergunningverlening en meldingen Milieu

De begroting van deze uren is gebaseerd op:

- Actueel overzicht van meldings- en vergunningsplichtige inrichtingen
- Een inschatting van het aantal vergunningsaanvragen per jaar gebaseerd op ervaringen van afgelopen drie jaar aangevuld met de resultaten van een actualisatietoets
- Een aanname dat jaarlijks 10% van de meldingsplichtige inrichtingen een melding doet (soms gebaseerd op voorlichting, soms op basis van controle of zelfstandig)
- Een inschatting van de meldingen bodem die binnen komen gebaseerd op de ervaringen van drie jaren
- Idem voor asbestmeldingen
- Idem voor uren voor wettelijk adviseurschap
- Kengetallen voorzien van een inschatting van het werk van de Omgevingswet

Toezicht Milieu

De begroting van deze uren is gebaseerd op:

- Een actueel overzicht van bedrijven, verdeeld over type A, B en C
- Frequenties van toezicht op basis van de huidige ambities:
    - Type A: geen controle, alleen als er een klacht is
    - Type B: 1 per 4 jaar een controle
    - Type C: jaarlijks controle
- Uren ten behoeve van hercontroles (over de afgelopen jaren bleek dat er gemiddeld 25% van de controles leidde tot een hercontrole)
- Uren ten behoeve van energiecontroles: aantal maal kengetal
- Inschattingen van uren voor Label C en Indirecte lozingen
- Uren voor klachten en evenementen gebaseerd op aantallen van de afgelopen drie jaren
- Kengetallen voorzien van een inschatting van het werk van de Omgevingswet
- Uren voor de collectieve taken 24- uurs bereikbaarheid en strafrecht
- Uren zoals afgesproken per deelnemer voor de inzet van het tegen gaan van Ondermijning

Handhaving Milieu

De begroting van deze uren is gebaseerd op totale inzet van uren voor handhavingszaken, bezwaren en beroepen en juridische kwaliteit. Een gedetailleerde inschatting per deelnemer is nu niet te geven en afhankelijk van daadwerkelijke zaken. Om die reden zijn de totale uren die gedeeld door het aantal deelnemers leiden tot een begroting per deelnemer.

Advies

De begroting van deze uren is gebaseerd op:

- Ervaringscijfers over de afgelopen jaren
- Uren toebedeeld naar gemeenten in drie categorieën onderscheidend aantal inwoners, oppervlakte en gemaakte afspraken uit het verleden naar: grote, middel, kleine gemeenten.
    - Grote gemeenten: Haarlem, Velsen, Purmerend, Beverwijk en Heemskerk
    - Middel gemeente: Edam-Volendam
    - Kleine gemeenten: Bloemendaal, Heemstede, Uitgeest, Oostzaan, Wormerland, Waterland, Landsmeer en Zandvoort
- Voor de provincie is een aparte analyse gemaakt kijkend naar inhoudelijke vraagstukken en ervaringen
- Uren die zijn overeengekomen voor inzet bij individuele projecten/ vragen van deelnemers
- Inschattingen van vragen die gaan komen als gevolg van de Omgevingswet

Bouwen en woning toezicht

De uitvoering van de BWT-taken door de ODIJ is erg divers van aard: een aantal deelnemers heeft zowel de vergunningverlening als het toezicht ondergebracht bij ODIJ, een aantal deelnemers alleen het toezicht en een aantal deelnemers voert deze taak geheel zelf uit. Ook zijn er als het gaat om de reikwijdte van uitvoering verschillende afspraken gemaakt. Soms zijn er ook helemaal geen afspraken gemaakt en voert de dienst de taken uit op basis van de formatie die al jaren geleden is overgekomen.

De SOLL is om die reden nu niet goed te objectiveren, maar is gebaseerd op ervaringscijfers van inzet van de uren over de afgelopen twee jaren. De komende tijd is op deze SOLL nog wel verdieping nodig. Dit geldt dan vooral voor:

- Relatie tussen de omvang van de vergunningen en de daarop te baseren omvang van het toezicht
- Het niveau van de dienstverlening naar burgers/ bedrijven (bestaan geen concrete afspraken voor)
- De vraag of ook bestaande bouw moet worden gecontroleerd (dit gebeurt nu voor geen van de deelnemers)
- De mogelijke effecten van de Wet Kwaliteitsborging Bouw

Daarbij is nog relevant dat naast de kosten voor de uitvoering van deze taak ook inkomsten tegenover staan in de vorm van leges. In beginsel zou een stijging van de inzet van de ODIJ (deels) gedekt moeten worden door legesinkomsten, dit afhankelijk van de legesverordening die in de gemeenteraad is vastgesteld met daarbij behorend de mate van kostendekkendheid van deze leges.

Voorgesteld wordt nu de SOLL te hanteren gebaseerd op de genoemde uren van de afgelopen twee jaren, totdat bovengenoemde verdieping heeft plaatsgevonden.

Projecten

De begroting van deze uren is gebaseerd op bestaande projectplannen (en de deelnemers aan deze projecten) vooral op het gebied van stimulering, of op verwachtingen van de dienst als het gaat om deze projecten.

Daarnaast is er een drietal programma’s specifiek voor de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen alleen.

Voor deze programma's is de volgende verdeelsleutel toegepast:

Verdeelsleutel in % van de totale uren	**Beverwijk**	**Heemskerk**	**Velsen**	**Uitgeest**	**Totaal aantal uren**
Gezonde leefomgeving Ijmond	25%	25%	50%	-	1542
Greenbiz Ijmond	27%	22%	32%	19%	3.297
IJmond bereikbaar	33%	33%	33%	-	1181

Overige taken

De begroting van deze uren is gebaseerd op:

- Een aantal collectieve taken (1:1 verdeeld over de deelnemers) zoals:
    - Regionale projecten (2 fte),
    - Fondsverwerving (1 fte)
    - Contactfunctionarissen (3 fte)
    - Beheer bedrijvenbestand (0,5 fte)
    - Data analisten (3 fte)
- Een aantal specifieke taken die de dienst uitvoert voor 1 of meerdere deelnemers met daarbij de ervaringscijfers van de afgelopen jaren/ dan wel de verwachtingen die de dienst heeft voor de komende tijd.

BIJLAGE 1 – Nadere toelichting op de voorlopige exploitatie 2027

1. Salarissen en sociale lasten

Loonkosten zijn voor uitvoering en bedrijfsvoering apart berekend.
- Basis loonkosten januari 2025 + indexatie van 3,9%
- Eindschalen per functie
- Geen inhuur budget moet vanaf salarissen gefinancierd worden, door aanpassing naar eindschalen.

Kanttekening:
- Cao-afspraken onbekend
- Functiehuis verouderd moet worden herzien
- Geen FTE voor landelijk KIS platvorm

Uitvoering: FTE op basis van Soll

Bedrijfsvoering & Sturing:
Toegevoegd ten opzichte van de huidige situatie:
- Manager bedrijfsvoering ten behoeve van sturing
- Vaste formatie voor inzet recruitment
- Uitvoeringscapaciteit op informatiemanagement
- Capaciteit op inkoop
- 2 x teamleider uitvoering

Ombuiging binnen de begroting:
- Manager primair proces
- Manager/ teamleider advies en projecten

2. Kapitaalslasten
- Verschuiving van kapitaalslasten naar ICT kosten voor berekening. In begroting moet dit aangepast worden vanwege regelgeving.

Aanpassing gedaan voor de kapitaalslasten voor aangeschafte apparatuur in de uitvoering die gekocht is met subsidies, in tarief moet hier vervang investering voor mogelijk zijn.
- Vervanging van toen tweedehands bureaus bijgesteld naar vervanging wat er nu nodig is voor ook Arborichtlijnen.

Kanttekeningen

- Gebruik van het pand is niet uitgerust op groei en met opnieuw worden bepaald. Hiervoor moet eerst de toekomstverkenning helder zijn. Er is geen rekening gehouden met eventuele verbouwingen.
- Financiering pand is aflossingsvrij en tegen 0,38% rente. In deze berekening is geen rekening gehouden met een andere financieringsvorm

3. PZ-salaris administratie betreft uitbesteding van loonadministratie bij IJk aangepast naar groei en prijs.
4. Organisatieontwikkeling minimaal budget
5. Accountants & advieskosten, alleen voor reguliere P&C cyclus geen extra adviezen

6. Huisvestingslasten
- aanpassing alleen voor ingeschatte aanpassing voor groot onderhoud in verband met onvolledig MJOP en het inzetten van een externe partij ten behoeve van het beheer van het pand.
- Huisvestingslasten bestaan alleen uit VVE & MJOP

7. ICT kosten:
- Alle huidige licenties gekoppeld naar gebruik FTE uitvoering en bedrijfsvoering
- Randapparatuur gekoppeld aan FTE
- Bijstelling gedaan voor headcount inschatting 12%

Kanttekening:
- Voor inhuur voor projecten moeten de ICT kosten in project begrotingen worden meegenomen. Dit zit niet berekend in de licentiekosten.
- Prijsinflatie op IMOC gehouden 2,2% in praktijk is dit voor ICT mager.

8. Algemene kosten
- Wagenpark gebaseerd op 14 x leaseauto
- Bijstelling gedaan voor ODNL-contributie omdat deze afhankelijk is van aantal FTE uitvoering en ‘omzet’
- Geen rekening gehouden met events zoals de IJMOND-duurzaamheid award

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
M.C.H. van Boheemen
AD/STG

Doorkiesnummer +31235144628
boheemenm@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d **30-3-2026**
Commissie Leefomgeving
Datum commissievergadering **16-3-2026**

26 maart 2026

Onderwerp: Advies Voordracht 15-2026 Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond

Advies aan Provinciale Staten:
De commissie besprak de wijziging van de gemeenschappelijke regeling en de kadernota 2027 van Omgevingsdienst IJmond. Het voorstel van het college is om geen zienswijze in te dienen. De commissie Leefomgeving adviseert Voordracht 15-2026 Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond en Kadernota 2027 Omgevingsdienst IJmond als hamerstuk door te geleiden naar de Provinciale Statenvergadering van 30 maart 2026.

Kernpunten uit de bespreking:

- Vragen over financiële groei, bezuinigingen, achterstanden in de organisatie en de mogelijke toekomst van de dienst, waaronder samenwerking of fusie met andere omgevingsdiensten.
- Zorgen over beperkte concrete besparingen in de kadernota en de bijdrage van de dienst aan provinciale bezuinigingen.
- De financiële groei van de organisatie en stijging van de provinciale bijdrage.
- Mogelijke fusie of intensievere samenwerking met andere omgevingsdiensten om robuustheid te vergroten.
- Achterstanden in processen en verouderde financiële administratie.
- Het onderscheid tussen wettelijke/kerntaken (VTH) en aanvullende taken en of sommige activiteiten wel bij de omgevingsdienst horen.
- Risico dat kostenbeheersing ten koste gaat van kwaliteit van dienstverlening.
- Het effect van uitbreiding of beperking van fte-capaciteit op uitvoering van taken.
- De vraag hoe extra taken van gemeenten worden gefinancierd zonder dat andere deelnemers daarvoor betalen

Toezeggingen: geen

Moties / amendementen aangekondigd: geen

Namens de commissie Leefomgeving

T.K. van Wijnen
commissievoorzitter

Provincie Noord-Holland

2026 | 21

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 30 maart 2026

Onderwerp: **benoemen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO).**

Bijlagen: ontwerpbesluit

1. Inleiding

In mei 2023 zijn twee leden van Provinciale Staten benoemd tot vertegenwoordigers van de provincie Noord-Holland in de Algemene Vergadering van het IPO (artikel 5, lid 2 van de statuten van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Dit zijn mw. W. Koning-Hoeve (CDA) en dhr. V.H. Valk (BBB). Met het vertrek van mevrouw Koning-Hoeve als Statenlid is er een vacature ontstaan.

2. Toelichting

De doelstelling van het IPO is drieledig:
- Belangenbehartiging: regelmatig overleg met het kabinet, de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties;
- Platform: het creëren van gelegenheden om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooien; en
- Vernieuwing: het stimuleren van vernieuwingsprocessen binnen provincies.

3. Voordracht

Het Presidium heeft op 30 maart 2026 gesproken over de vacature en draagt het volgende lid ter benoeming voor:

- mw. Schneemann (Volt)

4. Proces en procedure

Met de aanwijzing van de vertegenwoordigers in het IPO door uw Staten zijn geen kosten gemoeid. Het IPO en het nieuw aangewezen lid worden in kennis gesteld van het benoemen als lid van de Algemene Vergadering van het IPO.
De benoeming van het lid geldt vanaf de datum van de benoeming tot en met het einde van deze Statenperiode (2027).

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het Presidium,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. B. van Mourik, griffier

Besluit

Nr. 21-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het Presidium van 30 maart 2026;

gelet op artikel 5, lid 2 van de statuten van de vereniging Interprovinciaal Overleg;

gelet op artikel 176 van de Provinciewet,

besluiten:

1. voor de resterende Statenperiode 2023-2027 als lid mw. Schneemann (Volt) te benoemen van de Algemene Vergadering van het Interprovinciaal Overleg;

2. de commissaris van de Koning te verzoeken ten aanzien van het onder 1 genoemde Statenlid een machtiging te verstrekken tot vertegenwoordiging namens de provincie Noord-Holland in de Algemene Ledenvergadering van het Interprovinciaal Overleg.

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

AD / STG

Provincie Noord-Holland

2026 | 21

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 30 maart 2026

Onderwerp: **benoemen lid Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO).**

Bijlagen: ontwerpbesluit

1. Inleiding

In mei 2023 zijn twee leden van Provinciale Staten benoemd tot vertegenwoordigers van de provincie Noord-Holland in de Algemene Vergadering van het IPO (artikel 5, lid 2 van de statuten van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Dit zijn mw. W. Koning-Hoeve (CDA) en dhr. V.H. Valk (BBB). Met het vertrek van mevrouw Koning-Hoeve als Statenlid is er een vacature ontstaan.

2. Toelichting

De doelstelling van het IPO is drieledig:
- Belangenbehartiging: regelmatig overleg met het kabinet, de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties;
- Platform: het creëren van gelegenheden om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooien; en
- Vernieuwing: het stimuleren van vernieuwingsprocessen binnen provincies.

3. Voordracht

Het Presidium heeft op 30 maart 2026 gesproken over de vacature en draagt het volgende lid ter benoeming voor:

- mw. Schneemann (Volt)

4. Proces en procedure

Met de aanwijzing van de vertegenwoordigers in het IPO door uw Staten zijn geen kosten gemoeid. Het IPO en het nieuw aangewezen lid worden in kennis gesteld van het benoemen als lid van de Algemene Vergadering van het IPO.
De benoeming van het lid geldt vanaf de datum van de benoeming tot en met het einde van deze Statenperiode (2027).

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het Presidium,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. B. van Mourik, griffier

Besluit

Nr. 21-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het Presidium van 30 maart 2026;

gelet op artikel 5, lid 2 van de statuten van de vereniging Interprovinciaal Overleg;

gelet op artikel 176 van de Provinciewet,

besluiten:

1. voor de resterende Statenperiode 2023-2027 als lid mw. Schneemann (Volt) te benoemen van de Algemene Vergadering van het Interprovinciaal Overleg;

2. de commissaris van de Koning te verzoeken ten aanzien van het onder 1 genoemde Statenlid een machtiging te verstrekken tot vertegenwoordiging namens de provincie Noord-Holland in de Algemene Ledenvergadering van het Interprovinciaal Overleg.

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier dhr. R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J.J. van den Berg
BEL/BS

Telefoonnummer +31235144076
bergjj@noord-holland.nl

Verzenddatum
05 MAART 2026

Kenmerk
BSJJB19022604

Uw kenmerk

Betreft: Jaarverslag 2025 van de MRA

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande Statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit met bijlage, betreffende het Jaarverslag van de MRA over 2025. Ook ontvangt u het concept van een antwoordbrief aan het MRA-bestuur, waarvan de strekking door uw Staten desgewenst kan worden aangepast.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
E.A.S. Rommel

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

metropool
regioamsterdam

Jaarverslag 2025

27 januari 2026

Termini 179
1025 XM Amsterdam

info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

Inleiding 4
Doel en status van het Jaarverslag 4
Leeswijzer 4

Ambitie 1: We willen een *klimaatneutrale en circulaire regio* zijn in 2050 ..... **5**
Acties & resultaten in 2025 5
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 5
Overige mijlpalen 5
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges 6

Ambitie 2: We versterken de *(digitale) concurrentie- en innovatiekracht* van de MRA om bij te dragen aan de transities die nodig zijn **6**
Acties & resultaten in 2025 6
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 7
Overige mijlpalen 7
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges 7

Ambitie 3: We willen *tekorten op de arbeidsmarkt verminderen* en *toekomstbestendig werk* bieden aan huidige en nieuwe inwoners waardoor zij zich kunnen (blijven) ontwikkelen (door een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt) **8**
Acties & Resultaten in 2025 8
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 9
Overige mijlpalen 9
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges 9

Ambitie 4: We willen *voldoende, passende, bereikbare en toekomstbestendige werklocaties* in de nabijheid van (potentiële) werkenden **9**
Acties & Resultaten in 2025 9
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 10
Overige mijlpalen 11
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges 11

Ambitie 5: We willen leefbare steden en dorpen met *voldoende, betaalbare, bereikbare en toekomstbestendige woningen*, in een gezonde leefomgeving **11**
Acties & Resultaten in 2025 11

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 12
Overige mijlpalen 13
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges..... 13

Ambitie 6: We behouden en (waar mogelijk*) versterken de kwaliteit van ons landschap en cultuurhistorisch erfgoed*..... **13**
Acties & Resultaten in 2025 13
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 14
Overige mijlpalen 14
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges..... 14

Ambitie 7: We willen dat het *(inter)nationale toerisme en de recreatiemogelijkheden* bijdragen aan de leefkwaliteit van al onze inwoners..... **15**
Acties & Resultaten in 2025 15
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 15
Overige mijlpalen 16
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges..... 16

Ambitie 8: We willen dat eenieder zich op *toekomstbestendige en betaalbare wijze kan verplaatsen* in de MRA en dat we het logistieke vervoer en de internationale connectiviteit verduurzamen **16**
Acties & Resultaten in 2025 16
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 17
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges..... 17
Overige mijlpalen 17

Communicatie **18**
Acties & Resultaten in 2025 18
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 19
Overige mijlpalen 19
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges..... 19

Public Affairs **20**
Acties & Resultaten in 2025 20
Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn 21
Overige mijlpalen 21
Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges..... 21

Inleiding

Doel en status van het Jaarverslag

Voor u ligt het Jaarverslag voor de Metropoolregio Amsterdam over het jaar 2025. Met ingang van 2026 is het jaarverslag en de voortgangsnota van de MRA samengevoegd tot 1 online document. Op verzoek van de Algemene Vergadering wordt er nog steeds een hardcopy uitgebracht voor de informatie die voorheen in de voortgangsnota te vinden was. Dit document wordt ook ter wensen en opvattingen naar de deelnemers gestuurd. Het Jaarverslag gaat op hoofdlijnen in op welke activiteiten in het afgelopen jaar zijn uitgevoerd, en welke resultaten daarbij zijn behaald. Het doel van dit document is om te faciliteren dat de leden van gemeenteraden en Provinciale Staten in de MRA op inhoud in gesprek kunnen gaan met hun bestuurders en ze zaken kunnen meegeven die zij van belang vinden voor de regionale samenwerking. Het Jaarverslag is daarmee een informatief document.

Leeswijzer

De opbouw van het Jaarverslag is dit jaar net iets anders dan in de voorgaande voorgangsnota's. Voorheen werd de voorgang inzichtelijk gemaakt aan de hand van de uitvoeringslijnen. Dit is het eerste jaarverslag op basis van de nieuwe MRA Agenda. Daarom zijn de acties gekoppeld aan de ambities uit de MRA Agenda 2025 – 2028

Ambitie 1: We willen een *klimaatneutrale en circulaire regio* zijn in 2050

Acties & resultaten in 2025

- Samenwerking met (met name) de provincies en netbeheerders om de ruimtelijke claims voor het energiesysteem in te passen in de NOVEX MRA
  - **Resultaat**: Ruimtelijke claims voor het energiesysteem zijn expliciet geagendeerd in de NOVEX MRA
- Themabijeenkomst over netcongestie en energieplanologie, in samenwerking met beide provincies
  - **Resultaat**: De themabijeenkomst over netcongestie en energieplanologie werd druk bezocht
- Met Actienetwerk GasTerug is gewerkt aan het uitbreiden van het Hilversumse project Circulaire Gordijnen. Dit project deelt circulaire gordijnen uit aan mensen in energiearmoede
  - **Resultaat**: Het project is uitgerold naar meerdere gemeenten. Dit resulteert in energiebesparing, wooncomfort verbetering en een impuls geven aan circulaire ketens
- Toewerken naar het gezamenlijke doel: 50% circulair inkopen over 2025
  - **Resultaat**: : In 2025 is voortvarend toegewerkt naar het gezamenlijke doel om 50% circulair in te kopen.
- Het uitbreiden van de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen naar de MRA
  - **Resultaat**: 47 partijen in de MRA hebben hun handtekening gezet onder de deal

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

De inzet op het ontwikkelen van een regionale aanpak waarmee circulariteit wordt geborgd in de gemeentelijke organisatie en projecten in de openbare ruimte is niet echt van de grond gekomen. De belangstelling daarvoor bij MRA partners bleek vooralsnog onvoldoende.

Overige mijlpalen

- Rapport van HCSS over kritieke grondstoffen in NH en Flevoland: Op basis van dit rapport dat in opdracht van de MRA en beide provincies is opgesteld, zal een Plan van Aanpak kritieke grondstoffen worden voorbereid

- Overdrachtsdossier circulaire economie: Eind 2025 is een MRA overdrachtsdossier circulaire economie opgesteld dat begin 2026 zal worden aangeboden aan de zittende bestuurders, zodat die dit kunnen aanbieden aan hun opvolgers

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

Raden en Staten ontvangen periodiek info over NOVEX MRA. Voor sommige gemeenten zullen raden wellicht instemming moeten verlenen voor budget voor circulair gordijnenproject.

Ambitie 2: We versterken de *(digitale) concurrentie- en innovatiekracht* van de MRA om bij te dragen aan de transities die nodig zijn

Acties & resultaten in 2025

- Oprichten/omvormen van Programmateam Innovatie om uitvoering te geven aan de Actieagenda Innovatie
  - **Resultaat**: De kopgroep die de agenda heeft opgesteld is omgevormd naar het Programmateam Innovatie. In het programmateam werken medewerkers van de gemeentes en provincies samen om de actielijnen verder uit te werken en uit te voeren. Ook leren ze van elkaar en hun innovatiehubs
- Opstellen van de Actieagenda Innovatie door Programmateam Innovatie
  - **Resultaat**: De oplevering van de Actieagenda Innovatie. Hierin zijn de 5 versnellers (randvoorwaarden) gedefinieerd waar wij als netwerk van overheden aan zet zijn om het klimaat voor innovatieve bedrijven te versterken. De versnellers zijn doorvertaald naar concrete actielijnen die gezamenlijk worden opgepakt
- Vaststellen van de Actieagenda Innovatie door het BO
  - **Resultaat**: de Actieagenda is vastgesteld
- Het uitvoeren van de Economische Verkenningen
  - **Resultaat**: Beleidsmakers uit de hele MRA zijn voorzien van betrouwbare informatie over de economie via de Economische Verkenningen
- De doorontwikkeling ROM InWest en Board
  - **Resultaat**: Er zijn afspraken gemaakt door Platform Economie met de Amsterdam Economic Board en ROM InWest over een verdere

doorontwikkeling van iedere organisatie en de bijdrage van de MRA. Hieruit is gekomen;
    - **Resultaat**: De Amsterdam Economic Board heeft stappen gezet in het vormgeven en positioneren van de drie coalities in 2025
    - **Resultaat**: In het najaar van 2025 is een evaluatie van de ROM InWest uitgevoerd door de aandeelhouders, zoals afgesproken in de bestuursovereenkomst. Bureau Birch heeft de opdracht uitgevoerd. Het eindrapport wordt opgeleverd in januari 2026 en geeft ook aanbevelingen voor zowel de Rom InWest als de aandeelhouders
- Het organiseren van een Rijk-Regio event, in samenwerking met de Amsterdam Economic Board en VNO-NCW Metropoolregio Amsterdam
    - **Resultaat**: De innovatie en concurrentiekracht van de MRA is goed onder de aandacht gebracht. Aanwezigen: Kamerleden, hoge Rijksambtenaren, bestuurders, bedrijfsleven en ambtenaren. Dit event is door alle partijen als zeer succesvol ervaren
- Vaststelling in de platforms Ruimte en Economie van bouwstenen voor een MRA positie over datacenters als onderdeel van de digitale infrastructuur
    - **Resultaat**: De vaststelling van de MRA positie wordt gebruikt als vertrekpunt voor de gesprekken in de kleine landelijke werkgroep Datacenters, die in 2025 door het ministerie van EZ in het leven is geroepen

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

Voor ambitie 2 zijn de acties die gepland waren voor 2025 uitgevoerd.

Overige mijlpalen

Voor ambitie 2 waren er in 2025 geen andere mijlpalen naast de geplande en uitgevoerde activiteiten.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

In Q1 zal de tussenrapportage van de Actieagenda Innovatie opgeleverd worden aan het DO en BO. Hierbij zal ook het Rapport Wennink betrokken worden vanwege de nauwe samenhang.

Ambitie 3: We willen *tekorten op de arbeidsmarkt verminderen* en *toekomstbestendig werk* bieden aan huidige en nieuwe inwoners waardoor zij zich kunnen (blijven) ontwikkelen (door een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt)

Acties & Resultaten in 2025

- Projecten ter verkenning verhogen instroom tekortsectoren
  - **Resultaat:** Door deze projecten wordt verkend welke maatregelen effectief zijn om de instroom in tekortsectoren te vergroten. De opgedane inzichten vormen de basis voor verdere beleidsontwikkeling en gerichte interventies.
- Programma Binden, Boeien en Behouden zorgprofessionals MRA
  - **Resultaat:** Het programma stimuleert de ontwikkeling van loopbaan- en onderwijspaden voor zorgprofessionals, waardoor zij meer arbeidsperspectief krijgen en ziekenhuizen meer flexibiliteit hebben in de personele inzet.
- Ontwikkeling loopbaan- en onderwijspaden zorgprofessionals
  - **Resultaat:** Zorgprofessionals kunnen zich beter ontwikkelen en doorstromen, terwijl ziekenhuizen personeel effectiever kunnen inzetten waar dit het meest nodig is.
- Opschaling ecosysteem E/SPORTS TECH CAMPUS Purmerend
  - **Resultaat**: Door inzet van esports, gaming en gamification worden nieuwe doelgroepen aangetrokken en opgeleid, wat bijdraagt aan duurzame talentinstroom in innovatieve sectoren.
- Innovatieve opleidingsmethodes esports en gaming
  - **Resultaat:** De ontwikkelde en opgeschaalde methodes functioneren als magneet voor talent en versterken de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- Ontwikkelfonds Flevoland Leert
  - **Resultaat:** Met deze bijdrage wordt om- en bijscholing toegankelijker gemaakt, zodat inwoners zich kunnen blijven ontwikkelen in een arbeidsmarkt die verandert door digitalisering en robotisering.

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

In het MUVP stond een actie benoemd voor de verdere ontwikkeling van Skills. Dit onderwerp kon niet worden opgepakt. Ook bleek er in 2025 geen ruimte voor implementatie van het thema Arbeidsproductiviteitsverhoging / strategisch HRM beleid. We vonden wel tijd om hierover een workshop in te richten voor beleidsmedewerkers.

Overige mijlpalen

In het voorjaar van 2025 zijn de eerste stappen gezet door MRA en BOARD voor een overleg tussen Overheid; Bedrijfsleven; Onderwijs en Maatschappelijke-instellingen. Hiervoor is een enquête gestuurd naar een 15 tal actoren in de regio. In het najaar is het besluit genomen een eerste overleg te organiseren in 2026.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

In 2026 hopen we te starten met een overleg tussen Overheid; Bedrijfsleven; Onderwijs en Maatschappelijke-instellingen op het gebied van O+A, (BTG+) een actie uit het MUVP. Hieruit komen mogelijk nieuwe acties naar voren.

Ambitie 4: We willen *voldoende, passende, bereikbare en toekomstbestendige werklocaties* in de nabijheid van (potentiële) werkenden

Acties & Resultaten in 2025

- Uitvoering van de jaarlijkse Plabeka monitor en actualisatie van het dashboard. Dit wordt gedaan als basis voor de beleidsontwikkeling en uitvoering. Dit dashboard geeft alle relevante informatie per werklocatie
    - **Resultaat**: Afslanken van de Plabeka monitor op verzoek van de bestuurders. De data wordt nog jaarlijks verzameld, maar de rapportage wordt niet ieder jaar even uitgebreid uitgebracht
- Ondersteuning van het Project Bureau Herstructurering (PHB) aan ondernemersverenigingen en gemeenten bij de concrete verduurzaming van bedrijventerreinen

- **Resultaat**: In 2025 zijn door PHB onder meer projecten uitgevoerd op het gebied van verduurzaming en/of organisatiegraaf in Lelystad, Almere, Hilversum, Haarlem en de Haarlemmermeer en kennisbijeenkomsten op het gebied van netcongestie, klimaatadaptatie en subsidiemogelijkheden voor toekomstbestendige bedrijventerreinen
- **Resultaat**: PHB heeft meerdere kennisbijeenkomsten georganiseerd

- Actualiseren MRA Kantorenstrategie
  - **Resultaat**: Eind 2025 heeft het BO Economie ingestemd met de geactualiseerde MRA Kantorenstrategie en is deze voorgelegd aan alle colleges B&W van de MRA gemeenten voor vaststelling. Omdat de kantorenmarkt aan grote veranderingen onderhevig is, wordt in de MRA strategie ingezet op een versterking van de kwaliteit van het kantoren aanbod op goed bereikbare (OV) locaties en tegelijkertijd het onttrekken van incourante kantoorpanden en deze bijvoorbeeld te transformeren naar woningen
- Vaststellen van een transformatiekader als uitwerking van de Bedrijventerreinstrategie
  - **Resultaat**: Het kader is vastgesteld. In het transformatiekader zijn regionale procedures benoemd voor het transformeren van werklocaties naar (deels) andere functies
- Verkennen van kosten intensivering op bedrijventerreinen
  - **Resultaat**: De verkenning maakt inzichtelijk wat de kosten voor intensivering van verschillende typen werklocaties zijn. Duidelijk is dat in veel gevallen een commercieel sluitende businesscase voor intensivering niet mogelijk is. In 2026 zullen er op basis van deze verkenning voorstellen gedaan gaan worden over de wijze waarop we in de MRA de intensivering concreet willen gaan oppakken, o.m. samen met het Rijk (via NOVEX-MRA)

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

- Het versterken van de organisatiegraad op bedrijventerreinen. In samenspraak met PHB, gemeente Amsterdam en de ondernemersvereniging ORAM zouden activiteiten opgestart worden om de organisatiegraad op bedrijventerreinen te versterken. Omdat de ORAM hierin uiteindelijk toch geen actieve rol voor zichzelf zag weggelegd en in Amsterdam de voortgang van een lokaal traject stagneerde, is deze activiteit tijdelijk 'on hold' gezet. Wél is het PHB in het kader van zijn reguliere werkzaamheden nog actief op dit dossier
- De afstemming met ministerie EZ. In 2025 is de Ruimtelijke Economische Visie van het Rijk gepresenteerd. Deze visie is nog vooral op hoofdlijnen, de concretisering zal in de komende regeerperiode vorm moeten krijgen. Ondanks herhaaldelijk

aandringen om de gezamenlijke Metropoolregio's te betrekken bij deze verdere uitwerking, heeft het ministerie er vooralsnog voor gekozen hierover louter met VNG en IPO af te stemmen

Overige mijlpalen

Voor ambitie 4 waren er in 2025 geen andere mijlpalen naast de geplande en uitgevoerde activiteiten.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

Met de Bedrijventerreinstrategie en Kantorenstrategie is het belang van voldoende ruimte voor werken in 2025 nadrukkelijk op de bestuurlijke agenda gezet. Dit was ook nodig, want de grote woningbouwopgave zet de toekomst van bestaande werklocaties onder druk en belemmert de mogelijkheden voor nieuwe werklocaties. Daarom is het goed als ook in 2026 gemeenten en provincies in hun ruimtelijk beleid voldoende oog houden voor de regionale afspraken in het kader van de Bedrijventerreinstrategie en Kantorenstrategie.

Ambitie 5: We willen leefbare steden en dorpen met *voldoende, betaalbare, bereikbare en toekomstbestendige woningen*, in een gezonde leefomgeving

Acties & Resultaten in 2025

- Wonen & mobiliteit (WoMo)
  - **Resultaat**: Het programma creëerde i.s.m. een groep gemeenten een gezamenlijke aanvraag voor de zogenaamde WoKT-gelden (Woningbouw op Korte Termijn). Het resultaat was een sterk regionaal beeld waarin de noodzaak tot investering in mobiliteit voor de woningbouw centraal stond. Eind 2025 werd bekend dat een groot deel van de deelnemende projectgebieden inderdaad extra middelen toegekend kregen.
- Houtbouw Pact 2026-2030
  - **Resultaat**: Het Green Deal Convenant Houtbouw 2021-2025 kreeg een sterk vervolg met het Houtbouw Pact. Meer dan 100 ondertekenend partners uit

het triple helix-netwerk van de MRA streven hiermee naar toekomstbestendige woningbouw die in 2030 uit minimaal 20% houtbouw en andere biobased materialen bestaat. Het programma heeft in de afgelopen jaren vooruitgang geboekt door het aanjagen en verbinden van overheden, kennisinstellingen, bouwers en investeerders, met verschillende spraakmakende bouwprojecten als resultaat.

- MRA Versnellingstafels
  - **Resultaat:** Ook in 2025 vonden de regionale Versnellingstafels op MRA-schaal plaats waarbij een groot netwerk o.a. bestuurders en bouwer de thematische knelpunten en oplossingen deelden.
- Uitvoering MRA Woondeal.
  - **Resultaat:** De MRA Woondeal is als Rijk-regiosamenwerking de spil in Bouwen en Wonen, waarin doorlopend wordt afgestemd over o.a. woningbouwaantallen en betaalbaarheid van de woningvoorraad.
- Onderzoek naar leefbaarheid in de bestaande wijken.
  - **Resultaat:** In 2025 is inzicht verworven in de leefbaarheid van en vooral rondom de bestaande woningvoorraad in de MRA-gemeenten. In 2026 krijgt dit onderzoek een vervolg met het verkennen van de mogelijkheden tot een MRA-brede aanpak.
- Provada
  - **Resultaat:** De Provada is sinds jaar en dag een podium voor de MRA-gemeenten om zich te profileren richting marktpartijen en andere overheden.
- Werkgroepen Planning, Netcongestie en Stikstof.
  - **Resultaat:** De versnelling van de woningbouwopgave wordt door de MRA ook ondersteunt door de organisatie van verschillende werkgroepen op uitvoeringsniveau. De inbreng en opgedane resultaten uit deze werkgroepen wordt zowel door de deelnemende gemeenten direct ingezet voor de versnelling alsook breder gedeeld in ambtelijke MRA-gremia.

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

- De vorming van een zogenaamde leidraad toekomstbestendige gebiedsontwikkeling en het verkennen van pilotprojecten werd in 2025 gepauzeerd i.v.m. de verwachte komst van een City Deal Toekomstbestendige Gebiedsontwikkeling. Nu deze City Deal is omgevormd tot een afsprakenkader zal in 2026 opnieuw afgewogen worden of een leidraad voor de MRA gewenst is.

Overige mijlpalen

Voor ambitie 5 waren er in 2025 geen andere mijlpalen naast de geplande en uitgevoerde activiteiten.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

In 2026 vindt een actualisatie van de Woondeal plaats, waarin onder andere doelstellingen voor woningbouwaantallen en programmering herzien worden. Daarnaast wordt in 2026 de Afsprakenbrief Industriële Bouwstroom ondertekend door een reeks partijen waaronder MRA-gemeenten. Het doel is om per 2026 met zogenoemde koploperlocaties de opschaling van industrieel geproduceerde woningbouwmaterialen gestalte te geven. Er zullen naar verwachting verschillende ondertekenmomenten plaatsvinden, waaronder op de WOCODA- en Provada-beurzen

Ambitie 6: We behouden en (waar mogelijk*) versterken de kwaliteit van ons landschap en cultuurhistorisch erfgoed*

Acties & Resultaten in 2025

- Doorrekening maatschappelijke kosten en baten groene maatregelpakketten
  - **Resultaat**: De groene maatregelpakketten zijn doorgerekend voor Nationaal Park Nieuw Land, Spaarnwoude en noordzijde Groene Hoefijzer en de Westeinderscheg. Hierin is tevens een eerste bekostigingsstrategie voor de Westeinderscheg meegenomen. De doorrekeningen vormen de basis voor publiek-private financieringsconstructies voor investeringen in het groen-blauwe netwerk binnen de MRA
  - **Resultaat**: Rapportage - Maatregelpakketten groenblauw MRA
- Oplevering Verkenning Klimaatbestendig landschap Oer-IJ gebied
  - **Resultaat**: Een integraal beeld van de opgaven en uitdagingen in het Oer-IJ gebied (o.a. gevolgen klimaatverandering, intensivering landgebruik en maatschappelijke ruimtelijke opgaven, zoals bijv. woningbouw). Op basis van gebiedsanalyses volgens principe 'water en bodem sturend' zijn adviezen opgesteld voor een natuurinclusieve omgang met de ruimtelijke opgaven
  - **Resultaat**: Rapportage – Klimaatbestendig landschap Oer-IJ gebied
  - **Resultaat**: Triple helix podcast over opgave Oer-IJ

- Afronding proces-fase in project Pilots Financiering Klimaatadaptatie
  - **Resultaat**: Alle vijf deelnemende MRA-gemeenten (Amsterdam, Heemstede, Haarlem, Hilversum, en Uithoorn) hebben fase 'Looproutes' in 2025 afgerond. Deze fase vormt de basis om financieringsconstructies uit te werken voor gemeentelijke opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, waarmee tot uitvoering van de projecten wordt overgegaan
  - **Resultaat**: Pakket procesbeschrijvingen en handreikingen voor aanpak gemeentelijke opgaven klimaatadaptatie gebouwde omgeving

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

Vanwege de opbouwfase van het nieuwe programma *Groen-blauw groeit mee* is het netwerk Klimaatadaptief Bestaande Stad niet benut voor kennisdeling. Na vaststelling van het programma in december 2025 is ruimte ontstaan om het Klimaatadaptatie-netwerk te activeren en vanuit daar ook de kennisdeling rondom de beheersopgave te starten.

Overige mijlpalen

Vaststelling nieuw programma *Groen-blauw groeit mee*. Met het nieuwe programma hebben we een platform gecreëerd om alle activiteiten op het gebied van landschap, groen, recreatie, water en klimaatadaptatie vanuit één centrale plek uit te voeren en aan te sturen. Het programma vormt daarmee een belangrijke schakel in het zorgen dat groen en blauw daadwerkelijk meegroeien met de andere (ruimtelijke) opgaven in de MRA.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

- De MRA ontwikkelt instrumenten en (financiering)oplossingen om ruimtelijke groen-blauwe opgaven op te pakken. Dit betekent nog niet dat de projecten daadwerkelijk tot realisatie komen. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat de oplossingen van papier naar praktijk gaan en hoe kan de MRA de deelregio's hierin ondersteunen?
- In verschillende projecten observeren we dat onderwerpen vallend onder groen en blauw zich niet goed laten vangen in lokale ruimtelijke afwegingen voor gebiedsontwikkeling. Hoe voorkomen we dat groen en blauw sluitposten zijn en de MRA haar groen-blauw karakter kwijtraakt?

- Het team dat vanuit de MRA-samenwerking werkt aan programma Groen-blauw groeit mee omvat slechts 1,7 fte, waarin wisselingen worden verwacht. Hoe zorgen we voor een toekomstbestendige bemensing van het programmateam?

Ambitie 7: We willen dat het *(inter)nationale toerisme en de recreatiemogelijkheden* bijdragen aan de leefkwaliteit van al onze inwoners

Acties & Resultaten in 2025

- Evaluatie en aanpassen ontwikkelkader verblijfsaccommodaties
  - **Resultaat**: Er zijn een aantal aanpassingen gedaan aan het kader
- Vaststellen ontwikkelkader dagattracties
  - **Resultaat**: Het ontwikkelkader dagattracties is in het BO Economie besproken en geldt sindsdien als afstemmingsinstrument voor dagattracties binnen de MRA
- Evaluatie en aanpassing voormalig programma vraagsturing 'ABHZ'
  - **Resultaat**: Op basis van de evaluatie is Amsterdam & Partners met een nieuwe strategie voor vraagsturing gekomen. Deze strategie zal in ieder geval voor 2026 gelden
- Bespreken van rapport toeristenbelasting om duurzamer gedrag te stimuleren. AEF heeft het rapport gemaakt nav een vraag van de werkgroep duurzaam toerisme
  - **Resultaat**: Rapport is besproken in BO Economie
  - **Resultaat**: Rapport is richting de gemeenten gestuurd
- Organisatie van de eerste Impactmarkt MRA op de Impactfair. Dit is een fair waar duurzame toeristische bedrijven hun producten kunnen pitchen. Ko Koen heeft een presentatie gegeven over duurzaam toerisme
  - **Resultaat**: De impactmarkt heeft geleid tot veel netwerk en positieve reacties bij de deelnemers

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

Het was de bedoeling dat in Q4 een voorstel voor bestemmingsmanagement richting het BO Economie zou gaan, maar helaas is dit niet gelukt. Dit voorstel is nu doorgeschoven naar Q2 van 2026.

Overige mijlpalen

Voor ambitie 7 waren er in 2025 geen andere mijlpalen naast de geplande en uitgevoerde activiteiten.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

Voor komend jaar staat op de planning dat we naar het BO Economie een discussie gaan voorleggen over de marktruimte voor verblijfsaccommodaties. We zullen door middel van scenario's inzicht bieden aan de bestuurders dat beslissingen in de ene gemeente impact hebben op andere gemeenten, en door middel van die scenario's kijken of er draagvlak is om meer systematisch met elkaar naar dit vraagstuk te kijken. Dit kan zeer gevoelig liggen vanwege de vrijwillige opzet van de MRA, maar als we hier echt iets mee willen doen, dan zullen er goede afspraken tussen de verschillende gemeenten gemaakt moeten worden. Er komt naar verwachting een flinke vraag naar verblijfsaccommodaties op ons af, en er zijn op meerdere plekken al (tijdelijke) hotelstops. Dit gaat onder anderen impact hebben op de prijs van een overnachting binnen de MRA, maar ook op veel andere zaken.

Ambitie 8: We willen dat eenieder zich op *toekomstbestendige en betaalbare wijze kan verplaatsen* in de MRA en dat we het logistieke vervoer en de internationale connectiviteit verduurzamen

Acties & Resultaten in 2025

- Omvorming van platform Smart Mobility naar programma DIM (Digitalisering en Innovatie Mobiliteit)
  - **Resultaat**: Programma DIM biedt meer focus en zorgt voor betere aansluiting bij de andere MRA programma's
- Rapportage breed onderzoek Noord-Holland naar Mobiliteitsrechtvaardigheid, waaronder toegankelijkheid en vervoersarmoede
  - **Resultaat**: De aanbevelingen worden geïmplementeerd bij o.a. de programma's MRA Woonwerkbalans, Publieke Mobiliteit en Fiets

- Het Rijk-Regio programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid heeft een complete investeringslijst van bereikbaar baarheidsmaatregelen in de MRA opgeleverd inclusief fasering
  - **Resultaat**: Deze is benut voor de MRA opgave WOKT/WOMO met positief resultaat
  - **Resultaat**: Daarnaast start het Rijk in Flevoland met 2 projecten die eerder on hold zijn gezet (A27 en A6) BO MIRT: Rijk en regio zetten betekenisvolle stappen voor investeringen in infrastructuur – Metropoolregio Amsterdam
- Ten behoeve van de OV schaalsprong zijn er weer stappen gezet t.b.v. de grote verbindingen
  - **Resultaat**: Na de uitname van 2 miljard in 2024 heeft het Rijk weer 2 keer 200 miljoen gereserveerd voor het doortrekken van de Noord-Zuidlijn (OVAH)
  - **Resultaat**: Daarnaast is voor de IJmeerverbinding een P-verkenning gestart
- In het platform Mobiliteit is meer coördinatie en samenwerking op verkeersmanagement afgesproken m.b.t groot onderhoud en evenementen
  - **Resultaat**: Ingezet rond de drukke zomer van 2025, met gezamenlijke rapportages, jaarplannen en gezamenlijke communicatie

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

Grootste tegenvaller van 2025 was (helaas niet onverwachts en ondanks de inzet van WOMO gelden de beperkte investeringen van het Rijk in mobiliteit. De koek moet toch echt groter om de MRA niet te laten vastlopen de komende jaren. Deze boodschap blijft onderdeel van de MRA lobby.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

De lobby boodschap van de MRA zal onverminderd naar voren worden gebracht in 2026. Het nieuwe regeerakkoord levert daarbij ongetwijfeld weer nieuwe accenten op. De actualisatie van de uitvoering van het MTB kan leiden tot gesprekken in de deelregio's.

Overige mijlpalen

De bezuinigingen op OV zijn door het Rijk na een actieve lobby met MRDH en provincies gedeeltelijk teruggedraaid. Voor het resterende gedeelte volgen acties. ZuidasDok en OV SAAL zijn onderdeel van het robuuste mobiliteitssyteem van de MRA, beide zijn randvoorwaardelijk voor de OV schaalsprong. Er is grote behoefte aan betekenisvolle besluiten bij het Rijk in 2026.

Communicatie

Acties & Resultaten in 2025

- Lancering vernieuwde MRA-website
  - **Resultaat**: Een grote verbetering is de nieuwe navigatiestructuur, waarbij de governance (wie zijn we en hoe zijn we georganiseerd) en de inhoud (waar werken we aan, welke resultaten bereiken we) los van elkaar worden gepresenteerd
- Publicatie eerste jaarverslag MRA
  - **Resultaat**: In 2025 is voor het eerst een publieksjaarverslag gepresenteerd. In de vorm van een digitaal magazine is op hoofdlijnen een overzicht gegeven van de inzet en resultaten van de MRA-samenwerking in het voorgaande jaar. Begin 2026 volgt het nieuwe jaarverslag
- Presentatie MRA Agenda 2025-2028. In 2025 is de nieuwe MRA Agenda gelanceerd
  - **Resultaat**: Een pdf en een gedrukte versie van de MRA Agenda 2025-2028
  - **Resultaat**: De presentatie van de agenda is mede door inzet van communicatie in goede banen geleid. Bij de agenda is een korte video gemaakt die een schets geeft van de ambities in de agenda
- Publicatie serie podcasts over acht ambities MRA Agenda. De podcast heet 'Metropoolregio Actueel'.
  - **Resultaat**: Er zijn in 2025 7 podcasts gepubliceerd. De opnames gaan door in 2026.
- Economische Verkenningen MRA 2025
  - **Resultaat**: Een jaarlijks hoogtepunt in de communicatie is de presentatie van de EVMRA. Dit levert elk jaar de nodige persaandacht op
  - **Resultaat**: Een pdf en een gedrukte versie van de EVMRA
- Plaatsing opiniestuk bestuurders platform Mobiliteit in De Telegraaf
  - **Resultaat**: Op 4 juni 2025, een dag na de val van het kabinet, publiceerde De Telegraaf een opinieartikel van de bestuurders van het MRA-platform Mobiliteit over de noodzaak van investeringen in infrastructuur en mobiliteit. De kop boven het artikel luidde: 'Nederland brokkelt af'
- Gezamenlijke oproep regio in Den Haag
  - **Resultaat**: Topmensen uit het bedrijfsleven, de zorg, technologie en luchtvaart stonden in het najaar schouder aan schouder met de samenwerkende overheden in de MRA. Ze gaven een krachtige boodschap aan een groot gezelschap genodigden, onder wie nieuwe leden van de

Tweede Kamer: investeren in de regio Amsterdam is noodzakelijk voor een concurrerende Nederlandse economie

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

De doorontwikkeling van de huisstijl van de MRA is wel in gang gezet in 2025, maar krijgt pas een concreet vervolg in 2026. Dit hing samen met de later dan geplande oplevering van de nieuwe MRA-website.

Overige mijlpalen

In 2026 vervolmaken we de nieuwe MRA-website, werken we verder aan de doorontwikkeling van de huisstijl en geven we een vervolg aan de podcastserie over de ambities uit de MRA Agenda. Uiteraard is er volop aandacht voor de nieuwe gemeenteraden en de nieuwe colleges in gemeenten na de verkiezingen op 18 maart 2026. We hebben een inwerkprogramma voorbereid, met onder meer een bordspel om goed inzicht te krijgen in de werking van de regionale samenwerking op zowel het schaalniveau van de deelregio als de gehele MRA.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

In algemene zin draagt de inzet van communicatie in de MRA-samenwerking bij aan het vergroten van de naamsbekendheid van de MRA en de transparantie over de samenwerking. Hiertoe wordt onder meer een website onderhouden, een maandelijkse externe nieuwsbrief verstuurd aan abonnees, een maandelijks Bericht aan Raden en Staten aangeboden via de griffies en een LinkedIn-kanaal bijgehouden. Gemeenteraden en beide Provinciale Staten worden ook via hun eigen colleges geïnformeerd over ontwikkelingen of resultaten in de MRA-samenwerking. Een bespreekpunt kan zijn in hoeverre de informatievoorziening voldoet of aanpassingen behoeft.

Public Affairs

Acties & Resultaten in 2025

- Start gemaakt met de positionering van de MRA in Den Haag
  - **Resultaat**: Voortvloeiend uit afspraken in het MRA-bestuur is een start gemaakt met de positionering van de MRA in Den Haag, vanuit de economische bijdrage die de MRA voor NL betekent. Op 25 november heeft in Den Haag een groot netwerk-event plaatsgevonden 'investeren in het verdienvermogen van NL', waarin de MRA samen met de Amsterdam Economic Board en VNO-NCW is gepresenteerd aan Haagse stakeholders
  - **Resultaat**: Aanhaking van de MRA -via het rapport Wennink- op de economische toekomst van Nederland

Doorlopende focus en aanwezigheid in Den Haag, waaronder:

- Organisatie van bestuurlijke ontmoetingen met Kamerleden rondom het BOL en het MIRT in Den Haag
  - **Resultaat**: De propositie van de MRA voor Nederland is bij Kamerleden onder de aandacht gebracht
- Ontvangst van Kamerleden en bewindspersonen in de MRA
  - **Resultaat**: De MRA onder de aandacht gebracht van Kamerleden en bewindspersonen
- Input geleverd middels brieven en persoonlijke contacten voor de verkiezingen en de formatie
  - **Resultaat**: Toezegging van middelen om het tekort op Zuidasdok en Metroverbinding Hoofddorp aan te vullen

Doorlopende focus en aanwezigheid in Brussel / Europa, waaronder:

- Organisatie evenement in de Permanent Vertegenwoordig in Brussel
  - **Resultaat**: Het Noordzeekanaalgebied is gepositioneerd in de ambities en opgaven op het gebied van Energie en Talent
- Organisatie Tweede Brussel-cursus voor collega's van de MRA
  - **Resultaat**: Verschillende collega's van de MRA hebben een Brussel introductie gehad
- Organisatie bezoeken van Europarlementariërs aan de MRA
  - **Resultaat**: Verschillende Europarlementariërs hebben de MRA bezocht en zo meer geleerd over verschillende MRA-projecten/onderwerpen
- Organisatie bestuurlijk werkbezoek mobiliteit in Brussel

- **Resultaat**: MRA-prioriteiten en -projecten zijn tijdens dit werkbezoek benadrukt
- **Resultaat**: Koppelingen tussen onze inzet in Den Haag en het optreden van Nederland in Brussel zijn aangebracht

- Organisatie uitbreiding voor het realiseren van ambities vaste capaciteit en expertise in te zetten vanuit de MRA-directie
  - **Resultaat**: Het PA-team wordt uitgebreid. Dit gebeurt in de vorm van 2 fte MRA-vertegenwoordiging in Brussel, 2 fte Rijkslobby en 1 fte EU-subsidie-advies. De uitbreiding wordt in 2026 gerealiseerd

Acties die (onverwachts) aangepast of niet uitgevoerd zijn

De werving van vaste lobby-capaciteit bij de MRA-directie duurt – als gevolg van de wijze waarop de MRA-samenwerking is georganiseerd – langer dan gewenst.

Overige mijlpalen

Voor het onderwerp van PA waren er in 2025 geen andere mijlpalen naast de geplande en uitgevoerde activiteiten.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

Voor dit onderwerp zijn voor nu geen gesprekspunten om mee te geven.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Aan mevr. F. Halsema, voorzitter van de Metropoolregio Amsterdam

Termini 179

1025 XM AMSTERDAM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J.J. van den Berg
BEL/BS

Telefoonnummer +31235144076
bergjj@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk
BSJJB19022601

Uw kenmerk

Betreft: opmerkingen provincie Noord-Holland betreffende het Jaarverslag 2025 van de MRA

Geachte mevrouw Halsema,

De provincie Noord-Holland ontving de conceptversie van het Jaarverslag 2025 van de MRA, met het verzoek dit concept te bespreken en eventuele wensen en opvattingen uiterlijk op 22 mei 2026 door te geven aan het MRA-bestuur. Wij voldoen graag aan dit verzoek en hebben dit document met onze Staten besproken.

Het jaar 2025 was het eerste jaar van de nieuwe MRA-Agenda 2025-2028. Dit Jaarverslag (in voorgaande jaren 'Voortgangsnota' geheten) rapporteert over hetgeen er desaangaande in 2025 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn geweest. Het overzicht is gegroepeerd langs de acht overkoepelende ambities van de MRA-Agenda. Ook valt te lezen dat soms bepaalde acties uiteindelijk niet zijn uitgevoerd en waarom niet. Dergelijke terugmeldingen dragen bij aan de geloofwaardigheid en transparantie van het Jaarverslag. Dit document is goed bruikbaar om met Provinciale Staten het gesprek te voeren over onze betrokkenheid bij de MRA en de specifieke meerwaarde van de MRA voor de provincie Noord-Holland.

In algemene zin valt op te merken dat veel werk van de MRA zich in het afgelopen jaar heeft gericht op lobby, bestuurlijke afstemming en kennisontwikkeling (bijvoorbeeld door het laten doen van onderzoek en het uitvoeren van pilots). Het is op zichzelf logisch dat de MRA zich als regionaal netwerk met dergelijke activiteiten bezighoudt. De MRA is immers niet meer dan een informeel regionaal samenwerkingsverband. Formele besluitvorming blijft voorbehouden aan de deelnemende gemeenten en provincies.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Voor een effectieve lobby in Den Haag en in Brussel is samenwerking tussen de provincie Noord-Holland en de MRA cruciaal. Er is in 2025 een goede stap gezet om de MRA meer zichtbaar te laten zijn in Den Haag, waarvan het lobby-evenement in november 2025 een belangrijk en succesvol onderdeel was. Logischerwijs heeft de lobby zich in de tweede helft van het afgelopen jaar met name gericht op het nieuwe regeerakkoord. Bij gezamenlijke lobby van de provincie met bestuurlijke samenwerkingsverbanden als de MRA, het IPO en bijvoorbeeld de regio Noord-Holland-Noord is het zoeken naar verbinding. In het afgelopen jaar is gebleken dat de provincie Noord-Holland en ook de MRA in staat waren om inzake lobby over de eigen grenzen heen te kijken.

Als provincie zien wij voor onszelf binnen de MRA-samenwerking een specifieke verantwoordelijkheid voor het betrekken ook van andere Noord-Hollandse regio's. Een goed voorbeeld is de brede lobby voor de bereikbaarheid van de regio Noord-Holland-Noord, waar de provincie, de regio en de MRA samen succesvol in zijn opgetrokken. In dergelijke initiatieven liggen kansen om met elkaar de lobby verder te brengen en tegelijkertijd de MRA goed te positioneren in Den Haag.

De Haagse activiteiten van de MRA waren eind 2025 mede gericht op het rapport van de commissie-Wennink. Wanneer het gaat om het versterken van het verdienvermogen van Nederland, dan is de MRA immers een van de bepalende regio's. Ten aanzien van de MRA-activiteiten rond het thema economie kan de provincie op hoofdlijnen tevreden zijn over de behaalde resultaten. De doorontwikkeling van de ROM inWest en de Amsterdam Economic Board verlopen positief. Daarnaast zijn de exploitatiebijdragen die de MRA aan beide organisaties bijdraagt nuttig en zeer gewenst.

Het onderzoek naar kritieke grondstoffen en kwetsbare toeleveringsketens, dat in 2025 in opdracht van de MRA is uitgevoerd door het HCSS (The Hague Center for Strategic Studies), is bij uitstek relevant in het licht van de toenemende internationale spanningen. Dit onderzoek kan bijdragen aan het formuleren van regionale strategieën om de toeleveringsketens van kritieke grondstoffen in de MRA veerkrachtiger en duurzamer te maken. Betrokkenheid van het bedrijfsleven hierbij is essentieel.

Regionale coördinatie en afstemming in MRA-verband vond (en vindt) ook plaats bij de kantorenstrategie. De gezamenlijke behoefteramingen zijn nuttig voor alle MRA-deelnemers. Desondanks blijven gemeenten soms toch nog ambtelijke capaciteit inzetten om eigen behoefteramingen uit te voeren, die niet overeenkomen met de door GS vastgestelde en door de MRA onderschreven gezamenlijke ramingen. Dat is spijtig, want nu de

kantorenmarkt na corona blijvend is veranderd, staat de MRA voor de opgave om de veranderde vraag in goede banen te leiden.

Het regeerakkoord maakt duidelijk dat het nieuwe kabinet (net als de provincie Noord-Holland) snel aan de slag wil met het bouwen van nieuwe woningen. De gebiedsgerichte coördinatie tussen Rijk, provincie en gemeenten op grote nationale opgaven als woningbouw, energie, infrastructuur, water en natuur dient onder meer plaats te vinden binnen het landelijke kader van de NOVEX.

Terecht besteedt het Jaarverslag 2025 aandacht aan de belangrijke resultaten die de MRA, in samenwerking met de Vervoerregio, behaald heeft in het WoMo-traject (Woningbouw en Mobiliteit). Daarbij gaat het om 400 miljoen aan Rijksinvesteringen om bereikbaarheid te verbeteren om zo de bouw van 32.000 woningen te versnellen door mobiliteitsknelpunten rond woningbouwlocaties aan te pakken.

Ten aanzien van het thema ‘groenblauw’ is het agenderen van een relevant aanvullend perspectief bij woningbouw door de MRA goed gelukt. De groenblauwe opgave is bij het Rijk beter op het netvlies gekomen. Een van de concrete uitwerkingen hiervoor was het doorrekenen van enkele groene maatregelpakketten als antwoord op de vraag welke kosten gepaard gaan met het realiseren van belangrijke groene schakels die het groene netwerk helpen verstevigen. Een dergelijke doorrekening helpt alle partners (inclusief onszelf als provincie) om een beter beeld te krijgen van de kosten, baten en mogelijke financieringsconstructies voor een aantal groene maatregelen. De MRA heeft hier nuttige kennisontwikkeling gefaciliteerd in samenwerking met het Rijk. De resultaten bieden een goede basis om vervolgens als MRA met het Rijk in gesprek te gaan over de financiering van deze kosten.

In de praktijk blijkt het wel een kwestie van goed zoeken en scherpstellen om de NOVEX MRA optimaal aan te laten sluiten op de inhoudelijke oriëntatie en de regierol van de provincie Noord-Holland. Zo is het bijvoorbeeld de vraag waar ten aanzien van een thema als ‘het groenblauwe netwerk’ het werk van de MRA zou moeten beginnen en waar dat van de provincie dan ophoudt.

Voor een thema als energie geldt iets vergelijkbaars. De MRA heeft daar geen specifieke taak - die ligt elders, onder meer bij provincies en netbeheerders. Tegelijkertijd is het energievraagstuk vanwege bijvoorbeeld netcongestie bij uitstek actueel en relevant voor de MRA. Tegen de achtergrond van de Rijk-regiosamenwerking NOVEX MRA is het cruciaal een werkbare afstemming tussen partners te organiseren, met oog voor verwante thema’s die rond energie aan de orde zijn.

Dit Jaarverslag laat zien dat de MRA nuttige resultaten weet te boeken op terreinen die relevant zijn voor de provincie Noord-Holland en die goed aansluiten bij ons eigen provinciale beleid. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de ‘Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen MRA’. Dit hebben we vanuit de provincie geïnitieerd. Het project bouwt voort op de eerste ‘Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen Noord-Holland Noord’ en is een aansprekend voorbeeld van effectieve samenwerking tussen overheden en bedrijfsleven om de circulaire transitie te versnellen. Voor de impact en opschaling is het een belangrijke stap dat deze aanpak (waarbij inmiddels zo’n vijftig partijen zich hebben aangesloten) nu ook breed wordt uitgerold in de MRA – een regio met een grote bouw- en sloopopgave.

Bij de bespreking van het vorige Jaarverslag (‘Voortgangsnota’) over 2024 merkten we op dat de MRA aan kracht en draagvlak kan winnen als de MRA meer als regionale ‘buitenboordmotor’ zou kunnen werken, aanvullend op hetgeen partners zelf al doen. Dat uitgangspunt blijft relevant. We hebben er vertrouwen in dat de nieuwe MRA-directeur, die later dit jaar zal aantreden, hier met zijn team nader invulling aan zal weten te geven.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Aan mevr. F. Halsema, voorzitter van de Metropoolregio Amsterdam
Termini 179
1025 XM AMSTERDAM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J.J. van den Berg
BEL/BS

Telefoonnummer +31235144076
bergjj@noord-holland.nl

Verzenddatum

14 APR. 2026

Kenmerk

BSJJB19022601

Uw kenmerk

Betreft: opmerkingen provincie Noord-Holland betreffende het Jaarverslag 2025 van de MRA

Geachte mevrouw Halsema,

De provincie Noord-Holland ontving de conceptversie van het Jaarverslag 2025 van de MRA, met het verzoek dit concept te bespreken en eventuele wensen en opvattingen uiterlijk op 22 mei 2026 door te geven aan het MRA-bestuur. Wij voldoen graag aan dit verzoek en hebben dit document met onze Staten besproken.

Het jaar 2025 was het eerste jaar van de nieuwe MRA-Agenda 2025-2028. Dit Jaarverslag (in voorgaande jaren 'Voortgangsnota' geheten) rapporteert over hetgeen er desaangaande in 2025 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn geweest. Het overzicht is gegroepeerd langs de acht overkoepelende ambities van de MRA-Agenda. Ook valt te lezen dat soms bepaalde acties uiteindelijk niet zijn uitgevoerd en waarom niet. Dergelijke terugmeldingen dragen bij aan de geloofwaardigheid en transparantie van het Jaarverslag. We willen de MRA-organisatie oproepen om in de verslaglegging over de resultaten zo concreet mogelijk te zijn. Ook spreken we de verwachting uit dat we er in gezamenlijkheid naar streven dat activiteiten die niet (geheel) uitgevoerd zijn, waar nodig en mogelijk, voortvarend worden opgepakt. Dit document is goed bruikbaar om met Provinciale Staten het gesprek te voeren over onze betrokkenheid bij de MRA en de specifieke meerwaarde van de MRA voor de provincie Noord-Holland.

In algemene zin valt op te merken dat veel werk van de MRA zich in het afgelopen jaar heeft gericht op lobby, bestuurlijke afstemming en kennisontwikkeling (bijvoorbeeld door het laten doen van onderzoek en het uitvoeren van pilots). Het is op zichzelf logisch dat de MRA zich als regionaal netwerk met dergelijke activiteiten bezighoudt. De MRA is immers niet meer dan een informeel regionaal samenwerkingsverband.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Formele besluitvorming blijft voorbehouden aan de deelnemende gemeenten en provincies.

Voor een effectieve lobby in Den Haag en in Brussel is samenwerking tussen de provincie Noord-Holland en de MRA cruciaal. Er is in 2025 een goede stap gezet om de MRA meer zichtbaar te laten zijn in Den Haag, waarvan het lobby-evenement in november 2025 een belangrijk en succesvol onderdeel was. Logischerwijs heeft de lobby zich in de tweede helft van het afgelopen jaar met name gericht op het nieuwe regeerakkoord. Bij gezamenlijke lobby van de provincie met bestuurlijke samenwerkingsverbanden als de MRA, het IPO en bijvoorbeeld de regio Noord-Holland-Noord is het zoeken naar verbinding. In het afgelopen jaar is gebleken dat de provincie Noord-Holland en ook de MRA in staat waren om inzake lobby over de eigen grenzen heen te kijken.

Als provincie zien wij voor onszelf binnen de MRA-samenwerking een specifieke verantwoordelijkheid voor het betrekken ook van andere Noord-Hollandse regio's. Een goed voorbeeld is de brede lobby voor de bereikbaarheid van de regio Noord-Holland-Noord, waar de provincie, de regio en de MRA samen succesvol in zijn opgetrokken. In dergelijke initiatieven liggen kansen om met elkaar de lobby verder te brengen en tegelijkertijd de MRA goed te positioneren in Den Haag.

De Haagse activiteiten van de MRA waren eind 2025 mede gericht op het rapport van de commissie-Wennink. Wanneer het gaat om het versterken van het verdienvermogen van Nederland, dan is de MRA immers een van de bepalende regio's. Ten aanzien van de MRA-activiteiten rond het thema economie kan de provincie op hoofdlijnen tevreden zijn over de behaalde resultaten. De doorontwikkeling van de ROM inWest en de Amsterdam Economic Board verlopen positief. Daarnaast zijn de exploitatiebijdragen die de MRA aan beide organisaties bijdraagt nuttig en zeer gewenst.

Het onderzoek naar kritieke grondstoffen en kwetsbare toeleveringsketens, dat in 2025 in opdracht van de MRA is uitgevoerd door het HCSS (The Hague Center for Strategic Studies), is bij uitstek relevant in het licht van de toenemende internationale spanningen. Dit onderzoek kan bijdragen aan het formuleren van regionale strategieën om de toeleveringsketens van kritieke grondstoffen in de MRA veerkrachtiger en duurzamer te maken. Betrokkenheid van het bedrijfsleven hierbij is essentieel.

Regionale coördinatie en afstemming in MRA-verband vond (en vindt) ook plaats bij de kantorenstrategie. De gezamenlijke behoefteramingen zijn nuttig voor alle MRA-deelnemers. Desondanks blijven gemeenten soms toch nog ambtelijke capaciteit inzetten om eigen behoefteramingen uit te voeren, die niet overeenkomen met de door GS vastgestelde en door de

MRA onderschreven gezamenlijke ramingen. Dat is spijtig, want nu de kantorenmarkt na corona blijvend is veranderd, staat de MRA voor de opgave om de veranderde vraag in goede banen te leiden.

Het regeerakkoord maakt duidelijk dat het nieuwe kabinet (net als de provincie Noord-Holland) snel aan de slag wil met het bouwen van nieuwe woningen. De gebiedsgerichte coördinatie tussen Rijk, provincie en gemeenten op grote nationale opgaven als woningbouw, energie, infrastructuur, water en natuur dient onder meer plaats te vinden binnen het landelijke kader van de NOVEX.

Terecht besteedt het Jaarverslag 2025 aandacht aan de belangrijke resultaten die de MRA, in samenwerking met de Vervoerregio, behaald heeft in het WoMo-traject (Woningbouw en Mobiliteit). Daarbij gaat het om 400 miljoen aan Rijksinvesteringen om bereikbaarheid te verbeteren om zo de bouw van 32.000 woningen te versnellen door mobiliteitsknelpunten rond woningbouwlocaties aan te pakken.

Ten aanzien van het thema 'groenblauw' is het agenderen van een relevant aanvullend perspectief bij woningbouw door de MRA goed gelukt. De groenblauwe opgave is bij het Rijk beter op het netvlies gekomen. Een van de concrete uitwerkingen hiervoor was het doorrekenen van enkele groene maatregelpakketten als antwoord op de vraag welke kosten gepaard gaan met het realiseren van belangrijke groene schakels die het groene netwerk helpen verstevigen. Een dergelijke doorrekening helpt alle partners (inclusief onszelf als provincie) om een beter beeld te krijgen van de kosten, baten en mogelijke financieringsconstructies voor een aantal groene maatregelen. De MRA heeft hier nuttige kennisontwikkeling gefaciliteerd in samenwerking met het Rijk. De resultaten bieden een goede basis om vervolgens als MRA met het Rijk in gesprek te gaan over de financiering van deze kosten.

In de praktijk blijkt het wel een kwestie van goed zoeken en scherpstellen om de NOVEX MRA optimaal aan te laten sluiten op de inhoudelijke oriëntatie en de regierol van de provincie Noord-Holland. Zo is het bijvoorbeeld de vraag waar ten aanzien van een thema als 'het groenblauwe netwerk' het werk van de MRA zou moeten beginnen en waar dat van de provincie dan ophoudt.

Voor een thema als energie geldt iets vergelijkbaars. De MRA heeft daar geen specifieke taak - die ligt elders, onder meer bij provincies en netbeheerders. Tegelijkertijd is het energievraagstuk vanwege bijvoorbeeld netcongestie bij uitstek actueel en relevant voor de MRA. Tegen de achtergrond van de Rijk-regiosamenwerking NOVEX MRA is het cruciaal een werkbare afstemming tussen partners te organiseren, met oog voor verwante thema's die rond energie aan de orde zijn.

Dit Jaarverslag laat zien dat de MRA nuttige resultaten weet te boeken op terreinen die relevant zijn voor de provincie Noord-Holland en die goed aansluiten bij ons eigen provinciale beleid. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de 'Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen MRA'. Dit hebben we vanuit de provincie geïnitieerd. Het project bouwt voort op de eerste 'Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen Noord-Holland Noord' en is een aansprekend voorbeeld van effectieve samenwerking tussen overheden en bedrijfsleven om de circulaire transitie te versnellen. Voor de impact en opschaling is het een belangrijke stap dat deze aanpak (waarbij inmiddels zo'n vijftig partijen zich hebben aangesloten) nu ook breed wordt uitgerold in de MRA – een regio met een grote bouw- en sloopopgave.

Bij de bespreking van het vorige Jaarverslag ('Voortgangsnota') over 2024 merkten we op dat de MRA aan kracht en draagvlak kan winnen als de MRA meer als regionale 'buitenboordmotor' zou kunnen werken, aanvullend op hetgeen partners zelf al doen. Dat uitgangspunt blijft relevant. We hebben er vertrouwen in dat de nieuwe MRA-directeur, die later dit jaar zal aantreden, hier met zijn team nader invulling aan zal weten te geven.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

Provincie Noord-Holland

2026 | 19

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 3 maart 2026

Onderwerp: Jaarverslag 2025 MRA

Kenmerk: BSJJB19022603

Bijlage: 2

1. Toelichting

Op 22 februari 2026 ontving de provincie Noord-Holland het Jaarverslag 2025 van de MRA. De Algemene Vergadering van de MRA van 20 februari 2026 heeft verzocht om wensen en opvattingen te formuleren en die voor 22 mei 2026 aan het MRA-bestuur te doen toekomen. Het College van GS heeft een antwoordbrief aan de voorzitter van de MRA opgesteld, waarin enkele aandachtspunten zijn geformuleerd.

2. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mevr. M. van Kuijk, provinciesecretaris

Besluit

Nr. 19-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 3 maart 2026;

besluiten geamendeerd (A6-2026):

1. kennis te nemen van het Jaarverslag 2025 van de MRA;
2. in te stemmen met de door het College van GS voorgestelde reactie op het Jaarverslag 2025 van de MRA, met dien verstande dat de volgende tekst wordt toegevoegd aan de antwoordbrief, na de zin “Dergelijke terugmeldingen dragen bij aan de geloofwaardigheid en de transparantie van het Jaarverslag.”:
   “We willen de MRA organisatie oproepen om in de verslaglegging over de resultaten zo concreet mogelijk te zijn. Ook spreken we de verwachting uit dat we er in gezamenlijkheid naar streven dat activiteiten die niet (geheel) uitgevoerd zijn, waar nodig en mogelijk, voortvarend worden opgepakt.".

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

BEL/BS

2026 | 19

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 3 maart 2026

Onderwerp: Jaarverslag 2025 MRA

Kenmerk: BSJJB19022603

Bijlage: 2

1. Toelichting

Op 22 februari 2026 ontving de provincie Noord-Holland het Jaarverslag 2025 van de MRA. De Algemene Vergadering van de MRA van 20 februari 2026 heeft verzocht om wensen en opvattingen te formuleren en die voor 22 mei 2026 aan het MRA-bestuur te doen toekomen. Het College van GS heeft een antwoordbrief aan de voorzitter van de MRA opgesteld, waarin enkele aandachtspunten zijn geformuleerd.

2. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mevr. M. van Kuijk, provinciesecretaris

Besluit

Nr. 19-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 3 maart 2026;

besluiten geamendeerd (A6-2026):

1. kennis te nemen van het Jaarverslag 2025 van de MRA;
2. in te stemmen met de door het College van GS voorgestelde reactie op het Jaarverslag 2025 van de MRA, met dien verstande dat de volgende tekst wordt toegevoegd aan de antwoordbrief, na de zin "Dergelijke terugmeldingen dragen bij aan de geloofwaardigheid en de transparantie van het Jaarverslag.":
   "We willen de MRA organisatie oproepen om in de verslaglegging over de resultaten zo concreet mogelijk te zijn. Ook spreken we de verwachting uit dat we er in gezamenlijkheid naar streven dat activiteiten die niet (geheel) uitgevoerd zijn, waar nodig en mogelijk, voortvarend worden opgepakt.".

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie
Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
J. Faber
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145778
jesca.faber@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d. **30 maart 2026**
Commissie Bestuur
Datum commissievergadering **16 maart 2026**

24 maart 2026

Onderwerp: advies over de Voordracht Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam

Advies aan Provinciale Staten:
De commissie Bestuur adviseert de voordracht Wensen en bedenkingen over Jaarverslag 2025 Metropoolregio Amsterdam als **bespreekstuk** door te geleiden naar de Provinciale Statenvergadering van 30 maart 2026.

Kernpunten uit het debat:

- Meerdere fracties benadrukten dat de MRA een belangrijke rol kan spelen als platform voor samenwerking, kennisdeling en gezamenlijke lobby richting Den Haag en Brussel.
- Er werden vragen gesteld over de concrete resultaten van de MRA, onder andere op het gebied van circulair inkopen en de verdere ontwikkeling van vaardigheden en arbeidsmarktinitiatieven. Fracties vroegen om duidelijkere en meetbare resultaatbeschrijvingen.
- Verschillende fracties vroegen aandacht voor de rol en afbakening van de MRA ten opzichte van de provincie en andere regio's binnen Noord-Holland. Ook werd gevraagd hoe andere Noord-Hollandse regio's beter betrokken kunnen worden.

Toezeggingen gedeputeerde: geen

Moties/amendementen aangekondigd:

De Partij voor de Dieren overweegt een amendement om in de conceptreactiebrief explicieter te benoemen dat acties die zijn aangepast of niet zijn uitgevoerd alsnog gezamenlijk worden opgepakt.

A6/PS30-03-2026

AANGENOMEN

Provinciale Staten Noord-Holland

Amendement: Voortvarend oppakken van niet-uitgevoerde activiteiten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026, ter behandeling van agendapunt X, Wensen en bedenkingen Jaarverslag 2025 MRA (VD 19-2026),

besluiten om aan besluitpunt 2 van de voordracht de volgende tekst toe te voegen:

met dien verstande dat de volgende tekst wordt toegevoegd aan de antwoordbrief, na de zin "Dergelijke terugmeldingen dragen bij aan de geloofwaardigheid en de transparantie van het Jaarverslag.":

We willen de MRA organisatie oproepen om in de verslaglegging over de resultaten zo concreet mogelijk te zijn. Ook spreken we de verwachting uit dat we er in gezamenlijkheid naar streven dat activiteiten die niet (geheel) uitgevoerd zijn, waar nodig en mogelijk, voortvarend worden opgepakt."

en gaan over tot de orde van de dag.

Michel Klein	Jaap Hollebeek	Peter Korzelius
ChristenUnie	Partij voor de Dieren	GroenLinks

<u>Toelichting</u>

Het MRA jaarverslag is een nuttig overzicht van de activiteiten die zijn uitgevoerd op de verschillende thema's van de MRA Agenda 2025-2028. Een enkel resultaat is vaag beschreven, bijv. "In 2025 is voortvarend toegewerkt naar het gezamenlijke doel". Ook zijn een aantal activiteiten vanwege verschillende redenen niet uitgevoerd. Dit amendement roept op om zo concreet mogelijk te zijn in het beschrijven van de resultaten en de niet-uitgevoerde activiteiten – waar dat nodig en mogelijk is – alsnog voortvarend op te pakken.

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M. van Hal
BEL/GLK

Telefoonnummer +31235143910
maurik.van.hal@noord-holland.nl

Verzenddatum

12 FEB. 2026

Kenmerk
GLK100226MH6

Uw kenmerk

Betreft: Beleidskader Gezonde Leefomgeving

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over het beleidskader Gezonde Leefomgeving. Daarbij stellen wij voor om moties M73-2024 en M105-2024 als afgedaan te beschouwen. In de voordracht lichten wij de uitvoering van beide moties toe.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

E.A.S. Rommel

1 bijlage

Voordracht beleidskader Gezonde Leefomgeving

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

2026 | 16

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 10 februari 2026

Onderwerp: Vaststellen beleidskader Gezonde Leefomgeving

Kenmerk: GLK100226CT1

Bijlagen:

1. Beleidskader Gezonde Leefomgeving

2. Participatieverslag beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving

3. Inzichten uit participatietraject

1. Inleiding

Dit is de voordracht voor het beleidskader Gezonde Leefomgeving. De basis voor het beleidskader vormen de startnotitie Gezonde Leefomgeving (kenmerk 2289147/2289165), vastgesteld door Uw Staten op 15 juli 2024, en het daarmee verbonden plan van aanpak (kenmerk 2321372/2321381) dat Gedeputeerde Staten op 15 oktober 2024 hebben vastgesteld. De startnotitie markeerde het beginpunt van de beleidsontwikkeling voor Gezonde Leefomgeving en gaf ons de uitgangspunten voor het beleid voor gezonde leefomgeving mee. Dit beleidskader beschrijft wat wij zien als onze ambities, doelen en ons provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving. Het beleidskader vormt de beleidsgrondslag voor de inzet van Provincie Noord-Holland voor een gezonde leefomgeving en krijgt verdere uitwerking in een programma Gezonde Leefomgeving, dat in 2026 van start gaat. Kortom, waar de startnotitie de richting aangeeft, vertelt het beleidskader wat we willen bereiken en zegt het programma straks hoe we dat concreet gaan doen. Bij het opstellen van het beleidskader Gezonde Leefomgeving is voor het onderdeel participatie, het Participatie- en communicatieplan beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving 2024/2025 uitgevoerd, waarover u per brief op 24 april 2025 bent geïnformeerd. Het beleidskader Gezonde Leefomgeving zelf vindt u in bijlage 1.

Waarom beleid voor Gezonde Leefomgeving?
Een gezonde en veilige fysieke leefomgeving voor iedereen in Noord-Holland, dat is waar wij naar streven. Dit betekent dat gezonde leefomgeving volwaardig moet worden meegewogen bij keuzes die worden gemaakt in het ruimtelijk domein, net als andere provinciale belangen, zoals woningbouw, industrie, natuur en economie. Dat is nodig omdat we steeds vaker zien dat een gezonde leefomgeving onder druk komt te staan. Tegelijkertijd moeten ook de belangen van bedrijven voldoende geborgd zijn. Daarom is het nodig om beleid op te stellen voor Gezonde Leefomgeving.

De gezonde leefomgeving komt steeds vaker onder druk te staan

Ruimte in Noord-Holland is schaars; de provincie staat voor een groot aantal maatschappelijke opgaven die ieder hun aanspraak maken op ruimte. Zo moet er ruimte zijn om te wonen, voor bedrijvigheid en de energietransitie, infrastructuur, de omslag naar een toekomstbestendige economie, water(berging), duurzame landbouw, mobiliteit en natuurontwikkeling. Vaak moeten deze opgaven in hetzelfde gebied, in elkaars nabijheid en gelijktijdig, plaatsvinden. Dit kan gaan schuren en knellen, nu en in de toekomst. Daarom is het belangrijk dat bij de ruimtelijke afwegingen die gemaakt worden voor de inrichting van een gebied ook aandacht is voor het belang van een gezonde leefomgeving. Dat wil niet zeggen dat het belang van een gezonde leefomgeving altijd voorrang krijgt –soms kunnen andere afwegingen worden gemaakt bijvoorbeeld ten gunste van bedrijvigheid, infrastructuur of energievoorzieningen- maar het belang van een gezonde leefomgeving moet wél volwaardig en transparant worden meegewogen bij de ruimtelijke keuzes die we maken bij de inrichting van een gebied.

In Noord-Holland verkeren bronnen van uitstoot en mensen vaak in elkaars nabijheid. Daardoor worden in verschillende delen van de provincie mensen te vaak blootgesteld aan schadelijke stoffen en hinder uit hun leefomgeving. Dit gaat om uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem en om hinder door geluid, geur en (grof)stof. En hoewel het voldoen aan wettelijke milieunormen verplicht is, bieden deze normen onvoldoende garantie voor een gezonde leefomgeving. Sterker nog; ook wanneer formeel aan wettelijke milieunormen wordt voldaan, kunnen mensen aanzienlijke hinder ervaren en gezondheidseffecten ondervinden.

De urgentie om te handelen neemt toe

De aandacht voor een gezonde leefomgeving is de afgelopen jaren sterk toegenomen. We worden ons steeds meer bewust van de mogelijke invloed van de leefomgeving en de uitstoot van bronnen op onze gezondheid. Ook accepteren inwoners minder gezondheidsrisico's en verwachten ze een actievere rol van de overheid. Tegelijkertijd laten ook bedrijven van zich horen: door maatschappelijke pressie en nieuwe gebiedsontwikkelingen in hun directe nabijheid voelen zij zich beperkt in hun ruimte om te kunnen ondernemen. Dit terwijl bedrijven milieuruimte nodig hebben om te kunnen ondernemen, onder andere vanuit het oogpunt van continuïteit van hun bedrijfsvoering en investeringszekerheid. Zij willen weten waar ze aan toe zijn en vragen duidelijkheid van de overheid over het te voeren beleid. Dit vraagt om beleid voor Gezonde Leefomgeving.

Onze verantwoordelijkheid

De provincie heeft een duidelijke verantwoordelijkheid. Als bevoegd gezag voor onder andere grote industriële bedrijven, stortplaatsen, regionale luchthavens en provinciale infrastructuur kan de provincie daadwerkelijk bijdragen aan het beperken van schadelijke uitstoot en hinder naar de omgeving. Daarnaast heeft de provincie als ruimtelijk ordenaar een belangrijke rol om een gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Tenslotte kan de provincie vanuit haar samenwerking met andere overheden en gebiedspartijen benadrukken dat het belangrijk is dat zij in hun beleid ook gezonde leefomgeving meewegen.

Het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving
De Omgevingswet regelt dat gemeenten aan de basis staan voor de algemene zorg voor de fysieke leefomgeving. De provincie kan beleid vaststellen (onder andere via de Omgevingsvisie), regels stellen (bijvoorbeeld via de Omgevingsverordening) en toezicht houden op aspecten van de fysieke leefomgeving die een provinciaal belang hebben. Dit geldt met name voor zaken die niet door een gemeente kunnen worden uitgevoerd.

Hierbij is het van belang dat de provincie duidelijk aangeeft middels beleid, wat zij ziet als provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving. Anders gezegd: met het formuleren van het provinciaal belang geeft de provincie aan waar het over gaat, of over wil gaan, bij aspecten die de fysieke leefomgeving raken. Met het beleidskader Gezonde Leefomgeving willen wij duidelijk maken wat wij zien als een provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving.

Daarnaast zijn vanaf het begin van de beleidsontwikkeling 2 moties ingediend die de beleidsontwikkeling raken. Verderop in deze voordracht wordt aangegeven hoe we invulling geven aan het uitvoeren van deze moties.

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving

Met het beleid voor Gezonde Leefomgeving hebben we als doel om blootstelling van onze inwoners aan schadelijke stoffen en hinder in hun leefomgeving te verminderen.

Dit doen we ten eerste door in te zetten op ambitieus bronbeleid, waarbij we sturen op het verminderen van schadelijke en hinderlijke uitstoot vanuit bronnen waar wij bevoegd gezag voor zijn. Ten tweede gaan we ook sturen via het ruimtelijke spoor door gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen bij ruimtelijke besluitvorming. Dat betekent dat we als provincie een nadrukkelijke rol innemen bij het inrichten en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving, vanuit het belang van gezonde leefomgeving. Tot slot, zetten we meten en monitoren van de leefomgeving strategisch in, waarbij we vooral kijken naar gebieden waar de meeste gezondheidswinst te behalen is.

Om de uitwerking van ons beleid verder vorm te geven, stellen wij, Gedeputeerde Staten, in dit beleidskader vast wat wij zien als provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving, en welke uitgangspunten hieraan ten grondslag liggen. Zoals in de vorige paragraaf aangegeven: dit is immers de beleidsruimte die ons als provincie gegeven wordt vanuit de Omgevingswet. Dit beleidskader leggen wij ter besluitvorming voor aan u, Provinciale Staten.

Om te bepalen wanneer er sprake is van een provinciaal belang voor gezonde leefomgeving, laten wij ons leiden door een zestal uitgangspunten:

1. We gaan uit van landelijke wet- en regelgeving.
2. We richten ons op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar)wegen waar wijbevoegd gezag voor zijn.
3. We zetten ons wettelijk VTH-instrumentarium optimaal in: daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.
4. We meten en onderzoeken de gezonde leefomgeving alleen op het moment dat er ook daadwerkelijk een handelingsperspectief is én het ondersteunend is aan het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving.
5. We richten ons op gebieden, waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen en hinder.
6. We vinden maximale normopvulling niet vanzelfsprekend.

Met het beleidskader maken we duidelijk wanneer wij in actie komen ten behoeve van een gezonde leefomgeving, welk (wettelijk) instrumentarium wij hierbij willen inzetten en in welke gebieden we dit in eerste instantie willen doen. Hiermee prioriteren we onze inzet voor een gezonde leefomgeving.

Bij dit beleidskader Gezonde Leefomgeving horen 3 bijlagen: (A) Informatieblad Gezonde Leefomgeving, (B) Raakvlakken andere beleidsopgaven met gezonde leefomgeving, (C) Beleidsinstrumentarium - voorbeelden.

De basis voor het beleidskader Gezonde Leefomgeving vormt de startnotitie Gezonde Leefomgeving, die Provinciale Staten op 15 juli 2024 hebben vastgesteld. In dit beleidskader worden de kaders uit de startnotitie verder uitgewerkt in ambities en doelen. Ook wordt in dit beleidskader het provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving vastgelegd.

Hieronder worden de zes uitgangspunten nader toegelicht.

1. *We gaan uit van landelijke wet- en regelgeving.*

We gaan uit van de landelijke wet- en regelgeving op het gebied van een gezonde leefomgeving. Zoals de landelijke regelgeving op het gebied van industriële emissies naar lucht (de Richtlijn industriële emissies en algemene regels), en de landelijke regelgeving op het gebied van luchtkwaliteit (zoals opgenomen in het Besluit Kwaliteit leefomgeving). Alleen waar de landelijke wet- en regelgeving onderdelen niet dekt of ons ruimte biedt om eigen doelstellingen te formuleren, verkennen we die ruimte en stellen beleid vast. Zoals bijvoorbeeld voor geurhinder en geluidhinder van de industrie, en omgevingsveiligheid. Bij ruimtelijke opgaven gaan we voldoen aan de geldende milieunormen. Dat betekent dat wij er bij de ontwikkeling, herinrichting en het beheer voor zorgen dat we binnen wettelijk toegestane grenzen blijven.

Het gevolg van dit principe is dat we *niet* uitgaan van de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit en geluid. De belangrijkste reden daarvoor is dat deze waarden op heel veel plekken in onze provincie niet haalbaar zijn. Wij hebben ruimtelijke opgaven, die met het hanteren van de WHO-advieswaarden niet gerealiseerd kunnen worden. Bovendien missen we bevoegdheden voor een aanzienlijk deel van de bronnen die bijdragen aan luchtverontreiniging en geluidhinder. Zoals mobiliteit en houtstook. Daarnaast houdt luchtverontreiniging zich niet aan grenzen: veel luchtverontreiniging komt letterlijk aanwaaien vanuit andere delen van Nederland of zelfs andere landen.

Een ander gevolg van dit principe is dat we *niet* inzetten op het volledig voorkomen van gezondheidsrisico’s. Binnen de geldende wet- en regelgeving accepteren we dat er in onze provincie een bepaalde mate van blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder zal blijven bestaan. Bovendien geeft het volgen van landelijke wet- en regelgeving aan dat de landelijke overheid bepaalt ‘wanneer het gezond genoeg is', en niet de provincie. In dit beleidskader geven we dan ook geen antwoord op deze vraag

2. *We richten ons op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar)wegen waar wij bevoegd gezag voor zijn.*

We richten ons alleen op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar)wegen, waar wij bevoegd gezag voor zijn. Vanuit deze verantwoordelijkheid hebben we bevoegdheden en wettelijk instrumentarium om te sturen op vermindering van uitstoot van schadelijke stoffen en hinder.

Dit geldt ook voor omgevingsveiligheid, waarbij het gaat om het voorkomen en beperken van ongevallen en schadelijke effecten van bijvoorbeeld industrie, transport en opslag van gevaarlijke stoffen. Hiermee werken we aan het terugdringen van de uitstoot, vanuit onze rol als bevoegd gezag.

Dit houdt in dat we ons niet richten op bronnen waar andere overheden bevoegd gezag voor zijn, zoals bedrijven die onder bevoegd gezag van gemeenten staan of Rijkswegen. Wel streven we harmonisatie van beleid na met gemeenten, zoals op geurbeleid en beleid ten aanzien van omgevingsveiligheid.

3. *We zetten ons wettelijk VTH-instrumentarium optimaal in: daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.*

We zetten ons wettelijk instrumentarium voor de vergunningsverlening, toezicht en handhavingstaken (VTH) (ook wel Uitvoerings- & Handhavings (U&H)-taken genoemd) optimaal in. Hierbij blijven we binnen de wettelijke kaders. Dit beleid geldt voor reeds bestaande bedrijven en voor nieuwe bedrijven of bedrijfsontwikkelingen.

Waar wet- en regelgeving ruimte biedt, zullen we onze vergunningverlening maximaal benutten. Waar mogelijk brengen we scherpte aan in de vergunningvoorschriften. Voor nieuwe ontwikkelingen of vestigingen van bedrijven passen we dit direct toe. Bij bestaande bedrijven kan dit niet altijd direct, omdat zij al beschikken over een vergunning die hun rechtszekerheid biedt. Bij de actualisatie van vergunningen toetsen we of nog wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving en of het al mogelijk is om scherper te vergunnen. Daarbij stimuleren we de toepassing van innovaties die schonere technieken mogelijk maken.

Het optimaal inzetten van het VTH-instrumentarium is kostbaar. Wij realiseren ons dat het niet haalbaar is om dit voor alle bedrijven waar wij bevoegd gezag voor zijn met dezelfde intensiteit te doen. Daarom richten wij ons op situaties waar we de meeste gezondheidswinst kunnen behalen. Hierbij werken we aan het opstellen van een prioriteringssystematiek, zodat we op een heldere manier inzichtelijk maken in welke situaties en gebieden we het VTH-instrumentarium optimaal gaan inzetten.

4. *We meten, onderzoeken en monitoren in een gebied alleen op het moment dat er ook daadwerkelijk een handelingsperspectief is en het ondersteunend is aan het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving.*

Meten, onderzoeken en monitoren zijn cruciaal om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de (gezonde) leefomgeving. Bij metingen gaat het om metingen bij de bron (uitstoot), metingen in de leefomgeving (blootstelling) en om metingen die informatie opleveren over de impact van de betreffende stoffen of stressoren op de gezondheid. Inzichten uit meten, onderzoeken en monitoren vormen mede de basis voor onze beleidsvorming en uitvoering in het ruimtelijk domein.

De vraag naar metingen en onderzoek is groot. Inwoners maken zich zorgen over hun gezondheid of wantrouwen bedrijfsmetingen. Het bevoegd gezag wil onafhankelijke controlemetingen kunnen uitvoeren. En instituten, zoals de Onderzoeksraad voor Veiligheid, roepen ons op om een nieuwsgierige overheid te zijn.

Meten, onderzoeken en monitoren is kostbaar. Ook geeft meer meten niet altijd meer inzicht om te kunnen handelen. Bovendien is het soms onbekend wat de invloed van een bepaalde stof op de gezondheid is. Wij willen ervoor zorgen dat er zo effectief mogelijk wordt omgegaan met de beschikbare financiële middelen. En dat betekent dat we keuzes moeten maken. Daarbij zijn twee factoren van belang. Allereerst vinden we het belangrijk dat er een handelingsperspectief is, voor onze rol als bevoegd gezag of onze rol als ruimtelijk ordenaar.

Daarnaast kunnen we vanuit het provinciale belang prioriteren, bijvoorbeeld door nadruk te leggen op de gebieden waar de blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder het grootst is.

5. *We richten ons op gebieden waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen en hinder.*

Cumulatie is de optelsom van uitstoot van dezelfde soort bronnen. Bijvoorbeeld een slechtere luchtkwaliteit, doordat er uitstoot is vanuit zowel industrie, verkeer als andere bronnen in een bepaalde omgeving. Of een hoge geluidbelasting in een bepaald gebied, doordat er zowel verkeer, industrie, luchtvaart als andere lokale bronnen zijn. Stapeling is de optelsom van verschillende soorten van uitstoot. Denk bijvoorbeeld aan de optelsom van geluid van de industrie, terwijl er in hetzelfde gebied ook veel geuroverlast is en er veel uitstoot van fijnstof wordt gemeten. Bij cumulatie en/of stapeling is de kans op schadelijke effecten en/of hinder groter. Ook een stapeling van de gecumuleerde uitstoot van verschillende soorten bronnen kan zorgen voor een ongunstige situatie in een gebied. Denk hierbij aan een gebied waar zowel geur- en geluidsoverlast alsook luchtverontreiniging optreedt.

We richten ons op gebieden waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem en hinder door cumulatie en/of stapeling. Wij willen ons *in eerste instantie* richten op Industrieterreinen van Provinciaal Belang (IPB) inclusief de milieucontouren. In *tweede instantie* richten we ons op gebieden waar de blootstelling hoog is en we vanuit ons instrumentarium de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.

6. *We vinden maximale normopvulling niet vanzelfsprekend.*

Maximale normopvulling betekent dat activiteiten en ontwikkelingen worden toegestaan tot aan de uiterste grenzen van de geldende milieunormen, zoals voor luchtkwaliteit, geluid, geur, omgevingsveiligheid en schadelijke stoffen. Wij vinden het niet vanzelfsprekend om in ruimtelijke opgaven altijd uit te gaan van maximale normopvulling. Zo kunnen we de (toekomstige) bewoners in de nabijheid van schadelijke en hinderlijke bronnen beter beschermen.

Leidend voor ons handelen is het blootstellingsniveau aan schadelijke en hinderlijke stoffen/stressoren in de fysieke leefomgeving. Hiermee bedoelen we de concentratie van schadelijke stoffen en de hoeveelheid hinder op de plek waar deze daadwerkelijk wordt ervaren door mensen. Dit betreft dus het eindresultaat van alle bronnen bij elkaar, zoals verkeer, industrie, landbouw en achtergrondwaarden. En dit wordt gemeten of berekend bij de ontvanger. Wanneer het blootstellingsniveau het belang van een gezonde leefomgeving onder druk zet, stellen wij het gebruik van de maximale normopvulling ter discussie. Dit kan leiden tot een gerichte en stevige aanpak van de bronnen waarvoor wij bevoegd gezag zijn. Waar nodig spreken wij ook andere bevoegd gezagen aan om vergelijkbare maatregelen te treffen voor de bronnen waar zij verantwoordelijk voor zijn. Daarnaast zullen wij vanuit onze verantwoordelijkheid voor ruimtelijke ordening het belang van een gezonde leefomgeving volwaardig meewegen bij de ruimtelijke opgaven waar wij voor aan de lat staan. En onze medeoverheden aanspreken op hun verantwoordelijkheden in de ruimtelijke afweging, waaronder het volwaardig meewegen van gezonde leefomgeving. Zoals de keuze voor woningbouwlocaties en het treffen van compenserende maatregelen.

Reikwijdte en gevolgen van ons beleid voor Gezonde Leefomgeving

De focus van ons beleidskader ligt op gezondheidsbescherming: het beperken van schadelijke en hinderlijke uitstoot naar lucht, water en bodem, binnen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de provincie en met name daar waar de grootste gezondheidswinst te behalen is.

Dit betekent dat het kader niet gaat over aspecten die meer gezondheid bevorderend werken of waar gemeenten primair voor aan de lat staan; zoals voldoende groen in de leefomgeving, het tegengaan van hittestress in de stad en zaken die raken aan het sociaaleconomisch domein.

Met het vastleggen van het beleid voor Gezonde Leefomgeving, ontstaat een transparant en navolgbaar kader om afwegingen te maken, prioriteiten te stellen en duidelijkheid te bieden aan partijen die een belang hebben en effect gaan ondervinden van ons beleid. Zoals gemeenten, bedrijven en inwoners van Noord-Holland. Hiermee dragen wij bij aan een voorspelbare en betrouwbare overheid.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De beleidsontwikkeling voor Gezonde Leefomgeving heeft als doel om het belang voor een gezonde leefomgeving volwaardig te laten meewegen in het handelen van de provincie. Verder beoogt de beleidsontwikkeling om schadelijke en hinderlijke uitstoot vanuit bronnen zoveel mogelijk te verminderen en tegelijkertijd ook ruimte te houden voor bedrijvigheid in Noord-Holland. Dit doen wij door in dit beleidskader het provinciaal belang voor gezonde leefomgeving vast te leggen. Ook worden hier de kaders uit de startnotitie verder uitgewerkt in ambities en doelen. Wij hebben uitgangspunten geformuleerd voor het provinciaal belang waarvan wij vinden dat ze het meest recht doen aan de problematiek, onze rol en verantwoordelijkheden en de invloed die we kunnen uitoefenen vanuit onze bevoegdheid en instrumenten. Deze uitgangspunten zijn richtinggevend bij wanneer wij in actie komen ten behoeve van een gezonde leefomgeving, welk (wettelijk) instrumentarium wij hierbij willen inzetten en in welke gebieden we dit in eerste instantie willen doen.

In het programma Gezonde Leefomgeving zal een evaluatieparagraaf worden opgenomen ten aanzien van het vastgestelde beleid.

3. Financiering en communicatie

Voor de ontwikkeling van het programma Gezonde Leefomgeving zal gebruik worden gemaakt van het budget dat beschikbaar is in de Begroting 2026 bij beleidsdoel 2.2 Bevorderen Gezonde Leefomgeving, waar eveneens de inzet vanuit de vier omgevingsdiensten is ondergebracht.

De deelnemers aan het participatietraject zal worden gecommuniceerd wat er met hun inbreng is gebeurd en hoe dit in het beleidskader is opgenomen of op een andere wijze is verwerkt. Zie hieronder bij participatie.

Op de website van de provincie wordt onder Gezonde Leefomgeving op hoofdlijnen en in toegankelijke teksten het beleidskader en het vervolg toegelicht.

4. Proces en procedure

In het coalitieakkoord 2023-2027 *Verbindend vooruit!* is vastgelegd dat wordt gewerkt aan een gezonde leefomgeving. De startnotitie Gezonde Leefomgeving, vastgesteld door Uw Staten, heeft hiervoor vervolgens de inhoudelijke kaders meegegeven. In het plan van aanpak Gezonde Leefomgeving, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 15 oktober 2024, is aangegeven hoe de beleidsontwikkeling is ingericht.

Met het voorliggende beleidskader zet de provincie een volgende stap door het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving expliciet vast te leggen, zodat het beleidskader richtinggevend, navolgbaar en voorspelbaar wordt in het provinciale handelen. De verdere uitwerking van het beleidskader in concrete acties vindt plaats binnen het programma Gezonde Leefomgeving, dat in 2026 van start gaat.

Doorkijk naar de volgende fase: programma Gezonde Leefomgeving

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving is de basis voor het programma Gezonde Leefomgeving. Dit is een programma onder de Omgevingswet. In dit programma worden de ambities en doelen uit het beleidskader verder uitgewerkt in concrete activiteiten, maatregelen en prioriteiten. Ook vindt bundeling plaats met bestaand milieubeleid, zodat dit in samenhang gebracht wordt met de ambities en doelen uit het beleidskader. Het programma krijgt een adaptief karakter, zodat het tussentijds kan worden bijgesteld bij nieuwe inzichten, veranderingen in wet- en regelgeving of gewijzigde omstandigheden. Het programma Gezonde Leefomgeving wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten, waarna het op de B-agenda wordt aangeboden ter bespreking met Provinciale Staten.

Dit beleidskader gaat geen keuzes maken over hoe gebieden in Noord-Holland moeten worden ingericht. Dat wordt immers gedaan via het traject Regie op de Ruimte, dat leidt tot de actualisatie van de provinciale Omgevingsvisie. Wel vormt dit beleidskader een bouwsteen voor het traject Regie op de Ruimte en zorgt het ervoor dat het belang van een gezonde leefomgeving hierin volwaardig wordt meegenomen in de geactualiseerde versie van de provinciale Omgevingsvisie.

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving is van invloed op diverse andere beleidsthema's van de provincie binnen het fysieke domein en vice versa: zoals mobiliteit, wonen, economie, industrie. In bijlage B van het beleidskader zijn deze raakvlakken nader in beeld gebracht.

Participatie

Bij het opstellen van het beleidskader is een uitgebreid participatieproces doorlopen voor professionele belanghebbenden, waaronder georganiseerde vertegenwoordiging van inwoners. Dit participatietraject vond plaats tussen begin 2025 en november 2025. De provincie heeft ernaar gestreefd het participatieproces zorgvuldig en breed op te zetten, door in een vroeg stadium van de beleidsontwikkeling medeoverheden, kennisinstellingen, bedrijven, maatschappelijke organisaties en georganiseerde bewoners te betrekken. Doel was om deze partijen te informeren over het beleidskader en om kennis, ervaringen en aandachtspunten op te halen om, waar mogelijk, het beleidskader verder te kunnen verrijken.

Om het participatieproces goed te faciliteren zijn verschillende typen bijeenkomsten georganiseerd, zoals lunchbijeenkomsten voor bestuurders, werkateliers, een excursie met leden van Provinciale Staten en een symposium. Aan het hele participatietraject hebben ongeveer 300 personen deelgenomen, van circa 120 verschillende partijen. Deelnemende partijen waren onder andere bestuurders en medewerkers van gemeenten, het Rijk, andere provincies, bewonersorganisaties, bedrijfsleven en brancheorganisaties, omgevingsdiensten, GGD's, kennisinstellingen en waterschappen.

Het participatietraject is opgezet in samenwerking met de Statencommissie Leefomgeving, hiervoor is speciaal vanuit Provinciale Staten de werkgroep Gezonde Leefomgeving geïnstalleerd. Door middel van verschillende sessies met deze werkgroep zijn aandachtspunten opgehaald voor de verschillende participatieonderdelen.

Specifiek voor de excursie en het symposium is inhoudelijk meegedacht vanuit de werkgroep. Daarnaast hebben diverse leden van Provinciale Staten deelgenomen aan verschillende onderdelen van het participatietraject.

De participatie van individuele inwoners vond plaats via het traject Regie op de Ruimte, dat ongeveer in dezelfde periode van start ging. Om te voorkomen dat er gelijktijdig twee verschillende participatietrajecten vanuit de provincie zouden lopen, wat mogelijk verwarrend kan werken, is ervoor gekozen om de participatie van individuele inwoners op deze manier onder te brengen en daarmee te borgen. Wel zijn tussenliggende inzichten vanuit het participatietraject Regie op de Ruimte, waar mogelijk, betrokken bij het opstellen van het beleidskader Gezonde Leefomgeving.

Opbrengst en verwerking

Tijdens het participatietraject zijn een aantal onderwerpen bij verschillende participatieonderdelen bij herhaling genoemd. Voorbeelden hiervan zijn dat een gezonde leefomgeving méér is dan het voldoen aan wettelijke normen, dat focus nodig is op onderwerpen waar de provincie wettelijke bevoegdheden heeft én effectief kan zijn en dat het belangrijk is om goed samen te werken met omgevingspartijen. Daarbij laten de opbrengsten een genuanceerd en soms gemengd beeld zien. Zo vragen partijen enerzijds om een actieve provincie die duidelijke, concrete en toetsbare ambities stelt voor een gezonde leefomgeving, zodat helder is waar de provincie voor staat en waar zij op kan worden aangesproken. Anderzijds is er ook een brede oproep om gezondheid niet te smal te benaderen en naast normen nadrukkelijk aandacht te houden voor beleefde hinder, cumulatie van effecten en kwetsbare groepen. De participatie bevestigt daarmee zowel de behoefte aan scherpe keuzes als aan een brede blik op wat een gezonde leefomgeving omvat. Ook komen er gemengde signalen terug in de verwachtingen over de rol van de provincie. Partijen hechten waarde aan voorspelbare provinciale kaders, met name bij complexe en gemeentegrensoverschrijdende situaties, zodat gemeenten, bedrijven en inwoners weten waar zij aan toe zijn. Tegelijkertijd is er nadrukkelijk behoefte aan ruimte voor maatwerk. Bij een aantal sessies is daarnaast ingebracht door deelnemers dat er zorgen leven over specifieke thema’s, zoals de impact van schadelijke stoffen op de gezondheid van omwonenden. Voor een volledig overzicht van de verslaglegging van de afzonderlijke participatieonderdelen, de deelnemende partijen en de opbrengst die het participatietraject heeft opgeleverd verwijzen wij u naar bijlage 2. Hierin is het ‘Participatieverslag beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving’ opgenomen, dat is opgesteld door bureau EMMA, het bureau dat ons geholpen heeft bij het participatietraject en het ontsluiten van de resultaten daarvan.

De opbrengst is in het beleidskader verwerkt door:

- Vast te houden aan de afbakening tot de fysieke leefomgeving en provinciale bevoegdheden;
- Genoemde onderwerpen explicieter en herkenbaarder op te nemen in het beleidskader;
- Te benadrukken dat thema’s als groen, recreatie en natuur, voor zover zij gezondheid en welzijn raken, buiten de scope van dit beleidskader vallen en elders worden behandeld;
- In het beleidskader stelling in te nemen ten aanzien van blootstelling aan gezondheidsrisico's van schadelijke stoffen (zoals gewasbeschermingsmiddelen, stortplaatsen en secundaire bouwstoffen) in relatie tot gezonde leefomgeving;
- Rekenschap te geven aan de wens van bedrijven om duidelijkheid en continuïteit te bieden en te borgen door middel van het te voeren beleid.

In bijlage 3 is een verantwoording opgenomen hoe de opbrengst van de participatie is verwerkt in het beleidskader of wordt een onderbouwing gegeven als dat niet gebeurd is.

Behandeling van moties

Tijdens de beleidsontwikkeling zijn door Provinciale Staten twee moties aangenomen, namelijk Motie M73-2024 'Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving' en Motie M105-2024 'Onderzoek naar voorkomen combinaties van bestrijdingsmiddelen'. Met deze voordracht informeren wij u over de uitvoering van beide moties.

Motie M73-2024 – Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving

Provinciale Staten hebben op 15 juli 2024 de motie 'Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving (M. Van Aesch – PvdD)' aangenomen. In deze motie vragen Uw Staten aandacht voor het positieve perspectief van groen in de nabije leefomgeving en roepen zij Gedeputeerde Staten op om verbinding te maken met andere programma's waarin groen in relatie tot leefomgeving een rol speelt.

Uitvoering van de motie

Met het vaststellen van de startnotitie Gezonde Leefomgeving in 2024 hebben Uw Staten bepaald dat de focus van de beleidsontwikkeling ligt op gezondheidsbescherming binnen de fysieke leefomgeving. Groen en natuur worden daarom niet binnen dit beleidskader uitgewerkt, maar krijgen een plek in andere beleidskaders van de provincie, zoals bij Natuur en Groen Kapitaal, die zich vooral richten op het gezondheidsbevorderende karakter van de natuur. Daarnaast is er ook in de integrale afweging binnen het traject Regie op de Ruimte, dat leidt tot de actualisatie van de Omgevingsvisie, aandacht voor het positieve aspect van natuur en groen in de leefomgeving. Wij stellen u voor om deze motie hiermee als afgedaan te beschouwen.

Motie M105-2024 – Onderzoek naar voorkómen combinaties van bestrijdingsmiddelen

Provinciale Staten hebben op 11 november 2024 de motie 'Onderzoek naar voorkómen combinaties van bestrijdingsmiddelen (I. Haas – PvdD)' aangenomen. In de motie wordt geconstateerd dat toetsing plaatsvindt op afzonderlijke middelen terwijl in de praktijk blootstelling aan combinaties voorkomt, en dat deze combinaties schadelijker kunnen zijn. De motie verzoekt Gedeputeerde Staten om bij de uitwerking van de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving te onderzoeken op welke wijze effecten van blootstelling aan een combinatie van gewasbeschermingsmiddelen onderdeel van het provinciale beleid Gezonde Leefomgeving kan uitmaken en de uitkomsten van het onderzoek met Provinciale Staten te delen.

Uitvoering van de motie

In lijn met onze ambities voor een gezondere leefomgeving, willen we ook de blootstelling aan mogelijke gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen terugdringen. Toelating van gewasbeschermingsmiddelen is op landelijk en Europees niveau geregeld. Dat betekent dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) beoordeelt, volgens internationale afspraken en in de wetgeving verankerde criteria, of gewasbeschermingsmiddelen en biociden – bij juist gebruik – veilig zijn voor mens, dier en milieu én of ze werkzaam zijn.

Het Ctgb geeft aan dat ondanks het hoge beschermingsniveau de toelatingssystematiek geen absolute zekerheid kan bieden of mens, natuur en milieu voldoende beschermd worden. Het gaat bijvoorbeeld om neurodegeneratieve aandoeningen (zoals de ziekte van Parkinson) en om effecten van cumulatieve blootstelling (het "cocktaileffect"). Op basis van de huidige inzichten is geen grond om de toelating van individuele middelen in te trekken.

Daarbij geeft het Ctgb aan dat de toelatingssystematiek niet bedoeld is voor het reguleren van gebruik, ruimtelijke keuzes of belangenafwegingen.

Daar waar de Europese Unie en het Rijk verantwoordelijk zijn voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, zijn gemeenten primair verantwoordelijk om te bepalen welk ruimtelijk beleid nodig is om haar inwoners te beschermen tegen mogelijke gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen. Dit is het gevolg van het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet. Hoe onze medeoverheden hun verantwoordelijkheid nemen om mogelijke gezondheidsrisico's voor omwonenden te beperken, beïnvloedt de grondslag waarop de provincie beleidsactie onderneemt voor dit vraagstuk. Op dit moment ontbreekt daarbij nog een eenduidig wetenschappelijk beeld dat directe, generieke provinciale ingrepen zonder nadere onderbouwing rechtvaardigt.

De provincie is op basis van de Omgevingswet medeverantwoordelijk voor het bereiken en in stand houden van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Het vraagstuk rondom gewasbeschermingsmiddelen kent een grote dynamiek, wat vraagt om een zorgvuldig proces richting onze medeoverheden, waarin we ook bereid zijn onze eigen verantwoordelijkheid te pakken. We blijven alert op nieuwe wetenschappelijke- en juridische inzichten. Daarom volgen we de ontwikkelingen en relevant gezondheidsonderzoek nauwgezet. Het programma Gezonde Leefomgeving krijgt een adaptief karakter, zodat onze inzet kan worden opgeschaald mochten nieuwe inzichten daarom vragen. Zie het kader hieronder voor maatregelen die we als provincie gaan inzetten om de blootstelling aan schadelijke stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Deze maatregelen worden nader uitgewerkt in het programma Gezonde Leefomgeving.

Kader: Voorbeelden van maatregelen om blootstelling aan gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen te beperken
Gemeenten
De provincie gaat actief het gesprek aan met gemeenten waar de kans op blootstelling aan gezondheidsrisico's zich concentreert. Van die gemeenten vragen we een nieuwsgierige en proactieve houding om blootstelling aan gezondheidsrisico's te beperken. We vragen aan gemeenten om hun inzet op te nemen in beleid (zoals in de Omgevingsplannen) en te betrekken in ruimtelijke keuzes. Als onze inzet richting gemeenten niet tot voldoende beweging leidt om blootstelling aan gezondheidsrisico’s te beperken, overwegen we om op meer dwingende wijzen hierop aan te sturen.

Rijk en EU
We trekken samen met andere provincies op, via het Interprovinciaal Overleg (IPO), in kennisontwikkeling en om onze lobby richting het Rijk en de EU voort te zetten. Wij vragen aan het Rijk om blootstelling aan gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen in kaart te brengen, en mee te wegen in de regelgeving van deze middelen.

5. Voorstel

Wij danken alle partijen die hebben bijgedragen, voor hun inzet en betrokkenheid bij de beleidsontwikkeling voor Gezonde Leefomgeving en stellen u voor om te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 16- 2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 10 februari 2026;

besluiten:

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

BEL/GLK

2026|16

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 10 februari 2026

Onderwerp: Vaststellen beleidskader Gezonde Leefomgeving

Kenmerk: GLK100226CT1

Bijlagen:

1. Beleidskader Gezonde Leefomgeving
2. Participatieverslag beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving
3. Inzichten uit participatietraject

1. Inleiding

Dit is de voordracht voor het beleidskader Gezonde Leefomgeving. De basis voor het beleidskader vormen de startnotitie Gezonde Leefomgeving (kenmerk 2289147/2289165), vastgesteld door Uw Staten op 15 juli 2024, en het daarmee verbonden plan van aanpak (kenmerk 2321372/2321381) dat Gedeputeerde Staten op 15 oktober 2024 hebben vastgesteld. De startnotitie markeerde het beginpunt van de beleidsontwikkeling voor Gezonde Leefomgeving en gaf ons de uitgangspunten voor het beleid voor gezonde leefomgeving mee. Dit beleidskader beschrijft wat wij zien als onze ambities, doelen en ons provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving. Het beleidskader vormt de beleidsgrondslag voor de inzet van Provincie Noord-Holland voor een gezonde leefomgeving en krijgt verdere uitwerking in een programma Gezonde Leefomgeving, dat in 2026 van start gaat. Kortom, waar de startnotitie de richting aangeeft, vertelt het beleidskader wat we willen bereiken en zegt het programma straks hoe we dat concreet gaan doen. Bij het opstellen van het beleidskader Gezonde Leefomgeving is voor het onderdeel participatie, het Participatie- en communicatieplan beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving 2024/2025 uitgevoerd, waarover u per brief op 24 april 2025 bent geïnformeerd. Het beleidskader Gezonde Leefomgeving zelf vindt u in bijlage 1.

Waarom beleid voor Gezonde Leefomgeving?
Een gezonde en veilige fysieke leefomgeving voor iedereen in Noord-Holland, dat is waar wij naar streven. Dit betekent dat gezonde leefomgeving volwaardig moet worden meegewogen bij keuzes die worden gemaakt in het ruimtelijk domein, net als andere provinciale belangen, zoals woningbouw, industrie, natuur en economie. Dat is nodig omdat we steeds vaker zien dat een gezonde leefomgeving onder druk komt te staan. Tegelijkertijd moeten ook de belangen van bedrijven voldoende geborgd zijn. Daarom is het nodig om beleid op te stellen voor Gezonde Leefomgeving.

De gezonde leefomgeving komt steeds vaker onder druk te staan

Ruimte in Noord-Holland is schaars; de provincie staat voor een groot aantal maatschappelijke opgaven die ieder hun aanspraak maken op ruimte. Zo moet er ruimte zijn om te wonen, voor bedrijvigheid en de energietransitie, infrastructuur, de omslag naar een toekomstbestendige economie, water(berging), duurzame landbouw, mobiliteit en natuurontwikkeling. Vaak moeten deze opgaven in hetzelfde gebied, in elkaars nabijheid en gelijktijdig, plaatsvinden. Dit kan gaan schuren en knellen, nu en in de toekomst. Daarom is het belangrijk dat bij de ruimtelijke afwegingen die gemaakt worden voor de inrichting van een gebied ook aandacht is voor het belang van een gezonde leefomgeving. Dat wil niet zeggen dat het belang van een gezonde leefomgeving altijd voorrang krijgt -soms kunnen andere afwegingen worden gemaakt bijvoorbeeld ten gunste van bedrijvigheid, infrastructuur of energievoorzieningen- maar het belang van een gezonde leefomgeving moet wél volwaardig en transparant worden meegewogen bij de ruimtelijke keuzes die we maken bij de inrichting van een gebied.

In Noord-Holland verkeren bronnen van uitstoot en mensen vaak in elkaars nabijheid. Daardoor worden in verschillende delen van de provincie mensen te vaak blootgesteld aan schadelijke stoffen en hinder uit hun leefomgeving. Dit gaat om uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem en om hinder door geluid, geur en (grof)stof. En hoewel het voldoen aan wettelijke milieunormen verplicht is, bieden deze normen onvoldoende garantie voor een gezonde leefomgeving. Sterker nog; ook wanneer formeel aan wettelijke milieunormen wordt voldaan, kunnen mensen aanzienlijke hinder ervaren en gezondheidseffecten ondervinden.

De urgentie om te handelen neemt toe

De aandacht voor een gezonde leefomgeving is de afgelopen jaren sterk toegenomen. We worden ons steeds meer bewust van de mogelijke invloed van de leefomgeving en de uitstoot van bronnen op onze gezondheid. Ook accepteren inwoners minder gezondheidsrisico's en verwachten ze een actievere rol van de overheid. Tegelijkertijd laten ook bedrijven van zich horen: door maatschappelijke pressie en nieuwe gebiedsontwikkelingen in hun directe nabijheid voelen zij zich beperkt in hun ruimte om te kunnen ondernemen. Dit terwijl bedrijven milieuruimte nodig hebben om te kunnen ondernemen, onder andere vanuit het oogpunt van continuïteit van hun bedrijfsvoering en investeringszekerheid. Zij willen weten waar ze aan toe zijn en vragen duidelijkheid van de overheid over het te voeren beleid. Dit vraagt om beleid voor Gezonde Leefomgeving.

Onze verantwoordelijkheid

De provincie heeft een duidelijke verantwoordelijkheid. Als bevoegd gezag voor onder andere grote industriële bedrijven, stortplaatsen, regionale luchthavens en provinciale infrastructuur kan de provincie daadwerkelijk bijdragen aan het beperken van schadelijke uitstoot en hinder naar de omgeving. Daarnaast heeft de provincie als ruimtelijk ordenaar een belangrijke rol om een gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Tenslotte kan de provincie vanuit haar samenwerking met andere overheden en gebiedspartijen benadrukken dat het belangrijk is dat zij in hun beleid ook gezonde leefomgeving meewegen.

Het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving
De Omgevingswet regelt dat gemeenten aan de basis staan voor de algemene zorg voor de fysieke leefomgeving. De provincie kan beleid vaststellen (onder andere via de Omgevingsvisie), regels stellen (bijvoorbeeld via de Omgevingsverordening) en toezicht houden op aspecten van de fysieke leefomgeving die een provinciaal belang hebben. Dit geldt met name voor zaken die niet door een gemeente kunnen worden uitgevoerd.

Hierbij is het van belang dat de provincie duidelijk aangeeft middels beleid, wat zij ziet als provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving. Anders gezegd: met het formuleren van het provinciaal belang geeft de provincie aan waar het over gaat, of over wil gaan, bij aspecten die de fysieke leefomgeving raken. Met het beleidskader Gezonde Leefomgeving willen wij duidelijk maken wat wij zien als een provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving.

Daarnaast zijn vanaf het begin van de beleidsontwikkeling 2 moties ingediend die de beleidsontwikkeling raken. Verderop in deze voordracht wordt aangegeven hoe we invulling geven aan het uitvoeren van deze moties.

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving

Met het beleid voor Gezonde Leefomgeving hebben we als doel om blootstelling van onze inwoners aan schadelijke stoffen en hinder in hun leefomgeving te verminderen.

Dit doen we ten eerste door in te zetten op ambitieus bronbeleid, waarbij we sturen op het verminderen van schadelijke en hinderlijke uitstoot vanuit bronnen waar wij bevoegd gezag voor zijn. Ten tweede gaan we ook sturen via het ruimtelijke spoor door gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen bij ruimtelijke besluitvorming. Dat betekent dat we als provincie een nadrukkelijke rol innemen bij het inrichten en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving, vanuit het belang van gezonde leefomgeving. Tot slot, zetten we meten en monitoren van de leefomgeving strategisch in, waarbij we vooral kijken naar gebieden waar de meeste gezondheidswinst te behalen is.

Om de uitwerking van ons beleid verder vorm te geven, stellen wij, Gedeputeerde Staten, in dit beleidskader vast wat wij zien als provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving, en welke uitgangspunten hieraan ten grondslag liggen. Zoals in de vorige paragraaf aangegeven: dit is immers de beleidsruimte die ons als provincie gegeven wordt vanuit de Omgevingswet. Dit beleidskader leggen wij ter besluitvorming voor aan u, Provinciale Staten.

Om te bepalen wanneer er sprake is van een provinciaal belang voor gezonde leefomgeving, laten wij ons leiden door een zestal uitgangspunten:

1. We gaan uit van landelijke wet- en regelgeving.
2. We richten ons op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar)wegen waar wijbevoegd gezag voor zijn.
3. We zetten ons wettelijk VTH-instrumentarium optimaal in: daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.
4. We meten en onderzoeken de gezonde leefomgeving alleen op het moment dat er ook daadwerkelijk een handelingsperspectief is én het ondersteunend is aan het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving.
5. We richten ons op gebieden, waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen en hinder.
6. We vinden maximale normopvulling niet vanzelfsprekend.

Met het beleidskader maken we duidelijk wanneer wij in actie komen ten behoeve van een gezonde leefomgeving, welk (wettelijk) instrumentarium wij hierbij willen inzetten en in welke gebieden we dit in eerste instantie willen doen. Hiermee prioriteren we onze inzet voor een gezonde leefomgeving.

Bij dit beleidskader Gezonde Leefomgeving horen 3 bijlagen: (A) Informatieblad Gezonde Leefomgeving, (B) Raakvlakken andere beleidsopgaven met gezonde leefomgeving, (C) Beleidsinstrumentarium - voorbeelden.

De basis voor het beleidskader Gezonde Leefomgeving vormt de startnotitie Gezonde Leefomgeving, die Provinciale Staten op 15 juli 2024 hebben vastgesteld. In dit beleidskader worden de kaders uit de startnotitie verder uitgewerkt in ambities en doelen. Ook wordt in dit beleidskader het provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving vastgelegd.

Hieronder worden de zes uitgangspunten nader toegelicht.

1. *We gaan uit van landelijke wet- en regelgeving.*

We gaan uit van de landelijke wet- en regelgeving op het gebied van een gezonde leefomgeving. Zoals de landelijke regelgeving op het gebied van industriële emissies naar lucht (de Richtlijn industriële emissies en algemene regels), en de landelijke regelgeving op het gebied van luchtkwaliteit (zoals opgenomen in het Besluit Kwaliteit leefomgeving). Alleen waar de landelijke wet- en regelgeving onderdelen niet dekt of ons ruimte biedt om eigen doelstellingen te formuleren, verkennen we die ruimte en stellen beleid vast. Zoals bijvoorbeeld voor geurhinder en geluidhinder van de industrie, en omgevingsveiligheid. Bij ruimtelijke opgaven gaan we voldoen aan de geldende milieunormen. Dat betekent dat wij er bij de ontwikkeling, herinrichting en het beheer voor zorgen dat we binnen wettelijk toegestane grenzen blijven.

Het gevolg van dit principe is dat we *niet* uitgaan van de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit en geluid. De belangrijkste reden daarvoor is dat deze waarden op heel veel plekken in onze provincie niet haalbaar zijn. Wij hebben ruimtelijke opgaven, die met het hanteren van de WHO-advieswaarden niet gerealiseerd kunnen worden. Bovendien missen we bevoegdheden voor een aanzienlijk deel van de bronnen die bijdragen aan luchtverontreiniging en geluidhinder. Zoals mobiliteit en houtstook. Daarnaast houdt luchtverontreiniging zich niet aan grenzen: veel luchtverontreiniging komt letterlijk aanwaaien vanuit andere delen van Nederland of zelfs andere landen.

Een ander gevolg van dit principe is dat we *niet* inzetten op het volledig voorkomen van gezondheidsrisico's. Binnen de geldende wet- en regelgeving accepteren we dat er in onze provincie een bepaalde mate van blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder zal blijven bestaan. Bovendien geeft het volgen van landelijke wet- en regelgeving aan dat de landelijke overheid bepaalt 'wanneer het gezond genoeg is', en niet de provincie. In dit beleidskader geven we dan ook geen antwoord op deze vraag

2. *We richten ons op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar)wegen waar wij bevoegd gezag voor zijn.*

We richten ons alleen op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar)wegen, waar wij bevoegd gezag voor zijn. Vanuit deze verantwoordelijkheid hebben we bevoegdheden en wettelijk instrumentarium om te sturen op vermindering van uitstoot van schadelijke stoffen en hinder.

Dit geldt ook voor omgevingsveiligheid, waarbij het gaat om het voorkomen en beperken van ongevallen en schadelijke effecten van bijvoorbeeld industrie, transport en opslag van gevaarlijke stoffen. Hiermee werken we aan het terugdringen van de uitstoot, vanuit onze rol als bevoegd gezag.

Dit houdt in dat we ons niet richten op bronnen waar andere overheden bevoegd gezag voor zijn, zoals bedrijven die onder bevoegd gezag van gemeenten staan of Rijkswegen. Wel streven we harmonisatie van beleid na met gemeenten, zoals op geurbeleid en beleid ten aanzien van omgevingsveiligheid.

3. *We zetten ons wettelijk VTH-instrumentarium optimaal in: daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.*

We zetten ons wettelijk instrumentarium voor de vergunningsverlening, toezicht en handhavingstaken (VTH) (ook wel Uitvoerings- & Handhavings (U&H)-taken genoemd) optimaal in. Hierbij blijven we binnen de wettelijke kaders. Dit beleid geldt voor reeds bestaande bedrijven en voor nieuwe bedrijven of bedrijfsontwikkelingen.

Waar wet- en regelgeving ruimte biedt, zullen we onze vergunningverlening maximaal benutten. Waar mogelijk brengen we scherpte aan in de vergunningvoorschriften. Voor nieuwe ontwikkelingen of vestigingen van bedrijven passen we dit direct toe. Bij bestaande bedrijven kan dit niet altijd direct, omdat zij al beschikken over een vergunning die hun rechtszekerheid biedt. Bij de actualisatie van vergunningen toetsen we of nog wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving en of het al mogelijk is om scherper te vergunnen. Daarbij stimuleren we de toepassing van innovaties die schonere technieken mogelijk maken.

Het optimaal inzetten van het VTH-instrumentarium is kostbaar. Wij realiseren ons dat het niet haalbaar is om dit voor alle bedrijven waar wij bevoegd gezag voor zijn met dezelfde intensiteit te doen. Daarom richten wij ons op situaties waar we de meeste gezondheidswinst kunnen behalen. Hierbij werken we aan het opstellen van een prioriteringssystematiek, zodat we op een heldere manier inzichtelijk maken in welke situaties en gebieden we het VTH-instrumentarium optimaal gaan inzetten.

4. *We meten, onderzoeken en monitoren in een gebied alleen op het moment dat er ook daadwerkelijk een handelingsperspectief is en het ondersteunend is aan het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving.*

Meten, onderzoeken en monitoren zijn cruciaal om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de (gezonde) leefomgeving. Bij metingen gaat het om metingen bij de bron (uitstoot), metingen in de leefomgeving (blootstelling) en om metingen die informatie opleveren over de impact van de betreffende stoffen of stressoren op de gezondheid. Inzichten uit meten, onderzoeken en monitoren vormen mede de basis voor onze beleidsvorming en uitvoering in het ruimtelijk domein.

De vraag naar metingen en onderzoek is groot. Inwoners maken zich zorgen over hun gezondheid of wantrouwen bedrijfsmetingen. Het bevoegd gezag wil onafhankelijke controlemetingen kunnen uitvoeren. En instituten, zoals de Onderzoeksraad voor Veiligheid, roepen ons op om een nieuwsgierige overheid te zijn.

Meten, onderzoeken en monitoren is kostbaar. Ook geeft meer meten niet altijd meer inzicht om te kunnen handelen. Bovendien is het soms onbekend wat de invloed van een bepaalde stof op de gezondheid is. Wij willen ervoor zorgen dat er zo effectief mogelijk wordt omgegaan met de beschikbare financiële middelen. En dat betekent dat we keuzes moeten maken. Daarbij zijn twee factoren van belang. Allereerst vinden we het belangrijk dat er een handelingsperspectief is, voor onze rol als bevoegd gezag of onze rol als ruimtelijk ordenaar.

Daarnaast kunnen we vanuit het provinciale belang prioriteren, bijvoorbeeld door nadruk te leggen op de gebieden waar de blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder het grootst is.

5. *We richten ons op gebieden waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen en hinder.*

Cumulatie is de optelsom van uitstoot van dezelfde soort bronnen. Bijvoorbeeld een slechtere luchtkwaliteit, doordat er uitstoot is vanuit zowel industrie, verkeer als andere bronnen in een bepaalde omgeving. Of een hoge geluidbelasting in een bepaald gebied, doordat er zowel verkeer, industrie, luchtvaart als andere lokale bronnen zijn. Stapeling is de optelsom van verschillende soorten van uitstoot. Denk bijvoorbeeld aan de optelsom van geluid van de industrie, terwijl er in hetzelfde gebied ook veel geuroverlast is en er veel uitstoot van fijnstof wordt gemeten. Bij cumulatie en/of stapeling is de kans op schadelijke effecten en/of hinder groter. Ook een stapeling van de gecumuleerde uitstoot van verschillende soorten bronnen kan zorgen voor een ongunstige situatie in een gebied. Denk hierbij aan een gebied waar zowel geur- en geluidsoverlast alsook luchtverontreiniging optreedt.

We richten ons op gebieden waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem en hinder door cumulatie en/of stapeling. Wij willen ons *in eerste instantie* richten op Industrieterreinen van Provinciaal Belang (IPB) inclusief de milieucontouren. In *tweede instantie* richten we ons op gebieden waar de blootstelling hoog is en we vanuit ons instrumentarium de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.

6. *We vinden maximale normopvulling niet vanzelfsprekend.*

Maximale normopvulling betekent dat activiteiten en ontwikkelingen worden toegestaan tot aan de uiterste grenzen van de geldende milieunormen, zoals voor luchtkwaliteit, geluid, geur, omgevingsveiligheid en schadelijke stoffen. Wij vinden het niet vanzelfsprekend om in ruimtelijke opgaven altijd uit te gaan van maximale normopvulling. Zo kunnen we de (toekomstige) bewoners in de nabijheid van schadelijke en hinderlijke bronnen beter beschermen.

Leidend voor ons handelen is het blootstellingsniveau aan schadelijke en hinderlijke stoffen/stressoren in de fysieke leefomgeving. Hiermee bedoelen we de concentratie van schadelijke stoffen en de hoeveelheid hinder op de plek waar deze daadwerkelijk wordt ervaren door mensen. Dit betreft dus het eindresultaat van alle bronnen bij elkaar, zoals verkeer, industrie, landbouw en achtergrondwaarden. En dit wordt gemeten of berekend bij de ontvanger. Wanneer het blootstellingsniveau het belang van een gezonde leefomgeving onder druk zet, stellen wij het gebruik van de maximale normopvulling ter discussie. Dit kan leiden tot een gerichte en stevige aanpak van de bronnen waarvoor wij bevoegd gezag zijn. Waar nodig spreken wij ook andere bevoegd gezagen aan om vergelijkbare maatregelen te treffen voor de bronnen waar zij verantwoordelijk voor zijn. Daarnaast zullen wij vanuit onze verantwoordelijkheid voor ruimtelijke ordening het belang van een gezonde leefomgeving volwaardig meewegen bij de ruimtelijke opgaven waar wij voor aan de lat staan. En onze medeoverheden aanspreken op hun verantwoordelijkheden in de ruimtelijke afweging, waaronder het volwaardig meewegen van gezonde leefomgeving. Zoals de keuze voor woningbouwlocaties en het treffen van compenserende maatregelen.

Reikwijdte en gevolgen van ons beleid voor Gezonde Leefomgeving

De focus van ons beleidskader ligt op gezondheidsbescherming: het beperken van schadelijke en hinderlijke uitstoot naar lucht, water en bodem, binnen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de provincie en met name daar waar de grootste gezondheidswinst te behalen is.

Dit betekent dat het kader niet gaat over aspecten die meer gezondheid bevorderend werken of waar gemeenten primair voor aan de lat staan; zoals voldoende groen in de leefomgeving, het tegengaan van hittestress in de stad en zaken die raken aan het sociaaleconomisch domein.

Met het vastleggen van het beleid voor Gezonde Leefomgeving, ontstaat een transparant en navolgbaar kader om afwegingen te maken, prioriteiten te stellen en duidelijkheid te bieden aan partijen die een belang hebben en effect gaan ondervinden van ons beleid. Zoals gemeenten, bedrijven en inwoners van Noord-Holland. Hiermee dragen wij bij aan een voorspelbare en betrouwbare overheid.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De beleidsontwikkeling voor Gezonde Leefomgeving heeft als doel om het belang voor een gezonde leefomgeving volwaardig te laten meewegen in het handelen van de provincie. Verder beoogt de beleidsontwikkeling om schadelijke en hinderlijke uitstoot vanuit bronnen zoveel mogelijk te verminderen en tegelijkertijd ook ruimte te houden voor bedrijvigheid in Noord-Holland. Dit doen wij door in dit beleidskader het provinciaal belang voor gezonde leefomgeving vast te leggen. Ook worden hier de kaders uit de startnotitie verder uitgewerkt in ambities en doelen. Wij hebben uitgangspunten geformuleerd voor het provinciaal belang waarvan wij vinden dat ze het meest recht doen aan de problematiek, onze rol en verantwoordelijkheden en de invloed die we kunnen uitoefenen vanuit onze bevoegdheid en instrumenten. Deze uitgangspunten zijn richtinggevend bij wanneer wij in actie komen ten behoeve van een gezonde leefomgeving, welk (wettelijk) instrumentarium wij hierbij willen inzetten en in welke gebieden we dit in eerste instantie willen doen.

In het programma Gezonde Leefomgeving zal een evaluatieparagraaf worden opgenomen ten aanzien van het vastgestelde beleid.

3. Financiering en communicatie

Voor de ontwikkeling van het programma Gezonde Leefomgeving zal gebruik worden gemaakt van het budget dat beschikbaar is in de Begroting 2026 bij beleidsdoel 2.2 Bevorderen Gezonde Leefomgeving, waar eveneens de inzet vanuit de vier omgevingsdiensten is ondergebracht.

De deelnemers aan het participatietraject zal worden gecommuniceerd wat er met hun inbreng is gebeurd en hoe dit in het beleidskader is opgenomen of op een andere wijze is verwerkt. Zie hieronder bij participatie.

Op de website van de provincie wordt onder Gezonde Leefomgeving op hoofdlijnen en in toegankelijke teksten het beleidskader en het vervolg toegelicht.

4. Proces en procedure

In het coalitieakkoord 2023-2027 *Verbindend vooruit!* is vastgelegd dat wordt gewerkt aan een gezonde leefomgeving. De startnotitie Gezonde Leefomgeving, vastgesteld door Uw Staten, heeft hiervoor vervolgens de inhoudelijke kaders meegegeven. In het plan van aanpak Gezonde Leefomgeving, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 15 oktober 2024, is aangegeven hoe de beleidsontwikkeling is ingericht.

Met het voorliggende beleidskader zet de provincie een volgende stap door het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving expliciet vast te leggen, zodat het beleidskader richtinggevend, navolgbaar en voorspelbaar wordt in het provinciale handelen. De verdere uitwerking van het beleidskader in concrete acties vindt plaats binnen het programma Gezonde Leefomgeving, dat in 2026 van start gaat.

Doorkijk naar de volgende fase: programma Gezonde Leefomgeving

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving is de basis voor het programma Gezonde Leefomgeving. Dit is een programma onder de Omgevingswet. In dit programma worden de ambities en doelen uit het beleidskader verder uitgewerkt in concrete activiteiten, maatregelen en prioriteiten. Ook vindt bundeling plaats met bestaand milieubeleid, zodat dit in samenhang gebracht wordt met de ambities en doelen uit het beleidskader. Het programma krijgt een adaptief karakter, zodat het tussentijds kan worden bijgesteld bij nieuwe inzichten, veranderingen in wet- en regelgeving of gewijzigde omstandigheden. Het programma Gezonde Leefomgeving wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten, waarna het op de B-agenda wordt aangeboden ter bespreking met Provinciale Staten.

Dit beleidskader gaat geen keuzes maken over hoe gebieden in Noord-Holland moeten worden ingericht. Dat wordt immers gedaan via het traject Regie op de Ruimte, dat leidt tot de actualisatie van de provinciale Omgevingsvisie. Wel vormt dit beleidskader een bouwsteen voor het traject Regie op de Ruimte en zorgt het ervoor dat het belang van een gezonde leefomgeving hierin volwaardig wordt meegenomen in de geactualiseerde versie van de provinciale Omgevingsvisie.

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving is van invloed op diverse andere beleidsthema's van de provincie binnen het fysieke domein en vice versa: zoals mobiliteit, wonen, economie, industrie. In bijlage B van het beleidskader zijn deze raakvlakken nader in beeld gebracht.

Participatie

Bij het opstellen van het beleidskader is een uitgebreid participatieproces doorlopen voor professionele belanghebbenden, waaronder georganiseerde vertegenwoordiging van inwoners. Dit participatietraject vond plaats tussen begin 2025 en november 2025. De provincie heeft ernaar gestreefd het participatieproces zorgvuldig en breed op te zetten, door in een vroeg stadium van de beleidsontwikkeling medeoverheden, kennisinstellingen, bedrijven, maatschappelijke organisaties en georganiseerde bewoners te betrekken. Doel was om deze partijen te informeren over het beleidskader en om kennis, ervaringen en aandachtspunten op te halen om, waar mogelijk, het beleidskader verder te kunnen verrijken.

Om het participatieproces goed te faciliteren zijn verschillende typen bijeenkomsten georganiseerd, zoals lunchbijeenkomsten voor bestuurders, werkateliers, een excursie met leden van Provinciale Staten en een symposium. Aan het hele participatietraject hebben ongeveer 300 personen deelgenomen, van circa 120 verschillende partijen. Deelnemende partijen waren onder andere bestuurders en medewerkers van gemeenten, het Rijk, andere provincies, bewonersorganisaties, bedrijfsleven en brancheorganisaties, omgevingsdiensten, GGD's, kennisinstellingen en waterschappen.

Het participatietraject is opgezet in samenwerking met de Statencommissie Leefomgeving, hiervoor is speciaal vanuit Provinciale Staten de werkgroep Gezonde Leefomgeving geïnstalleerd. Door middel van verschillende sessies met deze werkgroep zijn aandachtspunten opgehaald voor de verschillende participatieonderdelen.

Specifiek voor de excursie en het symposium is inhoudelijk meegedacht vanuit de werkgroep. Daarnaast hebben diverse leden van Provinciale Staten deelgenomen aan verschillende onderdelen van het participatietraject.

De participatie van individuele inwoners vond plaats via het traject Regie op de Ruimte, dat ongeveer in dezelfde periode van start ging. Om te voorkomen dat er gelijktijdig twee verschillende participatietrajecten vanuit de provincie zouden lopen, wat mogelijk verwarrend kan werken, is ervoor gekozen om de participatie van individuele inwoners op deze manier onder te brengen en daarmee te borgen. Wel zijn tussenliggende inzichten vanuit het participatietraject Regie op de Ruimte, waar mogelijk, betrokken bij het opstellen van het beleidskader Gezonde Leefomgeving.

Opbrengst en verwerking

Tijdens het participatietraject zijn een aantal onderwerpen bij verschillende participatieonderdelen bij herhaling genoemd. Voorbeelden hiervan zijn dat een gezonde leefomgeving méér is dan het voldoen aan wettelijke normen, dat focus nodig is op onderwerpen waar de provincie wettelijke bevoegdheden heeft én effectief kan zijn en dat het belangrijk is om goed samen te werken met omgevingspartijen. Daarbij laten de opbrengsten een genuanceerd en soms gemengd beeld zien. Zo vragen partijen enerzijds om een actieve provincie die duidelijke, concrete en toetsbare ambities stelt voor een gezonde leefomgeving, zodat helder is waar de provincie voor staat en waar zij op kan worden aangesproken. Anderzijds is er ook een brede oproep om gezondheid niet te smal te benaderen en naast normen nadrukkelijk aandacht te houden voor beleefde hinder, cumulatie van effecten en kwetsbare groepen. De participatie bevestigt daarmee zowel de behoefte aan scherpe keuzes als aan een brede blik op wat een gezonde leefomgeving omvat. Ook komen er gemengde signalen terug in de verwachtingen over de rol van de provincie. Partijen hechten waarde aan voorspelbare provinciale kaders, met name bij complexe en gemeentegrensoverschrijdende situaties, zodat gemeenten, bedrijven en inwoners weten waar zij aan toe zijn. Tegelijkertijd is er nadrukkelijk behoefte aan ruimte voor maatwerk. Bij een aantal sessies is daarnaast ingebracht door deelnemers dat er zorgen leven over specifieke thema's, zoals de impact van schadelijke stoffen op de gezondheid van omwonenden. Voor een volledig overzicht van de verslaglegging van de afzonderlijke participatieonderdelen, de deelnemende partijen en de opbrengst die het participatietraject heeft opgeleverd verwijzen wij u naar bijlage 2. Hierin is het 'Participatieverslag beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving' opgenomen, dat is opgesteld door bureau EMMA, het bureau dat ons geholpen heeft bij het participatietraject en het ontsluiten van de resultaten daarvan.

De opbrengst is in het beleidskader verwerkt door:

- Vast te houden aan de afbakening tot de fysieke leefomgeving en provinciale bevoegdheden;
- Genoemde onderwerpen explicieter en herkenbaarder op te nemen in het beleidskader;
- Te benadrukken dat thema's als groen, recreatie en natuur, voor zover zij gezondheid en welzijn raken, buiten de scope van dit beleidskader vallen en elders worden behandeld;
- In het beleidskader stelling in te nemen ten aanzien van blootstelling aan gezondheidsrisico's van schadelijke stoffen (zoals gewasbeschermingsmiddelen, stortplaatsen en secundaire bouwstoffen) in relatie tot gezonde leefomgeving;
- Rekenschap te geven aan de wens van bedrijven om duidelijkheid en continuïteit te bieden en te borgen door middel van het te voeren beleid.

In bijlage 3 is een verantwoording opgenomen hoe de opbrengst van de participatie is verwerkt in het beleidskader of wordt een onderbouwing gegeven als dat niet gebeurd is.

Behandeling van moties

Tijdens de beleidsontwikkeling zijn door Provinciale Staten twee moties aangenomen, namelijk Motie M73-2024 'Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving' en Motie M105-2024 'Onderzoek naar voorkomen combinaties van bestrijdingsmiddelen'. Met deze voordracht informeren wij u over de uitvoering van beide moties.

Motie M73-2024 - Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving

Provinciale Staten hebben op 15 juli 2024 de motie 'Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving (M. Van Aesch - PvdD)' aangenomen. In deze motie vragen Uw Staten aandacht voor het positieve perspectief van groen in de nabije leefomgeving en roepen zij Gedeputeerde Staten op om verbinding te maken met andere programma's waarin groen in relatie tot leefomgeving een rol speelt.

Uitvoering van de motie

Met het vaststellen van de startnotitie Gezonde Leefomgeving in 2024 hebben Uw Staten bepaald dat de focus van de beleidsontwikkeling ligt op gezondheidsbescherming binnen de fysieke leefomgeving. Groen en natuur worden daarom niet binnen dit beleidskader uitgewerkt, maar krijgen een plek in andere beleidskaders van de provincie, zoals bij Natuur en Groen Kapitaal, die zich vooral richten op het gezondheidsbevorderende karakter van de natuur. Daarnaast is er ook in de integrale afweging binnen het traject Regie op de Ruimte, dat leidt tot de actualisatie van de Omgevingsvisie, aandacht voor het positieve aspect van natuur en groen in de leefomgeving. Wij stellen u voor om deze motie hiermee als afgedaan te beschouwen.

Motie M105-2024 - Onderzoek naar voorkómen combinaties van bestrijdingsmiddelen

Provinciale Staten hebben op 11 november 2024 de motie 'Onderzoek naar voorkómen combinaties van bestrijdingsmiddelen (I. Haas - PvdD)' aangenomen. In de motie wordt geconstateerd dat toetsing plaatsvindt op afzonderlijke middelen terwijl in de praktijk blootstelling aan combinaties voorkomt, en dat deze combinaties schadelijker kunnen zijn. De motie verzoekt Gedeputeerde Staten om bij de uitwerking van de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving te onderzoeken op welke wijze effecten van blootstelling aan een combinatie van gewasbeschermingsmiddelen onderdeel van het provinciale beleid Gezonde Leefomgeving kan uitmaken en de uitkomsten van het onderzoek met Provinciale Staten te delen.

Uitvoering van de motie

In lijn met onze ambities voor een gezondere leefomgeving, willen we ook de blootstelling aan mogelijke gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen terugdringen. Toelating van gewasbeschermingsmiddelen is op landelijk en Europees niveau geregeld. Dat betekent dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) beoordeelt, volgens internationale afspraken en in de wetgeving verankerde criteria, of gewasbeschermingsmiddelen en biociden - bij juist gebruik - veilig zijn voor mens, dier en milieu én of ze werkzaam zijn.

Het Ctgb geeft aan dat ondanks het hoge beschermingsniveau de toelatingssystematiek geen absolute zekerheid kan bieden of mens, natuur en milieu voldoende beschermd worden. Het gaat bijvoorbeeld om neurodegeneratieve aandoeningen (zoals de ziekte van Parkinson) en om effecten van cumulatieve blootstelling (het "cocktaileffect"). Op basis van de huidige inzichten is geen grond om de toelating van individuele middelen in te trekken.

Daarbij geeft het Ctgb aan dat de toelatingssystematiek niet bedoeld is voor het reguleren van gebruik, ruimtelijke keuzes of belangenafwegingen.

Daar waar de Europese Unie en het Rijk verantwoordelijk zijn voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, zijn gemeenten primair verantwoordelijk om te bepalen welk ruimtelijk beleid nodig is om haar inwoners te beschermen tegen mogelijke gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen. Dit is het gevolg van het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet. Hoe onze medeoverheden hun verantwoordelijkheid nemen om mogelijke gezondheidsrisico's voor omwonenden te beperken, beïnvloedt de grondslag waarop de provincie beleidsactie onderneemt voor dit vraagstuk. Op dit moment ontbreekt daarbij nog een eenduidig wetenschappelijk beeld dat directe, generieke provinciale ingrepen zonder nadere onderbouwing rechtvaardigt.

De provincie is op basis van de Omgevingswet medeverantwoordelijk voor het bereiken en in stand houden van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Het vraagstuk rondom gewasbeschermingsmiddelen kent een grote dynamiek, wat vraagt om een zorgvuldig proces richting onze medeoverheden, waarin we ook bereid zijn onze eigen verantwoordelijkheid te pakken. We blijven alert op nieuwe wetenschappelijke- en juridische inzichten. Daarom volgen we de ontwikkelingen en relevant gezondheidsonderzoek nauwgezet. Het programma Gezonde Leefomgeving krijgt een adaptief karakter, zodat onze inzet kan worden opgeschaald mochten nieuwe inzichten daarom vragen. Zie het kader hieronder voor maatregelen die we als provincie gaan inzetten om de blootstelling aan schadelijke stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Deze maatregelen worden nader uitgewerkt in het programma Gezonde Leefomgeving.

Kader: Voorbeelden van maatregelen om blootstelling aan gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen te beperken
Gemeenten
De provincie gaat actief het gesprek aan met gemeenten waar de kans op blootstelling aan gezondheidsrisico's zich concentreert. Van die gemeenten vragen we een nieuwsgierige en proactieve houding om blootstelling aan gezondheidsrisico's te beperken. We vragen aan gemeenten om hun inzet op te nemen in beleid (zoals in de Omgevingsplannen) en te betrekken in ruimtelijke keuzes. Als onze inzet richting gemeenten niet tot voldoende beweging leidt om blootstelling aan gezondheidsrisico's te beperken, overwegen we om op meer dwingende wijzen hierop aan te sturen.

Rijk en EU
We trekken samen met andere provincies op, via het Interprovinciaal Overleg (IPO), in kennisontwikkeling en om onze lobby richting het Rijk en de EU voort te zetten. Wij vragen aan het Rijk om blootstelling aan gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen in kaart te brengen, en mee te wegen in de regelgeving van deze middelen.

5. Voorstel

Wij danken alle partijen die hebben bijgedragen, voor hun inzet en betrokkenheid bij de beleidsontwikkeling voor Gezonde Leefomgeving en stellen u voor om te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Provincie Noord-Holland

BEL / GLK

2026 | 16

Besluit

Nr. 16- 2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 10 februari 2026;

besluiten:

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving vast te stellen.

Haarlem, 30 maart 2026

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Beleidskader
Gezonde Leefomgeving

Inhoud

Inhoud

Voorwoord **5**

1. Inleiding **7**
1.1 Waarom beleid voor een gezonde leefomgeving? 8
1.2 Wat zijn onze verantwoordelijkheden en bevoegdheden? 9
1.3 Wat bedoelen we met een gezonde leefomgeving? 10
1.4 Provinciaal belang gezonde leefomgeving– richtinggevend voor onze inzet 10
1.5 Hoe is dit beleidskader vervolgens opgesteld? 15

2. Van algemene ambities naar concrete doelen voor een gezonde leefomgeving **17**
2.1 Wat zijn onze ambities voor gezonde leefomgeving? 17
2.2 Wat zijn onze doelen voor gezonde leefomgeving? 17

3. Instrumenten verder ontwikkelen voor ambitieus bronbeleid **24**
3.1 Scherp vergunnen 24
3.2 Het actualiseren van vergunningen 25

4. Ruimtelijke afwegingen **27**
4.1 Het beleidskader Gezonde Leefomgeving als bouwsteen in de omgevingsvisie 27
4.2 Gezonde Leefomgeving als volwaardig belang bij ruimtelijke afwegingen 27
4.3 Welk instrumentarium kunnen we inzetten voor een volwaardige afweging van een gezonde leefomgeving? 27
4.4 Prioriteren 27

5. De leefomgeving in beeld: meten, onderzoeken en monitoren **30**
5.1 De betekenis van meten, onderzoeken en monitoren 30
5.2 Prioriteren 31
5.3 Leidende principes 31

Bijlage A. Informatieblad Gezonde Leefomgeving **34**

Bijlage B. Raakvlakken andere beleidsopgaven met gezonde leefomgeving **38**

Bijlage C. Beleidsinstrumentarium - voorbeelden **43**

Voorwoord

Voorwoord

De Zaanstreek, het oudste industriegebied van West-Europa, is de plek waar ik ben geboren en opgegroeid en waar ik nog steeds woon. Lange tijd was het heel normaal om tussen de fabrieken te wonen en de bijbehorende hinder te ervaren. De laatste jaren zie ik dat mensen steeds meer belang hechten aan een gezonde leefomgeving. We worden ons steeds meer bewust van de invloed van de omgeving op onze gezondheid. Ook weten we nu veel meer dan in het verleden wat de effecten van stoffen en uitstoot van fabrieken op de gezondheid zijn. We doen meer onderzoek en meten meer. We hebben daarmee de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan in de IJmond, de omgeving van de staalfabriek Tata Steel.

In het coalitieakkoord 2023–2027 *Verbindend vooruit*! maken we werk van een gezonde leefomgeving. Voor een provinciebreed beleid ontwikkelen we dit beleidskader Gezonde Leefomgeving. Daarin geven we aan hoe de provincie vanuit haar verantwoordelijkheid als bevoegd gezag principes voor een gezonde leefomgeving toepast bij vergunning-verlening, toezicht en handhaving van bedrijven die onder het bevoegd gezag van de provincie Noord-Holland vallen.

Daarnaast is het van belang dat een gezonde leefomgeving wordt meegewogen in de ruimtelijke inrichting van Noord-Holland. Want de ruimte in onze provincie is immers beperkt. Waar is er ruimte voor industrie en waar voor wonen? Het kan betekenen dat in de buurt van bestaande industrieterreinen vanuit een gezonde leefomgeving het verstandig is om geen woningen te bouwen. Bij bestaande woonwijken kan het beleid zijn om strengere eisen te stellen aan de vergunningen van bedrijven, zodat zij de best beschikbare technieken toepassen om blootstelling en hinder te beperken.

Onderdeel van het beleid is dat we bij gemeenten benadrukken dat zij in hun beleid nadrukkelijker een gezonde leefomgeving meewegen. Bij het Rijk brengen we onder de aandacht dat een gezonde leefomgeving een plek verdient in de wet- en regelgeving en in de uitvoering.

Een gezonde leefomgeving gaat iedereen aan. Ik constateer dat het vertrouwen tussen bedrijven, omwonenden en overheden is afgenomen. De provincie vindt het belangrijk om het vertrouwen te vergroten en transparant te zijn over een gezonde leefomgeving en daarover in gesprek te gaan met omwonenden, bedrijven, overheden en andere organisatie. Ik vind het waardevol om ideeën, meningen en voorstellen vanuit de Noord-Hollandse samenleving voor een gezonde leefomgeving te horen. De afgelopen periode hebben we gesproken met vertegenwoordigers van uiteenlopende groeperingen in de provincie, vanuit milieu, bedrijfsleven, wetenschap, ministeries, waterschappen, gemeenten en bewonersgroepen. Waar lopen zij tegenaan, hoe gaan zij om met dilemma's en hoe kunnen we richting geven? Hoe verschillend de geluiden ook zijn, duidelijk blijkt dat de provincie het vertrouwen heeft gekregen om te handelen op het gebied van de gezonde leefomgeving.

Met dit beleidskader willen we u, inwoners, organisaties en bedrijven, inzicht geven in de wijze waarop de provincie een gezonde leefomgeving volwaardig meeweegt in haar beleid. Zo willen we bijdragen aan een Noord-Holland waar inwoners prettig kunnen wonen, werken en recreëren. Nu en in de toekomst. Ik woon nog steeds in Zaanstad, niet ver van mijn ouderlijke huis, in een minder vervuilde omgeving dan vroeger. Bedrijven zijn soms verhuisd naar een bedrijventerrein en door milieumaatregelen is vervuilende uitstoot van bedrijven minder geworden. Een gezondere leefomgeving wens ik ook de volgende generatie toe.

Jeroen Olthof
Gedeputeerde Milieu en Gezonde leefomgeving

Inleiding

1. Inleiding

De provincie Noord-Holland streeft naar een gezondere leefomgeving voor iedereen. Een gezonde leefomgeving telt voortaan volwaardig mee in alle ruimtelijke keuzes. Vanuit onze verantwoordelijkheid richten we ons op het beschermen en verbeteren van het leefmilieu. We zetten onze instrumenten gericht in waar de gezondheidswinst het grootst is. Met stevig bronbeleid pakken we de bronnen aan waarvoor wij bevoegd gezag zijn; dat wil zeggen waar wij wettelijke taken voor hebben. Zo verminderen we schadelijke uitstoot en hinder, en beperken we blootstelling eraan. Met meten, onderzoeken en monitoren versterken we het bronbeleid en onze kennis om effectief de leefomgeving te verbeteren. Als wij geen bevoegd gezag zijn, laten we onze stem horen en benadrukken we het belang van een gezonde leefomgeving.

Dit vormt de kern van de startnotitie, die Provinciale Staten van Noord-Holland op 15 juli 2024 hebben vastgesteld[1]. Deze notitie is het startpunt voor verdere beleidsontwikkeling. Op basis hiervan ligt nu het beleidskader Gezonde Leefomgeving voor.

Dit beleidskader is vastgesteld door Provinciale Staten van Noord-Holland op [datum]. Het beschrijft wat wij zien als onze ambities, doelen en ons provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving. Dat maakt dat het beleidskader onze beleidsgrondslag is en uitwerking krijgt in een programma Gezonde Leefomgeving. Dit wordt een programma onder de Omgevingswet. In het programma staan de concrete activiteiten die we de komende jaren uitvoeren en de maatregelen die we gaan treffen om de gezonde leefomgeving beter te beschermen. Kortom, waar de startnotitie de richting aangeeft, vertelt het kader wat we willen bereiken en zegt het programma straks hoe we dat concreet doen.

Het beleidskader is ook een belangrijke bouwsteen voor de actualisatie van de omgevingsvisie van de provincie en krijgt hierin een stevige verankering. Zo bereiken we dat een gezonde leefomgeving als volwaardig belang meetelt in de afweging van ruimtelijke belangen (zie kader 1.1 voor een toelichting op de actualisatie van de omgevingsvisie). Dat doen we door het bepalen van het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving, en door de ambitie te beschrijven aan de hand van beleidsdoelen. Ook maken we in dit beleidskader duidelijk in welke gebieden we in eerste instantie ons instrumentarium willen inzetten.

1.1 Actualisatie omgevingsvisie

Om voor de omgevingsvisie verstandige, goed afgewogen ruimtelijke keuzes te maken, loopt bij de provincie het traject 'Regie op de Ruimte', waarvan de start is gemarkeerd door de notitie 'Op weg naar het ruimtelijk voorstel' (30 september 2024)[2]. Deze notitie laat zien welke ruimtelijke opgaven en vraagstukken er zijn in de provincie. De keuzes die de provincie op basis hiervan maakt, worden vastgelegd bij het actualiseren van de Omgevingsvisie NH2050. Met het beleidskader Gezonde Leefomgeving bieden we bouwstenen aan voor de actualisatie van de omgevingsvisie. Provinciale Staten van Noord-Holland heeft op 29 september 2025 richtingen en ambities voor de ontwerp-omgevingsvisie vastgesteld. De richtingen en ambities voor gezonde leefomgeving en veiligheid uit dit document zijn:

We werken aan een gezondere leefomgeving voor onze inwoners. Dit doen we door de nieuwe EU-normen voor luchtkwaliteit die in 2030 van kracht worden als uitgangspunt te nemen. De WHO-advieswaarde voor luchtkwaliteit en geluid beschouwen we vooralsnog als niet haalbaar. Gezonde leefomgeving heeft een volwaardige plek in de afweging ten opzichte van andere doelstellingen die we willen bereiken, waarbij we accepteren dat gezonde leefomgeving niet altijd prevaleert. We zetten ons in voor een gezondere leefomgeving op die onderdelen waar we invloed op hebben:

- *We zetten ons in om hinder door geuroverlast te verminderen.*
- *We houden ruimte tussen nieuwe woonlocaties en industrie waarbij het uitgangspunt is om niet strak tegen milieucontouren aan te bouwen.*
- *We zetten verder in op aanpak bij de bron om uitstoot van schadelijke stoffen te verminderen. Dit betekent een verdere verduurzaming van bestaande uitstootrijke activiteiten in luchtvaart en industrie.*
- *Consequentie kan zijn dat een aantal woningbouwlocaties en wegenaanleg stilligt en uitbreiding van industriële activiteiten en luchtvaart pas kan wanneer aanwijsbaar is dat uitstoot vermindert.*

Met het actualiseren van de omgevingsvisie wil de provincie waarborgen dat het provinciale belang van een gezonde leefomgeving voortaan volwaardig wordt meegenomen bij ruimtelijke keuzes. Daarmee willen we in de toekomst knelpuntsituaties ten aanzien van een gezonde leefomgeving voorkomen óf aan de voorkant helder en transparant maken dat er keuzes gemaakt moeten worden op basis van een belangenafweging en dat soms een andere keuze prevaleert.

1 Startnotitie Gezonde Leefomgeving 22-5-24.pdf

2 Startnotitie regie op de ruimte digitale versie 30 09 2024 .pdf

Het beleidskader dient ook een ander belangrijk doel: duidelijkheid bieden aan partijen die een belang hebben en effect gaan ondervinden van ons beleid. Zoals bedrijven, gemeenten en inwoners van Noord-Holland. Hiermee dragen we bij aan een voorspelbare en betrouwbare overheid. Wij verwachten met dit beleidskader voor de komende jaren een grondslag te hebben voor onze activiteiten en maatregelen, als onderdeel van het programma Gezonde Leefomgeving. Zie kader 1.2 voor een korte toelichting op het voorziene programma Gezonde Leefomgeving.

1.2 Programma Gezonde Leefomgeving
Ons doel is om met dit beleidskader voor de komende jaren een grondslag te creëren voor onze activiteiten en maatregelen, als onderdeel van het programma Gezonde Leefomgeving. Het instrument 'programma' onder de Omgevingswet is een uitwerking voor (multi)sectoraal of gebiedsgericht beleid. Het programma dat we hierna gaan uitwerken, krijgt een adapatief karakter; het kan tussentijds worden bijgesteld, mochten de omstandigheden daarom vragen. Denk aan verandering van wet- en regelgeving of aan verandering van de ambities in een nieuwe collegeperiode. Het programma wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland.

1.1 Waarom beleid voor een gezonde leefomgeving?

Wij streven naar een gezonde en veilige fysieke leefomgeving voor iedereen in Noord-Holland. Daar is beleid voor nodig, omdat een gezonde leefomgeving steeds verder onder druk komt te staan en een volwaardige plek verdient bij ruimtelijke keuzes. En ook omdat de belangen van bedrijven voldoende geborgd moeten zijn.

De gezondheid van de leefomgeving komt steeds verder onder druk te staan

In Noord-Holland zijn veel verschillende (maatschappelijke) opgaven, die ieder hun eigen aanspraak maken op ruimte. Zo moet er ruimte zijn om te wonen, voor bedrijvigheid en energietransitie, infrastructuur, water (berging), natuur en landbouw. Vaak moeten deze opgaven in hetzelfde gebied, naast elkaar en tegelijkertijd, gerealiseerd worden.

De slag om de ruimte leidt ertoe dat bijna elk vrij plekje in onze provincie wordt benut. Er wordt steeds dichter tegen gebieden aangebouwd waar bronnen van schadelijke uitstoot gelegen zijn. En de ruimte die milieunormen bieden om schadelijke stoffen uit te stoten, wordt maximaal benut. Dat is zorgwekkend, zeker als we bedenken dat deze normen geen garantie bieden voor een gezonde leefomgeving. In een gebied kan namelijk worden voldaan aan alle milieunormen, terwijl mensen tóch gezondheidsklachten krijgen (denk aan stress, longziekten en hart- en vaatziekten). En zo kan het gebeuren dat de milieunormen in de provincie nauwelijks worden overschreden, terwijl in grote delen van onze provincie bewoners gezondheidsrisico's lopen en worden blootgesteld aan schadelijke stoffen in hun leefomgeving.

Naast de blootstelling aan schadelijke stoffen kunnen inwoners ook hinder ervaren door geluid, geur en (grof)stof. Dit speelt bijvoorbeeld in de IJmondregio, maar ook op andere plaatsen in Noord-Holland en langs drukke wegen. Onderzoek wijst uit dat ook deze vormen van overlast relatief veel gezondheidsschade kan veroorzaken, mede door de mate van hinderbeleving en slaapverstoring in de nacht. Een overzicht van het meest recente onderzoek op dit gebied vindt u in Bijlage A. Informatieblad Gezonde Leefomgeving.

Een gezonde leefomgeving heeft een volwaardige plek nodig in de afweging bij ruimtelijke besluiten

Bij ruimtelijke opgaven moet altijd worden voldaan aan de milieunormen voor bijvoorbeeld geluid en luchtkwaliteit. Dit is randvoorwaardelijk voor het nemen van een ruimtelijk besluit. Maar als provincie willen we een stap extra zetten: wij willen dat een gezonde leefomgeving als volwaardig belang wordt meegewogen bij ruimtelijke afwegingen. Net als andere provinciale belangen, zoals woningbouw, industrie, natuur en economie. Dit is ook in lijn met wat de Omgevingswet van ons vraagt (artikel 2.1 lid 4 Ow).

In het verleden is een gezonde leefomgeving vaak te weinig meegewogen bij ruimtelijke keuzes. Met als gevolg dat een gezonde leefomgeving nu in sommige gebieden of situaties in de knel komt. Hierdoor nemen de maatschappelijke spanningen steeds vaker toe en verwachten bewoners, die ernstige hinder ervaren, actie van de overheid. Ook wordt vanuit diverse onderzoeksinstellingen (zoals Gezondheidsraad, RIVM, Onderzoeksraad voor Veiligheid (OvV), Planbureau voor de Leefomgeving) in toenemende mate een beroep op de overheid gedaan om bewoners beter te beschermen. Ook de bedrijven laten van zich horen: door maatschappelijke pressie en nieuwe gebiedsontwikkelingen in hun directe nabijheid voelen zij zich beperkt in hun ruimte om te kunnen ondernemen. Zij willen terecht weten waar ze aan toe zijn en vragen om duidelijkheid van de overheid over het te voeren beleid.

Naast het bereiken en instandhouden van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving hebben we als provincie allerlei maatschappelijke opgaven die om aandacht en om ruimte vragen. Zoals de energietransitie, wonen, de omslag naar een toekomstbestendige economie, duurzame landbouw, mobiliteit en natuurontwikkeling. Vaak moeten deze opgaven ook gelijktijdig en in hetzelfde gebied worden gerealiseerd. Op 30 september 2024 hebben Provinciale Staten het beleidsvoorstel 'Op weg naar het Ruimtelijk Voorstel' vastgesteld. Uit de verkenning die hiervoor is uitgevoerd blijkt dat we in Noord-Holland ongeveer 27 procent te weinig ruimte hebben om alle opgaven te kunnen inpassen. Dit gaat knellen. Daarom moeten keuzes worden gemaakt. Dat vergt moed, want soms kan de keuze voor het ene, ten koste gaan van een andere opgave. Deze keuzes worden gemaakt in de actualisatie van de omgevingsvisie. Door het belang van een gezonde leefomgeving aan de voorkant volwaardig mee te wegen bij ruimtelijke keuzes (net als

bijvoorbeeld het belang van wonen, economie en energiezekerheid), willen we als overheid transparant en navolgbaar zijn over ons denken en handelen bij de keuzes die we maken bij de inrichting van een gebied.

Economische activiteit in Noord-Holland heeft milieuruimte nodig

Onderdeel van de Noord-Hollandse economie zijn zware industriële bedrijven, waaronder die met een hoge milieucategorie. Voor deze categorie bedrijven is de provincie Noord-Holland het bevoegd gezag en daarmee verantwoordelijk voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Bedrijven hebben milieuruimte nodig om te kunnen ondernemen. Dat betekent dat zij de mogelijkheid moeten hebben om binnen wettelijke grenzen emissies uit te stoten, grondstoffen te gebruiken en overige milieubelastende activiteiten te verrichten. Milieuruimte is essentieel om meerdere redenen: continuïteit van de bedrijfsvoering, economische stabiliteit, investeringszekerheid, voorspelbaarheid en rechtszekerheid. Deze milieuruimte heeft impact op de leefomgeving, dit wordt ruimtelijk vertaald in milieucontouren. Denk aan grenslijnen rond een bedrijf (activiteit) waarbinnen een bepaalde milieubelasting (zoals geluid, geur of omgevingsveiligheid) een norm bereikt. Milieucontouren leggen beperkingen op andere activiteiten en ontwikkelingen, zoals woningbouw. Dit wordt ook wel milieuzonering genoemd. Hierdoor wordt zowel het bedrijf als de leefomgeving van onze inwoners beschermd. De provincie verleent milieuruimte aan bedrijven en stuurt hiermee op een evenwichtige verdeling van economische activiteit en milieubelasting. Door een gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen wordt die evenwichtige verdeling expliciet benadrukt in het handelen van de provincie.

De provincie heeft gebieden aangewezen voor het realiseren van een aantal opgaven die om ruimte vragen, zoals energietransitie, circulaire economie en havengebonden activiteiten. Deze gebieden bieden ruimte voor bedrijven van een hogere milieucategorie. Met de aanwijzing van deze Industrieterreinen van Provinciaal Belang (IPB) heeft de provincie ruimtelijk aangegeven waar zij economische activiteit wil accommoderen. Om een IPB ligt een milieucontour, deze is momenteel gelijk aan de geluidscontour van het industrieterrein, omdat dit de grootste contour is in de praktijk. Een verandering van bestemmingen binnen de IPB-milieucontour is mogelijk, zolang de nieuwe activiteit of wijziging van bestaande activiteit geen milieuruimte (op het gebied van geluid, omgevingsveiligheid en/of geur) wegneemt van de industrie op het IPB. Dit om te voorkomen dat een IPB aan milieuruimte inlevert. Ook is het aan gemeenten om gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen in ruimtelijke keuzes in de milieucontour van het IPB en daarmee bewoners te beschermen tegen blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder.

1.2 Wat zijn onze verantwoordelijkheden en bevoegdheden?

De provincie Noord-Holland is medeverantwoordelijkheid voor de bescherming van de fysieke leefomgeving én de doelmatige benutting ervan voor maatschappelijke behoeften. Dit is vastgelegd in artikel 21 van de Grondwet en overgenomen in artikel 1.3 van de Omgevingswet.

De Omgevingswet richt zich op:

- het bereiken en in stand houden van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook gezien de intrinsieke waarde van de natuur;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving voor de vervulling van maatschappelijke behoeften.

De provincie kan werken aan het beschermen en bevorderen van een gezonde leefomgeving, omdat zij bevoegd gezag is voor grote industriële bedrijven. De rol van de provincie als bevoegd gezag voor bedrijven is vastgelegd in nationale en Europese milieuwetgeving, waaronder de Omgevingswet en specifieke wet- en regelgeving voor industriële emissies. De bevoegdheid hebben we in mandaat belegd bij de omgevingsdiensten. Zij voeren namens ons de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving uit bij de bedrijven. Daarnaast zijn we bevoegd gezag van regionale luchthavens en beheerder van provinciale (vaar)wegen.

De industriële bedrijven die onder het bevoegd gezag van de provincie vallen, hebben door hun aard en omvang vaak een grote impact op de kwaliteit van de leefomgeving. Bij deze bronnen heeft de provincie een wettelijke taak om vergunningen te verlenen, toe te zien op de naleving hiervan en om op te treden op het gebied van handhaving. Doorgaans is bij deze bronnen sprake van uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem en uitstoot van hindercomponenten, zoals geluid, geur en (grof)stof. Regionale luchthavens kunnen een negatieve impact op de leefomgeving hebben door de uitstoot van geluid en luchtverontreinigende stoffen. De provincie heeft ook een rol als beheerder van provinciale (vaar)wegen. Verkeer over deze (vaar)wegen kan leiden tot geluidhinder en verslechtering van luchtkwaliteit, vooral in de buurt van woningen (of andere kwetsbare functies).

Het doel van onze rol als ruimtelijk ordenaar[3] is om een duurzame en leefbare omgeving te creëren, waarin de verschillende functies zo goed mogelijk op elkaar zijn afgestemd. Vanuit die regierol stuurt de provincie op een gezonde en veilige fysieke leefomgeving in Noord-Holland. Dit gebeurt door het maken van regels en plannen voor het gebruik van

3 Zie ook 2.1 lid 4 Ow. Bij het stellen van regels met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties wordt in ieder geval rekening gehouden met het belang van het beschermen van de gezondheid.

de leefomgeving. Hierbij houden we rekening met de verschillende maatschappelijke belangen (denk aan wonen, werken, landbouw, natuur, recreatie en infrastructuur) en betrekken we maatschappelijke ontwikkelingen.

Rollen en verantwoordelijkheden van medeoverheden

De overheid bewaakt via wet- en regelgeving, zoals de Omgevingswet en de Wet milieubeheer, een gezonde leefomgeving voor alle Nederlanders. De Wet milieubeheer richt zich op het beperken van vervuiling, afvalbeheer en duurzaam gebruik van energie en grondstoffen, en vormt het kader voor veel andere milieuwetten. Sinds 1 januari 2024 zijn grote delen van deze wet opgenomen in de Omgevingswet, die regels voor milieu, water, bouw en natuur samenbrengt tot één integraal stelsel. Hierbij gaat de Omgevingswet uit van het subsidiariteitsbeginsel: volgens dit principe moeten hogere overheden niet iets doen wat door een lagere overheid kan worden afgehandeld. Dit betekent dat bevoegdheden en taken zoveel mogelijk bij de gemeenten liggen, tenzij er een goede reden is om deze op een hoger niveau (provincie of Rijk) te beleggen. In paragraaf 1.4 gaan wij er nader op in wat dit betekent voor de provincie.

Naast de primaire verantwoordelijkheid voor de fysieke leefomgeving, zijn gemeenten eveneens bevoegd gezag voor bedrijven die invloed hebben op de leefomgeving. Onder de Omgevingswet hebben zij hiervoor extra taken en verantwoordelijkheden gekregen, zoals het opstellen van geurbeleid. Daarnaast vervullen gemeenten een belangrijke rol als ruimtelijk ordenaar, waarbij zij bij nieuwe ontwikkelingen de kwaliteit van de leefomgeving moeten meewegen. De verantwoordelijkheid voor een gezonde leefomgeving ligt dus niet alleen bij de provincie, maar ook bij andere overheden, zoals de Europese Unie, het Rijk, gemeenten en waterschappen. In dit beleidskader pakken wij onze eigen rol zorgvuldig op, maar erkennen en benoemen we nadrukkelijk ook de verantwoordelijkheden van deze partners. Waar nodig werken we samen en stimuleren we andere overheden ook te (blijven) werken aan een gezonde leefomgeving.

1.3 Wat bedoelen we met een gezonde leefomgeving?

Wij realiseren ons dat een gezonde leefomgeving een breed begrip is, papier geduldig is en dat we niet alles kunnen doen wat wenselijk is. Daarom maken wij heel duidelijk wat wij met een gezonde leefomgeving bedoelen en waar wij op inzetten.

Als we in het beleidskader het begrip 'gezonde leefomgeving' gebruiken, bedoelen we: een gezonde en veilige fysieke leefomgeving in de provincie Noord-Holland. Hierbij gaan wij uit van de taken waarvoor wij als provincie Noord-Holland verantwoordelijk zijn én waar we bevoegdheden hebben. Het is voor ons belangrijk om deze verantwoordelijkheid te nemen en vanuit onze bevoegdheden het meeste verschil te kunnen maken.

Met 'gezondheid' doelen we op 'milieu-gerelateerde gezondheid'. Blootstelling aan schadelijke stoffen via lucht, water en bodem en hinder (door geluid, geur en (grof)stof) hebben daar invloed op. Hiermee leggen wij de focus op wat 'gezondheidsbescherming' wordt genoemd. Beleid van de provincie dat bijdraagt aan gezondheidsbevordering valt buiten dit beleidskader. Denk aan de aanleg van fietspaden, groenvoorzieningen, het tegengaan van hittestress in de stad, het stimuleren van gezonde voeding en voldoende beweging, en de inrichting van dorpen en steden. Sommige van deze onderwerpen krijgen aandacht vanuit aanpalend provinciaal beleid (zie Bijlage B), maar voor veel van deze zaken is een andere overheid, in het bijzonder gemeenten, verantwoordelijk en primair aan zet.

Verdere afbakening is van toepassing op de ruimtelijke afwegingen die wij maken. Deze vinden namelijk niet plaats binnen dit beleidskader, maar binnen het traject Regie op de Ruimte, waar de actualisatie van de omgevingsvisie onderdeel van uitmaakt. Het beleidskader Gezonde Leefomgeving is een bouwsteen voor de actualisatie van de omgevingsvisie. In dit beleidskader laten we zien welke keuzes we maken als het gaat om de gezonde leefomgeving bij het navolgbaar en integraal afwegen van de verschillende belangen (zoals economie, woningbouw, energietransitie, mobiliteit en natuur) bij ruimtelijke besluiten, keuzes en beslissingen over ruimtelijke plannen.

Wij bepalen in dit beleidskader niet welke economie we willen accomoderen in Noord-Holland. En daarmee welke industrie wij wenselijk vinden. We bepalen ook niet waar deze industrie geaccomodeerd wordt. Deze vragen vallen binnen ons economisch beleid en komen aan de orde bij het maken van ruimtelijke afwegingen, zoals bij de actualisatie van de omgevingsvisie. Zo bepalen we ook niet waar Industrieterreinen van Provinciaal Belang (IPB) aangewezen worden. Het kader is wel de beleidsgrondslag voor de milieucontouren van deze IPB's en de inzet van ander instrumentarium.

1.4 Provinciaal belang gezonde leefomgeving – richtinggevend voor onze inzet

Zoals in paragraaf 1.2 al is aangegeven, gaat de Omgevingswet uit van het subsidiariteitsbeginsel (decentraal, tenzij). Dit betekent dat de taken en de bevoegdheden in principe worden uitgevoerd door gemeenten en waterschappen, tenzij anders is aangegeven. De gemeenten staan aan de basis voor de algemene zorg voor de fysieke leefomgeving. De provincie kan gebruik maken van bevoegdheden onder de Omgevingswet als sprake is van een provinciaal belang en dat belang niet op een doelmatige en doeltreffende manier door een gemeente kan worden uitgevoerd (Artikel 2.3, lid 2 van de Omgevingswet). De Omgevingswet geeft vervolgens geen uitputtende lijst of strikte definitie van wat tot een provinciaal belang behoort. Hieruit volgt dat een provincie ruimte heeft om het provinicaal belang voor een onderwerp (zoals leefomgeving, economie, toekomstbestendige natuur

en landbouw, of bereikbaarheid) verder in te vullen en te definiëren. Binnen het wettelijk kader zijn drie richtinggevende principes geformuleerd waaraan het provinciaal belang moet voldoen, te weten: subsidiariteit, proportionaliteit en voorspelbaarheid.

Om het provinciaal belang voor gemeenten, andere overheden en samenwerkingspartners van de provincie goed navolgbaar te maken, stellen wij in dit beleidskader vast wat we verstaan onder het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving. Dit provinciaal belang is richtinggevend voor onze inzet en helpt ons om te prioriteren. En zal onder andere als bouwsteen dienen in de actualisatie van de omgevingsvisie.

Provinciaal belang Gezonde Leefomgeving

Met het beleid voor Gezonde Leefomgeving hebben we als doel om blootstelling van onze inwoners aan schadelijke stoffen en hinder in hun leefomgeving te verminderen.

Dit doen we ten eerste door in te zetten op ambitieus bronbeleid, waarbij we sturen op het verminderen van schadelijke en hinderlijke uitstoot vanuit bronnen waar wij bevoegd gezag voor zijn. Ten tweede gaan we ook sturen via het ruimtelijke spoor door gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen bij ruimtelijke besluitvorming. Dat betekent dat we als provincie een nadrukkelijke rol innemen bij het inrichten en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving, vanuit het belang van gezonde leefomgeving. Tot slot, zetten we meten en monitoren van de leefomgeving strategisch in, waarbij we vooral kijken naar gebieden waar de meeste gezondheidswinst te behalen is. Om de uitwerking van ons beleid verder vorm te geven, beschrijft dit beleidskader wat wij zien als provinciaal belang voor een gezonde leefomgeving, en de uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen. Immers, dit is de beleidsruimte die ons als provincie gegeven wordt vanuit de Omgevingswet.

Om te bepalen wanneer er sprake is van provinciaal belang voor gezonde leefomgeving, laten wij ons leiden door deze zes uitgangspunten:

1. We gaan uit van landelijke wet- en regelgeving.
2. We richten ons op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar-)wegen waar wij bevoegd gezag voor zijn.
3. We zetten ons wettelijk VTH-instrumentarium optimaal in: daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.
4. We meten en onderzoeken de gezonde leefomgeving alleen op het moment dat er ook daadwerkelijk een handelingsperspectief is én het ondersteunend is aan het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving.
5. We richten ons op gebieden, waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen en hinder.
6. We vinden maximale normopvulling niet vanzelfsprekend.

Hieronder worden de punten nader toegelicht.

1. **We gaan uit van landelijke wet- en regelgeving.**
   We gaan uit van de landelijke wet- en regelgeving op het gebied van een gezonde leefomgeving. Zoals de landelijke regelgeving op het gebied van industriële emissies naar lucht (de Richtlijn industriële emissies en algemene regels), en de landelijke regelgeving op het gebied van luchtkwaliteit (zoals opgenomen in het Besluit Kwaliteit leefomgeving). Alleen waar de landelijke wet- en regelgeving onderdelen niet dekt of ons ruimte biedt om eigen doelstellingen te formuleren, verkennen we die ruimte en stellen beleid vast. Zoals bijvoorbeeld voor geurhinder en geluidhinder van de industrie, en omgevingsveiligheid. Bij ruimtelijke opgaven gaan we voldoen aan de geldende milieunormen. Dat betekent dat wij er bij de ontwikkeling, herinrichting en het beheer voor zorgen dat we binnen wettelijk toegestane grenzen blijven.

   Het gevolg van dit principe is dat we *niet* uitgaan van de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit en geluid. De belangrijkste reden daarvoor is dat deze waarden op heel veel plekken in onze provincie niet haalbaar zijn. Wij hebben ruimtelijke opgaven, die met het hanteren van de WHO-advieswaarden niet gerealiseerd kunnen worden. Bovendien missen we bevoegdheden voor een aanzienlijk deel van de bronnen die bijdragen aan luchtverontreiniging en geluidhinder. Zoals mobiliteit en houtstook. Daarnaast houdt luchtverontreiniging zich niet aan grenzen: veel luchtverontreiniging komt letterlijk aanwaaien vanuit andere delen van Nederland of zelfs andere landen.

   Een ander gevolg van dit principe is dat we *niet* inzetten op het volledig voorkomen van gezondheidsrisico's. Binnen de geldende wet- en regelgeving accepteren we dat er in onze provincie een bepaalde mate van blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder zal blijven bestaan. In dit beleidskader geven we dan ook geen antwoord op de vraag 'wanneer is het gezond genoeg?'.

2. **We richten ons op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar) wegen waar wij bevoegd gezag voor zijn.**
   We richten ons alleen op bedrijven, (regionale) luchthavens en provinciale (vaar-)wegen, waar wij bevoegd gezag voor zijn (zie figuur 1.1). Vanuit deze verantwoordelijkheid hebben we bevoegdheden en wettelijk instrumentarium om te sturen op vermindering van uitstoot van schadelijke stoffen en hinder. Dit geldt ook voor omgevingsveiligheid, waarbij het gaat om het voorkomen en beperken van ongevallen en schadelijke effecten van bijvoorbeeld industrie, transport en opslag van gevaarlijke stoffen. Hiermee werken we aan het terugdringen van de uitstoot, vanuit onze rol als bevoegd gezag. Dit houdt in dat we ons niet richten op bronnen waar andere overheden bevoegd gezag voor zijn, zoals bedrijven die onder bevoegd gezag van gemeenten staan of Rijkswegen. Wel streven we harmonisatie van beleid na met gemeenten, zoals op geurbeleid en beleid ten aanzien van omgevingsveiligheid.

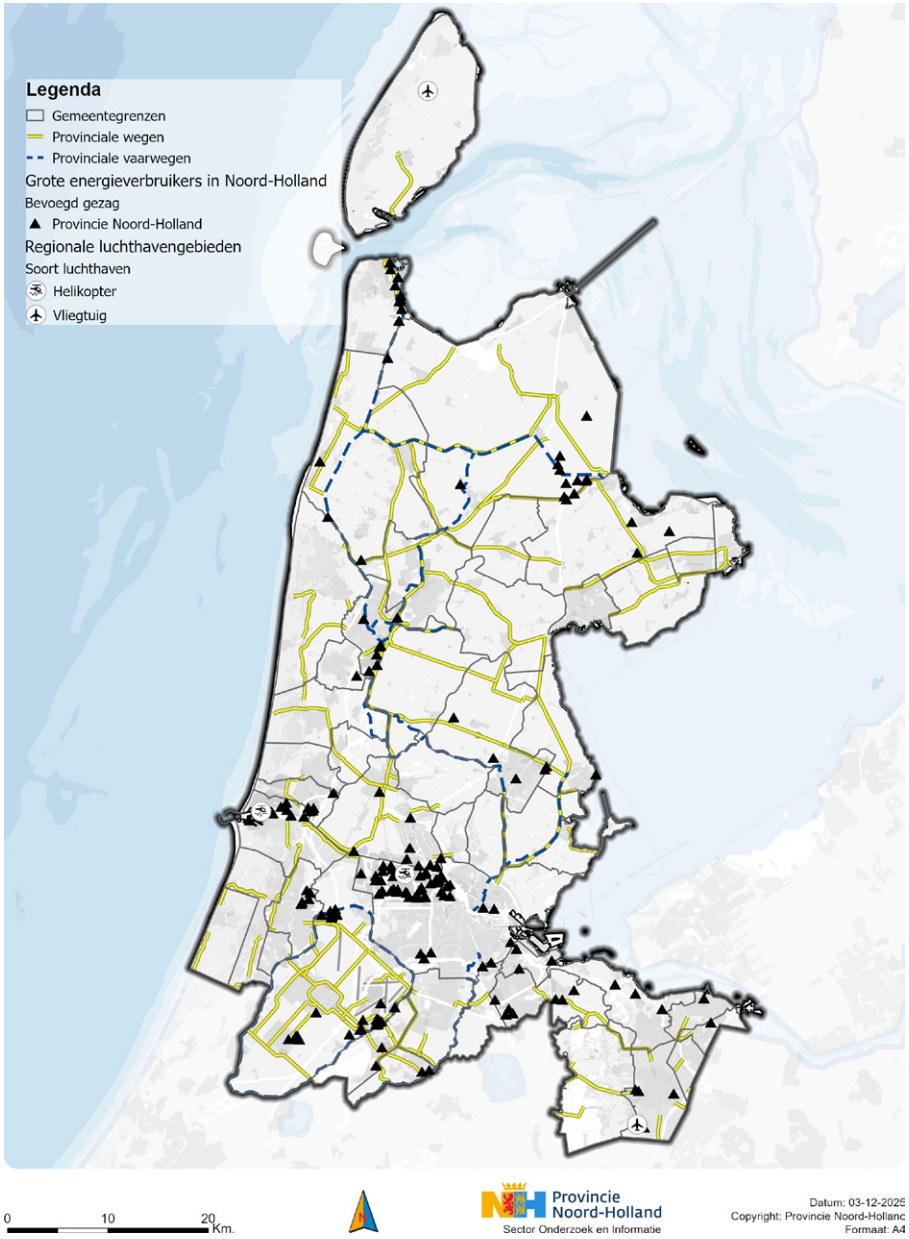

Figuur 1.1 Bronnen onder het bevoegd gezag van Provincie Noord-Holland.

3. **We zetten ons wettelijk VTH-instrumentarium optimaal in: daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.**
We zetten ons wettelijk instrumentarium voor de vergunningsverlening, toezicht en handhavingstaken (VTH) (ook wel Uitvoerings- & Handhavings (U&H)-taken genoemd) optimaal in. Hierbij blijven we binnen de wettelijke kaders. Dit beleid geldt voor reeds bestaande bedrijven en voor nieuwe bedrijven of bedrijfsontwikkelingen.

Waar wet- en regelgeving ruimte biedt, zullen we onze vergunningverlening maximaal benutten. Waar mogelijk brengen we scherpte aan in de vergunningvoorschriften. Voor nieuwe ontwikkelingen of vestigingen van bedrijven passen we dit direct toe. Bij bestaande bedrijven kan dit niet altijd direct, omdat zij al beschikken over een vergunning die hun rechtszekerheid biedt. Bij de actualisatie van vergunningen toetsen we of nog wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving en of het al mogelijk is om scherper te vergunnen. Daarbij stimuleren we de toepassing van innovaties die schonere technieken mogelijk maken.

Het optimaal inzetten van het VTH-instrumentarium is kostbaar. Wij realiseren ons dat het niet haalbaar is om dit voor alle bedrijven waar wij bevoegd gezag voor zijn met dezelfde intensiteit te doen. Daarom richten wij ons op situaties waar we de meeste gezondheidswinst kunnen behalen. Hierbij werken we aan het opstellen van een prioriteringssystematiek, zodat we op een heldere manier inzichtelijk maken in welke situaties en gebieden we het VTH-instrumentarium optimaal gaan inzetten.

4. **We meten, onderzoeken en monitoren in een gebied alleen op het moment dat er ook daadwerkelijk een handelingsperspectief is en het ondersteunend is aan het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving.**
Meten, onderzoeken en monitoren zijn cruciaal om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de (gezonde) leefomgeving. Bij metingen gaat het om metingen bij de bron (uitstoot), metingen in de leefomgeving (blootstelling) en om metingen die informatie opleveren over de impact van de betreffende stoffen of stressoren op de gezondheid. Inzichten uit meten, onderzoeken en monitoren vormen mede de basis voor onze beleidsvorming en uitvoering in het ruimtelijk domein.

De vraag naar metingen en onderzoek is groot. Inwoners maken zich zorgen over hun gezondheid of wantrouwen bedrijfsmetingen. Het bevoegd gezag wil onafhankelijke controlemetingen kunnen uitvoeren. En instituten, zoals de Onderzoeksraad voor Veiligheid, roepen ons op om een nieuwsgierige overheid te zijn.

Meten, onderzoeken en monitoren is kostbaar. Ook geeft meer meten niet altijd meer inzicht om te kunnen handelen. Bovendien is het soms onbekend wat de invloed van

een bepaalde stof op de gezondheid is. Wij willen ervoor zorgen dat er zo effectief mogelijk wordt omgegaan met de beschikbare financiële middelen. En dat betekent dat we keuzes moeten maken. Daarbij zijn twee factoren van belang. Allereerst vinden we het belangrijk dat er een handelingsperspectief is, voor onze rol als bevoegd gezag of onze rol als ruimtelijk ordenaar. Daarnaast kunnen we vanuit het provinciale belang prioriteren, bijvoorbeeld door nadruk te leggen op de gebieden waar de blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder het grootst is.

5. **We richten ons op gebieden waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen en hinder.**
Cumulatie is de optelsom van uitstoot van dezelfde soort bronnen. Bijvoorbeeld een slechtere luchtkwaliteit, doordat er uitstoot is vanuit zowel industrie, verkeer als andere bronnen in een bepaalde omgeving. Of een hoge geluidbelasting in een bepaald gebied, doordat er zowel verkeer, industrie, luchtvaart als andere lokale bronnen zijn. Stapeling is de optelsom van verschillende soorten van uitstoot. Denk bijvoorbeeld aan de optelsom van geluid van de industrie, terwijl er in hetzelfde gebied ook veel geuroverlast is en er veel uitstoot van fijnstof wordt gemeten. Bij cumulatie en/of stapeling is de kans op schadelijke effecten en/of hinder groter. Ook een stapeling van de gecumuleerde uitstoot van verschillende soorten bronnen kan zorgen voor een ongunstige situatie in een gebied. Denk hierbij aan een gebied waar zowel geur- en geluidsoverlast alsook luchtverontreiniging optreedt. Figuur 1.2 is een voobeeld van stapeling van milieufactoren. We richten ons op gebieden waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem en hinder door cumulatie en/of stapeling.

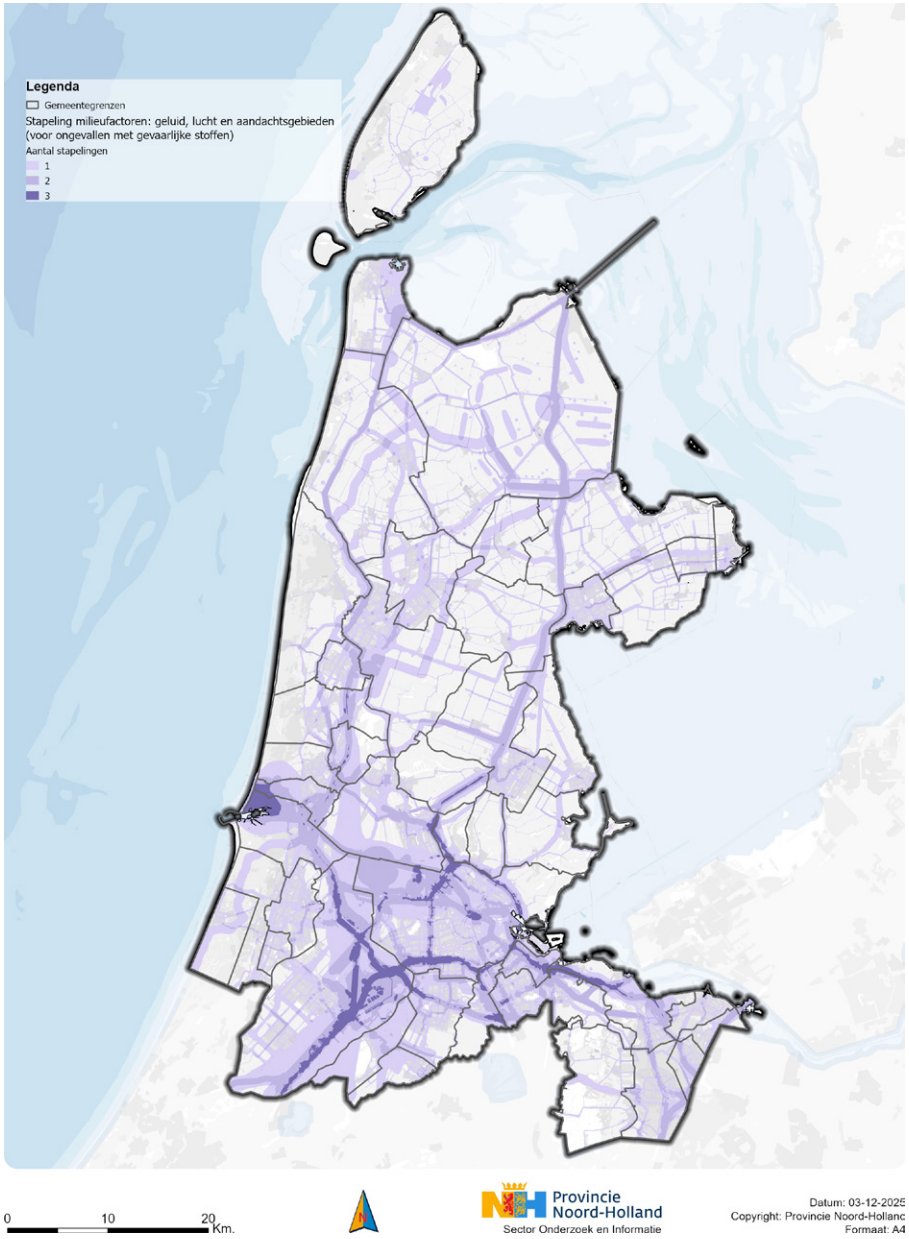

Figuur 1.2 Stapeling milieufactoren geluid, lucht en aandachtsgebieden.

6. **We vinden maximale normopvulling niet vanzelfsprekend.**
Maximale normopvulling betekent dat activiteiten en ontwikkelingen worden toegestaan tot aan de uiterste grenzen van de geldende milieunormen, zoals voor luchtkwaliteit, geluid, geur, omgevingsveiligheid, en schadelijke stoffen. Wij vinden het niet vanzelfsprekend om in ruimtelijke opgaven altijd uit te gaan van maximale normopvulling. Zo kunnen we de (toekomstige) bewoners in de nabijheid van schadelijke en hinderlijke bronnen beter beschermen. Leidend voor ons handelen is het blootstellingsniveau aan schadelijke en hinderlijke stoffen/stressoren in de fysieke leefomgeving.

Hiermee bedoelen we de concentratie van schadelijke stoffen en de hoeveelheid hinder op de plek waar deze daadwerkelijk wordt ervaren door mensen. Dit betreft dus het eindresultaat van alle bronnen bij elkaar, zoals verkeer, industrie, landbouw en achtergrondwaarden. En dit wordt gemeten of berekend bij de ontvanger. Wanneer het blootstellingsniveau het belang van een gezonde leefomgeving onder druk zet, stellen wij het gebruik van de maximale normopvulling ter discussie. Dit kan leiden tot een gerichte en stevige aanpak van de bronnen waarvoor wij bevoegd gezag zijn. Waar nodig spreken wij ook andere bevoegd gezagen aan om vergelijkbare maatregelen te treffen voor de bronnen waar zij verantwoordelijk voor zijn. Daarnaast zullen wij vanuit onze verantwoordelijkheid voor ruimtelijke ordening het belang van een gezonde leefomgeving volwaardig meewegen bij de ruimtelijke opgaven, waar wij voor aan de lat staan. En onze medeoverheden aanspreken op hun verantwoordelijken in de ruimtelijke afweging, waaronder het volwaardig meewegen van gezonde leefomgeving. Zoals de keuze voor woningbouwlocaties en het treffen van compenserende maatregelen.

Wat geven we prioriteit?

We vinden het belangrijk om aan te geven welke gebieden we prioriteit geven bij het inzetten van onze instrumenten voor een gezonde leefomgeving. Allereerst omdat dit beleidskader een bouwsteen vormt voor de actualisatie van de omgevingsvisie, een ruimtelijk instrument. Daarnaast dwingt de schaarse capaciteit – in menskracht en financiële middelen – ons tot gerichte inzet op basis van prioriteiten. Tegelijk willen we voorkomen dat er sprake is van willekeur. Daarom leggen we met dit beleidskader de basis om op een gestructureerde manier tot keuzes te komen. Goed beredeneerd, navolgbaar, herhaalbaar. En daarmee voorspelbaar voor onze inwoners, bedrijven en andere overheden.

In Noord-Holland is een aantal gebieden aan te wijzen waar industrie met hoge milieulast, wegverkeer, vliegverkeer en scheepvaart samenkomen met plekken waar mensen (komen te) wonen. Juist hier kan de gezonde leefomgeving onder druk (komen te) staan. In deze gebieden, die vaak in het zuidelijk deel van onze provincie gelegen zijn, liggen ook de Industrieterreinen van Provinciaal Belang (IPB), zie figuur 1.3. We willen ons in *eerste instantie* richten op IPB's, inclusief de milieucontouren. In *tweede instantie* richten we ons op gebieden waar de blootstelling hoog is en waar we met ons instrumentarium de grootste gezondheidswinst kunnen boeken.

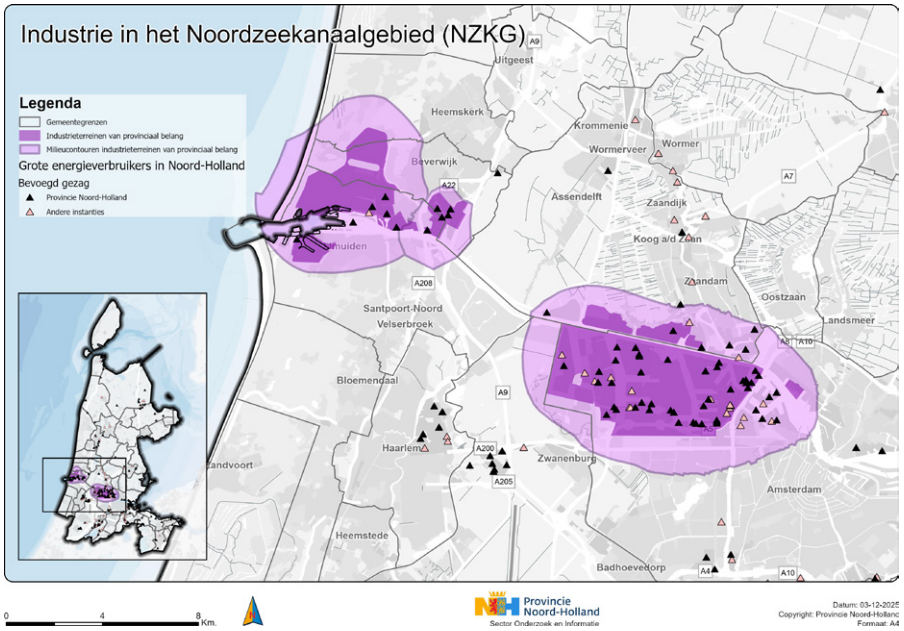

Figuur 1.3 Industrie in het Noordzeekanaalgebied.

1.5 Hoe is dit beleidskader vervolgens opgesteld?

Met dit beleidskader pakt de provincie door: waar we in de afgelopen jaren in uiteenlopende dossiers al hebben bijgedragen en een gezonde leefomgeving steeds meer een plek heeft in de belangenafweging, zetten we nu een stap vooruit. We leggen vast wat het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving is en dat is richtinggevend voor onze belangenafweging en inzet. Daarmee bestendigen en verstevigen we de richting die we zijn ingeslagen. Daarbij willen we met dit beleidskader duidelijkheid geven aan onder meer gemeenten en bedrijven wanneer en in welke mate zij met ons beleid voor gezonde leefomgeving te maken krijgen. Hiermee geven we de kaders aan voor ons handelen als provincie voor een gezonde leefomgeving. Hoe gaan we hier vervolgens mee aan de slag? Daar stellen we een aantal stappen voor op, die we uitwerken in de volgende hoofdstukken.

Wat betekent onze ambitie voor een gezonde leefomgeving voor onze doelen voor een gezonde leefomgeving? Dit werken we uit in Hoofdstuk 2. Welk instrumentarium gaan we inzetten vanuit onze rol als verantwoordelijke overheid en bevoegd gezag? In Hoofdstuk 3 gaan we hier op in. Welk instrumentarium gaan we inzetten vanuit onze rol als betrokken overheid en ruimtelijk ordenaar? Dit komt aan bod in Hoofdstuk 4. Welk instrumentarium gaan we inzetten vanuit onze rol als nieuwsgierige overheid met onderzoek en inzicht? Dat is aangegeven in Hoofdstuk 5.

Bij dit beleidskader zitten vier bijlagen. De eerste bijlage (A) biedt een overzicht van kennis en inzicht over gezonde leefomgeving. De tweede bijlage (B) geeft overzicht van raakvlakken tussen gezonde leefomgeving en verwante beleidsopgaven. In de derde bijlage (C) wordt een toelichting gegeven op niveaus van gezonde leefomgeving. De laatste bijlage (D) geeft een toelichting op beleidsinstrumenten.

Van algemene ambities naar concrete doelen voor een gezonde leefomgeving

Niveaus van gezonde leefomgeving

Provincie Noord-Holland

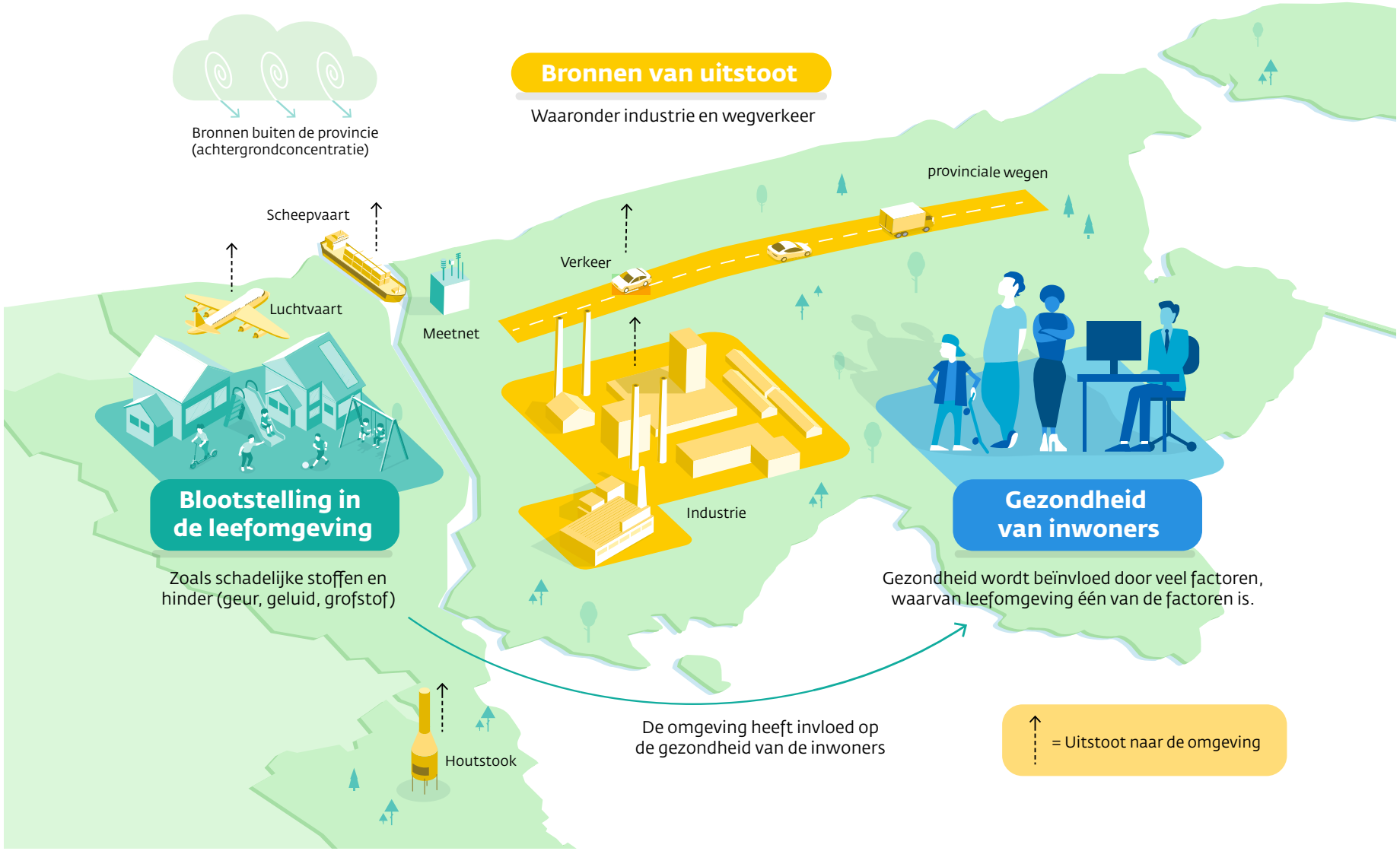

2.1 Niveaus van gezonde leefomgeving
We onderscheiden drie niveaus van milieubelasting.

1. Het niveau van uitstoot aan de bron. Dat wil zeggen: de directe of indirecte uitstoot uit puntbronnen (bijvoorbeeld een schoorsteen of een lozingsput) of diffuse bronnen (bronnen die gelijkmatiger, over een groter gebied uitstoten, zoals wegen), van stoffen, geur of geluid in de lucht, het water of de bodem[4].
2. Het niveau van blootstelling (aanwezigheid van stoffen in de lucht, de bodem of in het water) en leefomgeving (de mate waarin mensen deze stoffen bereiken, bijvoorbeeld geur, geluid of een concentratie van een verontreinigende stof door een bron)[5]. Hinder is een optelsom van herhaalde overlast (geur, geluid, stof) gedurende een langere periode. Kenmerken hierbij zijn gewijzigd gedrag of gedragsaanpassing[6].
3. Het niveau van effect op de gezondheid van de mens. Met effect op de gezondheid bedoelen we: waarneembare schadelijke gevolgen voor de gezondheid, op relatief korte termijn (bijvoorbeeld een toename van luchtwegklachten) of op langere termijn (bijvoorbeeld het ontstaan van kanker) (PoC, RIVM, 2023).

Luchtkwaliteit – uitstoot vanuit industrie (bronniveau)

Voor het stellen van doelen op het niveau van uitstoot voor luchtkwaliteit voor de zwaardere industrie volgen we de normen uit de Europese Richtlijn Industriële Emissies (Rie). Deze richtlijn is in augustus 2024 aangescherpt vanuit Europa en wordt omgezet in landelijke wet- en regelgeving in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Naar verwachting is dat per 1 juli 2026 een feit. De Rie verplicht de EU-lidstaten om emissies naar lucht, water en bodem van IPPC (integrated pollution prevention and control-installaties) te reguleren. Dit betreft bepaalde typen grote milieuvervuilende bedrijven en intensieve veehouderijen. Daarnaast zijn algemene regels voor milieubelastende activiteiten opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Luchtkwaliteit – blootstelling in de leefomgeving

Voor doelen voor luchtkwaliteit op blootstellingsniveau (dat wil zeggen in de leefomgeving), gelden Europese normen voor luchtkwaliteit. De Europese Raad evalueert deze normen periodiek en stelt ze zo nodig bij. De Europese Raad heeft de laatste aanscherping doorgevoerd in oktober 2024 in de Richtlijn Luchtkwaliteit. Dit betekent dat er vanaf 2030 in heel Europa strengere eisen gelden voor bijvoorbeeld fijnstof en stikstofdioxide. Uiterlijk eind 2026 moet Nederland, net als de andere Europese lidstaten, de aangescherpte EU-normen hebben doorgevoerd in de nationale wet- en regelgeving. Op dit moment stellen we als doel: voldoen aan de nieuwe, aangescherpte wet- en regelgeving voor luchtkwaliteit. In het programma Gezonde Leefomgeving gaan we verkennen met welk instrumentarium de provincie kan bijdragen aan deze doelen voor luchtkwaliteit. Zie kader 2.2 voor toelichting op onze inzet voor het halen van deze nieuwe normen voor luchtkwaliteit.

Naast de Europese normen voor luchtkwaliteit, zijn er advieswaarden van de WHO. Het coalitieakkoord *Verbindend Vooruit!* volgend, koppelen we onze doelen nu nog niet aan de WHO-advieswaarden. De provincie heeft namelijk geen bevoegdheid over een belangrijk deel van de bronnen die bijdragen aan luchtverontreiniging. De WHO-advieswaarde voor luchtkwaliteit (en geluid) opnemen als doelstelling beschouwen we daarom vooralsnog als niet haalbaar.

2.2 Toelichting op inzet voor aangescherpte EU-normen voor luchtkwaliteit
Op basis van analyse van het RIVM (september 2025, zie referentie) is geconstateerd dat we in Nederland nog niet op alle plekken tijdig gaan voldoen aan de aangescherpte EU-normen voor luchtkwaliteit in 2030. Zo worden langs drukke wegen, in de IJmond, op de Maasvlakte en rond Schiphol nog overschrijdingen verwacht[7]. Nederland moet daarom voor eind 2028 routekaart(en) opstellen met beleid en maatregelen gericht op het voorkomen van die overschrijdingen. De verdeling van bevoegdheden, zowel met betrekking tot emissie als immissie, over de verschillende overheden maakt het noodzakelijk dat we samenwerken met medeoverheden, zoals gemeenten en het Rijk. Wij maken ons, samen met de andere provincies, er hard voor bij het Rijk om hiervoor een nationaal samenwerkingsprogramma op te stellen, waarbij het Rijk middelen beschikbaar stelt om maatregelen te treffen om te voldoen aan de EU-normen. Belangrijk is dat in dat programma ook voor nieuwe ruimtelijke plannen in voldoende maatregelen wordt voorzien.

Geluid – uitstoot en hinder vanuit industrie

Voor het stellen van doelen op het gebied van industriegeluid volgen we de regels van de Omgevingswet. Sleutelbegrip in dit verband zijn de zogeheten geluidproductieplafonds (gpp's). Gpp's geven aan wat de maximaal toegestane hoeveelheid geluid is op een geluidreferentiepunt nabij de geluidsbron. De gpp-systematiek geldt onder andere voor industrieterreinen van regionaal belang. Dit is opgenomen in de Omgevingswet onder de noemer SWUNG-2 (Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid). Hierbij heeft de provincie een wettelijke taak. De provincie stelt gpp's vast aan de hand van een

4 Emissie | Informatiepunt Leefomgeving
5 Immissie | Informatiepunt Leefomgeving
6 2.2.2 Hinder: geuremissie en hedonische waarde | Informatiepunt Leefomgeving
7 RIVM (2025) Tussenrapportage overschrijdingen EU-grenswaarden in 2030 | RIVM

aantal geluidreferentiepunten. Per gpp geldt een maximaal toegelaten hoeveelheid geluid, uitgedrukt in Lden (een Europese maat om geluidbelasting door omgevingslawaai over een heel etmaal uit te drukken). In deze link vindt u hierover meer informatie[8].

Wij voeren de wettelijke taak uit door de huidige emissierechten van bedrijven op industrieterreinen van regionaal belang beleidsneutraal om te zetten naar het nieuwe gpp-kader. Dit betekent dat de omzetting geen gevolgen heeft voor de bestaande rechten van bedrijven *of* voor de huidige gezondheidsbescherming van omwonenden. Voor het stellen van doelen voor geluid vanuit de industrie op leefomgevingsniveau (blootstelling), volgen we eveneens de landelijke wetgeving.

Ook als wordt voldaan aan de normen voor industriegeluid, kan er sprake zijn van ernstige hinder met mogelijke gevolgen voor de gezondheid van mensen. Bijvoorbeeld geluid dat wordt veroorzaakt door een bepaald type geluid of piekgeluid. De normen voor geluid die in de landelijke wetgeving zijn opgenomen, schieten tekort om hinder te voorkomen. Sterker nog; de normen accepteren dat mensen geluidhinder ondervinden. Waar de provincie de bevoegdheid heeft, willen we beleid opstellen om industriegeluid te verminderen. We werken in het programma Gezonde Leefomgeving uit hoe we de doelstelling voor geluidhinder vanuit de industrie kunnen opstellen en welke instrumenten we kunnen inzetten om dat doel te bereiken. Zie kader 2.3 voor enkele voorbeelden hiervan.

2.3 Voorbeelden beleidsinstrumentarium voor geluidhinder vanuit industrie
Voorbeelden van beleidsinstrumenten voor terugdringen van geluidhinder uit industrie kunnen zijn: inzet van scherper vergunnen, hinderbelevingsonderzoeken, gezamenlijke visievorming op hoe een gezonde (stillere) leefomgeving eruit ziet voor gemeentelijke woningbouwplannen, en kennisontsluiting met concrete voorbeelden voor hinderreductie.

Geluid – uitstoot en hinder vanuit wegverkeer

De ambities van het beleidskader Gezonde Leefomgeving en de beleidsdoelen voor mobiliteit zijn sterk verbonden. Op grond van de EU-richtlijn Omgevingslawaai geldt een verplichting voor lidstaten, bestuursorganen en bevoegde gezagen om geluidhinder door wegverkeer te verminderen. Hiervoor heeft de provincie het Actieplan Geluid opgesteld. Als ambitie voor het Actieplan Geluid hebben Provinciale Staten (op 10 maart 2025) een plandrempel van 50 dB vastgesteld. Die waarde geldt alleen buiten op de gevels van geluidgevoelige gebouwen, zoals woningen en verzorgingshuizen, veroorzaakt door geluid van provinciale wegen. Komt het geluid boven deze waarde, dan moet de provincie geluidmaatregelen onderzoeken. Omdat de financiële middelen van de provincie niet onbeperkt zijn, is een instrument ontwikkeld: het doelmatigheidscriterium (DMC)[9]. Een geluidmaatregel wordt namelijk alleen uitgevoerd als deze doelmatig is: als de kosten redelijk zijn in verhouding tot de gezondheidswinst die deze maatregel oplevert. Het Actieplan Geluid kan zich zo effectief richten op het verbeteren van bestaande, ongezonde locaties. Hierbij krijgen de zwaarst belaste locaties extra aandacht, met hulp van subsidies van het Rijk.

De provincie stelt ook geluidproductieplafonds (gpp's) vast voor provinciale wegen en werkt plannen uit voor geluidsanering. De methodiek voor gpp's van provinciale wegen is vergelijkbaar met die van de gpp's voor industrieterreinen. Met de gpp's krijgt de provincie een instrument waarmee wordt voorkomen dat geluid door wegverkeer ongeremd kan toenemen.

Geur – uitstoot en hinder vanuit industrie

We hebben sinds 2014 (geactualiseerd in 2024) een provinciale beleidsregel voor de geuremissie door de industrie, met normen gebaseerd op uitstoot vanuit de industrie. We constateren dat op een aantal locaties in de provincie sprake is van forse geurhinder. We gaan verkennen of ons huidige kader voor industriële geur voldoende handvatten biedt om geurhinder verder terug te dringen in de provincie. En of we ons huidige kader voor industriële geur willen versterken, bijvoorbeeld met een cumulatienorm voor geur. Met de komst van de Omgevingswet is het stellen van doelen voor geur vanuit de industrie zowel een verantwoordelijkheid van provincies als van gemeenten geworden. Daarom is er in 2025 een landelijke handreiking opgesteld Geur Industrie 2025, in samenwerking met provincies en gemeenten, met uitgangspunten onderbouwd door verschillende geurdeskundigen en gebaseerd op eerdere geuronderzoeken. Wat we gaan doen in het programma Gezonde Leefomgeving leest u in kader 2.4.

2.4 Beleidsacties voor terugdringen geurhinder
De handreiking geeft de provincie handvatten om beter om te gaan met cumulatie van geuren en om beleid op te stellen om geurhinder te voorkomen. Dit gaan we uitwerken in het programma Gezonde Leefomgeving. Het volgen van dezelfde handreiking voor geur door industrie in Noord-Holland draagt bij aan duidelijkheid aan omwonenden en bedrijven. Hierover gaan we in gesprek met onze medeoverheden.

8 Geluidproductieplafond industrieterrein opvragen

9 Zie: Besluitenlijst GS-vergadering 2 september 2025

Omgevingsveiligheid – gevaarlijke stoffen en risico's in de leefomgeving

Omgevingsveiligheid gaat over het beschermen van mensen tegen de risico's van activiteiten met gevaarlijke stoffen en windturbines en het mogelijk maken van ruimtelijke en economische ontwikkeling. Denk aan het gebruik of de productie van gevaarlijke stoffen bij industriële bedrijven, transport van gevaarlijke stoffen, buisleidingen en opslag. Rondom deze risicobronnen zijn een of meer aandachtsgebieden aanwezig; zones waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende bescherming, onvoldoende beschermd zijn tegen de gevolgen van incidenten met gevaarlijke stoffen. Binnen deze zones moet bij ruimtelijke plannen aandacht worden besteed aan de mogelijke effecten van een incident met gevaarlijke stoffen, en de mogelijkheden om personen die zich in het aandachtsgebied bevinden (extra) te beschermen. Binnen een aandachtsgebied moet er rekening worden gehouden met het groepsrisico[10].

Groepsrisico is de kans op het overlijden van een groep van tien of meer personen per jaar als direct gevolg van een incident. Dat risico is het grootst op plekken waar mensen in de buurt wonen bij risicogevende activiteiten, denk aan woonkernen nabij industrieterreinen. De provincie heeft de ambitie om de risico's van incidenten met gevaarlijke stoffen die kunnen leiden tot veel slachtoffers te beperken. De Omgevingswet biedt ruimte om invulling te geven aan de afweging van het groepsrisico binnen aandachtsgebieden. Voor een gezonde leefomgeving vinden wij het van belang dat die afweging zorgvuldig en gestructureerd plaatsvindt. Daarom stellen wij als provincie beleid voor groepsrisico op, waarbij wij op twee manieren sturen:

1. Van het vergunningenspoor voor milieubelastende activiteiten met omgevingsveiligheidsrisico's bepalen we aan welke aspecten het groepsrisico moet worden getoetst. Ook bepalen we wanneer bijvoorbeeld het berekenen van het groepsrisico verplicht is. Daarmee wordt inzicht verkregen in de veiligheidssituatie.
2. Vanuit het ruimtelijk domein door beleid te maken waar gemeenten rekening mee moeten houden bij ruimtelijke ontwikkelingen in aandachtsgebieden. De gemeente beslist uiteindelijk over haar ruimtelijke plannen.

Een gevolg van risico gevende activiteiten zijn aandachtsgebieden. Op dit moment zijn aandachtsgebieden vanuit landelijke wet- en regelgeving onbegrensd. Voor het Industrieterrein van Provinciaal Belang (IBP) Westpoort is, in overleg met medeoverheden en andere belanghebbenden, overeenstemming bereikt om aandachtsgebieden te begrenzen. Het begrenzen biedt duidelijkheid tot waar de effecten mogen reiken (aan de industrie) en tot waar er rekening gehouden moet worden met effecten van risico gevende activiteiten (aan ontwikkelaars van ruimtelijke plannen). Dit doen wij met het doel om (toekomstige) risico gevende activiteiten te faciliteren en inwoners voldoende te beschermen. We verkennen hoe we de aandachtsgebieden rondom Westpoort kunnen vastleggen. Verder verkennen we of het nodig is om rondom andere IBP's aandachtsgebieden te begrenzen.

10 Aandachtsgebieden en voorschriftengebieden | Informatiepunt Leefomgeving

ZZS – uitstoot vanuit industrie en blootstelling in de leefomgeving

Het RIVM definieert zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) als stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu, omdat ze bijvoorbeeld de voortplanting belemmeren, kankerverwekkend zijn of zich in de voedselketen ophopen. Denk hierbij aan lood en andere zware metalen, en ook de PFAS-groep (poly- en perfluoralkylstoffen). Wij volgen de landelijke grenswaarden voor uitstoot van ZZS naar lucht, water en bodem, voor de bronnen waar wij bevoegd gezag voor zijn. De grenswaarden voor uitstoot van ZZS zijn per stof vastgesteld. Zie kader 2.5 voor een korte toelichting op de uitvoering en handhaving van de ZZS-regelgeving[11].

2.5 Uitvoering en Handhaving van ZZS-regelgeving
Bedrijven met ZZS-uitstoot moeten continu streven naar vermindering van deze uitstoot. Hoe een bedrijf hieraan invulling geeft, legt het bedrijf vast in een vermijdings- en reductieprogramma (VRP). Als bevoegd gezag van het bedrijf ziet de provincie hierop toe.

Voor onze doelen op blootstellingsniveau volgen we de landelijke MTR-waarden van de ZZS-lijst voor concentraties in lucht, water en bodem. MTR staat voor: maximaal toelaatbaar risiconiveau en is een vertaling van de gezondheidsimpact die gehanteerd wordt. De hoeveelheid ZZS in de leefomgeving waaraan mensen blootgesteld worden, kan afkomstig zijn vanuit meerdere bronnen in een bepaald gebied. Dit wordt cumulatie genoemd. Voor cumulatie van ZZS in de leefomgeving bestaat nog geen normering. In het programma Gezonde Leefomgeving verkennen we onder welke beleidsgrondslag we hiervoor als provincie effectief een ambitie kunnen formuleren, en wat het handelingsperspectief vervolgens kan zijn. Hiervoor volgen we actief de landelijke ontwikkelingen, ook op het gebied van potentiële ZZS.

11 Regels over vermijdings- en reductieprogramma Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) | Informatiepunt Leefomgeving

PFAS – uitstoot vanuit industrie en blootstelling in de leefomgeving

PFAS is de afkorting voor poly- en perfluoralkylstoffen, een groep van duizenden door de mens gemaakte chemische stoffen. In Nederland leidt PFAS-vervuiling tot steeds meer problemen, zoals gezondheidsrisico's en waterverontreiniging, waardoor KRW-doelstellingen niet gehaald worden. Zo heeft het RIVM recentelijk geconstateerd dat vrijwel alle mensen in Nederland te veel PFAS in hun bloed hebben. Om de natuur, onze leefomgeving en ook de gezondheid van onze inwoners te beschermen, moeten wij ervoor zorgen dat de concentraties PFAS in het milieu zo snel mogelijk dalen. De provincie streeft samen met andere provincies naar een verbod op de uitstoot van PFAS, zoals vastgesteld door het interprovinciaal overleg (IPO) op 28 september 2023.. Dit betekent dat de provincie samenwerkt met andere overheden om aan te blijven dringen op een zo volledig mogelijk Europees PFAS-verbod op een zo kort mogelijke termijn. We zetten ons vergunning- en toezichtinstrumentarium in om emissies binnen Noord-Holland zoveel mogelijk terug te dringen voor de bronnen waarvoor wij bevoegd gezag zijn. Ook dringen we aan op het onderzoeken van alternatieven voor PFAS.

Gewasbeschermingsmiddelen

In lijn met onze ambities voor een gezondere leefomgeving, willen we ook de blootstelling aan mogelijke gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen terugdringen. Toelating van gewasbeschermingsmiddelen is op landelijk en Europees niveau geregeld. Dat betekent dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) beoordeelt, volgens internationale afspraken en in de wetgeving verankerde criteria, of gewasbeschermingsmiddelen en biociden – bij juist gebruik – veilig zijn voor mens, dier en milieu én of ze werkzaam zijn.

Het Ctgb geeft aan dat ondanks het hoge beschermingsniveau de toelatingssystematiek geen absolute zekerheid kan bieden of mens, natuur en milieu voldoende beschermd worden . Het gaat bijvoorbeeld om neurodegeneratieve aandoeningen (zoals de ziekte van Parkinson) en om effecten van cumulatieve blootstelling (het "cocktaileffect"). Op basis van de huidige inzichten is geen grond om de toelating van individuele middelen in te trekken. Daarbij geeft het Ctgb aan dat de toelatingssystematiek niet bedoeld is voor het reguleren van gebruik, ruimtelijke keuzes of belangenafwegingen.

Daar waar de Europese Unie en het Rijk verantwoordelijk zijn voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, zijn gemeenten primair verantwoordelijk om te bepalen welk ruimtelijk beleid nodig is om haar inwoners te beschermen tegen mogelijke gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen. Dit is het gevolg van het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet. Hoe onze medeoverheden hun verantwoordelijkheid nemen om mogelijke gezondheidsrisico's voor omwonenden te beperken, beïnvloedt de grondslag waarop de provincie beleidsactie onderneemt voor dit vraagstuk. Op dit moment ontbreekt daarbij nog een eenduidig wetenschappelijk beeld dat directe, generieke provinciale ingrepen zonder nadere onderbouwing rechtvaardigt.

De provincie is op basis van de Omgevingswet medeverantwoordelijk voor het bereiken en in stand houden van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Het vraagstuk rondom gewasbeschermingsmiddelen kent een grote dynamiek, wat vraagt om een zorgvuldig proces richting onze medeoverheden, waarin we ook bereid zijn onze eigen verantwoordelijkheid te pakken. We blijven alert op nieuwe wetenschappelijke- en juridische inzichten. Daarom volgen we de ontwikkelingen en relevant gezondheidsonderzoek nauwgezet. Het programma Gezonde Leefomgeving krijgt een adaptief karakter, zodat onze inzet kan worden opgeschaald mochten nieuwe inzichten daarom vragen. Zie kader 2.6 voor maatregelen die we als provincie gaan inzetten om de blootstelling aan schadelijke stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Deze maatregelen worden nader uitgewerkt in het programma Gezonde Leefomgeving.

2.6 Voorbeelden van maatregelen om blootstelling aan gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen te beperken

Gemeenten

De provincie gaat actief het gesprek aan met gemeenten waar de kans op blootstelling aan gezondheidsrisico's zich concentreert. Van die gemeenten vragen we een nieuwsgierige en proactieve houding om blootstelling aan gezondheidsrisico's te beperken. We vragen aan gemeenten om hun inzet op te nemen in beleid (zoals in de Omgevingsplannen) en te betrekken in ruimtelijke keuzes. Als onze inzet richting gemeenten niet tot voldoende beweging leidt om blootstelling aan gezondheidsrisico's te beperken, overwegen we om op meer dwingende wijzen hierop aan te sturen.

Rijk en EU

We trekken samen met andere provincies op, via het Interprovinciaal Overleg (IPO), in kennisontwikkeling en om onze lobby richting het Rijk en de EU voort te zetten. Wij vragen aan het Rijk om blootstelling aan gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen in kaart te brengen, en mee te wegen in de regelgeving van deze middelen.

Grofstof – uitstoot en hinder vanuit industrie

Grofstof kan hinder veroorzaken. Daarnaast kan de samenstelling grofstof schadelijk zijn voor de mens. Dat komt doordat grofstof – net als fijnstof – ZZS-deeltjes (zoals lood en andere zware metalen) aan zich kan binden en via inademing en hand-mondcontact kan worden opgenomen in het menselijk lichaam. Vanuit dit beleidskader Gezonde Leefomgeving onderzoeken wij de effectiviteit en het handelingsperspectief om provinciaal beleid voor grofstof op te stellen. Dit werken wij verder uit in het programma Gezonde Leefomgeving.

Stortplaatsen – uitstoot, hinder en blootstelling in de leefomgeving

Een stortplaats kan invloed hebben op zowel de leefomgeving als de directe omgeving van bewoners. Stoffen uit afval kunnen de kwaliteit van de bodem en het grondwater aantasten. Daarnaast kunnen omwonenden hinder ervaren en zorgen hebben over geur, geluid, stof en gassen die tijdens het beheer van de stortplaats vrijkomen. De provincie Noord-Holland heeft acht stortplaatsen waar wij vanuit onze rol als bevoegd gezag wettelijk verantwoordelijk zijn voor de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving.

Vanuit het beleidskader Gezonde Leefomgeving zien we erop toe dat de uitstoot wordt beperkt naar de bodem, het grondwater en de leefomgeving, in relatie tot stortplaatsen, zodat deze goed worden beschermd. Daarnaast vinden we het belangrijk dat de eigenaar van de stortplaats (of gesloten stortplaats), het bevoegd gezag en omwonenden in goed contact staan met elkaar. Het beleidskader Gezonde Leefomgeving doet geen uitspraken over de rol van stortplaatsen in de transitie naar een circulaire economie en over duurzaam stortbeheer.

Secundaire bouwstoffen – uitstoot, hinder en blootstelling in de leefomgeving

Secundaire bouwstoffen zijn materialen die al een eerdere functie hebben gehad en via bewerking, scheiding of reiniging opnieuw geschikt worden gemaakt voor toepassing in de bouw of infrastructuur. Ze vervangen daarmee primaire grondstoffen zoals zand, grind of nieuwe steenslag. Voorbeelden van secundaire bouwstoffen zijn: staalslakken of granulaten uit industriële processen, thermisch of biologisch gereinigde grond. De producent die de secundaire bouwstof op de markt wil brengen, is ervoor verantwoordelijk dat eerst is onderzocht en aangetoond dat de bouwstof voldoet aan de milieukwaliteitseisen (samenstelling en uitloging).

Er bestaan zorgen over de milieu- en gezondheidsschade bij het verantwoord toepassen van secundaire bouwstoffen, vooral bij het gebruik van staalslakken. Het Rijk werkt aan een beleidskader voor de hele keten, waarin producenten meer verantwoordelijkheid krijgen, registraties worden verbeterd en toezichthouders hun taken goed kunnen uitvoeren. In 2026 wordt meer duidelijkheid verwacht, zowel over het algemene kader als over staalslakken specifiek.

Wij vinden het gebruik van secundaire bouwstoffen wenselijk, mits veilig en verantwoord toegepast. De landelijke wet- en regelgeving is voor ons leidend. Daar waar situaties in onze provincie ontstaan waarbij de toepassing van secundaire bouwstoffen leidt tot milieu- natuur of gezondheidsschade, zullen we voor die locaties waar wij bevoegd gezag of eigenaar van zijn, bestuderen in hoeverre er maatregelen genomen moeten worden.

Instrumenten verder ontwikkelen voor ambitieus bronbeleid

3. Instrumenten verder ontwikkelen voor ambitieus bronbeleid

Het is zaak dat we ons wettelijk instrumentarium voor de uitvoerings-en handhavingstaken (U&H-taken) optimaal kunnen inzetten. De Omgevingswet biedt ons de mogelijkheid om dit instrumentarium toe te spitsen op lokale situaties. In het kader van deze beleidsontwikkeling zetten wij in op 'scherp vergunnen' en het actualiseren van vergunningen. Dat doen wij voor de bronnen waarvoor we wettelijke taken hebben. We blijven als provincie binnen de kaders van de Omgevingswet, maar willen wel bereiken dat ons U&H-instrumentarium zo goed mogelijk aansluit bij de lokale situaties en onze ambities voor een gezonde leefomgeving.

De provincie als bevoegd gezag

De provincie is bevoegd gezag voor de zwaardere industrie, regionale luchthavens en provinciale (vaar)wegen. Deze bronnen van uitstoot hebben een grote invloed op de kwaliteit van de leefomgeving. De provincie is vanuit haar rol als bevoegd gezag wettelijk verantwoordelijk voor de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (ook wel aangeduid als U&H-taken). Daarmee hebben we instrumenten in handen om te werken aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Dat betekent concreet: de uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem én de uitstoot van 'hindercomponenten' als geluid, geur en (grof)stof, verminderen (zoals uitgewerkt in hoofdstuk 2). In de startnotitie is de keuze al gemaakt om ons U&H-instrumentarium optimaal in te zetten: daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen behalen.

Uit een inventarisatie die in 2024 is uitgevoerd door het bureau KokxDeVoogd, blijkt dat bij vergunningverlening van een milieubelastende activiteit vooral de instrumenten 'scherp vergunnen' en 'actualiseren van vergunningen' bijdragen aan het verlagen van de uitstoot van industriële bronnen. Met dit beleidskader leggen we de grondslag vast om deze instrumenten optimaal te benutten op die locaties waar we verwachten grote gezondheidswinst te kunnen behalen. Dit biedt omgevingsdiensten een (juridische) ruggensteun bij de onderbouwing van ontwerpbesluiten, in gesprekken met gebiedspartijen en in het geval van juridische procedures. We beogen hiermee ook duidelijkheid te bieden aan belanghebbenden, zoals bedrijven en bewoners. Dit beleid zal effect hebben op zowel bestaande als nieuwe bedrijfsactiviteiten.

3.1 Scherp vergunnen

Bij vergunningverlening stellen wij grenswaarden voor uitstoot die zo scherp mogelijk zijn. Een ander woord voor uitstoot is 'emissie'. Dat betekent dat we in de vergunning zo laag mogelijke waarden voor schadelijke of hinderlijke uitstoot, oftewel zo laag mogelijke 'emissiewaarden' die nadelig zijn voor de gezondheid, opnemen. Dit is in lijn met de wet- en regelgeving onder de Omgevingswet en de ambities van de provincie om gezondheidsaspecten zwaarder te laten meewegen in de vergunningverlening. De provincie past scherp vergunnen al toe bij een beperkt aantal bedrijven. We willen met scherp vergunnen nog een stap verder gaan.

De provincie is bevoegd gezag voor de zwaardere industrie. Een deel hiervan betreft IPPC-installaties. IPPC-installaties zijn grote industriële bedrijven die vallen onder de Richtlijn industriële emissies (Rie). Bij het verlenen van een vergunning voor dit soort bedrijven gelden voorwaarden waaraan de aanvrager moet voldoen. Zo moet minimaal de 'best beschikbare technieken'(BBT) worden toegepast. Aan die technieken zijn uniforme bandbreedten van emissieniveaus gekoppeld (of anderzijds, zoals verbruik) die voorgeschreven kunnen worden in de vergunning. Voor de toegestane emissieniveaus geldt een bovengrens (hoge emissiewaarden) en een ondergrens (lage emissiewaarden). De herziene versie van de Rie, die naar verwachting per 1 juli 2026 in werking treedt, schrijft voor dat het bevoegd gezag van IPPC-installaties (lees: de provincie) aan de onderkant van de BBT-range (strengste kant) moet vergunnen.

Scherp vergunnen, zoals hier beschreven, wordt nu met name toegepast voor bedrijfsactiviteiten die onder de Rie vallen. Wij willen dat scherp vergunnen breder toegepast kan worden: wij willen namelijk ook scherpte aanbrengen in vergunningen voor activiteiten die niet onder de Rie vallen. Omdat in deze situaties de Rie niet kan worden gevolgd, gaan we onderzoeken wat mogelijk is. Wij werken dit verder uit in het programma Gezonde Leefomgeving.

Scherp vergunnen kan consequenties hebben voor bedrijven, omdat wij in sommige gevallen van ze gaan vragen om extra maatregelen te treffen om de uitstoot te verminderen. Het kan zijn dat een bedrijf hierdoor extra kosten moet maken om aan de vergunningvereisten te voldoen. Tegelijk kan dit voor een bedrijf ook gunstig uitpakken, omdat het laat zien dat het oog heeft voor de leefomgeving, waarmee het maatschappelijk draagvlak voor het bedrijf wordt vergroot. In opdracht van de provincie voert de Omgevingsdienst NZKG sinds 2022 een pilot uit met scherp vergunnen. De ervaringen die voortkomen uit de pilot scherp vergunnen benutten we bij de provinciale beleidsontwikkeling van scherp vergunnen. Zie kader 3.1 voor een toelichting op deze pilot met scherp vergunnen.

3.1 Pilot scherp vergunnen: lagere emissies
De bevindingen tot nu toe laten zien dat scherp vergunnen bijdraagt aan lagere emissies, verbetering van de milieugerelateerde gezondheid en vermindering van overlast voor de omgeving. De pilot wijst uit dat het voor nieuwe installaties redelijk goed mogelijk is om scherp vergunnen toe te passen bij vergunningverlening. Bij bestaande installaties is scherp vergunnen echter ingewikkelder. Dit komt omdat een goede onderbouwing voor lagere emissiegrenswaarden noodzakelijk is, en deze is vaak niet voorhanden. Wat evenmin helpt, is het ontbreken van landelijke wetgeving voor de manier om met verouderde installaties om te gaan. Het laatste deel van de pilot wordt gebruikt om ervaring op te doen met de aanpak, kosten en capaciteit, juist bij dit type procedures.

3.2 Het actualiseren van vergunningen

Voor milieuvergunningen geldt een actualisatieplicht. Dit houdt in dat het bevoegd gezag regelmatig, en in bepaalde gevallen binnen wettelijk voorgeschreven termijnen, moet controleren of de voorschriften in de milieuvergunning nog toereikend zijn of dat de omgeving al beter beschermd kan worden. De Inspectie voor de Leefomgeving en Transport (ILT) concludeert in een rapportage dat het vernieuwen van vergunningen meer prioriteit verdient. Tegelijk constateren we dat omgevingsdiensten daarvoor beperkte capaciteit hebben. Dit komt onder meer door de krappe arbeidsmarkt, maar ook door de prioritering van het werk. Nieuwe aanvragen voor een milieuvergunning moeten namelijk binnen een bepaalde termijn behandeld zijn. Het vernieuwen van bestaande vergunningen kan dan op de achtergrond raken, terwijl hiermee juist veel gezondheidswinst te behalen is. Daarnaast heeft de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 geleid tot een grote actualiseringsopgave en veel vergunningen wachten nog op actualisatie. Om hoeveel vergunningen dit gaat, is nu niet duidelijk. Wij gaan met de Noord-Hollandse omgevingsdiensten in het programma Gezonde Leefomgeving de aanpak van actualisatie van vergunningen nader invullen, met gebruik van innovatie. Zie kader 3.2 voor een toelichting hierop.

Een ordeningsprincipe als antwoord

Gezien de omvang van de actualiseringsopgave is prioritering nodig om het actualiseren van vergunningen voldoende aandacht te geven. In de Nota U&H 2024–2027 is opgenomen dat de provincie van de omgevingsdiensten verwacht dat zij jaarlijks een actualisatieplan opstellen op basis van een ordeningsprincipe, waarbij vergunde activiteiten met de grootste invloed op de leefomgeving voorrang krijgen. Dit is in lijn met het coalitieakkoord. Om te komen tot een overzicht van deze bedrijven kan het ordeningsprincipe worden ingericht op basis van een risico- en impactanalyse voor een gezonde fysieke leefomgeving. Hierbij is het uitgangspunt dat vergunningen van bedrijven die, vanwege de uitstoot van schadelijke en hinderlijke stoffen, de meeste invloed op de leefomgeving hebben, met voorrang worden geactualiseerd. Dit wordt verder uitgewerkt in het programma Gezonde Leefomgeving.

3.2 Innovatie bij actualisatie van vergunningverlening
De aanpak richt zich op het bereiken en in stand houden van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving, geeft invulling aan de wettelijke actualisatieplicht en geeft de omgevingsdiensten richting bij het stellen van prioriteiten bij het actualiseren van vergunningen. Wij geven prioriteit aan situaties waar de meeste gezondheidswinst te behalen is. Daarom is het uitgangspunt dat vergunningen van bedrijven met de grootste invloed op een gezonde en veilige fysieke leefomgeving met voorrang worden geactualiseerd.

Verder zetten we in op 'Altijd Actuele Digitale Vergunning' (AADV). Het AADV is erop gericht om het huidige proces van vergunningverlening te moderniseren. Het doorontwikkelen van een digitaal systeem draagt bij aan robuuste vergunningen die minder onderhevig zijn aan veranderingen en die ook ruimte bieden voor innovatie-experimenten. Daarnaast zijn we hiermee beter in staat om binnen de geldende termijnen een vergunning af te geven. De verdere ontwikkeling en implementatie van AADV vraagt een extra inspanning van mensen en middelen en zal meerdere jaren beslaan. Dit werken wij verder uit in het programma Gezonde Leefomgeving.

Ruimtelijke afwegingen

4.Ruimtelijke afwegingen

De provincie Noord-Holland werkt bij het actualiseren van haar omgevingsvisie aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving, door gezondheid als volwaardig belang mee te wegen bij ruimtelijke keuzes. Hiervoor vormt het beleidskader Gezonde Leefomgeving een belangrijke bouwsteen. Daarnaast is het beleidskader de basis voor het programma Gezonde Leefomgeving, dat in 2026 wordt opgesteld. De provincie zet verschillende instrumenten in om haar ambities waar te maken. Dit varieert van beleidsvorming en juridische kaders tot gebiedsgerichte samenwerking met partners. Per geval bepalen we welk instrument passend is. Dit hoofdstuk geeft een beeld van de wijze waarop we het beschikbare instrumentarium kunnen inzetten in het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving. Zie Bijlage C voor meer voorbeelden van mogelijk instrumentarium.

4.1 Het beleidskader Gezonde Leefomgeving als bouwsteen in de omgevingsvisie

Om verstandige, goed afgewogen ruimtelijke keuzes te maken, loopt bij de provincie het traject 'Regie op de Ruimte'. De uitgangspunten zijn vastgesteld in de startnotitie 'Regie op de Ruimte' (30 september 2024). Hierin staat hoe de provincie toewerkt naar het maken van keuzes en welke planning daarbij geldt. De start van de bijbehorende beleidsontwikkeling werd gemarkeerd door de notitie 'Op weg naar het ruimtelijk voorstel'. Deze notitie laat zien welke ruimtelijke opgaven er liggen en welke vraagstukken zich aandienen. De keuzes die de provincie op basis hiervan maakt, worden vastgelegd bij het actualiseren van de Omgevingsvisie NH2050. Met het beleidskader Gezonde Leefomgeving bieden we, voor het onderwerp gezonde leefomgeving, een bouwsteen aan voor de actualisatie van de omgevingsvisie.

4.2 Gezonde Leefomgeving als volwaardig belang bij ruimtelijke afwegingen

Zoals eerder genoemd, hebben we als provincie allerlei maatschappelijke opgaven die om aandacht en om ruimte vragen, zoals de energietransitie, wonen en de omslag naar een toekomstbestendige economie. Omdat niet altijd alles past, zullen we keuzes moeten maken bij ruimtelijke afwegingen in Noord-Holland. In de omgevingsvisie worden eerste keuzes gemaakt en wordt de koers uitgezet voor de inrichting van Noord-Holland op gebiedsniveau. Maar ook in de toekomst zullen er nog veel lokale situaties zijn waarin een ruimtelijke afweging moet worden gemaakt en waarbij een gezonde leefomgeving moet worden meegewogen. Door het proviciaal belang voor een gezonde leefomgeving op te stellen en dit aan de voorkant volwaardig mee te wegen bij ruimtelijke afwegingen, zorgen wij ervoor dat gezondheid een plek krijgt bij het inrichting van een gebied. Op deze manier zijn wij transparant en navolgbaar voor gebiedspartijen en partners over ons denken en op basis waarvan wij handelen en keuzes maken bij de inrichting van een gebied.

4.3 Welk instrumentarium kunnen we inzetten voor een volwaardige afweging van een gezonde leefomgeving?

De provincie beschikt over uiteenlopende instrumenten om te sturen op een gezonde leefomgeving. In de kaders zijn al een aantal instrumenten genoemd die we kunnen inzetten. Vanuit onze rol als gesprekspartner en medeoverheid werken we samen en zetten we ons netwerk, onze kennis en onze middelen in om oplossingen te realiseren. Als ruimtelijk ordenaar dragen we bij aan gebiedsanalyses en reageren we op ruimtelijke plannen; als kadersteller borgen we beleid via regels. Daarnaast kunnen we met juridische instrumenten, zoals projectbesluiten, invloed uitoefenen op projecten en plannen van andere overheden, om een gezonde leefomgeving te bevorderen. Voor voorbeelden van instrumentarium verwijzen we naar bijlage D.

4.4 Prioriteren

We hebben eerder gesteld dat ons provinciaal belang voor gezonde leefomgeving richtinggevend is voor onze inzet bij het beschermen en verbeteren van de leefomgeving en dat het ons helpt om te prioriteren bij de keuzes die gemaakt moeten worden. Zo stellen we, onder andere, dat we ons richten op gebieden waar inwoners het meest blootgesteld worden aan schadelijke stoffen en hinder. Dat we maximale normopvulling in het ruimtelijk domein niet meer vanzelfsprekend vinden. En dat we ons wettelijk VTH-instrumentarium optimaal inzetten: daar waar we de grootste gezondheidswinst kunnen behalen. In Noord-Holland zijn een aantal gebieden aan te wijzen, waar deze belangen in grotere mate aan de orde zijn. De gebieden waar het provinciaal belang aan de orde is, zijn gebieden waar industrie met hoge milieulast, wegverkeer, vliegverkeer en scheepvaart samenkomen met plekken waar mensen (komen te) wonen. Juist hier kan de gezonde leefomgeving onder druk (komen te) staan. In deze gebieden, die vaak in het zuidelijk deel van onze provincie gelegen zijn, liggen ook de Industrieterreinen van Provinciaal Belang (IPB). Daarom richten we ons:

- in eerste instantie op IPB's, inclusief de bijhorende milieucontouren;
- en in tweede instantie ook op andere gebieden.

Soms hebben we als provincie geen formele bevoegdheid, maar constateren we wel dat het belang van een gezonde leefomgeving lokaal onder druk staat. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer bewoners, of toekomstige bewoners, worden blootgesteld aan hoge niveaus van schadelijke stoffen of ernstige hinder. In zulke situaties brengen wij als provincie actief het belang van een gezonde leefomgeving onder de aandacht.

Gebiedsgerichte prioriteit: Industrieterreinen van Provinciaal Belang

Om in de prioritaire gebieden daadwerkelijk verschil te maken, zetten we onze middelen optimaal in daar waar we de meeste gezondheidswinst kunnen behalen. In de prioritaire gebieden is onze inzet op verschillende manieren merkbaar:

- Het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving en de milieucontour van het IPB geeft ons mandaat om aan tafel te zitten bij ruimtelijke ontwikkelingen rondom deze industrieterreinen. In deze gebieden, en met name binnen de milieucontouren van het IBP, weegt het belang van een gezonde leefomgeving zwaar tijdens ruimtelijke keuzes. Mede doordat we maximale normopvulling in het ruimtelijk domein niet vanzelfsprekend vinden, zijn er keuzes nodig. Bijvoorbeeld als het gaat om de locaties voor woningbouw.
- Als er woningen worden gerealiseerd, zullen wij actief sturen op compenserende maatregelen.
- Met inachtneming dat deze industrie gewenst is op deze locaties, zetten wij voor de bedrijven waarvoor we bevoegd gezag zijn ons U&H instrumentarium optimaal in. Dit om blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder zo veel mogelijk te beperken (zoals eerder beschreven in hoofdstuk 3). In situaties waarin wij geen bevoegd gezag zijn, stimuleren wij andere bevoegd gezagen, zoals gemeenten, hetzelfde te doen.

Zo beschermen we bestaande en toekomstige bewoners tegen schadelijke gezondheidseffecten van nabijgelegen industrie en beschermen we ook de industrie tegen een toenemende druk door (nieuwe) bewoning. In het programma Gezonde Leefomgeving gaan wij na of onze inzet en instrumenten leiden tot het gewenste resultaat of dat er aanscherping nodig is, zo ook de randvoorwaarden die we stellen binnen de milieucontouren van het IPB.

De leefomgeving in beeld: meten, onderzoeken en monitoren

5. De leefomgeving in beeld: meten, onderzoeken en monitoren

Om effectief beleid te vormen, uit te voeren en te evalueren, is het essentieel om te meten, te onderzoeken en te monitoren. We richten ons op emissie (uitstoot van bronnen), immissie (kwaliteit van de leefomgeving), de mate van blootstelling en de gezondheids-impact van schadelijke stoffen en hindercomponenten. Deze gegevens tonen wanneer het provinciaal belang van een gezonde leefomgeving in het geding is en vormen de basis voor beleidskeuzes en belangenafwegingen in de ruimtelijke ordening. Het systematisch verzamelen, analyseren en toepasbaar maken van data maakt ons beleid transparant en navolgbaar, onderbouwt beslissingen die genomen worden bij ruimtelijke keuzes en ondersteunt gebiedsgericht werken.

De vraag naar metingen en onderzoek is groot. Zo maken inwoners zich zorgen over hun gezondheid of wantrouwen bedrijfsmetingen. En diverse instituten, zoals de eerder genoemde Onderzoeksraad voor Veiligheid, roepen ons op om een nieuwsgierige overheid te zijn. Het bevoegd gezag wil onafhankelijke controlemetingen kunnen uitvoeren. In dit hoofdstuk lichten we nader toe hoe meten, onderzoeken en monitoren ons kan helpen bij het realiseren van onze ambities op het gebied van een gezonde leefomgeving, vanuit het perspectief dat we een nieuwsgierige en onderzoekende overheid willen zijn. Zo stellen wij voor om meer emissiemetingen aan de bron uit te voeren en stapelkaarten op te stellen om ruimtelijke analyses te maken.

5.1 De betekenis van meten, onderzoeken en monitoren

Ondersteuning van het beleidsproces

Meten, onderzoeken en monitoren zijn cruciaal om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de (gezonde) leefomgeving. Bij metingen gaat het om metingen bij de bron (emissies), metingen in de leefomgeving (immissies), blootstelling en om metingen die informatie opleveren over de impact op de gezondheid. Inzichten uit meten, onderzoeken en monitoren vormen mede de basis voor onze beleidsvorming en uitvoering in het ruimtelijk domein.

Goede ruimtelijke besluitvorming

Als ruimtelijk ordenaar is een bredere blik op een gezonde leefomgeving nodig. Hierbij kijken we zowel naar gezondheidsbescherming (ook genoemd: bedreigende aspecten) en gezondheidsbevordering, en hebben we ook aandacht voor de kwetsbaarheid van de inwoners. Daarom brengen we de kwaliteit van de leefomgeving vanuit deze bredere blik in kaart door de mate van stapeling te visualiseren, zoals de optelsom van verschillende soorten milieukwaliteiten, de toegang tot groen en de nabijheid van voorzieningen (zie figuur 5.1). Dit dient als basisinformatie voor het maken van nadere ruimtelijke analyses, het in kaart brengen van risico's, het herkennen van kansen en het afwegen van het belang van een gezonde leefomgeving tegen andere belangen. Zie kader 5.1 voor een toelichting op de ontwikkeling van zulke stapelkaarten. Eerder hebben we een dergelijke kaart gemaakt voor Noord-Holland Noord. Vanuit deze beleidsontwikkeling gaan we ook een dergelijke kaart opstellen voor het zuidelijk deel van onze provincie. De uitwerking hiervan vindt plaats binnen het programma Gezonde Leefomgeving.

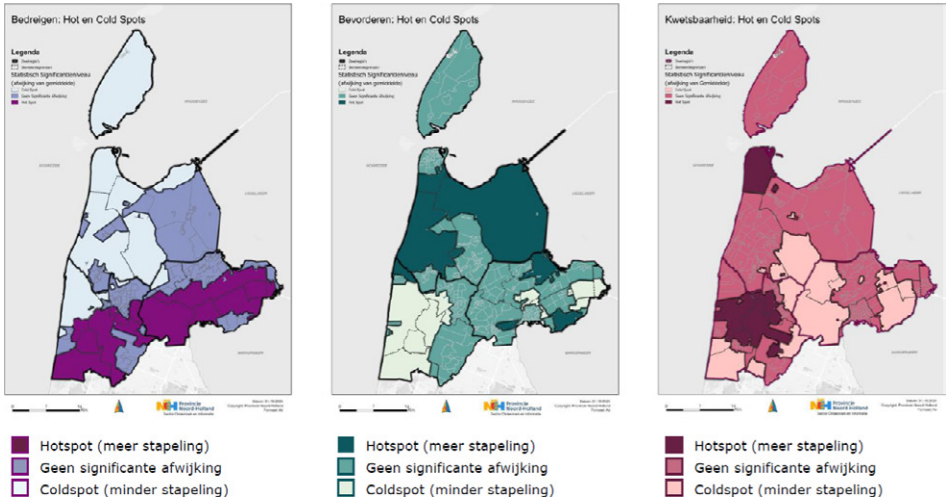

Figuur 5.1 voorbeelden van stapelkaarten.

Hierboven staan de hotspotkaarten voor respectievelijk indicatoren van bedreigende omgevingsfactoren, bevorderende omgevingsfactoren en indicatoren van kwetsbaarheid van de bevolking. Voor alle kaarten geldt: hoe donkerder de kleur, hoe ongunstiger de stapeling op de betreffende dimensie. Deze hotspotkaarten worden gebruikt om de vlekkenkaarten, die op de volgende pagina's staan, op te bouwen.

Meten, onderzoeken en monitoren: wat gaan we doen?

Met een geïntegreerde benadering van emissiemetingen, milieumonitoring en hinder, versterken we onze rol in het beschermen en bevorderen van een gezonde leefomgeving. Het combineren van technologische innovaties met actieve betrokkenheid van de gemeenschap stelt ons in staat om effectief en responsief milieubeleid te ontwikkelen en uit te voeren. Bovendien draagt het samen meten bij aan het verkrijgen van een gezamenlijk beeld over een bepaalde situatie (bijvoorbeeld de luchtkwaliteit). Dit bevordert de dialoog

tussen overheid en inwoners. In het programma Gezonde Leefomgeving krijgen genoemde initiatieven een plek.

Naast brongerichte metingen richten we ons op het monitoren van de algehele leefomgeving. Dit doen wij met landelijke data en kennisinzichten. Daarnaast maken wij gebruik van een provinciaal luchtmeetnet. In situaties waarin specifieke gezondheidsrisico's worden vermoed, voeren we gerichte, incidentele metingen uit. In het programma Gezonde Leefomgeving werken wij een meet- en onderzoeksagenda uit. Meer meten is geen doel op zich en ook vaak niet zinvol. Het verkrijgen van een handelingsperpsectief is daarom uitgangspunt voor het opstellen van de agenda. Zie kader 5.1 voor voorbeelden van meten en monitoren die terecht komen in het programma Gezonde Leefomgeving.

5.2 Prioriteren

Meten, onderzoeken en monitoren is kostbaar. Ook geeft meer meten niet altijd meer inzicht om te kunnen handelen. Bovendien is het soms onbekend wat de invloed van een bepaalde stof op de gezondheid is. Wij willen ervoor zorgen dat er zo effectief mogelijk wordt omgegaan met de beschikbare financiële middelen. En dat betekent dat we keuzes moeten maken. Daarbij zijn twee factoren van belang. Allereerst vinden we het belangrijk dat er een handelingsperspectief is, voor onze rol als bevoegd gezag of onze rol als ruimtelijk ordenaar. Daarnaast kunnen we vanuit het provinciale belang prioriteren, bijvoorbeeld door nadruk te leggen op de gebieden waar de blootstelling aan schadelijke stoffen en hinder het grootst is, en waar we de meeste gezondheidswinst kunnen behalen.

5.3 Leidende principes

1. Een data- en kennisgedreven aanpak
2. Inzet op innovatieve methoden
3. Inbedding in de beleidscyclus
4. Doorlopende monitoring en evaluatie
5. Samen kennis opbouwen

Een data- en kennisgerichte aanpak

Onze beslissingen baseren we op wetenschappelijke, gevalideerde en gezondheidskundig erkende databronnen en inzichten. Deze komen voort uit onderzoek, metingen en monitoring. We blijven daarbij actief in gesprek met belanghebbenden en kennispartners. Samen werken we aan het versterken van onze datapositie door relevante data beschikbaar te maken en te gebruiken voor ons beleid.

5.1 Voorbeelden van meten en monitoren die terechtkomen in het programma Gezonde Leefomgeving

Het meten en monitoren van emissies bij complexe industrie

Bedrijven hebben in Nederland zelf de verantwoordelijkheid om hun emissies te meten en hierover te rapporteren. Dit is echter niet altijd goed navolgbaar. Gezien de onzekerheden over emissies willen we ons ook kunnen baseren op onafhankelijke data. Afgelopen jaren heeft de Omgevingsdienst NZKG in opdracht van de provincie al (steekproefsgewijs of gericht) emissiemetingen bij een aantal industriële bronnen uitgevoerd. Zo krijgen we een beter beeld van de emissies van complexe industriële bronnen. Dat gebruiken we bijvoorbeeld om de informatie in het elektronisch milieujaarverslag (e-MJV) van bedrijven te verifiëren en om een completer beeld te krijgen van niet-verplicht gerapporteerde stoffen. Daarnaast kunnen metingen inzicht geven in de effecten van nieuwe, meer duurzame technologieën die bedrijven toepassen. Wij erkennen de meerwaarde van de emissiemetingen en verkennen hoe we het instrument optimaal kunnen inzetten voor onze ambitie en wat daarvoor nodig is.

Een eerste stap hierin is het meten van emissies met de Omgevingsdienst NZKG robuust in te richten. Daarvoor willen we het zelfstandig emissiemeten beter mogelijk maken, zodat de Omgevingsdienst NZKG flexibel en snel kan reageren. Hiermee zijn we al gestart, in het programma Gezonde Leefomgeving werken we uit hoe we dit voor de langere termijn willen inrichten. Uitgangspunt is dat bedrijven zelf verantwoordelijk blijven voor eigen metingen. Met de metingen die vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincie worden de metingen van bedrijven beter navolgbaar en toetsbaar. Daarbij geldt dat we een prioritering zullen moeten aanbrengen in de uitvoering op basis van het provinciaal belang. De prioritering werken we ook uit in het programma Gezonde Leefomgeving.

Lokale inzichten en bronanalyse als instrument voor (hinder)beleid

Het verkrijgen van gedetailleerde, lokale inzichten in de effecten van specifieke bronnen op de leefomgeving en op het ontstaan van hinder is essentieel voor het formuleren van beleid. Projecten zoals 'Hollandse Luchten', 'GeluidsLandschap Instant Monitoring Infrastructuur (GLIMI)' en 'GeurInzicht' (eNose-netwerk) spelen hierbij een belangrijke rol. 'Hollandse Luchten' is een initiatief waarbij inwoners van Noord-Holland zelf de luchtkwaliteit meten met betaalbare sensoren. Dat leidt tot een beter begrip van lokale luchtkwaliteitsproblemen en dit kan bijdragen aan een verminderde hinderervaring. GLIMI richt zich op het onderzoeken van geluidniveaus in combinatie met geluidbeleving rondom industriële complexen, zoals Tata Steel en langs verkeerswegen. Projecten zoals GLIMI kunnen als instrument fungeren in ons hinderbeleid. Daarnaast geven overlastmeldingen ontvangen door de Omgevingsdienst NZKG, Ipsos peiling en de gezondheidsmonitor van de GGD'en ons een beeld van de hinder, de zorgen die leven en de wijze waarop de leefomgeving wordt ervaren.

Inzet op innovatieve methoden

Door te experimenteren met nieuwe meetmethoden en het verder ontwikkelen van innovatieve instrumenten verkrijgen we nieuwe inzichten. Deze helpen ons om complexe opgaven beter in beeld te brengen en om beleid effectiever uit te voeren. Innovatieve instrumenten kunnen zowel technische meetapparatuur zijn als participatieve methoden, waarbij bewoners en belanghebbenden actief meewerken aan onderzoek en metingen.

Inbedding in de beleidscyclus

Het moet duidelijk zijn waar inzichten bijdragen in onze beleidscyclus. Onderzoeksresultaten of aanbevelingen op basis van onderzoek dienen een bijdrage te leveren aan een of meerdere onderdelen van het beleid van een gezonde leefomgeving. Denk aan beleidsontwikkeling-, uitvoering- en evaluatie van het beleid. Dit versterkt het vermogen om adequaat te handelen, te communiceren en vergoot dus het handelingsperspectief.

Doorlopende monitoring en evaluatie

Door te werken binnen een beleidscyclus evalueren we onze processen en passen we onze werkmethoden en uitvoeringskaders aan op basis van nieuwe inzichten en technologische ontwikkelingen. We monitoren ontwikkelingen en trends in relatie tot onze doelen (milieucomponenten en beleidsambities) van dit beleidskader, onder andere met behulp van de Brede Basismonitor Noord-Holland.

Samen kennis opbouwen

Gezamenlijk zijn we verantwoordelijk voor een gezonde leefomgeving in Noord-Holland. Daarom is het belangrijk om, bij een complexe opgave als gezonde leefomgeving, te werken aan gezamenlijke kennisontwikkeling met medeoverheden, kennispartners, omwonenden en andere belanghebbenden. Hiermee bundelen we de expertise, voegen we meer gelaagde kennis en inzichten toe en werken we aan draagvlak. Zie kader 5.2 voor voorbeelden van samen kennis opbouwen.

5.2 Voorbeelden van samen kennis opbouwen

In de uitvoering zoeken we naar passende manieren om samenwerking in kennisopbouw te realiseren. Een voorbeeld is een citizen science gedreven onderzoeksproject zoals 'Hollandse Luchten', wat bijdraagt aan samen kennis opbouwen. Een ander voorbeeld is de onderzoeks- en ontwikkelingssamenwerking die we zijn aangegaan met marktpartijen en kennisinstellingen in opdrachten. Een ander voorbeeld is inwonersvertegenwoordiging in klankbordgroepen als onderdeel van een evaluatie of start van een onderzoek. Of het versterken van de samenwerking met kennisinstituten en marktpartijen om kennisontwikkeling te stimuleren daar waar sprake is van kennisleemte. Dit kan gaan om gebiedsontwikkeling in hoogbelaste gebieden, maar ook om het faciliteren van kennisontwikkeling voor de uitvoering van onze VTH-taken. Met deze werkwijze versterken we de effectiviteit van kennisontwikkeling en creëren we innovatieve oplossingen die bijdragen aan een duurzame samenwerking en het samen werken aan een gezonde leefomgeving.

Bijlagen

Bijlage A. Informatieblad Gezonde Leefomgeving

Bijlage B. Raakvlakken andere beleidsopgaven met gezonde leefomgeving

Bijlage C. Beleidsinstrumentarium - voorbeelden

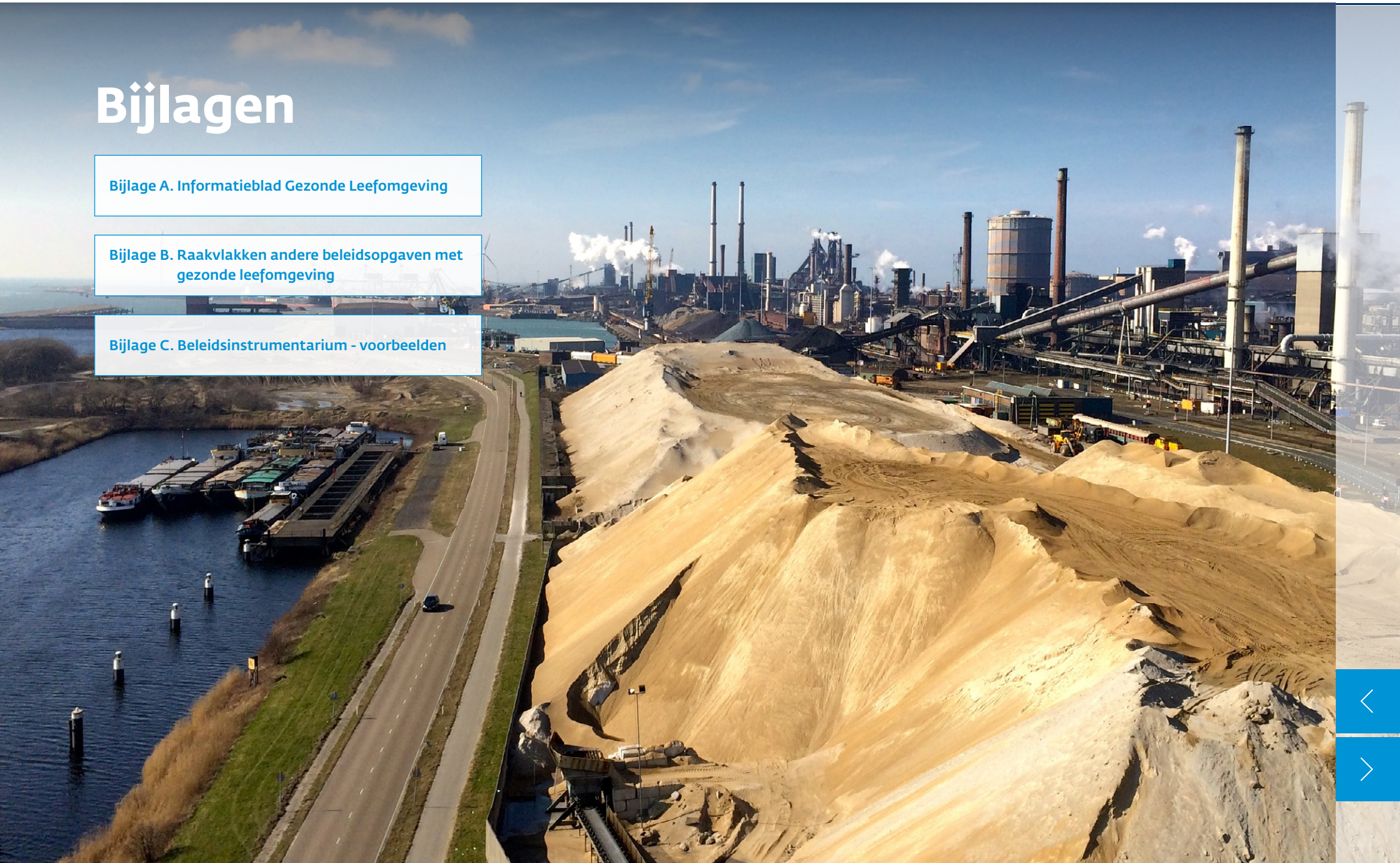

Bijlage A. Informatieblad Gezonde Leefomgeving

Doelstelling van dit informatieblad:

- Het bieden van de meest recente en relevante wetenschappelijke inzichten over de gezonde leefomgeving.
- Een wetenschappelijke onderbouwing geven om het belang van een gezonde leefomgeving te agenderen.
- Bouwen aan een gemeenschappelijk feitelijk referentiekader.

Wat is er aan de hand? Inzicht in de gezonde leefomgeving: stand van zaken Milieugerelateerde ziektelast en belang van een gezonde leefomgeving (RIVM, 2003)

Onderzoek laat zien dat milieufactoren in een leefomgeving een grote invloed hebben op de gezondheid van omwonenden[12]. Luchtverontreiniging levert de grootste bijdrage aan de milieugerelateerde ziektelast, gevolgd door geluid. De hoogste milieugerelateerde ziektelast treedt op in de Randstad, vooral in de grote steden. Vooral de cumulatieve milieugerelateerde ziektelast (het gecombineerde effect van afzonderlijke omgevingsfactoren) kan lokaal een groot probleem zijn. Zie figuur A.1 voor een beeld van de gestapelde milieugezondheidsrisico's van luchtkwaliteit en geluidhinder.

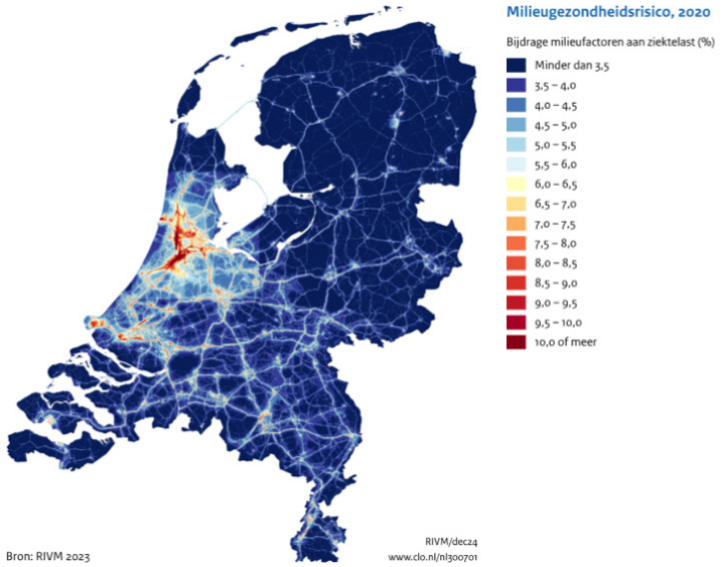

Figuur A.1 Milieugezondheidsrisico's voor luchtkwaliteit en geluid (Bron: RIVM).

Impact van luchtkwaliteit op gezondheid (Gezondheidsraad, 2018)

De Gezondheidsraad geeft in een advies uit 2018 aan dat luchtverontreiniging een belangrijke bijdrage levert aan ziekte en sterfte. Na roken, behoort luchtverontreiniging tot een van de belangrijkste risicofactoren, in dezelfde orde van grootte als overgewicht en weinig lichamelijke activiteit. De lucht is een stuk schoner geworden, maar er is nog aanzienlijke gezondheidswinst te behalen. De Gezondheidsraad adviseert de (Rijks) overheid dan ook om hiernaar te handelen. Mede naar aanleiding van het advies van de Gezondheidsraad is in 2020 het Schone lucht akkoord (SLA) opgesteld tussen het Rijk, alle provincies en tientallen gemeenten. Het SLA is een bestuurlijk akkoord, dat loopt tot 2030, en richt zich op een betere luchtkwaliteit en een afname van gezondheidsschade door luchtverontreiniging. Zie figuur A.2, met een overzicht van de doelen uit het SLA. Gezondheidswinst door schonere lucht | Advies | Gezondheidsraad

Figuur A.2 Overzicht van doelen uit het SLA (Bron: Home - Schone lucht akkoord).

Impact ultrafijnstof op gezondheid (RIVM, 2022)

Het RIVM heeft onderzocht wat het effect is van ultrafijnstof (UFS) op de gezondheid van omwonenden rondom Schiphol. De conclusies zijn dat blootstelling aan UFS van vliegtuigen rond Schiphol mogelijk kan leiden tot nadelige effecten op het hart- en vaatstelstel en de ontwikkeling van het ongeboren kind. Bestaande aandoeningen aan de luchtwegen kunnen door korte blootstelling tijdelijk verergeren. Inmiddels is het RIVM ook gestart

met het opzetten van een landelijk meetprogramma voor UFS. Nederland is hiermee het eerste land in Europa dat dit doet. Zie ook de studie naar: gezondheidseffecten van ultrafijn stof van vliegverkeer rond Schiphol. Ook in de IJmondregio heeft het RIVM in het verleden gekeken naar de concentraties ultrafijnstof. Zie: Vragen en antwoorden ultrafijnstof in de IJmond | RIVM.

Impact van geluid op gezondheid (RIVM en GGD, doorlopend)

Verkeer over onze provinciale wegen kan hinder veroorzaken bij omwonenden. Industriële activiteiten van bedrijven onder bevoegd gezag van de provincie produceren diverse geluiden die ook hinder kunnen veroorzaken, denk aan continue en kortstondige (piek) geluiden, bestaande uit bromtonen, tonale geluiden en laagfrequente geluiden. Deze geluidhinder van verkeer en industrie kan leiden tot gezondheidsschade, onder andere door stress en slaapverstoring. Meer informatie over de relatie geluidoverlast en gezondheid is te vinden de website van het RIVM Gezondheidseffecten van geluid en de GGD Omgevingsgeluid en gezondheid.

Onderzoek over slaapverstoring en hinder (RIVM, 2003)

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) wil weten hoe bewoners in heel Nederland hun woonomgeving beleven. Het RIVM onderzoekt dat sinds 2016 samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Sinds 2019 wordt dit onderzoek jaarlijks uitgevoerd. Het RIVM heeft hierbij onder andere onderzocht hoe bewoners geluid, trillingen, geur, licht en veiligheid in de woonomgeving ervaren. Via deze link kunt u het rapport inzien.

Directe relatie uitstoot industrie en effect op gezondheid (RIVM, 2023)

In 2023 is een directe relatie (in een *proof of concept*) aangetoond tussen de uitstoot van de industrie (in dit geval Tata Steel) en de gezondheid van omwonenden in de IJmond. Dit onderzoek toont een opeenstapeling van effecten van luchtverontreiniging, hinder (geur, geluid, grof stof), zeer zorgwekkende stoffen, zware metalen (lood) en PAKs (BaP). Zie ook: Rapport Bijdrage-van-tata-steel-nederland-aan-gezondheidsrisicos-van-omwonenden-en-kwaliteit.

Gezondheid rondom staalindustrie (Expertgroep Gezondheid IJmond, 2024)

De Expertgroep is in het najaar van 2023 ingesteld door het Rijk om te adviseren over de effecten van Tata Steel Nederland op de gezondheid van omwonenden. Dit naar aanleiding van de plannen om de fabriek in IJmond te vernieuwen en te vergroenen. Inmiddels heeft de Expertgroep twee adviezen uitgebracht: Advies 1 en Advies 2. De Expertgroep bevestigt de observaties van het RIVM van de gezondheidsimpact van de staalindustrie op omwonenden in de IJmond, en bevestigt de conclusie dat luchtkwaliteit en hinder van geur, geluid en stof belangrijke veroorzakers zijn van gezondheidsschade. Daarbij geeft het advies van de Expertgroep aan dat de gezondheidsimpact een onderschatting is, gezien de historische belasting van zeer zorgwekkende stoffen, de cumulatie van blootstelling en hinder, en het feit dat niet alle stoffen en alle vormen van hinder zijn meegenomen in de impactstudie van het RIVM. Ook stipt het advies een aantal punten aan die meer aandacht verdienen in het beoordelen van de impact op de gezondheid, omdat zij een groter effect hebben dan waarmee eerder rekening werd gehouden. Dit geldt bijvoorbeeld voor ultrafijnstof, geluid en dioxines.

Impact van leefomgeving op gezondheid in metropoolregio (RIVM, 2021)

Het onderzoek is een verkennende analyse van het RIVM en geeft een blik op de situatie van de leefomgeving en gezondheid in de MRA. Met deze schets is inzichtelijk gemaakt waar welke aspecten van de leefomgeving in relatie tot gezondheid stapelen. Het RIVM heeft deze analyse uitgevoerd met behulp van experts van het RIVM en betrokken GGD-en, provincies en gemeenten. Zie figuur A.3 voor een beeld van deze gebieden. De inzichten die zijn verkregen uit het onderzoek worden gebruikt voor de verstedelijkingstrategie MRA en verschillende NOVEX-trajecten. Meer informatie is beschikbaar via de volgende link: Blik op leefomgeving en gezondheid voor de verstedelijkingstrategie Metropoolregio Amsterdam vanuit beschikbare data en trends. | RIVM.

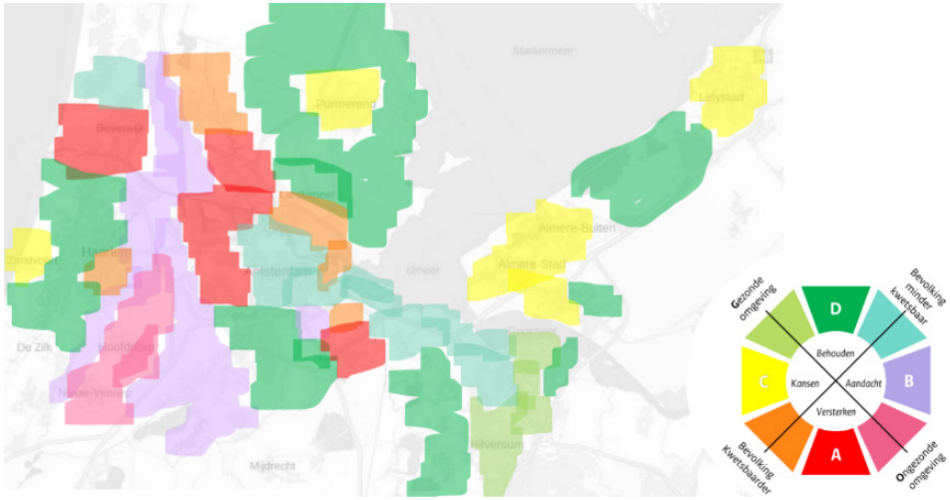

Figuur A.3 Schets gezondheid en leefomgeving MRA (Bron: RIVM, 2021, Eindverslag Verstedelijking Metropoolregio Amsterdam en Gezondheid).

Gezonde leefomgeving en kwetsbaarheid Noord-Holland Noord: een ruimtelijke analyse (RIVM, 2024)

De provincie Noord-Holland heeft een ruimtelijke analyse laten maken van de gezonde leefomgeving in de regio Noord-Holland Noord. Om dit te ondersteunen, heeft de provincie het brede spectrum van een gezonde leefomgeving in kaart gebracht. De analyse is in opdracht van de provincie Noord-Holland uitgevoerd door het RIVM, samen met de provincie en GGD Hollands Noorden en de regio's, onder andere met gemeenten, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de Veiligheidsregio NHN en de Omgevingsdienst NHN. De analyse beschrijft de combinatie van bedreigende en bevorderende omgevingsindicatoren en indicatoren van de kwetsbaarheid van de bevolking in Noord-Holland Noord. In het rapport worden onder andere samengestelde kaarten getoond die de stapeling van de (on)gezonde leefomgeving en kwetsbaarheid inzichtelijk maakt en er wordt per regio een ruimtelijke analyse beschreven. De verkregen inzichten vormen een basis om een gezonde leefomgeving als gelijkwaardig belang mee te nemen bij ruimtelijke afwegingen in Noord-Holland Noord. Voor meer informatie zie de ruimtelijke analyse.

Gezonde leefomgeving in data (TNO en RIVM, doorlopend)

TNO en het RIVM hebben samen een universele indicatorenset ontwikkeld om een gezonde leefomgeving te meten, te monitoren en te verbeteren. Er zijn twaalf doelen voor een gezonde leefomgeving vastgesteld. Onder elk van deze doelen vallen thema's en daaraan gekoppelde indicatoren. Onder de doelstelling 'Gezonde Fysieke Leefomgeving' vallen bijvoorbeeld thema's als geluid en luchtkwaliteit. Als indicator voor luchtkwaliteit kan dan vervolgens gekozen worden voor blootstellingsgemiddelde (buurt)fijnstof. In totaal zijn er zo'n dertig indicatoren voor een gezonde leefomgeving benoemd. Voor meer informatie zie Universele indicatorenset voor een gezonde leefomgeving.

Infographic over luchtverontreiniging – EU (2024)

De EU heeft een infographic gepresenteerd over luchtverontreiniging in de EU. De infographic is gemaakt vanwege de aanscherping van de EU-richtlijn voor luchtkwaliteit. Het geeft een beeld van bronnen, de gevaarlijkste componenten, (lichamelijke) effecten en gevolgen van luchtverontreiniging binnen de EU en ook een overzicht van steden met de hoogste blootstelling. Voor meer informatie zie Luchtverontreiniging in de EU: feiten en cijfers - Consilium (europa.eu).

Wat is van invloed? Waardoor is de leefomgeving niet gezond?

Normen zijn onvoldoende gebaseerd op gezondheid (Gezondheidsraad, 2016)

In 2016 al adviseerde de Gezondheidsraad om gezondheid mee te wegen in omgevingsbeleid. Dit om de ziektelast veroorzaakt door milieufactoren verder terug te dringen. Daarvoor is het nodig om in de regelgeving striktere normen op te nemen die gebaseerd zijn op gezondheidskundige advieswaarden. Zie: Meewegen van gezondheid in omgevingsbeleid | Gezondheidsraad.

Kwaliteit van de ruimtelijke ordening, onvoldoende spreiding van de voorzieningen (PBL, 2023)

De gezondheidsverschillen tussen laag- en hoogopgeleiden mensen in Nederland zijn groot en hardnekkig. Binnen het beleid om hier iets aan te doen is er nog te weinig aandacht voor voldoende woningaanbod op de juiste plek en onvoldoende spreiding van voorzieningen. Zie: Gezondheidsachterstanden: kijk ook eens naar de ruimtelijke uitsortering van mensen en voorzieningen | Planbureau voor de Leefomgeving (pbl.nl).

Ook bij wonen, onderwijs en arbeid focus op gezondheid (SER, 2023)

De SER roept het komende kabinet op om snel werk te maken van gezondheidsbevordering en sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen. De SER adviseert het beleid vooral te richten op het wegnemen van maatschappelijke oorzaken van gezondheidsrisico's en op het verbeteren van de gezondheid van iedereen, met extra aandacht voor mensen in een kwetsbare positie. Zie ook dit rapport Gezond opgroeien, wonen en werken.

Wat kunnen we doen om de leefomgeving gezonder te maken?

Gezonde leefomgeving concreter maken (Gezondheidsraad, 2022)

Vaak wordt in de praktijk alleen uitgegaan van wat wettelijk is toegestaan. Het doel van gezondheidsbescherming kan daardoor buiten beeld raken. Bij de toepassing van normen om de blootstelling aan schadelijke stoffen te beperken, kan de overheid duidelijker sturen op gezondheidswinst. De Gezondheidsraad adviseert daarom om een afwegingskader te ontwikkelen, waarmee gezondheid expliciet en op gelijkwaardig niveau kan worden afgewogen tegen andere omgevingsdoelen. Zie: Kansen voor gezondheidswinst in omgevingsbeleid | Milieu | Gezondheidsraad.

De normen baseren op gezondheid, meer gebruik van U&H instrumentarium, meer kennis, en beter luisteren (OvV, 2023)

De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft onderzoek gedaan naar de wijze waarop burgers in Nederland worden beschermd tegen de risico's van soms jarenlange industriële uitstoot. Blootstelling aan industriële stoffen kan schade veroorzaken aan de gezondheid. De OvV concludeert dat de gezondheid van omwonenden van industrie betere bescherming verdient door bedrijven, lokale overheden en omgevingsdiensten. Lokale overheden en omgevingsdiensten gebruiken niet alle beschikbare middelen om de uitstoot van de industrie te verminderen en bedrijven te houden aan bestaande normen en regelgeving. Ook toetsen zij gezondheidsrisico's niet systematisch en hebben zij niet altijd een compleet beeld van de uitstoot. Zie: Industrie en Omwonenden - ovv (onderzoeksraad.nl).

Bijlage B. Raakvlakken andere beleidsopgaven met gezonde leefomgeving

Inleiding

Het beleidskader Gezonde Leefomgeving heeft als doel om het belang van een gezonde leefomgeving volwaardig te laten meewegen in het handelen van de provincie binnen het fysieke domein. Het beleidskader richt zich hierbij op het beschermen en verbeteren van de gezonde en veilige fysieke leefomgeving. In het bijzonder op het verminderen van schadelijke uitstoot naar lucht, water en bodem en het verminderen van hinder van geur, geluid en (grof)stof.

De provincie kan werken aan het beschermen en verbeteren van een gezonde leefomgeving, omdat zij bevoegd gezag is voor grote industriële bedrijven en regionale luchthavens en beheerder van een deel van de infrastructuur zoals (vaar)wegen. Daarnaast kan de provincie vanuit haar rol als ruimtelijk ordenaar invloed uitoefenen op belangrijke maatschappelijke transities, zoals: energietransitie, circulaire economie, verduurzaming van de agrarische sector, de woningbouwopgave en klimaatadaptatie.

Vanuit verschillende beleidsvelden dragen we als provincie bij aan een gezonde leefomgeving. De samenhang van de gezonde leefomgeving met deze beleidsvelden is belangrijk. Beleid op het gebied van gezonde leefomgeving kan implicaties hebben binnen andere beleidsvelden, maar dat geldt ook andersom. Wat doen we in de andere beleidsvelden al aan de bescherming en bevordering van de gezonde leefomgeving?

Voor de volgende beleidsvelden is het raakvlak met de gezonde leefomgeving hieronder in beeld gebracht: economie, circulaire economie, secundaire bouwstoffen, stortplaatsen, wonen, landbouw, gewasbescherming, natuur en groen kapitaal, mobiliteit en luchtvaart. Genoemde beleidsvelden zijn in beeld gebracht vanwege politieke vragen, interne werkateliers die in het teken stonden van de beleidsontwikkeling gezonde leefomgeving en het in kaart brengen van de koppelkansen in de uitwerking. Vanuit meerdere beleidsopgaven wordt een bijdrage geleverd aan een gezonde leefomgeving, zowel aan gezondheidsbevordering, zoals sociale aspecten en bewegen, als aan gezondheidsbescherming. Veel beleid is nog in conceptfase en dus nog niet bestuurlijk vastgesteld.

Gezonde leefomgeving binnen verschillende beleidsvelden

Economie

Vanuit economie wordt gewerkt aan een toekomstbeeld economie. Meerdere schaarsten zoals gebrek aan ruimte, milieuruimte, energievoorziening, arbeidscapaciteit en drinkwater, leiden ertoe dat de provincie begonnen is met het verkennen van beleid voor economie[13]. De schaarste in de ruimte bijvoorbeeld maakt dat de provincie bij sommige ruimtelijke ontwikkelingen wellicht een belangenafweging moet maken tussen verschillende beleidsopgaven, zoals duurzame economie en woningbouw. Daarbij kunnen er strategische belangen zijn om bepaalde industrieën of andere economische activiteiten in onze regio te huisvesten (net zoals die bijvoorbeeld ook op Europese schaal spelen). Voor het toekomstbeeld economie wordt gezocht naar een balans tussen economische toegevoegde meerwaarde en het beroep wat economische activiteiten doen op de verschillende schaarsten. Het toekomstbeeld kan worden gebruikt om een toekomstvisie op de economie te maken, die vervolgens een plek krijgt in de omgevingsvisie.

Circulaire economie

De provincie Noord-Holland streeft naar een circulaire economie in 2050. Dit is vastgelegd in het Ontwikkelperspectief Circulaire Economie, het provinciale beleidskader. In de Uitvoeringsagenda Duurzame en Circulaire Economie is benoemd hoe de provincie hiernaartoe werkt[14]. In een circulaire economie is het grondstoffenverbruik sterk verminderd, worden er zoveel mogelijk hernieuwbare grondstoffen gebruikt en wordt afval zoveel mogelijk voorkomen. Circulaire economie heeft milieuruimte nodig, omdat het schadelijke en hinderlijke uitstoot naar de omgeving met zich mee kan brengen.

Het realiseren van een circulaire economie en een gezonde leefomgeving zijn twee samenhangende opgaven die integraal moeten worden aangepakt. De transitie naar een circulaire economie kan bijdragen aan een schonere leefomgeving: door het verminderen van het primaire grondstoffengebruik en de schadelijke effecten die gepaard gaan met de winning en verwerking hiervan, door afval te voorkomen en door zo mogelijk (zeer) op den duur het gebruik van zeer zorgwekkende stoffen tot nul terug te dringen. De circulaire economie kan echter ook gepaard gaan met risico's voor de kwaliteit van de leefomgeving. Een toename van recyclingactiviteiten in Nederland kan bijdragen aan een schonere

13 Economisch beleid Noord-Holland

14 Uitvoeringsagenda duurzame en circulaire economie 2025-2028.pdf

leefomgeving in landen waar de grondstoffen worden gewonnen, maar tegelijk leiden tot meer uitstoot en hinder in Noord-Holland. Kortom, een circulaire economie is niet altijd of vanzelf gezond en veilig voor mens en milieu. Alleen door de samenhang te borgen en integrale afwegingen te maken, kan de provincie haar ambities waarmaken op beide terreinen.

Secundaire bouwstoffen

Zoals genoemd in Hoofdstuk 2, zijn secundaire bouwstoffen materialen die overblijven na productieprocessen. Het doel van secundaire bouwstoffen is het verminderen van grondstoffengebruik, het beperken van afvalstromen, het verlagen van milieubelasting en CO_2-uitstoot. Ze leveren daarmee een bijdrage aan een transitie naar een circulaire economie.

De huidige regelgeving voor het op de markt brengen én toepassen van secundaire bouwstoffen op of in de bodem is gericht op het voorkomen van milieuschade. De bouwstof moet voldoen aan de milieukwaliteitseisen, zoals opgenomen in de Regeling Bodemkwaliteit 2022. Het toepassen van bouwstoffen is geregeld in het Besluit activiteiten leefomgeving. In deze regelgeving zijn voorschriften (en de zorgplicht) opgenomen die bedrijven in acht moeten nemen: de producent die de secundaire bouwstof op de markt wil brengen, is ervoor verantwoordelijk dat eerst is onderzocht en aangetoond dat de bouwstof voldoet aan de milieukwaliteitseisen (samenstelling en uitloging).

Het is de vraag of secundaire bouwstoffen verantwoord kunnen worden toegepast, zonder milieu- en gezondheidsschade. De discussie hierover spitst zich momenteel vooral toe op de toepassing van staalslakken. Het Rijk heeft het initiatief genomen om meer duidelijkheid te verschaffen over het systeem dat nodig is om secundaire bouwstoffen, en staalslakken in het bijzonder, verantwoord toe te passen. Zij is voornemens om een beleidskader voor de hele keten van secundaire bouwstoffen te ontwikkelen. Producenten dienen dan hun verantwoordelijkheid te nemen voor de kwaliteit van het materiaal. Er moet goed geregistreerd worden waar secundaire bouwstoffen worden toegepast en de toezichthouders moeten in staat worden gesteld hun rol te vervullen. We verwachten dat er in 2026 hierover meer duidelijkheid komt. Ook zal het Rijk naar verwachting in 2026 meer duidelijkheid geven over staalslakken in het bijzonder. Op dit moment geldt een tijdelijke noodregeling voor toepassingen van staalslakken op locaties waar direct contact mogelijk is of voor grootschalig gebruik. Voor andere toepassingen op land geldt een vergunningsplicht om veilig gebruik te garanderen.

Stortplaatsen

Een stortplaats kan invloed hebben op zowel de leefomgeving als de directe omgeving van bewoners. Stoffen uit het afval kunnen de kwaliteit van de bodem en het grondwater aantasten. Daarnaast kunnen omwonenden hinder ervaren. Bijvoorbeeld door geur, geluid, stof en gassen die tijdens het beheer van de stortplaats vrijkomen. Deze effecten verschillen per locatie en hangen sterk af van de wijze waarop de stortplaats wordt beheerd en welke maatregelen zijn genomen om overlast te beperken. Daar waar wij bevoegd gezag zijn van een stortplaats, dragen we er zorg voor dat de activiteiten plaatsvinden volgens de landelijke wet- en regelgeving. In Noord-Holland zijn drie operationele locaties waar nog kan worden gestort: stortplaats Wieringermeer (Middenmeer), stortplaats Sortiva (Alkmaar) en baggerstortplaats Amerikahaven (Amsterdam, onder water). Vijf locaties zijn gesloten, maar vallen nog onder provinciale nazorg: baggerstortplaats De Poel (Zaandam), baggerstortplaats Insteekhaven (Den Helder), stortplaats Schoteroog (Haarlem), stortplaats Hollandse Brug (Naarden) en stortplaats Nauerna (Assendelft).

Vanuit het beleidskader Gezonde Leefomgeving zien we erop toe dat de bodem, het grondwater en de leefomgeving, in relatie tot stortplaatsen, goed worden beschermd. Daarnaast vinden we het belangrijk dat de eigenaar van de stortplaats (of gesloten stortplaats), het bevoegd gezag en omwonenden in goed contact staan met elkaar. Dit beleidskader doet nadrukkelijk géén uitspraken over de rol van stortplaatsen in de transitie naar een circulaire economie en over duurzaam stortbeheer.

We hebben het voornemen om een bredere beleidsvisie te ontwikkelen voor stortplaatsen, die al deze facetten omvat. De onderbouwing van deze beleidsvisie wordt gevoed door een recente evaluatie van de verbonden partijen, die in november van 2025 door Gedeputeerde Staten is behandeld. Een van deze verbonden partijen is N.V. Afvalzorg. N.V. Afvalzorg draagt zorg voor de opslag, recycling en het storten van afval. Ook is dit bedrijf gespecialiseerd in de nazorg van verontreinigde locaties en in het ontwikkelen van gesloten stortlocaties tot veilige, nieuwe (recreatieve) bestemmingen. Zij zetten zich in om innovatieve technieken te ontwikkelen om afval nuttig toe te passen. De beleidsvisie stortplaatsen moet ervoor zorgen dat we inhoudelijk kunnen sturen op de strategie van N.V. Afvalzorg, voor zover dit past bij in onze rol van aandeelhouder.

Wonen

Een belangrijke doelstelling van de provincie Noord-Holland voor de komende jaren is het snel terugdringen van de woningnood, mét aandacht voor een gezonde leefomgeving. Samen met onze woningbouwpartners, waaronder het Rijk, gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen en waterschappen, zetten wij ons actief in om veel meer woningen te helpen bouwen. We maken afspraken over voldoende plancapaciteit, bouwlocaties, betaalbare huizen en voldoende woningen voor ouderen (nultredenwoningen, geclusterde woonvormen en verpleegzorgplekken), zodat ruimte ontstaat voor doorstroming. Waar dat haalbaar is, richten we ons op woningen met een toekomstbestendige kwaliteit in een groene en gezonde leefomgeving. Dat doen we door hierover met gemeenten afspraken te maken over aantallen woningen en hen hulp te bieden bij de realisatie. Daarnaast zien we toe op een evenwichtige verdeling van de huisvesting van aandachtgroepen en vragen we aandacht voor jongeren en starters.

Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen zou het belang gezonde leefomgeving meegewogen moeten worden. Bij ontwikkelingen die al definitief zijn, zoals vastgelegd in de Woondeal, is er mogelijk nog invloed vanuit de beleidsopgave Wonen op de uitvoering en het gebruik van materialen. Er is een Actieagenda Wonen waarin een gezonde leefomgeving genoemd wordt[15]. Ook het toekomstbestendig bouwen is opgenomen in deze Actieagenda.

Landbouw

Landbouw en landbouwgronden vervullen in Noord-Holland meerdere functies. Ze zorgen voor de productie van voedsel, grondstoffen en sierteeltproducten, leveren ecosysteemdiensten zoals klimaatadaptatie en CO_2-vastlegging in de bodem. Daarnaast versterken ze de leefbaarheid van gebieden door hun sociaal-culturele betekenis, bijdrage aan het verdienvermogen en werkgelegenheid, en behoud van landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Landbouw is ook een belangrijk onderdeel voor een transitie naar een gezond, eerlijk en duurzaam voedselsysteem. Daarmee heeft landbouw impact op doelstellingen die we hebben voor milieu, klimaat, water en natuur, en ook voor gezondheid. Daarbij legt landbouw relatief gezien veel beslag op de ruimte, en zorgt voor uitstoot van meststoffen zoals stikstof en gewasbeschermingsmiddelen.

Verder zijn er raakvlakken met een gezonde leefomgeving, vanwege risico's met zogeheten zoönosen vanuit de landbouw. Zoals de afweging tussen het bouwen van een woonwijk naast een geitenhouderij en de gezondheidsrisico's vanwege de emissie van schadelijke bacteriën.

15 Document Noord-Holland - Actieagenda wonen en woningbouwversnelling 2024-2028

Verduurzaming van de landbouw draagt bij aan een gezonde leefomgeving. Verduurzaming kan zorgen voor minder emissie van bijvoorbeeld stikstof en zorgen voor verminderd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door natuurinclusieve landbouw. Agrarisch natuurbeheer is ook een actueel thema. Dit kan de biodiversiteit ten goede komen, wat weer een positief effect kan hebben op de leefomgeving.

Water

Voor het verminderen van de schadelijke uitstoot naar water, zoals via indirecte lozingen, vanuit de bronnen waarvoor de provincie bevoegd gezag is, dragen we bij aan het zo snel mogelijk voldoen aan de Kaderrichtlijn Water binnen Noord-Holland (uiterlijk in 2027). De provincie heeft een directe wettelijke taak om de waterkwaliteit van grondwaterbeschermingsgebieden, oppervlaktewaterlichamen en Natura2000-gebieden te beschermen. Vanuit deze taak hebben GS reeds besloten de mogelijkheid te onderzoeken om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te beperken[16]. Deze verkenning richt zich op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijheid van grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000, niet specifiek op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in nabijheid van omwonenden.

Natuur en groen kapitaal

Natuur biedt de basis voor heel veel 'diensten'. Voldoende natuur kan bijdragen aan een verbetering van de milieukwaliteit, doordat natuur fungeert als een filter voor water en lucht. Andersom heeft de natuur een goede milieukwaliteit nodig om te kunnen floreren. De verstorende werking van de hoge stikstofuitstoot is op dit moment een bekend probleem. Door het verminderen van de schadelijke uitstoot naar de bodem vanuit de bronnen waarvoor de provincie bevoegd gezag is, dragen we bij aan het zo snel mogelijk voldoen aan de landelijke wet- en regelgeving voor stikstofdepositie. Daarnaast willen we zo snel mogelijk de bodemverontreinigingsproblematiek beheersen (uiterlijk in 2030). De provincie zet zich in voor het afmaken van het zogenaamde Natuurnetwerk Nederland als basis voor een gezonde leefomgeving voor plant, dier en mens. De provincie doet dit op basis van het Programma Landelijk Gebied (PLG)[17].

De provinciale aanpak Groen Kapitaal richt zich op het versterken van biodiversiteit in Noord-Holland door de komst van meer slimme natuurcombinaties te bevorderen[18]. Het is een netwerkplatform dat groene projecten en initiatieven aanjaagt en verbindt in de hele provincie. Een van de pijlers van de aanpak Groen Kapitaal is een groene, gezonde leefomgeving. Groen Kapitaal en de initiateven die zich daar melden, richten zich vooral

16 Gedeputeerde Staten willen waterkwaliteit verbeteren
17 Programma Landelijk Gebied (PLG/PPLG) Noord-Holland
18 Groen Kapitaal

op het gezondheidsbevorderende karakter van natuur. Natuur draagt op verschillende manieren bij aan een betere gezondheid, zoals alleen al het kijken naar natuur helpt om te ontspannen, en het stimuleren van ontmoeten en bewegen. De rust in de natuur of in parken of binnentuinen of zelfs op bedrijventerreinen kan mensen laten ontsnappen aan en herstellen van milieuverstoring.

Mobiliteit

In Noord-Holland ervaren naar schatting 17.100 inwoners ernstige geluidhinder door provinciale wegen. Het doel is om dit aantal in 2050 met de helft terug te dringen, omdat geluidhinder grote gevolgen kan hebben voor de gezondheid, zoals slaapproblemen en een verhoogd risico op hart- en vaatziekten. In het besef dat niet alle hinder kan worden voorkomen, zet de provincie concrete stappen om deze in elk geval te beperken.

In het Perspectief Mobiliteit wordt ingezet op slimmere, gezondere, duurzamere en veiligere vervoerswijzen, beginnend met minder vervoersbewegingen. Deze inzet draagt bij aan het verminderen van luchtverontreiniging en geluidbelasting voor de omgeving. De ambities krijgen een concrete uitwerking in de Investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse Infrastructuur (iNHi) 2024-2028[19]. Hierin, en in het Integraal Meerjaren-programma Infrastructuur (iMPI), krijgen provinciale wegen met een negatieve impact op de gezonde leefomgeving een hogere prioriteit[20]. De startnotitie Gezonde Leefomgeving vormde hiervoor de basis. Dit beleidskader zal vanuit het thema gezonde leefomgeving richting geven aan de actualisatie van het Perspectief Mobiliteit en de iNHi.

De ambities van het beleidskader Gezonde Leefomgeving en de beleidsdoelen voor mobiliteit zijn sterk verbonden. Op grond van de EU-richtlijn Omgevingslawaai geldt een verplichting voor lidstaten, bestuursorganen en bevoegde gezagen om geluidhinder door wegverkeer te verminderen. Hiervoor heeft de provincie het Actieplan Geluid opgesteld. Als ambitie voor het Actieplan Geluid hebben Provinciale Staten (op 10 maart 2025) een plandrempel van 50 dB vastgesteld[21]. Die waarde geldt alleen buiten op de gevels van geluidgevoelige gebouwen, zoals woningen en verzorgingshuizen, veroorzaakt door geluid van provinciale wegen. Komt het geluid boven deze waarde, dan moet de provincie geluidmaatregelen onderzoeken.

Omdat de financiële middelen van de provincie niet onbeperkt zijn, is een instrument ontwikkeld: het doelmatigheidscriterium (DMC)[22]. Een geluidmaatregel wordt namelijk alleen uitgevoerd als deze doelmatig is: als de kosten redelijk zijn in verhouding tot de gezondheidswinst die deze maatregel oplevert. Het Actieplan Geluid kan zich zo effectief richten op het verbeteren van bestaande, ongezonde locaties. Hierbij krijgen de zwaarst belaste locaties extra aandacht, met hulp van subsidies van het Rijk.

Op locaties waar het geluid op de gevel van bijvoorbeeld woningen of scholen hoger is dan 50 decibel, wordt onderzocht welke maatregelen mogelijk zijn om het geluid terug te dringen. In Noord-Holland gaat het om 20.200 gebouwen. De provincie pakt hiervan eerst ongeveer een derde aan. Dit zijn de gebouwen langs provinciale wegen waar de komende acht jaar al werkzaamheden gepland staan, zodat maatregelen kunnen worden gecombineerd. Daarbij wordt gekeken naar de technische haalbaarheid en naar de balans tussen gezondheidswinst en kosten. Met het Actieplan Geluid verwacht de provincie de komende acht jaar te investeren in stiller asfalt op 51 kilometer provinciale weg, veertien kilometer geluidschermen en snelheidsverlaging op anderhalve kilometer weg (N521 en N248). Wanneer de provincie op een locatie daadwerkelijk aan de slag gaat, wordt samen met de omgeving bepaald welke maatregelen worden toegepast en hoe deze eruit komen te zien.

Zoals genoemd in Hoofdstuk 2, stelt de provincie ook geluidproductieplafonds (gpp's) vast voor provinciale wegen en werkt plannen uit voor geluidsanering. Met de gpp's krijgt de provincie een instrument waarmee wordt voorkomen dat geluid door wegverkeer ongeremd kan toenemen. Voor de provinciale wegen stelt de provincie geluidbelasting-kaarten op[23]. In het kader van ontwerp Actieplan Geluid is de geluidsbelastingkaart 2021 geactualiseerd. Deze is te bekijken via de digitale kaart die hoort bij het ontwerp Actieplan Geluid[24]. Verder draagt de provincie met innovatie zoals Smart Mobility[25] bij aan het reduceren van uitstoot vanuit mobiliteit wat bijdraagt aan minder luchtverontreiniging en minder geluidsoverlast.

19 Rapport investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028.pdf

20 Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur iMPI 2026-2033 (A-agenda Ruimte 06-10-2025) Noord-Holland

21 Actieplan Geluid 2025-2029. Effectief en Realistisch Noord-Holland

22 Zie: Besluitenlijst GS-vergadering 2 september 2025

23 Voor de kaart uit 2021 zie: Geluidsbelastingkaart provinciale wegen

24 Actieplan geluid 2025-2029

25 Over Smart Mobility

Luchtvaart

Regionale luchtvaart kenmerkt zich met name door uitstoot van geluid en stoffen die slecht zijn voor de luchtkwaliteit. Voor de 12 vliegvelden waarvoor de provincie bevoegd gezag is proberen wij de uitstoot van geluid en schadelijke stoffen naar de lucht zoveel mogelijk te beperken. In Noord-Holland zijn ook een grote landelijke luchthaven (Schiphol) en een militaire luchthaven (Maritiem Vliegkamp De Kooy in Den Helder) gelegen. Voor deze twee luchthavens zijn wij geen bevoegd gezag, dat is het Rijk.

Rijk en regio willen de balans herstellen tussen de economische functie van Schiphol en de negatieve gevolgen voor de leefomgeving, zoals geluidhinder en luchtverontreiniging. Dit is een kernambitie binnen de NOVEX-aanpak voor de Schipholregio. In de NOVEX-uitvoeringsagenda zijn daarom gerichte maatregelen opgenomen om de geluidbelasting van het vliegverkeer te verminderen en de luchtkwaliteit rond Schiphol te verbeteren. Deze inzet sluit aan bij de ambitie van het beleidskader voor een gezonde leefomgeving.

Bijlage C. Beleidsinstrumentarium - voorbeelden

In het beleidskader Gezonde Leefomgeving zijn al een aantal instrumenten genoemd die we kunnen inzetten om het belang van een gezonde leefomgeving volwaardig te laten meewegen, te weten de omgevingsvisie en het programma onder de Omgevingswet. Daarnaast zijn er andere generieke instrumenten die we kunnen inzetten. We lichten ze hier toe.

Gesprekspartner en medeoverheid

De verschillende overheden hebben ieder een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefomgeving. Zoals eerder genoemd in paragraaf 2.4, geldt onder de Omgevingswet in principe 'decentraal, tenzij', wat betekent dat gemeenten primair verantwoordelijk zijn voor de fysieke leefomgeving. Provincies kunnen zich inzetten voor een gezonde leefomgeving als sprake is van een provinciaal belang. Hoe dit provinciaal belang eruitziet, is aan de betreffende provincie om in te vullen. Als het provinciaal belang in het geding is (zie hoofdstuk 2), dan kunnen we verschillende instrumenten inzetten, vanuit verschillende rollen. De provincie kan sturen op een gezonde leefomgeving via interacties met provinciale partners, zoals het Rijk, gemeenten en waterschappen. Ook inwoners en bedrijven zijn op basis van de Omgevingswet verantwoordelijk voor een gezonde leefomgeving via het stelsel van de algemene zorgplicht, algemene verboden en specifieke zorgplichten.

Vanuit die rol als gesprekspartner en medeoverheid kunnen we als provincie bijvoorbeeld:

- De dialoog voeren met andere bestuursorganen en andere betrokken partijen, zoals groepen inwoners of belanghebbende organisaties.
- Vroeg aanschuiven in een gebiedsproces als actieve en meedenkende gesprekspartner op beleids- of uitvoeringsniveau (overlegtafels en co-creatie).
- Uitvoering door andere partijen stimuleren door het vrijmaken van middelen en capaciteit.
- Interactie stimuleren en faciliteren door participatie, handreikingen en afstemming en (informeel) overleg.
- Ons provinciaal netwerk beschikbaar stellen en kennis over een gezonde leefomgeving inbrengen.
- Een regierol vervullen bij gemeentegrensoverschrijdende opgaven voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving.
- Lobby voeren richting Rijk en Europa.

Ruimtelijk instrumentarium als ruimtelijk ordenaar

Om te sturen op een gezonde leefomgeving kunnen we vanuit onze rol als ruimtelijk ordenaar bijvoorbeeld:

- Sturen en bijdragen aan gebiedsanalyses en een gebiedsgerichte aanpak. Denk aan participatie in NOVEX-trajecten of kennisontwikkeling, zoals het rapport 'Gezonde Leefomgeving' en 'Kwetsbaarheden Analyse Noord-Holland Noord' voor het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord.
- Reageren op ruimtelijke ontwikkelingen met een bestuurlijke brief (zoals de brief aan de gemeente Beverwijk over ontwikkelingsplannen voor het Bazaarterrein). Overigens kan de provincie (net als iedere andere belanghebbende) een zienswijze indienen als ze het niet eens is met een ontwerp-omgevingsplan of in beroep gaan tegen een definitief omgevingsplan.

Juridisch instrumentarium als kadersteller

Als kadersteller kunnen we regels opstellen. Daarbij is de provinciale omgevingsverordening een belangrijk instrument dat de regels met een werking naar derden bij elkaar brengt. De omgevingsverordening bevat alle provinciale regels over activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. En bevat daarnaast alle regels die nodig zijn vanwege de provinciale sturing op het evenwicht tussen de functies van de leefomgeving. De omgevingsverordening kan worden gebruikt om het beleid uit de omgevingsvisie concreet met regels te borgen.

Projectbesluit – beleidsuitvoering

Daarnaast kan de provincie ook op andere manieren juridische kaders stellen met bijvoorbeeld voorschriften voor een projectbesluit. Een projectbesluit betreft een uniforme procedure voor besluitvorming over complexe projecten van het Rijk, een provincie of een waterschap. Op basis van het provinciaal beleid uit de omgevingsvisie en door instructieregels in de omgevingsverordening, kan het bij projecten verplicht worden om zo adequaat mogelijk concrete mogelijkheden voor de bevordering van gezondheid 'mee te koppelen'. Die mogelijkheden moeten wel concreet gemaakt worden. Het projectbesluit hebben we toegepast voor het faciliteren van de vergunningaanvraag voor Groen Staal van Tata Steel Nederland in de IJmond.

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland
Directie Beleid | Sector Gezonde Leefomgeving en Klimaat

Fotografie
P.1 Ruud Karstens | Bas Beentjes
P.2 Martijn Beekman | Loek Buter
P.4 Annoesjka Brohm | Loek Buter
P.6 Ruud Karstens | Michiel Wijnbergh
P.16 Ted Jansen | Martijn Beekman
P.23 Ruud Karstens | Aerovista Luchtfotografie BV
P.26 Ted Jansen | OORgineel
P.29 Joni Spaan | Port of Amsterdam
P.33 Dirk Jan van Dijk | Ingrid Kooiker
P.44 Dirk Jan van Dijk | Peter van Aalst / Red Mouse

Grafische verzorging
The Creative Hub - Canon

Haarlem, januari 2026

Participatieverslag beleidsontwikkeling gezonde leefomgeving

Opbrengsten uit het participatietraject

Opgesteld door EMMA, in opdracht van en in samenwerking met de provincie Noord-Holland
December 2025

E:M+MA.

Provincie Noord-Holland

Inhoudsopgave

Samen voor een gezonde leefomgeving 3
Participatieproces 4
Belangrijkste opbrengsten 6
Bijlagen: Deelverslagen en deelnemers 10
Bijlage 1: Opbrengsten bestuurlijke lunches 11
Bijlage 2: Samenvatting deelverslag Regie op de Ruimte 12
Bijlage 3: Deelverslag werkateliers 13
Bijlage 4: Excursie 23
Bijlage 5: Deelverslag Symposium gezonde leefomgeving 30
Bijlage 6: Deelnemende partijen 46

Samen voor een gezonde leefomgeving

Noord-Holland is een veelzijdige provincie waar mensen wonen, werken, leven en recreëren - met elkaar en naast elkaar. Op sommige plekken staat de kwaliteit van de leefomgeving echter onder druk. Dat komt onder meer doordat het belang van een gezonde leefomgeving in ruimtelijke besluiten nog niet altijd als vanzelfsprekend wordt meegewogen. De provincie Noord-Holland wil hier verandering in brengen en maakt een gezonde en veilige fysieke leefomgeving tot een volwaardig uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De provincie werkt daarom aan het opstellen van een beleidskader Gezonde Leefomgeving. Hierin formuleert zij ambities om de gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen in ruimtelijke keuzes. Daarbij richt de provincie zich op gezondheidsbescherming: het beperken van blootstelling van mensen aan schadelijke stoffen en hinder in de fysieke leefomgeving. Voldoen aan wettelijke normen, bijvoorbeeld voor geluid en luchtkwaliteit, blijft de basis. Tegelijkertijd is het voldoen aan de normen op zichzelf nog geen garantie voor een gezonde leefomgeving. Met het beleidskader Gezonde Leefomgeving wil de provincie effectief bijdragen aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving voor alle Noord-Hollanders.

Een gezonde leefomgeving is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Dit vraagt om samenwerking en afstemming tussen onder meer overheid, bedrijven, kennisinstellingen en bewoners. Ambities voor beleid moeten worden vertaald naar de praktijk, besproken en gewogen, en aansluiten bij de dagelijkse realiteit. Tijdens de totstandkoming van dit beleidskader heeft de provincie daarom de afgelopen maanden op verschillende manieren kennis, ervaring en ideeën opgehaald bij professionele belanghebbenden: overheid, bedrijfsleven, kennisorganisaties, brancheverenigingen en vertegenwoordigers van bewonersorganisaties. Verspreid over verschillende bijeenkomsten en momenten hebben meer dan 300 mensen, afkomstig uit circa 120 organisaties uit de regio én daarbuiten, hun perspectieven gedeeld met elkaar en met de provincie. Zo zijn er drie informele lunchbijeenkomsten met bestuurders geweest, zijn er drie werkateliers met verschillende omgevingspartijen georganiseerd, heeft een excursie voor leden van Provinciale Staten plaatsgevonden én een symposium om het participatietraject voor professionele belanghebbenden mee af te sluiten. Dit alles heeft geleid tot verschillende inzichten die zullen worden betrokken bij het beleidskader voor Gezonde Leefomgeving. De participatie van individuele inwoners voor deze beleidsontwikkeling vindt plaats via het traject *Regie op de Ruimte*. Belangrijke inzichten die daaruit naar voren komen worden waar mogelijk eveneens betrokken bij het beleidskader.

Dit verslag beschrijft het participatietraject en vervolgens de hoofdlijnen van de opbrengsten daarvan. De (deel)verslagen van de afzonderlijke participatiemomenten zijn opgenomen als bijlage.

Participatieproces

Het participatieproces is gestart begin 2025 en afgerond in november 2025. Vanuit uiteenlopende vragen en invalshoeken hebben omgevingspartijen hun belangen, perspectieven, kennis, ervaringen en ideeën over de gezonde leefomgeving ingebracht. Hieronder volgt per participatie-onderdeel een beknopte toelichting.

Bestuurlijke lunchbijeenkomsten
In het voorjaar zijn op het provinciehuis drie bestuurlijke lunches georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten gingen bestuurders en directeuren van diverse omgevingspartijen in informele setting met elkaar in gesprek over de gezonde leefomgeving en de ontwikkeling van een provinciaal beleidskader. Onderwerpen die aan bod kwamen waren onder meer wonen, industriële bronnen, uitstoot en blootstelling.

Regie op de Ruimte
In het kader van de Omgevingsvisie 2050 organiseert de provincie een participatieproces gericht op welke ruimtelijke ingrepen onder welke voorwaarden voorrang krijgen. En wat de consequenties zijn van die keuzes. In dit proces wordt op verschillende manieren, online en offline, input opgehaald onder inwoners van Noord-Holland. Rondom vier thema's, deels over de gezonde leefomgeving. Eind augustus zijn de opbrengsten opgeleverd uit de eerste fase van dit proces. Die eerste fase geeft een kwalitatief beeld over hoe er in de provincie gedacht en gesproken wordt over de toekomstige inrichting en verdeling van de ruimte. De tweede fase, die doorloopt tot begin 2026, gaat over het bepalen van draagvlak voor de te maken keuzes.

Werkateliers
In elk werkatelier zijn circa 40-50 deelnemers van o.a. gemeenten, omgevingsdiensten, GGD's, bewonersorganisaties, ondernemersorganisaties, kennisinstellingen, belangenorganisaties en verschillende andere provincies met elkaar in gesprek en aan de slag gegaan:

- Werkatelier I: provinciaal belang. Het eerste werkatelier vond plaats op 1 september 2025, op het provinciehuis in Haarlem. In dit werkatelier stond het provinciaal belang centraal; wanneer en in welke rol moet de provincie een stap naar voren zetten om de gezonde leefomgeving te beschermen en verbeteren?

- Werkatelier II: Ambities. Het tweede werkatelier vond plaats op 10 september 2025, ook op het provinciehuis. In dit werkatelier stonden drie thema's centraal: omgevingsveiligheid, geluidshinder industrie en luchtkwaliteit.

- Werkatelier III: Instrumentarium. Het derde en laatste werkatelier vond plaats op 15 september 2025, in het Seinwezen in Haarlem. In dit werkatelier stonden de verschillende wettelijk instrumenten die de Omgevingswet biedt centraal, die de provincie kan inzetten om de gezonde leefomgeving te beschermen en te verbeteren. Die instrumenten vallen onder een bepaalde rol voor de provincie: de verantwoordelijke overheid, de nieuwsgierige overheid, en de betrokken overheid.

Excursie Provinciale Staten
Op donderdag 16 oktober 2025 is een excursie georganiseerd voor leden van Provinciale Staten. De excursie had als doel om leden een beeld te laten vormen over verschillende onderwerpen uit het conceptbeleidskader en de verschillende belangen die spelen bij ruimtelijke afwegingen. En tevens leden van Provinciale Staten de gelegenheid te geven om verschillende belangenvertegenwoordigers hierover te bevragen.

Symposium
Op 17 november 2025 is een symposium georganiseerd met circa 160 deelnemers. Het doel van het symposium was om naast informeren, ook verschillende doelgroepen met elkaar en met de provincie in gesprek te laten gaan om hun waarden, ideeën en zorgen met elkaar te delen. Het symposium startte met een plenaire opening, met vervolgens deelsessies over verschillende thema's. Deels gericht op informatieoverdracht en deels op uitwisseling van ideeën en het ophalen van inbreng middels interactieve werkvormen.

Deelnemers
Aan het hele participatietraject – de bestuurlijke lunches, werkateliers en het symposium – hebben ca. 300 personen deelgenomen, van ca. 120 verschillende partijen. Met o.a. bestuurders en medewerkers van gemeenten, het Rijk, provincies, bewonersorganisaties, bedrijfsleven, omgevingsdiensten, GGD's, kennisinstellingen en belangenorganisaties. In de bijlage is een overzicht te vinden van alle deelnemende partijen.

Figuur 1 Verbeelding participatieproces in stappen

Belangrijkste opbrengsten

Een gezonde leefomgeving vraagt om een integrale aanpak waarin gezondheid een belangrijk uitgangspunt is, maar waar ook ruimte is voor andere belangrijke opgaven zoals woningbouw en economische ontwikkeling. De provincie wordt door omgevingspartijen gezien als regisseur die kaders biedt, samenwerking stimuleert en transparantie waarborgt. Heldere doelen, participatie en innovatie zijn sleutelwoorden.

Uit alle onderdelen van het participatietraject – bestuurlijke lunches, Regie op de Ruimte, werkateliers en het symposium – komt een samenhangend beeld naar voren. Met de volgende hoofdlijnen:

Regierol voor de provincie
De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder bij complexe en grensoverschrijdende vraagstukken rond de gezonde leefomgeving. Met name bij cumulatie van effecten, gemeentegrens-overstijgende problematiek en stapeling van opgaven wordt van de provincie verwacht dat zij richting geeft, kaders stelt en het grotere geheel bewaakt, zonder taken van gemeenten over te nemen.

Gezonde leefomgeving is meer dan voldoen aan normen
Deelnemers benadrukken dat een gezonde leefomgeving niet uitsluitend kan worden beoordeeld aan de hand van wettelijke normen. Ook ervaren hinder, cumulatie van milieufactoren, sociale en ruimtelijke context, en de bescherming van kwetsbare groepen moeten worden meegewogen. Tegelijkertijd blijft voldoen aan normen een noodzakelijke basis.

Integrale afweging van belangen
Gezondheid krijgt prioriteit bij ruimtelijke keuzes, maar staat niet los van andere maatschappelijke opgaven zoals woningbouw, economische ontwikkeling, landbouw, energie en mobiliteit. Er is behoefte aan een integrale benadering waarin deze belangen transparant worden afgewogen, met duidelijke kaders en ruimte voor maatwerk.

Duidelijkheid, voorspelbaarheid en juridische houdbaarheid
Overheden, bedrijven en andere partijen vragen om helderheid over ambities, rollen en verwachtingen, ook op de langere termijn. Consistent beleid, duidelijke afspraken en een goede juridische onderbouwing dragen bij aan vertrouwen en uitvoerbaarheid. Dit geldt zowel voor bedrijven als voor gemeenten en inwoners.

Dialoog en samenwerking als vertrekpunt
Samenwerking en dialoog vormen het vertrekpunt. De provincie zet in op overleg en het gezamenlijk zoeken naar oplossingen met gemeenten, bedrijven en bewoners. Juridische instrumenten worden pas ingezet wanneer overleg onvoldoende resultaat oplevert. De provincie kan hierbij een faciliterende rol vervullen door partijen bij elkaar te brengen.

Kennisdeling, meten en transparantie
Er is een duidelijke wens voor een actieve rol van de provincie in kennisdeling, advisering en harmonisatie van aanpakken. Meten bij de bron, monitoring van effecten en het transparant delen van gegevens zijn essentieel om gezondheidsrisico's inzichtelijk te maken, hinder te objectiveren en het gesprek met inwoners en bedrijven goed te kunnen voeren.

Flexibiliteit, maatwerk en innovatie
Beleid moet ruimte bieden voor maatwerk en verschillen tussen gebieden, met uitlegbare prioritering. Creatieve oplossingen en innovatie zijn nodig om in complexe situaties – zoals woningbouw in belaste gebieden – gezondheid en andere opgaven met elkaar te verbinden. Experimenten, nieuwe instrumenten en

vormen van participatie (zoals *citizen science* en stapelkaarten) worden hierbij als kansrijk gezien.

Structurele en vroegtijdige participatie
Het vroeg en structureel betrekken van bewoners, bedrijven en andere stakeholders is cruciaal voor draagvlak en vertrouwen, vooral in gebieden met veel uitstoot of hinder. Heldere communicatie en goed verwachtingsmanagement zijn daarbij onmisbaar: niet alles kan, maar duidelijkheid over wat wel en niet mogelijk is vergroot de geloofwaardigheid van beleid.

Onderstaand zijn de belangrijkste opbrengsten per participatiemoment samengevat.

Uit de bestuurlijke lunches

De bestuurlijke lunches waren informeel van aard, er is geen verslag van gemaakt. In algemene zin zijn een aantal hoofdlijnen uit de gesprekken te halen:

- **Duidelijkheid en samenwerking zijn cruciaal.** Bedrijven erkennen hun invloed op de leefomgeving en willen weten waar ze aan toe zijn; welk beleid wil de provincie voeren richting omgevingspartijen, waar bedrijven toe horen, ook op de langere termijn. Ook voor gemeenten is het belangrijk om heldere afspraken te maken over welke rol bij wie ligt.
- **Gezonde leefomgeving is meer dan normen.** De *beleefde* hinder, cumulatie en sociale factoren zou idealiter ook moeten worden meegenomen als de gezondheid van de leefomgeving wordt beoordeeld.
- **Creatieve oplossingen en gebiedsgericht denken.** In sommige situaties zijn creatieve oplossingen en innovaties nodig om woningbouw in belaste gebieden te kunnen verenigen met een goede kwaliteit van de leefomgeving.
- **Handvatten voor bestuurders.** Handvatten voor bestuurders zijn gewenst om keuzes te maken in een stapeling van opgaven.

Uit Regie op de Ruimte

In het participatietraject Regie op de ruimte is online en offline input opgehaald, o.a. onder inwoners van de provincie. Deze inzichten zijn breder dan alleen relevant voor het beleidskader Gezonde Leefomgeving en vooral gericht op de actualisatie van de Omgevingsvisie 2050. De eerste fase is afgerond, de tweede (en laatste) fase wordt begin 2026 afgerond. Een aantal hoofdlijnen uit de opbrengsten tot nu toe:

- Deelnemers zien voor de provincie een **regierol om integraal te sturen** op gezondheid, natuur en leefbaarheid.
- Deelnemers hebben een kritische blik op **waterverbruik en vervuiling** door industrie en landbouw, steunen het principe **'de vervuiler betaalt'**.
- **Schoon water en waterveiligheid** krijgen prioriteit.
- Inwoners willen ruimte voor **natuur en biodiversiteit; duurzame landbouw en duurzame energie**. Maar zien ook de noodzaak van woningen voor jongeren.

Uit de werkateliers

Tijdens de werkateliers met diverse omgevingspartijen kwam een aantal thema-overstijgende hoofdlijnen naar voren, die herhaaldelijk terugkwamen in verschillende groepjes en deelsessies:

- **Regierol provincie bij complexe, grensoverschrijdende vraagstukken.** De provincie moet vooral optreden bij gemeentegrens-overstijgende problemen, cumulatie van effecten, en waar de eigen bevoegdheid dat vraagt. Ze wordt gezien als regisseur, aanjager en bewaker van het grotere geheel.
- **Dialoog en samenwerking als basis.** Eerst inzetten op dialoog en samenwerking met gemeenten, bedrijven en bewoners. Juridische instrumenten pas inzetten als overleg niet werkt. De provincie kan bemiddelen als gemeenten er niet uitkomen. Er is ook een duidelijke wens voor een faciliterende rol vanuit de provincie door partijen samen te brengen op

bepaalde thema's. Dit kan in de vorm van bestuurlijke lunches, of juist naar voorbeeld van de deelsessies tijdens de werkateliers.

- **Kennisdeling en advisering.** Van de provincie wordt verwacht kennis te delen, gemeenten te adviseren en te zorgen voor harmonisatie van aanpak. Dit geldt ook voor het stimuleren van innovatie en het faciliteren van kennisnetwerken.
- **Bescherming gezondheid als uitgangspunt.** Gezondheid moet centraal staan, met een breed perspectief op wat 'gezonde leefomgeving' inhoudt. Let niet enkel op schadelijke milieufactoren, maar ook op positieve gezondheid. Houdt wel aandacht voor cumulatie en stapeling, het bescherming van kwetsbare groepen en het zichtbaar maken van gezondheidsrisico's voor inwoners.
- **Ambities en doelen: duidelijk en meetbaar.** Formuleer heldere, ambitieuze doelen voor gezonde leefomgeving, waarin de intensiteit en reikwijdte van die doelen duidelijk wordt neergezet. Maak deze doelen meetbaar en toetsbaar. Ook het sociale aspect van de gezonde leefomgeving wordt het liefst hierin meegenomen.
- **Meten, monitoren en transparantie.** Zet in op meten bij de bron, continue monitoring en het delen van meetgegevens. Transparantie richting inwoners en bedrijven is essentieel, net als het objectiveren van klachten en hinder.
- **Flexibiliteit en maatwerk.** Beleid moet ruimte bieden voor maatwerk, met oog voor lokale omstandigheden en verschillen tussen gebieden. Prioritering moet uitlegbaar zijn voor inwoners en bedrijven.
- **Proactieve participatie en communicatie.** Betrek bewoners, bedrijven en andere stakeholders vroegtijdig en actief. Gebruik bestaande netwerken, organiseer omgevingsdialogen en zorg voor laagdrempelige communicatie. Ontwikkel bijvoorbeeld smartphone applicaties waarop inwoners gemakkelijk meldingen kunnen maken en informatie kunnen krijgen over bronnen van uitstoot in hun leefomgeving, of zet een ombudsman in als verbindende link tussen inwoners en provincie.
- **Innovatie stimuleren.** De provincie moet innovatie stimuleren, zowel bij bedrijven als gemeenten, en experimenteren met nieuwe instrumenten en participatievormen (zoals *citizen science* en stapelkaarten).
- **Consistentie, juridische houdbaarheid en vertrouwen.** Zorg voor consistent beleid, goede juridische onderbouwing en duidelijke communicatie. Dit versterkt het vertrouwen van inwoners en bedrijven in de overheid.

De uitwerking van de opbrengsten van de werkateliers is opgenomen als bijlage bij dit verslag.

Uit de excursie

De excursie van Provinciale Staten was beeldvormend voor de leden, hier is geen input opgehaald voor het beleidskader. Hieruit zijn hier dus geen hoofdlijnen opgenomen. Wel is een verslag van de excursie opgenomen als bijlage.

Uit het symposium

Op het symposium was er niet alleen een plenair gesprek, maar gingen deelnemers in verschillende ronden en op verschillende manieren met elkaar in gesprek en met elkaar aan het werk. De inzichten op hoofdlijnen:

- **De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder.** De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder, die proactief handelt, vanuit een integrale overkoepelende blik, maar niet alles overneemt. Structurele communicatie en maatwerk zijn essentieel. Dit inzicht kwam voort uit meerdere deelsessies.
- **Duidelijke rolverdeling.** Er is behoefte aan duidelijkheid over de rolverdeling tussen provincie, gemeenten en andere partijen. Dit inzicht kwam bij vrijwel alle deelsessies van het symposium naar voren.
- **Betrekken van bewoners**. Het structureel betrekken van bewoners, vooral in gebieden met veel uitstoot, is essentieel voor vertrouwen en draagvlak. Verwachtingsmanagement is belangrijk: niet alles kan, maar duidelijkheid over wat wel en niet mogelijk is, draagt bij aan geloofwaardigheid. Dit inzicht kwam vooral uit de deelsessie 'samenwerken in de regio', maar werd ook nadrukkelijk aangestipt tijdens de plenaire opening van het symposium.

- **Kaders bij gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken**. Partijen in de regio willen dat de provincie kaders biedt, vooral bij gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken, maar ook ruimte laten voor lokaal maatwerk. In complexe situaties is voorspelbaarheid belangrijk, maar er moet ook ruimte zijn voor flexibiliteit. Dit inzicht kwam voort uit meerdere deelsessies, met name de deelsessies over 'wonen landelijk gebied', 'wonen en industrie' en 'hinder'.
- **Stapelkaarten als hulpmiddel**. Dit inzicht kwam specifiek naar voren uit de deelsessies over 'stapeling van leefomgevingsfactoren'. Het gebruik van 'stapelkaarten' wordt als waardevol gezien om de status van de leefomgeving inzichtelijk te maken en ruimtelijke afwegingen te ondersteunen. Tegelijkertijd is het belangrijk om kritisch te blijven op de gebruikte indicatoren en de context van de kaarten. Niet alle relevante factoren zijn altijd goed in beeld, en de kaarten moeten gezien worden als een hulpmiddel, geen absolute waarheid.
- **Gezondheid, maar ook economie en woningbouw**. Bij ruimtelijke keuzes, zoals woningbouw in of nabij industriegebieden, spelen verschillende belangen. Gezondheid krijgt prioriteit, maar economische ontwikkeling en woningbouw zijn ook belangrijk. De provincie heeft een rol in het scheppen van duidelijke kaders, het faciliteren van participatie en het zoeken naar integrale oplossingen. Dit inzicht is voornamelijk van toepassing op de deelsessies over 'wonen en industrie' en 'wonen en landbouw'. Daarnaast werd het ook in de plenaire sessie al aangestipt tijdens het panelgesprek.
- **Duidelijke normen voor hinder.** Er is behoefte aan duidelijke normen voor wat acceptabele hinder is en aan een goede uitwerking van het begrip hinder. Partijen in de regio wensen dat de provincie haar rol pakt bij de industrie waar zij bevoegd gezag voor is, maar ook als regionale partij met een visie op gezonde leefomgeving. Samenwerking met gemeenten en andere partijen blijft cruciaal. Dit inzicht komt voornamelijk voort uit de deelsessie over hinder.
- **Aandacht voor gewasbeschermingsmiddelen.** Op meerdere momenten tijdens de deelsessies is aandacht gevraagd voor gewasbeschermingsmiddelen en de mogelijke invloed hiervan op een gezonde leefomgeving.

De uitwerking van de opbrengsten van het symposium is opgenomen als bijlage bij dit verslag.

Bijlagen: Deelverslagen en deelnemers

Bijlage 1: Opbrengsten bestuurlijke lunches

In informele setting hebben drie lunchbijeenkomsten plaatsgevonden met bestuurders en directeuren van omgevingspartijen waaronder gemeenten, bedrijven, GGD's en omgevingsdiensten. Met als doel om in gesprek te gaan over de beleidsontwikkeling gezonde leefomgeving. De bestuurlijke lunches waren informele bijeenkomsten, zonder formele verslaglegging. Daarom zijn er geen gedetailleerde opbrengsten vastgelegd. Wel zijn uit de gesprekken een aantal inzichten op hoofdlijnen genoteerd, die hieronder worden benoemd.

Eerste gesprek: Industriële bronnen en blootstelling (23 mei 2025)

- Bedrijven erkennen hun invloed op de leefomgeving en willen duidelijkheid van de overheid: wat mag wel en niet?
- Sommige gemeenten willen meer sturing vanuit de provincie, andere gemeenten willen juist geen extra provinciale regels.
- Bedrijven benadrukken het belang van kennisdeling en samenwerking tussen bedrijven.
- Normering versus beleving: de beleefde hinder wijkt vaak af van wettelijke normen. Ook als normen worden nageleefd ervaren bewoners vaak overlast, dit maakt het vraagstuk complex.
- Transparantie en informatievoorziening: er is behoefte aan inzicht in uitstoot en calamiteiten.
- De informatievoorziening is verbeterd, zo kunnen klachten worden ingediend. Vraag is hoe dit nog verder kan worden verbeterd.

Tweede gesprek: Gezonde leefomgeving en wonen in balans (28 mei 2025)

- Door een bredere blik op het gebied en bestaande bebouwing ontstaan kansen voor meer woningen.
- Creatieve inrichting en aandacht voor sociale netwerken zijn belangrijk.
- Gemeenten zoeken richting bij nieuwbouwopgaven.
- Balans is nodig tussen bouwen en gezondheid.
- De vraag is of tijdelijke woningen in gebieden met hinder wel gewenst zijn
- Gemeenten hebben kaders nodig voor woningbouw, over welke ruimte er is, hoe je data weegt en hoe je een gebied gezond inricht.
- Meer groen draagt bij aan positieve gezondheidseffecten.
- Voorkomen van cumulatie van milieubelasting is van belang.
- Er zijn voldoende en betaalbare woningen nodig voor diverse doelgroepen, met variatie in bouwvormen.

Derde gesprek: Industriële bronnen van uitstoot naar lucht, water en bodem en blootstelling aan omwonenden (4 juni 2025)

- Bestuurders hebben behoefte aan handvatten voor gezonde leefomgeving bij complexe besluitvorming.
- Stapeling van opgaven maakt keuzes lastig.
- Er is onzekerheid over impact van emissies en vertaling naar normen.
- Er is een risico op bestuurlijke verlamming door gebrek aan duidelijkheid.
- Specifieke zorgen worden geuit over o.a. de impact van medicijnresten, die veel minder aandacht krijgen dan bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen, maar een groter probleem zouden vormen.
- De provincie werkt aan beleid en handvatten om gemeenten te ondersteunen, rekening houdend met verschillen tussen grote en kleine gemeenten.

Bijlage 2: Samenvatting deelverslag Regie op de Ruimte

Met het programma Regie op de ruimte bepaalt de provincie met inbreng van medeoverheden, maatschappelijke partners en inwoners waar welke ruimtelijke ingrepen onder welke voorwaarden voorrang krijgen. Ook brengt het programma in beeld wat de consequenties zijn van die keuzes. De uitkomsten worden verwerkt in een vernieuwde Omgevingsvisie 2050.

In de periode van april tot eind augustus is hiervoor een intensief participatietraject uitgevoerd door de provincie. Rond vier thema's: omgaan met water, evenwicht landbouw en natuur, duurzame economie en energie en leefbare regio's, steden en dorpen. Via diverse bijeenkomsten, tijdens evenementen en via online participatie nodigde de provincie Noord-Hollanders en medewerkers van medeoverheden en maatschappelijke organisaties uit om te laten weten wat zij belangrijk vinden. Eind augustus is er een verslag opgeleverd met de opbrengsten van de eerste fase. Deze eerste fase geeft een kwalitatief beeld van hoe er in de provincie gedacht en gesproken wordt over de toekomstige inrichting en verdeling van de ruimte.

Op hoofdlijnen: wat vinden deelnemers belangrijk?

In het verslag zijn de opbrengsten terug te lezen, die deels ook betrekking hebben op onderwerpen in het beleidskader Gezonde Leefomgeving. Onderstaand een aantal van deze opbrengsten:

- Inwoners maken zich zorgen over vervuiling van grond- en oppervlaktewater door pesticiden, PFAS, microplastics en industrie.
- Deelnemers hebben een kritische blik op waterverbruik en vervuiling door industrie en landbouw, steunen het principe 'de vervuiler betaalt'.
- Inwoners willen ruimte houden voor natuur, rust en biodiversiteit. Maar zien ook dat meer woningen nodig zijn; betaalbare woningen voor jongeren zijn urgent.
- Oproep tot minder gebruik van bestrijdingsmiddelen.
- Integrale benadering: landbouw, natuur, water en recreatie worden als samenhangend gezien.
- Een sturende rol in verduurzaming voor de provincie.
- Geen nieuwe datacenters vanwege hun grote verbruik van water, energie en ruimte.
- Meer groen en recreatie in en om steden is essentieel voor gezondheid, biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Duurzame mobiliteit: investeren in OV en fietsinfrastructuur, minder autogebruik.
- Daadkrachtige rol voor de provincie in integrale gebiedsprocessen, prioriteiten stellen en ruimte reserveren voor toekomstfuncties (water, natuur, energie, wonen).
- Bewoners en maatschappelijke partners vragen om meer betrokkenheid en maatwerk bij beleid en uitvoering.

De tweede fase gaat over het bepalen van draagvlak voor de te maken keuzes. Inwoners konden in november en december (ook tijdens het symposium Gezonde Leefomgeving) een online keuzewijzer invullen, er zijn bijeenkomsten voor inwoners en er wordt een representatief onderzoek uitgevoerd. Ook is er een webinar en een conferentie voor medeoverheden en maatschappelijke partners. De resultaten van deze tweede fase volgen begin 2026.

Bijlage 3: Deelverslag werkateliers

Werkatelier I: Provinciaal belang

Het eerste werkatelier vond plaats op 1 september 2025, op het Provinciehuis van Noord Holland in Haarlem. In dit werkatelier stond het *provinciaal belang* centraal; wanneer en in welke rol moet de provincie een stap naar voren zetten om de gezonde leefomgeving te beschermen en verbeteren?

Na een plenaire opening, met toelichting over het participatietraject en het beleidskader in wording, gingen de deelnemers uiteen in 3 groepen. Elke deelgroep ging aan de slag met een spel. In dit spel werden deelnemers aan de hand van verschillende casussen meegenomen in de overweging wanneer de provincie aan zet is om een stap naar voren te zetten en in welke rol de provincie dan moet aannemen. Bij elke casus gingen de deelnemers na of er sprake was van de volgende situaties, waarbij de provincie heeft aangegeven dat ze willen ingrijpen:

A. Als er ambities en of doelen op het gebied van een gezonde leefomgeving te realiseren zijn.
B. Als we vanuit onze rol als bevoegd gezag een bijdrage kunnen leveren aan een ruimtelijke opgave.
C. Als er zaken spelen bij bronnen (bijvoorbeeld industriële bedrijven) waarvoor de provincie het bevoegd gezag is en waarbij derden een beroep op ons doen.
D. Als er bronnen zijn met effecten op de gezonde leefomgeving die de gemeentegrens overschrijden.
E. Als er sprake is van cumulatie en/of stapeling.

Vervolgens gingen zij in gesprek over in hoeverre de provincie in haar belang geraakt is, oftewel: hoe zwaar de provincie de situatie moet wegen. Daarna werden daar passende instrumenten bij geplaatst, waaronder de rol die de provincie kan aannemen.

Dit spel was een manier om het gesprek vorm te geven en deelnemers aan te sporen met elkaar in discussie te gaan. Hieruit zijn een aantal thema's naar voren gekomen, waarop deelnemers een rol voor de provincie zien en daar ook bepaalde instrumenten bij plaatsen:

- **Ambities en doelen stellen:** Duidelijke ambities formuleren voor gezonde leefomgeving, mobiliteit, groen, landschap, en voorzieningen. Niet alleen op milieufactoren richten, maar op het gehele spectrum van gezonde leefomgeving.

- **Rugdekking en normering:** Provinciale regels bieden gemeenten rugdekking, vooral bij zachte normen (zoals groen en bewegen).
- **Kennisdeling en advisering:** De provincie kan gemeenten adviseren, kennis delen (zoals via het Servicepunt Duurzame Energie), en zorgen voor harmonisatie van aanpak.
- **Bescherming van gezondheid:** De provincie kan het grotere plaatje bewaken, cumulatie van effecten in beeld brengen, en inwoners beschermen bij complexe vraagstukken.
- **Regierol en gebiedsgerichte aanpak:** De provincie kan een stap naar voren zetten bij gemeente-overstijgende problematiek, als ruimtelijk ordenaar, in het stellen van regels, toezicht & handhaving, en het uitvoeren van gebiedsanalyses.
- **Dialoog en samenwerking:** Eerst inzetten op dialoog met gemeenten en bedrijven, daarna juridische middelen inzetten indien nodig. De provincie kan bemiddelen als gemeenten er onderling niet uitkomen.
- **Innovatie en meten:** Stimuleren van innovatieve maatregelen, meten en monitoren van hinder, en het zichtbaar maken van stapeling van effecten.

Werkatelier II: Ambities

Het tweede werkatelier vond plaats op 10 september, ook op het Provinciehuis van Noord-Holland in Haarlem. In dit werkatelier stonden drie thema's centraal, waarop nieuw ambities worden geformuleerd in het beleidskader. Tijdens het werkatelier in deelsessie lag de focus op drie thema's: omgevingsveiligheid, geluidshinder industrie en luchtkwaliteit.

Na een plenaire sessie, waarin werd teruggeblikt op het vorige werkatelier en het beleidskader nogmaals kort werd toegelicht, verdeelden de deelnemers zich over de thematische deelsessies. Elke deelsessie had een eigen thema en eigen doelstellingen en werden begeleid door inhoudelijke deskundigen en gespreksbegeleiders. Onder de beschrijving van de deelsessie zijn de opbrengsten beknopt beschreven.

Deelthema Omgevingsveiligheid: het doel van deze sessie was het toetsen van het *conceptbeleid groepsrisico*, dat in samenwerking met Haskoning is opgesteld. Het groepsrisicobeleid is uitgewerkt langs twee sporen: het vergunningenspoor en het ruimtelijke spoor. In het vergunningenspoor wordt aangegeven hoe een verantwoording op groepsrisico plaats moet vinden bij een aanvraag omgevingsvergunning milieubelastende activiteit (mba) en in het ruimtelijke spoor hoe deze afweging plaats moet vinden bij een ruimtelijke ontwikkeling in een aandachtsgebied. Deze sporen zijn uitgewerkt in beslisbomen. Deze beslisbomen zijn besproken en getoetst met de aanwezigen aan de hand van casussen.

Algemeen

a. In het algemeen is waardering uitgesproken voor het proces, maar er leven ook zorgen over de manier waarop maatschappelijke belangen en stijgingen van het groepsrisico worden meegewogen. De oriëntatiewaarde blijft een belangrijk ijkpunt, maar er is discussie over de betekenis van stijgingen onder deze waarde.
b. Er zijn zorgen over het maatschappelijk belang meegewogen in besluitvorming.

Vergunningenspoor (MBA)

c. De toepassing van het beleid binnen het GAG (gifwolkaandachtsgebied): de huidige lijn wordt als toekomstbestendig gezien.
d. De rol van kwalitatieve versus kwantitatieve beoordeling, met aandacht voor het domino-effect en risico's van onderschatting.
e. De noodzaak van handvatten voor besluitvorming: er is behoefte aan een extra beslisblok in de beslisboom en aan processtappen zoals omgevingstafels en stakeholderonderzoek.
f. Bronmaatregelen: discussie over of deze onder BBT of BBT+ vallen, met input van brandweer, OD en bedrijfsleven

Ruimtelijk Spoor (ETFAL)

g. De rol van provincie en omgevingsdienst (OD): OD moet vanaf het begin betrokken worden, provincie neemt regie als gemeenten er niet uitkomen.
h. Drempelwaarden: 100 personen als grens voor verantwoording wordt als laag ervaren, maar sluit aan bij Zuid-Holland.

i. Beleidsruimte: zolang onder de oriëntatiewaarde, wordt stijging vaak niet relevant geacht.
j. Maatregelen: eerst bronmaatregelen, daarna omgevingsmaatregelen. Bouwkundige maatregelen worden als aanvullend gezien, niet als Bbl-maatregelen.
k. Besluitvorming: het "nee" in het HBA-beleid wordt als streng ervaren, maar biedt ook duidelijkheid. Er is behoefte aan controle op gemeentelijke afwegingen.

Deelthema geluidshinder industrie: het doel van deze deelsessie was om te verkenningen hoe we doelstellingen kunnen ontwikkelen en instrumentarium kunnen inzetten binnen de ruimte die de landelijke wet- en regelgeving rondom geluidhinder

van industrie biedt. Daarbij werd extra aandacht geschonken aan de invloed die de provincie wel of niet kan hebben, ook als het gaat om geluiden die niet in een norm gevat worden, zoals laagfrequent geluid of piekgeluiden. De focus van het gesprek lag op een aantal onderwerpen: hinderlijke geluiden, meten en monitoren, samenwerking tussen partijen, en woningbouw op hoogbelaste locaties.

Hinderlijke geluiden

- Onderzoek naar geluidshinder moet gekoppeld worden aan milieueffectrapportages (MER) en er moet een meerjarig monitoringsplan komen bij nieuwbouw op locaties met hoge geluidsbelasting.
- Het is belangrijk om hinderbeleving in beeld te brengen en het gesprek hierover te organiseren, bijvoorbeeld via klachtensporen en community management die snel kan reageren op bewoners.
- Normeren op laagfrequent geluid is mogelijk, maar kost geld; daarom wordt er meer 'zacht' gestuurd.
- Beleving van geluid verschilt van de papieren werkelijkheid (normering); het is belangrijk om beleving mee te nemen in metingen.
- Er is koudwatervrees bij politici: het gevoel dat als je bewoners laat meten, je een 'doos van Pandora' opent die niet meer dichtgaat.

Meten en monitoren

- Er wordt gepleit voor meer continue metingen rondom industrieterreinen, met bronduiding. Let op: een meetnet helpt niet per se om hinder te verminderen.
- Proactieve rol: meetopdrachten niet te lang laten liggen, hiervoor is een ondernemende attitude nodig.
- De meetdrempel is een aandachtspunt: wanneer ga je meten? Bij hoeveel klachten? Wanneer is er handelingsperspectief?
- Wie betaalt voor meten en maatregelen? Bedrijven die hinder veroorzaken, gemeenten of provincie?
- Meet niet alleen industrie, maar ook wegverkeerslawaai en luchtvaartgeluid.
- Neem beleving mee in metingen en organiseer communicatie vanuit bedrijven over werkzaamheden die mogelijk hinder kunnen veroorzaken.

Samenwerking

- Goed samenwerken met gemeenten is essentieel, ook om alternatieven in kaart te brengen en samen op te trekken richting het Rijk.
- GGD's en gemeenten moeten geattendeerd worden op opties en bandbreedte bij het meewegen van de gezonde leefomgeving, bijvoorbeeld in wettelijk vooroverleg.
- Platformen voor communicatie tussen bewoners, bedrijven, kennisinstellingen en overheden zijn belangrijk.
- Gesprek aangaan tussen provincie en gemeenten over geschikte bouwlocaties, en aangeven waar en wat er wél mogelijk is (niet vrijblijvend).
- Samenwerking van bedrijven is belangrijk; mogelijkheid om in vergunningen te regelen dat een bedrijf moet acteren als er klachten zijn.

Woningbouw op hoogbelaste locaties

- De provincie moet zo vroeg mogelijk gemeenten adviseren in planvorming voor woningbouw op hoogbelaste locaties.
- Beperkingen opleggen op woningbouw op hoogbelaste locaties en specifieke instructies geven (bijvoorbeeld stille zijde, geluidsluwe achterzijde).
- Nieuwe woonlocaties toestaan op onbebouwde locaties, zoals landelijk gebied, en meer sturen op regels via verordening.
- In kaart brengen wat daadwerkelijke schade is voor gezondheid en wat onderdeel is van de leefomgeving.
- Bouwkundige maatregelen zijn nodig om toch te kunnen bouwen op hoogbelaste locaties (vorm en positie van woningen).
- Focus op wat wél kan en alternatieve gebieden mogelijk maken voor woningbouw.

Kortom:

- Provincie kan impact maken door te meten, te monitoren, samenwerking met gemeenten, adviseren bij woningbouw op hoogbelaste locaties, en het ontwikkelen van visie op gezonde leefomgeving.
- Proactieve rol: meetopdrachten snel uitvoeren, communicatieplatform opzetten, normeren op laagfrequent geluid, klachtenspoor organiseren, alternatieven zoeken voor woningbouw.
- Kansen: samenwerking, kennisdeling, vroegtijdig adviseren, focus op wat wél kan, communicatie met bedrijven en bewoners.
- Zorgen: politieke ruimte, financiering, meetdrempel, beleving versus normering, bedrijven betrekken bij oplossingen.

Deelthema luchtkwaliteit: In deze deelsessie werd verkend of de provincie in de breedte meer impact kan maken, naast het voldoen aan de EU-richtlijnen. Dus, waar de provincie ook buiten eigen strikte bevoegdheden een positieve invloed kan hebben. Daarbij werd gekeken naar welke en op welke manier instrumenten ingezet kunnen worden. De deelnemers gaven daarbij voor verschillende mogelijkheden aan of de provincie daarin een grote of kleinere rol heeft, aan de hand van een thermometer.

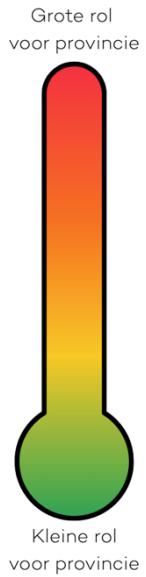

Grote rol van de provincie

- **Regionale kennisontwikkeling en netwerk:** De provincie brengt partijen samen, stimuleert samenwerking en kennisdeling tussen gemeenten, en organiseert netwerkbijeenkomsten zoals werkateliers en beleidstafels.
- **Meten en monitoren:** De provincie faciliteert en coördineert (citizen science) metingen, ondersteunt gemeenten bij het bepalen van luchtkwaliteitsproblemen en zorgt voor gebiedsoverstijgende monitoring.
- **Bewustwording inwoners:** De provincie vergroot bewustwording door inwoners transparant te informeren, te betrekken bij het verkrijgen van inzicht en door eerlijke communicatie over keuzes en gevolgen.
- **Innovatie:** De provincie bundelt kennis, stimuleert innovatie bij bedrijven en gemeenten, en subsidieert innovatieve maatregelen. Ook wordt samengewerkt met wetenschap en kennisinstellingen.

Groot-medium rol van de provincie

- **Bescherming kwetsbare groepen:** De provincie neemt een actieve rol in het beschermen van kwetsbare groepen door beleid te ontwikkelen en gemeenten te stimuleren om extra maatregelen te nemen waar nodig.
- **Mobiliteit:** De provincie stimuleert en verbetert het openbaar vervoer, neemt maatregelen om uitstoot van wegen te beperken en bekijkt mobiliteitsmaatregelen integraal op regionaal niveau.
- **Beleidsontwikkeling houtstook:** De provincie ontwikkelt beleid rondom houtstook, stimuleert gemeenten om dit op te nemen in hun beleid en ondersteunt bij het beperken van emissies.

Medium rol van de provincie

- **Regionale kennisontwikkeling en netwerk:** De provincie ondersteunt bestaande campagnes en legt een grondhouding vast in de omgevingsvisie, zodat gemeenten hierop kunnen terugvallen. Ook wordt verbinding gelegd met Europees en nationaal beleid.
- **Meten en monitoren**: De provincie pleit voor betere dekking van meetstations, ondersteunt bij monitoring en adviseert gemeenten, maar de uitvoering ligt vooral bij gemeenten.
- **Bewustwording inwoners**: De provincie ondersteunt bestaande campagnes en vergroot bewustwording, maar de primaire verantwoordelijkheid ligt bij gemeenten.
- **Innovatie**: De provincie faciliteert gemeenten die actief aan de slag willen met innovatieve maatregelen en vertaalt beleid naar uitvoering.

Medium-kleine rol van de provincie

- **Regionale kennisontwikkeling en netwerk:** Kennisontwikkeling vindt plaats door regionale samenwerking, waarbij voor ieder gebied een andere inzet van instrumenten nodig is. De provincie faciliteert en ondersteunt waar nodig.
- **Meten en monitoren**: De provincie ondersteunt gemeenten bij het opzetten van meetnetwerken en het uitvoeren van monitoring, maar de regie ligt bij de gemeenten.
- **Innovatie**: De provincie ondersteunt gemeenten bij het implementeren van innovatieve maatregelen en bereidt zich voor op toekomstige normeringen.

Kleine rol van de provincie

- **Regionale kennisontwikkeling en netwerk:** De provincie biedt vooral kennis en advies, ondersteunt bij monitoring en communicatie, maar de uitvoering en primaire verantwoordelijkheid liggen bij de gemeenten.
- **Meten en monitoren:** De provincie adviseert en biedt kennis aan, maar de uitvoering ligt bij gemeenten. De provincie pleit voor betere dekking van meetstations, maar voert dit niet zelf uit.
- **Bewustwording inwoners:** De provincie ondersteunt bestaande campagnes, maar de primaire verantwoordelijkheid ligt bij gemeenten.
- **Bescherming kwetsbare groepen, mobiliteit, beleidsontwikkeling houtstook, innovatie:** De provincie biedt advies en kennis, maar de uitvoering en regie liggen bij gemeenten. De provincie ondersteunt waar nodig, maar heeft een beperkte rol.

Werkatelier III: Instrumenten

Het derde en laatste werkatelier vond plaats op 15 september 2025, in het Seinwezen in Haarlem. In dit werkatelier stonden de verschillende wettelijke instrumenten centraal die de Omgevingswet biedt en die de provincie kan inzetten om de gezonde leefomgeving te beschermen en te verbeteren. Gekoppeld aan een bepaalde rol voor de provincie: de *verantwoordelijke overheid*, de *nieuwsgierige overheid*, en de *betrokken overheid*.

Langs dat onderscheid werden de deelsessies georganiseerd, waarbij elke deelsessie inging op verschillende instrumenten. In de deelsessies ging het met name over de verschillende instrumenten die de provincie wil doorontwikkelen. Aan deelnemers werd gevraagd hoe zij denken dat de provincie die instrumenten in de toekomst structureel en doelmatig kunnen inzetten.

Werktafel 1: Verantwoordelijke overheid

In deze deelsessie werden twee instrumenten van de provincie besproken: scherp vergunnen en het actualiseren van vergunningen. Voor die twee instrumenten gingen deelnemers in gesprek over het type emissies waar het over zou moeten gaan, wanneer en in welke gebieden het instrument ingezet kan worden, wat de kansen en risico’s zijn van het instrument en algemene opmerkingen daarover.

Actualiseren van vergunningen
Type emissies waarover deelnemers aangaven zich zorgen te maken in relatie tot schadelijke en hinderlijke uitstoot:

- Fijnstof (prioriteit, want minder aandacht voor maar meer schade)
- ZZS (zeer zorgwekkende stoffen)
- Geluid
- Geur
- Gewasbeschermingsmiddelen
- Stookinstallaties
- ZZS bij afvalverbranding
- Kleine oude installaties (BAL met meldingsplicht)
- Puntbronlozing op riool (indirecte lozingen)
- Lichthinder (donkerte beschermen) (valt onder ZZS bij afvalverbranding)
- Ultrafijnstof

Wanneer en in welke gebieden inzetten

- Prioritering moet uitlegbaar zijn voor inwoners en bedrijven; nu ontbreekt dat vaak.
- Op basis van analyse en objectieve criteria: waar de meeste impact te maken is.
- Breed kijken: totale overlast, inclusief cumulatie (bijvoorbeeld rondom Schiphol, IJmond, Weesp, bollenconcentratiegebieden, haven/marine in de kop van NHN).
- Niet alles optellen op een stapelkaart; uitzonderingen en pieken zijn belangrijk.
- Nachtelijke capaciteit is een issue bij meldingen.
- Herziening van vergunningen na 10 jaar is wenselijk.
- Gebieden met veel cumulatie en stapeling van veiligheid, geluid en fijnstof verdienen extra aandacht.

Algemene opmerkingen:

- Ambitieus beleid is nodig: streng zijn, maar ook meedenken met bedrijven over wat haalbaar is qua investeringen (vestigingsklimaat).
- Meten is weten: meer meten geeft bedrijven inzicht en helpt klachten objectiveren.
- Flexibiliteit en maatwerk blijven belangrijk.
- Voorspelbaarheid is essentieel voor bedrijven en inwoners.
- Bedrijven hebben rechten, maar actualisatie is nodig voor maatschappelijke doelen.
- Meetverplichtingen en technieken ontwikkelen zich; verplichtingen moeten worden doordacht.
- Bewoners ervaren vaak hinder van uitzonderingen en pieken.
- Bedrijven moeten na verloop van tijd kunnen worden aangesproken op nieuwe inzichten en normen.

Scherp vergunnen
Wat versta je eronder?

- Flinke ambities op gezondheid (GGD).
- Vergunningverlening aan de onderkant van de Europese normstelling (BREF).
- Niet zonder meer opleggen aan bedrijven, maar in gesprek gaan.
- Bedrijven moeten meer onderbouwen hoe ze uitstoot beperken, en meer meten dan de norm vereist.
- Per gebied kijken wat een veilige norm is en daarop scherp vergunnen.
- Cumulatie van emissies meenemen.
- In beleid vastleggen wat scherp vergunnen is, voor juridische onderbouwing en consistentie.
- Doelvoorschriften zijn kansrijk als middelvoorschriften niet werken.
- Zorgplicht kan onder de Omgevingswet veel beargumenteren.

Wanneer scherp vergunnen?

- Wanneer industrie en woningen dicht op elkaar liggen.
- Waar ZZS en fijnstof hoog zijn.
- Bij momentum: als bedrijven installaties vervangen, verbeteringen integreren.
- In stedelijke en dichtbevolkte gebieden.
- Als natuurbelangen significant worden geraakt.
- Bij cumulatie van risico's (gebied, emissietype, hinder).
- Focus op meest risicovolle verontreinigingen.

- Wanneer bedrijven niet onder de Richtlijn industriële emissies (Rie--) vallen, via omgevingsvergunningen.

Kansen:

- Uitgangspunten in beleid opnemen helpt bij motivatie van besluiten.
- Doelvoorschriften en monitoringsverplichtingen zijn kansrijk.
- Meer aandacht voor verantwoordingseisen.
- Focus op stedelijk gebied en plaatsen met veel cumulatie.
- Pleiten voor scherpere BBT in Europa.
- Zorgplicht inzetten als extra instrument.

Risico's:

- Bedrijven kunnen niet altijd alles veranderen (bijvoorbeeld door netcongestie).
- Kans op vertrek van bedrijven bij te strenge eisen.
- Bezwaartrajecten van bedrijven.
- Weinig vertrouwen in de overheid; communicatie is belangrijk.
- Juridische houdbaarheid van normen is soms onzeker.
- Kosteneffectiviteit en bedrijfseconomische haalbaarheid moeten worden meegewogen.
- Soms duurt het jaren voordat technische aanpassingen mogelijk zijn.

Algemene opmerkingen:

- Gesprek met bedrijven is belangrijk, niet alleen normen opleggen.
- Meer aandacht voor cumulatie en lange termijn effecten.
- Bewoners vragen om inzicht in gegevens; communicatie en transparantie zijn essentieel.
- Prioritering op basis van risico's en gezondheid.
- Flexibiliteit en maatwerk blijven nodig.
- Focus op juridische onderbouwing en consistent beleid.

Kortom: Zorg voor een ambitieuze, maar realistische en uitlegbare aanpak. Zet in op meten, flexibiliteit, en duidelijke communicatie. Leg beleid goed vast, focus op de grootste risico's en kansen, en wees je bewust van de bedrijfseconomische en juridische grenzen. Het gesprek met bedrijven én bewoners is minstens zo belangrijk als het opleggen van regels.

Werktafel 2: Nieuwsgierige overheid
In deze deelsessie ging het over de nieuwsgierige overheid. Een overheid die onderzoek doet, data ophaalt, de leefomgeving inzichtelijk maakt en in gesprek is met haar bewoners. Deelnemers bespraken aan verschillende tafel de drie instrumenten die de provincie al inzet, maar verder wil ontwikkelen: 1. meten bij de bron, 2. in gesprek gaan met bewoners, 3. het maken en gebruiken van zogenoemde stapelkaarten. Deelnemers bespraken daarover onder andere de kansen die ze daarvoor zagen. Daarnaast brachten deelnemers ook hun eigen ideeën in voor instrumenten die de provincie mogelijk kan inzetten.

1. Meten bij de bron

- Wanneer inzetten: Bij gerichte aanpak van klachten, vaak op advies van OD/GGD/RIVM, bij veel klachten, onverwacht of onaangekondigd, en langdurige metingen.
- Opbrengst: Geeft direct inzicht in de bron van hinder, maakt pinpointen van uitstoters mogelijk, en zorgt voor transparantie door verplichte openbaarmaking van metingen. Ook kunnen nieuwe stoffen worden gemeten, niet alleen de stoffen die in vergunningen staan.
- Kansen: Permanente meetteams in hotspots, langdurige aanbestedingen voor meetapparatuur, en actieve rol van TNO/ILT.
- Zorgen: Kost veel geld, arbeidsmarktkrapte, complexiteit bij het aanwijzen van de uitstoter, en vaak nog veel berekeningen in plaats van echte metingen.

2. Inzetten van stapelkaarten

- Wanneer inzetten: Bij gebiedsprocessen, proactief in plaats van reactief, om inzicht te krijgen in cumulatie van hinder.
- Opbrengst: Geeft inzicht in wat nog niet bekend is, welke data nog toegevoegd moet worden, en kansen voor nieuwe ontwikkelingen. Het is gebaseerd op beschikbare data en biedt lokale inzichten.

- Kansen: Proactief beleid, gezamenlijke producten van overheden, en vertaling van data naar bewoners.
- Zorgen: Stapelkaarten geven slechts 'platte data', geen gedwongen weergave. Er is behoefte aan duiding en vertaling van data naar de praktijk.

3. In gesprek gaan met bewoners/gehinderden

- Wanneer inzetten: Selectief, vooral in aandachtsgebieden en bij bevoegd gezag.
- Opbrengst: Aanhaken op buurtcoaches, wijkcoördinatoren en gebiedsmakelaars. Gesprekken zorgen voor meer betrokkenheid en kunnen leiden tot handelingsperspectief.
- Kansen: Gebruik van bestaande netwerken, koppeling met gezondheidsmonitor, en het bundelen van klachten.
- Zorgen: Zolang niemand verantwoordelijk is, lijkt het geen probleem. Mensen worden 'klaagmoe' en klachten komen bij verschillende partijen binnen.

Andere mogelijke instrumenten

- Gezondheidsmonitor: Wordt gezien als middel om het gesprek te starten en duurzame samenwerking te creëren tussen partijen. Kansen liggen in transparantie en jaarlijkse terugkoppeling. Zorgen zijn hoe je harde en zachte data koppelt en hoe je daadwerkelijk tot actie komt.
- App voor meldingen: Laagdrempelig melden van hinder via een app, met goede terugkoppeling en actieve communicatie. Kansen liggen in het bundelen van klachten en transparantie, zorgen zijn onderhoud van de app, bekendheid en communicatie.
- Gezondheidsombudsman: Onafhankelijke functie, aanspreekpunt voor bewoners, met slagkracht en integrale aanpak. Zorgen zijn drukte bij gemeenten en andere partijen.

Werktafel 3: Betrokken overheid
In deze deelsessie stond de betrokken overheid centraal, met name de rol van de provincie als proactieve gespreksleider. Waar de provincie voorheen vooral een reactieve houding aannam, zet zij nu stappen richting een meer proactieve benadering, waarbij actief wordt ingezet op het versterken van de samenwerking en communicatie met andere partijen in de leefomgeving. In de deelsessie werden deelnemers bevraagd over wat zij verstaan onder een proactieve gesprekspartner, wat zij daarbij als kansen of zorgen zien en welke behoeften de verschillende partijen daarin hebben.

Hoe ziet de rol van de provincie als proactieve gesprekspartner eruit?

- **Brede betrokkenheid**: De provincie betrekt alle relevante doelgroepen bij specifieke problemen, informatie vindbaar en openbaar maken, en werken aan een cultuur van wederzijds vertrouwen en versterking.
- **Burgerschap stimuleren:** Door omgevingsdialogen aan te jagen en burgers actief te informeren en te betrekken, ontstaat meer draagvlak voor problemen en oplossingen.
- **Kennisdeling**: De provincie deelt actief kennis tussen regio's, nodigt inwoners uit voor bijeenkomsten en zorgt voor consistente, betrouwbare communicatie.
- **Integraal en selectief**: De provincie werkt vanuit een integraal uitgangspunt (niet één belang) en pakt brede problemen op die voor kleine gemeenten lastig zijn.
- **Actief meedenken**: De provincie denkt actief mee, voert dialoog, ondersteunt beleidsvorming en werkt samen met belanghebbende partijen.
- **Monitoren en evalueren**: De provincie kan gericht sturen en bijsturen door te monitoren en te evalueren.

Waar zitten kansen?

De kansen liggen vooral in het versterken van samenwerking en betrokkenheid. Door vroegtijdige en open communicatie kan er meer draagvlak ontstaan voor beleid en oplossingen. De provincie heeft de mogelijkheid om ambitieuze doelen te stellen voor gezondheid en leefomgeving, en door kennisdeling met andere regio's en organisaties kan het beleid effectiever worden. Een collectieve aanpak tussen gemeenten en regio's helpt om brede problemen gezamenlijk aan te pakken. Innovatieve participatie-instrumenten, zoals de "thermometer", bieden nieuwe inzichten in de stand van zaken en versterken de dialoog.

Waar zitten de risico's?

Er is bezorgdheid over willekeur en inconsistentie in beleid, wat het vertrouwen in de overheid onder druk zet. Transparantie en openheid zijn daarom cruciaal. De provincie moet selectief opereren – daar inzetten waar de meeste of ernstigste signalen zich voordoen is - en zich richten op maatregelen met het meeste effect. De complexiteit van belangen – zoals gezondheid, economie en milieu – maakt het lastig om keuzes te maken en deze goed te communiceren, kijk bijvoorbeeld naar de woningbouwopgave. Bovendien hebben kleinere gemeenten vaak onvoldoende capaciteit en kennis om grootschalige, of gemeentegrensoverschrijdende, problemen zelfstandig aan te pakken, waardoor provinciale ondersteuning als gewenst wordt gezien.

Welke behoeftes hebben omgevingspartijen?

- Gemeenten: Willen een actieve provincie die meedenkt, hen betrekt bij afwegingen en zorgt voor een gelijk speelveld.
- GGD: Wil een geformaliseerde, stevige rol in advisering en periodiek overleg met de provincie.
- Bewoners: Willen goed geïnformeerd worden, betrokken worden bij beleid en dat hun belangen serieus worden genomen.
- Kennisinstellingen: Willen dat kennis en wetenschap (ook burgerwetenschap) wordt ingezet bij leerlingen en bewoners.
- Brandweer/veiligheidsregio: Wil vroegtijdig betrokken zijn bij beleidsontwikkeling en meegenomen worden in dilemma's.
- Landbouw: Wil brede uitnodiging en betrokkenheid van agrariërs.

werkateliers gezonde leefomgeving

Werkatelier I: provinciaal belang

Rollen voor de provincie

- **Regierol en gebiedsgerichte aanpak:** De provincie kan een stap naar voren zetten bij gemeente-overstijgende problematiek, als ruimtelijk ordenaar, in het stellen van regels, toezicht & handhaving, en het uitvoeren van gebiedsanalyses
- **Dialoog en samenwerking:** Eerst inzetten op dialoog met gemeenten en bedrijven, daarna juridische middelen inzetten indien nodig. De provincie kan bemiddelen als gemeenten er onderling niet uitkomen.
- **Kennisdeling en advisering:** De provincie kan gemeenten adviseren, kennis delen (zoals via het Servicepunt Duurzame Energie), en zorgen voor harmonisatie van aanpak.
- **Bescherming van gezondheid:** De provincie kan het grotere plaatje bewaken, cumulatie van effecten in beeld brengen, en inwoners beschermen bij complexe vraagstukken.
- **Ambities en doelen stellen:** Duidelijke ambities formuleren voor gezonde leefomgeving, mobiliteit, groen, landschap, en voorzieningen.
- **Innovatie en meten**: Stimuleren van innovatieve maatregelen, meten en monitoren van hinder, en het zichtbaar maken van stapeling van effecten.
- **Rugdekking en normering:** Provinciale regels bieden gemeenten rugdekking, vooral bij zachte normen (zoals groen en bewegen)

Werkatelier II: ambities

Omgevingsveiligheid:

- Duidelijkheid over verantwoording groepsrisico gewenst.
- Beslisbomen helpen bij vergunningverlening en ruimtelijke afweging.
- OD en provincie moeten vroeg betrokken worden.
- Afweging bron- en omgevingsmaatregelen.
- Beleidsruimte onder oriëntatiewaarde is onderwerp van discussie.

Geluidshinder industrie

- Hinderbeleving meenemen in beleid en metingen.
- Continue metingen en bronduiding belangrijk.
- Samenwerking met gemeenten en bedrijven cruciaal.
- Woningbouw op hoogbelaste locaties vraagt vroegtijdig advies.
- Bouwkundige maatregelen en alternatieve locaties bieden kansen.

Luchtkwaliteit

- Provincie speelt grote rol in kennisdeling en netwerkvorming.
- Faciliteren van metingen en bewustwording bij inwoners.
- Innovatie stimuleren via subsidies en samenwerking.
- Beleidsontwikkeling houtstook en mobiliteit vraagt actieve rol.
- Rol varieert afhankelijk van instrument en bevoegdheid.

Werkatelier III: instrumenten

Werktafel 1: Verantwoordelijke overheid

- Focus op fijnstof, stikstofdioxide, ZZS, geluid en geur bij vergunningactualisatie.
- Prioritering bij actualisatie van vergunningen op basis van risico- en impactanalyse
- Scherp vergunnen is proberen om, vanuit het oogpunt gezondheid, schadelijke en hinderlijke uitstoot vanuit een industriële bron zoveel mogelijk te verminderen.
- Richt op gebieden waar gezondheid onder druk staat, bijvoorbeeld bij stapeling en cumulatie

Werktafel 2: Nieuwsgierige overheid

- Meten bij de bron biedt inzicht en transparantie, maar is kostbaar.
- Stapelkaarten geven inzicht in cumulatie, maar vragen duiding.
- Gesprekken met bewoners versterken betrokkenheid.
- Gezondheidsmonitor en meldapps bieden kansen voor participatie.
- Zorgen over verantwoordelijkheden en 'klaagmoeheid'.

Werktafel 3: Betrokken overheid

- Provincie moet brede betrokkenheid organiseren en transparant communiceren.
- Burgerschap stimuleren en kennisdeling tussen regio's essentieel.
- Integraal werken en selectieve inzet voorkomt versnippering.
- Proactief meedenken en monitoren versterkt beleidsvorming.
- Behoefte aan actieve rol bij gemeenten, GGD, bewoners en andere partijen.

Bijlage 4: Excursie

Op donderdag 16 oktober is een excursie georganiseerd voor leden van Provinciale Staten, met als doel om de leden een beeld te laten vormen over thema's en doelstellingen die in het beleidskader Gezonde Leefomgeving aan de orde komen. Omdat de excursie beeldvormend bedoeld is voor Provinciale Staten, zonder inbreng op te halen voor het beleidskader, is er geen inhoudelijk verslag gemaakt. Dit hoofdstuk geeft een impressie van de excursie.

In het kader van de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving werden leden van PS uitgenodigd om aan boord te springen van een tourbus en onder begeleiding van bureau EMMA en beleidsadviseurs van de provincie op locatie bezoek te gaan naar Opperdoes en Beverwijk Bazaar. Deze locaties zijn bewust gekozen omdat hier uiteenlopende belangen samenkomen. Tijdens het bezoek gingen zij in gesprek met inwoners, ondernemers, agrariërs, bouwbedrijven, deskundigen en de GGD. Het is onmogelijk om aan alle wensen tegemoet te komen, wat politieke keuzes noodzakelijk maakt. Statenleden worden geconfronteerd met dilemma's bij het beoordelen van het beleidskader voor een gezonde leefomgeving.

- **Woningbouw versus milieubelasting:** Hoe realiseer je voldoende woningen in een gebied met industrie, verkeersdrukte en geluidsoverlast?
- **Landschap versus leefbaarheid:** Hoe behoud je natuur- en agrarische gebieden terwijl er ook behoefte is aan nieuwe woningen?
- **Economie versus gezondheid:** Hoe zorg je voor werkgelegenheid en bedrijvigheid zonder dat dit ten koste gaat van schone lucht en een veilige omgeving?

De gesprekken met geluid- en milieuspecialisten, ondernemers, bestuurders en bewoners in Opperdoes en Beverwijk bieden Provinciale Staten waardevolle inzichten om het beleidskader Gezonde Leefomgeving verder vorm te geven.

Dagprogramma

Tijdens de excursie werd een strak programma aangehouden. Er was beperkte tijd om de locaties te bezoeken én voldoende informatie op te halen. Een aantal kleine verschuivingen daargelaten, zag het dagprogramma er als volgt uit:

12:00	Wegrijden in Haarlem - naar Opperdoes
13:00	Aankomst Opperdoes locatie: Almereweg 19
13:25	Aankomst Opperdoes locatie: Vertify (Zwaagdijk-Oost)
13:30-14:10	Speeddaten over casus Opperdoes
14:20	Wegrijden Zwaagdijk - naar Beverwijk
15:15	Aankomst Beverwijk Bazaar
15:15-16:15	Perspectievenroute rondom Beverwijk Bazaar
16:30	Wegrijden Beverwijk – naar Haarlem
17:00	Aankomst in Haarlem

Etappe 1: Haarlem > Opperdoes (Medemblik)

Om 11:45u verzamelde iedereen zich bij de tourbus op de Dreef in Haarlem, naast het Provinciehuis.

Bij aankomst kregen alle deelnemers een *reisboekje*, met daarop een gekleurde sticker die aangaf in welk 'team' ze zouden zitten tijdens de excursie. Het reisboekje was gevuld met: een introductie over de excursie, het dagprogramma, beschrijvingen van de twee casussen, een korte benoeming van de personen die ze op locatie zouden treffen en instructies voor de werkvormen op locatie. Het reisboekje sloot af met een woordzoeker over het thema gezonde leefomgeving.

In de bus kregen alle deelnemers een lunchpakketje uitgedeeld. Daarna heette Jeroen Olthof – initiatiefnemer van de excursie en lid van Gedeputeerde Staten – iedereen welkom in de bus. Hij zette daarbij scherp waar het beleidskader om gaat en benadrukte het belang van de gezonde leefomgeving voor Noord-Holland.

Daarna lichtte een medewerker van de provincie Noord-Holland het beleidskader toe en vertelde over de verschillende onderdelen van het participatietraject dat daaraan gekoppeld is.

Na een half uur rijden werd de casus van Opperdoes, in gemeente Medemblik, toegelicht. Vlak daarna reden we langs het gemeentehuis in Medemblik, waar we wethouder Jeroen Broeders en de programmanager ophaalden. Al in de bus vertelde de wethouder over het gebied en de plannen voor woningbouw bij Opperdoes. Dit verhaal lichtten zij verder toe op de locatie in kwestie: Soppediep.

Locatiebezoek 1: Casus Opperdoes

De casus Opperdoes

In Opperdoes (gemeente Medemblik) is woningbouw gepland bij het Soppediep, in een agrarisch gebied dat is aangemerkt als 'Beschermd Landschap' (voorheen: Bijzonder Provinciaal Landschap). Dit betekent dat nieuwe woningen alleen gerealiseerd mogen worden als de kernkwaliteiten van het landschap behouden blijven. Het gaat om woningbouwplannen die relatief groot zijn voor de regio West-Friesland, ongeveer 200 woningen onherroepelijk. Er zijn twee provinciale N-wegen in de buurt: de N239 en N240. Relatief dichtbij zit een grote afvalverwerker onder provinciaal bevoegd gezag, HVC Middenmeer (op ongeveer 500m).

In dit gebied komen diverse belangen samen: de behoefte aan woningen, het behoud van het landschap, de agrarische functie, de leefbaarheid van dorpen, en gezondheid en welzijn als integraal onderdeel van gebiedsontwikkeling. Deze combinatie maakt het tot een relevante en complexe casus binnen het kader van het Beleidskader Gezonde Leefomgeving, waarin de provincie streeft naar een volwaardige afweging van gezonde leefomgeving in ruimtelijke besluitvorming.

Locatiebezoek Soppediep

De eerste stop met de bus ging langs het gemeentehuis Medemblik, in Wognum, om wethouder Jeroen Broeders en de programmamanager op te halen. In de bus vertelde de wethouder als iets meer over het gebied en de geplande woningbouw in de regio, waaronder in Soppediep, aan de zuidkant van Opperdoes. Op de locatie van de geplande woningbouw lichtte Jeroen Broeders en Henk Hansen gezamenlijk de plannen toe en konden er vragen worden gesteld door deelnemers.

Speeddaten bij Vertify

Na deze korte stop reed de bus verder naar de volgende locatie in Zwaagdijk-Oost, waar we werden ontvangen in het onderzoekscentrum van Vertify. Hier stonden een tiental personen op ons te wachten die onderdeel waren van de *perspectieven-speeddate.* Bij Vertify waren 5 groepjes tafels opgesteld waaraan verschillende vertegenwoordigers van belangrijke perspectieven zaten. De tafels werden bemand door:

1. Onderzoeker Vertify
2. GGD
3. Gemeente Medemblik - Wethouder Jeroen Broeders & projectmanager gebiedsontwikkeling
4. LTO – en een lokale agrariër
5. Dorpsraad Opperdoes

Elke tafel had een gekleurd label die correspondeerde met de sticker op het reisboekje, waardoor deelnemers wisten aan welke tafel ze als eerste mochten aanschuiven. Zo begon de speeddate.

Leden van PS konden bij elke ronde vragen stellen aan de vertegenwoordigers van de perspectieven. Na elke 5 minuten klonk een bel en bewogen de deelnemers zich naar de volgende tafel, waar de nieuwe ronde zou beginnen. Dit ging door tot leden van PS alle perspectieven hadden bezocht.

Aan het eind van de speeddate nam een vertegenwoordiger van de agrarische ondernemers uit het gebied nog kort het woord en gaf iedereen een zakje Opperdoezers mee.

INTEGRALE
GEWASAANPAK

INTEGRALE
GEWASAANPAK

Etappe 2: Zwaagdijk-Oost > Beverwijk Bazaar

Na de speeddate-sessie bij Vertify stapte iedereen weer terug in de tourbus. In het reisboekje konden deelnemers een QR-code scannen, waarmee ze een digitaal formulier konden invullen over hun opgedane kennis en hetgeen ze het meest was bijgebleven van het locatiebezoek.

Daarnaast was het onderweg tijd voor de Noord-Holland BusQuiz! Kennis van de PS-leden werd zo even getest op een aantal thema's. Er werden vragen gesteld over o.a. geluidsoverlast, de agrarische sector, het aantal provinciale ambtenaren en een record dat Noord Holland verbroken heeft (antwoord: Noord-Holland heeft als eerste provincie van Nederland de grens van 3 miljoen inwoners overschreden!). De gezelligste provincie van Nederland, dus.

Voor de aankomst in Beverwijk werd de casus Beverwijk Bazaar toegelicht door een beleidsadviseur van de provincie.

Casus Beverwijk Bazaar

Het complex van De Bazaar ligt tussen havengebied De Pijp en het Aagtenpark, omsloten tussen de snelwegen A9 en A22 en langs de provinciale wegen N197 en N246. De gemeente Beverwijk werkt samen met bouwbedrijf Heijmans aan Bazaarstad: plannen om het gebied te transformeren naar een nieuwe woonwijk.

De provincie heeft hierbij zorgen over de haalbaarheid van een gezonde leefomgeving in de geplande wijk, gezien de hoge milieudruk en de stapeling van milieueffecten. Een deel van het plangebied ligt binnen de milieucontour van Industrieterrein van Provinciaal belang én doorkruist het werkingsgebied industrieterreinen met geluidsproductieplafond (voorheen industrie terreinen van Regionaal Belang). Daarnaast wordt er juist gewerkt aan de revitalisering van het bedrijventerrein de Pijp en met name de havengebonden functie van het terrein.

In de Bazaar komen meerdere, soms tegenstrijdige, belangen samen. Denk aan de grote woningbehoefte, de economische waarde van De Bazaar en omliggende bedrijven, de aanwezigheid van industrie en de noodzaak tot het waarborgen van een gezonde leefomgeving voor toekomstige bewoners, een relevante thematiek voor de het Beleidskader Gezonde Leefomgeving.

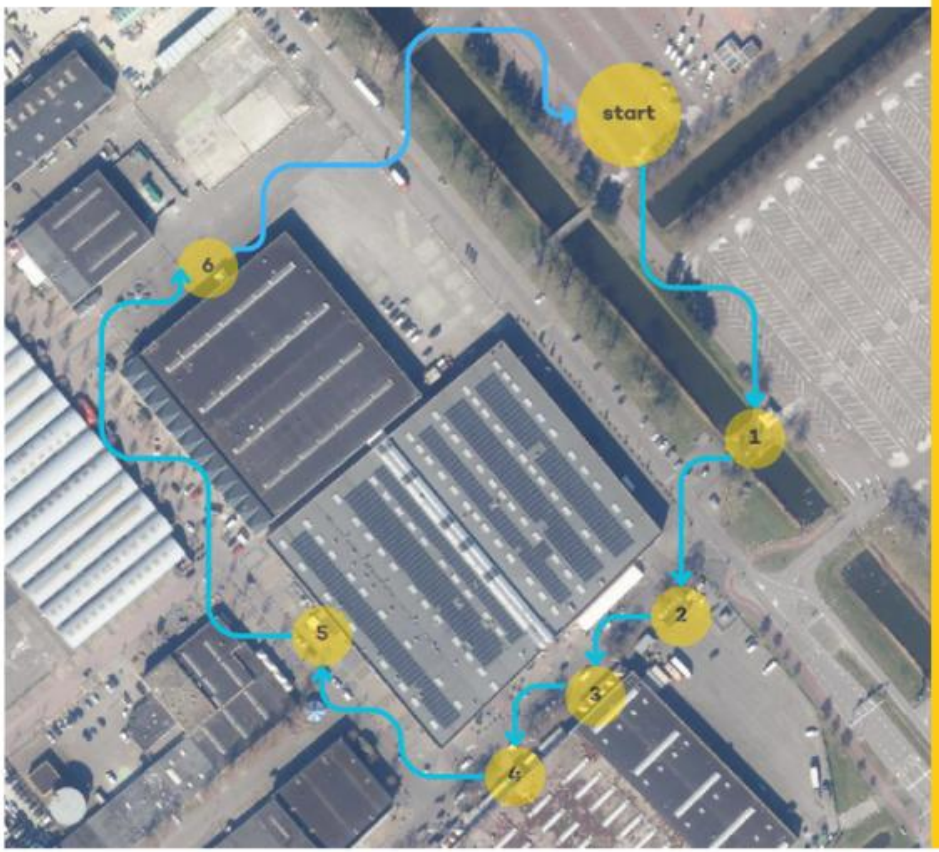

loopt route: 1 - 2 - 3

loopt route: 2 - 3 - 4

loopt route: 3 - 4 - 5

loopt route: 4 - 5 - 6

loopt route: 5 - 6 - 1

loopt route: 6 - 1 - 2

Vragen voorbereiden

Na de introductie van de casus konden leden van PS een aantal vragen voorbereiden voor de partijen die ze op locatie bij Beverwijk zouden treffen. In het reisboekje waren de aanwezige vertegenwoordigers kort geïntroduceerd en konden deelnemers hun vraag daarbij schrijven. Zo kon iedereen goed voorbereid starten met de *perspectieven route!*

Locatiebezoek 2: Casus Beverwijk Bazaar

Bij aankomst stond er een twintigtal personen ons op te wachten. Dit waren vertegenwoordigers van de verschillende perspectieven die aan het bod zouden komen. De aanwezige partijen waren:

1. Gemeente Beverwijk
2. Heijmans
3. Omgevingsdienst IJmond en Omgevingsdienst NZKG
4. Provincie Noord-Holland
5. Stichting Business Docks en Directeur Bazaar
6. GGD Kennemerland

Zij waren allemaal aanwezig om deel te nemen aan de *perspectievenroute.*

Leden van PS hadden een uur de tijd om hun perspectieven route te lopen. Daarvoor waren de deelnemers opgesplitst in groepjes. Elk PS- lid had aan het begin van de excursie een kleur toegewezen gekregen. Tijdens de perspectievenroute volgende zij voor hun eigen kleur een route, geleid door hun 'reisleider', een medewerker van provincie Noord-Holland. Voor het gemak had iedere 'reisleider' daarom een gekleurde pet opgedaan.

Elk groepje bezocht 3 perspectieven, in 3 rondes van 15 minuten. Zo liepen zij een route om het Beverwijk Bazaar gebouw heen, nabij de locatie waar de gemeente woningbouw wil realiseren. De route eindigde weer bij de tourbus. Leden van PS werden uitgenodigd om voor de terugweg plaats te nemen naast een PS met een andere 'kleur', om onderweg perspectieven uit te wisselen.

Door alle vertegenwoordigers werden we uitgezwaaid en vervolgen we onze weg. Terug naar Haarlem!

Eindetappe: terug naar Haarlem

Op de terugweg konden leden van PS napraten over hun opgedane kennis en indrukken tijdens de excursie, onder het genot van een hapje en drankje. Ook konden zij weer de QR-code scannen om digitaal hun indrukken vast te leggen.

Om 17:00u arriveerden we (op tijd!) terug in Haarlem en namen we afscheid. Het was een geslaagde dag vol perspectieven en gesprekken die snel tot de kern van de zaak kwamen.

Ter afsluiting kregen alle deelnemers nog een *ansichtkaart* mee, als aandenken aan deze excursie.

Bijlage 5: Deelverslag Symposium gezonde leefomgeving

Op 17 november 2025 organiseerde provincie Noord-Holland het **Symposium Gezonde Leefomgeving in** de *Phil* in Haarlem.

Het doel van het symposium was om naast informeren, ook verschillende doelgroepen met elkaar en met de provincie in gesprek te laten gaan om hun waarden, ideeën en zorgen voor gezonde leefomgeving met elkaar te delen. Aan het symposium namen ongeveer 160 genodigden deel, vanuit een brede achtergrond: bestuurders en ambtenaren van provincies en gemeenten, bedrijven, omgevingsdiensten, GGD's, kennisorganisaties, vertegenwoordigers van bewonersorganisaties, veiligheidsregio's, en meer. De provincie is zeer erkentelijk dat er zo veel en verschillende partijen hebben deelgenomen aan het symposium en daar hun kennis en ervaring met elkaar en met de provincie hebben gedeeld. Dit heeft een rijke opbrengst aan inzichten opgeleverd. En sluit aan bij de ambitie van de provincie om verschillende partijen samen te brengen om gezamenlijk te werken aan een gezonde leefomgeving.

Het symposium startte met een plenaire opening, met vervolgens deelsessies over verschillende thema's die het beleidskader raken. Deels om informatie over te dragen en deels om inbreng van deelnemers op te halen. Dit verslag beschrijft het programma en de opbrengst van het symposium in drie delen:

1. **Over het symposium:** Een beschrijving van het dagprogramma en inhoud van de verschillende onderdelen van het symposium.
2. **Rode draden in de opbrengsten:** De belangrijkste inzichten voor het beleidskader.
3. **Opbrengsten deelsessies:** De uitgewerkte opbrengsten per deelsessie.

Afbeelding door Buro Brand

Programma en opzet

Het symposium bestond uit een plenaire opening, waarna de deelnemers in drie rondes verschillende deelsessies konden volgen. Parrallel aan de deelsessies was de *inspiratiemarkt* geopend en de dag sloot af met een borrel en een beeldende terugkoppeling door Hugo Seriese van Buro Brand. Die heeft gedurende het symposium illustraties gemaakt, waarvan een aantal in dit verslag zijn opgenomen.

Plenaire opening

Dagvoorzitter Imre de Roo heette de aanwezigen welkom. Vervolgens startte het symposium met een korte video waarin bewonersorganisaties hun visie op een gezonde leefomgeving deelden. Vertegenwoordigers van Frisse Wind, Het Zijper Landschap, Adem Vrij aan 't IJ en Hollandse Luchten vertelden daarin over het belang om burgers te beschermen tegen vervuiling uit hun leefomgeving en om de natuur te versterken. En riepen de provincie op om o.a. kennis te delen, daadkrachtig te zijn, scherp beleid en scherpe normen te formuleren, daarop te controleren en te handhaven. Gedeputeerde Jeroen Olthof schetste vervolgens de ambities van de provincie voor de gezonde leefomgeving en reageerde op de video: "De samenleving mag van ons verwachten dat de overheid iedere dag werkt aan een schone omgeving."

Marij Swinkels van de Universiteit Utrecht leidde een inspirerende denkoefening waarin bezoekers zich verplaatsten naar de leefomgeving van vroegere én toekomstige generaties. In stilte, met gesloten ogen, ontstonden persoonlijke visies op een gezonde leefomgeving van de toekomst.

Deze oefening vormde ook de start voor het panelgesprek. Vijf genodigde partijen deelden, onder leiding van Imre de Roo, hun perspectief op de gezonde leefomgeving: Gedeputeerde van de provincie Noord-Holland Jeroen Olthof, Wethouder van de gemeente Beverwijk Suzanne Klaassen, directeur van de Natuur en Milieu Federatie Sijas Akkerman, Maaike Verharen van GGD Hollands Noorden en Arnoud Verhage van ORAM. Hierin kwam o.a. naar voren hoe belangrijk het is om kennis uit te wisselen en samen te werken om de gezondheid te bevorderen. En dat hier op verschillende plekken aan gewerkt wordt, zoals in het Schone Lucht Akkoord. Ook werd gesproken over grote vervuilers. Naast belangen van bewoners, moeten ook de belangen van ondernemers in het vizier blijven, zonder dat dit de gezonde leefomgeving hoeft te 'bijten'. Zo is er behoefte aan duidelijkheid vanuit de overheid. En liggen er binnen de industrie kansen om de gezonde leefomgeving te verbeteren.

Tot slot gaf de dagvoorzitter uitleg over het verdere verloop van de dag en de opzet van de deelsessies en de informatiemarkt. Lees verder op de website van de provincie[1] voor een impressie van het plenaire deel.

[1] "We weten steeds meer en accepteren steeds minder" (18 november 2025): https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2025/November_2025/We_weten_steeds_meer_en_accepteren_steeds_minder

Deelsessies

Deelnemers konden kiezen uit 7 thematische deelsessies én een inspiratiemarkt, gedurende 3 rondes. De deelsessies werden begeleid door beleidsmedewerkers Gezonde Leefomgeving van de provincie Noord-Holland. Hieronder staat een korte beschrijving van de verschillende deelsessies, verder in dit verslag zijn de opbrengsten opgenomen.

	Ronde 1 14.30-15.10	Ronde 2 15.20-16.00	Ronde 3 16.10-16.50
PHIL CAFÉ	Toelichting op het beleidskader	Toelichting op het beleidskader	Toelichting op het beleidskader
VAN WARMER-DAM ZAAL	Stapelen van leefomgevings-factoren	Bronbeleid en schadelijke stoffen (vergunningen)	Samenwerken in de regio
VAN BEINUM ZAAL	Wonen en Landelijk gebied	Hinder	Wonen en Industrie
GROTE FOYER	Inspiratiemarkt	Inspiratiemarkt	Inspiratiemarkt

De deelsessie over het beleidskader was informatief van aard. Medewerkers van de provincie lichtten de motivaties, doelen en ambities van de beleidsontwikkeling toe. Deelnemers aan de sessie werden meegenomen in de 'rode draad', de hoofdlijnen van het beleidskader, en het participatietraject dat is uitgevoerd. Hierbij werd de focus van het beleidskader neergezet: gezondheidsbescherming door het verminderen van schadelijke en hinderlijke uitstoot, gericht op de situaties waar de provincie specifieke wettelijke taken en bevoegdheden heeft. Na de toelichting was er ruimte voor vragen uit het publiek.

De deelsessie over het stapelen van leefomgevingsfactoren was informatief en interactief. In deze deelsessie vertelden medewerkers van de provincie over het gebruik van *stapelkaarten*. Een instrument van de provincie om de gezonde leefomgeving in kaart te brengen, waarbij verschillende leefomgevingsfactoren gestapeld worden. Zo kunnen er 'aandachtsgebieden' in beeld komen, bijvoorbeeld op plekken waar veel factoren samenkomen. Deelnemers beoordeelden in groepjes verschillende typen stapelkaarten; één waarop milieufactoren gestapeld werden en één waarop bredere gezondheidsfactoren ook meegenomen werden. Per kaart konden deelnemers bespreken en aangeven wat volgens hen de voor- en nadelen daarvan waren. Ook konden zij op een blanco kaart aangeven welke factoren zij vinden dat er gestapeld zouden moeten worden.

De sessie over bronbeleid en schadelijke stoffen werd begeleid door GGD Amsterdam en een medewerker van de provincie Noord-Holland. Deze sessie was grotendeels informatief van aard, maar er was ook ruimte voor discussie en vragen vanuit het publiek. De sessie begon met een quiz over schadelijke stoffen, om het publiek uit te dagen en hun kennis te toetsen. Deelnemers benadrukten hierop dat het belangrijk is om duidelijk af te kaderen over welke stoffen we het hebben bij de beleidsontwikkeling voor gezonde leefomgeving, als we spreken over 'schadelijke stoffen'. Daarna gaf GGD Amsterdam aan wat de effecten van bepaalde schadelijke stoffen kunnen zijn en wat de provincie kan doen om de gezondheidsschade van met name luchtverontreiniging te beperken. De sessie werd afgerond met een korte toelichting door de provincie Noord-Holland op het beleidskader en het bronbeleid rondom het verminderen van uitstoot van schadelijke stoffen en hinder. Hierbij kwamen de instrumenten 'scherp vergunnen' en 'actualisering van vergunningen' aan bod.

De deelsessie over samenwerken in de regio was vooral interactief ingericht. De sessie werd begeleid door Anne Verschraagen van bureau EMMA en een medewerker van de provincie Noord-Holland. De sessie begon met een korte terugblik op de gesprekken die tijdens de werkateliers zijn gevoerd over de rol van de provincie in de regio. Vervolgens stond de vraag centraal: wanneer neemt de provincie een proactieve rol? Aan de hand van stellingen konden deelnemers plaatsnemen op een lijn, met aan de ene kant een voorbeeld van een proactieve rol voor de provincie, en aan de andere kant een reactieve rol. Deelnemers konden zo letterlijk een positie innemen en hun standpunt toelichten.

De sessie over toekomstige Woningbouw in landelijk gebied, geleid door drie medewerkers van de provincie, was deels informatief en grotendeels interactief. De dialoog tussen de aanwezige partijen stond centraal. Na een korte presentatie over het 'provinciaal belang' en de doelen en rollen van de provincie, werd een casus

uitgedacht: toekomstige woningbouw in het landelijk gebied. In groepjes gingen deelnemers met elkaar in gesprek over hun perspectief op de verschillende belangen die in de casus meespelen en de rol van de provincie daarin.

De sessie over hinder werd begeleid door twee medewerkers van de provincie Noord-Holland. Zij vertelden over de verkenning van de provincie op het beleid voor hinder door geur, geluid en stof. En dan specifiek gericht op bronnen waar de provincie het bevoegd gezag voor is. Zo werd toegelicht welke rollen de provincie kan hebben in het geval van gemeentegrensoverschrijdende hinder, cumulatie en stapeling. In deze sessie stond de vraag centraal: welke rol neemt de provincie in, in het verminderen van hinder? Wat is er van belang voor de rol van de provincie en waarom? Aan de hand van een casus gingen deelnemers in groepjes met elkaar in gesprek over hinder, verschillende belangen van omgevingspartijen en de rol van de provincie.

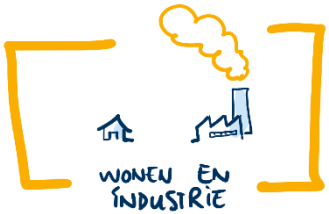

Twee medewerkers van de provincie vertelden over het beleidskader met de focus op de plekken in Noord-Holland waar de leefomgeving slechter is dan op andere plekken. Ook hier werd met een casus gewerkt: er ligt een woningbouwopgave, maar meerdere locaties voor nieuwe woningbouw liggen in of nabij gebieden met bestaande industrie. Er komen dus verschillende belangen samen in een gebied: die van de gezonde leefomgeving, van de bewoner en van de industrie. Deelnemers gingen in groepjes aan de slag en verplaatsten zich in de verschillende perspectieven op de casus, om vervolgens met elkaar te reflecteren op rol die de provincie zou kunnen of moeten hebben in dit voorbeeld.

Inspiratiemarkt
Op de inspiratiemarkt werden voorbeelden uit de praktijk gedeeld. Burgerwetenschappers van *Hollandse Luchten* vertelden over het meetnetwerk dat zij opzetten om de luchtkwaliteit te monitoren en beschermen. Ondernemer *Munisense* liet beelden en informatie zien van de innovatieve oplossingen voor het stimuleren van positief gedrag - van mensen in uitgangsgebieden of op de weg - om zo geluidsoverlast tegen te gaan. Initiatief *Caring Farmers* liet zien hoe zij een gezondere landbouwpraktijk nastreven waar mens en dier profijt van hebben. Het initiatief *Meer Bomen Nu* liet zien hoe het verplanten van bomen bijdraagt aan een (duurzame) groenere leefomgeving. Daarnaast werden door bureau EMMA de resultaten van de werkateliers gedeeld.

Bingokaart
Alle deelnemers ontvingen bij binnenkomst een *bingokaart*. De opdracht was om met zo veel mogelijk verschillende partijen te spreken en dit af te vinken op de bingokaart. Deelnemers met een gevulde kaart konden deze op de inspiratiemarkt inleveren en ontvingen een klein geschenk van de provincie.

Afsluiting
Aan het einde van de middag werd het symposium afgesloten met een netwerkborrel in de grote foyer van de Phil, bij de inspiratiemarkt. Daarnaast werd ook een reflectie op de dag geboden door Hugo Seriese van Buro Brand. Hij liep als tekenaar de hele dag rond langs alle deelsessies en gesprekken en hield tijdens zijn presentatie alle bezoekers een spiegel voor. Zo vatte hij de dag samen met beeld en humor.

Inzichten uit het symposium: de rode draad

Uit een grote hoeveelheid opbrengsten komt een aantal rode draden naar voren:

- **De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder.** De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder, die proactief handelt, vanuit een integrale overkoepelende blik, maar niet alles overneemt. Structurele communicatie en maatwerk zijn essentieel. Dit inzicht kwam voort uit meerdere deelsessies.
- **Duidelijke rolverdeling.** Er is behoefte aan duidelijkheid over de rolverdeling tussen provincie, gemeenten en andere partijen. Dit inzicht kwam bij vrijwel alle deelsessies van het symposium naar voren.
- **Betrekken van bewoners**. Het structureel betrekken van bewoners, vooral in gebieden met veel uitstoot, is essentieel voor vertrouwen en draagvlak. Verwachtingsmanagement is belangrijk: niet alles kan, maar duidelijkheid over

wat wel en niet mogelijk is, draagt bij aan geloofwaardigheid. Dit inzicht kwam vooral uit de deelsessie 'samenwerken in de regio', maar werd ook nadrukkelijk aangestipt tijdens de plenaire opening van het symposium.

- **Kaders bij gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken**. Partijen in de regio willen dat de provincie kaders biedt, vooral bij gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken, maar ook ruimte laten voor lokaal maatwerk. In complexe situaties is voorspelbaarheid belangrijk, maar er moet ook ruimte zijn voor flexibiliteit. Dit inzicht kwam voort uit meerdere deelsessies, met name de deelsessies over 'wonen landelijk gebied', 'wonen en industrie' en 'hinder'.
- **Stapelkaarten als hulpmiddel**. Dit inzicht kwam specifiek naar voren uit de deelsessies over 'stapeling van leefomgevingsfactoren'. Het gebruik van 'stapelkaarten' wordt als waardevol gezien om de status van de leefomgeving inzichtelijk te maken en ruimtelijke afwegingen te ondersteunen. Tegelijkertijd is het belangrijk om kritisch te blijven op de gebruikte indicatoren en de context van de kaarten. Niet alle relevante factoren zijn altijd goed in beeld, en de kaarten moeten gezien worden als een hulpmiddel, geen absolute waarheid.
- **Gezondheid, maar ook economie en woningbouw**. Bij ruimtelijke keuzes, zoals woningbouw in of nabij industriegebieden, spelen verschillende belangen. Gezondheid is belangrijk, maar economische ontwikkeling en woningbouw zijn ook belangrijk. De provincie heeft een rol in het scheppen van duidelijke kaders, het faciliteren van participatie en het zoeken naar integrale oplossingen. Dit inzicht is voornamelijk van toepassing op de deelsessies over 'wonen en industrie' en 'wonen en landbouw'. Daarnaast werd het ook in de plenaire sessie al aangestipt tijdens het panelgesprek.
- **Duidelijke normen voor hinder.** Er is behoefte aan duidelijke normen voor wat acceptabele hinder is en aan een goede uitwerking van het begrip hinder. Partijen in de regio wensen dat de provincie haar rol pakt bij de industrie waar zij bevoegd gezag voor is, maar ook als regionale partij met een visie op gezonde leefomgeving. Samenwerking met gemeenten en andere partijen blijft cruciaal. Dit inzicht komt voornamelijk voort uit de deelsessie over hinder.
- **Aandacht voor gewasbeschermingsmiddelen.** Op meerdere momenten tijdens de deelsessies is aandacht gevraagd voor gewasbeschermingsmiddelen en de mogelijke invloed hiervan op een gezonde leefomgeving.

Opbrengst per deelsessie

De deelsessies van het symposium hadden elk een ander karakter. De een was vooral informerend en anderen hadden interactieve componenten en actieve werkvormen. De werkvormen waren gericht op het stimuleren van dialoog tussen de aanwezigen en het delen van perspectieven, meningen, zorgen en ideeën. Deelnemers werden vanuit hun eigen expertise en ervaring bevraagd of juist uitgedaagd vanuit een andere invalshoek naar een bepaalde situatie te kijken. Door zo veel verschillende partijen te laten participeren in gesprekken over de gezonde leefomgeving, werden iedereen uitgenodigd om aandachtspunten uit te wisselen en van elkaar te leren.

Toelichting op het beleidskader

In deze deelsessie werden de motivaties, doelen en ambities achter de beleidsontwikkeling toegelicht. De deelnemers kregen inzicht in de focus en afbakening van het beleidskader en het participatietraject dat is doorlopen. Daarbij werd duidelijk gemaakt dat de focus van het beleidskader ligt op gezondheidsbescherming door het verminderen van schadelijke en hinderlijke uitstoot, specifiek op terreinen waar de provincie Noord-Holland het bevoegd gezag is. Na de toelichting was er ruimte voor vragen en discussie.

Onderstaand een aantal gestelde vragen, toelichtingen en aandachtspunten die werden meegegeven.

Vragen en toelichtingen

- Afbakening van het beleidskader: Meerdere deelnemers vroegen waarom het beleidskader niet breder wordt getrokken naar het sociale domein. Dit is niet het geval omdat het beleidskader gericht is op de bevoegdheden van de provincie: het beperken van hinder en het uitvoeren van toezicht- en handhavingstaken. Het verbeteren van levensstijl of sociaaleconomische aspecten valt buiten deze scope.
- Samenhang met andere beleidsterreinen: Hoewel het beleidskader zich richt op fysieke leefomgeving, wordt in besluitvorming aandacht besteed aan raakvlakken met andere domeinen, zoals recreatie, groen, hittestress en mobiliteit. Deze worden opgenomen in een bijlage bij het beleidsdocument.
- Relatie met andere trajecten: Parallel aan deze beleidsontwikkeling lopen ook de NOVEX en de Omgevingsvisie. De provincie stemt planning en borging zorgvuldig af en zorgt dat het belang van een gezonde fysieke leefomgeving vanaf de Startnotitie wordt meegenomen in lopende trajecten.
- Samenwerking: De provincie werkt nauw samen met gemeenten, omgevingsdiensten, gezondheids- en kennisinstellingen en andere organisaties. Deze samenwerking blijft een speerpunt om hinder te beperken.

Vragen en aandachtspunten vanuit bewonersorganisaties

- Gewasbeschermingsmiddelen: Er is discussie over de vraag of dit thema binnen het beleidskader Gezonde Leefomgeving moet worden opgenomen, of onder andere kaders zoals de Kaderrichtlijn Water. Het belang van het onderwerp wordt erkend, maar er is nog geen definitieve keuze gemaakt.
- Gezonde bodem en voedsel: Bewonersorganisaties en agrariërs pleiten voor aandacht voor gezonde landbouwbodems, omdat deze essentieel zijn voor goed voedsel.
- Houtstook: Dit is een bron van hinder, maar valt niet onder het bevoegd gezag van de provincie.

Stapeling van leefomgevingsfactoren

In deze deelsessie heeft de provincie laten zien hoe een 'stapelkaart' als instrument/ middel gebruikt kan worden om de status van de leefomgeving in kaart te brengen. En daarmee te gebruiken om de gezonde leefomgeving te agenderen en volwaardig mee te wegen, bijvoorbeeld in de provinciale omgevingsvisie. Maar hoe breng je de leefomgeving in beeld? Deelnemers hebben in deze deelsessie voorbeelden van stapelkaarten bekeken en op basis van twee specifieke voorbeelden: 'stapeling van milieufactoren' en de 'brede analyse leefomgeving Noord-Holland Noord', ook wel de 'vlekkenkaart' genoemd. Plenair en in groepjes werd het gesprek gevoerd over wat er verbeterd kan worden aan deze stapelkaarten.

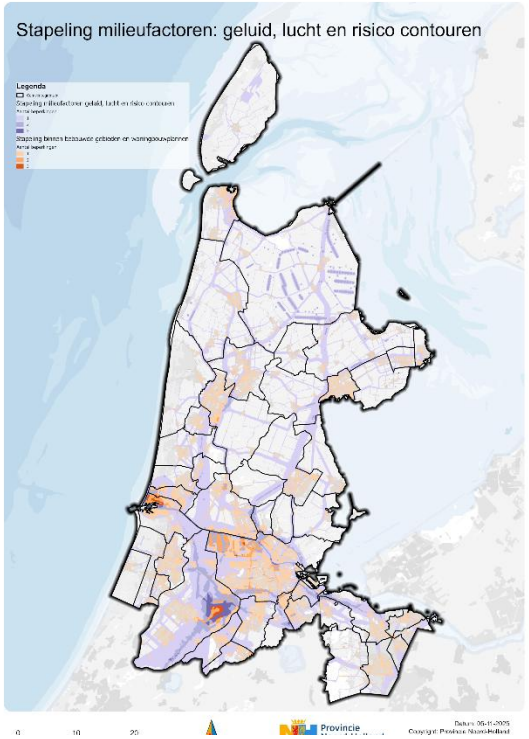

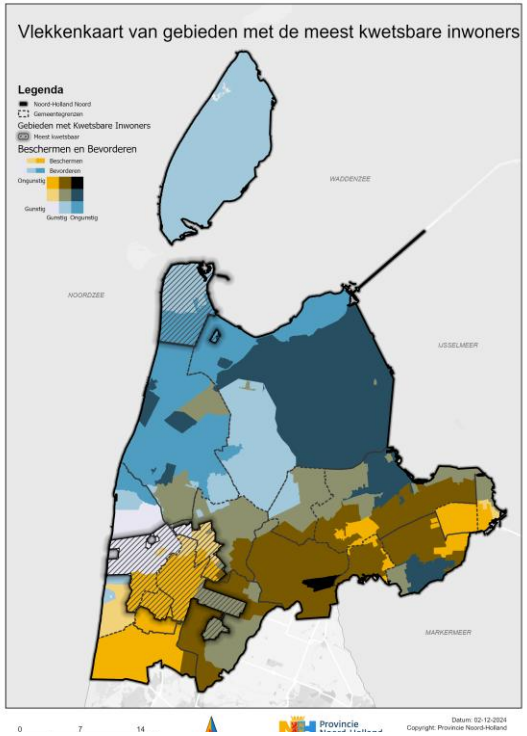

Twee verschillende stapelkaarten: 'stapeling van milieufactoren' en de 'vlekkenkaart'

Deelnemers waren over het algemeen enthousiast over het instrument en zien dat dit kan helpen bij ruimtelijke afwegingen. Het werd ook duidelijk hoe complex het is om de status van de leefomgeving in kaart te brengen, en hoe de keuzes die ten

grondslag liggen aan een stapelkaart (randvoorwaarden, indicatoren) van invloed zijn op het resultaat. En dat dus van belang is altijd goed zelf te blijven nadenken bij afwegingen.

Genoemde voordelen van de stapelkaarten:

- Het geeft inzicht in de stapeling van bekende gegevens.
- In de brede analyse gezonde leefomgeving is ook de bevorderende kant meegenomen en de kwetsbaarheid.
- Goed dat in de stapeling ook de externe risico's in kaart zijn gebracht.
- Milieu-hotspots worden bevestigd.
- Als de kaart duidelijk is, biedt dit een basis om het gesprek hierover te voeren met elkaar.
- Voor gemeenten zijn de kaarten 'bevorderen en beschermen' goed om beleid op te maken.
- Het levert inzichten op, ruimtelijk. Altijd relatief, een indicatie en geen waarheid. Het kan ruimtelijke inrichting beter vormgeven, en bestaande situaties scherp krijgen.
- De kaart met stapeling van milieufactoren geen enig idee, zet aan tot denken.
- Op basis van de kaart weet je waar je wel en waar je niet wil wonen.

Genoemde verbeterpunten van deelnemers:

- De 'basisset' van informatie, waarop het stapelen is gebaseerd, geeft mogelijkheden maar ook beperkingen. De kaart is gebaseerd op een set aan bestaande data, aansluitend op het beleidskader gezonde leefomgeving. Een aantal deelnemers miste hierin actualiteiten die zorgen opleveren voor de gezonde leefomgeving, zoals gewasbeschermingsmiddelen of staalslakken. En vindt dat die informatie belangrijk is om een volledige afweging op basis van de kaart te kunnen maken.
- In de stapelkaarten wordt gemist: water, bodem(kwaliteit), trilling, geur, geluid, hinder, beleving, staalslakken, gewasbeschermingsmiddelen en klachten van omwonenden.
- De indicatie voor de gezondheid wordt niet duidelijk. De kaarten geven ook geen inzicht in medische kosten.
- De milieukaart is erg algemeen en heeft een hoog schaalniveau. De kaart over de brede leefomgeving is ingewikkeld en abstract.
- Deelnemers geven aan dat het nooit een helemaal complete kaart kan worden, omdat alles plotten ook leidt tot een onoverzichtelijke kaart. De maakbaarheid is beperkt, daarom is ook van belang de kaart niet zonder context te gebruiken.
- Er wordt een goede legenda gemist, om de kaart goed te kunnen interpreteren. Het kleurgebruik op de kaart van Noord-Holland Noord was niet voor iedereen duidelijk, en er waren vragen over waarom welke gebieden donkergekleurd waren. Bijvoorbeeld door industrieterreinen in het gebied rond Schiphol. Omdat de kaart moeilijk interpreteerbaar is, is het in de praktijk ook moeilijk om te gebruiken.
- Om de kaarten te verduidelijken zouden er misschien QR-codes op de kaarten geprint kunnen worden zodat mensen zelf meer informatie kunnen vinden over de kaarten, bijvoorbeeld ook over het kleurgebruik.

In algemene zin adviseren deelnemers om stapelkaarten te gebruiken, maar altijd goed per vraagstuk de context erbij te houden en kritisch te bekijken voor welk doel de kaart wordt ingezet. Verschillende onderdelen kunnen bijvoorbeeld onbedoeld tot verwarring, generalisatie of negativiteit leiden. En verschillende (actuele) indicatoren worden gemist in de kaarten door deelnemers.

Bronbeleid en schadelijke stoffen

In deze deelsessie stond luchtkwaliteit centraal als een belangrijke factor voor gezondheidsschade. GGD Amsterdam trapte af met een interactieve quiz (via Mentimeter) en een presentatie waarin zij toelichtten welke stoffen in de lucht het meest schadelijk zijn voor de gezondheid. Daarbij werd benadrukt dat fijnstof en stikstofoxiden de grootste impact hebben. Deze stoffen komen vrij uit diverse bronnen, zoals verkeer, houtstook en industrie. Voor enkele van deze bronnen – zoals zware industrie en provinciale wegen – is de provincie het bevoegd gezag. Daar liggen kansen voor de overheid om gezondheidswinst te realiseren.

Aansluitend gaf de provincie een korte presentatie over hoe deze inzichten van GGD Amsterdam worden vertaald naar beleid en uitvoering binnen het beleidskader

Gezonde Leefomgeving, onder andere via vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH).

Inzichten, discussiepunten en aanvullingen in het gesprek met deelnemers:

- Gewasbeschermingsmiddelen werden in de presentatie van GGD Amsterdam niet als gezondheidsrelevant bestempeld. Hier zijn nog niet voldoende wetenschappelijk onderbouwde gegevens over en voor de korte termijn is de gezondheidsschade van bijvoorbeeld fijnstof veel groter. De effecten op langere termijn zijn niet bekend. Een aantal deelnemers uitte hier zorgen over.
- De provincie heeft in het participatieproces met verschillende professionele stakeholders, waaronder bedrijven en belangenorganisaties, gesproken over het voldoen aan strengere eisen door bedrijven. Dit kan flinke (financiële) consequenties hebben voor bedrijven. Door het bedrijfsleven is hierop met name aangegeven dat er behoefte is aan duidelijkheid vanuit de overheid: wat mag wel en wat kan niet, nu en in de toekomst.
- Afstemming met diverse partijen blijft belangrijk, ook als later het beleidskader is vastgesteld. Dit blijft een continuproces waarbij uitvoering en handhaving wordt ingezet om de leefomgeving te beschermen en te verbeteren, om gezondheidswinst te behalen.

Samenwerken in de regio

In deze deelsessie is kort teruggekeken op de gesprekken in de werkateliers over de rol van de provincie in de regio. Als het gaat om de gezonde leefomgeving, wanneer zou de provincie proactief of juist reactief moeten optreden? In de deelsessie is vervolgens hierover het gesprek gevoerd, aan de hand van een aantal stellingen. Deelnemers konden bij elke stelling een positie innemen op de lijn, van proactief naar reactief, en hun keuze toelichten.

In algemene zin wordt de provincie gezien als regisseur en verbinder, die proactief handelt, maar niet alles overneemt. Die kaders en kennis biedt, zodat gemeenten en inwoners weten waar ze aan toe zijn. En structureel communiceert en participeert, met oog voor efficiëntie en maatwerk. Onderstaand de opbrengsten per stelling.

Stelling 1: Gemeenten meenemen in beleid voor de gezonde leefomgeving

Proactief: de provincie informeert gemeenten actief over provinciebeleid en neemt gemeenten hier uit eigen initiatief in mee.
Bijna alle deelnemers kiezen voor een proactieve rol van de provincie. Twee argumenten die hierbij werden genoemd:

- Lokaal is belangrijk, maar het is toch gewenst dat de provincie actief naar voren treedt, de regio ingaat. En beter benaderbaar is.
- De provincie is een politieke organisatie, er moet rekening gehouden worden met politieke besluitvorming die uiteindelijk bij de provincie plaatsvindt.

Een aantal mensen staat in het **midden**, met argumenten:
- Het is voor provincie én gemeenten van belang om elkaar vroegtijdig te betrekken bij beleidsvorming.

- Op een aantal onderwerpen willen gemeenten een coördinerende rol vanuit de provincie, zoals industrie en houtstook. Bij andere zaken is het duidelijker dat gemeenten het prima zelf af kunnen.
- Zoek elkaar op, vraag het aan de provincie als je behoeft hebt aan kaders. Maar voor onderwerpen waar de gemeente zelf over gaat, moeten gemeenten zelf verantwoordelijkheid nemen.

Reactief: De provincie komt in actie als gemeenten vragen hebben over beleid. Een klein aantal deelnemers kiest voor een reactieve rol van de provincie, met argumenten:

- De provincie moet helpen met kaders waar gemeenten op terug kunnen vallen. Verder kennen gemeenten hun inwoners en de lokale situatie het beste, dat is voor de provincie lastiger.
- De gemeente heeft een andere coalitie dan de provincie, politieke kleuring is van belang.

Stelling 2: Kennisdelen tussen regio's

Proactief: Zelf het initiatief nemen om partijen bij elkaar te brengen voor uitwisseling. Een grote meerderheid kiest ook bij dit tweede onderwerp voor de proactieve rol van de provincie, met argumentatie:

- Er is een groot gebrek aan capaciteit bij gemeenten.
- De provincie moet heel helder en duidelijk zijn in kader en regelgeving.
- Is van belang welke kennis. Als GGD heb je makkelijk toegang tot kennis vanuit het RIVM. Het ontsluiten van die kennis is ingewikkeld, maar wel belangrijk.
- Lokale besluitvorming en situaties kan gemeente prima, ruggenspraak met provincie kan altijd. Gemeenten heeft een rol in ontsluiten van die kennis. Regio accountmanagers zijn daarin een belangrijke spil.

Midden: er is bij deze stelling ook een groep deelnemers in het midden, met argumenten:

- Bij grote provinciale opgaven moet de provincie een verbindende rol spelen en mensen bij elkaar zetten.
- Pas op dat je niet over alles een overkoepelend overleg in het leven roept, want dan zijn we alleen nog aan het overleggen. Overlegstructuren vormen ook een belasting, dus de balans hierin houden is belangrijk
- Soms is het beter om zelf te doen en de provincie te betrekken voor een laatste stukje draagvlak. Het draait om balans.
- Hoe meer je zelf doet, hoe beter je als lokaal orgaan betrokken bent.
- Hangt van het onderwerp af. Als vergunningverlener is het minder noodzakelijk, maar wel belangrijk om te communiceren naar inwoners toe. Bij probleemplekken kan de provincie het voortouw nemen.

Reactief: In actie komen als partijen aankloppen bij de provincie voor netwerk en kennis. Een aantal deelnemers kiest voor een reactieve rol, met argumenten:

- Regionale samenwerking tussen gemeenten kunnen gemeente heel goed zelf. De provincie is daarin één van de partners, op initiatief van gemeenten.
- Als de provincie gemeenten voor eigen beleid bij elkaar wil hebben, kan een regio daar prima en makkelijk bij aansluiten.
- Collega's bij de provincie moeten de regio goed kennen.
- Er gebeurt al van alles in de regio's, vergeet dat niet.

Stelling 3: Betrekken van bewoners

Proactief: Omwonenden (van uitstootrijke gebieden van provinciaal belang) proactief benaderen. Bijna alle deelnemers kiezen voor een proactieve rol van de provincie in het betrekken van bewoners, met argumenten:

- Voor inwoners is het lastig om te weten wie waarvoor verantwoordelijk is. Als het over provinciaal belang gaat, ligt deze rol bij de provincie en als het over gemeentelijke vraagstukken gaat, ligt deze rol bij de gemeente.
- Voor vertrouwen is het belangrijk dat het betrekken van bewoners structureel is. Dat je het doorlopend blijft doen. Dus niet incidenteel.
- De provincie heeft ook te maken met de participatieverordening. Dat kun je niet altijd aan de gemeenten overlaten.
- De omgevingswet heeft een aantal vaste momenten bepaald, dit geldt ook voor gemeenten. Het is zaak om te zorgen dat inwoners niet 'participatiemoe' worden, en dat niet alleen de activistische inwoners meedenken, maar ook het stille midden.

Een aantal deelnemers staat in het **midden**, met argumenten:

- Proactief én reactief; je moet klaarstaan voor inwoners. Proactief op pad, maar als iemand met vragen of zorgen komt, moet je reactief zijn.
- Verwachtingenmanagement is belangrijk. Wat kun je verwachten van de provincie? Nee is ook een antwoord.

Reactief: Afgaan op hulpvragen en behoeften van individuele bewoners of groepen

Slechts een klein aantal deelnemers kiest voor de reactieve rol, met argumenten:

- Als je heel proactief bent veroorzaak je ruis. Laat de gemeente het reactieve oppakken. Als het niet nodig is, communiceer dan niet. Dan maak je het onnodig ingewikkeld voor inwoners.
- Voor inwoners zijn de gemeenten en provincie één overheid. Dus handel samen. Daarbij is de gemeente de meest directe partij voor inwoners.
- Als provincie moet je laten zien wat je hebt bereikt en geregeld voor inwoners. Niet alleen luisteren, ook resultaten laten zien. Dan kom je als overheidsorganisatie geloofwaardig over en dit draagt bij aan het vertrouwen in de overheid.

Toekomstige woningbouw in het landelijk gebied

In deze deelsessie stond het provinciaal belang centraal: wanneer is de provincie aan zet? Wanneer is er voor de provincie een belang om naar te handelen? In deze sessie gingen deelnemers hierover in gesprek aan de hand van een casus: toekomstige woningbouw in het landelijk gebied. De presentatie lichtte onderdelen uit van provinciaal belang in de gezonde leefomgeving, die dan van belang zijn om te overwegen, zoals:

- Om wat voor soort milieubelasting gaat het? Gaat het bijvoorbeeld om effecten waar de provincie ambities heeft, zoals hinder (geur, geluid, stof), zeer zorgwekkende stoffen (zzs) of externe veiligheid?
- Vanuit welke bronnen komt de milieubelasting in het gebied? Gaat het hier om bronnen waar de provincie bevoegd gezag voor is, zoals industrie en N-wegen?

- Welke ruimtelijke maatschappelijke opgaven zijn er waar de provincie een belang bij heeft? Bijvoorbeeld de woningbouwopgave, duurzame landbouw of grondwaterbeschermingsgebieden.

Deelnemers gingen aan de slag met verschillende perspectieven en belangen en wat de rol van de provincie kan zijn in dit type casus. In het gesprek kwam naar voren hoe ingewikkeld het is om verschillende belangen te wegen. Hoe bepaal je wie ruimte krijgt? En hoe wordt het belang van de gezonde leefomgeving ingebracht naast andere belangen? En ook dat er behoefte is aan duidelijkheid over taken en rollen, maar dat er tegelijkertijd ook vaak maatwerk nodig is.

Er werden aan de tafels en plenair verschillende gesprekken en discussies gevoerd over de rolverdeling tussen partijen. Ideeën vanuit deelnemers over de rol van de provincie:

- De provincie kan overkoepelend afwegingen maken. Over de waarde van het landelijk gebied en binnen stedelijke context.
- De provincie kan een sturende rol nemen bij gemeentegrensoverstijgende vraagstukken.
- De provincie moet duidelijkheid geven over wat waar kan plaatsvinden, gemeentegrensoverstijgend en met aandacht voor de gezondheid.
- De provincie kan een regierol vervullen en aan de voorkant sturen op welke bouwplannen bijvoorbeeld wel of niet kansrijk zijn. Dus regie pakken en toetsen, vooraf. Vanuit een integrale blik.
- Het is goed als de provincie partijen bij elkaar brengt.
- De provincie kan een rol nemen als gemeenten tekortschieten.
- In de rolverdeling tussen gemeenten en provincies kan de provincie in sommige gevallen een 'leidende' rol op zich nemen. In andere gevallen is van belang om gemeenten juist ruimte te geven om zelf te interpreteren en te sturen, afhankelijk van de lokale context.
- Er is behoefte aan duidelijkheid over welke bestuurslaag welke taken heeft, zodat het voor gemeenten duidelijker is wat er van hen wordt verwacht en waar zij op moeten acteren. Hoe bepaal je als dit niet direct duidelijk is, in een 'grijs gebied', welke afweging je aan een gemeente laat en wanneer je je als provincie gaat mengen? Er is behoefte aan voorspelbaarheid enerzijds, maar ook aan ruimte voor maatwerk en lokale afweging anderzijds.
- Over een proactieve rol van de provincie als het gaat om impact van bronnen waar de provincie niet bevoegd gezag voor is, zijn verschillende meningen. Van juist terughoudend zijn (laat het bij de gemeenten), tot juist proactief acteren en lobby inzetten bij het Rijk voor het terugdringen van uitstoot van schadelijke stoffen.
- Er is discussie over of de provincie wel of niet een proactieve rol inneemt als het gaat over gewasbeschermingsmiddelen. Bijvoorbeeld uitspraken doen over welke middelen zijn toegestaan in de provincie (zoals in Drenthe), of moet de provincie aansluiten bij het Europees en landelijk kader dat bepaalt welke middelen toegestaan zijn voor gebruik in de teelten? Er wordt hier ook op aangevuld dat de provincie kan bijdragen aan de omslag naar biologische teelt, door te subsidiëren en te helpen over te stappen naar kringlooplandbouw. En duidelijkheid bieden over spuitvrije zones en verduurzaming van landbouw.
- De provincie mag een stevigere rol pakken als het gaat om grond, weg en waterbouw en over PFAS.
- Ook als het gaat om landbouw kan de provincie een 'helicopterview' voor beleid van gemeenten hebben, hierin agrariërs als partner zien en meenemen.

Deelnemers hebben naar aanleiding van de casus ook aandachtspunten, soms specifiek voor de rol van andere partijen:

- Beleid moet gaan over wat, niet hoe.
- Kijk naar een adequate definiëring van gezonde leefomgeving: niet alleen normen spelen een rol, ook beleving en sociale aspecten.
- Doelgroepen (bewoners, agrariërs, ondernemers) kennen onderling enorme diversiteit waardoor hun belang ook anders is (generatieverschillen, sectorale verschillen).
- Kijk ook naar het recreatieperspectief, dat bijvoorbeeld mist in deze casus. Dit is een integraal onderdeel van bouwplannen. Natuurrecreatie moet meegenomen worden in plannen.
- Voor bestaande bewoners is van belang om voorzieningen in infrastructuur te handhaven en te verbeteren, huidige voorzieningen op wijkniveau te behouden, (verkeers)veiligheid en klimaatbestendige bouw. En recreatieve voorzieningen te behouden.

- Rol van het waterschap is om overloopgebieden te blijven houden, waterberging. En schoon drinkwater heeft ook ruimte nodig, denk aan klimaatadaptief bouwen. Ten aanzien van het waterschap wordt ook genoemd om te bouwen waar het verzilt.
- Focus op N2000-gebieden, geen terugtrekkende beweging voor natuur nu. Focus ook op die andere gebieden, meer in het Noorden.
- Vanuit het perspectief van de GGD wordt aangevuld dat recreatie en natuur voor beweging van belang is, en dat huizen zelf ook gezond moeten zijn (denk aan stof/ventilatie/hitte).
- Voor toekomstige bewoners van woningbouwprojecten is snelheid van belang, en dat het algemeen belang prevaleert. Dat mensen werk hebben in de buurt, kunnen wonen met ruimte, grondgebonden met tuin, en er ruimte is voor recreatie en goede mobiliteit is (nieuwe wegen naast OV).
- Over scheepvaart wordt een vraag gesteld. Dat valt onder het Rijk, maar is wel vervuilend.
- Werk natuurinclusief in alle plannen.

Hinder

Deze deelsessie ging over het thema hinder. Er was een toelichting op de provinciale verkenning van beleid rondom hinder door geur, geluid en stof, specifiek vanuit bronnen waarvoor de provincie het bevoegd gezag is, zoals industrie en N-wegen. Daarbij werd ingegaan op de verschillende rollen die de provincie kan vervullen, bijvoorbeeld bij gemeentegrensoverschrijdende hinder, cumulatie en stapeling van milieubelasting.

Aan de hand van een casus gingen deelnemers in groepjes in gesprek over hinder, de uiteenlopende belangen van omgevingspartijen en de rol van de provincie. Het gesprek verliep constructief, ook bij tegengestelde belangen (zoals Tata Steel versus inwoners). Daarnaast werd benadrukt dat deelnemers het waardevol vonden om in deze setting met elkaar van gedachten te wisselen.

De sessie liet zien dat er behoefte is aan duidelijkheid over hoe de provincie hinder tegen gaat over het bepalen van wat nog acceptabele hinder is: sluiten we aan bij landelijke normen of stelt de provincie zelf grenzen vast? Daarnaast is het belangrijk om in complexe gebieden met cumulatie en stapeling bronnen van hinder goed te identificeren, zeker waar de provincie bevoegd gezag is. Tot slot bleek dat er verschillende verwachtingen zijn over samenwerking met gemeenten: sommige willen zelf regie, terwijl anderen nadrukkelijk vragen om ondersteuning en afstemming vanuit de provincie.

Hoofdthema en kernvragen

De centrale vraag in deze sessie was: *Welke rol neemt de provincie in het verminderen van hinder? Wat is daarbij van belang en waarom?*

De presentatie belichtte hoe het provinciaal belang gezonde leefomgeving toegepast kan worden op hinder. Daarbij kwamen onder meer de volgende vragen aan bod:

1. Welke perspectieven bestaan er vanuit verschillende belangen op onderdelen van het provinciaal belang gezonde leefomgeving?
2. Welke rol heeft of kan de provincie hebben bij het verminderen van hinder, en waar liggen de grenzen van die rol?

Belangrijke discussiepunten waren:

- Hoe bepaal je wat hinder precies is, gezien het grijze gebied en verschillen in gezondheidsimpact?
- Waar ligt de grens tussen acceptabele en onacceptabele hinder?
- Wie draagt verantwoordelijkheid bij hinder in bestaande woonwijken, ontstaan door opeenstapeling van regelgeving en maatschappelijke ontwikkelingen?
- De rol van de provincie: alleen bij bronnen waar zij bevoegd gezag is, of ook breder als regionale partij met een visie op gezonde leefomgeving?
- Gemeentegrensoverschrijdende casuïstiek: provincie als mediator, verbinder en harmonisator van beleid.
- Spanningsveld tussen duidelijkheid vooraf en maatwerk bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw. Gemeenten vragen om vroegtijdige duidelijkheid om vertraging en onwenselijke situaties te voorkomen.

Wonen en Industrie

Deze deelsessie ging over de combinatie van wonen en industrie. De provincie wil de gezonde leefomgeving volwaardig laten meewegen in (ruimtelijke) afwegingen die in Noord-Holland gemaakt worden. In die afwegingen spelen verschillende belangen, zoals de woningbouwopgave en tegelijkertijd de industrie. In deze deelsessie gingen deelnemers in gesprek over deze belangen en de rol die de provincie hierin op zich kan nemen, aan de hand van een fictieve casus. In groepjes gingen deelnemers aan de slag in twee rondes: ronde 1 over welke belangen in de casus spelen, en ronde 2 over de rol van de provincie.

De casus: Het Noordzeekanaalgebied (NKZG) staat voor een complexe opgave. De milieudruk is hoog, de gemiddelde levensverwachting ligt lager dan in andere delen van Nederland en er is een tekort aan woningen. Op meerdere locaties wordt nieuwe woningbouw gepland, vaak in of nabij gebieden met bestaande industrie. Dit leidt tot een situatie waarin - door de mate van milieubelasting en cumulatie van verschillende bronnen - de gezonde leefomgeving onder druk staat.

De opbrengsten van deze gesprekken geven een beeld van de dilemma's en kansen in deze opgave: van het belang van duidelijke kaders en participatie tot het zoeken naar balans tussen gezondheid, economische ontwikkeling en woningbouw. Deelnemers zien het belang om gezondheid prioriteit te geven, en zien een rol voor de provincie bij complexe en gemeente-overschrijdende opgaven, voor een integrale kijk/visie en in het zoeken naar oplossingen en het gesprek daarover. En zien kansen voor participatie, vergunningverlening en handhaving. Onderstaand in de tabel de opbrengsten.

Belangen (ronde 1)

Deelnemers hebben belangen in kaart gebracht van wonen, de gezonde leefomgeving en industrie.

Wonen	• Natuur als buffer tussen wonen en industrie • Adviesrol GGD • Zorg voor voldoende en goede woningen • Informeer de huidige bewoners voldoende • Biedt nieuwe inwoners toekomstperspectief/ transparantie • Adaptief bouwen • Zorg voor een gezonde leefomgeving • Door middel van een gebiedsaanwijzing sturen op de bestemming.
Gezonde leefomgeving	• Gezondheid heeft prioriteit. Wat ook bijdraagt aan een gezonde economie. • Natuur als buffer tussen wonen en industrie • Mitigerende maatregelen • Compenserende maatregelen • Regiorol van de provincie bij ruimtelijke ordening als het gemeentegrens- overstijgend is • Schep duidelijke kaders als provincie
Industrie	• Natuur als buffer • Vergroening • Scherper vergunnen • Investeringszekerheid bieden aan bedrijven voor lange termijn • Welke instrumenten biedt de Nota ruimte van het Rijk ten opzichte van de instrumenten die de provincie heeft om te sturen op industrie • Vanuit industrie is het wenselijk dat de provincie stuurt op Industrieterreinen van Provinciaal belang om duidelijkheid te scheppen voor de industrie. • Wees duidelijk en voorspelbaar • Verduurzaming kost mogelijk eerst wat ruimte en wat zijn daar de milieueffecten van? • Zorg voor een gelijk speelveld • Belangrijk dat de industrie voldoende werknemers heeft • Het Rijk heeft soms andere belangen dan een gemeente ((bv snelweg snelheidsreductie) • Stedelijke vernieuwing realiseren vraagt (extra) woonruimte • Geluidshinderwinst aan de ene kant, wordt weer uitgegeven aan de andere kant.

De rol van de provincie (ronde 2)

Deelnemers zijn in gesprek gegaan over de rol van de provincie en wat hierbij aandachtspunten zijn, vanuit verschillende perspectieven: gemeenten, bewoners, industrie en Provinciale Staten. Hiervoor hebben deelnemers zich verplaatst in verschillende perspectieven. En hebben zij nagedacht over wat belangrijk is vanuit de perspectieven van o.a. woningbouw en de gezonde leefomgeving.

Deelnemers denken dat voor gemeenten belangrijk is om:

- Duidelijkheid bieden over de rol van gemeenten
- De Omgevingsvisie te benutten
- Ruimte om maatwerk te bieden
- Als gesprekspartner op te treden
- Duidelijkheid te bieden over hoe we de verschillende belangen worden geborgd
- Bij te dragen in het gesprek met bijvoorbeeld het Rijk, als het gaat om het afwaarderen van een Rijksweg om milieuruimte vrij te spelen, wat deels ten goede kan komen aan nieuwe woningen, maar ook aan de gezonde

leefomgeving. De provincie kan een rol spelen om samen met de gemeente op te trekken richting het Rijk. .

- Bewust te zijn dat er een grote woningbouwopgave ligt bij gemeenten. Hierover moet ook afstemming zijn binnen de provincie. Als maximale normopvulling niet kan, dan kan veel woningbouw niet doorgaan.
- Informatie te bieden over hoe voldaan moet worden aan de gezonde leefomgeving.
- Woningdruk te dempen op andere manieren, zoals het tegengaan van verkamering en het beperken van arbeidsmigratie in hoogbelast gebied.

Deelnemers denken dat voor bewoners belangrijk is om:

- Perspectief te bieden op wat je kan doen als een gemeente belangen van de gezonde leefomgeving niet afweegt (evenredigheid)
- Iets te mogen vinden van de belangenafweging
- Belang laten prevaleren van een gezonde leefomgeving
- Hen te beschermen tegen bestaande emissies, ook voor bestaande woningen.

Deelnemers denken dat vanuit de industrie belangrijk is om:

- Te zorgen voor vergunningsverlening, toezicht en handhaving (VTH)
- Duidelijkheid in de ruimtelijke ordening
- Investeringszekerheid te bieden
- Duidelijk beleid te voeren

Deelnemers denken dat vanuit Provinciale Staten van belang is om:

- Rolopvatting van de provincie te bepalen
- Democratisch proces te respecteren
- Mede ervoor te zorgen dat het aantal woningen tot en met 2030 193.000 woningen gebouwd worden.
- Te zorgen voor participatie voor inwoners en toekomstige inwoners

Wat voor rol?

Deelnemers hebben verschillende opvattingen over de manier waarop de provincie een rol zou moeten nemen. Een aantal genoemde punten:

- Pak een regierol hierin als de opgave gemeente-overschrijdend is. Een rol aan de voorkant in het proces.
- Instructieregels en de handleiding benutten om inwoners zo min mogelijk bloot te stellen aan schadelijke stoffen.
- In gesprek gaan
- Heldere keuzes maken
- Perspectief voor een langere termijn maken en daaraan vasthouden. Hierin worden verschillende termijnen genoemd.
- Regie nemen, omdat er te veel partijen zijn die een rol hebben. En daarmee verder gaan dan alleen de wettelijke taak.
- Integraal kijken, integrale visievorming op een gebied.
- Een rol nemen vanuit vergunningverlening en ruimtelijke ordening
- Milieucontouren handhaven, zodat er geen woningen binnen de contouren gebouwd worden.
- Meedenken en adviseren.
- Bij gemeentegrenzen waar milieufactoren samenkomen kan de provincie adviseren.

Tot slot zijn er suggesties gedaan over de rol van andere partijen:

- Als het gaat over industrie: betrekken van Agro industrie (Openluchtfabriek)
- RIVM gezondheidsmonitor (gemeente/ GGD) benutten in beleid
- Laat GGD advies geven

Bijlage 6: Deelnemende partijen

Gemeenten
Aalsmeer, Alkmaar, Amstelveen, Amsterdam, Bergen, Beverwijk, Den Helder, Dijk en Waard, Enkhuizen, Gooise Meren, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemstede, Hilversum, Hollands Kroon, Hoorn, Huizen, Medemblik, Purmerend, Schagen, Uithoorn, Velsen, Zaanstad.

Provincies/IPO/Provinciale Staten
Provinciale Staten – 50PLUS, Provinciale Staten – BBB, Provinciale Staten – CDA, Provinciale Staten – ChristenUnie, Provinciale Staten – D66, Provinciale Staten – GroenLinks, Provinciale Staten – Noord Holland, Provinciale Staten – Partij voor de Dieren, Provinciale Staten – PvdA, Provinciale Staten – SP, Provinciale Staten – Volt, Provincie Drenthe, Provincie Flevoland, Provincie Gelderland, Provincie Noord-Holland, Provincie Overijssel, Provincie Utrecht, Provincie Zeeland, Provincie Zuid-Holland, IPO

Rijksoverheid / agentschappen
Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Nationaal Programma Regionale Energiestrategie, Nationaal Milieubeleidsplan Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (NMP IenW), Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Rijkswaterstaat, Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving.

Veiligheidsregio's en Brandweer
Brandweer Amsterdam Amstelland, Brandweer Flevoland, Brandweer Flevoland & Gooi en Vechtstreek, Brandweer Gooi en Vechtstreek, Brandweer Kennemerland, Veiligheidsregio Kennemerland, Veiligheidsregio Noord Holland Noord, Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland

GGD's
GGD Amsterdam, GGD Gooi en Vechtstreek, GGD Hollands Noorden, GGD Kennemerland, GGD Zaanstreek-Waterland

Omgevingsdiensten
OD Flevoland, Gooi en Vechtstreek, OD IJmond, OD Noord-Holland Noord, OD Noordzeekanaalgebied

Kennisinstellingen
RIVM, TNO, Universiteit Utrecht, Waag Futurelab

Water/drinkwater/Hoogheemraadschap
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, PWN

Havens/ havenbedrijven
Havenbedrijf Amsterdam, Port of Amsterdam, Port of Den Helder, Programmabureau NZKG, Zeehaven IJmuiden

Regionale netwerken/programma's
ANV Hollands Noorden, Greenport NHN, IPO, Metropoolregio Amsterdam, Programmabureau NZKG.

Bewoners- en belangenorganisaties
AARDige Buren, Adem Vrij, Belang woningzoekende, Biodiversiteit Koggenland, Caring Farmers Caring Movement, Dorpsraad Wijk aan Zee, Hollandse Luchten, KAVB, Landschap Noord Holland, LTO Noord Holland, MVO Nederland, Nederlandse Stichting Geluidshinder (NSG), n4o, Natuur en Milieufederatie Noord Holland, ORAM, Platform Groen Haarlem en bewonersgroep Groene Esplanade, Stichting de Waag, Stichting Frisse Wind Nu, Stichting Gezondheid op 1, Stichting IJmond IJzersterk en Gemeente Heemskerk, Stichting Stedenband Haarlem Mutare, Stichting Tuin van Haarlem, VELIN, Vereniging Nederlandse Chemisch Industrie (VNCI), VNO NCW

West, Vollegrondsgroente.net, VOTOB, Wijkbewoner Ramplaankwartier, XR Landbouw, Zaan Food Makers, ZONH.

Bedrijfsleven/koepels
AEB Amsterdam, Haskoning, Ketjen, KokxDeVoogd, Mediahuis Nederland, Munisense, Port of Amsterdam, PosadMaxwan, Tata Steel

think. do. connect.

E:M+MA.
Wijnhaven 88
2511 GA Den Haag
070 - 87 00 460
info@emma.nl
www.emma.nl
Volg ons op LinkedIn

Inzichten uit participatietraject gezonde leefomgeving

Beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving

Dec 2025 – Jan 2026

Inhoudsopgave

1. Aanleiding 2
2. Hoe is het participatieproces verlopen? 2
3. Wat zijn de resultaten vanuit het participatieproces? 3
4. Welke inzichten geeft het ons en hoe hebben we het verwerkt? 3
4.1 Inzicht en reactie over inhoudelijke scope gezonde leefomgeving 4
4.2 Inzicht en reactie over rol van de provincie, proces, en instrumentarium 4
4.3 Inzicht en reactie op inwonersparticipatie 7
Bijlage 1. Overzicht van rode draden uit het participatieproces 9

1. Aanleiding

De provincie Noord-Holland is naar aanleiding van het vaststellen van de startnotitie Gezonde Leefomgeving (15 juli 2024) gestart met de beleidsontwikkeling voor Gezonde Leefomgeving. Met het doel om te komen tot het beleidskader Gezonde Leefomgeving. Een gezonde leefomgeving is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Dit vraagt om samenwerking en afstemming tussen onder meer overheid, bedrijven, kennisinstellingen en inwoners. Daarom heeft de provincie tijdens de totstandkoming van dit beleidskader afgelopen maanden op verschillende manieren kennis, ervaring en ideeën opgehaald bij professionele belanghebbenden: overheid, bedrijfsleven, kennisorganisaties, brancheverenigingen en vertegenwoordigers van bewonersorganisaties. Voor een overzicht van de betrokken stakeholders zie in het Participatieverslag beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving bijlage 6: Deelnemende partijen.

Het participatieproces voor de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving vond plaats tussen begin 2025 en november 2025. Het doel was om een brede vertegenwoordiging van belanghebbenden te informeren over het beleidskader in ontwikkeling, praktijkervaringen en perspectieven op te halen voor het optimaal inzetten van instrumentarium, en om onderdelen van het beleidskader te toetsen. Individuele bewoners zijn daarnaast betrokken via het traject Regie op de Ruimte; de resultaten uit de eerste fasen van deze participatie zijn meegenomen in het beleidskader. De totale inbreng wordt benut bij de actualisatie van de Omgevingsvisie. De provincie heeft ernaar gestreefd het participatieproces zorgvuldig op te zetten, door in een vroeg stadium verschillende belanghebbenden te betrekken en de dialoog te faciliteren waarbij verschillende perspectieven gezamenlijk aan tafel zaten, zodat de provincie vanuit de brede dialoog tot inzichten is gekomen en deze inzichten mee te nemen in haar beleid.

Dit document beschrijft in hoofdlijnen hoe het participatieproces is verlopen, welke resultaten dit heeft opgeleverd en welke inzichten dit de provincie heeft gegeven. Daarnaast wordt toegelicht hoe deze inzichten zijn meegewogen en waar passend, binnen de opdracht en bevoegdheden van de provincie, zijn verwerkt in het beleidskader Gezonde Leefomgeving.

2. Hoe is het participatieproces verlopen?

Om het participatieproces te faciliteren zijn verschillende typen bijeenkomsten georganiseerd. Zo is er via twee ambtelijke werkgroepen doorlopend in 2025 onderzocht hoe emissies kunnen worden teruggedrongen door scherper vergunnen en het actualiseren van bestaande vergunningen. Daarnaast vonden in april-mei 2025 drie bestuurlijke lunchbijeenkomsten plaats waarin bestuurders informeel met elkaar spraken over onder meer industriële bronnen en blootstelling, woningbouw, en industriële uitstoot naar bodem, water en lucht. In drie werkateliers in september stonden achtereenvolgens het provinciaal belang, nieuwe beleidsambities en het beschikbare instrumentarium van de provincie centraal. Het proces werd afgesloten met een beeldvormende excursie voor Provinciale Staten in oktober en een breed bezocht symposium in november waarin is geïnformeerd, de opgaven zijn geschetst en de inzichten uit de eerdere participatiemomenten gedeeld zijn en in werksessies zijn aangescherpt.

Zie figuur 1 hieronder voor een beeld van de participatiemomenten voor de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving. We hebben een professioneel bureau ingehuurd, bureau EMMA uit Den Haag, met veel ervaring op het gebied van participatieprocessen, om het proces te organiseren en te faciliteren. Voor een goede afstemming met Provinciale Staten is een werkgroep Gezonde Leefomgeving opricht, daarmee is regelmatig overleg geweest over participatiemomenten, de excursie voor Provinciale Staten en het brede symposium Gezonde Leefomgeving.

Figuur 1. Participatiemomenten bij de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving.

3. Wat zijn de resultaten vanuit het participatieproces?

De opbrengsten van de participatie laten een genuanceerd en soms gemengd beeld zien. Enerzijds vragen partijen om een actieve provincie die duidelijke, concrete en toetsbare ambities stelt voor een gezonde leefomgeving, zodat helder is waar de provincie voor staat en waar zij op kan worden aangesproken. Anderzijds is er ook een brede oproep om gezondheid niet te smal te benaderen en naast normen nadrukkelijk aandacht te houden voor beleefde hinder, cumulatie van effecten en kwetsbare groepen. De participatie bevestigt daarmee zowel de behoefte aan scherpe keuzes als aan een brede blik op wat een gezonde leefomgeving omvat.

Vergelijkbare gemengde signalen komen terug in de verwachtingen over de rol van de provincie. Partijen hechten waarde aan voorspelbare provinciale kaders, met name bij complexe en gemeentegrensoverschrijdende situaties, zodat gemeenten, bedrijven en inwoners weten waar zij aan toe zijn. Tegelijkertijd is er nadrukkelijk behoefte aan ruimte voor maatwerk, om verschillen tussen gebieden te kunnen meewegen en keuzes te maken die recht doen aan de situatie. Ook wordt van de provincie gevraagd om vooral te verbinden en samen te werken, en juridische instrumenten pas in te zetten wanneer overleg onvoldoende resultaat oplevert. Deze uiteenlopende signalen heeft de provincie inzichten gegeven.

Voor een samenvatting van de rode draden in de resultaten, zie bijlage 1 in dit document. Voor een volledig overzicht van de resultaten uit het participatieproces, zie het Participatieverslag beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving.

4. Welke inzichten geeft het ons en hoe hebben we het verwerkt?

De inzichten zijn zorgvuldig gewogen bij het uitwerken van dit beleidskader. Inbreng die past binnen de opdracht die we kregen hebben vanuit de startnotitie Gezonde Leefomgeving – zoals het expliciteren van provinciale belangen, het verduidelijken van doelen voor hinder en het benoemen van leidende principes voor instrumentkeuze – krijgen een plaats bij de verdere uitwerking van het beleidskader Gezonde Leefomgeving en later bij het programma Gezonde Leefomgeving. Signalen die buiten de reikwijdte van de opdracht vallen zijn waar mogelijk verbonden aan andere beleidsvelden van de provincie (zoals mobiliteit, water, economie) of worden niet overgenomen (met motivatie waarom). Daarmee is de participatie niet alleen breed en inclusief geweest, maar ook herkenbaar en navolgbaar verwerkt. Dit biedt comfort dat de eerdere aandachtspunten van Provinciale Staten over het participatieproces serieus en zorgvuldig zijn meegenomen. Hieronder worden de inzichten, afweging en keuze die de provincie heeft gemaakt beschreven.

4.1 Inzicht en reactie over inhoudelijke scope gezonde leefomgeving

Gezonde leefomgeving is integraal, maar vraagt om duidelijke taakafbakening
Gezonde leefomgeving is integraal. Fysieke en sociale aspecten zijn verbonden en vervlochten met elkaar, en dragen gezamenlijk bij aan de gezondheid van mensen. Dit komt ook duidelijk naar voren in de participatie. Tegelijk komt uit de gesprekken naar voren dat het belangrijk wordt gevonden dat de provincie de bestaande taakverdeling tussen overheden respecteert.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
In de startnotitie is daarom bewust gekozen om te focussen op de fysieke leefomgeving. Voor dit domein heeft de provincie specifieke wettelijke taken en kan zij daadwerkelijk impact maken. Volgens het subsidiariteitsbeginsel liggen bevoegdheden voor het sociale domein en gezondheidsbevordering bij gemeenten. Het beleidskader sluit hierbij aan en benadrukt dat samenwerking noodzakelijk is, ieder vanuit de eigen taak en verantwoordelijkheid.

Ambities en doelen moeten duidelijk en meetbaar zijn
De provincie begrijpt uit de participatie dat ambities en doelen rondom gezonde leefomgeving duidelijk en meetbaar moeten zijn. Alleen dan hebben zij zeggingskracht en kunnen ontwikkelingen in de tijd gevolgd en besproken worden.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
Zoals vastgelegd in de startnotitie, verankert de provincie haar ambities stevig in het beleidskader Gezonde Leefomgeving. Voor de onderwerpen waarvoor de provincie specifieke wettelijke taken heeft, streeft zij ernaar ambities en doelen zo helder en concreet mogelijk te formuleren, zodat monitoring en verantwoording mogelijk zijn.

Focus nodig op onderwerpen waar de provincie bevoegd en effectief is
Uit de participatie blijkt het belang om keuzes te maken en focus aan te brengen op thema's waar de provincie daadwerkelijk een rol en invloed heeft. Daarbij is genoemd dat de provincie specifieke wettelijke taken heeft op onderdelen van de fysieke leefomgeving, zoals geur, geluid en (grof)stof, en daar een duidelijke bijdrage kan leveren aan een gezonde leefomgeving.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
De provincie borgt deze focus door in het beleidskader aan te sluiten bij de afbakening uit de startnotitie. De inzet richt zich op aspecten van de fysieke leefomgeving waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Daarmee wordt voorkomen dat het beleidskader te breed of vrijblijvend wordt, en blijft het gericht op waar de provincie daadwerkelijk kan sturen en handelen.

Zorgen over gewasbeschermingsmiddelen uit de samenleving
De provincie hoort in de participatie zorgen vanuit de samenleving over het terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen, bezien vanuit het belang van een gezonde leefomgeving. Deze zorgen raken aan meerdere beleidsvelden, waaronder water en natuur.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
Het thema gewasbeschermingsmiddelen viel niet onder de reikwijdte bij het vaststellen van de startnotitie. Mede als uitkomst van de participatie willen wij in lijn met onze ambities voor een gezondere leefomgeving ook de blootstelling aan mogelijke gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen terugdringen.

4.2 Inzicht en reactie over rol van de provincie, proces, en instrumentarium

Samenwerking tussen overheden blijft noodzakelijk
Uit de participatie volgt het signaal dat, ondanks de gekozen focus en taakafbakening, samenwerking tussen overheden noodzakelijk blijft om te werken aan een gezonde leefomgeving. Verschillende beleidsvelden en bevoegdheden grijpen in de praktijk immers op elkaar in.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
Het beleidskader benadrukt dat de provincie deze samenwerking belangrijk vindt. Binnen het kader wordt ingezet op samenwerking met gemeenten en andere overheden, ieder vanuit de eigen rol en bevoegdheid. Hiermee wordt recht gedaan aan de integraliteit van het vraagstuk, zonder de taakafbakening los te laten.

Behoefte aan duidelijke kaders én ruimte voor maatwerk
Uit de participatie begrijpt de provincie dat er behoefte is aan duidelijke en voorspelbare provinciale kaders, met name bij complexe en gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken. Tegelijk willen omgevingspartijen binnen die kaders ruimte houden voor lokaal maatwerk en flexibiliteit. Ook wordt benadrukt dat keuzes uitlegbaar moeten zijn richting inwoners en ondernemers en dat verschillen tussen regio's moeten kunnen worden meegewogen.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
De provincie geeft hieraan invulling door in het beleidskader expliciet het provinciaal belang gezonde leefomgeving te benoemen. Daarmee wordt vastgelegd waarom en wanneer de provincie actief wordt. Dit biedt de gevraagde duidelijkheid en voorspelbaarheid. Tegelijk kiest de provincie er bewust voor om binnen dat kader ruimte te laten voor gebiedsgericht maatwerk, door het beschikbare wettelijke instrumentarium per situatie af te wegen. Op deze manier wordt recht gedaan aan regionale verschillen zonder het kader los te laten.

Behoefte aan een leidende en verbindende, maar niet overnemende rol
De provincie leidt uit de participatie af dat omgevingspartijen behoefte hebben aan een leidende en verbindende rol van de provincie bij bovenlokale en complexe afwegingen. Daarbij wordt nadrukkelijk gevraagd om een balans: richting geven vanuit samenhang en duidelijke kaders stellen, samenwerking stimuleren, maar geen verantwoordelijkheden van andere overheden overnemen. Ook wordt een procesgerichte werkwijze gewenst waarin overleg en gezamenlijke verkenning centraal staan.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
De provincie verwerkt dit inzicht door in het beleidskader vast te leggen dat zij per situatie afweegt welk instrumentarium passend en proportioneel is. Dialoog, samenwerking en faciliteren vormen het uitgangspunt. Pas wanneer afstemming onvoldoende resultaat oplevert, wordt overwogen om andere instrumenten in te zetten. Hiermee geeft het kader richting aan een rolopvatting waarin de provincie verbindt en stuurt, zonder de rol van andere overheden over te nemen.

Behoefte aan ondersteuning, kennisdeling en vernieuwing
Uit de participatie blijkt dat van de provincie een ondersteunende en coördinerende rol wordt verwacht. Die rol is gericht op het delen van expertise, het versterken van samenhang en het stimuleren van vernieuwing. Daarnaast wordt van de provincie een aanjagende rol verwacht bij experimenten en nieuwe manieren van samenwerken om vraagstukken rond gezonde leefomgeving aan te pakken.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
De provincie kiest ervoor om deze rol niet projectmatig vast te leggen, maar kaderstellend te borgen. In het beleidskader wordt kennisontsluiting en kennisontwikkeling expliciet benoemd als onderdeel van het instrumentarium. Daarbij bevat het beleidskader leidende principes die richting geven aan hoe ondersteuning, samenwerking en innovatie worden ingezet wanneer de provincie actief wordt.

Behoefte aan meer inzicht, monitoring en zorgvuldige duiding
De provincie maakt uit de participatie op dat er behoefte is aan meer betrouwbare metingen en doorlopende monitoring om effecten inzichtelijk te maken. Het open delen van gegevens draagt volgens partijen bij aan het onderbouwen van signalen en aan vertrouwen. Tegelijk wordt aangegeven dat visualisaties alleen waardevol zijn als zij zorgvuldig worden gebruikt en kritisch worden geduid, omdat context en indicatoren bepalend zijn voor interpretatie.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
Het beleidskader vertaalt dit inzicht door kennis en inzicht als expliciete basis voor provinciaal handelen te benoemen. De provincie bepaalt per situatie welk instrumentarium op het gebied van monitoring en kennisontwikkeling passend is. Leidende principes in het kader geven richting aan het gebruik van data en visualisaties, zodat deze ondersteunend zijn aan afwegingen en besluitvorming.

Belang van consistentie, participatie en vertrouwen
Uit de participatie begrijpt de provincie dat consistentie, juridische stevigheid en een heldere uitleg van keuzes cruciaal zijn voor geloofwaardigheid richting samenleving en bedrijfsleven.

Daarnaast wordt het belang benadrukt van tijdige en structurele participatie, met realistische en transparante verwachtingen, met name in gebieden met een hoge belasting.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
De provincie herkent deze punten als fundamentele uitgangspunten voor haar beleid. Het beleidskader en het nog op te stellen programma Gezonde Leefomgeving sluiten hierop aan door expliciet te maken wanneer de provincie actief wordt en wanneer niet. Deze helderheid is bedoeld om verwachtingen te managen en bij te dragen aan vertrouwen en uitvoerbaarheid in de praktijk.

Actieve lobby en inzet richting andere overheden
Tot slot blijkt uit de participatie dat omgevingspartijen behoefte hebben aan een actieve lobby- en aanjagende rol van de provincie bij het terugdringen van schadelijke stoffen. Daarbij wordt gevraagd om terughoudendheid waar gemeenten leidend zijn en om een stevigere inzet richting Rijk en Europa.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
De provincie plaatst deze oproep binnen de kaders van de startnotitie en het beleidskader. Dat betekent dat zij zich richt op bronnen waarvoor zij bevoegd gezag is en waar relatief de meeste gezondheidswinst te behalen valt. Tegelijk roept zij medeoverheden op om gezamenlijk op te trekken en zich in te zetten voor ambitieus bronbeleid.

4.3 Inzicht en reactie op inwonersparticipatie

Naast de participatie met professionele belanghebbenden is via het traject Regie op de Ruimte ook inbreng van inwoners opgehaald (zie Participatieverslag - Regie op de Ruimte). Deze inbreng bevestigt signalen die de provincie eerder van inwoners heeft ontvangen. Deze signalen vormden mede aanleiding voor het opstellen van het beleidskader Gezonde Leefomgeving. De inbreng benadrukt het belang van een gezonde leefomgeving, gezondheid en de dagelijkse ervaring van de leefomgeving.

Gezonde leefomgeving als volwaardig belang
Uit de inwonersparticipatie komt naar voren dat gezondheid niet als één van de vele afwegingen wordt gezien, maar als een fundamenteel belang dat richtinggevend zou moeten zijn bij ruimtelijke en beleidsmatige keuzes.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
Bij ruimtelijke opgaven moet altijd worden voldaan aan de milieunormen voor bijvoorbeeld geluid en luchtkwaliteit. Dit is randvoorwaardelijk voor het nemen van een ruimtelijk besluit. De provincie wil hierin een stap extra zetten. De provincie wil dat een gezonde leefomgeving als volwaardig belang wordt meegewogen bij ruimtelijke afwegingen. Wij zien het belang van een gezonde leefomgeving net als andere provinciale belangen, zoals woningbouw, industrie, natuur en economie. Om dit te bewerkstelligen stelt de provincie het beleidskader Gezonde Leefomgeving vast.

Dit beleidskader maakt geen keuzes over hoe gebieden in Noord-Holland moeten worden ingericht. Dat gebeurt via het traject Regie op de Ruimte, dat leidt tot de actualisatie van de provinciale Omgevingsvisie. Het beleidskader vormt wel een bouwsteen voor dit traject en zorgt ervoor dat het belang van een gezonde leefomgeving volwaardig wordt meegenomen in de geactualiseerde provinciale Omgevingsvisie.

Schone leefomgevingskwaliteiten met zorgen over vervuilende bronnen en landbouw
Inwoners geven aan dat schoon (drink)water en waterveiligheid absolute randvoorwaarden zijn voor een gezonde leefomgeving. Er bestaan grote zorgen over vervuiling van grond- en oppervlaktewater door onder meer medicijnresten, pesticiden, PFAS en andere stoffen. Daarbij wordt benadrukt dat vervuiling zoveel mogelijk bij de bron moet worden aangepakt; vervuilende industrieën en landbouw moeten zich aanpassen of verdwijnen. Inwoners wijzen op gezondheidsrisico's en de noodzaak om keuzes te maken die de leefomgeving beschermen.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
Wij richten ons op daar waar wij bevoegd gezag voor zijn. De industriële bedrijven die onder het bevoegd gezag van de provincie vallen, hebben door hun aard en omvang vaak een grote impact op de kwaliteit van de leefomgeving. Bij deze bronnen heeft de provincie een wettelijke taak om vergunningen te verlenen, toe te zien op de naleving hiervan en om op te treden op het gebied van handhaving. Vanuit deze verantwoordelijkheid hebben we bevoegdheden en wettelijk

instrumentarium om te sturen op vermindering van uitstoot van schadelijke stoffen en hinder. In het beleidskader is het optimaal inzetten van het wettelijk instrumentarium vastgelegd: “We zetten ons wettelijk instrumentarium voor de vergunningsverlening, toezicht en handhavingstaken (VTH) (ook wel Uitvoerings- & Handhavings (U&H)-taken genoemd) optimaal in. Hierbij blijven we binnen de wettelijke kaders. Dit beleid geldt voor reeds bestaande bedrijven en voor nieuwe bedrijven of bedrijfsontwikkelingen. Hiermee werken we aan het terugdringen van de uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem en uitstoot van hindercomponenten, zoals geluid, geur en (grof)stof, vanuit onze rol als bevoegd gezag”.

Voor agrarische inrichtingen in Noord-Holland heeft de provincie niet de eerder beschreven wettelijke taak en daarmee het bijhorende instrumentarium ter beschikking. Dit is veelal bij gemeenten belegd.

De provincie gaat actief het gesprek aan met gemeenten waar de kans op blootstelling aan gezondheidsrisico's zich concentreert. Van die gemeenten vragen we een nieuwsgierige en proactieve houding om blootstelling aan gezondheidsrisico's te beperken. We vragen aan gemeenten om hun inzet op te nemen in beleid (zoals in de Omgevingsplannen) en te betrekken in ruimtelijke keuzes. Als onze inzet richting gemeenten niet tot voldoende beweging leidt om blootstelling aan gezondheidsrisico’s te beperken, overwegen we om op meer dwingende wijzen hierop aan te sturen.

We trekken samen met andere provincies op, via het Interprovinciaal Overleg (IPO), in kennisontwikkeling en om onze lobby richting het Rijk en de EU voort te zetten. Wij vragen aan het Rijk om blootstelling aan gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen in kaart te brengen, en mee te wegen in de regelgeving van deze middelen.

Aandacht voor groen, natuur en recreatie
Meer groen en natuur in en om steden wordt door inwoners gezien als essentieel voor gezondheid, het tegengaan van hittestress, waterberging en biodiversiteit. Leefbaarheid en gezondheid moeten leidend zijn bij ruimtelijke keuzes. Zo geven inwoners aan dat natuur niet zomaar mag wijken voor nieuwbouw. Ook benadrukken zij dat meer groen en recreatiegebied in en om steden, zoals parken, vijvers, speelvelden, bomen en groene daken, essentieel is om te kunnen recreëren, hittestress tegen te gaan, biodiversiteit te bevorderen en water beter in de bodem te laten infiltreren.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader
De provincie herkent het nut van groen, natuur en recreatie voor de gezondheid. Het beleidskader stelt geen nieuwe kaders voor groen, natuur en recreatie. Hiervoor geldt afzonderlijk provinciaal beleid. Het thema Gezonde Leefomgeving raakt aan andere provinciale beleidsvelden binnen het fysieke domein, waaronder natuur, recreatie, mobiliteit en duurzame economie. Deze raakvlakken zijn nader uitgewerkt in bijlage B van het beleidskader Gezonde Leefomgeving.

Het belang van een gezonde leefomgeving wordt volwaardig meegewogen bij ruimtelijke keuzes en gebiedsgerichte aanpakken. In samenwerking met gebiedspartijen ziet de provincie kansen om gezondheid als volwaardig belang mee te wegen in integrale afwegingen en uitvoering, en in samenhang met de gezondheidsbevorderende aspecten van groen, natuur en recreatie.

Bijlage 1. Overzicht van rode draden uit het participatieproces

Deze bijlage bevat tabellen. De tabellen geven de rode draden weer uit het participatieverslag en de belangrijkste inzichten die dit oplevert. Per inzicht is een korte toelichting opgenomen, gevolgd door een reactie waarin wordt aangegeven wat we met dit inzicht gaan doen.

De inzichten zijn geclusterd in twee groepen:

- Tabel 1: een groep die betrekking heeft op de inhoudelijke scope van het beleidskader;
- Tabel 2: een groep die gaat over rolverdeling, proces en instrumentarium.

Tabel 1: Rode draden uit de inbreng over de inhoudelijke scope van het beleidskader

Rode draad uit de participatie over inhoudelijke scope van het beleidskader	**Toelichting**	**Inzicht**
Gezonde leefomgeving is meer dan normen.	De beleefde hinder, cumulatie en sociale factoren moeten ook worden meegenomen als de gezondheid van de leefomgeving wordt beoordeeld.	De provincie begrijpt dat gezonde leefomgeving integraal is, en dat fysieke en sociale aspecten verbonden en vervlochten zijn en ook bijdragen aan de gezondheid van mensen.
Sociaal domein en gezondheidsbevordering (incl groen), gezondheidsbescherming (hittestress, licht, straling emv).	Bescherming van gezondheid als uitgangspunt. Gezondheid moet centraal staan, met een breed perspectief op wat 'gezonde leefomgeving' inhoudt. Let niet enkel op schadelijke milieufactoren, maar ook op positieve gezondheid. Houdt wel aandacht voor cumulatie en stapeling, het beschermen van gevoelige groepen en het zichtbaar maken van gezondheidsrisico's voor inwoners.	De provincie begrijpt dat gezonde leefomgeving integraal is, en dat fysieke en sociale aspecten verbonden en vervlochten zijn en ook bijdragen aan de gezondheid van mensen.
Ambities en doelen: duidelijk en meetbaar.	Formuleer heldere, ambitieuze doelen voor gezonde leefomgeving, waarin de intensiteit en scope van die doelen duidelijk wordt neergezet. Dit is niet alleen gewenst voor omgevingsveiligheid, geluid en luchtkwaliteit, maar zeker ook voor groen, water, natuur, stikstof. Ook het sociale aspect van gezonde leefomgeving wordt het liefst hierin meegenomen. Maak deze doelen meetbaar en toetsbaar.	De provincie begrijpt het belang dat ambities en doelen duidelijk en meetbaar moeten zijn, zodat deze ook zeggingskracht hebben, en te monitoren zijn over de tijd.
Hinder. Duidelijke normen voor hinder.	Oproep tot breed aanvliegen van hinder. Wat betekent milieuoverlast voor de	De provincie begrijpt de oproep om hinder niet smal te definiëren,

	beleving, en wat betekent dat voor gezondheid. Er is behoefte aan duidelijke normen voor wat acceptabele hinder is en aan een goede operationalisatie van het begrip hinder.	en het belang dat ook de doelen voor hinder duidelijk moeten zijn.
Gewasbeschermingsmiddelen (gbm).	Nadrukkelijke en herhaalde oproep aan de provincie om zich in te zetten voor reductie van gbm, vanuit het belang gezondheid/gezonde leefomgeving. Daarbij een enkele oproep aan de provincie om dit niet te doen, kaders voor gbm liggen bij EU en Rijk.	De provincie hoort de zorgen vanuit de samenleving, om gmb terug te dringen, vanuit belang gezonde leefomgeving.
Secundaire bouwstoffen/staalslakken.	Oproep aan de provincie om nadrukkelijker in te zetten op het terugdringen van schadelijke effecten van secundaire bouwstoffen, zoals bijvoorbeeld staalslakken.	De provincie hoort de zorgen vanuit de samenleving, om schadelijke effecten van secundaire bouwstoffen terug te dringen, vanuit belang gezonde leefomgeving.

Tabel 2: Rode draden uit de inbreng over rol van de provincie, proces, en instrumentarium

Rode draad uit de participatie over rol, proces en instrumentarium	**Toelichting**	**Inzicht**
Duidelijkheid en samenwerking zijn cruciaal. Duidelijke rolverdeling. Kaders bij gemeente-grensoverschrijdende vraagstukken.	Bedrijven erkennen hun invloed op de leefomgeving en willen weten waar ze aan toe zijn, welke normen gelden en ook voor een langere termijn. Ook voor gemeenten is het belangrijk om heldere afspraken te maken over welke rol bij wie ligt. Partijen in de regio willen dat de provincie kaders biedt, vooral bij gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken, maar ook ruimte laat voor lokaal maatwerk. In complexe situaties is voorspelbaarheid belangrijk, maar er moet ook ruimte zijn voor flexibiliteit. Er is behoefte aan duidelijkheid over de rolverdeling tussen provincie, gemeenten en andere partijen.	De provincie begrijpt hieruit dat er behoefte is aan duidelijke en voorspelbare provinciale kaders, vooral bij complexe en gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken. Tegelijk willen partijen binnen die kaders ruimte voor lokaal maatwerk en flexibiliteit, zodat rekening kan worden gehouden met specifieke situaties.
Flexibiliteit en maatwerk.	Beleid moet ruimte bieden voor maatwerk, met oog voor lokale omstandigheden en verschillen tussen gebieden. Prioritering moet uitlegbaar zijn voor inwoners en bedrijven.	De provincie begrijpt hieruit, dat er behoefte is aan een gebiedsgerichte benadering, om recht te doen aan verschillen tussen regio's. Tegelijk is het van belang dat gemaakte keuzes begrijpelijk zijn en goed kunnen worden toegelicht aan betrokkenen, zoals inwoners en ondernemers.
Regierol provincie bij complexe, gemeente-grensoverschrijdende vraagstukken. De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder. Rol provincie voor integrale vraagstukken: het gaat om gezondheid, maar ook om economie en woningbouw.	De provincie moet vooral optreden bij gemeente-overstijgende problemen, cumulatie van effecten, en als de eigen bevoegdheid van de provincie Noord-Holland daarom vraagt. Ze wordt gezien als regisseur, aanjager en bewaker van het grotere geheel. De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder, die proactief handelt, vanuit een integrale overkoepelende blik, maar niet alles overneemt. Structurele communicatie en maatwerk zijn essentieel. Bij ruimtelijke keuzes, zoals woningbouw in of nabij industriegebieden, spelen verschillende belangen. Gezondheid krijgt prioriteit, maar economische ontwikkeling en woningbouw zijn ook belangrijk. De provincie heeft een rol in het scheppen van duidelijke kaders, het faciliteren van participatie en het zoeken naar integrale oplossingen. Partijen in de regio wensen dat de provincie haar rol pakt bij bronnen waar zij	Hieruit maakt de provincie op dat er behoefte is aan een leidende en verbindende rol, specifiek bij bovenlokale en complexe afwegingen. Met het liefst een gulden middenweg van richting geven vanuit een brede samenhang, duidelijke kaders stellen en samenwerking stimuleren, zonder verantwoordelijkheden van anderen over te nemen.

	bevoegd gezag voor is, maar ook als regionale partij met een visie op gezonde leefomgeving. Samenwerking met gemeenten en andere partijen blijft cruciaal.	
Dialoog en samenwerking als basis.	Eerst inzetten op dialoog en samenwerking met gemeenten, bedrijven en inwoners. Juridische instrumenten pas inzetten als overleg niet werkt. De provincie kan bemiddelen als gemeenten er niet uitkomen. Er is ook een duidelijke wens voor een faciliterende rol vanuit de provincie door partijen samen te brengen op bepaalde thema's. Dit kan in de vorm van bestuurlijke lunches, of juist naar voorbeeld van de deelsessies tijdens de werkateliers.	De provincie leidt hieruit af dat, naast de behoefte aan heldere doelen en kaders, een procesgerichte werkwijze wordt gevraagd waarin overleg en gezamenlijke verkenning centraal staan. Daarbij wordt verwacht dat de provincie verbindt en faciliteert en alleen ingrijpt als afstemming onvoldoende oplevert.
Kennisdeling en advisering.	De provincie wordt verwacht kennis te delen, gemeenten te adviseren en te zorgen voor harmonisatie van aanpak. Dit geldt ook voor het stimuleren van innovatie en het faciliteren van kennisnetwerken.	De provincie begrijpt hieruit dat een ondersteunende en coördinerende rol wordt verwacht, gericht op het delen van expertise, het versterken van samenhang en het stimuleren van vernieuwing door samenwerking.
Meten, monitoren en transparantie.	Zet in op meten bij de bron, continue monitoring en het delen van meetgegevens. Transparantie richting inwoners en bedrijven is essentieel, net als het objectiveren van klachten en hinder.	De provincie maakt op dat er behoefte is aan meer betrouwbare metingen en doorlopende monitoring, om meer inzicht te bieden in effecten. Open delen van gegevens helpt daarbij om signalen te onderbouwen en het vertrouwen van betrokkenen te versterken.
Stapelkaarten als hulpmiddel.	Het gebruik van 'stapelkaarten' wordt als waardevol gezien om de status van de leefomgeving inzichtelijk te maken en ruimtelijke afwegingen te ondersteunen. Tegelijkertijd is het belangrijk om kritisch te blijven op de gebruikte indicatoren en de context van de kaarten. Niet alle relevante factoren zijn altijd goed in beeld, en de kaarten moeten gezien worden als een hulpmiddel, geen absolute waarheid	De provincie maakt op dat visualisaties een belangrijk hulpmiddel zijn bij analyse en besluitvorming, mits ze zorgvuldig worden gebruikt. Kritische duiding blijft nodig, omdat indicatoren en context bepalend zijn voor de juiste interpretatie.
Handvatten voor bestuurders bij stapeling opgaven.	Handvatten voor bestuurders zijn gewenst om keuzes te maken in een stapeling van opgaven.	De provincie maakt, net als hierboven, op dat er een gemengde behoefte is. Aan zowel een proces-georiënteerde aanpak, als aan praktische ondersteuning om weloverwogen keuzes te maken bij samenlopende en complexe vraagstukken.

Innovatie stimuleren. Creatieve oplossingen en gebiedsgericht denken.	De provincie moet innovatie stimuleren, zowel bij bedrijven als gemeenten, en experimenteren met nieuwe instrumenten en participatievormen (zoals citizen science en stapelkaarten). Er zijn creatieve oplossingen nodig voor woningbouw en leefkwaliteit.	De provincie maakt hieruit op dat er van ons een aanjagende rol wordt verwacht voor vernieuwing, door experimenten en nieuwe vormen van samenwerking te stimuleren om vraagstukken voor gezonde leefomgeving op te lossen.
Consistentie, juridische houdbaarheid en vertrouwen.	Zorg voor consistent beleid, goede juridische onderbouwing en duidelijke communicatie. Dit versterkt het vertrouwen van inwoners en bedrijven in de overheid.	De provincie begrijpt dat consistentie, juridische stevigheid en heldere uitleg essentieel zijn om geloofwaardigheid en vertrouwen richting samenleving en bedrijfsleven te behouden.
Betrekken van inwoners.	Het structureel betrekken van inwoners, vooral in gebieden met veel uitstoot, is essentieel voor vertrouwen en draagvlak. Verwachtingsmanagement is belangrijk: niet alles kan, maar duidelijkheid over wat wel en niet mogelijk is, draagt bij aan geloofwaardigheid.	De provincie begrijpt het signaal dat tijdige en structurele participatie, met realistische en transparante verwachtingen, cruciaal is voor draagvlak en geloofwaardigheid in gebieden met hoge belasting.
Oproep aan de provincie om zich actief in te zetten om uitstoot te verminderen waar de provincie niet bevoegd gezag voor is.	Gemengd signaal: Waarbij voor houtstook terughoudend wordt gevraagd (laat het aan de gemeente). En voor gewasbeschermingsmiddelen, PFAS en andere ZZS, juist actieve inzet wordt gevraagd bij Rijk en EU.	De provincie maakt hieruit op dat er behoefte is aan een actieve lobby- en aanjagende rol van de provincie voor het terugdringen van schadelijke stoffen, met terughoudendheid waar gemeenten leidend zijn, en stevig richting Rijk en Europa.

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
M.C.H. van Boheemen
AD/STG

Doorkiesnummer +31235144628
boheemenm@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d **30-3-2026**
Commissie Leefomgeving
Datum commissievergadering **16-3-2026**

26 maart 2026

Onderwerp: Advies Voordracht 16-2026 Beleidskader Gezonde Leefomgeving

Advies aan Provinciale Staten:
De commissie besprak het beleidskader voor een gezonde leefomgeving, dat moet zorgen voor minder blootstelling van inwoners aan schadelijke stoffen en hinder. In de discussie stonden vooral de balans tussen gezondheid, economie en woningbouw, de duidelijkheid van normen en de rolverdeling tussen provincie, gemeenten en Rijk centraal. Verschillende fracties vonden het kader nog abstract of te smal, terwijl anderen het als een nuttige richtinggevende basis zien; veel verwachtingen liggen bij het nog op te stellen uitvoeringsprogramma.
De commissie Leefomgeving adviseert Voordracht 16-2026 Beleidskader Gezonde Leefomgeving als bespreekstuk door te geleiden naar de Provinciale Statenvergadering van 30 maart 2026.

Kernpunten uit de bespreking:

- Balans tussen gezondheid, economie en woningbouw.
- Onduidelijkheid over normen en het begrip “gezond genoeg”.
- Niet altijd maximale milieuruimte benutten en gevolgen voor bedrijven.
- Vraag of de provincie extra eisen boven landelijke regels stelt.
- Rol van gemeenten en provincie bij ruimtelijke keuzes en handhaving.
- Ambitie richting WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit versus EU-normen.
- Geluidsoverlast en gezondheidseffecten rond industrie (o.a. IJmond).
- Provinciale rol bij gewasbeschermingsmiddelen.
- Invloed van PS op het uitvoeringsprogramma dat door GS wordt vastgesteld.

Over eerder aangenomen moties:

- Motie 73-2024 (PvdD, Volt, GL, VVD, D66, SP en CU) Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving beschouwt de commissie als afgedaan.
- Motie 125-2024 (PvdD, D66, CU) Onderzoek naar voorkomen cocktails van bestrijdingsmiddelen wordt niet als afgedaan beschouwd.

Toezeggingen: De gedeputeerde stuurt een duidelijkere versie van het kaartje over kwetsbaarheid (met leesbare legenda) naar de commissie.

Moties / amendementen aangekondigd: diverse moties en een mogelijk amendement

Namens de commissie Leefomgeving

T.K. van Wijnen
commissievoorzitter

M49/PS30-03-2026

AANGENOMEN

Motie: gelijk speelveld industrie en gezondere leefomgeving

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026

Constaterende dat:

- In het beleidskader Gezonde Leefomgeving streng wordt ingezet op het terugdringen van emissies van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), geluid en geuroverlast en verbetering van de luchtkwaliteit;
- Uitvoering en handhaving op normen in de praktijk strenger / ambitieuzer kan uitpakken dan in omliggende regio's;
- Industriële bedrijven in onze provincie direct concurreren met bedrijven in andere regio's waaronder Rijnmond, Zeeland, Limburg, Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen;
- Verschillen in uitvoering en handhaving op normen kunnen leiden tot een ongelijk speelveld en verplaatsing van economische activiteiten wat slecht is voor het vestigingsklimaat;

Overwegende dat:

- Zowel een gezonde leefomgeving als een sterk en concurrerend vestigingsklimaat van belang zijn voor welvaart in ruime zin ('Brede welvaart');
- Milieubeleid effectief moet zijn, maar ook uitvoerbaar en voorspelbaar voor bedrijven, medeoverheden en inwoners;
- Het beleidskader Gezonde Leefomgeving uitgaat van de Nederlandse wet- en regelgeving, maar dat niet altijd eenduidig helder is wanneer 'gezond ook gezond genoeg is';
- De inzet van ambitieus bronbeleid, zonder interregionale afstemming, kan leiden tot weglek van industrie zonder milieuwinst (het zogeheten waterbedeffect);
- Afstemming met andere regio's (waaronder buurlanden) en gelijkwaardige normen bijdragen aan zowel versterkte volksgezondheid, als het bereiken van milieu- en economische doelen (inclusief investeringszekerheid);
- De Omgevingswet vraagt om gebiedsgericht maatwerk te verrichten, zogenaamd 'couleure locale'.

Verzoekt het college:

1. Om conform het coalitieakkoord de landelijke wet- en regelgeving uit te voeren en in principe geen kop te zetten op landelijk en Europees beleid en vooral met het Rijk in gesprek te blijven om de gezondheidsaspecten nog duidelijker te verankeren in wet- en regelgeving.
2. Zich actief in te zetten – via het Rijk en interregionale samenwerking – voor zo veel mogelijk harmonisatie en afstemming van normen en uitvoeringspraktijk, in het belang van een gelijk speelveld voor ondernemingen en duidelijkheid en rechtsbescherming voor inwoners;

3. Indien er geen landelijke of EU norm is vastgesteld, om bij zogenaamde RIE[1]-installaties, de Best Beschikbare Techniek als uitgangspunt te nemen voor vergunningsverlening;
4. En bij het ontbreken van landelijke of EU normen voor (specifieke) zeer zorgwekkende stoffen, geur of luchtkwaliteit, in te zetten op het ontwikkelen van nationale of Europese normen. En hier de interregionale samenwerking voor te benutten.

En gaat over tot de orde van de dag.

Nick Roosendaal (VVD), Pieter Teeuwen (BBB)

[1] RIE= installaties die vallen onder de Richtlijn Industriële Emissies, dit zijn vaak de wat zwaardere installaties

M50/PS30-03-2026

VERWORPEN

Motie IJmond als pilotgebied Gezonde Leefomgeving

Constaterende dat:

- inwoners van de IJmond dagelijks hinder ervaren van industriegebieden met hoge milieucategorieën, de A22, A9, het Noordzeekanaal en Schiphol in de nabijheid;
- de provincie en IJmondgemeenten inzetten op het realiseren van een gezondere leefomgeving;

Overwegende dat:

- De IJmondgemeenten de wens uitspreken met een pilot te onderzoeken hoe het kader in de praktijk uitwerkt;
- In het beleidskader prioriteit wordt gegeven aan de 5 industriegebieden van industrieel belang en in de IJmond daarvan 2 liggen;
- De IJmond een gezonde leefomgeving onderschrijft maar tegelijkertijd perspectief wil bieden aan ondernemers;

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

1. de IJmondgemeenten voor te dragen als pilotgebied, zodat gezamenlijk de (on)mogelijkheden binnen regelgeving, milieugrenzen en ruimtelijke initiatieven kunnen worden verkend;
2. Uit deze pilot lessen te trekken voor de uitwerking van het programma van de gezonde leefomgeving;
3. Provinciale Staten te informeren over de voortgang en effecten van deze aanpak;

En gaat over tot de orde van de dag.

D66	CDA	Partij voor de Dieren	50Plus	SP
Krista Jansen	Ruth Engels	Henrice Vonck	Anneke van der Helm	Heidi Bouhlel

INGETROKKEN M51/PS30-03-2026

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

Volt SP

Motie 'Toewerken naar WHO-advieswaarden in programma Gezonde Leefomgeving'

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026, te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 9 Beleidskader Gezonde Leefomgeving,

Constaterende dat:

- het College van Gedeputeerde Staten (GS) in het Beleidskader Gezonde Leefomgeving doelen stelt die voortvloeien uit de (in 2024 herziene) EU-luchtkwaliteitsrichtlijn[1] die uiterlijk op 11 december 2026 door de lidstaten moet zijn omgezet in nationaal recht vanwege strengere eisen die vanaf 2030 gelden;
- GS deze doelen uitwerken in het programma Gezonde Leefomgeving waarbij op korte termijn het beleid zich richt op het behalen van de EU-luchtkwaliteitsnormen rond 2030;
- het beleidskader geen werkingstermijn of einddatum heeft gekregen en dus richtinggevend is voor de komende jaren.

Overwegende dat:

- GS erkennen dat het voldoen aan wettelijke milieunormen onvoldoende garantie biedt voor een gezonde leefomgeving;
- de herziene EU-richtlijn Luchtkwaliteit de verplichting bevat tussen 2030 en 2050 naar de WHO-advieswaarden (van 2021) toe te werken;
- ook in het Schone Lucht Akkoord (SLA) [2] is opgenomen dat als er nieuwe WHO-advieswaarden worden vastgesteld, de deelnemers onderzoeken hoe de nieuwe advieswaarden bij het SLA kunnen worden betrokken;
- de gedeputeerde - in de vergadering van de commissie Leefomgeving van 16 maart 2026 [3] - bevestigt dat "De ambitie om richting 2040 toe te werken naar de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit blijft staan."
- GS in het Beleidskader Gezonde Leefomgeving benoemen dat "de advieswaarden voor luchtkwaliteit en geluid van de wereldgezondheidsorganisatie op heel veel plekken in onze provincie niet haalbaar zijn", wat impliceert dat het op een aantal plekken wel haalbaar is.

Verzoeken GS om:

- op die plekken waar blijkt dat we al voor 2030 de EU-norm halen - en waar GS bevoegd gezag zijn - in het programma Gezonde Leefomgeving toe te werken naar de WHO-advieswaarden van 2021, eerder dan tussen 2030 en 2050;
- waar nodig, hierover het gesprek aan te gaan met andere betrokken overheden, om samen naar de advieswaarden toe te werken,

en gaan over tot de orde van de dag.

Henrice Vonck``	Julia Schneemann	Heidi Bouhlel-Lascaris
Partij voor de Dieren	Volt	SP

---

[1] Richtlijn - EU - 2024/2881 - EN - EUR-Lex
[2] Nieuwe WHO-advieswaarden luchtkwaliteit | Schone lucht akkoord
[3] Zie Conceptverslag commissie Leefomgeving 16 maart 2026 - ter voorvisie (r. 793-4)

M52/PS30-03-2026

INGETROKKEN

MOTIE: Programma Gezonde Leefomgeving op A-agenda

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026,

Constaterende dat:

- het Beleidskader Gezonde Leefomgeving (Voordracht 16-2026) de beleidsgrondslag vormt voor de provinciale inzet op gezondheid en leefomgeving;
- het op basis van dit kader op te stellen Programma Gezonde Leefomgeving wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten;
- het programma aan PS wordt aangeboden op de B-agenda, zonder formeel PS-besluit;
- daarmee de concrete prioriteiten, maatregelen en financiële inzet buiten de directe democratische controle van PS vallen;

Overwegende dat:

- Provinciale Staten de kaderstellende rol hebben op grond waarvan zij de hoofdlijnen van het provinciaal beleid bepalen;
- het Beleidskader Gezonde Leefomgeving (Voordracht 16-2026) de beleidsgrondslag vormt voor het Programma Gezonde Leefomgeving;
- het Programma Gezonde Leefomgeving wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten en aan PS wordt aangeboden op de B-agenda, zonder formeel besluitvormingsmoment voor PS;
- daarmee de concrete uitwerking van prioriteiten, maatregelen en financiële inzet buiten de directe invloedssfeer van Provinciale Staten valt;
- de vierde alinea van de inleiding van het beleidskader stelt dat dit kader tevens dient als actualisatie van de Omgevingsvisie, terwijl de Omgevingsvisie een zorgvuldig democratisch proces heeft doorlopen en de vraag rijst of bevoegdheden daarmee impliciet worden overgeheveld naar GS;
- in de commissievergadering is gebleken dat het beleidskader zich primair richt op VTH-taken en bevoegd-gezag-situaties, waardoor een integrale aanpak - zoals die bij andere beleidsdossiers (bijv. klimaat) wel wordt gehanteerd - ontbreekt;

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- verzoekt Gedeputeerde Staten het Programma Gezonde Leefomgeving ter vaststelling aan te bieden op de A-agenda van Provinciale Staten, zodat PS haar kaderstellende rol ten volle kan uitoefenen,

en gaan over tot de orde van de dag.

Anneke van der Helm	Sijmen Mülder	Henrice Vonck
50PLUS	D66	Partij voor de Dieren

Mondelinge vragen Vragenuur PS 30 maart 2026

fractie BBB inzake: Woningbouw en stikstof: casus Santpoort-Zuid

In Santpoort-Zuid ligt de bouw stil van 40 sociale huurwoningen.
Op een moment dat de werkzaamheden al waren gestart en de fundering werd gelegd.
Dat is een situatie die vragen oproept, zeker voor de gezinnen die op deze woningen wachten. Wat deze casus bijzonder maakt, is dat er juist is gekozen voor elektrisch heien, dus met minimale uitstoot. En toch is het project stilgelegd vanwege onzekerheid rondom stikstof en vergunningen. Blijkbaar is er in de voorbereiding iets niet goed gegaan.
Dat vraagt niet om het aanwijzen van schuld, maar wel om te kijken hoe dit heeft kunnen gebeuren en wat we hiervan kunnen leren.

We hebben als provincie de ambitie om woningbouw te versnellen en innovatie te stimuleren. Dan is het belangrijk dat partijen; gemeenten, omgevingsdiensten en initiatiefnemers elkaar tijdig weten te vinden en goed samenwerken.
Deze casus laat zien dat daar mogelijk nog ruimte voor verbetering zit. Daarom heb ik namens de BBB de volgende vragen:

1. Is de gedeputeerde bereid om op korte termijn met de omgevingsdienst en de gemeente Velsen in gesprek te gaan om te bezien hoe dit project weer voortgang kan krijgen?

2. Welke lessen kunnen we hier als provincie uit trekken om te voorkomen dat projecten in een laat stadium stilvallen?
   En ziet de gedeputeerde mogelijkheden om de samenwerking en communicatie tussen betrokken partijen verder te verbeteren?

3. Op welke manier kan de provincie, samen met Provinciale Staten, een ondersteunende rol spelen richting gemeenten en uitvoeringsdiensten om dit soort situaties in de toekomst te voorkomen?

Laten we deze situatie vooral benutten om samen te leren en te verbeteren, zodat woningbouwprojecten, zeker wanneer ze al bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelen niet onnodig vertraging oplopen.

Aletta den Boer
BBB

Mondelinge vragen voor Vragenuur PS

datum PS-vergadering: 30 maart 2026
onderwerp: vervanging en uitbreiding verouderde spui- en gemaalcomplex IJmuiden

Uit berichtgeving blijkt dat het Rijk geen budget heeft gereserveerd voor de vervanging en uitbreiding van het verouderde spui- en gemaalcomplex in IJmuiden. Dat is zorgwekkend, omdat uitval van het gemaal kan leiden tot overstromingen die circa vier miljoen Nederlanders raken.

Bij een langdurige storing dreigt niet alleen grote maatschappelijke ontwrichting, maar ook schade die kan oplopen tot miljarden euro's. Cruciale gebieden zoals Amsterdam, Schiphol en Utrecht lopen risico onder water te komen staan. Daarmee raakt dit vraagstuk niet alleen de waterveiligheid, maar direct ook de economische kern van Nederland en in die het bijzonder van de Provincie Noord-Holland en Utrecht.

1. Deelt Gedeputeerde Staten de opvatting van de VVD dat renovatie en uitbreiding van het gemaal in IJmuiden topprioriteit moet hebben, en ziet zij dit als een noodzakelijke investering in zowel de veiligheid als de economie van Nederland?
2. Zo ja, welke concrete stappen onderneemt Gedeputeerde Staten, eventueel in samenspraak met andere bestuurlijke partners, om te waarborgen dat het Rijk op afzienbare termijn de benodigde middelen beschikbaar stelt?

Jeroen Boer
VVD

Aanvraag 2-minutendebat PS-vergadering 30 maart 2026

inzake ontheffingsverzoek plan Ilpenstein gemeente Waterland

De fractie van JA21 vraagt een 2-minutendebat aan n.a.v. het in de commissie Ruimte van 9 maart jl. besproken B-agendapunt “5b ontheffingsverzoek plan Ilpenstein gemeente Waterland” om hier moties bij in te kunnen dienen.

Er is een concept-motie bij de aanvraag gevoegd

Gerard Hartog
JA21

M53/PS30-03-2026

VERWORPEN

Motie: Ilpenstein "Wat kan wel?"

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026,
kennis genomen van het ontheffingsverzoek van de gemeente Waterland voor bouwplan Ilpenstein te Ilpendam;

Constaterende dat:

- het College van Gedeputeerde Staten het ontheffingsverzoek van de gemeente Waterland wil weigeren;
- GS er in het voorgenomen besluit vanuit gaan dat de plancapaciteit van de gemeente Waterland zodanig ruim is, dat er in kwantitatief opzicht geen sprake is van een tekort aan woningen;
- het voornemen tot weigering binnen de commissie Ruimte van 9 maart jl. is besproken;
- dat een meerderheid van de aanwezige fracties zich kan vinden in de uitspraak van GS maar zich ook positief heeft uitgesproken over het bouwplan.

Overwegende dat:

- onder de inwoners van Ilpendam grote behoefte bestaat om binnen de vertrouwde omgeving van het 'eigen' dorp, door te kunnen stromen naar een passende woning;
- uit het Meerjarenprogramma Woningbouw (MPW) 2026 van de gemeente Waterland blijkt dat voor Ilpendam geen nieuwbouwprojecten zijn gepland;
- plan Ilpenstein met circa 100 woningen als enige kansrijke bouwplan voor Ilpendam in het MPW is opgenomen;
- plan Ilpenstein in belangrijke mate kan voorzien in de plaatselijke woningbehoefte;
- de gemeente Waterland uit meerdere dorpen bestaat;
- de gemeentelijke samenvoeging niet tot gevolgtrekking heeft dat de verschillende kernen als als één woonplaats kunnen worden beschouwd;
- de aanname van GS dat er voldoende plancapaciteit is binnen de gemeente Waterland, niet de conclusie rechtvaardigt dat er geen behoefte aan nieuwe woningen bestaat in Ilpendam.

Van mening zijnde dat:

- van mensen die in een plattelandsgemeente wonen, niet verwacht kan en mag worden dat zij om het even waar binnen de uitgestrekte gemeentegrenzen verhuizen om daar te wonen waar wel woningaanbod is;
- het wenselijk en legitiem is dat mensen uit Ilpendam in hun eigen vertrouwde omgeving willen blijven wonen en kunnen doorstromen.

Spreken hun verontrusting uit:

- over het feit dat het voor in woningzoekenden in Ilpendam zeer lastig is en praktisch onmogelijk om een eerste woning te betrekken of door te stromen naar een geschiktere woning, zonder daarvoor te moeten verhuizen naar een ander dorp binnen of buiten de gemeente Waterland.

Verzoeken het college om:

1. het besluit op het ontheffingsverzoek aan te houden voor een tijdsbestek van tenminste 4 maanden.
2. deze periode te gebruiken om in gesprek te gaan met de gemeente Waterland, de initiatiefnemers van plan Ilpenstein en voor zover wenselijk andere partijen die bij het bouwplan betrokkenen zijn of raken.
3. om te onderzoeken welke mogelijkheden er wel zijn om binnen voor de provincie Noord-Holland aanvaardbare kaders tot een oplossing te kunnen komen die recht doet aan de woningzoekenden van Ilpendam.

en gaan over tot de orde van de dag.

JA21	CDA
Gerard Hartog	Dennis Heijnen

M54/PS30-03-2026

INGETROKKEN

NOORD-HOLLAND

Motie VVD – Kijken naar kansen voor woningbouw Ilpenstein

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 maart 2026 te Haarlem, ter bespreking van het 2-minutendebat Ontheffingsverzoek plan Ilpenstein, gemeente Waterland.

Constaterende dat:

- Het huidige bouwplan Ilpenstein in strijd is met de provinciale Omgevingsverordening, omdat het niet gelegen is in, of direct aansluit op een kern of dorpslint, doordat de Purmerringvaart en de ringdijk een duidelijke ruimtelijke begrenzing vormen;
- Het huidige plan vanwege de benodigde ontsluiting naar verwachting gepaard gaat met ingrijpende infrastructurele consequenties in beschermd landschap;
- Het plan in strijd is met de in de 'Leidraad Landschap en Cultuurhistorie' benoemde ruimtelijke kwaliteitseis dat de overgang tussen het oude veenlandschap (kern Ilpendam) en de lagergelegen droogmakerij de Purmer herkenbaar moet blijven;
- Er voldoende plancapaciteit voor woningbouw aanwezig is binnen de gemeente Waterland;
- Functies zoals hotelkamers en horeca op deze locatie geen zwaarwegend maatschappelijk belang vertegenwoordigen in het kader van de gevraagde ontheffing.

Overwegende dat:

- De woningnood in Ilpendam al jarenlang zeer groot is en woningbouwcapaciteit in andere kernen van de uitgestrekte gemeente Waterland hiervoor onvoldoende soelaas biedt;
- Het voor bijvoorbeeld ouderen van groot belang is om juist binnen hun eigen sociale omgeving te kunnen blijven wonen en woningbouw in het eigen dorp daaraan bijdraagt;
- De realisatie van woningen op Ilpenstein kan bijdragen aan de noodzakelijke doorstroming op de lokale woningmarkt om het dorp vitaal en leefbaar te houden;
- De Rijksbouwmeester aangeeft dat het beter benutten van locaties met historisch perspectief, in combinatie met de woningbouwopgave, waardevol kan zijn;
- De cultuurhistorische waarde van deze locatie, met de mogelijkheid tot herbouw van het historische slot ter vervanging van de huidige boerderij, kansen biedt voor woonvormen zoals bijvoorbeeld een "knarrenhof" of andere concepten voor lokale doelgroepen;
- Door deze specifieke cultuurhistorische aanleiding geen gevaar voor ongewenste precedentwerking ontstaat;
- Een wat kleinschaliger alternatief voor het huidige plan Ilpenstein, zoals een slot met enkele bijpassende bijgebouwen zoals een koetshuis, beter zou kunnen aansluiten bij de landschappelijke en cultuurhistorische context en de infrastructurele capaciteit.
- Het project Haverleij bij 's-Hertogenbosch heeft laten zien dat het bouwen van moderne woonkastelen succesvol kan zijn;

Verzoeken het College

- Een eventueel ontheffingsverzoek voor een kleinschaliger en ruimtelijk/landschappelijk zorgvuldig ingepast woningbouwplan voor deze locatie met een welwillende blik te beoordelen;

En gaan over tot de orde van de dag

Joost van Gilse (VVD)